

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
ORTAÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

MAURO ORBİNİ'NİN İL REGNO DEGLİ SLAVİ ADLI ESERİNİN I. BÖLÜMÜNÜN
ÇEVİRİSİ VE TAHLİLİ

Yüksek Lisans Tezi

HALİL İBRAHİM ŞİMŞEK

Ankara, 2021

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
ORTAÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

MAURO ORBINİ'NİN İL REGNO DEGLİ SLAVİ ADLI ESERİNİN İ.BÖLÜMÜNÜN
ÇEVİRİSİ VE TAHLİLİ

Yüksek Lisans Tezi

Halil İbrahim ŞİMŞEK

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mert KOZAN

Ankara, 2021

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
ORTAÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

Halil İbrahim ŞİMŞEK

MAURO ORBINI'NİN İL REGNO DEGLİ SLAVİ ADLI ESERİNİN I.BÖLÜMÜNÜN
ÇEVİRİSİ VE TAHLİLİ

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mert KOZAN

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı

İmzası

1- Dr. Öğr. Üyesi Mert KOZAN

2- Prof. Dr. İlhan ERDEM

3- Dr. Öğr. Üyesi Bilal Koç

4-

5-

Tez Savunması Tarihi

05.01.2021

T. C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

BİLDİRİM

Dr. Öğr. Üyesi Mert KOZAN danışmanlığında hazırladığım “MAURO ORBİNİ'NİN IL REGNO DEGLİ SLAVİ ADLI ESERİNİN ÇEVİRİSİ VE TAHLİLİ (Ankara. 2020) ” adlı yüksek lisans -doktora/bütünleşik doktora tezindeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Tarih: 05.01.2021

Halil İbrahim ŞİMŞEK

İÇİNDEKİLER

ONAY	i
BİLDİRİM.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
EKLER LİSTESİ	v
ÖNSÖZ	vii
KISALTMALAR	viii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
MAURO ORBİNİ'NİN HAYATI VE ESERDE GEÇEN YAZARLAR.....	4
A. MAURO ORBİNİ'NİN HAYATI VE ETKİSİ	4
B. ESERDE BAHSİ GEÇEN BAZI YAZARLAR	7
1. ALBERT KRANTZ (1448-1517)	7
2. ALESSANDRO GUAGNINI (1538-1614).....	8
3. AZİZ JEROME (345–420).....	9
4. BEATUS RHENANUS (1485-1547).....	11
5. JOHANNES DUBRAVIUS (1486-1553)	12
6. JORDANES (VI. YÜZYIL).....	12
7. MACIEJ MIECHOWITA (1457-1523)	13
8. PROCOPIUS (VI. YÜZYIL)	14
9. WOLFGANG LAZIUS (1514-1565).....	15
C. MAURO ORBİNİ'NİN ÖNCÜLÜ VINKO PRİBOJEVIĆ	16

İKİNCİ BÖLÜM.....	19
İL REGNO DEGLİ SLAVİ'NİN ÇEVİRİSİ	19
A. RUSÇA ÇEVİRİNİN ÖNSÖZÜ.....	19
B. MARİN ANDREYEVİÇ BOBALYEVİÇ'E İTHAF	26
C. DON MAURO ORBİNİ'NİN OKUYUCUYA HİTABI.....	32
D. SLAVLARIN ESKİ ANAYURDU OLAN İSKANDİNAVYA'NIN TARİFİ	37
E. SLAVLARIN KÖKENİ VE HÂKİMİYETLERİNİN YAYILMASI	40
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	2644
DEĞERLENDİRME.....	2644
SONUÇ	273
KAYNAKÇA.....	275
EKLER.....	298
EK A. ESERİN İÇ KAPAK SAYFASI	2998
EK B. KİTAPTAN BAZI SAYFALAR	306
EK C. HARİTALAR.....	3087
ÖZET	3298
ABSTRACT.....	33130

EKLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
EK A. İL REGNO DEGLI SLAVI –	298
EK A.1 İL REGNO DE GLİ SLAVİ – Giriş Sayfası	298
EK A.2 İliryalı Asker Figürü	297
EK A.3 Bu Eserde Alıntı Yapılan Yazarlar	298
EK A.4 Ortaçağ Glagolitik ve Kiril Alfabeleri	301
EK A.5 Ortaçağ Glagolitik ve Kiril Alfabe ve Yazı Örneği	302
EK B. KİTAPTAN BAZI SAYFALAR	303
EK B.1 Slav Topluluklarının İnanıkları Tanrı Figürleri	303
EK B.2 Dört Başlı Tanrı Janus Heykeli	304
EK C. HARİTALAR	307
EK C.1 Ptolemeus, Rusya, Ukrayna ,Kafkas Bölge Haritası	307
EK C.2 Ortelius, Avrupa Haritası	308
EK C.3 Ortelius, Baltık ,Rusya, İç Asya Bölge Haritası	309
EK C.4 Olaus Magnus, Carta Marina, İskandinavya Bölgesi, 1572	310
EK C.5 Olaus Magnus, Carta Marina, İskandinavya Bölgesi, 1539	311
EK C.6 Olaus Magnus, Thule Carta Marina, 1539	312
EK C.7 Mela'nın Dünya Haritası (Konrad Miller), 1898	313
EK C.8 Sebastian Münster, İskandinavya Bölgesi, 1580	314
EK C.9 Ptolemeus, Sarmatya Avrupası (Tablo VIII) Haritası	315
EK C.10 Ptolemeus, Octava Avrupa Haritası, 1513	316

	<u>Sayfa</u>	
EK C.11	Ptolemeus, Magna Germania Haritası, 1486	317
EK C.12	Jodocus Hondius, Tartaria Haritası, 1620	318
EK C.13	Erken Ortaçağ Dalmaçya ve Carinthia, X. Yüzyıl	319
EK C.14	Roma İmparatorluğu'nun Eyaletleri M.S.260	320
EK C.15	Roma İmparatorluğu'nun Eyaletleri, M.S.395	321
EK C.16	Roma İmparatorluğu'nun Eyaletleri, M.S.565	322
EK C.17	Roma İmparatorluğu'nun Eyaletleri, M.S.641	323
EK C.18	Slavlar ve Yaşadıkları Bölgeler	324
EK C.19	Ruthen/Rysyn'lerin Yerleşim Alanı	325
EK C.20	Geç Antik Dönemde Avrupa (MS. 400)	326
EK C.21	Eratosthenes Dünya Haritası	327

ÖNSÖZ

Mauro Orbini'nin *Il Regno Degli Slavi* adlı Eserinin Çevirisi ve Tahlili isimli çalışma, Geç Antikçağ ve Ortaçağ Avrupa'sının önemli bir döneminde faaliyetleri ile yer edinmiş, çeşitli kavimleri farklı bir şekilde ele alan ve göstermeye çalışan Mauro Orbini'nin eserine ışık tutmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu tezi seçmemizdeki temel amaç, ülkemizde bu esere yönelik herhangi bir çalışmanın yapılmamış olmasıdır. Bu çalışma ile günümüze kadar fark edilmeyen bu boşluğu bir nebze dahi olsa doldurmayı hedefledik.

Çalışmamız önsöz, kaynaklar ve giriş dışında üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde öncelikle Orbini'nin hayatı, Eserde geçen bazı yazarlar ve Orbini'nin öncülü niteliğindeki Vinko Pribojeviç hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölüm boyunca Orbini'nin eserinin çevirisini sunarak, eserinin hedefinin ve anlatım akışının akamete uğramaması düşüncesiyle çok yoğun şekilde dipnot eklemeden tahlil etmeye çalıştık. Üçüncü bölümde ise, eserin değerlendirilmesi yapılmış ve araştırma sonucunda ulaşılan sonuçlar paylaşılmıştır. Orbini'nin yararlandığı eserler Latince'dir. Biz ise modern telif eserler üzerinden çalışmamızı sürdürdük.

Değerli Hocam Dr. Öğr. Üyesi Mert Kozan'a tez sürecinde gösterdiği yardımları, anlayışı ve sabrından dolayı teşekkürü borç bilirim.

KISALTMALAR

a.g.e.	:	Adı geçen eser
a.g.m.	:	Adı geçen makale
Bkz./ bkz.	:	Bakınız
c.	:	Cilt
CE / c.e.	:	Common Era (Milattan sonra)
ev.	:	Çeviren
ev. İng.	:	İngilizceye eviren
dn.	:	Dipnot/Dipnotlar
M.Ö.	:	Milattan Önce
M.S.	:	Milattan Sonra
v.d.	:	Ve devamı
vol.	:	Cilt

GİRİŞ

Bu çalışmada, Benedikten başrahibi Don Mauro Orbini'nin eseri *Il Regno Degli Slavi ele alınmıştır*. Eserin tam adı *Il Regno Degli Slavi Hoggi Corrottamente Detti Schiavoni Historia Di Don Mauro Orbini Abbate Melitense, Nella quale si vede l'origine quasi di tutti i Popoli, che furono della Lingua Slava con molte, & varie guerre, che fecero in Europa, Asia, & Africa; il progresso dell'Imperio loro, l'antico culto, & il tempo della loro conversione Christianesimo. E in particolare veggonsi i successi de're, che anticamente dominarono in Dalmatia, Croatia. Bosna, Servia, Rassa, Bvlgaria* şeklindedir.

Eser'in adı, Türkçeye; "Günümüzde Sklavenler Olarak Adlandırılan Slavların Krallığı: Mjlet Başrahibi Raguzalı Don Mauro Orbini'nin Tarihi. Bu eserde Avrupa, Asya ve Afrika'da çeşitli savaşlar yürüten; Slav diline mensup halkların kökeni; onların imparatorluğunun gelişimi, antik kültü ve Hristiyanlığa geçiş zamanı anlatılır. Ve özellikle Dalmaçya, Hırvatistan, Bosna, Sırbistan, Raşka ve Bulgaristan'da antik zamanlarda hâkimiyet kuran krallarının halefleri açıklanır" cümlesi biçiminde çevrilebilir.

Eser, XVI- XVII. yüzyılın İtalyancası ile yazılmıştır ve 1601 yılında Pesaro kentinde basılmıştır. Modern İtalyan dilinde çevirisi bulunmamaktadır ancak 2018 yılında tıpkıbasımı yapılmıştır. Diğer yandan ise eserin ilk çevirisi Rus dilinde yapılmıştır. Çar I.Petro'nun emri ile 1722 yılında Книга историография початия имени, славы и разширения народа славянского adı ile çevrilmiştir. Sırp Hırvatçasına Zdravko Šundrica tarafından Краљевство Словена ismi ile 1968 yılında tercümesi yapılmıştır.

Bu çevirinin yorum ve tahlili Franjo Barišić, Radovan Samardžić, Sima Ćirković tarafından birlikte gerçekleştirilmiştir. Modern Hırvat diline ise 1999 yılında Franjo Šanjek tarafından Kraljevstvo Slavena adı ile çevrilmiştir. Slovakçaya Kráľovstvo Slovanov şeklinde tercüme edilmiştir. Modern Makedoncaya ise ile Biljana Ristovska-Josifovska tarafından Kralstvoto na Slovenite od Mavro Orbini adıyla 2001 yılında tercüme edilmiştir. Modern Bulgarcaya Царството на славяните adı ile Симеон Тодоров ve Елица Попова'nın ortak çalışması olarak 2012 yılında çevrilmiştir. Modern Rusçaya çevirisi Юрий Куприков tarafından Славянское царство ismi ile 2009 yılında yapılmıştır. Biz, çalışmamızda bu çeviriyi esas aldık. 2015 yılında ise Царство славян, Факты великой истории adı ile Муравьев Н. И. tarafından yeniden çevrilmiştir. Diğer dillerde çevirisine rastlanılmamıştır. Eserde zikredilen birinci el kaynaklar Latince'dir, bu yüzden modern telif eserler üzerinden yazarın verdiği bilgileri ve hipotezlerini açıklamaya çalıştık. Eserde adı geçen kişi, yer ve olay isimleri konusunda, Büyük İskender ve Büyük Karl örneğinde olduğu gibi Türkçeleşmiş biçimini, diğer durumlarda ise isimlerin çoğunlukla Latince halini tercih ettik.

Tezin içeriğine değinecek olursak; Orbini, I. Bölümün ilk kısmında bu eserin yazılma sürecinde kendisini mali açıdan destekleyen Marin Andreyeviç Bobalyeviç adlı Raguzalı tüccara hitap ederek başlamakta ve yardımları için şükranlarını bildirmektedir. İkinci kısımda eseri okuyucuya takdim etmekte ve okuyucudan beklentisini dile getirmektedir. Üçüncü bölümde Slavların eski yurdu olarak gördüğü İskandinavya'nın izahını Jordanes'in anayurt ve göç teorisini örnek alarak çizmekte ve antik çağ yazarlarının görüşleri ile teorisini desteklemeye çalışmaktadır. İlerleyen sayfalarda ise Slav halklarının, Balkan coğrafyasına yerleşme süreçlerini Procopius'un anlatımına benzer şekilde izah etmektedir. Aynı bölümdeki anlatımına Lombard, Frank ve erken dönem Alman kronikleri üzerinden devam ederek Slav halklarının Orta Avrupa, Kuzey Almanya ve Baltık kıyılarındaki geçmişlerine değinmektedir. Yine aynı bölümde, Baltık

toprakları ve Doğu Avrupa coğrafyasındaki Slav halklarının tarihini XIV ve XVI. yüzyılda arasında yazılmış erken dönem Leh kronikleri ile hikâye etmeye çalışmıştır. Buradan Balkan coğrafyasına değinerek, antik dönemde bu topraklarda yaşamış İilir, Makedon, Daç ve Trakya topluluklarını Eski Ahit geleneğini esas alarak Yafes soyu inancı ile Slav olarak saymıştır.

Mauro Orbini, Balkanlar, Orta Avrupa, Baltık Kıyıları ve Doğu Avrupa'dan müteşekkil bu büyük coğrafyada, Antikçağ ve tüm Ortaçağ'ı kapsayan zaman aralığında büyük bir Slav coğrafyasını ve Slav halkını tahayyül etmiştir. Bu bölümün son kısmına doğru ise Slav olarak gördüğü, Slav olmayan çeşitli kavimlerden geçmişlerini hikâye ederek ve bu anlatıyı Ragusa kentinin geçmişi ile bağdaştırıp, kendi hayatından kısaca bahsederek I. bölümü bitirmiştir. Eserin II. bölümünde ise Dalmaçya Tarihinden(495-1161) ,Ortaçağ Sırp Prenslüklerinden, Bosna Krallığından, Aziz Sava Dükalığından, Ortaçağ Bulgaristanından bahsetmektedir. Fakat biz, II. Bölümü, ilerleyen zamanlarda ayrı bir çalışma olarak incelemeyi düşündük.

Ülkemizde Slav ve Got tarihçiliğinin gelişmesi ve Slav milliyetçiliğinin düşünce yapısının anlaşılması için, Orbini'nin düşüncelerinin fayda sağlayacağı değerlendirilmiştir. Bu amaçla, bu çalışma ile Orbini'nin eserinin Türkçe'ye kazandırılması hedeflenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

MAURO ORBİNİ’NİN HAYATI VE ESERDE GEÇEN YAZARLAR

A. MAURO ORBİNİ’NİN HAYATI VE ETKİSİ

Slav halklarının önemini ve ihtişamını unutulmaktan kurtarmak için büyük hevesle yazan Mauro Orbini hakkında çağdaşlarından ve sonraki kuşaktan biyografi yazarlarının doğrudan bütün olarak çok az bilgi paylaştığı ve bu bilgilerin XIX ve XX. yüzyıl yazarları tarafından tekraren yazıldığı düşünülmektedir.

Mauro Orbini hakkında ilk defa geniş çaplı olarak Ragusa arşivlerinde araştırma yapan Miroslav Pantić’e göre *Il Regno Degli Slavi* adlı eserin yazarı (Orbini) Kotor kökenlidir. Çünkü Babası Vicko Nikolas Orbini’nin, Venedik otoritesi altındaki Kotor’dan Ragusa’ya gelmiştir. Burada ticaret ve emlak işleri ile uğraşan baba Vicko’nun adı 1568 yılına ait Lazarini ailesinin tarihine yönelik bir belgede görevli memur olarak geçmektedir. Kaynaklara göre, Vicko, Ragusa şehrinin sıradan ailelerinden birinden Rado’nun oğlu Frano’nu kızı Pera ile 1561 yılında evlenmiştir. Orbini’nin 1563 yılında doğduğu düşünülmektedir.¹

Diğer yandan ise amcası Simon Flori’ye atıf yapılarak Orbini’nin annesi Pera’nın Flori ailesinden geldiği görüşü vardır. Çocukluk dönemi hakkında bilgi mevcut değildir. Orbini’nin, XIV. yüzyıl ikinci yarısında artık Ragusa şehir devletinin egemenliği altında bulunduğu belirtilen Mljet adasında yer alan Benedikten tarikatına 1578 yılında dâhil

---

¹ Sima Ćirković und P. Rehder, **Mauro Orbini: His life and Work, Mauro Orbini. Il Regni degli Slavi**, Çev. Mark R. Stefanovich, Münih, Verlag Otto Sagner, 1985, s. 6; Henrik Birnbaum, **Aspects of the Slavic Middle Ages and Slavic Renaissance Culture**, Peter Lang, 1991, s. 389-716.

olup, gençlik yılları ve müritlik dönemini bu adada geçirdiğine inanılmaktadır. Benedikten tarikatında hayli yaygın olan Mauro adını bu dönemde aldığı varsayılır. Tarikat hayatına dair izler hakkında çok fazla bir bilgi bulunmamaktadır. Fakat Orbini'nin Benedikten tarikatının kitaplarla dolu entellektüel ilmi dünyası ve havasını bu Mljet adasında iken tanışıp, tarikata katıldığı görüşü hâkimdir. Hatta bu dönemde ilk kitabı olan “*De ultimo fine humanae vitae vel summo bono*” adlı eseri yazmıştır. Ragusa kentinin önde gelen Bobali ailesinden olan Marin Bobalyeviç ile Orbini'nin şahsi teması da ilk defa bu eserde zikredilir. 1576-89 yıllarında işlediği cinayetler sebebiyle İtalya'ya sürülen Bobalyeviç, hayatını Venedik Floransa gibi kentlerde geçirmekte iken, Orbini'yi ve Giacomo Luccari'yi, Annali di Ragusa adlı eserini yazarken himaye etmiştir. Tarikat dâhilinde iken Orbini'nin çalışkan ve hırslı yönü diğer mensublar tarafından hep takdir edilmiştir. 30'lu yaşlarına yaklaşan Orbini, 1592 yıllarına doğru, tarikat tarafından Ragusa şehrine yakın ıssız ve küçük bir adadaki Aziz Andrew manastırına başrahip olarak görevlendirilmiştir.² Sonraki yıl, Šipan adasına başrahip olarak atanmıştır.

Daha sonra, Višnjica'da bulunan cemaatbaşı tarafından bu görevinden azledilmiştir. Mljet adasındaki cemaatbaşı John Baptista Djurdjevic tarafından, kendisi hakkında iftira niteliğinde yalanlar uydurup itibarını zedelediği iddiasıyla suçlanmıştır. Orbini, soruşturma kapsamında suçlamalara cevap vermesi için Roma'ya davet edilmiştir. Orbini'yi Roma'ya davet eden Ragusa başpiskoposu sayesinde suçsuz olduğu, kendisi hakkında suçlamalarda bulunanların esasen ona sıkıntı veren kişiler olduğuna karar verilmiş ve iadeyi itibar ile Pakljena manastırına başrahip olarak atanmıştır. Bir süre sonra 1599 yılına doğru eseri *Il Regno Degli Slavi*'yi tamamlamak ve yayınlamak için İtalya'ya gittiği ve bu seyahat ve araştırma sürecini, sürgün hayatını yarımada geçiren Marin

---

² S. Ćirković a.g.e, 1985, s. 7. Ante Kadić, **From Croatian renaissance to Yugoslav socialism: Essays**, De Gruyter, 2019, s. 46. Zdenko Zlatar, **Between the Double Eagle and the Crescent: The Republic of Dubrovnik and the Origins of the Eastern Question**, East European Monographs, 1992, s. 60.

Bobalyeviç'in finanse ettiği ve yine Bobalyeviç sayesinde, Urbino Dükünün kütühanesine ulaşabildiği aktarılmaktadır. Orbini'nin eseri *Il Regno Degli Slavi*'nin Pesaro kentinde 1601 yılında İtalyanca olarak Mart ayında ve aynı yılın sonuna doğru basıldığı söylenmektedir. Yine 1601 yılında, Benedikten tarikatı içinde daha önce şahsi çekişme içinde olduğu ve problem yaşadığı tahmin edilmektedir. 1603 yılında ise, heretik ve şizmatik yazarlara atıf yaptığı için eseri Papalık makamı tarafından yayımlanan yasaklı kitaplar listesine dâhil edilmiştir.³ Ragusa kentinin önemli zengin tüccarlarından birinin daveti üzerine Angelo Nelli'nin eserini Dalmaçya Slavcasına çevirmek üzere Şipan adasından 1603 yılının sonuna doğru ayrılmıştır.⁴

Orbini, 1606 yılında, daha önce görev yaptığı Aziz Andrew manastırında yeniden görevlendirilmiştir. Osmanlı hâkimiyetinde bulunan tüm Hristiyanları özgürleştirmek hedefi doğrultusunda yeni bir haçlı seferi başlatmak için 1595 yılında Banat ve Eflakta başlayan savaş sonrasında, Ragusa kent devletinin kendi vatandaşlarının sempatisine rağmen, Balkan topraklarındaki ticari çıkarları sebebiyle kent merkezinde müsaade etmediği ve durdurmaya çalıştığı Türk karşıtı propaganda, dini ve politik faaliyetlerin Mljet adasında yoğunlaştığı bildirilmektedir. Hem Aziz Andrew manastırında iken hem de 1605 Mljet adasında karıştığı bu tür faaliyetler sebebiyle Orbini'nin 1609 veya 1610 başında Benedikten tarikatından temelli ayrılmaya karar verdiği belirtilmektedir. Bu süreçte sıradan bir keşiş olarak Ston adasına yerleştiği düşünülmektedir. Fakat tarikat içinde sorun yaşadığı kişilerin ısrarı, Ragusa yönetiminin baskısı ve başpiskoposun kararı ile Ston adasından sürülmesine karar verilmiştir. Sığınacağı herhangi bir yer bulamadan 1610 yılında öldüğü düşünülmektedir.⁵

---

³ John V. A. Fine, **The Late Medieval Balkans: A Critical Survey from the Late Twelfth Century to the Ottoman Conquest**, Michigan Press, 1994, s. 298

⁴ S. Ćirković und P. Rehder, a.g.e., 1985, s. 8

⁵ S. Ćirković und P. Rehder, a.g.e., 1985, s. 9-10.

Orbini'nin eseri, kendinden sonra gelen birçok kişi için ilham kaynağı olmuştur. Alimov, Orbini'nin eserininin İllirizm ideolojisinin gelişmesinde katkısı olduğu fikrindedir.⁶ İllirizm düşüncesi⁷ üzerine çalışmaları olan Leşilovskaya, Ljudevit Gaj'ın kendi vatanının tarihi ile ilgilenmeye başladığı zaman Orbini'nin eserini gördüğünü belirtmektedir.⁸ Zdenko Zlatar, şair Gundulić'in Osman adlı epik şiirini yazarken Orbini'nin etkisinden söz etmektedir.⁹

B. ESERDE BAHSİ GEÇEN BAZI YAZARLAR

Bu bölümde, Orbini'nin eserini yazarken sıklıkla atıf yaptığı, görüşlerinden yararlandığı önemli yazarlar ele alınacaktır.

1. ALBERT KRANTZ (1448-1517)

Günümüzde Almanya sınırları içerisinde olan Hamburg kentinden olduğu belirtilen Albert Krantz'ın teolog, etkili bir hümanist, diplomat ve Hansa birliği tarihçisi

---

⁶ Денис Э. Алимов , От Иллирии к Хорватии: раннее прошлое Хорватско-Славонского королевства в историческом нарративе Юрая Ратткая, Вестник Томского государственного университета. История, 2019.

⁷ İllirya hareketi (Illirian/Illirski/Illyrism movement) XVIII. ve XIX. yüzyılda, Balkanlarda özellikle Adriyatik civarında yaşayan Slav/İliryalı Güney-Slav halkları (günümüzde kendilerini Sloven, Hırvat, Bosnalı (Müslümanlar dahil), Sırp, Makedon ve Karadağ olarak tanımlayan topluluklar) arasında ortak bir dil ve manevi bir kardeşlik duygusu geliştirerek Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ve Osmanlı İmparatorluğuna karşı birleşmesini öngören kültürel ve siyasi bir harekettir. Vinko Pribojević, Mauro Orbini, Ljudevit Gaj, Ritter Vitezovic' gibi kişiler tarafından temelleri ortaya konulan ve Balkanlarda Hırvatistan merkez olmak üzere Slavların/İlliryalıların kendi müstakil devletlerini kurmasını öngören milliyetçi bir harekettir. Bkz. Marc L. Greenberg, 'The Illyrian Movement: A Croatian Vision of South Slavic Unity', in **Handbook of Language and Ethnic Identity: The Success-Failure Continuum in Language Identity Efforts-Vol. 2**, (Ed.) Joshua A. Fishman and Ofelia García, Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 364–380; Aleksandar Stipevcic (Çev. Stojana Culic Burton), **The Illyrians: History and Culture**, NOYES Press, 1977; Blaazević, Zrinka, 'Performing National Identity: The Case of Pavao Ritter Vitezović (1652-1713)', **National Identities**, Vol.5/3 (2003), 251–67; J. V. A. (Jr.) Fine, 2010, s. 171–275. Hakan Demir, 'XIX. Yüzyılda Hırvat İllirizm Hareketi', **Avrasya İncelemeleri Dergisi**, I. 1 (12AD), 209–39.

⁸ И. И. Лещиловская, Иллиризм: к истории хорватского национального Возрождения, Наука, Москва, 1968, s. 55.

⁹ Zdenko Zlatar, **The Slavic Epic: Gundulić's Osman**, P. Lang, 1995, s. 215-318

olduğu bilinmektedir. Rostok ve Köln şehirlerinde eğitim gördükten sonra 1490-91 yıllarında Livonia bölgesinde seyahatte bulunduğu ve bu seyahat esnasında Henry adından bir rahip tarafından yazılmış Heinrici Cronicon Lyvoniae adlı kronikten faydalandığı ve 1519 yılında yayınlanan *Vandalia* adlı eserinde kullandığı belirtilmektedir.¹⁰

Albert Krantz'ın, Danimarka, İsveç ve Norveç'in tarihine dair *Saxo Grammaticus*'tan sonra *Chronica regnorum auquilonarium* adlı bir eser kaleme aldığı ifade edilir. Almanca yazılan eserin 1548 yılında Latinceye çevrildiği kaydedilir.¹¹ Ayrıca Albert Krantz'ın *Vandalia* adlı eserinde *Vandalia* kelimesini, Germania'nın merkezinde görerek, kendi döneminin haritacılığının el verdiği ölçüde kelimeyi o dönemin siyasi konjonktürü içerisine dâhil ederek tasvir ve tercüme etmeye çalıştığı belirtilmiştir.¹²

2. ALESSANDRO GUAGNINI (1538-1614)

Alessandro Guagnini 1538 yılında günümüzde İtalya sınırları içerisinde olan Verona şehrinde doğmuştur. Çocukluk dönemi hakkında bilgi bulunmamaktadır. 1550 yılında babası ile birlikte askeri hizmette bulunacakları Jagiello hanedanının yönettiği Leh topraklarına gitmiştir. İtalyan kökenli Guagnini aynı zaman Leh tarihçi ve kronik yazarı olarak da görülmektedir. Uzun yıllar boyunca birçok savaşa katılan Guagnini'nin aynı zamanda birçok dil ile ilgilendiği, bölgenin coğrafyası, kültürü üzerine araştırma yaptığı düşünülmektedir. Nitekim *Omnium Regionum Moscoviae Descripto* adlı eserinde dönemin Moskova Knezliğinin tarihini ve Moskova şehrini coğrafi, mimari ve güncel

---

¹⁰ Marek Tamm, Linda Kaljundi, Carsten Selch Jensen, *Crusading and Chronicle Writing on the Medieval Baltic Frontier: A Companion to the Chronicle of Henry of Livonia*, Ashgate Publishing, Ltd., 2011, s. 369. Raingard Esser, *The Politics of Memory: The Writing of Partition in the Seventeenth-century Low Countries*, Brill, 2012, s. 269

¹¹ Karen Skovgaard-Petersen, *Historiography at the Court of Christian IV (1588-1648)*, *Studies in the Latin Histories of Denmark* (Ed.) Johannes Pontanus and Johannes Meursius, Museum Tusulanum Press, 2002, s.92.

¹² Danilo Facca, Valentina Lepri, *Polish Culture in the Renaissance: Studies in the arts, humanism and political thought*, Firenze University Press, 2013, s. 55-58

hayat yönleri ile ele alarak anlatmaya çalışmıştır. Guagnini bu eserini yazarken ana kaynaklarından bir tanesinin Sigismund Herberstein'in *Rerum Moscoviticarum Commentarii* adlı eseri olduğu düşünülmektedir.¹³

Bir diğer önemli eseri *Sarmatiae Europaeae Descriptio* 1578 yılında Krakov'da basılmıştır. Guagnini'nin Doğu Avrupa, Baltık kıyılarını ve Moskova knezliğini anlattığı bu eserin uzun yıllar boyunca Batı Avrupa'da, bölgenin tarihine yönelik başvuru kaynağı olarak görüldüğü ve birkaç kez basımı yapıldığı belirtilmektedir. Guagnini'nin bu eserinde Leh tarihçi Maciej Strykowski'nin eserlerinden alıntı yaptığı belirtilmektedir. Guagnini 1614 yılında Krakov'da ölmüştür.¹⁴

3. AZİZ JEROME (345–420)

Aziz Jerome (Eusebius Hieronymus) (MS. 345–420) çevirmen ve Hristiyanlığın önde gelen din bilginlerinden ve vaizlerinden biridir. İlirya'nın Stridon (muhtemelen modern Ljubljana, Slovenya yakınında) bölgesinde doğmuş olması sebebiyle Orbini tarafından Slav kökenli örnek bir şahsiyet olarak takdim edilmiştir.

Hız. İsa tarafından, rüyasında Roma edebiyatını Hristiyanlığa tercih ettiği gerekçesiyle kınandığı ve bunun üzerine büyük bir pişmanlık içerisinde Suriye çöllerinde 4-5 yıl geçirdiği bilinmektedir. Bu dönemde, İbranice'de ustalaşmış, Antakya ve Konstantinapolis'e seyahati sonrasında döndüğü Roma'da Papa Damasus I'in özel sekreteri olarak görev yapmıştır. Soylu hanımlarla yürüttüğü masum arkadaşlık ilişkileriyle Roma soyluları arasında ün kazanmıştır.

---

¹³ Александр Гваньини, **Описание Московии**, Греко-латинский кабинет Ю. А. Шичалина, Сев. г. г. козловой, Москва, 1997, s. 5-8.

<https://www.semanticscholar.org/paper/Herberstein-and-Origin-of-the-European-Image-of-Poe/d34022923d3f4803c2ebd914080bfd895779b56> Erişim tarihi: 28.11.2020

¹⁴ Karin Maag, **The Reformation in Eastern and Central Europe**, Routledge, 2016, s. 58

Papa'nın 385 yılında ölümü sonrasında kendisine eşlik eden soylu kadın öğrencileriyle Bethlehem'e taşınmış, burada çile ve uzlet hayatı yaşamış ve MS. 420 yılında vefat etmiştir. Papa Damasus'un himayesi ve tavsiyeleri üzerine 15 yıl süren bir çalışmayla Kitab-ı Mukaddesi/İncil'i İbraniceden Latinceye çevirmiş ve bu çeviri, daha önce kullanılmakta olan ve hatalı kabul edilen önceki İncil çevirisinin yerini alarak Kilise tarafından kullanılan resmi Latince İncil, The Vulgate, olarak kabul edilmiştir. Aziz Jerome, Eski ve Yeni Ahit Şerhleri, [Hristiyanlıktaki] Ünlüler Listesi (*De viris illustribus*) ve *Eusebius Chronicle*'ın (Günlükler) çevirisi ve genişletilmesi ve İncil'deki Yer İsimleri Sözlüğü gibi çalışmalarıyla, özellikle orta çağlarda Hristiyan dünyasının en etkili şahsiyetlerinden biri olmuştur.

Döneminde yaşayan Hristiyanlığın önde gelen şahsiyetlerine yazdığı mektuplarda ve eserlerinde beyan ettiği görüşleri ve yetiştirdiği (özellikle kadın) öğrencileriyle Hristiyanlığın kurumsallaşmasında önemli etkileri olmuştur.¹⁵ Papa Boniface VIII, 1295 yılında çıkardığı bir kararnameyle, Jerome'a Latin kilisesinin en büyük dört şahsiyetinden biri olarak “dok “baba” unvanı verilmesini teyit etmiştir. Aziz Jerome, ayrıca, Slav (Glagolitic) alfabesini ilk oluşturan kişi olarak tanınmıştır.¹⁶ Aziz Jerome, Aziz Augustinus ile beraber, Avrupa kültürünün gelişiminde ve Hristiyanlığın kurumsallaşmasında Ortaçağ boyunca etkili olmuş en önemli Kilise Babalarından biridir.¹⁷

Kitab-ı Mukaddes'in bir yorumu olarak Slavların Yafes'in soyundan geldiğine dair görüşü, Slav alfabesinin icadı ve Hristiyanlık alemi açısından büyük bir şahsiyet olması gibi yönleriyle öne çıkan bir Slav kökenli bir şahsiyet olarak Orbini'nin eserinde takdim edilmektedir.

---

¹⁵ Matthew Bunson, *Encyclopedia of the Roman Empire*, Revised Ed, Facts on File, 2002, s. 282. Daniel Patte, *The Cambridge Dictionary of Christianity*, Cambridge University Press, 2010, s. 639.

¹⁶ Detaylı bilgi için bkz. Julia Verkholtantsev, *The Slavic Letters of St. Jerome: The History of the Legend and Its Legacy, or, How the Translator of the Vulgate Became an Apostle of the Slavs*, DeKalb, IL, Northern illinois University Press, 2014.

¹⁷ Jacques Le Goff, *Avrupanın Doğuşu*, (Çev.) Timuçin Binder, İstanbul, Literatür, 2008, s. 18.

4. BEATUS RHENANUS (1485-1547)

Alman hümanist, tarihçi, çevirmen, dini reformcusu Beatus Rhenanus'un Schlettstadt'ta Latin okulunda eğitim gördüğü, eski klasikler ve Alman tarihi konusunda hevesli bir bilim adamı olduğu belirtilmektedir. Beatus Rhenanus, Strasburg ve Basel'de, hümanist yayınevlerinde editör ve kontrol okuyucusu olarak çalışmış ve birçok Latin ve Yunan klasiğinin (1526 Plinius, 1531 Procopius, 1533 Tacitus) yayınlanması ve eski el yazmalarının hasarlı pasajlarının restorasyon süreçlerinde rol almıştır.¹⁸ Antik dönem Germen tarihine üzerine yazdığı düşünülen eseri *Rerum Germanicum Libri III* 1531 yılında yayınlanmıştır. Lazius'un, Rhenanus'u kendisinin öncülü olarak gördüğü belirtilmektedir.¹⁹

Aynı şekilde Tacitus'un *Germania* adlı eserinin dönemin Almancasına çevirisinin ve üzerine ilk yorumların Rhenanus tarafından yapıldığı, 1519 tarihinde *Commentariolus* ismiyle yayınlandığı ifade edilmektedir.²⁰

---

¹⁸ Erika Rummel, **The Confessionalization of Humanism in Reformation Germany**, Oxford University Press, 2000, s94-174. <https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Beatus_Rhenanus> Erişim tarihi: 28.11.2020

¹⁹ Nancy G. Siraisi, **History, Medicine, and the Traditions of Renaissance Learning**, University of Michigan Press, 2007, s. 208.

²⁰ Enekel Karl A. E., **Transformations of the Classics via Early Modern Commentaries**, BRILL, 2013, s. 265. David Rundle, **Humanism in Fifteenth-century Europe**, 2012, s. 91. Rhenanus'un, *Germania* üzerine gerçekleştirdiği çalışmaları için bakınız. James S. Hirstein, **Tacitus' Germania and Beatus Rhenanus, 1485-1547: A Study of the Editorial and Exegetical Contribution of a Sixteenth-Century Scholar**, Peter Lang, 1995

5. JOHANNES DUBRAVIUS (1486-1553)

Johannes Dubravius'un hayatına dair fazla bilgi mevcut değildir. Çek piskopos, hümanist ve kronik yazarı Dubravius'un Olomouc piskoposu olarak görev yaptığı ifade edilmektedir.²¹

Bohemya topraklarının Antik Roma dünyası ile olan bağlantısına odaklanan Neo Latin tarihçiler ile temas halinde bulunan Johannes Dubravius'un, 1552 yılında Viyana'da yayınlanan *Historica Bohemica* adlı eserinde Bohemya yer adlarını hem antik hem de çağdaş coğrafyayla ilişkilendirdiği belirtilmektedir. Bohemya bölgesinde yaşayan Slavların, bu bölgeye geliş süreçleri ile alakalı olarak, Asya Sarmatia'sından İliya ve Bohemya topraklarına gelmiş Sarmatları, Slavların atası olarak gördüğü görüşü mevcuttur.²² Eserinde Libuşa ve Vanda gibi kurucu mitolojilerinden bahsetmiştir.²³ Dubravius'un Slav adının Sarmat kelimesi Slovo'dan geldiği görüşünü öne sürdüğü belirtilmektedir.²⁴

6. JORDANES (VI. YÜZYIL)

Jordanes'in hayatı ve kökeni hakkında çok fazla bilgiye sahip değiliz. Kendisi hakkında verdiği bilgilere dayanarak VI. yüzyılda yaşadığı düşünülmektedir. *Getica*'da büyükbabasını Alan lideriyle birlikte zikrettiğinden dolayı, Jordanes'in kökeni hakkında çeşitli görüşler öne sürülmüştür. Ancak, genel görüş Jordanes'in Got kökenli olduğu

---

²¹ Karin Maag, *a.g.e.* Routledge, 2016, s. 55.

²² Nicolas Detering (Ed.), Isabella Walsler-Bürgler (Ed.), Clementina Marsico(Ed.), **Contesting Europe: Comparative Perspectives on Early Modern Discourses on Europe, 1400–1800**, BRILL, 2019, s. 229.

²³ Helen Watanabe-O'Kelly, **Beauty Or Beast?: The Woman Warrior in the German Imagination from the Renaissance to the Present**, Oxford University Press, 2010, s. 79.

²⁴ Ivo Vukceovich, **Rex Germanorum, Populous Sclavorum: An Inquiry Into the Origin & Early History of the Serbs/Slavs of Sarmatia, Germania & Illyria: with Maps, Illustrations, Tombstone Inscriptions, Indo-Iranian/Serb-Slav Glossary, and Extended Bibliography (over 2000 Entries)**, University Center Press, 2001, s. 79.

yönündedir. Ayrıca piskopos olduğuna dair iddialar da dile getirilmiştir. 551 yılında Constantinapolis’de tamamladığı *Getica* adlı eseri Got tarihi için oldukça önemlidir. Jordanes’in eserinin Cassiodorus’un “*Got Tarihi*” isimli kitabının özeti niteliğinde olduğu bildirilmektedir. Bu durumun Jordanes’in kendisi tarafından da zikredildiği, erken dönem Alman tarihçileri tarafından ismi Iornandes olarak da zikredildiği belirtilmektedir. Jordanes’in *Getica* adlı eserinde Got tarihinin beş ana bölümde ele aldığı görülmektedir.²⁵

Konumuz ile bağlantılı olarak Jordanes’in Sklaven ve Ant kavimlerini birlikte zikrettiği, Slavların kökeni konusunda Venethi kavmini andığı ve onların anayurdunu Vistül nehri kıyılarına yerleştiği belirtilmektedir.²⁶

7. MACIEJ MIECHOWITA (1457-1523)

Leh Rönesans bilgini Maciej Miechowita coğrafyacı, kronik yazarı ve tarihçidir. 1479-1485 yılları arasında Krakov Akademisinde eğitim aldığı, daha sonra aynı Akademide 1501-1519 yılları arasında profesör ve rektör olarak çalıştığı kaydedilmektedir.²⁷

1517 yılında Krakov’da yayınlanan *Tractatus de duabus Sarmatiis* adlı eserinin Doğu Avrupa’nın coğrafi ve etnoğrafik yönleri üzerine yazılmış ilk eserler arasında olduğu kaydedilmektedir. Eser Latince basılmış ve kısa sürede diğer dillere defalarca çevrilmiştir.

---

²⁵ Arne Søby Christensen, **Cassiodorus, Jordanes and the History of the Goths: Studies in a Migration Myth**, Museum Tusculanum Press, Copenhagen, 2002, s. 84-103 Mert Kozan, **Ostrogotlar ve Büyük Theodericus Dönemi**, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2014, s. 14. Daha fazla bilgi için bkz. Natalia Lozovsky, **The Earth is Our Book: Geographical Knowledge in the Latin West Ca. 400-1000**, University of Michigan Press, 2000; A. H. Merrills, **History and Geography in Late Antiquity**, Cambridge University Press, 2005.

²⁶ Florin Curta, **Slavs in the Making: History, Linguistics, and Archaeology in Eastern Europe (ca. 500-Ca. 700)**, Taylor & Francis Group, 2020, s. 4-6, 39.

²⁷ Harold B. Segel, **Renaissance Culture in Poland: The Rise of Humanism, 1470-1543**, Cornell University Press, 1989, s.25-26

Bölgeyi bütünsel olarak ele alan ilk sistematik eserler arasındadır. Sarmatizm mitine katkısı olmuştur.²⁸ Eser, Doğu Avrupa yeniden keşfedilmesi olarak değerlendirilmiş ve Batı Avrupa’da bölge tarihine yönelik başvuru eseri olarak uzun süre faydalanılmıştır.²⁹ Miechowita’nın antik dönemde bölge üzerine yazılmış eserlerde zikredilen bilgileri ve toplumları o dönemin coğrafi ve etnoğrafik konseptine yerleştirmeye çalıştığı belirtilmektedir. Miechowita, Vandal ifadesini Leh’lerle birlikte zikrederek Leh krallığının yayılma politikalarına tarihi bir meşruiyet kazandırmaya çalışmıştır.³⁰ Leh coğrafyası ve tarihi üzerine yazdığı diğer önemli eseri *Chronica Polonorum* 1519 yılında Krakov’da basılmıştır.³¹

8. PROCOPIUS (VI. YÜZYIL)

Procopius VI. yüzyılda yaşamış bir Bizanslı tarihçidir. VI. yüzyılın başlarında Caesarea’da doğduğu ve 554 yılında öldüğü düşünülmektedir. Procopius yılları arasında Bizans İmparatoru I. Justinian dönemine ilişkin tarihi hadiseleri kaydetmiştir.

Procopius’un eserleri “Perslerle Savaşlar”, “Vandallarla Savaşlar”, “Gotlarla Savaşlar” adlı eserleri I. Iustinianus döneminin en önemli kaynakları arasında görülmektedir. Özellikle, “Gotlarla Savaş” isimli eseri Orbini tarafından sıklıkla başvurulan temel kaynaklar arasında yer almıştır. Procopius’un 527’den 531’e kadar ilk Pers seferinde askeri komutan Belisarius’un hukuk danışmanı ve sekreteri olarak yanında yer aldığı belirtilmektedir. 533 ve 534’te Vandallara karşı bir sefere katıldığı ve 536’ya

---

²⁸ Dorota Gutfeld, Monika Linke, Agnieszka Sowińska, **(Re)Visions of History in Language and Fiction**, Cambridge Scholars Publishing. 2012, s.208

²⁹ Leszek Kolek, **Polish culture: an historical introduction**, Maria Curie-Skłodowska University Press, 1997, s.75

³⁰ Danilo Facca, Valentina Lepri, **Polish Culture in the Renaissance: Studies in the arts, humanism and political thought**, Firenze University Press, 2013, s.53-60

³¹ Karen Newman, Jane Tylus, **Early Modern Cultures of Translation**, University of Pennsylvania Press, 2015, s.83

kadar Afrika'da ve Sicilya'da Belisarius'a yanında bulunduğu düşünülmektedir. 540 yılına kadar Got seferleri için İtalya'da bulunduğu ve ardından Constantinopolis'e döndüğü ve yaklaşık 554 yılına doğru I. Justianus'tan önce öldüğü belirtilir.³²

Procopius'un eserlerinde Ant ve Sklaven kavimlerinin yaşam tarzları hakkında bilgi verip, onların tek bir yönetici tarafından idare edilmediği durumunu ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Ayrıca, Hun atakları sonrasında Ant ve Sklaven topluluklarının İliirya ve Trakya bölgelerinde baskınlarda bulduklarından ve zaman zaman söz konusu iki topluluğun birbirleri ile mücadele ettiğinden bahsettiği belirtilmektedir.³³

9. WOLFGANG LAZIUS (1514-1565)

Wolfgang Lazius'un 1514 yılında Viyana'da doğduğu belirtilmekte, 1528 yılında beşeri bilimler eğitimi almaya başladığı kaydedilmektedir. Ayrıca 1536 yılına kadar sağlık alanında da eğitim gördüğü ve 1538 yılında Batı Avrupa'ya seyahatine çıkıp iki yıl sonra geri dönerek 1541 yılında kadar Macar ordusunda doktor olarak çalıştığı görüşü vardır. Lazius, 1541-1565 yılları arasında Viyana Üniversitesinde ders vermiştir.³⁴

Hümanist ve kartograf Wolfgang Lazius, XVI. yüzyıl Alman tarihçilerindendir. Erken dönem Alman Hümanistlerin Tacitus'un Germania adlı eserinden haberdar olmasından sonra antik dönem Germen tarihine ilgi artmıştır. Bu bağlamda, Lazius'un bir

---

³² Averil Cameron, **Procopius and the Sixth Century**, University of California Press, 1996, s. 11-48-55. Maria K. Kalli, **The Manuscript Tradition of Procopius' Gothic Wars: A Reconstruction of Family Y in the Light of a Hitherto Unknown Manuscript** (Athos, Lavra H-73), Saur, 2004, s. 1-8.

³³ Paul Fouracre (Ed.), **The New Cambridge Medieval History: Volume I, c.500–c.700**, Second Ed, Cambridge University Press, 2006, s. 524-527,-536. Tibor Živković, **Forging Unity: The South Slavs Between East and West: 550-1150**, Institute of History, 2008, s. 34.

³⁴ Peter N Miller, Francois Louis, **Antiquarianism and Intellectual Life in Europe and China, 1500-1800**, University of Michigan Press, 2012, s. 212. Gerhard Holzer, Valerie Newby, Petra Svatek, **A World of Innovation: Cartography in the Time of Gerhard Mercator**, Cambridge Scholars Publishing, 2015, s. 42-44.

Runik alfabe hazırladığı belirtilmektedir. Alman haritacılığın gelişmesinde önemli katkıları olmuştur.³⁵

Her ne kadar antik dönem Germen kavimleri ile bir tutulsa da kuzeyli barbar kavimlerin Roma dünyasına ve tarihine dahil olması sürecine dair yazdığı *De aliquot gentium migrationibus* adlı eseri ile kalıcı bir anlatı yapısı oluşturan Lazius'un, Orbini tarafından takip edildiği düşünülmektedir. Ayrıca Orbini'nin, Lazius'un haritalarından faydalandığı düşünülmektedir.³⁶

C. MAURO ORBİNİ'NİN ÖNCÜLÜ VINKO PRİBOJEVIĆ

Erken dönem Dalmaçyalı hümanistlerden olan Vinko Pribojević, Hvar adası doğumludur. Doğum tarihi tam olarak bilinmemekle beraber 1511 tarihli Dominiken tarikatına ait bir belgeye göre Frater Vincentus Dalmata ismi ile Magister Studentium olarak Florasandaki Sancatae Mariae Novellae adlı Enstitü'de kaydının olduğu belirtilmektedir. Buna göre, yaklaşık olarak 1480 civarında doğduğu düşünülmektedir. 1511 yılında söz konusu Enstitüde İncil okutmanı olarak atanmış ve 1515 yılında *Magisterii Sacrae Theologiae* ünvanını alan Dominiken bir teolog olduğu görülmektedir. 1521 yılında Dalmaçya kıyısındaki Senj yerleşim bölgesinde bulunduğu bilgileri bulunan Vinko Pribojević, 1525 yılında tekrar anayurdu Hvar adasında görülmektedir. 1525 ve 1545 yılları arasında Pribojević'in hayatına dair bilgi eksikliği mevcuttur. 1546 yılında Lombardiya bölgesinde bulunduğu ve 1555 yılında Ancona bölgesindeki Dominiken manastırına katıldığı, bu süreçte Polonya'ya gittiği ve 3 yıl orada kaldığı bilinmektedir.

---

³⁵ Cornelis Dekker, *The Origins of Old Germanic Studies in the Low Countries, The Origins of Old Germanic Studies in the Low Countries*, BRILL, 1999, s. 23.

³⁶ Matthias Friedrich, James M. Harland, *Interrogating the 'Germanic': A Category and its Use in Late Antiquity and Early Middle Ages*, De Gruyter, 2021, [*Yayınlanacak*] s. 20.

1525 yılında Hvar adasındaki Aziz Marco kilisesinde, Pribojević'in Slavların Antik dönemden beri yaptıkları güzel işler hakkında Slav kökenlilere yaptığı konuşma (Oratio) büyük etki uyandırmıştır. Bu konuşma, daha sonra *De origine successibusque Slavorum* (Slavların Şanı ve Kökeni Üzerine) ismiyle 1532 yılında Latince olarak yayınlamış, 1595 yılında İtalyanca çevirisi yayınlanmıştır. Eser daha sonra 1636-37 yıllarında Amsterdam'da da basılmıştır.

Pribojević, Eserde antikçağdan birçok yazara atıf yaptığı gibi, kendin zamanından Flavio Biondo, Sabellico, II. Pius, Maciej Miechowita ve Erasmus gibi önemli hümanist ve tarihçilere de yer vermiştir.³⁷ Bu hitabette Pribojević, ortak dil kullanımından hareketle geniş bir Slav tanımı yapmış, başta İilir, Makedon (Büyük İskender de dâhil), Trak toplulukları olmak üzere başka kavimleri Slav olarak addetmiş, tarihteki Çek ve Polonyalı Kralların yanında Aziz Jerome gibi birçok önemli kişinin de Slav kökenli olduklarını vurgulamış, Antik dönemde Makedonlar, Gotlar gibi kavimlerin yanında Slavların nasıl bir tarihi süreçten geçtiği üzerinde durmuştur.³⁸ Pribojević, bu konuda, milletlerin ve etnik kökenlerin birbirlerinden dil yoluyla ayrıştırılabileceğini vurgulayan Raguzalı tarihçi Tubero'nun görüşünü esas almıştır.³⁹ Eserin, İilirizm ve Yugoslav ideolojilerinin temel taşlarından biri olduğu değerlendirilmektedir.⁴⁰

---

³⁷ Domagoj Madunic, **Vinko Pribojevic and the Glory of the Slavs**, Central European University History Department, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003. Ivo Banac, **The National Question in Yugoslavia: Origins, History, Politics**, Cornell University Press, 1988. s. 1. Mitko B. Panov, **The Blinded State: Historiographic Debates about Samuel Cometopoulos and His State (10th-11th Century)**, BRILL, 2019, s. 151. Balázs Trencsényi, Márton Zászkaliczky, **Whose Love of Which Country?: Composite States, National Histories and Patriotic Discourses in Early Modern East Central Europe**, BRILL, 2010, s177-179.

³⁸ Bilgi için bkz. John V. A. (Jr.) Fine, **When Ethnicity Did Not Matter in the Balkans: A Study of Identity in Pre-Nationalist Croatia, Dalmatia, and Slavonia in the Medieval and Early-Modern Periods**, University of Michigan Press, Michigan, 2010, s. 223-229.

³⁹ Lovro Kunčević, "Civic and Ethnic Discourses of Identity in a City-State Context: The Case of Renaissance Ragusa", in **Whose Love of Which Country?: Composite States, National Histories and Patriotic Discourses in Early Modern East Central Europe** (Studies in the History of Political Thought Volume 3), (Ed.) Balázs Trencsényi and Márton Zászkaliczky (Leiden; Boston: Brill, 2010), s. 149-175. s. 160.

⁴⁰ Rumen Daskalov, Tchavdar Marinov, **Entangled Histories of the Balkans: National Ideologies and Language Policies**, Brill, 2013, s. 280. Janette Sampimon, **Becoming Bulgarian: The Articulation of**

İKİNCİ BÖLÜM

İL REGNO DEGLİ SLAVİ'NİN ÇEVİRİSİ

A. RUSÇA ÇEVİRİNİN ÖNSÖZÜ

Çevirmen bu çalışmayı, Yelizaveta'ya ve kızları Tatiana, Kseniya ve Yekaterina'ya adamaktadır.

Frank Vollman'ın ifadesine göre, *Hümanist Barok Dönemi Slav Çalışmaları*'ni⁴¹ başlatan, *Dalmaçyalı Thucydides*⁴² Mauro Orbini'nin (1563 (?) -1610) *Slav Krallığı* adlı eseri ilk kez tam tercüme halinde okuyucuya takdim edilmektedir.

Benedikten keşiş cübbesi giymiş Raguzalı⁴³ asıllı 15 yaşındaki Orbini, Benedikten tarikatına özgü yüksek manevi emellerin ve sağlam kitabi geleneklerin bulunduğu bir atmosferde yetişmiştir. Dubrovnik'te muhafaza edilen bir XVIII. yüzyıl yazma eserinde ifade edildiğine göre: “Kardeşleri onu bilgeliği, gayreti, iyi huylu ve sevgi dolu olması, şahsi disiplini ve iş ahlakı hasebi ile sever ve sayarlardı. ”

---

⁴¹ Wollman, Mauro Orbini'nin Slav Krallığı eserini yayımladığı 1601 yılı ile bu eserin Feofan/Theofan/Teofan Prokopoviç'in editörlüğünde Savva Vladislaviç Raguzinski tarafından tercüme edilerek Rusça olarak yayımlandığı 1722 yılları arasındaki dönemi “Hümanist Barok Slavseverlik” çağı olarak adlandırmaktadır. Frank Wollman, Emine İnanır, *Rus Yazımında “Slavcılık” Düşüncesi*, **Litera**, 16, 2014, 121–34.

⁴² Thucydides (MÖ. 472-MÖ 400) Peloponnes Savaşlarının Tarihi eseriyle bilinen Antik Yunan tarihçisi. Burke bu tür kıyaslamaları, Antikçağ toplumlarına yetişildiğine dair inanç ve kültürel güvenin artması olarak yorumlamaktadır. Benzeri isimlendirmeler için bkz. Peter Burke, **Avrupa'da Rönesans**, (Çev. Uygur Abacı), Literatür Yayıncılık, 2016, s. 102.

⁴³ Günümüzde Dubrovnik olarak adlandırılan şehir.

Dubrovnik kültürünün tarihine kayda değer izler bırakan diplomatları, filozofları, tarihçileri, komedyenleri ve şairleri bir araya getiren Tsveta Zuzoriç'in⁴⁴ edebiyat salonunun müdavimi olarak o dönemin güncel toplumsal meseleleriyle de ilgilenerek yaşadı.

Azımsanmayacak sayıdaki bir kısmı, diğer halkların kölesi olmuş ve siyasi özgürlüklerini kaybetmiş Slavların acınası durumu, o zamanın en güncel konularından biriydi. ⁴⁵ XV. yüzyılın başında Vincentius Priboevius⁴⁶ ve Ludovicus Cerva Tubero⁴⁷, Slavların görkemli geçmişlerini yüceltenlerin ilkleri olmuşlardır. Onların arkasından, diğer ülkelerde Çeklerin, Polonyalıların ve Rusların tarihi üzerine kitaplar yazılmaya başlandı. ⁴⁸

---

⁴⁴ Fiora Zuzeri (Cveta/Tsveta Zuzoriç) (1552 – 1648) varlıklı bir tüccar ailenin mensubu olarak Ragusa (İngilizce *Ragusa*, modern Dubrovnik) şehrinde entelektüel ortamın gelişmesine önemli katkıları olan şair bir hanımefendidir. Ragusa Krallığı döneminin seçkin yazar ve sanatçıları ağırladığı köşkü edebiyat akademisi işlevini görmüş, kendi döneminde ve sonraki dönemlerde güzelliği, zekası ve erdemleri ile birçok yazar ve şairin eserinde konu edilmiştir. <<https://www.encyclopedia.com/women/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/zuzoric-cvijeta-c-1555-1600>>, Erişim tarihi: 20. 11. 2020. Francis Dvornik, **The Slavs in European History and Civilization**, Rutgers University Press, New Jersey, 1962, s. 320.

⁴⁵ Slavların, genellikle, Polonyalılar, Çekler, Slovaklar ,Sorblar dâhil olmak üzere Batı Slavları; Ruslar, Ukraynalılar ve Beyaz Ruslardan oluşan Doğu Slavları; Bulgarlar, Sırlar, Hırvatlar ve Slovenler,Boşnaklardan oluşan Güney Slavlar olmak üzere ana üç dil grubuna ayrıldığı, bunlarla yakından ilişkili Baltların da Letonyalılar, Litvanyalılar ve Estonlar olmak üzere üç gruba ayrıldığı kabul edilmektedir. Mike Dixon-Kennedy, **Encyclopedia of Russian & Slavic Myth and Legend, 1**, Santa Barbara, CA; Denver, CO; Oxford, UK, 1998, s. xiii.

⁴⁶ Vincentius Priboevius (Vinko Pribojević) erken dönem İlizizm ve Panslavizm fikrinin kurucu ideologlarından Raguzalı tarihçidir.

⁴⁷ Ludovik Crijević Tuberon (Ludovicus de Cierva/Cervarius, Tubero, 1459–1527) Çağınla İlgili Yorumlar (*Comentaria Suorum Temporum*) eseriyle bilinen Raguzalı tarihçidir. Tubero, bu eserinde Litvanya kökenli Jagiellon Hanedanının Macar-Hırvat Krallığında hüküm sürdüğü 1490-1526 dönemini anlatmış, etnisitenin “dilbilimsel” boyutunun en önemli bileşen olduğunu vurgulamıştır. Pribojević ve Orbini de bu görüşü esas almıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Iva Kurelac, “The Perception of the Medieval Kingdom of Hungary-Croatia in Croatian Historiography (1500-1660)”, in **A Divided Hungary in Europe: Exchanges, Networks and Representations, 1541-1699 – Volume 3: The Making and Uses of the Image of Hungary and Transylvania**, (Ed) . Gábor Almási, Szymon Brzeziński, Ildikó Horn, Kees Tszelszky, and Áron Zarnóczki, Cambridge Scholars Publishing, 2014, s. 107–24; Jozef IJsewijn, Eckhard Kessler, **Acta Conventus Neo-Latini Lovaniensis**, Leuven University Press, Leuven, 1973 s. 352. Zdenko Zlatar, **Our Kingdom Come: The Counter-Reformation, the Republic of Dubrovnik, and the Liberation of the Balkan Slavs**, East European Monographs, New York, 1992, s. 370-371.

⁴⁸ Bu kapsamda, Maciej Miechowita, **Tractatus de Duabus Sarmatiis**, 1517; Sigismund von Herbestein, **Rerum Moscoviticarum Commentarii**, 1549; Alexander Guagnini, **Sarmatiae Europaeae Descriptio**, Krakow, 1574 ve Jan Dubrovius, **Historia regni Bohemiae**, 1552, örnek verilebilir.

Zuzoriç toplumunun bir diğerk önemli üyesi olan, uzunca bir süre Avrupa ve Asya'da dolaştıktan sonra Raguzada kendine bir yer bulan Portekizli Musevi şair Didak Pırr (Isaiah Cohen), binlerce yılda izlediğı seyrin kitaplarda ölümsüzleştiğı tarihinden güç alan ve gurur duyan Musevi halkının geçmişı Orbini'nin dikkatini çekti. Kalbinin sesini dinleyen Orbini, tüm ömrünü, zamanın ruhuna uyararak, klasik halklar gibi, Slav kökenli olmanın verdiği ortak bir gurur duygusuyla birleşen yönetici hanedanlığın tarihini, kahramanlıklarını, kökenlerini içeren Slav ırkının ansiklopedisini yazmaya adadı⁴⁹. Erişebildiğı bütün manastır ve kişisel kütüphanelerin altını üstüne getirerek, çalışmak için önemli miktarda malzemeye ulaştı. Çalışmasında, özellikle, zamanının en büyük kitap koleksiyoncusu Urbino kentinin Dükü meşhur Federico da Montefeltro'nun⁵⁰ büyük kütüphanesinden, İtalyan kütüphanelerinin arşivlerinden ciddi ölçüde yararlandı.

Özel olarak inşa edilmiş bu kütüphane binasında, altı yüzden fazla Latin, yüz altmış Yunan ve seksen Musevi el yazması eser mükemmel bir şekilde muhafaza ediliyordu. Bunlar kütüphanenin kurucusu Montefeltro tarafından XV yüzyıl sonuna doğru toplanmıştı. Bununla birlikte, kütüphanede, son yüzyıllarda basılmış kitaplar ve nadir eserler de bulunuyordu. Ne yazık ki, Orbini'nin ölümünden yarım yüzyıl sonra İtalya için sıkıntılı zamanlar başladı ve bu nadir koleksiyon, büyük kayıplarla Vatikan'a nakledildi.

---

⁴⁹ Burke (2016) XVI. yüzyılda klasik olmayan geçmişe ilgi duyulmaya başlandığını, İtalyanların kendi ataları hakkındaki ilgisine benzer şekilde İngilizler'in de kendi tarihlerine ilgi duymaya başladıklarını belirtmektedir (P. Burke, 2016. s. 126). Slavların tarihine duyulan ilginin bu bağlamda değerlendirilmesi mümkündür. Yine, aynı şekilde, ansiklopedi yazma düşüncesinin, bütünlük düşüncesi veren eserlerin basıldığı XVI. yüzyıl kültürel ortamı ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Avrupa dışında yer alan Afrika bölgesi (Leo Africanus (Hasan Al-Wazzan), *Descripton of Africa*, 1550); Rusya (Sigismund Von Herberstain, *Notes upon Russia-“Rerum Moscoviticarum Commentari”*, 1543), Dünya haritaları (Abraham Ortelius, *Theatre of the World*, 1570), Dünyanın muhtelif bölgelerinin siyasi yapıları ve inançları (Giovanni Botero, *Descripton of the World-“Relationi Universi”*, 1590) gibi bölgelere dair önemli eserler bu dönemde yazılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. P. Burke, 2016, s. 215-216.

⁵⁰ “Silahlarla edebiyatı birleştirmeye çalışmış profesyonel bir asker” olan Federico da Montefeltro (1422-1482), 1444-1482 yılları arasında himayesinde olan Urbino kentinin İtalyan Rönesansının önemli merkezlerinden biri olmasını sağlamış, Vatikan'dan sonra dönemin en büyük kütüphanesini oluşturmuştur. Bilgi için bkz. Burke, 2016, s. 43.

Orbini'nin İtalya'ya yaptığı seyahati, kaderi kitabın yazılmasıyla sıkı sıkıya bağlı olan Ragusa'dan kovulmuş ünlü hayırsever Marin Bobalyeviç⁵¹ tarafından cömertçe finanse ediliyordu. Orbini'nin yazmış olduğu parlak Slav tarihinin hikâyesine Bobalyeviç ve Ragusa (Dubrovnik) soylarının tarihi de eklendi. İtalyan dilinde yazılmış ve basılmış bu kitap, özellikle Bobalyeviç'in hayatının zorluklarını bilen İtalya aristokrat kesimine yönelikti. Ayrıca, bu aristokrat kesiminin nüfuzu sayesinde, Avrupa'nın eğitilmiş kesiminin nazarında Slavlara saygı ve itibarlarını iade etmesi, hem de bu kitabın İtalyan kitap koleksiyonlarında hak ettiği yerini alması amacına yönelikti. Aynı zamanda, Bobalyeviç'i Ragusa senatosunun nazarında aklamayı amaçlıyordu. Bu, Slav'ların imajını iyileştirme çabası, "İlirya düşüncesi"⁵² adı altında özel, belli bir politik anlamda içeriyordu. Papa VIII. Clement⁵³, Balkanları Türklere kurtarma hedefiyle Osmanlı İmparatorluğuna karşı askeri bir ittifak kurmaya çalışıyordu.

1595'de planlanan bu askeri harekâtın en önemli dayanak noktalarından biri, çok güçlü bir donanmaya sahip Ragusa kenti idi. Eski halkların soyundan gelen bölge insanı

---

⁵¹ Marin Bobaljević (1556-1605) 1595 yılında Raguzalı diplomat Frano Gundulić'in öldürülmesiyle ilgili soruşturma sebebiyle Venedik'e kaçmak zorunda kalmış bir hayırsever olup Orbini'nin çalışmalarının finanse edilmesi yanında bazı eserlerin (Sabo Bobaljević, *Rime amorose e pastorale et satire*, Venezia, 1589; Jakov Lukarević, *Copioso ristretto degli annali di Ragusa*, (Venezia), 1605) yayımlanmasına da destek vermiştir. Bilgi için bkz. Čoralić Lovorka, 'The Ragusans in Venice From the Thirteenth To the Eighteenth Century', *Dubrovnik Annals*, Issue. 3, 1999, 13-40, s. 34.

⁵² İlirya hareketi (Illirian/Illyrian/Illyrism movement) hakkında bilgi için bkz. Marc L. Greenberg, 'The Illyrian Movement: A Croatian Vision of South Slavic Unity', in **Handbook of Language and Ethnic Identity: The Success-Failure Continuum in Language Identity Efforts-Vol. 2**, (Ed.) Joshua A. Fishman and Ofelia García, Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 364-380; Aleksandar Stipčević (Çev. Stojana Culic Burton), **The Illyrians: History and Culture**, Park Ridge, New Jersey: NOYES Press, 1977; Zrinka Blaazević, 'Performing National Identity: The Case of Pavao Ritter Vitezović (1652-1713)', **National Identities**, 5. 3 (2003), 251-67; J. V. A. (Jr.) Fine, 2010, s. 171-275. Hakan Demir, 'XIX. Yüzyılda Hırvat İlirizm Hareketi', **Avrasya İncelemeleri Dergisi**, I. 1 (12AD), 209-39.

⁵³ VIII. Clement (1536-1605), 1592-1605 döneminde Papa olarak Katolik Kilisesinin ve dolayısıyla Katolik Kilisesine bağlı devletlerin ruhani lideri olarak görev yapmıştır. Ivan Golub, and C. Wendy Bracewell, 'The Slavic Idea of Juraj Križanić', **Harvard Ukrainian Studies**, 10. 3/4 (1986), 438-491. VIII. Clement, Hristiyanları Türklere karşı ayaklandırmak için birçok misyoner ve dini temsilciyi Hristiyan liderlere göndermiştir. VIII. Clement'in projesi için bakınız. Trandafir G. Djuvara, **Türk İmparatorluğunun Paylaşılması Hakkında Yüz Proje (1281-1913)**, Çev. Pulat Tacar, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.125-133

başarı umuduyla birden canlandı, eski tarihi amblemlerini yücelttiler. Ancak bu planın gerçekleşmesi mümkün olmadı.

Orbini'nin aşırı gayreti kendisine zarar verdi. Orbini, Slavlar hakkında en ufak bir bilgi kırıntısını dahi atlamama adına 330'dan fazla eserden veya kişiden doğrudan ve dolaylı (özet şekline) alıntı yaptı (bunlardan 280 tanesi önsözünde yer almakta ve bunlardan hariç 50 tane daha eserden ayrıca bahsedilmektedir) . Bu listede Reformasyona katılan yazarların eserleri de vardı. Ancak, Katolik gericiğinin güçlenme döneminde kilisenin intikamı gecikmedi. Orbini'nin "*Slav Krallığı* adlı eseri, yayınlanmasından iki yıl sonra yasaklı kitaplar listesine dâhil edildi ve haliyle eser, Avrupalı okumuş kesime ulaşmak yerine uzun süre tozlu raflara mahkûm oldu.

Nitekim, hakikatte durum, hep "*habent sua fata libelli!*" dir⁵⁴. Orbini'nin eseri yayınlandıktan yaklaşık yüzyıldan uzun bir süre sonra, Çarlık Rusya'sının Dubrovnik kökenli diplomatı Savva Vladislaviç Raguzinski⁵⁵ tarafından I. Petro'ya eserin bir örneği sunuldu. 1722 yılında Petro'nun emri üzerine, Savva tarafından eserin Rusçaya kısa çevirisi yapılarak Rus dilinde St. Peterburg'da yayımlandı.

Bu kitapçığa önsözünü Petro'nun silah arkadaşlarından, âkil bir adam olan Theofan Prokopoviç⁵⁶ yazdı. İtalyancadan Rusçaya Savva tarafından yapılan çeviri daha

---

⁵⁴ Latince bu cümle "Bir kitap ancak okuyucusu varsa kaim olabilir. " şeklinde çevrilebilir.

⁵⁵ Sava Lukiç Vladislaviç-Raguzinskiy (Vladislaviç Raguzinski) (1669-1738) Rus Çarı I. Petro'yu temsilen Roma, Balkan şehirleri, Pekin ve İstanbul'da diplomatik müzakereleri yürüten ve Çarlığı Balkanlara yönlendirmeye çalışan tüccar, tercüman, ajan ve diplomattır. Ayrıca 1705 yılında Puşkin'in büyük dedesi Arap İbrahim'i Çar Petro'ya hediye olarak götürmüştür. Дучич Йован, Граф Савва Владиславич-Рагузинский. Серб-дипломат при дворе Петра Великого и Екатерины I, (Çev) В. Н. Соколов, Скифия, 2009, s.16-20

⁵⁶ Feofan/Theofan/Teofan Prokopoviç (1681-1736) Ukrayna asıllı din adamı, yazar, şair, matematikçi, felsefeci olup, Kiev-Mohyla Akademisi Rektörü ve Novgorod Başpiskoposu olarak görev yapmıştır. Rus İmparatorluğu ideoloğu olarak Rus Çarı I. Petro'nun politikalarının propogandasını yapmış, PanSlavist politikalarının şekillendirilmesinde ve Rus Ortodoks Kilisesinin devlete tabi kılınmasını sağlayan düzenlemeyi (Ecclesiastical Regulations, 1721) hazırlayıp bunun uygulanmasında etkili olmuştur. Serhii Plokhyy, **The Origins of the Slavic Nations: Premodern Identities in Russia, Ukraine, and Belarus**, Cambrdge University Press, 2006. S. 253, 270, 283, 297.

iyi olabilirdi, ancak, o, erken Slav tarihi ve dili hakkında mütahassis olmadığından bu gerçekleşmedi. Bu arada, eser, Balkanlarda çok hızlı bir şekilde yayıldı ve yansıyan bir ışık gibi yeni bir şekle bürünerek pek çok minnettar Slav'ın kalbine girmeyi başardı. Eğitimli Sırp, kitabın içeriğine ulaşabilmek için uzun yol kat ediyorlardı ve elde ettiklerinde ise onun sayfalarını kutsal bir kitap gibi muhafaza ediyorlardı. Aynoroz Keşişi, Bulgar ulusal Rönesansının ozanı Paisiy Hilendarski,⁵⁷ Petro'ya sunulan özeti, Karlofça başpiskoposluk kütüphanesinde bulunca, bu eseri ana kaynak olarak alarak ünlü *Slav-Bulgar Tarihi (Slavyano-Bolgarskaya İstoriya)* eserini kaleme almıştır. Ayrıca, Vasiliy Tatişev de *Rusya Tarihi (İstoriya Rossiyskoy)* eseri üzerinde çalışırken Orbini'nin eserinin tercümesinden faydalanmıştır.

Yakın zamanlar da dâhil olmak üzere sonraki yüzyıllarda Orbini'nin çalışmalarını Rus tarihçiler akademik çalışmalarında göz ardı ettiler. Petro zamanından kalan sathi bilgiler yoluyla da olsa esere nadiren atıfta bulunanlar, hemen, akademik üsluptan uzak, küçümseyici eleştirilere maruz kalıyordu. Hatta Golenişev Kutuzov gibi, Orbini'nin eserine saygılı yaklaşanlar dışlanıyordu.

Orbini'nin çalışması, Slavlar hakkında içerdiği edebi mahiyetteki bilgilerin yanı sıra, tamamen kaybolmuş ve çok az bilinen yazarlardan yaptığı alıntılarla hatırı sayılır ölçüde değerli bilgiler ihtiva eder. Dikkatli bir okuyucu, eserde, hem Slavlarda tarih yazıcılığı üzerine bir deneme, hem bir Vandal sözlüğü, hem İskender'in Slavlara sağladığı imtiyazlar, hem XII. yüzyılın ilk eserlerinden olan *Dukliyanlı Rahibin Vakayinameleri (Letopisi popa Duklyanina)*⁵⁸ adıyla bilinen *Beylerin Soyağacı (Barskiy*

---

⁵⁷ Paisiy Hilendarski (Saint Paisius of Hilendar) (1722-1773) Bulgar ulusal uyanışının atası ("Uyandıran", "oluşturan" veya "öncü" gibi ifadelerle anılmaktadır. Bkz. Roumen Daskalov, **The Making of a Nation in the Balkans: Historiography of the Bulgarian Revival**, Budapest: Central European University Press, 2004.

⁵⁸ Dukliyanlı (Anonim/İsimsiz) Rahibin Vakayinameleri/Günlükleri, XIII. yüzyıl sonlarına doğru yazıldığı tahmin edilen, IX. yüzyıl ile XII. yüzyıl ortalarına kadar olan dönemde Dalmaçya bölgesinin tarihini ve

Rodoslov) adlı eseri, hem de Bulgar tarihi hakkında Avrupa edebiyatında yer alan ilk izahatları bulacaktır.

Bir yanda, Dalmaçyalı tarihçinin eserine, Sırp'ların, Hırvatların, Bulgarların sürekli olarak gösterdiği bir ilgi, diğer yanda ise, tarihçilerimizin esere yönelik uzun süreli kayıtsızlığı. Bu uyumsuzluk tam bir arapsaçıdır. Nitekim işbu çeviri de bu durumu çözmek amacıyla yapıldı.

1601 yılındaki ilk baskıya yönelik sansür uygulamasından kaçınmak maksadıyla eser 1606 yılında Pesaro kentinde *Slavların Kökeni ve Hâkimiyetlerinin Yayılması* (*Proishojdeniye slavyan i rasprostraneniye ih gospodstva*) adıyla yeniden basıldı. Bu yayının bir kopyası, Rusya Devlet Kütüphanesi Nadir Eserler Kısmında tutulmaktadır. Bütün Latince atıflar ve şiirler tarafımdan, şair Ovidius'tan alıntılar ise A. Parin tarafından çevrilmiştir.

Yuriy Kuprikov, Moskova, 6 Eylül 2009

---

yarı-mitolojik hadiseleri de içerecek şekilde Batı-Güney Slavlarının erken dönem tarihinin anlatıldığı eserdir. Dmine Papalić tarafından orijinalinden kopya edildikten sonra Marko Marulić tarafından Hırvatçadan Latinceye çevrilmiştir Bkz. J. Fine, 2006, s. 196-197.

B. MARİN ANDREYEVIÇ BOBALYEVIÇ'E İTHAF

Çok Saygıdeğer Sayın Marin Andreyeviç Bobalyeviç'e

Muhterem Efendim,

Emriniz üzerine ve son ana kadar gösterdiğiniz cömert yardımlar sayesinde Slavların tarihi hakkında bu kitabı yazmış bulunuyorum. Onu size ithaf ederek (o zaten size ithaf olunup) yayınlamanın üzerime farz olduğunu düşünüyorum. Bu ancak sizin gibi asil bir kandan gelen, ataları ve kendileri erdem ve şeref sahibi birine ithaf edilebilir. Aslında, Babalyeviç soyunun ortaya çıkışı ve tarihine değinmek gerekirse, bu sülale Gotlar⁵⁹ tarafından tarumar edilen Epidaurus⁶⁰ şehrinin yerine MS. 260'da Ragusa şehrini ilk inşa edenler arasındaydı.⁶¹ Sülaleniz o zamandan günümüze kadar yüksek erdemlere sahip, kendini kamu yararına adanmış, ataları asil ve temiz soylu, şehri yönetme hakkında

---

⁵⁹ Gotlar, İskandinavya Yarımadasının Güney bölgesindeki Gotland bölgesinden ortaya çıkıp ilerleyen dönemde güneye inerek 700 yıldan fazla bir süre zarfında Avrupa coğrafyasının tarihinde önemli rol oynamış bir kavimdir. Peter Heather, **Gotlar**, (Çev) Erkan Avcı, Phoenix Yayınevi, 2012. Mert Kozan, 'Gotların Anayurdu ve Kökeni', **Tarih Araştırmaları Dergisi**, 33. 55 (2014), 71–90. Jan Czarnecki, **The Goths in Ancient Poland**, University of Miami Press, 1975, s.3

⁶⁰ Epidaurus, Dubrovnik'in (Ragusa) güneyinde yer alan antik şehir olup günümüzde Cavtat olarak isimlendirilen yerdir. Lovro Kunčević, 'The Myth of Ragusa: Discourses on Civic Identity in an Adriatic City-State (1350-1600)', Central European University, 2012, s. 22, 37, 42.

⁶¹ Epidaurus şehrinin tarumar edilmesi tarihi bir gerçek olmakla beraber hangi tarihte hangi kavmin bunu yaptığı konusu belirsizdir. Živković, Epidaurus şehriden sonra kurulan Ragusa şehrinin tahkim edilmesini 550'ler olarak değerlendirmekte, Orbini'nin çalışmasını da değerlendirerek Gotların Epidaurus'un yıkımında bir fonksiyonlarının olmadığını beyan etmektedir. Bkz. Tibor Živković, 'On the Foundation of Ragusa: The Tradition vs. Facts', **Historical Review**, LIV. 54 (2007), s. 9–25. Paton ise, Epidaurus'un, 625 ve 639 yıllarında Avarlar tarafından yağma edildiğini, 656 yılında ise Hırvatlar tarafından tamamen mahvedildiğini belirtmektedir. Bkz. Andrew Archibald Paton, **Researches on the Danube and the Adriatic: Contributions to the Modern History of Hungary and Transylvania, Dalmatia and Croatia, Serbia and Bulgaria, Volume I**, Leipzig: F. A. Brockhaus, 1861. Smith ise Got Savaşında Justinian adına hareket eden Constantianus tarafından şehrin terkedilmesi sonrasında, işgal edildiğini fakat tarihin belli olmadığını ifade etmektedir. William Smith, **Dictionary of Greek and Roman Geography, Volume I**, Boston, Little, Brown, and Company, 1870. s. 840. Dolayısıyla, Epidaurus'u MS. 260'ta Gotlar tarafından tamamen harap edildiği bilgisi diğer tarihi kaynaklardan teyit edilememiştir.

bilgi sahibi, başka hanedanlar ile evlilik yoluyla kurulan akrabalık sebebiyle, bu haktan mahrum olmayan kimselerdi, Bobalyeviç hazretleri. Az önce zikrettiğimiz 1300 yıldan beri kesintisiz olarak gelen soyun varisi olarak, kuşkusuz nadir rastlanılan asaletin kadim kökleri şahsınızda zuhur etmiştir. Gerçi bazıları, sizin soyunuzun, Roma kentinde bir zamanlar nüfuzlu ve meşhur Fabian⁶² ailesinden geldiğini yazıyorlar.

Fakat biz bu görüşü, çok antik zamanlardan bahsetmesine rağmen güvenilir dayanağı olmadığı için kabul etmiyoruz. Şüphesiz soyunuz, kendi zamanlarında ülkesine çok alanda fayda sağlamış ve şeref kazandırmış birçok kişinin memleketi olan İliya'daki⁶³ Roma kolonisi Epidaurus'dan gelmektedir. (İliya'dan tıpkı daha uygun koşullara nakledilmiş verimli bir bitki gibi birçok meşhur adam çıkmıştır) . Onlar ülkeleri için hem karada hem denizde hem de ülkelerinin dostlarının ve müttefiklerinin yanında savaştılar. Öyle ki, dost ve müttefikleri birçok kereler zafer kazandılar, böylece kendi hâkimiyet ve iktidarlarını Bobalyeviç soyundan askerlerin dehası ve yiğitliği sayesinde sağladılar. Ki bu askerler, yeni Fabianlar gibi, yenilmez sayılan barbar ordularının karşısında zafer kazanıp, düşmanı ülke sınırlarından def edip uzaklaştırarak vatan

---

⁶² Fabianlar (aşireti), Roma İmparatorluğunda soylular sınıfına mensuptu ve güçlü bir konuma sahipti. Roma'da aile soylarının aktarımı ve Fabianlar hakkında bilgi için bkz. C. J. Smith, **The Roman Clan: The Gens from Ancient Ideology to Modern Anthropology (W. B. Stanford Memorial Lectures)**, Cambridge University Press, 2006. Benzer şekilde, Bobalyeviç ailesi de Raguza şehrinin güçlü ailelerindendi. Bu güçlü aşireti memnun etme hevesiyle, birçok yazar bunun Roma dönemindeki Fabianlarla aynı aile olduğu sonucuna varmışlar ve eserlerinde bu "soy ilişkisine" atıf yapmışlardır. Lovro Kunčević, **'The Myth of Ragusa: Discourses on Civic Identity in an Adriatic City-State (1350-1600)'**, Central European University, 2012, s. 51.

⁶³ İliya (Illyria/Illyrous/Illyricum, Yunanca'da Illirys), kapsamı zaman içerisinde değişmekle beraber, genel olarak, İyon denizi ile Adriyatik denizinin birleştiği bölge olan İyon körfezinin üst kısmından Po nehrinin birleştiği nokta arasında kalan Adriyatik denizinin doğu kıyılarını ifade eden coğrafi bölgeye verilen isimdir. MÖ. 168'de İliya Savaşları sonrasında Roma Cumhuriyetinin son döneminde ve İmparatorluğun ilk dönemlerinde Roma hakimiyeti süresince, bölge, Illyricum (eyaleti) olarak isimlendirilmiştir. Tuna nehrine kadar olan bölgenin Roma hakimiyetine girmesiyle eyaletin sınırları da genişlemiş, sonraki dönemlerde Panonia (Kuzey) ve Dalmaçya (Güney) şeklinde iki eyalete ayrılmıştır. William Smith, **Dictionary of Greek and Roman Geography, Volume II**, Boston, Little, Brown, and Company, 1870. s. 35. İliya bölgesinin Roma döneminde geçirdiği süreçle ilgili detaylı bilgi için bkz. Danijel Dzino, **'Illyrian Policy of Rome in the Late Republic and Early Principate'**, 2005, s. 260. İlk Roma kolonilerinin Julius Caesar (Jül Sezar) döneminde Dyrrachium, Scodra, Byllis ve Buthrotum bölgelerinde kurulduğu bilinmektedir. Saimir Shpuza, 'The Roman Colonies of South Illyria: A Review', in **New Directions in Albanian Archaeology**, (Ed) L. Bejko, R. Hodges, Tiran, 2006, s. 165–169.

sınırlarını koruyabildiler. Elçiliklerde ve resmi görüşmelerde bilgelik ve becerilerini gösteren bu İliiryalı askerlerden özellikle güvenilir olanlardan bazıları kraliyet şeref ve şanına ulaşabiliyordu. Bizzat krallar bile onların bu sadakati ve becerikliliği sayesinde canlarını ve iktidarlarını kurtarabiliyorlardı. Bu cesur ve maharetli soyun askerleri, sadece içeride değil, aynı zamanda dışarıda da hizmetleri ve danışmanlıklarıyla hizmet ettiler. Özellikle, Marcus Junius Brutus⁶⁴, şan şöhret için, Dion'a rakip olacak şekilde, ülkelerini tiranlıktan kurtardılar, onurunu ve özgürlüğünü geri getirdiler⁶⁵. Bazıları daha da ileri gitti, askeri ve sivil faaliyet alanlarını kendi yetenekleri açısından çok sınırlı bularak, dinde başarılı oldular ve dini hayatta örnek teşkil ettiler. Bazısı ise, Katolik kilisesinin en büyük azizlerinden biri olan Aziz Jerome⁶⁶ [gibi], kendilerini gizemli mistik hayata ve kutsal metinleri öğrenmeye adadı, eserleri Yunancadan Latinceye çevirdi. Bazıları da kendi evlerinin konforunu terk ederek, kendilerini manastır hayatına adadılar ve bundan büyük ölçüde fayda sağladılar: yüksek manevi bir mertebeye ulaşp, ilahi öngörü kazandılar. (Defalarca olduğu gibi) , bu engin konuyla alakalı her şeyden bahsetmeye kalksaydım açıklamam uzar giderdi. Bu konudan bahsetmek büyük ölçüde gereksiz olurdu, nitekim buna, ilgili yerlerinde değinilecektir. Hazretleri, sadece şunu belirteyim ki, Siz erdemli atalarınızdan hiç de geri kalmıyorsunuz. İlk defa Raguzalı bir soyluya,

---

⁶⁴ Marcus Junius Brutus (MÖ. 85-MÖ. 42), Roma Cumhuriyeti döneminde, MÖ. 44'te Julius Caesar'ın Cumhuriyet kurumlarının yetkilerini sınırlandırarak daimi diktatör olarak atanması üzerine Senato üyelerinin organize ettiği bir komplo ile Jül Sezar'a düzenlenen suikastta rol almıştır. Daha sonra Roma'dan kaçmak zorunda kalmış, Marcus Antonius ve Octavianus'a bağlı birliklere karşı Cassius'la birlikte Filippi Muharebesinde yenildikten sonra intihar etmiştir. M. Bunson, **a.g.e.**, 2002. s. 82.

⁶⁵ Farklı dönemlerde yaşamış olmakla beraber, kendi halklarının-Romalıların Sezar'dan-kurtarılması için Marcus Junius Brutus ile-Sicilyalıların Dionysius II'den-kurtarılması için Dion'un kendi hayatlarını tehlikeye atmalarını, sahip oldukları imkanları ve savaşlarının zorluğunu karşılaştırmıştır. Plutarkhos, Dion'un belirgin bir şekilde kendi halkının özgürlüğüne daha fazla katkıda bulunduğunu savunmuştur. Bkz. Frank W. Walbank Plutarch, **Encyclopædia Britannica**, <<https://www.britannica.com/biography/Plutarch>>, Erişim tarihi: 23. 11. 2020; Plutarch, The Comparison of Dion and Brutus, **Lives**, (Çev. İng. John Dryden), The Internet Classics Archive, MIT University. <http://classics.mit.edu/Plutarch/d_brutus.html>, Erişim tarihi: 24. 11. 2020.

⁶⁶ I. Bölümde B. Eserde Bahsi Geçen Yazarlar başlığı altında incelenmiştir. Bkz. Daniel Patte, **The Cambridge Dictionary of Christianity**, Cambridge University Press, 2010, s. 639.

sizin gibi genç, yakışıklı, asil birine hayatının en verimli çağında büyük bir miras kaldı. Ve buna rağmen siz on altı yaşında bir delikanlı olarak, Napoli, Floransa ve Venedik kentlerinin sunduğu cezbedici hayat karşısında durarak, bütün insani ilişkilerde ölçülü, mantıklı ve mütevazı davranabilmeyi başarabildiniz. Geçmiş başarılarınızın hatırası ve şimdiki başarılarınızın belirginliği dostlarınızı sevindiriyor, sizinle övünmelerini sağlıyor ve eğer varsa da düşmanlarınızı sizi takdir etmek zorunda bırakıyor. Bilim adamlarına karşı cömertlik, bilgelik ve ehemmiyet göstererek olgun yaşlarınızda bir kez daha erdeminizi gösterdiniz. Bunun en net kanıtı, adı geçen şehirlerde ve Pesaro ve Ragusa'da yayınlanan birçok kitabın adınıza ithaf edilmiş olmasıdır. Ancak, tüm yaptıklarınızdan daha yüce bir işiniz var ki, bütün bu övgü ve hayranlıkları hak etmesinin yanı sıra vatanınıza karşı duyduğunuz sevginizin en net kanıtı olmayı hak ediyor. 1588 yılında Siz, hastalanmanıza rağmen hıristiyanlığa yaraşır bir vakar ile mirasçısı olduğunuz kardeşiniz Yuniy'in (Tanrı rahmet eylesin) ölümünü karşıladıktan sonra Floransa'daki kardeşiniz Mihail'in de iflah olmaz bir hastalığa yakalandığı söylentisi üzerine gözünüzü kırpmadan Ragusa Cumhuriyeti'ni vasiyetnamenizde varis olarak belirttiniz.

Diğer sayısız hayırsever işlerinizin arasında bir de gençlere ve tüm şehre birçok fayda getirebileceğini bildiğiniz için bir Cizvit okulunun kurulmasını emrettiniz. Asilzade hanımlar, fakir, yetim ve ahlaksız yaşam biçimini değiştirmek isteyen kadınlar için için manastır ve evler inşa ettirdiniz. Daha fazla kadının bu ev ve manastırlara kabul edilmesi için buralara ödenek tahsis ettiniz. Her yıl onlardan bazılarının evlenebilmeleri için gerekli çeyizi de düşündünüz. Hukuk, felsefe, tıp ve teoloji alanlarında hem genç soylular eğitimlerine devam edebilsinler hem de ilim adamları çalışmalarını devam ettirip, uzman olanlar da unvanlarını koruyabilsinler diye maddi destek verdiniz. Resim, heykel ve mimari ile uğraşmak isteyenleri de desteklemenin yanında hayırseverlik, insanlığınız ve

büyükülüğünüzle daha birçok iyilikte bulundunuz. Ve daha sonra 1594 yılında Çikala⁶⁷ liderliğindeki donanmanın Ragusa şehrine saldırısı beklenirken bütün malınızı, mülkünüzü ve canınızı feda etmeyi teklif ettiniz.

Senato, soylular, şehir ve devlet minnet ve şükranla çabanızı takdir ettiler, onların huzurunu düşünen biri olarak bu yüce davranış, ancak, sizin gibi bir iyiliksevere layıktı. Bu zikredilenlerin pek çoğunu başkalarının yaptığı gibi atlayabilirdim. Yaptığınız iyilikler, bilinen dramatik sebepler nedeniyle bu kadar meşhur olmazdı. Mütevazılığınızdan dolayı muhtemelen bunların bir kez daha zikredilmesini duymaktan memnun olmayacaksınız. Ancak, bunları gizleseydim halka karşı ihmal, nankörlük içinde ya da kötü niyetli gibi görülerek kınanmış olurum. Yukarıda bahsettiklerimden ve hakkında suskun kaldıklarımın anlaşılacağı üzere, bu çalışma ancak sizin himayeniz sayesinde vücut bulabilirdi. Bu kitap, hem içeriği ile hem de nazarımda büyük bir yere sahip olan sizin desteğinizi almış olması nedeniyle, değer ihtiva edecek. Üslup ve içeriğindeki eksiklikleri, alçakgönüllülük gösterip mazur göreceğinizi umuyorum. Kesin olarak söyleyebileceğim tek şey şudur ki, elimden geldiğince konu ile alakalı hakiki bilgilere çok özen gösterdim. Hazretleri, Size karşı duyduğum sonsuz sadakatimi lütfen kabul ediniz. Tanrıya her gün size merhameti ile muamele etmesi için hem de size karşı

---

⁶⁷ Cigalazâde (Yusuf) Sinan Paşa (1544-1606), asıl adı Scipione Cicala olup Messina'da doğmuş, Sakız adasından Cicala ailesinin mensubu olan Korsan Visconte di Cicala'nın oğludur. Cerbe Savaşında (1560) Osmanlılara esir düşmüş, Enderun'da yetişmiş, İslamı kabul ederek Yusuf Sinan adını almıştır. Eflak, İran, Irak bölgelerinde savaflara katılmış, 1591 yılında Kaptan-ı Deryalığa tayin edilmiş ve 4 yıl bu görevde kalmıştır. 1596 yılında Haçova Savaşında gösterdiği yararlıklar sebebiyle Vezirazamlığa terfi ettirilmiş ancak 1, 5 ay gibi kısa bir süre sonra görevinden azledilerek önce Şam Beylerbeyi ve tekrar Kaptan-ı Derya olarak görevlendirilmiştir. Görevlendirildiği İran seferinde, Urmiye gölü civarında bozguna uğramış, önce Van'a sonra Diyarbakır'a çekilmiş ve burada vefat etmiştir. Kaynaklarda, vefatında, kendisinin 2 milyon altın tutarında serveti ve 600 kölesi olduğu, Avrupa devletlerinin onun edindiği servetle bir gün Hıristiyanlık hizmetine döneceğini ümit ettikleri belirtilmektedir. Mahmut H. Şakiroğlu, 'Cigalazade Sinan Paşa', **TDV Ansiklopedisi, Cilt 7**, Türk Diyanet Vakfı, 1993, s. 525-626. Her ne kadar Cigalazâde (Yusuf) Sinan Paşa'nın tam olarak bu tarihte söz konusu bölgeye seferinin olup olmadığı teyit edilemese de, verilen tarih, Sinan Paşa'nın görevde kaldığı dönem içerisinde yer aldığından, tarihi gerçeklerle uyumludur.

duyduğum saygıyı göstermem için bana fırsat versin diye dua ediyorum. Hürmet ve minnetle ellerinizden öpüyorum.

Pesaro, 1 Mart 1601

Sadık ve minnettar hizmetkârınız

Don Mauro Orbini

C. DON MAURO ORBİNİ'NİN OKUYUCUYA HİTABI

Günümüzde yanlış bir şekilde Sklavon⁶⁸ olarak adlandırılan Slav kavminin tarihçilerin nazarında hak ettiği yeri bulamamasında ve onun dikkate değer faaliyetlerinin, Slav seferlerinin bir sis perdesi arkasında, hatta neredeyse ebedi bir karanlığa gömülmesinde şaşılacak bir şey yok (benim sevgili okuyucularım) . Pek çok savaşı güçlü erkek olmasına rağmen, yazılarıyla onların isimlerini yaşatacak bilim adamlarına sahip değildi. Ancak, büyüklük bakımından oldukça zayıf konumdaki diğer kavimler, yazılarıyla şöhret kazandırmış bilim adamlarına sahip olmaları sebebiyle günümüzde bilinmektedir. Mesela, Museviler (onlardan başlayacağız) , sayelerinde, milletlerinin adı ebedileşmiş olan İskenderiyeli Philo, Hegesippus, Flavius Josephus, gibi pek çok ünlü tarihçilere sahipti. Eğer yabancılara kutsal sırları açma ve ifşa etme izni verilmiş olsaydı, bunu pek çok Grek kökenli büyük bilimadamları da yapardı. Gerçekler, Lactantius'un (*İlahi Kanunlar*) 4. kitabının 11. bölümünde yazdığı gibidir.

Gerçekten, Sakız'lı⁶⁹ Theopompus Musevilerin kutsal sırlarını kendi tarih kitabına koymayı istediğinde görme duyusunu kaybetti ve (başkalarının ifadelerine göre) Demetrius Poliorcetes şahitlik ettiği üzere rüyasında bir işaret görüp, bu girişiminden vazgeçinceye kadar 40 gün boyunca yüksek ateş içinde kıvrandı. Eusebius'un Günlüklerinde yazdığına göre trajik şair Sakız'lı Theodotus, Musevilerden söz ettiği için kör olmuş, ancak hatasının farkına varınca yeniden görmeye başlamıştır. Yunan tarihi,

---

⁶⁸ Orbini'nin burada ifade ettiği durum, Schenker tarafından Slav ifadesindeki SL filolojik formun, Grekçe'de Sklabos ve Latince'de Slavus şeklinde olduğu gibi SKL biçiminde söylendiği şeklinde açıklanmıştır. Ayrıca, Almanca Sklave ifadesi de bu adlandırmalara çok yakındır. Alexander M. Schenker, **The Dawn of Slavic: An Introduction to Slavic Philology**, Yale University Press, 1995, s.6

⁶⁹ Günümüzde Yunanistan sınırları içerisinde olan Sakız (Chios) adası.

aralarında, Anaksimandros, Hekataios, Evdoksus, Democritus, Dikearhos, Efor, Eratosthenes, Polybius ve Poseidonius de aralarında bulunduğu sayısız yazar tarafından anlatılmıştır. Romalıların ve tüm İtalya'nın tarihi, Aristides, Theotimos, Clitonim, Nearchos, Theophilos, Dorotheus, Platon ve Hrisippos tarafından izah edilmiştir. Tebai sakinleri Ctesiphon, Dositheus ve Theophilos tarafından yüceltildi. Tusculum hakkında Sosistrat, Arcadia hakkında Demaratus ve Boeotia hakkında Merill bahsetmiştir. Plutarkhos, “*Paralel Hayatlar*”da yukarıda zikredilen tarihçileri alıntılar.⁷⁰ Theopompus zamanında yazan, Hellanicus Lesbos, Ctesias, Megasthenes, *Artemidor*, Efes, Kallisthenes ve Strabon, Polibios, Gaius Julius Solinus ve diğerlerinin alıntı yaptığı pek çok kişi Hindistan, Pers, Mısır ve diğer pek çok ülkenin tarihi hakkında yazılar yazdılar. Galyalıların kendi tarihçileri Diaphore, Trakya’da Sokrates, Libya’da ise Hesionax vardı. Otuzdan fazla kitabında Feocal Gunibald, Vastald, Heligast, Arebald, Rhytimer, Vetan, Dorak, Karadak ve Rutvik, şimdi Fransız denilen Frank kabilelerini yüceltirler.⁷¹ Böylece, az önce söylediğimiz gibi, onların işlerini, yaptıklarını açıklamaktan geri durmayan bilgin yazarları sayesinde yukarıda zikredilen bütün kavimler, dünyada onur görmeye başladı. Bu konuda bahtsız olan sadece Slavlardı. Ta başından beri, birilerinin onlar hakkında bir şeyleri kâğıda dökmesini umursamadan, sürekli anılmaya değer savaşlar yapmışlardır.

---

⁷⁰ Yunan tarihçi, biyografi ve deneme yazarı olan Plutarch (Mestrius Plutarchus, Plutarchos/Plutarcos, Türkçe yayınlanan eserlerinde Plutarkhos kullanılmaktadır) (MS 46 – 120?) tarafından MS. II. yüzyıl başlarında yazıldığı tahmin edilen eserdir. Plutarkhos'un Hayatları olarak da bilinen Paralel Hayatlar/Yunanlı ve Romalı Soyluların Hayatları (Bíoi Parállēloi) isimli eserde Yunan ve Roma tarihinde meşhur olmuş, benzeri kaderleri paylaşan 48 şahsiyetin hayat hikâyeleri karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Eser, Eski Yunan ve Roma dönemine dair yazılan eserlerde temel başucu kaynaklarından olup, günümüze ulaşan versiyonu, XVII. yüzyılda John Dryden tarafından İngilizce’ye Hayatlar olarak çevrilmiştir. M. Bunson, **a. g. e.**, 2002, s. 437. Plutarch, **Lives**, (Cev. İng.), The Internet Classics Archive, MIT University. <http://classics.mit.edu/Plutarch/d_brutus.html>, Erişim tarihi: 24. 11. 2020.

⁷¹ Antik dönem yazarlarına atfın sebebinin geçmişin otoritesi ve bunun güçlü ideolojik değeri olabileceği düşünülmektedir. J. Le Goff, **a. g. e.**, 2008, s. 159.

Az sayıda tarihçi Slavlardan bahseder, fakat bu bahisler çoğunlukla Slavları bir şekilde yüceltme niyetinden ziyade Slavların başka milletlerle yaptıkları savaşlarla bağlantılıdır. Slavlar, dünyanın hemen hemen bütün kabileleriyle savaşıyorlardı, İran'a saldırdılar, Asya ve Afrika'yı yönettiler, Mısırlılar ve Büyük İskender ile savaştılar⁷², Yunanistan, Makedonya ve İliirya'yı fethettiler, Moravia, Silezya, Çekya, Polonya ve Baltık Denizi kıyılarını işgal ettiler. Uzun süre Romalılar ile çarpıştıkları İtalya'yı da istila ettiler, bu çatışmalarda bazen kaybediyorlar, bazen karşı tarafı doğrayıp geçiyorlar, bazen de savaşın galibi olmuyordu. Sonunda Roma İmparatorluğu'nu fethederek, birçok şehrini işgal ettiler, Roma kentini yıktılar, Dünyadaki başka hiçbir kabilenin yapamayacağını yapıp Roma imparatorlarını haraç öder hale getirdiler. Francia'yı ele geçirdiler, İspanya'da krallıklar kurdular ve onların kanından asil yönetici soylu kesim türedi. ⁷³ Bununla birlikte, Roma tarihçileri kendileri konusunda cömertlik gösterip barbarlara gelince susuyorlar. Bu nedenle, kendi Slav kavmime karşı duyduğum sorumluluk duygusundan hareketle Slavların kökenini ve siyasi tahakkümlerinin yayılmasını ortaya çıkarmak için karşılaştığım zorluklara severek katlanabildim; herkesin bu kabilenin her zaman ne kadar görkemli ve şanlı olduğundan kolayca emin olması için çeşitli yazarlardan farklı referansları bir araya getirdim. Vandallar,⁷⁴

---

⁷² Büyük İskender'in şahsından çok sahibi olduğu güç ve şöhrete vurgu olduğunu düşünülmektedir. İskender ile savaşmak, onu kendi soyundan saymak ve kıyas yapmak bir ölçüt olarak değerlendirilebilir.

⁷³ Müellif burada, muhtemelen, Ortaçağ İspanya'sında 'Saf Got' soylarının bir parçası olarak, damarlarının maviliğini görünür kılan soluk tenlerine dikkat çekerek başka bir ırkla (Mağribi veya Musevi soyuyla) asla evlilik yapmadıklarını iddia eden Kastilya'nın zengin, güçlü ailelerine atfedilen ve "limpieza del sagre " (mavi kan/blue blood) olarak ifade edilen olguyu kast ediyor olabilir. J. Le Goof, **a. g. e.** 2010. s. 190.

J. N. Hillgarth, **The Mirror of Spain, 1500-1700: The Formation of a Myth**, University of Michigan Press, 2000, s.299

⁷⁴ Jan Czarnecki, Vandalların kökenleri hakkında çeşitli görüşleri zikretmektedir. Bir teoriye göre Vandallar, Goltardan önce İskandinavya'dan göçmüş özgün kavimdir. Plinius'un ise tüm doğu germen kabilelerinin ortak adının Vandal olark gördüğünü belirtir. Lugii kavmi ile Vandalların aynı kavim olduğu Lugii adının dini kültlerine işaret ederek Vandal adının kabile adını olduğunu ifade eder. İskandinavya'daki atayurtları ile Vistül boylarındaki yerleşim yerlerindeki kültürlerin birbirleri ile uyuşmamasına dayanan Slavist tarihçilerin ise Lugii kavmini filolojik yaklaşımlar ile protoSlav olarak gördüğünü yazar. Jan Czarnecki, **The Goths in Ancient Poland**, University of Miami Press, 1975, s.74-75

Burgondlar, Gotlar, Ostrogotlar, Vizigotlar, Gepidler, Getler, Alanlar, Gerüller veya Herüller, Avarlar, Hirri, Sciri⁷⁵, Melanchlaeni,⁷⁶ Bastarnaeler,⁷⁷ Peucini⁷⁸, Daçlar, İsveçliler, Normanlar⁷⁹, Fenler veya Finler⁸⁰, Ukriler, Markomanlar⁸¹, Quadiler⁸², Traklar ve İliiryalılar gibi birçok güçlü ulus, anlaşılacağı üzere Slav kavminden çıkmıştır.

---

⁷⁵ Hirri ve Scirilerin Germen topluluğu olduğu düşünülmektedir. Jan Czarnecki, **The Goths in Ancient Poland: A Study on the Historical Geography of the Oder-Vistula Region During the First Two Centuries of Our Era**, University of Miami Press, 1975, s.18

⁷⁶ Tarihçi Heredotos'un Tuna ağzından, Azak Denizi, kuzeye doğru İskitler karesi olarak adlandırdığı bölgede yaşayan ve siyasi ve coğrafi olarak birbiriyle ilişkili gördüğü göçebe dört kavimden (Agathyrsi, Neuri, Androphagi, Melanchlaeni) biridir. Endre Bojtár, **'Foreword to The Past: A Cultural History of the Baltic People**, Central European University Press, 1999. s. 99.

⁷⁷ Tacitus tarafından Germen savaşçılar ile İskit kadınların çocukları olarak Sithones (Kuzey Bastarnaeler) olarak adlandırılan kabilenin Slav olduğu düşünülmektedir. Yine, Plinius bunları yozlaşmış İskitler olarak nitelendirirken, Dio Cassius ve Zosimus tarafından bunlar İskit kabileleri arasında sınıflandırmıştır. Tuomo Pekkanen, **The Ethnic Origin of The the Doulosporoi**, Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Kirjapaino, 1968, s. 93, 109, 112. Bastarnae ve Peucini kavimlerini Germen veya Sarmatlar arasında zikretme konusunda tereddüt göstermektedir. Tacitus, Ancak yerleşim yerleri yaşam tarzları açısından onları Germenlere yakın görür Jan Czarnecki, **a.g.e.**, 1975, 20

⁷⁸ Bastarnaelerden Tuna'nın ağzındaki Peuce adasına yerleşenler Peucini olarak adlandırılmıştır. W. Smith, **a. g. e.**, 1870, s. 381.

⁷⁹ Normanlar, savaşçılıkları ve korsanlıkları ile ünlü İskandinavya kökenli bir kabiledir. 10. yüzyılda Fransanın Normandiya bölgesine seferler düzenlemişler, daha sonra buraya yerleşmişler ve buradan da deniz seferlerine çıkmışlardır. XI. yüzyılda Dalmaçya kıyıları başta olmak üzere Balkanlara ve güney İtalya'ya yapılan seferler düzenlemişlerdir. Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğunu muhtelif savaşlarda yenilgiye uğratarak Apulia ve Sicilya'da güçlü bir krallık kurmuşlardır. Hristiyanlığı kabul ettikten sonra İberya'nın tekrar Hristiyanlaştırılmasına yönelik savaşlarda ve Haçlı seferlerinde görev almışlardır. Bilgi için bkz. David Crouch, **Normans: The History of a Dynasty**, Hambledon Continuum, 2006, Marjorie Chibnall, **The Normans (The Peoples of Europe)**, Wiley-Blackwell, 2006.

⁸⁰ Kuzey İskandinavyanın Baltık Denizi kıyılarında yaşayan ve günümüze kadar gelen, Bastarnaelerle akraba kavimdir. Bkz. T. Pekkanen, **a. g. e.**, 1968. Tacitus, Finleri, *Fenni*; Jordanes ise *Finni* olarak isimlendirmektedir. Klavs Randsborg, **Roman Reflections: Iron Age to Viking Age in Northern Europe, Debates in Archeology**, Bloomsbury Academic, 2015, s. 78. Fenni topluluğu Aesti kavmi ile birlikte Baltık kıyısında zikredilmiştir. Modern Fin'lerden çok modern Estonların ataları olduğu düşünülmektedir. Cornelius Tacitus, **Agricola and Germany (Oxford World's Classics)**, (Çev. İng.) Anthony R. Birley, Oxford University Press, 1999, s. 134.

⁸¹ Markomanlar (Marcomanni) Alman antik tarihinde, herhangi bir kabile için veya batı, güney veya doğu sınırlarında yaşayan ve komşu ülkeyi savunan kabileler için kullanılan bir isimdir. Erken dönem Alman kabilelerinden bir grup Tuna'nın orta kısımlarının kuzeyinde güç kazanmışlar ve bu isim aynı zamanda bu bölge için kullanılır olmuştur. Müellif ise Markomanlar ismini bu bölgede yaşayan kabilenin adı olarak kullanmıştır. W. Smith, **a. g. e.** 1872, s. 127. Markomanlar; büyük Markoman Savaşlarında (166-173, 177-180) Romalılara karşı savaşmışlardır. 500'lü yıllardan sonra Bohemya'yı terk ederek Bavyerayı işgal etmişlerdir. Simon Hornblower, Antony Spawforth, and Esther Eidinow, **Oxford Classical Dictionary, Part II**, Oxford University Press, 2012, s. 898. Markoman ve Quadi kavimleri Tacitus'un eserinde Germen kavimleri arasında zikredilir. Bakınız. William Smith, Cornelius Tacitus, **Tacitus: Germania, Agricola, and first book of the Annals: with notes, and Botticher's remarks on the style of Tacitus**, London, 1855.

⁸² Main bölgesini terk ederek Moravia'ya yerleşen Alman kabilesi olup Makromanlarla yakından ilişkilidir. Makromanlarla birlikte savaşlara katılmışlar, daha sonra Roma tarafından Dalmaçyanın kuzeyindeki Panonya bölgesine yerleştirilmişlerdir. Quadilerin bir kısmı Vandallara ve Alanlara katılarak İspanya'ya göç etmişlerdir. S. Hornblower ve diğerleri, **a. g. e.**, 2012, s. 1248.

Keşiş Helmold'un⁸³ kitabında okuyabileceğimiz üzere Pomeranyalılar, Veletiler, Ranlar, Varnlar, Obotritler, Polablar, Wagriler, Lingonlar, Tollensianlar, Redariler, Circipanlar veya Helvetler, Wolinianlar, Lubushanlar, Stodorianlar (Hevelliler) , Brejanlar gibi kabilelere⁸⁴ bölünmüş grublar ve Baltık denizi kıyılarını fetheden Venedler de Slavdı. İleriki sayfalarda açıklayacağımız üzere bunların hepsi aynı Slav kavmini oluşturuyordu. Çalışmamı daha da mükemmel hale getirmek için hiçbir şeyden kaçınmadım, gerekli kitaplara ulaşmak amacıyla birkaç kez İtalya'ya kütüphanelere gittim, kaynaklarımın çoğunu Pesaro'da Urbino dükünün⁸⁵ kütüphanesinde buldum. Dük tarafından büyük bir özen ve titizlikle korunan ve zenginleştirilen bu kütüphanenin bütün kütüphaneler içinde en büyük ve güzel kütüphane olduğunu düşünüyorum. Bu dük, çeşitli bilim alanlarındaki bilginin sofistike hale gelmesinde, askeri meselelerde tecrübe kazanılmasında, adalet, din ilimlerinde ve dini erdemlerde, kendi varlığından daha büyük bir paya sahiptir. Böylelikle, farklı kitaplara dağılmış en önemli şeyleri bir araya topladıktan sonra, tüm bu bilgileri bütün Slavların yüceliği adına yayınlamak istedim. Sizden, emeklerimin bir hatırası, atalarımın büyüklüğünün bir kanıtı, cesaretlerinin açık bir işareti ve nihayetinde bu çalışmayı kendi servetiniz olarak saygılarımla kabul etmenizi rica ediyorum.

Birisi çalışmamı öfke ve düşmanlıkla küçümserse, siz Slavların görevi, bu eseri savunmak, korumak ve saygı göstermektir. Kitabımı kendilerince eksik görececek kişiler, üzerine yazacakları herhangi bir konu ve tema hakkında ilk kimin yazdığını hatırlasınlar:

---

⁸³ Bosau kenti rahibi Helmold, XII. yüzyıl son çeyreğine dair Slavların Vakayinamesi isimli eseri kaleme alan Sakson tarihçidir. Helmold, **The Chronicle of The Slavs**, (Çev. İng.) Francis Joseph Tschan, Ortagon Books, 1966.

⁸⁴ VII. yüzyıl başından itibaren bugünkü Kuzey Polonya ve Kuzey Almanya topraklarına yerleşmeye başlayan Batı Slav kabilelerdir. Alexander Basilevsky, **Early Ukraine: A Military and Social History to the Mid-19th Century**, McFarland, 2016, s. 146

⁸⁵ Federico da Montefeltro. Bkz. 60 nolu dipnot.

mantıklı insanlar her zaman empati ve hoşgörü ile yaklaşır. Belki başka birileri gelir (daha önce bulunmuş olanı tamamlamak kolaydır) , hitabet sanatına ve büyük bir dürüstlüğe sahip birileri bu konu hakkında yazabilir. Şimdilik, size hediye ettiğim bu kitabı tüm kalbinizle kabul etmenizi saygılarımla rica ediyorum.

D. SLAVLARIN ESKİ ANAYURDU OLAN İSKANDİNAVYA’NIN TARİFİ

Güçlü kalemleri ile Slav kabilelerinin gelecek kuşaklarının tarihine dokunan neredeyse tüm yazarlar, Slavların İskandinavya’dan çıktığı iddiası⁸⁶ ve kararında oldukları için ben de çalışmamın başında İskandinavya’dan kısaca bahsedeceğim, ayrıca bugün bu kavmin kimler olduğunu, özellikle Dalmaçya ve İllirya sakinlerinin atalarının nereden geldiğini bilmesini istedim.

İşte bu şekilde, Skanzo, Scondania, Skandia, Skondia veya Scandizona gibi farklı şekillerde adlandırılan İskandinavya Kuzey’de bulunmaktadır. Bu Kuzey; antik Latinler

---

⁸⁶ Farklı yazarlar tarafından, Slavların kökeni, dilbilimsel, tarihsel, arkeolojik ve etnoğrafik argümanlara dayanılarak batıda Elbe’den doğuda Ural Dağları’na ve kuzeyde Dinyeper’den güneyde Tuna ve Balkanlar’a kadar Avrupa’nın farklı bölgelerine dayandırılmıştır. Zbigniew Kobylinski, ‘The Slavs’, in **The New Cambridge Medieval History: Volume I, c. 500–c. 700**, (Ed.) Paul Fouracre, Second Ed., Cambridge University Press, 2006, s. 525-526. Ayrıca bezeri tartışmalar için bkz. Walter Goffart, ‘Jordanes’s “Getica” and the Disputed Authenticity of Gothic Origins from Scandinavia’, **Speculum**, 80. 2 (2005), 379–98. Ingemar Nordgren, **The Well Spring of the Goths: About the Gothic Peoples in the Nordic Countries and on the Continent**, iUniverse, 2004, s. 449. Gary Dean Peterson, **Vikings and Goths: A History of Ancient and Medieval Sweden**, 2016. s. 197. Eski Ahit geleneğindeki tarih yazımına ait (anno ab origine mundi –dünyanın yaratılıştan başlayarak)usulünün (anno ab origine Scandinavia) şeklinde İskandinavya’dan çıkış ve göç teorisine dönüşmüş olduğu görünmektedir. Ayrıca olaylara tarih düşmeden girift şekilde anlatmanın da Eski Ahit geleneğine benzer olduğunu belirtmek gerekmektedir. Ernst Breisach, **Tarihyazımı**,(Çev.)Hülya Kocaoluk, YKY,2012,s.114, Paulus Deacanus da Longobardları İskandinavya’dan türetir. Shami Ghosh, **Writing the Barbarian Past: Studies in Early Medieval Historical Narrative**, Brill, 2016,s.121 Slavlar, bu yaklaşım ile orman ve bataklıklardan çıkmış bir topluluk olmaktan çok Nuh soyunun yerleştiği mekândan türemiş olanın ayrıcalığına daha baştan sahip olmaktadır. Leon Poliakov, **Ari Miti Avrupa’da Irkçı Ve Milliyetçi Fikirlerin Tarihi**,(Çev.)Yakup Kaya, Ahmet Yıldırım. Epos,2011,s.108, Her ne kadar İskandinavya, yazarın döneminde Hristiyan Avrupa’nın siyasi topografyasında yer alsa da antik dönemdeki Akdeniz merkezli imgelemi varlığını sürdürmektedir. Julia M.H Smith, **Roma’dan Sonra Avrupa**, Çev. Ahmet Fethi, Alfa, 2015, s. 332

ve Grekler için neredeyse hiç bilmedikleri ve gitmedikleri, karlarla kaplı, evcil ve kümes hayvanlarının olmadığı ve soğuk yer olarak tasavvur ettikleri bir yerdi. Pek az kimse onu şöyle zikreder: Bazıları o toprakları; uzun ömürlü, adaletli bir yaşam süren insanların olduğu yer olarak, bazıları ise oranın büyük bir ada olduğunu düşünüyorlardı. Plinius⁸⁷, 4. kitabında Baltık adalarından bahsederken şöyle yazar; “Bunların arasında en tanınan ve eşsiz bir büyüklüğe sahip olan İskandinavya’dır. ” Gaius Julius Solinus⁸⁸ *Değerli Hatıralar Koleksiyonu* adlı eserinin 32. bölümünde şöyle yazar: “Almanya’nın en büyük adasıdır ve orada adanın bizzat kendisinden başka zikre değer bir şey yoktur. ” Ancak daha sonra ada değil de, çok büyük bir yarımada olduğu anlaşıldı. Ve bu yüzden Jordanes, halkların ve kabilelerin beşiği olan İskandinavya’yı başka bir dünya olarak adlandırdı.⁸⁹ Güney’den Kuzey’e uzunluğu 1800 mil kadar, genişliği ise yarısından biraz daha azdır. Andreas Althamer’in⁹⁰ Tacitus’dan belirttiği üzere Germen⁹¹, İsveç, Britan, Baltık⁹², Barbar,⁹³ Pomeran, Arktik, Borey, Kuzey, Kodan⁹⁴ ve Vened denizi gibi farklı isimlerle

---

⁸⁷ Gaius Plinius Secundus (23-79) Yaşlı Plinius (Pliny the Elder) olarak bilinen, doğa bilimci, Roma İmparatorluğu komutanı, filozof ve yazardır. 37 kitaptan müteşekkil Doğal Tarih (Naturalis Historia) isimli eseri vardır. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Trevor Murphy, **Pliny the Elder’s Natural History: The Empire in the Encyclopedia**, Oxford University Press, 2004.

⁸⁸Gaius Julius Solinus, MS. III. yüzyılda yaşamış, tarihi, sosyal, dini ve doğa tarihi soruları üzerine açıklamalarla antik dünyaya, özellikle, Roma dönemine ilişkin kısa açıklamaların yer aldığı Değerli Hatıralar Koleksiyonu *Collectanea rerum memorabilium* isimli kitabın yazarıdır.

⁸⁹ Tacitus’un, sadece Got kavmi için değil, birçok barbar Avrupa kavmi için Kuzeyi/İskandinavya’yı halkların beşiği olarak gördüğünden dolayı bu ifadeyi kullandığı düşünülmektedir. Bu bağlamda Orbini’nin Slavlar için anayurt modeli olarak Tacitus’u takip etmesi keyfi değildir. Eğer aynı anayurttan geldiler ise aynı kavim olup Slavdırlar. Robert Rix, **The Barbarian North in Medieval Imagination: Ethnicity, Legend, and Literature**, Routledge, 2015, s. 37. Ortaçağ Avrupa yazımında Roma dışındaki halkların İskandinavya orjinli gösterilmesi şeklinde bir geleneğin olduğu düşünülmektedir. R. Rix, **a. g. e.**, s. 69.

⁹⁰ Andreas Althamer (1500-1539) Alman hümanist ve Lüteriyen reformcudur.

⁹¹ Tacitus’un Aestii kavminden bahsederken Germen Okyanus’u olarak adlandırıldığı belirtilmektedir. Irma Korkkanen, **The Peoples of Hermanaric Jordanes, Getica 116**, Suomalainen Tiedeakatemia, 1975, s. 10.

⁹² Baltık isminin, Litvan ve Leton dillerinde beyaz anlama geldiği düşünülmektedir. Endre Bojtár, **Foreword to the Past: A Cultural History of the Baltic People**, Central European University Press, 1999.

⁹³ Barbar Denizi adlandırması Bremenli Adam’ın eserinde görülmektedir. Adam of Bremen, Francis J. Tschan, Tim Reuter, **History of the Archbishops of Hamburg-Bremen**, Columbia University Press, 2002, s. 52.

⁹⁴Kodan adlandırmasının Pomponius Mela Codanouia olarak yapıldığı düşünülmektedir. Natalia Lozovsky, **a.g.e.**, 2000, s. 81. Codanouia adlandırması ile ada olduğu düşünülen İskandinavya’nın kast edildiği belirtilmektedir. Bu isim Gudai adlandırmasını çağrıştırmaktadır. Gudmund Schutte, **Our Forefathers, the Gothonic Nations: A Manual of the Ethnography of the Gothic, German, Dutch, Anglo-Saxon, Frisian and Scandinavian Peoples**, I. cilt, s.29, II. cilt, s.8

anılan Baltık denizi ile çevrilidir. Olaus Magnus'un haritasında⁹⁵ gösterdiği gibi Doğu tarafı hariç, Kuzey uçlarına kadar Scythifinni⁹⁶ halkı ve Fin ve Moskoviç sınırına kadar da Kareller yaşar. Bilim adamlarına göre, meşhur Thule adası⁹⁷ budur. Onların gerekçe ve argümanları şu şekildedir: Pomponius Mela'ya⁹⁸ göre, Thule aşağı Almanya'nın karşısında yer alıyor. Ptolemeus ise yetmiş üçüncü derece enlem ve yirmi altıncı boylama yerleştirir. Procopius, 13 kral tarafından yönetilen 13 kabilenin üzerinde yaşadığını ve İngiltere'den on kat daha büyük olduğunu yazıyor. Stephanos Byzantinos⁹⁹ geniş olduğunu belirtiyor ve oraya şimdiki Scythifinni denilen halkları yerleştiriyor. Lycophron'un yorumcusu Isaac Tsetz,¹⁰⁰ Thule'nin İngiltere'nin doğusunda olduğunu söylüyor. Söylenenlerin tümü hiçbir yere değil Scandia'ya ya uyuyor. Şunu da belirtelim ki, Scandia'nın bir kısmı hala Thule Mark¹⁰¹ adını taşıyor. Onu çepeçevre saran Baltık denizi, gelgit olmamasına rağmen çok tehlikeli ve fırtınalıdır. Rüzgârlar tarafından sürülen Kuzey akımı geldiği zaman, su o kadar tatlı (tuzsuz) oluyor ki, denizciler onunla yemek yaparlar. Bu, akan nehirlerin ve göllerin sayesinde gerçekleşiyor. Akıntı Batı'dan gelince tam tersi oluyor. Kışın o kadar donuyor ki, yerel halkın kızak (Sleiten) dediği arabalarla seyahat edilebiliyor. Bazen de İskandinavya anakarasından adalara kadar tüm ordular yürüyerek geçer. Jacob Ziegler'in¹⁰² yazdığı üzere İskandinavya, diğer tüm

---

⁹⁵ Olaus Magnus (1490-1557) İsveçli yazar ve kilise papazıdır. Kuzey halklarının tarihten bahsettiği *Historia de Gentibus Septentrionalibus* adlı eserinde İskandinav coğrafyasını tanıtmıştır. Bkz. Ek C.5.

⁹⁶ Scythifinni halklarının bugün Fin halkları veya Laponlar olarak adlandırılan Sami halkı denilen kavimler olabileceği yönünde görüş vardır. Bilgi için bakınız. James Oliver Thomson, **History of Ancient Geography**, Biblo & Tannen Publishers, 1965, s. 244, 355.

⁹⁷ Thule adasının Olaus Magnus tarafından çizilen haritası için bkz. Ek C.6.

⁹⁸ Pomponius Mela coğrafyacısıdır. Roma imparatorluğu zamanında I. yüzyılda yaşamıştır. M.S.. 43 tarihinde öldüğü düşünülmektedir. Mela haritası için bkz. Ek C.7.

⁹⁹ Stephanos Byzantinos, Bizanslı bir coğrafyacı ve dil bilimcidir. V. Yüzyılda yaşadığı düşünülmektedir. *Ethnica* adlı önemli bir coğrafya sözlüğünün yazarıdır.

¹⁰⁰ Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

¹⁰¹ Orbini'nin burada Norveç'i kast ettiği düşünülmektedir. William Herbert, **Horae Scandicae, Or Works Relating to Old Scandinavian Literature, Horae Pieriae, Or Poetry On Various Subjects**, 2010, 169-170

¹⁰² Jacob Ziegler (1470-1549) Alman coğrafyacı ve haritacıdır. Kristina Malmio (Ed.), Kaisa Kurikka (Ed.), **Contemporary Nordic Literature and Spatiality**, Geocriticism and Spatial Literary Studies, 2020, s. 157.

adlandırmalar yerine daha çok tutulan “hoşluk” yani güzellik anlamına gelen Skandia’dan adını almıştır. Güzel iklimi, verimli toprağı, limanlarının ve marinaların kullanışlılığı, pazarları, zengin suları, balık dolu nehir ve gölleri, altını ve gümüşü, bakır ve kurşun gibi kaynakları ve yerleşim yeri ve şehirlerinin çokluğu açısından diğer zengin ülkelerden geri kalmaz. Buradan Gaius Iulius Solinus’un, (Kuzey halklarının tanımına adanan 25’inci bölümde yazdığı gibi) , meyvelerin ilk çiğdemlerini bakirelerle birlikte Delphi’nin Apollon’una göndermek gelenekseldi. Ama yabancıların kurnazlığı yüzünden kızlar masum bir şekilde geri dönmedikleri için, bu tapınma, artık sadece İskandinavya ile sınırlı kaldı. Şimdi İskandinavya’da, Norveç, İsveç ve Gothia olmak üzere üç krallık ve Danimarka Krallığı’nın bir parçası, Botnia, Finmark, Lapland ve Finlandiya gibi diğer bölgeler bulunmaktadır. Sebastian Münster’in¹⁰³ (Kozmoğrafya’sının 4. Kitabında) yazdığı gibi Moskova’nın hâkimiyeti sırasında Hristiyanlığı kabul eden, Slavların yaşadığı ve Slavca’nın konuşulduğu İskandinavya’da Slav kabileleri yerleşti. Ayrıca, İskandinavya’da, daha anlatılacağı üzere, Slavlar ile birlikte çıkıp, Asya, Afrika ve Avrupa’yı ele geçirip hükmedecek diğer güçlü kabilelerin çoğaldıkları bölgeler de vardır.

E. SLAVLARIN KÖKENİ VE HÂKİMİYETLERİNİN YAYILMASI

Birçok kabilenin doğuşunu ve faaliyetlerini öğrenmek güç değildir. Çünkü bazı kabilelerin kendileri edebiyat ve beşeri bilimlerle meşgul olmuşlardır, bazı okuryazarlığı olmayan barbar kabileler hakkında ise sadece yakın değil, aynı zamanda kendilerinden daha uzak halkların doğuşunu ve işlerini yazacak kadar zaman ve gayreti olan topluluk

---

¹⁰³ Sebastian Münster (1488-1522) Alman kartograf, kozmograf ve bilginidir. Kozmoğrafya (*Cosmographia*) adlı eseri, kısa sürede birçok dile çevrilmiştir. Bilgi için bkz. Matthew Mclean, **The Cosmographia of Sebastian Münster: Describing the World in the Reformation**, Ashgate Publishing, 2016. Münster’in atfı yapılan haritası için bkz. Ek C.8.

sayesinde öğrenebiliyoruz. Slavların kökeni ve yayılışları hakkında bilgi edinmek o kadar da kolay değil.

Çünkü Slavların kendilerinin her daim edebiyatı küçümsemeleri, ilme ilgi duyan bilgili kişilere fırsat ve zaman tanımamaları yetmezmiş gibi, barbar kavim olmalarının nedeniyle etraflarındaki diğer barbar kavimlerle de komşu olarak sürekli savaş halinde bulunmuşlardır.

Böylece Slavlar; Romalıların ve Greklerin; Partlar, Gotlar, Vandallar, Alanlar, Lombardlar, Araplar, Hunların ordularının (kendilerinin de) saldırılarına uğrayıp, ilimde düşüşe geçtikleri, eğitilmiş elit kesimlerini kaybettikleri sırada, yani yıkılıp yok olmaya yüz tuttıkları zamanda, barbarların yaşadığı o geniş düzlüklerden çıkıp görünür olmuşlardır.¹⁰⁴ Kendi sıkıntı ve zorlukları yüzünden nefret ettikleri yabancı ulusların kökenlerini, işlerini araştırmak ve açıklamak için zamanı ve gayreti kendilerinde bulamadılar. Bundan dolayı, Slav kavminin kökeninin ve başarılarının kısa bir tanımını yapmayı taahhüt eden ben, bu kadar az bilinen bir konuda, kendi düşüncelerimden ziyade, diğerlerinin görüşlerine daha fazla güvenmek zorunda kalacağım. Çünkü öyle zannediyorum ki, gerçeğin en meraklı araştırmacılarından bile gizli kalanları keşfetmek benim gibi sıradan ve bilgisiz bir kişi için kolay olmayacak.

---

¹⁰⁴ Yazarın burada kast ettiği, Procopius tarafından iklim değişikliği nedeniyle Slavların göç ettikleri görüşü olabilir. Florin Curta, Paul Stephenson, **Southeastern Europe in the Middle Ages, 500-1250**, Cambridge University Press, 2006, s. 56. Slavların VI. yüzyılın ikinci yarısı ve VII. yüzyılın ilk yarısından itibaren tarihi kaynaklarda yer almaya başladığı görülmektedir. Danijel Dzino, **Becoming Slav, Becoming Croat: Identity Transformations in Post-Roman and Early Medieval Dalmatia**, Brill, 2010, s. 92. Judith Kalik, Alexander Uchitel, **Slavic Gods and Heroes**, New York: Routledge, 2019, s. 12. Florin Curta, **The Making of the Slavs: History and Archaeology of the Lower Danube Region, C. 500-700**, Cambridge University Press, 2001, s. 71-72. Ayrıca, burada, Hırvat ve Sırpın göçünü anlatan Porphyrogenitus'un eserini de hatırlamakta yarar vardır. John V. A. Fine, **The Early Medieval Balkans: A Critical Survey from the Sixth to the Late Twelfth Century**, University of Michigan Press, 2016, s. 59. Florin Curta, **Eastern Europe in the Middle Ages (500-1300)**, Brill's Companions to European History, Brill, 2019, s. 65. Ayrıca, ayrıntılı bilgi için bkz. Romilly J. H. Jenkins (Ed.), **Constantine Porphyrogenitus, De Administrando Imperio. A Commentary**, Dumbarton Oaks Research Library and Collection, 2016.

Eski Ahit'in kutsal yazılarına ve tarihçilerin görüşlerine göre, Hollandalı Pietro Crusber'in III. kitabında Kuzey Halkları hakkında yazdığı gibi, Slav kavminin geldiği Nuh'un en büyük oğlu Yafes'in soyu,¹⁰⁵ Vitichindo Vagriese'nin "Almanya" adlı eserinin I. Kitabında ve Alessandro Guagnini'nin "Sarmatia" sındaki gibi büyük bir selden sonra, ilk önce Asya'ya ulaştı, sonradan ise soyunun devamı şimdi İskandinavya olarak adlandırılan ülkeye girerek Kuzey Avrupa'ya gittiler.¹⁰⁶ Aziz Augustine'in¹⁰⁷ "Tanrı'nın Şehri" adlı eserinde ifade ettiği gibi orada çoğaldıkça çoğaldılar. Yafes'in oğulları ve torunları (iki yüz vatani olduğu) Kilikya'daki Toros Dağı'nın kuzeyinden, Kuzey Okyanusu boyunca, Asya'nın yarısı ve Avrupada İngiliz Okyanusu'na kadar olan topraklarda bulunuyorlardı. Bu, Yafes adının "genişleme" anlamına gelen yorumu ispat eder.¹⁰⁸

---

¹⁰⁵ Burada, Yazar'ın, Germen Protestan Reformist Philipp Melanchthon (1497-1560) ve Leh yazar Jan Długosz (1415-80) tarafından geliştirilen Yafes'in Slavların atası olduğu görüşünü savunduğunu görmekteyiz. Zenon E. Kohut, 'From Japheth to Moscow: Narrating Biblical and Ethnic Origins of the Slavs in Polish, Ukrainian, and Russian Historiography (Sixteenth-Eighteenth Centuries)', **Journal of Ukrainian Studies**, 33 (2008), 279-92. Ayrıca, yukarıdaki satırlarda örtülü olarak itiraf edilen Grek ve Romalıların ilim sayesinde sahip oldukları üstünlük, Slavları, onlar ile aynı soydan getirmek suretiyle biraz dengelenmiş oluyor. Umberto Eco, Ortaçağ Hristiyan Avrupa'sının korku-merak ekseninde Yahudi kültürü ile ilgilendiğini ve Hristiyan kabalacılığının doğduğunu belirtmektedir. Bu sayede hem dillerin çoğullarından (confisio linguarum) kaçınılmış hem de Slava-Slav eşleştirilmesi yapılabilmektedir. Umberto Eco, **Avrupa Kültürü**, Çev. Kemal Atay, AFA Yayıncılık, 1995, 22-45

¹⁰⁶ Afrika-Asya-Avrupa taksiminde Yafes Avrupa'nın sahibidir. Jonas Wellendorf, **Gods and Humans in Medieval Scandinavia: Retying the Bonds**, Cambridge University Press, 2018, s. 58.

¹⁰⁷ Aziz Augustine (354-430) Hristiyan teolog ve dil bilimci olup Kuzey Afrika'da doğmuş ve daha sonra Hristiyanlığa geçmiştir. Le Goff, Aziz Augustine'i Avrupa kültürünün şekillenmesinde ve Kilisenin kurumsallaşmasında en fazla etkisi olan iki kişiden (Aziz Jerome ile beraber) biri olduğunu ifade etmektedir. Bu noktada, nasıl din değiştirdiğini ve bu süreçteki iç gözlem ve tefekkürlerini anlattığı *İtirafımlarım* (The Confessions) eseri orta çağ boyunca en fazla okunan eserlerden biri olmuştur. Özellikle, *Tanrı'nın Şehri* (The City of God) isimli eseri Roma'nın Alaric ve Gotlar tarafından yağmalanmasından sonra yazılmış olup Devletin doğal hukukunu doğaüstü adalet ve kilise hukukunun bir parçası haline getirmelerini, Tanrı'yla Sezar'ın ayrılmasını önermiştir. Yazdığı metinler Avrupa medeniyetinin en büyük metinlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Le Goff, **a. g. e.**, 2008, s. 18-19. Katolik Kilisesinin kurucu babaları arasında kabul edilmektedir. D. Patte, **a. g. e.**, 2010, s. 83.

¹⁰⁸ Genesis 9:27 "May God expand the territory of Japheth." <<https://www.biblegateway.com/quicksearch/?quicksearch=Japheth&version=GW>> Erişim tarihi: 24. 11. 2020. Aziz Augustinus'un yorumu mecazi olarak görülmüş olup Roma'nın M.S. 410 yılındaki düşüşüne bir gerekçe aradığı düşünülmektedir. Jan van der Dussen, Kevin Wilson, **The History of the Idea of Europe**, Routledge, Newyork, 1995, s. 20-21.

Nuh'un, oğlu Yafes'e yaygın öğütler ettiğini, insan hayatının olmazsa olmazı üç koşulun gerekliliğini bilip ve her bir oğluna önceden belirlenmiş mesleğe karşılık gelen işleri emrederek onlara şöyle hitap etti: "Sim (Sam) , sen din adamı olarak ilahi hizmette bulunan rahip olarak dua et. Ham, sen toprağı, tarlaları işle ve sanat işleriyle uğraş. Yafes, sen kral gibi hükmet ve koru, savaşçı olarak askeri sanatla uğraş. " Tarihte görüldüğü üzere, Nuh'un bu öğüt veya vasiyetine soyundan gelenler harfiyen uydular. Bu yüzden, Yafes'in soyundan olan Slavlar her zaman cesur savaşçılardı ve birçok ülkeye hükmettiler. Böylece, Yafes'in soyu artık İskandinavya'ya sığamayacak kadar çoğaldıkları zaman oradan ayrıldılar.

Regino Prumiensis¹⁰⁹ "Kroniğinde", Paulus Diaconus¹¹⁰ ve Francis Irenicus ve Jordanes'in "Getica"da belirttiği üzere birçok Slav kabilesi Atayurtlarını terk ederek (Ptolemeus göre) Doğudan Maeotian Gölü¹¹¹ ve Tanais nehri,¹¹² Batı'da Vistül nehri, Kuzey'de Sarmatya Okyanusu ve Güney'de Karpat Dağları ile çevrili Sarmatya Avrupasını¹¹³ fethetmişlerdir.¹¹⁴

Slavların, İskandinavya'dan ilk çıkışı hakkında, Albert Krantz'ın¹¹⁵ "İsveç" kitabının II. Bölümünde, Vitichindo Vagriese'nin "Almanya" adlı kitabının I. cildinde ve Irenicus'un I. Eserinin VIII. Bölümünde yazdığı ve bizim daha sonra ifade edeceğimiz üzere Slav ve Gotlar bir kavim idi. Daha sonra, bütün Sarmatya'yı hâkimiyetleri altına

---

¹⁰⁹ Regino Prumiensis Benedikten keşişidir. Chronikon döneminde geç Karolonj dönemini anlatmıştır. 915 yılında ölmüştür.

¹¹⁰ Paulus Diaconus (İng. Paul the Deacon) (720-799) Benedikten keşişidir. Lomobardların tarihini anlattığı Historia Langobardorum adlı eseri vardır

¹¹¹ Azak denizinin antik çağdaki adıdır.

¹¹² Don nehrinin Antik dönemdeki adıdır.

¹¹³ Kastedilen coğrafi bölge, Ptolemy'nin Sarmatya Avrupası Haritasından (Map of Sarmatian Europa) anlaşılabilir. Bkz. Ek C.9.

¹¹⁴ Slavların Atayurtlarını terk edip, Sarmatya Avrupasını fethetmeleri durumu Gotların Kral Berig liderliğinde Scanzia'dan Oium diye adlandırdıkları Scythia'ya göç etmelerini hatırlatmaktadır. Orbini, burada Jordanes'in teorisi ve Eski Ahit inancını birleştirmiştir. Jordanes, **a.g.e.**, 1915. s. 55.

¹¹⁵ I. Bölümde B. Eserde Bahsi Geçen Yazarlar başlığı altında incelenmiştir.

alan Slavlar farklı boylara ve isimlere bölündü.¹¹⁶ Johannes Dubravius'un "Bohemya Tarihi" nde yazdığı gibi, onlar, Venethiler,¹¹⁷ Slavlar, Antlar¹¹⁸, Heruli, Alanlar, Massagetler,¹¹⁹ Hyrii, Scirii, Sırbalar, Eminclenler,¹²⁰ Daçlar, İsveçliler, Fenler veya Finler, Prusyalılar,¹²¹ Vandallar, Burgondlar, Gotlar, Ostrogotlar, Vizigotlar, Getler, Gepidler, Markomanlar, Quadiler, Avarlar, Peucini, Bastarnaeler,¹²² Roksolanlar veya Ruslar ve Muskoviçler, Polyaklar, Çekler, Silesialılar ve Bulgarlar olarak adlandırılıyordu.

Bütün bu halklar aynı Slav kavmiydi ve bugün tüm diğerlerinden daha büyük ve güçlüler. Kavim olarak ve dil açısından Dalmaçya, Illyria, Istria ve Karpatlar'da yaşayanlar da Slavlardır, tıpkı David Chytraeus'un¹²³ Saksonya Kroniğinde, Paulus

---

¹¹⁶ Gotların bölünmesini hatırlatmaktadır. Jordanes, **a.g.e.**, 1915. s. 88.

¹¹⁷ Curta, Venethi kavminin Jordanes tarafından Antes ve Sclaveni kavmi ile birlikte zikredildiğini, ancak Yaşlı Plinius'un Venethi topluluğunu German kavimleri arasında gördüğünü belirtmektedir. Germanlerin Wenden dediği toplulukların Venethi kavmi olabileceği görüşü vardır. Venethi kavmi geniş bir coğrafya içerisinde Karpatların kuzeyi, Kuzey Ukrayna ve modern Polonya topraklarına denk düşen araziye yerleştirilir. Florin Curta, 'Hiding Behind a Piece of Tapestry: Jordanes and the Slavic Venethi', **Jahrbücher Für Geschichte Osteuropas**, 47. 3 (1999), 321–40.

¹¹⁸ Jordanes, Ant kavmini, Sclaveni ve Venethi'ler ile birlikte zikretmiş, Dinyeper ve Dinyester nehirleri arasına yerleşik olduğunu ifade etmiştir. Ant kavminin, Batı ve Doğu Slav kabileleri arasında olmak dahil olmak üzere, Kafkas, İrani kökenli olduklarına kadar çok farklı görüşler vardır.

<<https://www.brepolonline.net/doi/abs/10.1484/M.SEM-EB.3.5085>> Erişim tarihi: 24. 11. 2020

¹¹⁹ Orbini'nin, burada, Alan, Massaget, Daç, Get, Hyrii, Scyrii, Eminclen gibi toplulukları ve diğer Got, Ostrogot, Vizigot, Burgond, Vandallar gibi German kavimlerini, ilerleyen yüzyıllarda anılan kavimlerin yaşadığı coğrafyaya Slav toplulukları yerleştiği için zikrettiği düşünülmektedir. Nitekim Gudmund Schutte, Procopius tarafından Vandal, Gepid, Sciri, Alan'ların, Agathias tarafından Burgondların, Zonaras tarafından ise Herüllerin Got kavimlerinin arasına dahil edildiğini belirtmektedir. Gudmund Schutte, **a.g.e.**, 30-31

¹²⁰ Antik dönemde Bugünkü Kotor şehri yakınlarında yaşamış İilir kavmi oldukları düşünülmektedir. J. J. Wilkes, **Dalmatia**, Routledge & K. Paul, 1969, s.6.

¹²¹ Eski Prusyalıların Baltık kabileleri olduğu görüşü belirtilmektedir. Bu kabilelerden birinin adının Bruzi şeklinde Bavyera Coğrafyacısı adlı anonim yazarın metninde geçtiği için bölgedeki diğer Baltık kabilelerinin genel adı olarak kullanıldığı düşünülür. Orbini'nin burada kast ettiği VI ve VII. Yüzyıldan itibaren bölgeye yerleşen Batı Slav kabileleridir. Marija Gimbutas, **The Balts**, Cambridge, 1956, s. 24.

¹²² Peucini ve Bastarnae toplulukları, Tacitus'un German ya da Sarmat olup olmadığı konusunda şüpheye düştüğü topluluklardır. M.Ö. III. yüzyıl ile M.S. III. yüzyıl arasında Karpat dağları civarında yaşadığı düşünülen topluluklardır. Orbini'nin burada bu kavimlerden bahsetme nedeni sonraki yüzyıllarda bölgeye Slav kabilelerinin yerleşmiş olmasıdır.

¹²³ David Chytraeus (1530-1600) Alman tarihçi ve Lüteryan reformcusudur.

Jovius'un Moskova Kanunları¹²⁴'nda, Giorgio Vuerenhero ve Laurentius Surius'un¹²⁵ yazdıkları gibi; Bulgarlar, Raslar veya Rashaanlar, Sırbalar, Boşnaklar, Hırvatlar, Beş Dağın Çerkezleri¹²⁶, Ruslar, Podolyalılar, Lehler, Moskoviçler ve Çerkezler¹²⁷, Veneda Körfezi tarafından Elbe Nehri'ne kadar yaşayanlar, Pomeranianlar, Almanların bugün Slavlar veya Venedi, Vindi şeklinde adlandırdıkları¹²⁸ ve son olarak, Lusitianlar, Kashubianlar, Moravyalılar, Polonyalılar, Litvanyalılar, Silesialılar ve Bohemyalılar. Kısacası, Slav dili Hazar Denizi'nden Saksonya'ya, Adriyatik Denizi'nden Almanya'ya kadar konuşulur ve tüm bu topraklarda Slav kabileleri yaşar.

Slavlar, Sarmatya'da yaşarken, kendilerini cesur, savaşçı ve her daim şöhrete susayanlar olarak gösterdiler. Pomponius Mela, eski geleneklerinin, ancak arazinin uygunluğuna veya düşmanların durumuna bağlı olduğunu, asla tek bir yerde

---

¹²⁴ Paulus Jovius (1483-1552) İtalyan tarihçidir. John Addington Symonds, **Renaissance in Italy: The Age of the Despots**, 2. Cilt, 1877

¹²⁵ Laurentius Surius (1522-1578) Alman kilise tarihçisi ve kartografıdır. Robin Robbins, **The Poems of John Donne: Volume One**, Routledge, New York, 2008, s. 401.

¹²⁶ Orbini'nin, Beş Dağın Çerkezleri olarak adlandırılan Kafkas bölgesindeki Çerkezlerin Slav olduğu görüşünü Maciej Miechowita'dan aldığı düşünülmektedir. Julia Verkholtantsev, "Renaissance Anecdotes? Caucasian Slavs and Slavic Caucasians in Sixteenth Century Historiography and Linguistics", **The Slavic and East European Journal** Vol. 50, No. 4 (Winter, 2006), pp. 752-754.

¹²⁷ . Eski Rusça'da Doğu Slavlarından olan Kozakları tanımlamak için Çerkas ifadesinin kullanıldığını ve ifadenin Çerkez adı ile karıştırıldığı düşünülmektedir. Orbini, bilgiyi Herbersteindan almış olabilir. Julia Verkholtantsev, "Renaissance Anecdotes? Caucasian Slavs and Slavic Caucasians in Sixteenth Century Historiography and Linguistics", **Speculum Slaviae Orientalis: Московия, Юго-Западная Русь и Литва в период позднего Средневековья**, 2017, s. 232-247. s. 234.

¹²⁸ Schenker, antik kaynakların Veneti adında üç topluluklardan bahsettiğini, Adriyatik bölgesindeki Venetilerin İtalic bir dile sahip olduklarını, Venice adının buradan geldiğini, Keltik Venetilerin Gaius Julius Caesar tarafından zikredildiğini ve Vendée bölgesinin adını bu Keltik Venetilerden aldığını, Yaşlı Plinius tarafından Vistül nehrine ,Ptolemaeus tarafından Baltık kıyılarına konumlandırılan Venetilerin ise Tacitus'un yaşam tarzlarındaki benzerlik nedeniyle Germenlere yakın gördüğü Venetilerin ise Jordanes tarafından Slavlar ile birlikte zikredildiğini belirtir. Bu son Veneti topluluğun, Germenler tarafından Wenden /Winden şeklinde adlandırıldığını ifade eder. Batı Slavları olarak görülecek Slav toplulukların kavimler göçü ile Batıya hareket ederek Germenlerin Wenden dediği topluluğun yaşadığı bölgeye yerleşmeye başladıklarını ve böylece bu Wenden /Winden şeklindeki Germen adlandırmanın Batı Slavları için kullanılmaya ve yine bu süreçte Venetilerin Slavlaşmaya başladığı görüşündedir. Baltık kıyıları ve Vistül boyunca yerleştirilen bu Venetilerin linguistik özelliklerinin belirlenemediği ve Heinrich Cronicon Lyvoniae tarafından da Slav olarak zikredilmediği için doğrudan Slav sayılamayacağını düşünmektedir. Alexander M. Schenker, *The Dawn of Slavic: An Introduction to Slavic Philology*, Yale University Press, 1995, s.3-4-5. Ayrıca Germania ile Sarmatia'yı birbirinden ayırdığına inanılan Vistül Nehri görüşünün Orbini'nin anlatısında birleştirici bir özellik kazandığını düşünüyoruz. Jan Czarnecki, **The Goths in Ancient Poland**, University of Miami Press, 1975, s.20-21

oyalanmadıklarını, takip edildiklerinde ya da sıkıştırıldıklarında yerlerini değiştirdiklerini ve mülklerini taşıdıklarını, boyun eğmez özgür savaşçılar olarak çadırlarda yaşadıklarını yazar.

Strabon'un¹²⁹ yazdığı gibi, Augustus zamanında bile, Traklarla karışık olarak yaşamalarında ve daha sonra neredeyse tüm Avrupa'yı, Asya ve Afrika'nın çoğu kısmını fethetmelerinde şaşırtıcı bir şey yok. Çünkü Alessandro Guagnini'nin¹³⁰ "Sarmatia" sında yazdığı gibi bu Slav kavmine yakından bakarsak, geçmişte Slavlardan daha savaşçı bir kavim olmadığını görürüz. Çünkü soğuğa, dona, sıcağa ve diğer tüm askeri zorluklara katlandılar ve yaşamlarını hiçe sayıp (çok önemsemeyip) bin bir türlü zorluğa korkusuzca göğüs gerdiler ve isimlerini ölümsüzleştirdiler. Roma tarafından Tauris'e sürgün gönderilen Sarmatyalı Ovidius Nazon¹³¹, bu olağanüstü gücü, kahramanlığı ve cesaret tesadüfen Romalı senatörlere yazdığı mektuplarında açıklıyor:

Maxim'e, kitap I, yakınma II
"Düşmanların ortasında, tehlikelerin arasında yaşıyorum,
Vatanımla birlikte barış da benden alınmış gibi,
Her okun iğnesini yılan zehriyle sıvıyor düşmanlar
Ve Her yara ölümü çift kat arttırmak için
Silahlarla donanmış atlı dolanıyor ürkmüş surların etrafında
Kapalı çitle çevrili koyunların etrafında gezinen bir kurt misali
Dam'lar kesif bir hal alır üstlerine saplanan oklarla
Koca kapıların kilitleri kendi sertliğine güvenmiyor"
...
Yine Maxim'e, kitap I, yakınma III (*II)
"Sarmatlar ve Yazıg kabilerinin yaşadığı gibi
Tauri'nin verimli arazisini, ya da başka ulusları,
Kışın soğuğuyla donduğunda Tuna
Nehir boyunca hızlı giden atların sırtında esen sert rüzgârı
Çokça insanı senin düşüncelerin ilgilendirmiyor
Ey görkemli ve parlak Roma!
Onlara cesaret verir yayları ve dolu sadakları
Ve upuzun yürüyüşlere elverişli atları
Ve de ansızın susuz bırakılacağını peşlerine düşen düşmanın.
Tanımış olsaydı yeterince bu toprakları
Vestalis'e, IV. kitap, VII. Yakınma
Kendin görürsün azgın bir Yazıg sığırtmacın

¹²⁹ Strabon (M.Ö. 63-M.S. 29) Yunan tarihçi, coğrafyacı ve filozoftur. Geographika adlı eserin sahibir.

¹³⁰ Alessandro Guanini (1538-1614) [Venedikli] XVI. yüzyıl Polonyasında yaşamıştır. Askeri subay ve tarihçidir. Sarmatya Avrupa'sının Tasviri (*Sarmatiae Europaeae descriptio*) isimli eseri vardır.

¹³¹ Sarmatya kökenli Romalı Şair.

*Yüklü arbasını nasıl götürdüğünü Tuna'nın sularının ortasından.
İzlersin çengelli ok uçlarının üstüne nasıl zehir saçıldığını,
Ve bu silahın ölümün sebebini ikiye katladığını.
Ey Roma! Birçok insanı senin sıkıntılarını endişelendiriyor.
Senin Muhteşem gücün birçok insanı korkutmuyor.”*

(Publius Ovidius Naso, **Karadeniz'den Mektuplar**, (Çev Çiğdem Dürüşken), YKY, 2000.)

Ovidius sözlerinden, Sarmatların geçmişte ne kadar cesur ve savaşçı olduğunu ve hiçbir zaman Roma İmparatorluğu hâkimiyetine girmediğini anlıyoruz. Üstelik Johannes Aventinus'a¹³² göre, İmparator I. Maximus¹³³ zamanında, Sarmatlar, Istria'yı geçtikten sonra, Illyria, Pannonia ve Moesia'yı¹³⁴ işgal ettiler ve ortalığı tarumar edip taş üstünde taş bırakmayıp Roma taburlarına saldırdılar ve onları sıkıntıya soktular.

Öfkeli karakterleri ile sınırlarını zorlayacaklarını bildiklerinden, onları olabildiğince uzak tutabilmek için Roma, Sarmatlarla savaşmaktan hep kaçınmıştır. Vitichindo Vagriese, diğer yazarlarla birlikte eski Sarmatyalıların kazandığı savaşları anlatır ve mükemmel bir şekilde tarihlerini açıklar. Sarmat topraklarında bile “şanlı, şöhretli, ünlü, görkemli” anlamına gelen “Slava” ismini alan Slavların tarihine dönelim.¹³⁵ Jordanes “Getica” sında yazdığı gibi Vind veya Venetiler büyük Sarmat kabilesinden gelmiştir. Jordanes “Getica” sında şöyle yazıyor: “Aralarında taç gibi, yüksek Sıra Dağları'nın koruduğu Daçya yer alıyor. Kuzey'e bakan sol kısmında,

---

¹³² Alman tarihçilerindendir ve filologtur. Katherine Van Liere, Simon Ditchfield, Howard Louthan, **Sacred History: Uses of the Christian Past in the Renaissance World**, Oxford, 2012, s. 115. Jeffrey Chipps Smith, **Nuremberg, a Renaissance City, 1500-1618**, Archer M. Huntington Art Gallery, 1983, s. 261.

¹³³ Maximinus Thrax (172-173 238) III. Yüzyıl krizi döneminde 235-238 yılları arasında hükümdar olmuş asker kökenli Roma İmparatorudur. Paul N. Pearson, **Maximinus Thrax: Strongman Emperor of Rome**, 2016, s. 12.

¹³⁴ Pannonia eyaleti bugün çoğu kısmı Macaristan olmak üzere Avusturya'nın doğu kısmı Hırvatistan ve Bosna topraklarının bir kısmına denk düşmektedir. Moesia ise Sırbistan ve Romanya topraklarını bir kısmına denk gelmektedir. İlyri ise Kuzey Hırvatistan ve Bosna topraklarına karşılık gelmektedir.

¹³⁵ Kaynaklardan anlaşıldığı üzere Orbini, cazibesi yüksek etimolojik çıkarım usulünde (Slava –Slav)yalnız görünmemektedir. Nitekim Beatus Rhenanus tarafından German adı Gar-Mann tam adam şeklinde , Yukarı Ren'in devrimcisi mahlası ile yazmış XIV. Yüzyılın başlarından bir Alman yazar tarafından ise Alman adı Alle –Man (bütün insanlar) teorileri dile getirilmiştir. Leon Poliakov, **a.g.e.**, s.102-108, Caspar Hirschi, **The Origins of Nationalism: An Alternative History from Ancient Rome to Early Modern Germany**, Cambridge University Press, 2011,s.107-108

Vistül'ün kaynağından başlayarak, engin genişliklerde kalabalık Veneti kabilesi vardır. İsimleri şimdi farklı klanlara ve yerlere göre farklılık gösterse de, yine de çoğunlukla Slav veya Ant şeklinde adlandırılır. Slavlar; Yeni şehirden Slavino Rumunense'ye, Maeotian gölünden Dnestro'ya, Kuzey'e, Vistül'e kadar olan yerlerde yaşarlar. Dinyester'den Dinyeper'e kadar uzanan Pontus Denizi'nin¹³⁶ Kuzey tarafında yaşayanlarının en güçlüleri Antlardır. Bu iki nehir arasında büyük bir arazi vardır. ” “Tek bir kökten gelen Venetiler, şimdi üç ad altında bilinmektedir: Venedler, Antlar, Slavlar¹³⁷; Tanrının günahlarımız için verdiği bir ceza olarak, her yere saldırıyorlar. ” Vitichindo Olandese¹³⁸ II. kitabı “Venetiler”de ve Geremia Russo¹³⁹ *Moskova Yıllıkları*'nda yazıyorlar ki, Slavlar daha Sarmatya'da iken çeşitli halklarla yaptıkları sayısız savaşlarda, görüldüğü üzere, sürekli muzaffer olduklarını belirten, daha sonra Rinaldo Britanno'nun¹⁴⁰ I. Kitabı “Kronikler” de yazdığı üzere Vened¹⁴¹ Denizi'nde güçlü bir filo kurup İngiltere'ye saldıran, dev gibi uzun boylu oldukları için aynı ismi almış oldular. “Frizler'in Kökeni'nin” ilk kitabında Petrus Suffridus tarafından aynı durum ifade ediliyor: “Britanya tarihi hakkında yazan tüm tarihçiler, önceden Albion denilen adaya kendi adını verip Britanya diye adlandıran Brutus'un Slav adındaki bu devleri adadan¹⁴² kovduğu konusunda hem fikirler. Daha sonra “Hollanda Kroniği” nde görüldüğü gibi, o

---

¹³⁶ Karadenize antik dönemde verilen isimdir.

¹³⁷ Jordanes, a. g. e., 1915, s. 59, 162. Goşab, Venetilerin, Proto Slavlar ve Proto Teuton toplulukları tarafından asimile edilmiş tarih öncesi bir kavim olduğu görüşünü belirtir. Zbigniew Goşab, *The Origins of the Slavs: A Linguist's View*, Slavica Publishers, 1992, s. 271-274.

¹³⁸ Hakkında detaylı bir bilgiye ulaşılamamıştır.

¹³⁹ Jeremia Rusin / Geremia Russo Moskova Yıllıkları yazarıdır. Papalığın yasak kitaplar listesi sebebiyle bu kitabın yakılan kitaplar arasında olabileceği ve günümüze ulaşmadığı değerlendirilmektedir. Natalya Stepanova, **Author and Title of the First Russian Chronicle. Ancient Chronicle of Russia**, 18.6.2020. <<https://kemerovobarberwanted.ru/en/stepanova-natalya/avtor-i-nazvanie-pervoi-russkoi-letopisi-drevnyaya-letopis/>>, Erişim tarihi: 24. 11. 2020.

¹⁴⁰ Hakkında detaylı bir bilgiye ulaşılamamıştır.

¹⁴¹ Baltık Denizi.

¹⁴² Kurucu ata Troyalı Brutus,ortaçağ dönemi İngiliz okuyucuların kendisi ile iftihar duyduğu tarihi bir kişiliktir. Orbini,hem Slav krallığının sınırlarını genişletmiş ve hem de Slavların sadece büyük kahramanlara yenildiklerini göstermeye çalışmıştır.Ernst Breisach,**a.g.e.**,s.152

topraklardan kovulup yeni yer arayışı içindeyken, şimdi Frizya denilen Aşağı Saksonya kıyılarına ulaştılar. Bu devler, Kimse ile karşılaşmadan karaya çıktılar, ama kısa sürede yerel halkın ani saldırısına uğrayıp, gemilerine geriletildiler. Maas (Mosa) Nehri'nin ağzına girene kadar Batı'ya doğru ilerlediler ve orada durdular. Yakında, antik Vlardinga'dan¹⁴³ çok uzak olmayan bir yerde, Slavenburg¹⁴⁴ adını verdikleri güçlü bir kale inşa ettiler. Bu, Milattan 900 yüzyıl önce Musevi kralı Samuel zamanında gerçekleşmiştir.

Birçok komşu halklar bu Hollanda tarihine katılırlar. Suffrido şöyle devam ediyor: “Slavları kovanlar Süevler idi. Bundan önce Alanları da kovup, Flevo ve Svevo¹⁴⁵ nehirleri arasındaki arazilerde yaşarlardı. Ve Johannes Nauclerus¹⁴⁶ (XXXI) Slavların İngiltere'ye sahip olduğundan bahseder. O, Slavları, İngiltere'den kovan Brutus'un, Sylvia'nın oğlu ve Aeneas'ın torunu olduğunu yazıyor. Sarmatya'da kalan diğer Slavlar ise, zaferleri sebebiyle yüce lakabı verilen ve doğuştan gelen özgürlüklerinden mahrum etmeye çalışan İskender'e korkusuzca ve cesurca direndiler.

Bir savaşta, İskender'in askeri komutanı Menedemos'u mağlup ettiler ve iki bin piyadesini ve üç yüz Makedon atlısını imha ettiler. Albert Krantz'ın belirttiği üzere, adını bilmedikleri bir halkın işlerini hemen İskitler'e atfeden İtalyan tarihçileri gibi, Quintus Curtius Rufus¹⁴⁷ da hemen bu olayı İskitlere atfeder. Ama Johannes Aventius Bavyeralılar hakkındaki ilk kitabında açıkça onların Slav olduğunu göstermektedir.¹⁴⁸

---

¹⁴³ Bu antik kentin yeri tesbit edilememiştir. Bugün Hollanda'da Vlaardigen adlı bir şehir bulunmaktadır.

¹⁴⁴ Mass nehrine en yakın Slavenburg kalesi, Almanya'da Polonya sınırına yakın bir yer olan doğal koruma alanı Innerer Oberspreewald yer almaktadır.

¹⁴⁵ Bu isimde bir nehir tespit edilememiştir. Bugün aynı isimde Hollanda'da bir göl mevcuttur.

¹⁴⁶ Johannes Nauclerus (1425-1510) Alman hümanist ve tarihçidir.

¹⁴⁷ Quintus Curtius Rufus I. yüzyılda yaşamış bir Roma tarihçisi olup *Historiae Alexandri Magni* adlı eseri vardır.

¹⁴⁸ Aventinus'un Bavyeralıları İliryalılar ile ilişkilendirmesini, Yazar, Slav olarak görüyor şeklinde yorumlamaktadır. Gábor Klaniczay, Michael Werner, **Multiple Antiquities, Multiple Modernities: Ancient Histories in Nineteenth-Century European Cultures**, Campus Verlag, 2011, s. 224. Orbini,

Johannes “O zamanın tarihçilerinin Sarmat ve İskit, bizim Venedler dediğimiz, kendilerine Slavlar diyen Doğu Almanlardan elçiler İskendere geldiler” diye yazıyor. İskender’in ordusunu savaşta yendikten sonra, kendisine yirmi kişi göndererek bunu İskender’e bildirdiler. Quintus Curtius (VII) bunu şöyle açıklar: “Her şey geçiş için hazırды, yirmi İskitli elçi kendi geleneklerine göre, at üstünde kamptan geçerek, taleplerini krala bizzat iletmek istediler.

Çadıra girip oturmaya davet edildiklerinde, şaşkınlıktan gözlerini İskender’in üzerinden alamadılar; muhtemelen onlar, insanın boyu ile cesaretini sorgulamaya alışmışlar ama Kral’ın sıradan görüntüsüyle şöhreti birbiriyle eşit değildi. İskitler diğer barbarlar gibi, kaba ve kültürden mahrum değiller ve iyi bir akla sahipler.

Bahsedildiği üzere onlar, silahlarından ayrılmayan bir kabile olarak, iyi bir akıl ve bilgeliğe sahipler. Onların belâğatı, alışkın olduğumuzdan ve lüksün hâkim olduğu zamanlarda yaşayanlarınkinden farklıdır, ancak onların konuşması bir iticilik çağrışırsa bile, yine de güvenmemiz gerekiyor; söyledikleri her şey bizim tarafımızdan tam olarak iletilecektir. Tıpkı onlardan en yaşlı birinin dediği şekilde: “Tanrılar bedeninin boyutunu açgözlülüğüne eşit kılsaydı bir elinle Doğu’ya, diğeriyle Batı’ya dokunacak şekilde kocaman olur dünyaya sığamazdın. Bu sefer de ilahi ışığın odağının nerede olduğunu bilmek isterdin. Elde edemeyeceğini bile bile isterdin. Avrupa’dan Asya’ya, Asya’dan Avrupa’ya koşuşturup duruyorsun; tüm insan ırkını fethedip boyun eğdirirsen, o zaman ormanlara, hayvanlara, karlara ve nehirlere savaş açarsın. Ağaçların uzun süre de büyüyüp bir saatte yıkılıverdiğini gerçekten bilmiyor musun? Aptal kişi etraflıca

---

Slav adını ne kadar yüceltmeye çalışıyor ise, Aventinus da aynı şekilde Germen adını yüceltmeye çalışmaktadır. Dahası, Aventinus, İskitlerin yerine Gotları koyar ve İskit elçisi bir German savaşçı gibi konuşur. Caspar Hirschi, **The Origins of Nationalism: An Alternative History from Ancient Rome to Early Modern Germany**, Cambridge University Press, 2012, s. 173.

düşünmeden hareket edendir. Dikkat et ki, yukarıya tırmanmaya çalışırken, tuttuğun dallarla düşmeyesin. Zamanı gelir, bir aslan bile bazen küçük kuşlara yem olur; demir bile pas tutar. En zayıf mahlûkat bile tehlike arz eder, sağlam hiçbir şey yoktur, nedir bu ikimizde olan düşmanlık? Hiçbir zaman senin topraklarına ayak basmadık. Nereye geldiğini biliyor musun? Böyle geniş ormanların arasında yaşayan, bizleri tanımıyor olamazsın. Biz ne kimseden emir alır ne de kimseye emir veririz. Armağanlarımız size gönderilir ki, siz, biz İskitleri tanıyasınız: bir öküz çifti, kara saban, ok, mızrak ucu ve bir kâse. Bunları, dost ve düşmana meramımızı iletmek için kullanıyoruz. Öküzlerin emeği ile topraktan aldığımız hasadı dostlarımıza getirir ve onlarla birlikte kâseler içinde tanrılara şarap sunarız, ok ile uzaktaki, mızrak ile yakındaki düşmanı vururuz.

Böylece, İskit Kralı'nı, ardından Media Kralı'nı ve ayrıca Pers'i mağlup ettik. Önümüzdeki yol Mısır'a kadar açıldı. Buraya soyguncuları kovalamaya gelmekle övünüyorsun, ama ulaştığın tüm kabileleri kendin soyuyorsun. Lydia'yı sen ele geçirdin, Soria'yı işgal ettin, Perslere sahipsin, Baktrialılar yönetimin altında ve Hindistan'a gitmek istiyorsun; şimdi de bizim malımıza mülkümüze göz dikip, el uzatıyorsun. Neden açgözlülüğünü artıracak servete ihtiyaç duyuyorsun? O kadar mülke sahipsin ki o açgözlülüğü sen hissettin. Ne kadar çok şeye sahip olursan, o kadar sahip olmadığın şeyleri elde etmek için çaba sarf edersin. Baktrialıları (Bassi) yenmek için ne kadar uğraştığını hatırlamıyor musun? Sogdianalılar yeniden savaş açtı.

Savaşların zaferlerinden doğuyor. Ne kadar büyük ve güçlü olursan ol, kimse bir yabancı hükümdara ebedi baş eğmez. Tanais Nehri'ni¹⁴⁹ geçmeye çalış, göreceksin ne kadar geniş olduğunu, İskitlere ise asla yetişemezsin. Yoksulluğumuz, birçok halktan çalınıp, ganimeti yanında taşıyan ordudan, daha hızlı olacak. Ama uzaklarda

---

¹⁴⁹ Don nehrinin antik çağdaki adıdır.

olduğumuzu düşündüğünde, bizi kampında görürsün. Aynı hızda kaçır ve kovalarız. Duyduk ki, Grekler'in atasözlerine İskit düzlükleri bile girmiş, ama biz şehirlerden ve mülklerden çok, uçsuz bucaksız toprakları severiz. Bu yüzden elindeki fırsatı sıkı tut, elinden kaçırabilirsin, her zaman istediğin olmaz. Zamanla bu öğüdün faydasını daha iyi anlayacaksın. Heveslerini dizginle, yönetmesi kolay olur. Bizde denilir ki, şansın ayağı yok, kanatları ve elleri var ama ellerini sana uzatsa bile kanatlarına dokunmazsın. Velhasıl eğer bir Tanrıysan, ölümlülerden iyiliğini esirgeme. Eğer bir insansan, her zaman bir insan olarak kalacağını hatırla! Kendini unutmana neden olan şeyleri düşünmek aptalcadır. Savaşmadıklarından gerçek dostlar edinebilirsin. En güçlü dostluklar eşitler arasında olur ve onlar güçlerini asla yarıştırmazlar. Yendiğiniz kişilerin arkadaşınız olabileceğine inanmazsın, çünkü efendi ile köle arasında dostluk olmaz, savaş hukuku barış zamanında bile korunur. İskitlerin bir yer adına yemin ettiklerini düşünme, onların yemini sadakattır. Bu önlem, anlaşmalar imzalarken Tanrılara seslenmeyi seven Yunanlılar arasında gelenekseldir. İnsanlara saygı duymayan, tanrıları aldatır. Sadakatinden şüphe edebileceğin bir arkadaşına ihtiyacın olmaz.

Bizim yüzümüzde kesinlikle Asya ve Avrupa muhafızlarını bulacaksın. Tanais'den Baktria'ya kadar uzanıyor ve Trakya'ya kadar olan arazide oturuyoruz; Trakya tepelerinin ve dağlarının Makedonya tarafından sınırlandırıldığını söylüyorlar” şeklinde Barbar söyledi. İskender onlara karşı gelerek, itimad ettiği şansını denemek istediğini, sonra ise, düşüncesizce hiçbirşey yapmamaya teşvik edenlerin tavsiyelerini dinleyeceğini söyledi.

Bundan sonra tüm ordusuyla, yukarıda belirtilen Slavlarla, savaşa giren İskender, önce hafif kayıplar verirken, sonra ciddi kayıplara maruz kaldı. Gerçek şu ki, Slavlar, her

türlü silahla donatılmış, kalabalık İskender'in ordusunu görünce, savaş taktikleri gereğince Sarmatya'nın derinliklerine çekildiler.

En başından beri, orada yapıp ettikleri, başarıları, şanlı günleri o kadar çoktu ki, tarif edilmesi imkânsızdı. Durmayı bilmeyen savaşçı Slavlar, yeni zaferler uğruna Sarmatya düzlükleri terk ettiler. Ve kabile ikiye bölündü. Bir kısmı Baltık kıyılarını işgal etti.

David Cythreus'nun "Saksonia"da yazdığı gibi: "Baltık Denizi, Lübeck limanının bulunduğu Trave Nehri'nin¹⁵⁰ ağzından başlayıp Vyborg'a¹⁵¹ kadar Almanya, Prusya, Livonia, Rusya ve karşıda Danimarka, Gotland (Gotia) ve Finlandiya arasında iki yüz elli Alman mili uzanır. Almanların, Venedler veya Genedler, İtalyanların Slav, bizim ise Vandallar dediğimiz Venetler bu Baltık kıyılarında otururlar. " Johannes Aventinus, Baltık Denizi'nin Güney taraflarındaki topraklarda vahşi milletlerin, yani Estonlar ve diğer Slav kabilelerinin yerleşmiş olduğunu söyler.

Ptolemeus (III 5 de), Veneda Körfezi boyunca Sarmatya'nın büyük bir kısmında Venedlerden sayısız halkın yaşadığını yazar. Slav Venetler hakkında konuşmamız ileride olacak. Slavların diğer kısmı ise Güney'e yönelip Tuna kıyılarını işgal ettiler. Daha sonra sürekli saldırdıkları Roma topraklarını işgal etmeye ve sahip olmaya çalıştılar. Bilindiği kadar, onların, Romalılarla yaptıkları savaşlar hakkında ilk yazan Procopius¹⁵², onların en sonunda Roma topraklarının çoğunu işgal ettiklerini belirtir ve "Gotlarla Savaş" adlı kitabında Slavlar hakkında şöyle yazar: "Bu arada, Martinus ve Valerianus¹⁵³ yanlarında

---

¹⁵⁰ Trave Irmağı, Almanya'nın kuzeyinde, Schleswig-Holstein eyâletinde bulunan bir nehirdir.

¹⁵¹ Vyborg kenti, Rusya toprakları içerisinde Estonya'nın karşısında, Finlandiya sınırında yer alır.

¹⁵² Procopius, **History of the Wars**, (Çev. İng.) Henry Bronson Dewing (1882-1956), William Heinemann Ltd, 1914. < <https://topostext.org/work/666> > Erişim tarihi: 24. 11. 2020

¹⁵³ İmparator Justinian zamanında Doğu orduları komutanlığını yürüten generallerin adı olup Perslerle ve Ermenilerle savaşmışlardır. Söz konusu komutanların isimlerine Procopius'un eserinde muhtelif yerlerde atıf yapılmaktadır. Bilgi için bkz. Procopius, **History of the Wars**, (Çev. İng.) Henry Bronson Dewing (1882-1956), William Heinemann Ltd, 1914. < <https://topostext.org/work/666> > Erişim tarihi: 24. 11. 2020.

1600 süvari ile geldiler. Bunların çoğu, Tuna'nın kıyılarına yakın oturan Hunlar, Slavlar ve Antlardı. Belisarius,¹⁵⁴ gelişlerinden çok memnun kalıp, düşmanla savaşmanın gerekli olduğunu düşündü. ” II. Kitapta ise: “Belisarius, ağır işkencelere sabırla katlanan barbarların ne düşündüğünü öğrenmek maksadıyla düşman içinden soylulardan birini yakalamak için her türlü çabayı sarfetti. Belisarius bunun hakkında düşündüğü zaman, Valerianus, ona yardım sözü verdi. Valerianus, yaşadıkları Tuna kıyılarında ve Roma’da iken diğer barbarlara karşı yaptıkları gibi, çalı ve kayalıklar ardına pusuya yatıp her türlü düşmanı yakalayabilen Slav kabilesinden birkaçının birliğinde yer aldığını söyledi. Belisarius, bu sözlerden çok memnun kaldı ve bu konuyla en kısa sürede ilgilenmesini emretti. Slavlar arasından bu görev için uygun, iri bir yapıya sahip, cesaretli birini seçip, düşmanlardan birini yakalayıp getirmesini emretti ve önemli bir ödül vaat etti.

Bahsedilen bu Slav, gecikmeden emri yerine getirerek, şafaktan önce atlara ot biçmek için her gün çatıştıkları tepeye varıp, dikenli çalılıklar arasına dalarak saklandı. Şafakta, ot biçmek için gelen bir Got gözüksü. O Slavın bulunduğu çalılık tarafından bir tehlike beklemeksizin, düşman bölüğünden kendisine doğru biri gelir diye kampı gözlüyordu. Tam o anda, Slav, çalılıklar arkasından fırlayıp üstüne çöküp vücudunu kavradı ve hızla kampa kadar Got’u sürükleyip Valerinus’a verdi. ” Ve III. Kitapta: “Justinianus’un soyundan ve sarayından olan Chilbudius¹⁵⁵ diye biri vardı. Savaş konusunda çok uzman ve hevesliydi, paraya hiç tamah etmezdi, hiçbir şeyi olmadığı zaman bile kendisini en zengin adam olarak sayardı. İmparatorluğunun dördüncü yılında, İmparator ona Tuna'nın *limesini*¹⁵⁶ koruması göreviyle tüm Trakya eyaletinin valiliği görevini verdi, böylece barbarların hiçbirini sınırı geçemedi. İşin aslı, geçmişte hem Hunlar

---

¹⁵⁴ Belisarius (505-565) I. Justianus döneminin (527-565) döneminin en önemli komutanlarındadır.

¹⁵⁵ Chilbudius, 530 yıllarda Thracia bölgesinde Tuna hattında görev yapmış İmparatorluk ailesinden bir komutandır. F. Curta, **a. g. e.**, 2004, s. 76.

¹⁵⁶ Sınır savunma hattı.

hem de Slavlarla Antlar, nehri geçerek, Romalılar'a onarılmaz bir zarar verdiler. Chilbudius barbarlara öyle bir korku verdi ki, üç yıl boyunca bu kadar güce sahip iken, barbarların hiçbiri Romalılara saldırmak için nehri geçmeye cesaret edemedi. Hatta Chilbudius, kendisi de askerleri ile nehrin öte tarafına geçip, esir alarak köleleştirdiği barbarlara çok zarar verdi. Üç yıl sonra ise, Chilbudius nehri küçük bir birlik ile geçtiğinde, tüm Slav ordusu ona karşı çıktı. Savaşta Chilbudius ve birçok Romalı öldü. Bir süre sonra Antlar ve Slavlar arasında çekişmeler başladı ve Antların mağlubiyeti ile savaş sona erdi.”¹⁵⁷ İlerleyen sayfalarda diyor ki: “Ant ve Slav kabilelerini bir kişi yönetmez, eski zamanlardan beri tam bir özgürlük içinde yaşarlar, iyi kötü herşeye birlikte karar verirler.” Her iki kabilede birbirine benzer ve birbirinin aynasıdır. Bununla birlikte, barbarların atalarından gördükleri üzere, tüm Tanrılar arasından şimşeği yaratan Tanrı'ya, boğa ve diğer hayvanların kurban edilmesine ve her şeyin efendisi olduğuna inanmaları gerekir. İnançlarına göre kaderin insanlar üzerinde hiçbir gücü yoktur. Bu yüzden, evde veya savaşta ölüm tehlikesi atlatacak olurlarsa kurban keseceklerine dair ant içmek mecburiyetindedirler. Kurban sayesinde şifa bulduklarına sıkı şekilde inanıyorlardı.

Bunun dışında, kurban adadıkları kutsal korulara ve perilere tapınırlar, ve kurban adarken kehanette bulunurlardı.¹⁵⁸ Kötü bir şekilde inşa edilmiş kirli, birbirlerinden çok uzakta duran belirli kulübelerde yaşarlar ve sık sık ikamet yerlerini değiştirirler. Savaş esnasında çoğu yaya olarak hareket eder, küçük yuvarlak bir kalkan, ellerinde bir mızrakla düşmana üzerine yürürken hiçbiri göğüs zırhı giymezler. Sefer esnasında

---

¹⁵⁷ Curta, bu savaşın sebebi olarak İmparator Justinian'ın kıskırtması olabileceğini düşünmektedir. F. Curta, **a.g.e.**, 2001, s. 78.

¹⁵⁸ Hristiyanlık öncesi Slavların bu tür Pagan inançlarına sahip olduğu belirtilmektedir. Stanisław Rosik, **The Slavic Religion in the Light of 11th-and 12th-century German Chronicles (Thietmar of Merseburg, Adam of Bremen, Helmold of Bosau), Studies on the Christian Interpretation of Pre-Christian Cults and Beliefs in the Middle Ages**, BRILL, 2020, s. 146.

yarıçıplak giyinerek düşmana doğru ilerler. Dilleri anlaşılmaz, çok uzun ve güçlü bedenleri de birbirlerine benzer. Deri ve saç rengine gelince, aşırı açık olduklarını söyleyemediğimiz gibi esmer olduklarını da söyleyemeyiz-açık renge daha yakın. Massagetler gibi hayata değer vermezler, hayatları zor ve zarafetten yoksundur. Basit ve iğrenç yiyeceklerle beslenirler, ancak sinsi ve hain değildirler. Hunlar gibi soygunculuk yaparlar. Eskiler onlara dağınık anlamına gelen “Sporoi”¹⁵⁹ adını verdiğiinden, bir zamanlar Slav ve Antlar’ın tek bir takma adı vardı.¹⁶⁰ Çünkü bence, onlar, Tuna’nın arkasında yaşayanlar gibi birbirlerinden ayrı kulübelerinde yaşadılar. Vahşet ve vahşiliklerine rağmen rahiplerine saygıda kusur etmediler. Geremia Russo “Rus Yıllıkları”nda Antlar’ın dini hakkında diğer Tanrılar arasında, ayaklarının altında insan ve bir aslan başı, sağ elinde bir ok, sol elinde gümüş bir top bulunan Jacobog' a, yani "güçlü bir Tanrı" adı verdikleri bir Tanrıya taptıklarını yazıyor.¹⁶¹ Slavlar onu diğer tanrılardan ayırırlar. III. kitabında Procopius daha fazlasını yazıyor. “Bu zamanda, Tuna’yı geçen Slav ordusu Draç’a kadar tüm İliryalılara büyük zarar verdi: genç yaşlı demeden bir kısmını öldürdüler, bir kısmının mülklerini alıp, esir aldılar ve her yerde büyük vahşet gösterdiler. Ayrıca, o yerlerde bulunan birçok sağlamlaştırılmış kaleyi ele geçirdiler, canlarının istedikleri yere baskın yaparak her yeri yağmalayıp mahvettiler. On beş bin kişilik bir kuvvet toplayan İliryalı güçler, düşmanın peşinden gitmeye başlasalar bile, onlara yaklaşmaya cesaret edemediler.” İlerleyen sayfalarda: “Şu anda Slav ordusu, her biri 1500 kişiden iki bölüğe ayrılmış üç bine yakın bir kuvvet ile Tuna’yı kolayca

---

¹⁵⁹ Orbini’nin eskiler dediği Procopius gibi Grek yazarlardır. Nitekim Procopius’un Antae ve Sclaveni kavimlerini Sporoi şeklinde zikrettiği belirtilir. T. Pekkanen, **a. g. e.**, 1968, s. 134.

¹⁶⁰ Orbini’in burada Sclavenoi adını kast ettiğini düşünüyoruz. D. Dzino, **a. g. e.**, 2010, s. 94.

¹⁶¹ Znayenko, Orbini’nin Helmold, Saxo Grammaticus, Procopius, Krantz, Giovio, Kromer, Guagnini, Miechowski ve Herberstein’in çalışmalarını kullanarak Slavların inançları konusunda değerlendirmeler yaptığını ve Batı-Slavların inançları konusunda Münster’in 1554 tarihli Kozmoğrafyasını esas aldığını beyan etmektedir. Orbini’nin Slav inançları konusundaki ayrıntılı bilgi için bkz. Myroslava T. Znayenko, **The Gods of the Ancient Slavs: Tatishchev and the Beginnings of Slavic Mythology**, Slavica, 1980, s. 41-43.

geçtiği için onları engelleyebilecek kimse yoktu. Savaşa girmiş olan Roma ordusunun komutanları, kimi İliya'da, kimi Trakya'da, önemli miktardaki askerleri ile birlikte savaş meydanlarında can verirken, kurtulanlar kaçtı.

Yani bu liderler, kendilerinden sayıca çok olan barbarlar tarafından öldürüldükleri sırada, atlı birliğin komutanı imparatorun eski yardımcısı derebey Asbad, başka bir barbar ordusu ile bir çatışmaya girdi. Savaşçuları kaçtığı veya öldürüldüğü için, kendisi düşman tarafından esir alındı. Derisinden kemer yaptıktan sonra, onu diri diri yaktılar. Bundan sonra, Slavlar sahile kadar uzanan her yeri yağmaladılar, aynı zamanda deniz kıyısındaki tüm şehirlerin metropolü olup güçlü bir filoya sahip kıyı kentini de ele geçirdiler.

Konstantinopolis'e 12 günlük uzaklıkta idiler. Askeri hile sayesinde alınmıştı orası. Barbarların çoğu, duvarların yakınında ve tenha yerlerde saklandılar ve yalnızca birkaçı Doğu Kapısına yaklaşırken, duvarları koruyan askerleri taciz edebildiler. Garnizonda bulunan askerler, gördüklerinden daha fazla barbarın bulunduğundan şüphelenmeyip hemen silahlara davranarak şehirden hızlı bir şekilde çıkıp, onlara saldırdılar. Barbarlar hızlıca gözden kaybolurken, peşlerindeki askerler şehirden ne kadar uzaklaştıklarını fark edemediler. Bu sırada pusuda bekleyen barbarlar, soydaşlarını kovalayan Romanların önüne fırlayıp yollarını kestiler ve etraflarını sarıp, hepsini kılıçtan geçirdiler. Sonra şehre doğru dönerek saldırıya geçtiler. Askerlerin kendilerini bıraktıklarını görüp birden ne yapmaları gerektiğini bilemeyen şehir halkı, çok miktarda katranı yağ ile karıştırıp kaynatarak duvarlardan tırmanıp şehre girmeye çalışan barbarların üzerine dökerek, onları taş yağmuruna tutarak barbar tehlikesinden ancak kurtuldular. Ama Slavlar onları ok yağmuruna tutarak burçlardan çekilmeye zorladılar ve duvarlara merdiven dayayıp, ilk saldırılardan sonra şehri ele geçirdiler. Onbeş bin kişiyi öldürdükten sonra, her yeri yağmalayıp tarumar ettiler, kadınları ve çocukları esir aldılar,

Roma topraklarına saldırmaya başlamalarından itibaren, genç yaşlı demeden önleri çıkan herkesi öldürdüler ki, tüm İliya ve Trakya toprakları gömülmemiş cesetlerle doluydu. Elleri düşenleri de kılıç, mızrak veya bir başka silah yardımı ile öldürmeyip, ince kazıklara çivileyip, kazıklara oturtular, velhasıl korkunç işkenceler yaparak öldürdüler. Başka bir infaz çeşidi icat ettiler. Yere dört uzun kazık çakıp, esiri ellerinden ve ayaklarından bağlayıp köpek veya yılan öldürür gibi sopalarla kafasına vurmaya başladılar. Bu şekilde esiri acı dolu bir ölüme mahkûm ettiler. Yaşlılık veya başka bir nedenden ötürü götüremediklerini, öküz ve koyunların bulunduğu bir ahırda kilitleyip acımasızca yaktılar. Elleri düşen herkesi bu şekillerde öldürdüler. Sonunda Slavlar arasında çekişmeler başladı ve fazlasıyla döktükleri kanla sarhoş olup, zengin ganimetle eve döndüler. ” ve şöyle devam ediyor: “Germanus,¹⁶² savaş için gerekli hazırlıkları bir düzen halinde yapıp ordusunu toplarken, daha önce hiç olmadığı kadar kalabalık olan Slav ordusu Tunayı geçip Naissus’a¹⁶³ yaklaştı. Ordudan ayrılıp etrafta dolaşan bir kaçını Romalılar yakaladılar ve işkence yaptıktan sonra Tuna’yı geçme nedenlerini sorunca, yemin ederek yalnızca Thessaloniki kentini ve çevresini ele geçirmek için geldiklerini söylediler. Bunun üzerine imparator çok korkmuştu. İtalya seferini iptal edip, Slavların saldırılarını engellemek için her türlü çabayı göstererek Thessaloniki’ye geri dönmesini ve bu eyaletin diğer şehirlerine yardım etmesini, Germanus’a yazdı. Germanus, imparatorun emrini getirdiklerinde, kalan tüm işlerini bırakmış, oyalanıyordu. Mahkûmlardan Germanus’un Sarda (Sardi)¹⁶⁴ olduğunu öğrenen Slavlar, korkmuşlardı çünkü aralarında Germanus adı büyük bir ün kazanmıştı. Iustinianus saltanatının

---

¹⁶² Justinianus'un kuzeni olan Generaldir, Thracia bölgesinde görev yapmıştır. John Wesley Barker, **Justinian and the Later Roman Empire**, Univ of Wisconsin Press, 1966, s. 195.

¹⁶³ Antik Roma şehri. Harabeleri Sırbistan’ın Niş kentinde yer almaktadır.

¹⁶⁴ Kalıntıları bugün Bulgaristan’ın Sofia şehrinde bulunan Roma şehri Ulpia Serdica olabileceği değerlendirilmektedir.

başlangıcında, akrabaları, Slavların bitişiğinde yaşayan Antlar, Tuna Nehri'ni geçtikten sonra, Roma topraklarına çok sayıda saldırıda bulundular. Bundan kısa bir süre önce Trakya valisi olarak atanan Germanus, onlarla savaşa girdi ve onları mağlup ederek neredeyse hepsini öldürdü. Bu zaferden sonra Germanus, tüm ölümlüler arasında ve özellikle bu barbarlar arasında büyük şeref kazandı.

Bu yüzden, imparatorun İtalya'ya, Totila ve diğer Gotlara karşı gönderdiği aynı büyük orduyu onun yönettiğini düşünüp korkarak Thessaloniki şehrine giden yoldan dönüp, ovaya daha fazla inmeye cesaret edemediler. İliıya dağlarını geçip ve Dalmaçya'yı işgal ettiler. Geçmişte imparatorun topraklarına saldıran Slavlar Tuna'yı geçip kısa sürede Dalmaçya eyaletine yıkıcı bir baskın düzenleyen aynı kavmin üyeleri ile birleştiler. Birçoğu bu Slavların, eyaletin yöneticisi Totila'dan çok para aldıklarını düşünüyordu.

İmparatorun gelecekte Gotlara karşı iyi organize edilmiş bir savaş düzenleyemeyip, gücünü bölmek zorunda kalarak bu barbarlara karşı direnmesi gerekmekte idi. Bu Slavların, Totila'nın kışkırtmasıyla ya da kendi kendilerine geldiklerini sanmıyorum. Böylece, Slav ordusu üç parçaya bölünüp, farklı yönlere gitti ve Avrupa'ya onarılmaz bir hasar verdiler. Artık sadece köylere baskın yapmıyorlar, yazıldığı üzere, her yeri talan ederek oralar sanki kendi topraklarıymış gibi düşman korkusu olmadan kışı geçiriyorlar. Böylelikle, İmparator Constantius,¹⁶⁵ Aratius¹⁶⁶ ve Nazarius'un¹⁶⁷ yanı sıra aralarında Iustinus, Iohannes ve de eyaletlerine atadığı valilerin de olduğu seçkin bir orduyu onlara karşı gönderdi. Hepsinin başına komutan olarak hadımağası Scholasticus adında birini atadı. Bu organize ordu kısa süre sonra

---

¹⁶⁵ I. Constantius'in ölüm tarihi 306 yıldır. Büyük Konstantin'in babasıdır. Orbini'in burada bahsettiği olaylar VI. yüzyılda gerçekleşmiştir.

¹⁶⁶ Aratius, Bizans ordusunda görev yapmış ermeni asıllı bir askerdir. 552 yılında Bizansın Illyricum eyaletinde ölmüştür.

¹⁶⁷ Narses (478-573) I. Justianus döneminde görev almış önemli bir generaldir.

Konstantinopolis'e beş günlük bir uzaklıkta olan Trakya'daki Hadrianapolis¹⁶⁸ yakınlarında Slavların bir kısmını yakaladı. Çok miktarda köle, ganimet ile herhangi bir yöne ilerleyemeyen Slavlar orada bir tepe de kamp kurdular. Romalılar da düşmandan uzak olmayan bir yerde kamp kurdular. Bu arada, Slavlar beklenmedik bir şekilde Romalılara saldırmaya çalıştı. Uzun süre geçti ve bundan yorulan Romalı savaşçılar hoşnutsuzluk göstermeye başladılar. Eksikliklerden zorluk çeken askerlerin ihtiyacını önemsemedikleri gerekçesiyle valiler, askerleri tarafından düşmanın elindeki bolluk örnek gösterilerek suçlandılar. Bu nedenle, genellikle komutanlarının emirlerinin aksine, düşmana karşı saldırılarını söylediler. Askerlerin bu ısrarını gören komutanlar Slavlara karşı savaşmak zorunda kaldılar. Romalılar cesaretle savaşmalarına rağmen, sonunda, düşman tarafından yenilgiye uğradılar, birçok yiğit savaş meydanında kaldı. Komutanlar bile neredeyse düşmanın eline düşüyordu, kaçmayı zor başardılar. Bu savaşta Constantius'un bayraklarını ele geçirdiler ve istedikleri yerde serbestçe dolaşarak, o zamana kadar yağmalanmamış olan Astik (Astyngo) şehrini¹⁶⁹ yağmaladılar. Böylece, Roma mülklerini yağmalayıp mahvettikten sonra Konstantinopolis'ten bir günlük mesafede bulunan Uzun Duvarlara yaklaştılar.¹⁷⁰ Kısa bir süre sonra, ölümden kurtulan ve yeniden birleşen Roma ordusu, Slavların peşinden gitmeye başladı. Aniden bir kısma saldırıp, çok sayıda düşmanı öldürdükten sonra birçok Romalı esiri kurtardılar.

Constantius'un bayraklarını bile geri aldılar. Kaçmayı başaran Slavlar kısa sürede yurtlarına döndüler. Yine kalabalık şekilde yurtlarından çıkıp İliya'ya saldırıp, anlatılmayacak bir şekilde zarar verdiler. İmparator sayıca az bir birliği üzerlerine gönderdi. Ancak açık bir savaşa giremeyen bu birlik, Slavları takip ederek geri

---

¹⁶⁸ Günümüzde Edirne ili sınırları içerisinde kalıntıları bulunan antik Roma kentidir.

¹⁶⁹ Orbini'nin hangi şehirden bahsettiği tespit edilememiştir.

¹⁷⁰ Theodosius Surları olduğunu düşünülmektedir.

birliklerine saldırıp, bazılarını öldürdü, bazılarını da esir olarak Konstantinopolis'e gönderdi. Ancak, barbarların tahribatını tamamen engelleyemediler.

Bu kıyım çok uzun zaman sürdü ve bütün yollar cesetlerle doldu. Kimse onlara karşı çıkamadığı için nihayet, çok sayıda ganimetle sağsalim yurtlarına döndüler. Slavların müttefikleri Gepidler yardım ve savunmaya yetiştiği için Romalılar, ne Tuna'yı geçerken baskın yapabildiler, ne de bir meydan savaşına kalkışabildiler. İmparator, yağma hedefiyle hareket eden bu barbarların Tuna'yı geçmelerine engel olamadığından çok mutsuz ve huzursuzdu.”

Buraya kadar Procopius, Slavların Romalılara yönelik işgal ve saldırılarını anlatıyor. Antik dönem araştırmacısı, modern yazar Flavio Biondo¹⁷¹ VIII. Kitabının I. Bölümünde biraz açıklama yaptıktan sonra şöyle yazar: “I. Gregorius,¹⁷² Slavların Istria'ya¹⁷³ yaptığı istila, baskınlar hakkında hiçbir şey yazmıyor olsa da bununla birlikte, muhtemelen, gösterdiğimiz gibi, bu insanların Tuna'nın ötesinde yaşadıklarını ve imparator Mauricius,¹⁷⁴ kayınpederi¹⁷⁵ ve oğlunun¹⁷⁶ baskın maruz kaldıklarını biliyoruz.¹⁷⁷ İşte tam da o zaman önce sağ taraftaki Adriyatik Denizi kıyılarını işgal ettiler ve orada

---

¹⁷¹ Flavio Biondo (1392-1463) Rönenans dönemi hümanist İtalyan tarihçileri arasındadır. İdealize edilmiş Antik Roma imgesinin oluşmasında katkısı olmuştur. Erken dönem Alman tarihçilerini etkilemiştir. Claudia Baldoli, İtalya Tarihi, Çev. E.Ç Babaoğlu, Feylosof,2018, s.113, Orest A. Ranum, National Consciousness, History, and Political Culture in Early-modern Europe, Johns Hopkins University Press, 1975,s.70

¹⁷² I. Gregorius 590-604 yılları arasında papalık yapmıştır.

¹⁷³ Slavların, İstra istilalarının 599-600 veya 610-611 arasında olduğu düşünülmektedir. Danijel Džino, **Becoming Slav, Becoming Croat: Identity Transformations in Post-Roman and Early Medieval Dalmatia**, Brill, 2010, s. 98

¹⁷⁴ Mauricius (d. 539 – ö. 602) 582-602 yılları arasında Bizans hükümdarıdır. Hükümdarlık dönemi savaşlar ile geçmiştir.

¹⁷⁵ Kayınpederi II. Tiberius'tur. II. Tiberius (520-582) . 574-582 yılları arası hükümdarlık olmuştur.

¹⁷⁶ Mauricius'un oğlu Theodosius'tur. 590-602 yılları arasında hükümdar olmuştur.

¹⁷⁷ Orbini'nin, İmparator Mauricius'un Balkan seferlerini (582-591) ima ettiği düşünülmektedir. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Maurice's Strategikon. **Handbook of Byzantine Military Strategy**, (Çev. İng.) Dennis, George T. University of Pennsylvania Press, 1984. Georgios Kardaras, **Byzantium and the Avars, 6th-9th Century AD: Political, Diplomatic and Cultural Relations**, Brill, 2018. Walter Pohl, **The Avars: A Steppe Empire in Central Europe, 567–822**, Cornell University Press, 2018.

sürekli olarak yaşamaya başladılar. Böylece eski adıyla Istria ve Dalmaçya denilen yere şimdi Slavonia adı verildi. ”

Ve bir sonraki kitabında, Mauricius'un halefi olan İmparator Phocas zamanının olaylarını anlatan kitabında yazıyor. O zamanlar Roma İmparatorluğu Asya ve Afrika'daki huzursuzluktan muzdaripken, dediğimiz gibi Istria ve Dalmaçya'ya yerleşen Slavlar, komşu bölgelere baskınlar düzenleyip, yerleşim yerlerini tarumar ettiler. Phocas'ın kalelere bıraktığı bütün askerleri hızlı bir baskın sonucu öldürüp Adriyatik Denizi'ni çevreleyen Dalmaçya ve İlyria'nın bütün illerini fethettiler. ” Girolamo de Bardi¹⁷⁸ zikredilen yazarların yapmadığını yapıp Trakya ve İliya'daki Slav işgallerinin yılı ve zamanını vermiştir. İkinci bölümde, Slavların 548'de Dalmaçya'ya saldırıp Draç'a ulaştığını yazıyor. 549 yılında Trakya'yı işgal ettiler. 550 yılında bir kez daha Yunanistan'ı işgal edip imparatorluk ordusunu yendiler. 552'de yeniden yurtlarından çıkıp Makedonya'yı işgal edip, sayısız zarar verdiler. Orada kalıp Slavonia olarak bölgenin adını değiştirdiler. Iustianus'un ordu komutanı Germanus tarafından, işgal ettikleri Sicilya'dan kovulan Slavların, Gotlardan arta kalanlara karşı 554'de zafer kazandıklarını anlatıyor. 585 'de tüm Trakya'yı yağmalayıp Konstantinopolis'e kadar baskın yaptılar. ¹⁷⁹

İmparator Mauricius'un İliya valisi Jovius'a yazdığı bir mektupta, Aziz Gregory, İmparator Mauricius'un hükümdarlığının yedinci yılı olan 591'de Slavların Tuna Nehri'ni geçtiğini ve İlyria'yı harap ettiğini, halkın vahşetten kaçıp adalara sığındığını, aynı yıl imparator Maurikos, oğlu ve kayınpederi komutanlığındaki bir orduyu acımasız kral Attila'nın zamanından beri Pannonia'da Tuna'nın ötesinde yaşayan Hunlara karşı

---

¹⁷⁸ Girolamo de Bardi (1544-1594) İtalyan din adamı

¹⁷⁹ Slavların, Ardagast isimli şefleri liderliğinde düzenledikleri atak olduğu düşünülmektedir. G. Kardaras, a. g. e., 2018, s. 45

gönderdi diye yazdığını söylüyor. Hun ordusuna o kadar zarar verdiler ki, kalanlar anavatanlarına geri döndüler. Sonunda komşuları Slavlardan yardım isteyip Romalılara kendileri ile savaşmaktan çekinecek kadar zarar verdiler.

İoannis Zonaras'ın¹⁸⁰ Mauricius biyografisinde, Paulus Diaconus'un XVIII. kitabında anlattığı gibi ertesi yıl, Roma İmparatorluğu'na saldıran Slavlar, büyük tahribata neden olduktan sonra Kimmer boğazına¹⁸¹ kadar ilerleyip oraya yerleştiler. Alexander Scultetus "Khronographia" sında, 594'te Mauricius'un onlara karşı büyük bir ordu yolladığını ve mağlup olduğunu bildiriyor. Orduyu güçlendirerek düşmana savaş açtı ve kanlı bir zafer kazandı. 4 yıl sonra Hun ve Avarlar ile ittifak kuran Slavlar imparatorluğun topraklarına saldırdı.

Mauricius, onlara karşı orduyu donattı ve Galinic¹⁸² komutasına verdi. Onu, iğrenç komutan Roman'ın¹⁸³ yerine gönderdi ama bu ona hiç fayda vermedi, daha da öfkelenen Slavlar yine imparatorluk eyaletini işgal ettiler. Onlara karşı gönderilen Priskos zaferle döndü¹⁸⁴, ancak ordularını toplayan Slavlar, Mauricius'u (Diaconus (XVIII) , Zonaras ve Biondo'nun (I. Dekadın VIII. kitabı) yazdığı gibi, sürekli olarak ordusunu silah altında tutmaya zorladılar. 600 yılında imparatorluğun topraklarını yağmaladılar. Romalı komutanlar birkaç zafer kazansalar da Diaconus ve Zonaras tarafından bildirildiği üzere orayı daha sonra Slavonya olarak adlandırdıkları Illyria'yı Slavlara bırakmak zorunda kaldılar. Bir kısmı deniz kıyısındaki şehirleri işgal ederken, bazıları Yukarı

---

¹⁸⁰ İoannis (Joannes/John) Zonaras (1074-1130) Bizanslı Vakanüvis ve din adamıdır.

¹⁸¹ Günümüzdeki Kırım ve Taman yarımadaları arasındaki Kerç boğazıdır.

¹⁸² Hakkında detaylı bir bilgiye ulaşılamamıştır.

¹⁸³ Hakkında bilgi edinilememiştir.

¹⁸⁴ Priskos (Priscus), İmapator Mauricius, Phokas ve Heraklios dönemlerinde görev yapmış bir generaldir. Özellikle Mauricus dönemindeki Balkan seferlerinde (588-599, VI. yüzyıl son çeyreği) görev almıştır. V. yüzyılda yine aynı bölgede diplomatik görevlerde bulunan Priskos'tan farklı bir kişidir. Theophylactus Simocatta, **The History of Theophylact Simocatta**, (Çev. İng.) Michael Whitby, Mary Whitby, Oxford University Press, 1986.

Pannonia'yı, diğerleri Çek ve Lyakh komutasında, Moravia, Bohemya ve Polonya'ya da ele geçirdiler. Dalmaçya kıyılarını işgal edenler topraklarını genişletme hırsıyla uzak yakın komşularına saldırdılar.

Bunun için, Langobard kralı Arioald zamanında (Paulus Diaconus, “Langobard Tarihi” nde (III, 46) yazdığı gibi) , güçlü bir filoya sahip olan Slavlar, Apulia'ya çıkıp Manfredonia kenti yakınlarındaki karargâh kurdular. Onlara saldıran Benevente Dükü Rione yenildi ve savaş alanında öldü. Bunu öğrenen dükün kardeşi Radoald, Slavlar ile kendi dillerinde dostça konuşup onları yatıştırınca, Slavlar kendisiyle mücadele etmedi. Bunu gören Radoald aniden onlara saldırdı, çoğunu öldürdü.¹⁸⁵ Kalanlar yelken açıp geri döndüklerinde, tüm Dalmaçya'yı kendilerine karşı birleşmiş, Narent nehrine girmelerini engellemek için büyük bir filo kurmuş halde buldular.

Bunu gören Slavlar, geri dönüyormuş gibi davrandılar. Dalmaçyalılar ise peşlerinden gittiler, ancak gecenin bastırmasıyla Slavlar gözden kayboldu. Korçula¹⁸⁶ adasının arkasına çekilen Slavlar ertesi güne kadar beklediler ve akşam olunca limandan ayrılıp Dalmaçya filosuna karşı hareket ettiler. Aniden filoya saldırarak bir süre savaştılar ve sonunda daha önce işgal ettikleri topraklara doğru yelken açtılar.

Antiklerin Naron dedikleri Narente topraklarını¹⁸⁷ işgal ettikten sonra, denizde de güçlü olmaya başladılar. Sabellico¹⁸⁸'nun IX. Ennead'ın II. kitabında dediği gibi, Narent Slavları,¹⁸⁹ kendilerine uzun zaman boyunca Dalmaçyalılar ile birlikte haraç veren

---

¹⁸⁵ Ayrıntılı bilgi bakınız Paul the Deacon, **History of the Lombards, Book IV**, (Çev) William Dudley Foulke Pennsylvania Press. 2011, s. 199

¹⁸⁶ Adriyatik Denizinde Hırvatistan sularında bulunan bir ada.

¹⁸⁷ Narente toprakları bugün Hırvatistan'ın Dalmaçya kıyılarındaki Zadar bölgesine denk gelmektedir.

¹⁸⁸ Sabellico (1436–1506) Venedikli tarihçi ve biliadamıdır. Eric R. Dursteler (Ed.), **Brill Companion to Venetian History, 1400-1797**, Brill, 2013.

¹⁸⁹ Narentliler Hırvatistan'daki Cetina ve Bosna Hersek'deki Neretva arasında iç kısım olmak üzere Adriyatik Denizinde Hvar Mljet Korçula gibi adaları kontrol eden Slav topluluğudur. Bugün Hırvat tarih yazımında Hırvat sayılmaktadırlar. Tibor Živković, **Forging unity: The South Slavs between East and West 550-1150**, The Institute of History Belgrad, 2008. J. Fine, a. g. e. 2016.

Venediklileri rahatsız ettiler. Sabellico diyor ki: “Dalmaçyalılarla birlikte Venedikliler, 170 yıl boyunca denizlerde hâkimiyet için kısmi başarılarla savaşıyan Narentlilere haraç ödüyorlardı. Venedikli bir tarihçi Pietro Giustiniani¹⁹⁰ “Venedik Yıllıklarının I. kitabında: “Venedikliler'in ebedi, kin ve nefret dolu düşmanları olan Narentlilerin, zafer ve mağlubiyetin taraflar arasında gidip geldiği bir savaş silsilesi içinde Venediklilerle mücadele ettiklerini yazıyor. Giulio Faroldo¹⁹¹ “Venedik Yazıtlarında aynı şeyi vurguluyor. Narentliler neredeyse 170 yıl boyunca boyunca Venediklilere çok sıkıntı yaşattılar. Slavonlar, eski dilde Slavinler (Konstantinopolisli tarihçilerinden okuduğumuz gibi) yıllarca Doğu İmparatorluğu ile düşmanlık içindeydiler. Romalıların Illyria olarak adlandırdığı illeri fethedip Slavonya şeklinde adlandırdılar. Narent Slavları ve Venedikliler arasındaki¹⁹² savaş (yukarıda belirtilen Faroldo'nin eserlerinden öğrenildiği gibi) , Nicolo Doloni'ye¹⁹³ göre, 829'da başlamıştı. Narent hükümdarı Mislav ile Pietro Tradenico barış yaptı. ¹⁹⁴ Kısa bir süre sonra, Narent halkı antlaşmayı bozup Caorle'ye¹⁹⁵ kadar baskın yaptıklarında, Doge, daha önce atadığı oğlu Giovanni liderliğinde güçlü bir filoyu onlara karşı gönderdi. Ancak bir sonuca varamadı. Ertesi yıl, adı geçen Mislav'ın¹⁹⁶ karşısına çıkan Venedik, bir deniz savaşında yenildi ve birçok gemisini kaybederek geriye çekildi. Bu savaşın tam olarak nerede gerçekleştiği hakkında hiçbir bilgi yok, yalnızca Doge'un mağlup edildiği biliniyor. Ve Venedikliler yalnızca bu savaşta yenilgiye

---

R. J. H. Jenkins, a. g. e., 2016. D. Dzino, a. g. e., 2010, s. 194.

¹⁹⁰ Pietro Giustiniani (1510-1572) Messiana bölgesinden bir İtalyan amiral ve yazardır.

¹⁹¹ Hakkında detaylı bilgi edinilememiştir.

¹⁹² Constantine Porphyrogenitus, Pagan olmaları yönüyle Narentinleri diğer Slavlardan (Hırvat ve Sırp vb) farklı olarak değerlendirmekte, Adriyatik Denzinde korsanlık yapmalarına vurgu yapmaktadır. Romilly H Jenkins., (Ed.), **Constantine Porphyrogenitus, De Administrando Imperio. A Commentary**, Dumbarton Oaks Research Library and Collection, 2016, s. 123, 141. VIII. ve X. yüzyılları arasında Narentinlerle Venedikler arasından uzun deniz savaşları meydana gelmiştir.

¹⁹³ Hakkında detaylı bilgi edinilememiştir.

¹⁹⁴ Zekan, barışın bugün Hırvatistan'ın bugünkü Solin şehrinde yapıldığını değerlendirmektedir. Mate Zekan, 'What is Durana (Hurania, Doranua) in the Medieval Sources: Dvorine or Vranjic?', **Split**, 2001, s. 37.

¹⁹⁵ Venedik bölgesinde bir yer.

¹⁹⁶ Mislav 835-45 yılları arasında Narent Slavlarının hükümdarıdır.

uğramakla kalmadı, aynı zamanda Faroldo'nun yazdığı gibi sonraki yıllarda meydana gelen birçok savaşta da yenildiler.

I. Pietro Candiano¹⁹⁷ Doge seçildikten hemen sonra Narentlilere karşı sefer düzenlemek zorunda kaldı. Ancak Micheal Salonitano'nun¹⁹⁸ (Dalmaçya hakkında yazılar) da yazdığı gibi bu savaş başarılı olmadı. Narentilerin Venediklilerle yaptığı savaş hakkında şöyle yazıyor:” Narentliler-Slav halkı, hem ana karadaki şehirlerde, hem de Dalmaçya kıyı kentlerinde ve hepsinden daha çok Venediklilerde büyük korku uyandırdı. Venedikliler, Adriyatikte yelken açmak için 200 yıl boyunca haraç ödemelerine rağmen, denizde sınırsız şekilde egemenlik hakkına sahip olan Narentliler, onlara ölümüne zulüm ediyorlardı. Oradan geçen tüm gemilerden işgal haracı talep ettiler.

Bu nedenle, sık sık aralarında çatışmalar meydana geliyordu. Narentliler vaktinde ödenmeyen haraçlara bedel olarak sık Venedik gemilerine el koyuyorlardı, mal vergisinin yanısıra kafalarına göre hak ihlali ve gecikme cezası koyuyorlardı. Bununla birlikte, Venediklilerin zulüm görmelerinin esas nedeni, Dalmaçya'nın tamamını ele geçirmeye çalışan küstah Narentlilere yakın ve ağır bir yenilgiyi hatırlatırcasına her geçen gün filolarını güçlendiriyor olmalarıydı. Venedikliler, bu gizli nefreti kasıtlı olarak kışkırtıyorlardı. Aralarındaki kavgadan faydalanarak çabucak hedeflerine ulaşıyorlardı. Venediklilerin entrikalarını öğrenen Narentliler, şehre birçok kez sıkıntılar içinde tükenmenin eşiğinde bulacağı şekilde sert ve acımasız şekilde karşılık verdiler.

Ne zaman aralarında bir deniz savaşı olsa her defasında Venedik filosu yenilgiye uğrardı. Özellikle, Doge I. Pietro Candiano, (diğer Doglar arasında) , ikinci kez şahsen

---

¹⁹⁷ I. Pietro Candiano 887 yılında 16. Venedik Doge'ü olmuş ve 5 ay gibi çok kısa bir zaman sonra Narentinelerle yapılan savaşta öldürülmüştür.

¹⁹⁸ Hakkında detaylı bilgi edinilememiştir.

kendilerine karşı çıkararak Dalmaçya'daki Makarska¹⁹⁹ (Cauo Miculo) burnunda savaşa girdi. Başta galip olan Pietro'ya karşı Mislav kaçmaya niyetlenmişti, ancak deniz ve karadaki Slav kuvvetlerinin ünlü ve deneyimli bir komutanı olarak askeri seferlerde yer alan Vita Bobalevich Raguzinsky²⁰⁰ komutasında kalan Narent gemilerinin geldiğini görünce, yeniden atağa kalktı ve cesur bir savunmadan savaşı kazandılar ve Doge öldürüldü. Bu olay Venediklileri vehamete sürükledi. Zaferini perçinlemeye çalışan düşmanın kendi şehirlerine saldıracağı korkusuyla, büyük zincirlerle Şehirlerine yaklaşmanın mümkün olduğu limanlarını girişlerini birkaç takım koruma düzeneği koyarak engellediler. Sabellico I. kitabının IX Ennead'ında ve Giambullari²⁰¹ ilk kitabında neredeyse aynı şeyi anlatıyor. Venedik Doçu seçildikten sonra Adriyatik'in Narentliler tarafından soyulduğunu görerek hiçbirşey elde edemeden geri dönmek zorunda kalan bir filoyu göndermişti. O zaman, şahsen, on iki gemi ile demir aldı ve Dalmaçya'daki Makarska (Cauo Miculo) Burnun'da düşmanı bularak, onlarla savaşa girdi. Başlangıçta başarılı oldu ancak Narentliler kuvvetlerinin üstünlüğü sayesinde Venedik filosunu kuşattılar. Böylece cesurca savaşan Doge, hükümdarlığının daha beşinci ayında iken öldü.²⁰² İstiryalılarından sağ kalanlar cesedini alıp Grado'ya götürüp orada gömdüler. Venedik Senatosu'nda bulunan portresine şu şekilde bir yazı yazıldı.

*“BÜYÜK SAVAŞTA, NARENTLİLERE KARŞI CESURCA SAVAŞARAK,
KAHRAMANCA ÖLDÜ. ”*

---

¹⁹⁹ Hırvatistan'ın Braç adası karşısındaki bölge.

²⁰⁰ Ragusa kentindeki önemli soylularından biri olan Bobali ailesinden gelmektedir.

²⁰¹ Pier Francesco Giambullari (1495-1555) İtalyan tarihçi.

²⁰² Biondo, bu savaş için 877 yılı tarihini vermekte, Madden ise savaş tarihi olarak 887 yılını vermektedirler. Biondo Flavio, Catherine J. Castner, **Biondo Flavio's "Italia illustrata"**, Global Academic Publishing, 2005, s. 155. Thomas F. Madden, **Venice: A New History**, Viking Penguin, 2012, s. 48.

Savaştan sağ çıkıp Venedik'e dönenler şehri öyle bir telaşa sürüklediler ki, ancak Giovanni Partecipazioni'nin cumhuriyeti kurtarmak için eski görevine geri dönüp, halkı sarmış bu korku ortamında dirayet göstermesiyle, isyan ve ayaklanmaların patlak vermesinin önüne geçildi. Ani ve hızlı baskınlarla şehri yağmalamak isteyenlere karşı, şehrin çeşitli yerlerini büyük bir zincir ile güçlendirdi.

Patriciler, ortalık sakinleştikten sonra Pietro Tribuno'yu²⁰³ yeni Doge'ları olarak seçtiler. Bu olay, Papa John zamanında 880 yılına doğru vuku buldu. Ancak, Narent halkı onları soymak ve talan etmekten vazgeçemediler. Venedik'in on dokuzuncu dogu Pietro Sannuto zamanında Narentliler Venedik'i neredeyse kuşattılar. Pier Francesco Giambulari bu konu hakkında şöyle yazıyor: “Bu dog zamanında Dalmaçya ve özellikle, eski zamanda Eronoy denilen Narent sakinleri deniz baskınları sonucu Venedik şehrini neredeyse tamamen kuşattılar Öyle ki, şehre hiçbir yiyeceğin, erzağın, herhangi bir cinsten malın getirilmesi imkânsız hale geldi. Çünkü sadece malları getirenleri değil, bekleyenleri de tüm şehrin gözü önünde veya uzakta talan ediyorlardı.” Ve Sabellico'nun IX Enneadın ilk kitabında yer aldığı gibi, Venedik birden fazla kez yaşadı bunu. 976'da Narentliler kıyı şehirlerini öyle kuşatmışlar ki, şehir halkında utanç ve öfke intikam duygusu uyandırdı. Denizde birçok şerefli zafer kazanan Venediklilerin, bir avuç soyguncu hırsızın yaptıklarına daha fazla katlanmasının mümkün olmadığını söylediler.”

Sabellico'nun o günlerde Narentlilerin bir grup soyguncu olduğunu yazmaktan utanmadığına şaşırırım. Marcus Varro'ya²⁰⁴ göre, (Plinius'tan görülebileceği gibi (III, 20)) eski Narent'in başkenti olan Narona kolonisi öylesine büyük ve öylesine ünlüydü ki,

---

²⁰³ Pietro Tribuno 887-912 arası Venedik Doge'u olmuştur.

²⁰⁴ Marcus Varro (M.Ö. 116-27) Romalı yazar.

diğer 89 şehir kendisine itaat etmişti, daha sonra, ilk krallar ve imparatorlar onların dostluklarını aramışlardı.²⁰⁵ İmparator III. Otto²⁰⁶ ise, bağımsızlıklarını ilan edip ayrıldıklarını görünce, 980'de onlara karşı bir savaş açtı ve Bardivo'nun ikinci bölümünde yazdığı gibi, onlara çok fazla sorun çıkardı. Dahası, (kendisinin de yazdığı gibi) 170 yıl boyunca Narentlilerin Venedikle denizlerde hâkimiyet kurmak için rekabet ettiklerini biliyordu. O zamanlarda Venediklilerin onlarla başa çıkamayacak kadar az güçleri olduğunu söylemiş olamaz (sadece “bir sürü soyguncu” olsalar bile) . Kendisinin yazdığı gibi, bundan önce Venedik denizde şanlı zaferler kazanıyordu. Böylelikle, kişi o günlerde Narentlilerin (Sabellico'nun düşündüğü üzere) bir grup soyguncu olduğunu söylememeli ve düşünmemelidir, tam tersine, onlar güçlü ve asillerdi. Venedikliler, uzun süre ödedikleri haraçtan kurtulur kurtulmaz onlara savaş açtılar. Sabellico, bunu IX Ennead'in II. kitabında belirterek şöyle yazıyor: Doge II. Pietro Orseolo,²⁰⁷ elçiler aracılığıyla, Mısır ve Suriye'nin hükümdarların tarafına çekti, ayrıca saygı ve hediyelerle, tüm İtalyan devletlerini Venedikliler adına samimi dostluklara ikna etti. Ve Narent'in yakın tarihte sebep olduğu mağduriyetlerin intikamını almak için iyi bir zaman olduğuna karar verdikten sonra, onlara uzun yıllar boyunca Dalmaçya kıyılarında güvenli bir şekilde yelken açabilmek için verdikleri haraçları ödemeyi reddetti. Bunun üzerine Venediklilere öfkelenen Narent barbarları kıyı kentlerini mahvetmeye başladılar. Bununla yetinmeyerek, o dönemde Venediklilerin egemenliği altındaki tek Dalmaçya kenti olan Zadar'ın topraklarına da yıkıcı baskınlar düzenlediler. Bu, yaklaşık 996 yılında zuhur

---

²⁰⁵ Plinius böyle bir ifade kullanmaktadır. Ancak, Sabellico gibi yazarların Narent Slavlarını çapulcu olarak görmesi üzerine yazar bir çeşit savunmada bulunmak istemiş olabilir. Pliny the Elder, **Natural History**, 2. cilt, (Çev.) H. Rackham, Harvard University Press, 1969, s. 107. Narentlerin esas olarak korsanlık yapmalarının, bu şekilde nitelendirilmelerine yol açmış olabileceği düşünülmektedir.

²⁰⁶ III. Otto (980-1002) 983 yılında seçilmiştir. IV. Saksonya hükümdarıdır. Otto Hanedanı ile Narent Slavları arasında bir mücadele olup olmadığı hakkında detaylı bilgi edinilememiştir. Christopher Tyerman, **The World of the Crusades**, Yale University Press, 2019, s. 45.

²⁰⁷ Pietro II Orseolo (961-1009), 991'den 1009'a kadar Venedik'in Doge'uydu.

etmişti. Buraya kadar Sabellicus'dan alıntı yaptık. Bu sefer, Venedik kroniklerine göre, Venedikliler Narentlilerin taşkınlıklarını kırmayı başardılar.²⁰⁸

Sonunda, Kralları Svatopluk²⁰⁹ (Suetopelech) ya da (Latin tarihçilerin adlandırdığına göre) Sferolip (Sferolipo) zamanında daha sonra Cyrillius lakabı ile anılan filozof Methodius (Biondo, Sabellio ve Johannes Aventinus (IV) göre) tarafından Hristiyanlığa döndürülerek, İtalya'ya büyük bir iyilikte bulundular. İmparator Makedon I. Basilius²¹⁰ zamanında Sarazenler,²¹¹ Puglia'daki Gargano Dağ'ı²¹² yakınında ona saldırdı ve (Lodovico Tuberon "Raguza'nın Kökeni"nde ve Georgios Kedrenos'un²¹³ zikrettiği İmparator Basilius'un hayatında anlattıkları gibi) diğer komşu Slavlarla birlikte, o zamanlar Thieti'nin ülkesi olarak adlandırılan Abruzzo bölgesine büyük bir filoyla geldiler. Deli cesaretlerini göstererek çok sayıda düşman öldürüp zaferi kazanarak Sarazenleri İtalya'dan kovdular. Ancak, bu Slavları, daha ileri bir anlatıma kadar bırakalım ve Yukarı Pannonia²¹⁴ ile Aşağı Bavyera'ya²¹⁵ girenlerin hikâyesine geri dönelim. Onlar Styria'yı,²¹⁶ Carinthia'yı,²¹⁷ Carniola²¹⁸ (Carnioli) ve kendilerine komşu olan birçok ülkeyi işgal edip isimlerini etrafa duyurdular. Aventius'un (III) yazdığına üzere, İmparator Anastasius Dicorus²¹⁹ zamanında, yaklaşık 580 yılında, Gifalone'nin²²⁰

---

²⁰⁸ Orselo komutasındaki Venedikliler 998 yılında Narent Slavları karşısında zafer kazanmışlardır. Christopher Deliso, **The History of Croatia and Slovenia**, ABC-CLIO, 2020, s. 61

²⁰⁹ I. Svatopluk, 870-894 yılları arası Büyük Moravya'nın Hükümdarıdır. Moravya devleti, Narent Slavlarının yaşadığı bölgeyi kapsamamaktadır. Ivo Omrčanin, **Diplomatic and Political History of Croatia**, Dorrance, 1972, s. 29

²¹⁰ Makedon I. Basilius 876-886 yıllarında arasında Bizans İmparatorudur.

²¹¹ Müslümanlar kastedilmektedir.

²¹² İtalya Yarımadasının, Adriyatik yönündeki çıkıntı bölgesinde yer alan bir bölgenin adı.

²¹³ Geogios Kedrones, Bizanslı Vakanüvistir. XI. yüzyılda yaşamıştır.

²¹⁴ Yukarı Pannonia, bugün Güney Macaristan, Kuzey Hırvatistan ve Sırbistan üçgenindeki coğrafyaya denk gelmektedir.

²¹⁵ Aşağı Bavyera, Çek Cumhuriyeti sınırındaki Almanya'nın güney topraklarının bir kısmıdır.

²¹⁶ Styria, bugün güneydoğu Avusturya topraklarına denk gelmektedir.

²¹⁷ İtalya ve Slovenya ile komşu Güney Avusturya toprakları.

²¹⁸ Carniola, Bugünkü Slovenya topraklarına denk düşen tarihi bölgedir.

²¹⁹ I. Anastasius (430-518) 491-518 yılları arasında Bizans İmparatorudur.

²²⁰ Hakkında detaylı bilgi edinilememiştir.

öncülüğünde, Vened Slavlarının vilayetinde Venedic adında bir şehre ve dağların bulunduğu Aşağı Bavyera'ya girdiler,²²¹ Isar²²² Nehri'nin birleştiği yerin üstündeki Istria'yı geçtikten sonra, Posonium²²³ (Vuolfango Lazzio'ya göre Pozonia) Mocenia (Macelia) , (Abraam Ortelius'a göre) Tuna nehrinin sağ kıyısına kalan şimdiki Möntzing'e²²⁴ saldırdılar. Ayrıca, eski kampları ve Regensburg'un²²⁵ 15 mil doğusundaki, şimdi Pfer olarak adlandırılan yaz kamplarını da ele geçirdiler. Bavyeralarla birlikte, Tuna'yı korumak için sınırda duran, (Ripari) Roma²²⁶ ordusunu yendiler. Maharetli ok ve cirit atıcısı olan Slavlar Regensburg şehrinin duvarlarını kuşatarak ele geçirdiler. Aventius şöyle yazıyor: “Aşağı Bavyera kralı²²⁷ Theodo²²⁸ ile Romalılar Moesia, Pannonia ve Noricium'un kalan kısmını Slavlar karşısında alınan yenilgilerden sonra 515'de terk ederek İtalya'ya kaçtılar, şimdi kendilerine Horutanlar (Charioni) ²²⁹ diyen Slavlar, Aquileia topraklarına akan Sava²³⁰ ve Drava, Mura veya Murava nehirleriyle çevrili olan Tavr dağlarının ortasında kalan Noricium'un kısmını ele geçirerek, kendilerini Caranthianlar veya Carinthianlar olarak adlandırdılar²³¹. O zamanlar İtalya'da bir savaş yürüten ve başarısız bir şekilde Padua kentini kuşatmış olan Langobard kralı Agilulf²³² tarafından, çeşitli millete karşı birçok zafer kazanmasıyla ünlü Slavlar, 593

---

²²¹ Bugünkü Sloven ve Slovakların atası olarak görülebilecek erken dönem Slav kabilelerinden bahsedildiği düşünülmektedir.

²²² Ister adının bozulmuş hali olabilir, Tuna nehri.

²²³ Bugünkü Bratislava.

²²⁴ Çek topraklarına yakın bir Alman şehri.

²²⁵ Mintzinge'e yakın bir Alman şehri

²²⁶ Sınır kalesini anlamındaki Ratiaria olabilir.

²²⁷ Yazarın kral dediği Theodo Bavyera Dükü'dür.

²²⁸ Theodo (625-716) 670/80-716 yılları arası Bavyera Düküdür. 700 yılında Slavlar ile olan mücadelesinden bahsedilir. 515 yılında Theodo ve Romalılar'ın kaçması gibi bir durum tespit edilememiştir. John Eldevik, **Episcopal Power and Ecclesiastical Reform in the German Empire: Tithes, Lordship and Community, 950-1150**, Cambridge University Press, 2012, s. 115.

²²⁹ Orbini'nin Hırvat ismini kast ettiği düşünülmektedir.

²³⁰ Aquileia bölgesine yakın bir yerden doğup Tuna'ya dökülen nehirdir.

²³¹ Şimdiki Slovenlerin ataları olabileceğini düşünüyoruz. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Peter Karpf, Anita Plamenig, Ralf Unkart, **The Slovenes in Carinthia, Government of the Federal Province of Carinthia**, 1991.

²³² Agilulf (555-616) 590-616 yılları arasında Lombardların Dükü'dür.

yılında çağrıldılar. Lucho Fauno'nun (VI) yazdığı üzere, kendi gücüyle şehri ele geçiremediğinden yardımları için Slavlara döndü ve yardımları sonrasında bunu başardı²³³. Sonra, Slavlarla Roma'ya doğru yola çıkıp, bir yıl sonra onu ele geçirdi. Agilulf 10 yıl sonra, kızlarından birinin entrikaları yüzünden Romalılarla tartışıp Milan'dan ayrıldı. Paulus Diaconus'un "Langobardların Tarihi" nin III. Bölümünün 29. başlığında yazdığı gibi destek olarak çok sayıda Slav gönderen Avar kralı Re Cacano'dan (Kağan) yardım istedi. Bu orduyla²³⁴ Cremona şehrini ele geçirdi ve 21 Ağustos 603'de yerle bir etti. Slavlar, dönüş yolunda, Merovenj kralı Hildebert'in²³⁵ topraklarına baskın düzenlediğinden, onların sınırında bulunan Bavyera dükü Tassilo (Tessalone) ²³⁶ komutasında güçlü ordusunu üzerlerine gönderdi. O, Savaşı kazanıp onları Hildebert'e boyun eğdirdi. Ancak Tassilo geri döndüğü anda isyan ettiler. Bu yüzden, iki bin Bavyeralı, Slav topraklarını istila etti. Slavlar, kralları Kağan ile birlikte Bavyeraları kuşattılar (Aventius'un (III) yazdığı gibi) , bu haberi eve götürecek bir kişiyi bile bırakmadan hepsini kılıçtan geçirdiler. Daha sonra Bavyerayı işgal edip yağmalayan Slavların karşısına çıkan Tassilo'un oğlu Garibald'ın²³⁷ başındaki orduyu da yendiler. Romalı askerleri kestikten sonra (Fauno'nun VIII yazdığı gibi) imparator Theodosius zamanında çok kez yağmaladıkları İstra'yı işgal ettiler. ("Frankların Tarihi"nde Aimoin'den okunabileceği gibi IV, IX) 617'de Avarların küstahlığına daha fazla

---

²³³ Orbini, Agilulf'un 603 yılında Cremon ve Mantua seferlerini kast edilmektedir. Marija Gimbutas, **The Slavs. Ancient Peoples and Places**, New York: Praeger Publishers. 1971, s. 105.

²³⁴ Kaynaklar böyle bir işbirliğinden söz etmektedir. Leif Inge Ree Petersen, **Siege Warfare and Military Organization in the Successor States (400-800 AD) : Byzantium, the West and Islam**, Brill, 2013, s. 382.

²³⁵ Hildebert Merovenj Hanedanı döneminde 511-558 yılları arasında hükümdarlıkta bulunmuştur. Bu savaşın 592 yılında gerçekleştiği düşünülmektedir. Detaylı bilgi için bkz. W. Pohl, **a.g.e.**, 2018.

²³⁶ I. Tassilo 591-610 yılında arasında Bavyera Dükü'dür. Tassilo eski Frank-Bavyeralı Agilolfinglerden gelmektedir. Helmut Reimitz, **History, Frankish Identity and the Framing of Western Ethnicity, 550-850**, Cambridge, 2005, s. 38.

²³⁷ Diaconus, Garibald Aguntumda slavlara yenildi ve Bavyera toprakları yağmalandı diye bahseder. Edward Peters, **Paul the Deacon, History of the Lombards**, University of Pennsylvania Press, 2011, s. 189.

tahammül edemeyen Slavlar, onlara karşı ayaklandılar ve savaşta yendiler. Bu savaşta, Samo²³⁸ adında biri öyle cesaret gösterdi ki, Slavlar onu kral olarak seçti ve Samo sözü edilen Avarlara karşı yürüttüğü sayısız savaş ve baskında cesaret ve muhakeme gücü ile galip çıkmasını bilerek 36 sene tahtta kaldı. 12 tane karısı vardı.²³⁹ Aynı sayıda erkek ve 15 kız çocuğu oldu. (Carlo Vagriese'nin “Venedlerin Tarihi” nde (VII) yazdığı gibi) birçok komutanı yendi, birkaç bin Frank askerini öldürdü, Frank kralı Dagobert²⁴⁰ ile çok sayıda çatışmaya bile girdi. Bir defasında Konstantinopolis’den (Neo Roma) malları ile birlikte dönen Franklar, kendilerine direneni öldüren Slavlar tarafından yolun ortasında tamamen soyulmuşlardı. Bunu öğrenen Dagobert, Sicharius²⁴¹ adında birini elçi olarak Kral Samo’ya gönderdi ve barışın tesis edilmesini istedi. Elçi, kralın kendisine görüşme izni vermediğini görüp, tanınmamak için Slav elbisesi giyerek, bir gün huzuruna çıktı. Kralın kendisine emrettiklerini ilettikten sonra, Frank krallığına tabi olduğunu hatırlatarak, Frankları yok sayan tavırlarda bulunmamasını söyledi. Bu sözlere öfkelenen Samo, Dagobert, Slavlarla olan dostluğuna riayet ettiği sürece halkının ve kendisinin Franklara tabii kalacağını söyledi. Sicharius, Mesih'in hizmetçilerinin köpeklerle müttefik ya da dost olmasının mümkün olmadığını söylediğinde Samo şöyle cevap verdi: “Siz, kendinizi Mesih'in hizmetkarları görüyorsanız, biz de kendimizi, şeriatına karşı gelip işlediğiniz günahlar karşılığında sizi ısırma hakkı olan Mesih'in köpekleri olarak görüyoruz” diyerek, elçiyi uzaklaştırmalarını emretti. Dagobert buna hiddetlendi ve

---

²³⁸ Samo (600-658) Frank tüccardır. Avarlar karşısında Slavların başkaldırısını öncülük etmiş ve 623-658 yılları arasında lideri olmuştur. Öldükten sonra Krallığı dağılmıştır. Samo krallığı bugün Slovenya ve Çek Cumhuriyeti topraklarına denk düşmektedir. Bonnie Effros, Isabel Moreira, **The Oxford Handbook of the Merovingian World**, Oxford University Press, 2020, s. 428.

²³⁹ Aynı durum Germania’da da görülmektedir. Hakimiyet için soyun devamını sağlamak adına böyle uygulama olabileceği değerlendirilmektedir.

²⁴⁰ Merovenj Hanedanının Frank kralı olan Dagobert 623-639 yılları arası hükümdarlık yapmıştır. Etkili Merovenj kralı olarak görülmektedir. Stefan Esders (Ed), Yaniv Fox, Yitzhak Hen, Laury Sarti, **East and West in the Early Middle Ages: The Merovingian Kingdoms in Mediterranean Perspective**, Cambridge University Press, 2019.

²⁴¹ Samo’ya elçi olarak gittiği belirtilir. Petr Charvát, **The Emergence of the Bohemian State**, Brill, 2010, s. 36

seçkin askerlerden oluşan bir orduyla Slavlara savaş açtı. (Aimoin'in yazdığı gibi) , Slavlar, bu Frank ordusunu yenerek birçoğunu esir aldılar. Ve kısa bir süre sonra Wogastisburg Kalesi'ndeki Franklar tarafından kuşatılan Slavlarının yardımına gittiler. Düşmana cephe gerisinden baskında bulunarak, bozguna uğrattılar birçoğunu kesip, birliği ve karargâhlarını ele geçirdiler. Bu zaferle cesaretlenen Slavlar, Türingen'i ve Frank krallığının diğer çok sayıda yakın bölgelerini işgal ettiler. Böylece, o zamana kadar Franklara sadık kalmış Slavların ardı ardına Frankları yendiklerini gören Slav şehirlerinin yöneticisi Drvan²⁴² (Deruano) Franklara başkaldırdı ve Slavların tarafına geçti. Bir süre Frank krallığını talan eden Slavlar, 640'da, Bardi'ye göre 650'de İtalya'ya yönelip büyük tahribatta bulundular ancak Grimoald'a yenilip geri döndüler. Fakat yurtlarında uzun süre rahat durmadılar ve tekrar Dagoberd ile savaşmaya başladılar. Kubar'dan sonra Tuna Slavlarına hükmeden Amor ile savaşıp, ilk kez zafer kazandılar, ancak ikinci çarpışma da, Carlo Vagriese'nin yazdığı gibi (VII) , yenildiler. Bunu gören Samo yönetimindeki Slavlar, Franklara savaş açıp topraklarını vahşice yağmaladılar. O zaman Dagoberd, tüm yaptıklarına karşılık Slavlardan intikam almak için krallığındaki en iyi askerleri toplayıp üzerlerine yürüdü. Yol boyunca, Saxon elçileri gelip Slavlara karşı yürüttüğü bu savaşta, Frank Kralı I. Chlothar²⁴³ zamanından itibaren bu krallara yıllık olarak ödedikleri beş yüz ineğin haraçından muaf tutulmaları şartıyla kendisine yardım edeceklerine söz verdiler. Dagoberd şartlarını kabul etti ama bunun hiçbir yararı olmadı. Aimoin'in yazdığı gibi (IV, 26) ertesini yıl Dagoberd saltanatının onbirinci yılında Slavlar Thüringen'i işgal edip ve bütün bölgeyi tahrip ettiler. Bu nedenle Dagoberd sınırları koruyabilmek için oğlu Sigeberd'i Austrasia kralı olarak atamak zorunda kaldı. Ancak Slavlar, Frank krallığının

---

²⁴² Dervan (590-636) 615-636 Sorbların Dükü'dür.

²⁴³ Clovis'in 4 oğlundan birisi olan Clothar 558'den 561'e kadar krallığı yönetmiştir. William W. Kibler, Grover A. Zinn, **Medieval France: An Encyclopedia**, Routledge, 2013, s. 1159.

topraklarını harap etmekten geri durmuyorlardı. Bundan bıkan Dagoberd, her biri 50 'şer binden 3 ordu oluşturdu ve Samo krallığının üzerine gönderdi. Agunto savaşındaki cesaretine rağmen düşmanın sayıca üstünlüğü karşısında yenilmekten kurtulamadı. Slavlar, o zaman Hristiyanlaştırıldı ve aziz Columbanus²⁴⁴ onlara İncili çevirdi. Samo'nun ölümünden sonra halefi seçilen Boruth²⁴⁵ (Vuolfango Lazzio'nun deyimiyle, Boruch) Carinthia Slavlarının ilk kralı, (Doningo) Aziz Rupert'in²⁴⁶ öğrencisi, Juva Piskoposu²⁴⁷ tarafından Hristiyanlaştırıldı.²⁴⁸ Oğlu Gorazd ve yeğeni Khotimir'i bağlılık nişanesi adı altında rehin olarak Kral Dagoberd'e gönderdi. Bundan sonra Hunlarla savaştı,²⁴⁹ topraklarını tahrip etti, onları tamamen yendi ve yok etti. Boruth'un ölümünden sonra, Carinthia Slavları (Norik Slavları), söz konusu, Khotimir ve Lazius'a göre, Gorazd tarafından yönetildi. O zamanda bilgin Papaz Mayoran? Misyonerlik faaliyetinde bulunup onları Hristiyanlaştırdı. Slav saray mensupları, atalarının uzun süredir sürdürdükleri eski inancı terk ettiği için Khotimir'e karşı isyan ettiklerinde Bavyera kralı II. Tassilo, Khotimir'in yardımına gelip, Slav soyluları Khotimir'e (Hristiyanlığa) itaate zorladı.²⁵⁰ Ölümünden sonra, Slav asiller Hristiyan inancını terk ettiler ve din adamlarını Bavyera'ya kovdular. Paulus Diaconus'un yazdığı gibi (III, 23), Friuli'yi²⁵¹ işgal ettikten

---

²⁴⁴ Columbanus (540-615) İrlandalı misyoner. Alexander O'Hara, Columbanus'un, Slavlara vaaz vermeye gitmediğini söyler. Alexander O'Hara, **Jonas of Bobbio and the Legacy of Columbanus: Sanctity and Community in the Seventh Century**, Oxford University Press, 2018, s. 251. .

²⁴⁵ Hristiyan olan birkaç Carinthia hükümdarından biridir. 750 yılında vefat etmiştir. 740 yılına kadar hükümdarlık yapmıştır. Richard A. Fletcher, **The Barbarian Conversion: From Paganism to Christianity**, University of California Press, 1999.

²⁴⁶ Aziz Rupert (610-760) ilk Salzburg Piskoposudur. Rupert'in Slavların Hristiyanlığa girmesinde katkı sağladığı düşünülmektedir. A. P. Vlasto, **The Entry of the Slavs Into Christendom: An Introduction to the Medieval History of the Slavs**, University Press, 1970

²⁴⁷ Salzburg kentinin olduğu bölgede bulunan antik Roma kentinin adı Juvavumdan mülhem olarak Juva ismi kalmış olabilir. Geza Alföldy, **Noricum (Routledge Revivals)**, Routledge, 2014.

²⁴⁸ Boruth Avarların baskısına karşı 748 yılında Tassilo'dan yardım isteyen Caranthia prensidir. Hristiyan olmasında bu durumun etkisinin olabileceği düşünülmektedir. Johann Heinrich Kurtz, **Church History, Attempts at regeneration in Germany**, Funk & Wagnalls, 1889, s. 476.

²⁴⁹ Yazar Hun ifadesi ile Avarları kast etmiş olabilir. Nitekim, Boruth'un 742 yılında Avarlar ile bir mücadelesi vardır. W. Pohl, **a.g.e.**, s. 680.

²⁵⁰ III. Tassilo olduğu görüşü de vardır. Oto Luthar, **The Land Between: A History of Slovenia**, Peter Lang, 2008, s. 89.

²⁵¹ İtalya'nın, Avusturya ve Slovenya ile komşu olan kuzeydoğu topraklarına denk gelmektedir.

sonra, birçok tebaası ile başı dertte olan Dük Ferdulf ile mücadele ettiler. Ona göre, bu savaşta Dük Ferdulf²⁵² ve onu bu savaşa sürükleyen valisi Argait savaş meydanında kaldı. Akıllı²⁵³ bir lider komutasında iken binden fazla düşmanla baş edebilecek güçlü ve cesur askerler, Ferdulf ve Argait'in vakitsiz hırsları ve tedbirsizlikleri yüzünden yok yere can verdi oldu.

Slavlar, Friuli Dük'ü Pemmo'yu (Ratchis ve Rathi'nin babası) aşağılayıcı bir antlaşmaya zorladılar. Diaconus'un yazdığı gibi (bölüm 52 de) , Ratho iktidara gelince bu antlaşmayı bozdu. Topraklarını istila edip harabeye çeviren silahlı Slavların yaptıklarına karşılık haklı bir intikam duygusuyla hareket ederek, Slavların anavatanı Krajna (Carniola) 'ya tarumar edici bir istila hareketine girişti. Diaconus, Slavlara karşı her ne sebep olursa olsun bir sevgi beslemediği için cesaret ve güç kavramlarını Slavlar için kullanmaz. Bunun nedeni, Biondo'nun X. Kitabın I bölümünde yazdığı gibi, Slavların, söz konusu Diaconus'un soydaşları olan Lombard'larla defalarca savaşta bulunması alakalıdır. Böylece, dediğimiz gibi Slavlar Hristiyan inancını bıraktığında, Tassilo orduyu güçlendirip, tekrar topraklarını istila etti ve birkaç çarpışmadan sonucu onları mağlup etti ve başlarına Waltunc adında bir dük yerleştirdi. Hemon, Regionald, Mayoran, Gotharius, Erhinobert, Reginard, Augustine ile Gunther, Slavlara, savaşçı Slav soyluların nefret ettikleri Hristiyan inancının propagandasını yaptılar. Bununla birlikte, Waldung'un halefi Ingon, onları, Salzburg'un piskoposu Arn'ın tavsiyesi üzerine bir ziyafet vererek kurnazca Hristiyan inancına çekti. Sigiberto Gemblacese'nin²⁵⁴ Ingon dediği Waldung, köylüleri döndürdüğü Hristiyanlığa, tabiiyetindeki tüm beyleri davet

---

²⁵² Ferdulf 694-706 yılları arasında hükümdarlık yapmıştır. Gian Carlo Menis, **History of Friuli: The Formation of a People**, GEAP, 1988, s. 137

²⁵³ Diaconus'un eserinde bu tarz ifadeler yazmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Paul the Deacan, **History of the Lombards**, (Çev) William Dudley Foulke, University of Pennsylvania Press, 2011.

²⁵⁴ Sigiberto Gemblacese (1130-112) Benedikten keşişi olup Kroniği vardır. Ayrıntılı bilgi için bakınız. William W. Kibler, Grover A. Zinn, **Medieval France: An Encyclopedia**, Routledge, 2013.

ettiği büyük ziyafette Slav soylularını dinine çeviremedi. Onların onuruna verdiği ziyafette masasındakilere altın ve gümüş, uzağında oturanlara ise kil tabaklarda servis yapıldı²⁵⁵. Bunun sebebi sorulduğunda ise Waldung, köylüler Hristiyan olduklarından temiz ruhlara, soylular putperest olduklarından kirli ruhlara sahip oldukları için herkesin niteliğine göre servis yapıldığını söyledi. Bütün bunlar soylu Slavları öyle etkiledi ki hepsi Hristiyan oldular. İşte buradan Carinthia Dükü'nün meşhur seçim töreninin geldiği anlatılıyor. Bu oldukça sıra dışı diğerlerinden farklı töreni (okuyucun eğlenmesi) için bazı ayrıntıları atlayıp mümkün olduğu kadar kısa bir şekilde özetledik. St. Vitus kalesinin yakınlarındaki geniş vadide, çok eski olduğundan kimsenin adını bilemediği bir kentin kalıntıları var. Yanındaki geniş çayırdaki kocaman mermer bir kaya bulunmaktadır. Yeni kralın taç giyme töreninde, çok köklü, saygı duyulan bir soydan geldiği için bu töreni gerçekleştirme hakkına sahip köylü bu kaya üzerinde durur. Sağ eli ile siyah bir ineği sol eli ile ise sıksa bir kırsığı tutar. Sözü edilen koca kayanın etrafında köylülerden müteşekkil kalabalık, zarafetli elbiselere bürünmüş vakarlı soylular eşliğinde ufukta görünen yeni kralı beklerler. Küçüklerin ellerinde bayraklar ve resmi kıyafet giyinmiş kadınlar ve nazırların önünde sarayın kıdemli üyesi köylü giyi giyinmiş Gorizia Dükü'ü arşidüklüğün kocaman bir bayrağı elinde kayaya doğru yaklaşır. Kayanın üzerindeki kaba erkek, ona Slavca bağırma başlıyor: “Kimdir bu, heybetli eşrafiyla gelen?” etrafındakiler ise: “Bu bizim yeni prensimiz, tahta çıkmaya geldi” derler. Adaletli mi? Vatani sayar mı? Hür mü? Bu göreve layık mı? Dindar bir Hristiyan mı? Dini korur mu?” diye sorar kaba erkek ve kalabalık her soruya: “Evet, evet öyledir ve öyle kalacaktır” diye karşılık verirler. Kaba adam son olarak:” Hangi hakla buradan inmemi istiyor?” der ve ona Gorizia Dükü: “Graf yetmiş dinara burayı senden almak istiyor” der. “Bu inek ve

---

²⁵⁵ Kaynaklar Piskopos Arn'ın 798 yılında Carinthia'ya seyahat yaptığını söylemektedir. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Michel Aaij, Shannon Godlove, **A Companion to Boniface**, Brill, 2020.

kısrak senin olacak, prensin elbiseleri sana verilecek, özgür olacaksın ve bir evin olacak, vergi vermeyeceksin prence” denir kaba adama. O zaman bu kaba adam, hafifçe prensin yüzüne vurup: “Adalet ile hükmet” der ve taştan kısrak ve ineğin ile inip kayayı prence bırakır. Sonra prens kayaya çıkar, sert sıbakışları ile herkesi kendine hayran bırakan prens, kılıcını çıkarır ve dört bir yana kılıcını sallar. Böylece adaletli olmaya söz vermiş olur. Sonra su getirmelerini emredip, herkesin gözü önünde lükse tamah etmeyeceğinin halktan kopmayacağına bir işareti, sözü olarak, köylü gibi, tasta su içmesi herkes tarafından takdir edilir. Kayadan inip mahiyeti ile birlikte en yakın kiliseye giderek, hizmetini tamamlayıp tören ruhuna uygun bir şekilde köylü elbisesini çıkarıp kaba adama vererek, hükümdar elbisesini giyer. Soylu ve asiller ile tören yemeğini yedikten sonra, ülkenin adetlerine göre ve isteğine bağlı olarak kan ve mülk davalarının görüleceği mahkemenin kurulduğu açık alana gider. Bu konuda, bu törende şahsen bulunan Aeneas Silvius (Papa Pio Secondo) "Avrupa" sında ayrıntılı olarak bilgi verir.²⁵⁶ Slavlar orada iyice hâkimiyetlerini sağlamlaştırıp, Franklarla defalarca savaştılar. Franklar, Frank kralı III. Theodorich²⁵⁷ döneminin eski saraybaşı, Genç II. Pepin'in babası Ansegisel önderliğinde büyük bir orduyla 667'de Slavlarla savaştılar, ancak mağlup oldular. Andagiz'in kendisi (Aventius'un (IV) yazdığı gibi) savaş alanına kaldı. Bir süre sonra Slavlar, hem Avar Kağanı hem de Bavyera'yı yöneten Slav kabilesi ile mücadeleye girip, onlara baskın düzenlediler. Hatta Avar Kağanı yurdunu terk etmek zorunda kaldı. (Petrus Suffridus II. kitabı Chronica'da ve Reno Prumiensis göre) Avar Kağanı bu nedenle 805 yılında imparator Büyük Karl'a gelip, aralıksız düşman baskınları yüzünden kendi

---

²⁵⁶ Yazarın dediği üzere II. Pius'un kitabında bu anlatı yer almaktadır. Aeneas Silvius, **Piccolomini, Pope Pius II**, (Çev. İng.) Robert Brown. Europe (c. 1400-1458), CUA Press, 2013.

²⁵⁷ III. Theodorich 679-691 arası Neustria bölgesinin Kralıdır.

vatanında artık yaşayamadığını söyledi.²⁵⁸ Hunlar ve Slavlar tarafından topraklarından sürüldüklerini, yerleşmek için Sabaria ile Caranthia (Carantano) arasından toprak talebinde bulundu. Primislav, Çemika, Stomir ve Ottoger liderliğindeki Slavlar, Bavyera sınırlarından başlayarak Drava Nehri boyunca yerleştiler. Bir süre sonra, Tuna Nehri ve Norik'te Bavyeralarla birlikte yaşayan Slavlar, Roma'nın taksimine göre, Tuna, Sava ve Drava tarafından sınırlandırılmış Yukarı Panonia'ya baskın düzenlediler. Aynı zamanda Avar ve Hunlardan kalanları yok ettikleri Tuna'nın diğer tarafında Dacia'yı işgal ettiler. Neredeyse aynı zamanda İmparator I. Nicephorus'un,²⁵⁹ Piskopos Peter²⁶⁰ ve Calist'i, Büyük Karl'a²⁶¹ olarak gönderdiğini belirten Aventius'a (IV) göre, Sava'nın ağzına kadar bütün toprakları ele geçirdikten sonra Bavyera ve Slavların kolonilerini kurdular. Bahsedilen iki ülke arasındaki barışın tesis edilmesinden sonra, Karl'ın (Nicephorus'a bazı kıyı kentleri hariç) Pannonia, Dacia, Istria, Liburnia ve Dalmaçya'ya sahip olduğuna karar verildi. Greklerin adiliğinden nefret eden Dalmaçyalılar, bir süre sonra Zadar valisi Paul'ü ve aynı kentin Piskoposunu hediyelerle birlikte Karl'a Frank krallığında geçmek için gönderdiler. Dalmaçya'nın kendisine ayaklandığını gören Nicephorus, Karl ile yaptığı antlaşmayı bozdu ve liderliğinde bir filoyu Dalmaçya'nın üzerine gönderdi. Zar zor varan Niketas Ooryphas, Greklere ait her yeri hatta daha fazlasını geri aldı. Ancak Karl ve Nicephorus'un ölümünden sonra, yani 818'de, Karl'ın oğlu, Dindar Louis²⁶², Konstantinopolis İmparatoru VI. Leo ile²⁶³ Dalmaçya'yı böldü. Bu sırada, şimdi Posega (Possega) diye adlandırılan aşağı Pannonia'nın prensi Ljudevit Slavyan²⁶⁴, Kral,

---

²⁵⁸ Büyük Karl ile görüşen Avar Kağanın elçisidir. Walter Pohl, **a.g.e.**, s. 680. Simon Winder, **Danubia: A Personal History of Habsburg Europe, Farrar, Straus and Giroux**, 2014, s. 27.

²⁵⁹ I. Nicephorus 802-811 yılları arasında Bizans İmparatorudur.

²⁶⁰ Patrik I. Nicephorus 806-815 yılları arasında Konstantinopolis patriğidir.

²⁶¹ Büyük Karl (742-814) 768-814 yılları arasında Frank Karolenj Devletini ve 800-814 arası Kutsal Roma İmparatorluğunun kralıdır.

²⁶² Dindar Louis (778-840) 814-840 yılları arasında Kutsal Roma İmparatorudur.

²⁶³ VI. Leon 886-912 yılları arası Bizan İmparatorudur.

²⁶⁴ Ljudevit 810-823 yılları arasında, Panonyalı Slavların hükümdarıdır.

Ljudevit'e hizmetine karşılık parasını ödemediği için ayaklanmıştı. Doğu Bavyera'daki kargaşaya neden oldu, Bulgarları, Carni halkı²⁶⁵ ve Horutanların (Carioni) bir bölümünü kendi tarafına çekti ve Yukarı Pannonia'nın çoğunu ele geçirdi. Bu şartlar, Louis'i Aachen'de bir katedral toplantısına zorladı; diğer şeylerin yanı sıra, İtalya ordusunun Ljudevit'e karşı Pannonia'ya gönderilmesine neden oldu. Gerçekleşen savaşta Ljudevit kazandı ve Aimoi'nin (II, CVI) yazdığı gibi, daha da gururlandı. Bununla birlikte, belirli anlaşmalar ve koşullar altında barış talep ettiği bir anlaşma için krala bir elçi gönderdi. Koşullarla uyumu halinde, imparatorun tüm emirlerini yerine getirme sözü verdi. Ljudevit'in teklifi kabul edilmedi ve elçisi başka anlaşma ve şartlarla geri gönderildi. Ljudevit de Kralın teklifini reddetti. Ve savaşa devam etmeye karar verirken, komşu halklar arasında bir ayaklanma tesis edip, onları kendi tarafına çekti. Abraam Ortelius'ya göre, Bulgarların yanında yaşayan²⁶⁶ Timochanlar (Tunuciani) , Bulgarlara karşı ayaklandı, İmparatorun tarafına geçmek istedi. Bununla birlikte, Ljudewit onları imparatorundan ayrılmaya ve kendisine katılmaya ikna edecek şekilde süreci yönetebildi. İmparatorun ordusu Pannonia'dan dönerken, Friuli Dükü Kadaloch (Kadaloch) , yüksek ateş sonucu öldü ve yerine Baldric geçti. Resmi olarak hâkimiyeti altındaki Carantian'lıların bölgesine girdiğinde Ljudevit'in ordusu kaybetti ve O, Drava nehrine inip, kaçmaya başladı. Güçlü bir ordu toplayan Dalmaçya Dük'ü Bourne (Lazisius'a göre Slavların Kupa dedikleri) Kolapius Nehri yakınında, Ljudevit'e saldırdı. Savaşın başında, (Bulgarlara yakın yaşayan) Guduscani halkı Burno'dan ayrıldılar ve Burno ancak mahiyetindeki birliği sayesinde esarete düşmekten kurtuldu. İsyanın başında, damadını

---

²⁶⁵ Kmietowicz Carni halkının Slav olmadığı görüşündedir. Frank A. Kmietowicz, **Ancient Slavs**, Worzalla Publishing Company, 1976, s. 196. Bacic ise Kelt olma ihtimalini göz ardı etmez, ancak Slav görüşü ağır basar. Ivo Vukcevic, **Croatia: Ludwig von Gaj and the Croats are Herrenvolk Goths Syndrome**, Xlibris Corporation, 2012, s. 174.

²⁶⁶ Timochanlar, bugün Bulgaristan sınırları içinde kalan Timok vadisinde yaşamış bir ortaçağ Slav kabilesidir. Dimitür Simeonov Angelov, *How the Bulgarian State was Founded*, Sofia Press, 1976, s. 45

yanlız bırakıp Borna'ya²⁶⁷ yetişen, Ljudevit'in kayınpederi Dramogus, bu savaşta öldü. Eve dönen Guduscani'ler,²⁶⁸ Borna tarafından tekrar fethedildiler. Bu fırsatı değerlendiren Ljudevit, Dalmaçya'yı güçlü bir orduyla istila etti. Her yeri yakıp yıkarak, herkesi kılıçtan geçirdi. Ona karşı eşit bir temelde savaşamayacağını gören Borna, kalelere tüm malını sakladı ve en cesur savaşçıları ile kanatlardan ve arkadan saldırarak Ljudevit'in ordusunu zorlamaya başladı. Böylece üç bin düşman askerini öldürdü, üç yüz (camelli) el koydu²⁶⁹ ve onu, ülkesini terk etmeye zorladı. Ocak ayında, Aachen'de yeni bir katedral toplantısında üç ordunun üç ayrı yerde toplanıp, aynı anda Ljudevit'in burnunu sürtülmesi ve ülkesinin tahrip edilmesi amacıyla gönderilmesine karar verildi²⁷⁰. Bunlardan birin Noricum Alplerini, ikincisi Carinthia bölgesini ve üçüncüsü Bavyera ve Yukarı Pannonia bölgesini istila etti. Alpleri geçerken, düşmanla karşılaşan sağ ve sol birlikler biraz geç işgale başladı. Carinthia'dan geçen son ordu daha şanslıydı. Düşman karşısında üç kez zafer kazanarak Drava'yı geçerek, belirtilen yere ulaştı. Ljudevit ne herhangi bir önlem alabildi, ne düşmanla arasında bir barış imkânı bulabildi. Bu nedenle, üç birlik birleşip Ljudevit'in ülkesini yakıp yıktılar ve kılıçtan geçirdiler. Ancak, Üst Pannonia'da, Drava'yı geçerken, zehirli hava nedeniyle hastalıklar başladı ve birçok kişi öldü. Bu üç birlik Saksonya, Doğu Francia, Alemania, Bavyera ve İtalya'dan toplanmıştı. Bu ordu geri döndükten sonra Friulia'nın²⁷¹ yanındaki Sava Nehri boyunca yaşayan Carniola (Carniolani) Balderich'e devredildi. Daha önce Ljudevit'in tarafını tutan

---

²⁶⁷ Borna 810-821 yılları arasında Guduscani'lerin düküdür.

²⁶⁸ Hırvatistan sınırları içerisinde bulunan Dalmaçya kıyıları ile Kupa nehri arasında yaşadığı düşünülen halktır. 810-821 yılları arası liderleri Borna'dır.

²⁶⁹ Camelli ifadesi Deve adına karşılık gelmektedir. Gudmund Schütte, Got toplulukları, Karadenizin kuzeyinde Asya devesi ile karşılaşmış olabileceğini belirtmektedir. Gudmund Schutte, a.g.e., s.292

²⁷⁰ Aachen toplantısının 820 yılında yapıldığı tarafımızca düşünülmektedir.

²⁷¹ İtalya'nın kuzeydoğusunda, Slovenya ile sınır olan bölge.

Carinthian'lıların²⁷² bir kısmı, aynısını yaptılar. İkincisi, İtalya'dan Pannonia'ya gelen güçlü bir orduyu görerek, Sisak (Sciscia) kentinden ayrıldı ve Dalmaçyalı Sırlara gitti. Orada iken, sınırdaki beylerden birinin ihanet edeceğini öğrenip onu öldürdü ve şehri ele geçirdi. Sonra İmparatora, imparatorun kendisiyle güvenli bir yerde konuşmak istediğini ilettiler. Bu teklifi reddedilince, İmparator tarafından Dalmaçya'yı yönetmekle görevlendirilmiş Borno, anne tarafından akrabaları Slav Lada'nın yanına gitti. Bir süre sonra, yukarıda belirtilen Lada tarafından haince öldürüldü. Ünlü Ljudevit'in sonu bu şekilde oldu. Yaptığı savaşlar ve farklı milletlere karşı yürüttüğü seferler (Aventius'nun dediği gibi), Slavların diğer savaşlarını anlatan İmmünster'de²⁷³ depolanan bir parşömen kitapta (Monasterio de' Monaci posto all' Ilmo) yazılmaktadır. Slavlar, Frank kralı Arnulf döneminde,²⁷⁴ Franklar tarafından yapılanların intikamını almak için, krallığı işgal edip, bazı vilayetlere vahşice zarar verdiler. Hatta kral bizzat karşı koymak zorunda kaldı. Bununla birlikte ordusu, Regino'nun (I) anlattığı gibi, yenildi ve ağır kayıplara maruz kaldı. Slavların saldırılarını bastırmak amacıyla, 891'de Bavyera'da bulunan İmparator ve Frankların kralı Arnulf, düşmanın birçok askeri imha ederek kazandığını, askerlerinin ölümü üzerine yas tutup, içten içe ağladığını, Frankların her zaman düşmanlarına karşı yenilmezlerin şanını üstlerine alıp, kazandıkları zaferlerin listesini sayarak, şimdi ise düşmanın önünden ilk slavların kaçtığını bildirdi. Daha ilerleyerek Marahaua nehrinden²⁷⁵ Maravaniya şeklinde adını alıp, Beatus Rhenanus'un "Almanya" da yazdığı üzere, daha sonra Moravia şeklinde belirttiği ülkeyi işgal etti.²⁷⁶ Francis Irenicus'nun

---

²⁷² Güney Avusturya'da bulunan Carinthia bölge halkı. Bugünün Slovenlerinin ataları olduğunu düşünülmektedir. Ayrıntılı bilgi için bakınız: Thomas M. Barker, Andreas Moritsch, **The Slovene Minority of Carinthia, East European Monographs**, 1984.

²⁷³ Münster şehri

²⁷⁴ Arnulf 896-99 yılları arası Frank Kralıdır.

²⁷⁵ Morava nehri.

²⁷⁶ Yazarın bu tür kelimeler arası bağlantılar bularak filolojik gönderme yapma düşüncesi Slavları antikçağ ile bağlama girişiminden kaynaklanmaktadır.

yazdığı gibi, Moravyalı Slavların krallığı Macar, Çek ve Rus topraklarını içerdiği ve Moravia'nın son kralı Svatopluk'a²⁷⁷ (Suatocopio) kadar öyle olduğu için, Moravya'ya yerleşip, orada hâkimiyetlerini sağlamlaştıran Markoman kalıntılarını oradan kovdu. Pier Fancesco Giambulari (I) şöyle yazıyor: “Rus, Polonya, Moraviya, Çek gibi ülkelerde, doğaları gereği acı dolu savaflara ve herhangi bir kutsal görevlere yeterli askerlerle huzur içindeydi. Wolfgang Lazius (IX) göre, bu Moravyalı Slavlar, Franklar, Almanlar ve Saksonlarla çok savaştılar. Peçeneklere (Pazinaci) , şimdi Tartarlara (Regino'nun (II) yazdığı gibi) çok fazla sorun çıkardılar.²⁷⁸ Marcin Kromer ve Johannes Dubravius, 991 yılına kadar süren bu krallığın uzun bir izahını yaptılar. Kral Vsevolod'un (Sueulodo) ölümünden sonra Macarlar, Polonyalılar ve çoğunlukla Çekler tarafından ele geçirildi. Moravia, Velehrad'da tahta oturma hakkında sahip Svatopolk (Suatoplugo) zamanında Hristiyan oldu. Eskiden Konstantin denilen Filozof Cyrill vasıtasıyla halkı ile birlikte Hristiyanlığı kabul etti.²⁷⁹ Bulgarların, Rashanların²⁸⁰ ve diğer Dalmaçya ve Moravia Slavlarını Hristiyanlığa geçmelerine neden olduğu için, Moravia'yı hatırlatan Olomouc²⁸¹ piskoposlarının biyografilerine dayanarak, Diocletianus, Johannes Dubravius ve Augustinus'un hayatından kısaca bahsetmek gerekli görünüyor.

Cyrill aslen Grekti, Thessaloniki'de, şimdiki Salonika'da doğdu. Babası Patrician Leo idi. İlk başta adı Konstantin Filozofu idi. 887'de Papa II. Adrian²⁸² tarafından

---

²⁷⁷ I. Svatopluk (840-895) 870-894 yılları arasında Moravia'nın hükümdarıdır.

²⁷⁸ Moravia Slavları ile Peçenekler ve Tartarların (Tatar) bir mücadelesi tespit edilememiştir. Müellifin Macarları kast ettiği düşünülmektedir.

²⁷⁹ Orbini burada Cyrill ve Methodius kardeşlerin 863 yılındaki misyonerlik yolcuğunu kastetmektedir. Moravia'da, Hristiyanlaşmanın Cyrill ve Methodius'dan önce başladığına dair görüşler bulunmaktadır. Cyrill, her iki kilise tarafından da değer verilen bir kişi olduğu için özellikle zikredilmektedir. Maddalena Betti, **The Making of Christian Moravia (858-882) : Papal Power and Political Reality**, Brill, 2013, s. 13.

²⁸⁰ Bugünkü Sırbistan'ın güneybatı kısmı, Raška bölgesi olabilir. Bugün Kosova'da Rashan adından yerleşim yeri vardır. Burada kast edilen topluluğun Sırp olduğunu düşünülmektedir.

²⁸¹ Olomouc, Çek Cumhuriyeti'nin Moravia eyaletinde bir şehirdir.

²⁸² II. Adrian 867-882 yılları arasında Papa olarak görev yapmıştır.

Velegrad Kilisesi'ni yönetmek üzere atandı. Önce Bulgarları, Sırları, Dalmaçyalı kral Svyatopolk'u (Suetopelech) ve daha sonra Vistul, Tuna ve Váh²⁸³ nehirleri boyunca toprakları uzanan Moravia'nın kralı Svyatopolk'u (Suatoplugo) halkı ile birlikte Hristiyanlığa geçirip Moravia başpiskoposu oldu. Moravia Kilise'sini beş yıl yönettikten sonra, bu görevden Stephen'ın rızası²⁸⁴ ile Papa Adrian'ın halefi olarak istifa etti. Yerine Genç Kral Svyatopolk'un kötü muamele ettiği kardeşi Methodius'u koydu. Svyatopolk, bir gün avlanmaya çıkıp, kendisi dönene kadar dini törene başlamamalarını emretti. Methodius öğlene kadar bekledi ancak hem insanların kutsal kurbanı aşılanmasından korkarak hem kalabalığın kralın emrini dinlemeyip dağılmaya başladığını görünce, Messa ibadetine başladı. Kral, elinde silah, homurtu ve köpek havlamaları eşliğinde hızlıca kiliseye girdiğinde o sunakta duruyordu. Papayı yaralamamak için kendisini zor tutan kral, hıncını sunaktan aldı ve herşeyi yerle bir etti. Methodius oradan ayrıldıktan sonra derhal Çek topraklarına gitti ve Kralı kiliseden ayırdı, tüm krallığa dini yasak getirdi. Çek topraklarında çok durmadı, Roma'ya giderek kardeşi Cyrill ile görüştü. Ancak kısa bir süre sonra tekrar Moravia'ya çağrıldı. Fakat kibirli ve kaba Kral'ın hala din adamlarına zulme devam ettiğini görünce, kilise cemaatinin üyelerinin kaybına fazla dayanamadı ve 907 yılında vefat edeceği Roma'ya geri döndü. Bugün Küçük Tataria denilen tarihi Taurida yarımadasından kardeşi Cyrill'in getirdiği kutsal kalıntıların de yer aldığı Aziz Clement kilisesine gömüldü. Johannes Dubravius ve Aeneas Silvius'un anlattığı gibi, Cyrill tarafından Hristiyanlığa döndürülen Slavlar, kendi dillerinde ibadet ve dualarını yapabilsin diye, Eski ve Yeni Ahit de onların diline çevirdi. Bu konuda Papanın iznini talep edip, konuyu Kardinaller kuruluna getirdi. Başlangıçta bazı itirazlar oldu ama sonra hep bir ağızdan: "Her ruhun Tanrı'yı övebildiği gibi, her dil de dua edilebilir" kararı

---

²⁸³ Slovakya'dan geçip Tuna'ya katılan nehirdir.

²⁸⁴ Kim olduğu tespit edilememiştir. 885-991 yılları arasında Papa olmuş V. Stephan bulunmaktadır.

verildi. Daha sonra Papa, papazlara, özellikle Norent arşidüklüğüne bağlı Liburian Slavları için yavaş yavaş izin verdi.²⁸⁵ Böylece bugün onlar latince bilmeden kendi dillerinde ibadet ediyorlar. Dahası, Norent Prensi, Aventius'un (IV) da yazdığı gibi, Slav alfabesini Viyana'daki Aziz Stephen kilisesinde görebileceğiniz gibi, ilahi metinler için kullandı. Slavların, Latinler ve Greklerde olmayan iki türlü alfabeleri var. Birisi Cyrill tarafından oluşturulduğu için Kirilitsa (Chiurilizia) denilen alfabe, diğeri ise Aziz Jerome tarafından oluşturulan Bukvitsa²⁸⁶ (Buchuiza) (Dediğimiz gibi) Cyrill ve Aziz Jerome tarafından oluşturulan bu iki alfabe, artık sadece Çekler ve Lehler'in hafızalarında yer alıyor. Bu iki krallıkta İlirya'ya hâkim olup Kuzey'e, Çek topraklarına ve Polonya'ya doğru yayılan bu kabile tarafından kurulmuştur. Johannes Dubravius (I) yazdığına göre bu şöyle oldu, Çek²⁸⁷ adında saygıdeğer bir Hırvat soylusu, bir soyluyu kazara veya kasten öldürdü. Bu olaydan dolayı suçlu bulunup mahkemeye çağrıldı. Ancak rakiplerinin kendisine günlük işkence cezası talep edeceklerinden korkup duruşmaya çıkmadı. Bu nedenle, Hırvatistan'ın çoğu, Çek'in inatçılığına rağmen yasalarını savunmak ve korumak için silahlandılar. İkincisi, insanların öfkesini görerek, sıkıntı çekmek yerine, arkadaşlarının tavsiyesine uyup, kendisi için güvenilir bir sığınak ve rahat bir ikamet yeri olabilecek, yeni bir yer aramak için yurdunu terk etti. Onunla birlikte kardeşi Lech, akrabaları, arkadaşları, görevlileri ve çok sayıda başka kişiler de ayrıldı. Tuna ile Sava arasında, o zamanlar Hırvat yönetiminde olan Üst Pannonia'da Moravya'nın yanında yer

---

²⁸⁵ Liburnia bölgesi, Adriyatik kıyısında, Dburovnik'in kuzey-batısında yer almaktadır.

²⁸⁶ Glagolitic Alfabenin Aziz Jerome tarafından IV. yüzyılda, Kiril alfabesinin ise Aziz Cyrill ve Methodius tarafından IX. yüzyılda icat edildiği, bazı kaynaklarda her ikisinin de bu iki din adamı tarafından icat edildiği beyan edilmektedir. Glagolitic alfabenin yalnız Dalmaçya ve Hırvatistan bölgesinde yaşayan Güney Slavlar tarafından kullanıldığı değerlendirilmektedir. Kiril (Cyrill) alfabesi ise Sırpça, Rusça ve diğer Slav toplulukları tarafından benimsenerek günümüzde de kullanılmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Robert Stallaerts, **Historical Dictionary of Croatia**, Historical Dictionaries of Europe, The Scarecrow Press, Inc, 2010

²⁸⁷ Çek ve Leh hikayesinin ilk kez Dalimil ve Wiewolska kroniklerinde geçtiği düşünülmektedir. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Judith Kalik, Alexander Uchitel, **Slavic Gods and Heroes**, Routledge, 2018.

alan, Valeria'ya²⁸⁸ doğru yola koyuldular. Saksonya'nın çoğu bölgesi gibi, Moravya'nında Slav yönetimi altına olduğunu öğrenip, bir süreliğine oraya yerleştiler. Geliş nedenlerini öğrenen Moravyalılar, onlara, buradan çokta uzak olmayan, bir zamanlar Germanların yaşayıp Bohemya²⁸⁹ diye adlandırdıkları, şimdi ise biraz Vandal haricinde, kötü kulübelerde yaşayan kabilelerin bulunduğu bir yer olduğu haberini verip, bu ülkede yaşamaları için uygun olabileceğini söylediler. Pek seçim yapacak durumda olmayan Çek, buna çok sevindi. Yine yola koyulan Çek, sağa sola bulaşmadan, Hercynian²⁹⁰ dağlarının sırtından geçip Bohemya'ya vardı. İnsandan çok hayvanın bulunduğu bu terk edilmiş bereketli Bohemya toprakları hakkında kendisine söylenenlerden sonra gelmemelik edemezdi, uzun saçlı, çobanlıkla uğraşan az sayıda fakir insanlarla karşılaşır. İlk başta Çek'in eşrafını gördüklerinde korktular, ancak aynı soydan olduklarını öğrenince sevindiler. Dostça karşılayıp bağrılarına bastılar. Kendi dostlarına ikram ettikleri gibi süt, et ve peynir ikram ettiler. Ayrıca yanlarına Aşağı Bohemya'ya kadar, kendilerine rehberlik edecek birini verdiler. Elbe ile yerel halkın Rjip (Rzip) dediği Vltava²⁹¹ arasında, yükselen dağa ulaşıp, (yani "görüş" anlamına gelir ki oradan kuş bakışı bütün heryer görülür) , dağın zirvesine tırmandı. Dört bir yanını uzun uzun süzdü, muhteşem gökyüzüne, temiz havaya, bereketli topraklara, ormanlara, otlaklara, balık dolu nehirlere hayran kaldı. İçi sevinç doldu ve kendini tutamayıp, ellerini gökyüzüne kaldırdı ve merhameti ve gördükleri için Tanrı'ya şükretti. Daha sonra dağdan inerek, gördüklerini halkı ile paylaştı ve adetleri gereği Tanrı'ya bir kurban kestiler. Uzun ve zahmetli yolcuğun sona erdiğini söyleyip, hayvanlar gibi beslenip yaşamamaları için

---

²⁸⁸ Üst Pannonia ve Valeria bugün Macaristan'ın güney ve Hırvatistan ve Sırbistan'ın kuzey bölgelerinin Roma İmparatorluğu dönemindeki isimleridir.

²⁸⁹ Orbini, ortaçağ yazarlarının, antik dönem eserlerinden yola çıkarak Bohemia şeklinde bölgeyi adlandırmalarına atıf yapmaktadır. William M. Mahoney, **The History of the Czech Republic and Slovakia**, ABC-CLIO, 2011.

²⁹⁰ Alp Dağlarının doğu kısmı olabilir.

²⁹¹ Çek topraklarındaki bir nehrin adı

evler inşa edip, tarla açmalarını emretti. Hırvatlar hem evlerin inşaatında hem de tarla yetiştiriciliğinde yetenekliydi, o yüzden her biri böyle bir yeminde bulunmuştu. Halkını cesaretlendirip, teşvik etmekten geri durmuyordu. Bu yerlerin sakinlerinin sayısı, hem Vandallar'a hem de Bohemya'ya huzursuzluk ve savaşların olmadığı uzak bir yer olarak akın eden Dalmaçyalıların gelmesiyle önemli ölçüde arttığı sırada, yeni krallığı ve şehri kurmakta olan Lech, halkı ile birlikte yeni yurt arayışına çıkmış. Çek'e gelip, uygun bir yer bulamadıkları vakit geri döneceğine söz vererek topraklarından geçme izni istedi. Kardeşine mennuniyetle izin vermesinden sonra dağları geçip, şimdi bir kısmı Silezya ve bir kısmı Polonya'ya ait, topraklara geldiler. Kardeşi Çek'ten daha iyisini başarıp halkına tepeden bakıp kibir göstermek yerine, alçakgönüllükle muamele ettiği sakinlerle, yeni yurdunu doldurdu. Kendi köklerini unutmayan bu iki halk, kendilerine Çek'in Bohemyalıları ve Lyakh'ın Polyakları olarak adlandırarak, Çek ve Lech'i ölümsüzleştirdiler.

Bu iki halk, aralarında Bohemia hükümdarı II. Wenceslaus,²⁹² Maciej Miechowita²⁹³, Johannes Dubravius²⁹⁴ ve Marcin Kromer²⁹⁵ gibi, Çek ve Polonyalıların savaşlarını ve zaferlerini ayrıntılı olarak anlatan birçok yazarlara sahipler. Bu iki halkın tarihini öğrenmek isteyenler, ilgili yazarların eserlerine başvurabilirler. Pier Francesco Giambulari takip edip, Çek toprakları ve Polonya'nın savaşa uygun ve herşeyi başarabilecek deli cesaretine sahip savaşçı bolluğuna sahip olduklarını tekrar edeceğim. Çekler sadece komşularına değil, aynı zamanda çok uzaktaki ülkelere de defalarca büyük sıkıntılar vererek bunu kanıtladılar. Üçüncü kitapta, İmparator III. Karl'ın²⁹⁶ savaşlarını

---

²⁹² II. Wenceslaus (1270-1305) Bohemya ve Polonya Kralı, Krakov dükü.

²⁹³ Maciej Miechowita (1457-1523) Polonyalı bilgin, tarihçi, coğrafyacı, kronikçidir. Orbini, Miechowita'nın Chronica Polonorum eserine vurgu yapmaktadır.

²⁹⁴ Johannes Dubravius (1486-1553) Çek hümanist, Olomouc kilisesinin piskoposu idi.

²⁹⁵ Marcin Kromer (1512-1589), piskopos, Haritacı, diplomat ve tarihçi idi.

²⁹⁶ III. Karl (839-888) 881-889 yılları arasında Kutsal Roma İmparatorudur.

anlatan Paolo Emilio, şöyle yazıyor: “Karl, büyük bir şevk içerisinde, daha önce savaştığı Hunlar üzerine bir sefer başlatmıştı. Ancak Çekleri yağmacılık yerine cesur amansız düşmanlar olarak bulunca beklentilerinde yanılmış oldu.”²⁹⁷ Franklar ve Çekler arasındaki bu savaş, Franklar ve Hunlar arasındaki öncekinden daha riskli ve tehlikeliydi.”²⁹⁸ Jacob Wimpfeling'in “Almanya Epitomu”nda²⁹⁹ yazdığı gibi, Çek topraklarının en ünlü ve tanınmış kralı, Kral V. Ottokar idi. Sağlam ruhlu, savaşçı bir karaktere sahipti. Topraklarını Baltık Denizi'nden Tuna ve Adriyatik'e yaydı. Nazarius Mamertin, Çeklerin her zaman mükemmel okçular olduğunu yazıyor. Slav Kroniğinin V. bölümünde Keşiş Helmold onları savaşçı insanlar şeklinde adlandırıyor. Kızları, kadınları doğuştan savaşçı olan bir bölgenin erkeklerinin savaşçı özelliklerini varın siz hesap edin artık. II. Pius'un Çek Tarihinde yazdığı gibi, ata binip, dörtnala koşturacak, yay gerip ok atacak, ava gidip mızrak atacak şekilde bir savaşçı gibi yetiştirilirdi. Prümo Reginensis (II) , Pius II ve Johannes Dubravius'nun yazdığı gibi, bu krallığı ele geçirmelerinin nedeni buydu. Çek kralı Przemislaw'un karısı Libuša (Libussa) kızı Vlaska (Valascha) , neredeyse yeni Amazon Penteciler³⁰⁰ gibi, arkadaşlarıyla, erkeklerle birlikte yaşamayı bırakıp, yedi yıl boyunca ülkesindeki tüm adamları öldürdü ve bir günde yedi düşmanını mahvetti. Akıllı ve temkinli bir kadındı, güç ile alınmayan yeri hile ele geçirdi ve bu sanatı arkadaşlarına, özellikle de diğerlerine göre, daha sert ve kurnaz olan Sarka'ya öğretti. İkincisi, bu Çekleri diğerlerinden çok kovalayan kuvvetli Stirad'ı öldürmek için böyle bir hileye başvurdu. Kollarını bacaklarını bir ağaca bağlamalarını, yanına bir şarap boynuzu ve bir

---

²⁹⁷ Böyle bir direniş olduğunu belirtilmektedir. Jozef Borovský, **Chrysalis: Metamorphosis of Odium**, Friesen Press, Canada, 2019, s. 172

²⁹⁸ Orbini'nin Hunlar dediği Avarlardır.

²⁹⁹ Jacob Wimpfeling (1540 1528) Rönesans dönemi hümanist ve ilahiyatçı.

³⁰⁰ Got tarih yazımında Amazon hikayesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Jordanes'in Getica'sından haberdar olduğunu düşündüğümüz Orbini bu bağlamda Amazonlardan bahsetmiş olabilir diye düşünüyoruz. Bernd Roling, Bernhard Schirg, Matthias Stelzer, **Boreas Rising: Antiquarianism and National Narratives in 17th-and 18th-century Scandinavia**, De Gruyter, 2019, s. 137.

kap, bir de ienin aklını alacak bir büyücü iksiri koymalarını emretti. Arkadaşlarına yakınlarda saklanmalarını emretti. Kadınlar gittiklerinde, orada avlanırken Stirad göründü ve Sarka'nın bağlandığı yere rastladı. Onu böyle bağlı görünce zld ve hangi sebeple böyle bir lme mahkum edildiğini sorunca, akıllı kız Şöyle cevap verdi: "Erkeklere yaptıklarımın pişman olup Valascha'dan uzaklaşmaya, tövbe etmeye karar verdiğimi duyunca, Valascha, acı çekerek ölmem için beni böyle bağlamalarını emretti. Sana yalvarıyorum, ya merhamet et ve beni serbest bırak, ya da kendin ldr, yeter ki onun eline bi daha dşmemeyim. " Kızın güzelliğinden Őekat ve merhametle ii dolup taşan Stirad, onu çözdü ve Őarap boynuzuyla kabı sordu. İksirin işkenceyi uzatmak için hazırlandığını ve avcı olduğunun bir işareti olarak boynuna boynuzu saplamak istediklerini söyledi. Bunu söyledikten sonra ona zarar vermeyecek kadarı iksirden iti ve kalanı Stirad'a verdi. Stirad aklını yitirdi kafayı buldu, o ise düşmanlarına inat, üfleme istediğini söyleyerek, boynuzu aldı ve ormana, havaya yayılan bir ses çıkardı. İşareti duyan Vlaska, bir pusudan fırladı ve talihsiz genç adamı yakaladı, onu bağladı. Vysehrad'ın kalesine getirerek, Kral Przemislav'ın ve insanların önünde öldürdü. II. Pius, kendi ek Tarihi adlı kitabında ek kadınlarının bu ayaklanmasını anlatıyor. Johannes Dubravius (II) Şöyle yazıyor: "ek Cumhuriyetindeki kadınların erkeklere karşı savaşlarının bir hikâye olduğunu düşünen biri varsa, Sarmatya'daki en eski gelenekler arasında kadınların erkeklerle karşı savaşmış olduğunu ğrensın. Pomponius Mela'ya göre, Sarmatyalı³⁰¹ ergen kızların görevi, bir yay gerip ok atmak, ata binmek ve avlanmaktı. Genç kızların görevi ise düşmanlarını yenmek idi. Eğer bunu yapamazlarsa bekretin kaybı ile cezalandırılırlardı.

---

³⁰¹ Pomponius Mela'nın aynı ifadeleri kullandığı dşnlmektedir Frank E. Romer, **Pomponius Mela's Description of the World**, University of Michigan Press, 1998, s. 110

II. Pius'un yazdığı gibi, Çek kanı taşıyan Matilda, erkek gibi cesaret gösterdi. Roma Kilisesi'ne, Radicofani'nin Siena kalesinden, şimdi Aziz Peter Patrikliği olarak adlandırılan, Ceprano'ya kadar bütün toprakları verdi. Asil soydan gelen bir kadın olarak çok yaşamayan bir erkek evlat da doğurdu. Doğum sırasında yaşadığı acı nedeniyle, tekrar koca yüzü görmemeye karar verdi. Kızgın koca, büyük bir ordunun başındaki karısına savaş açtı. Kadın cesurca savaştı ve onu kaçmak zorunda bıraktı. Kaybeden kocasının başının kesilmesini emredip, bir daha asla evlenmedi. Matilda'nın bu davranışın haklılığının iki nedenini gösteren Alessandro Durante II. kitabında, şöyle yazıyor: “Ancak iki durum Matilda’yı bu kadar acımasız eyleminde haklı gösterebilir. Birincisi, kocasının büyük umarsızlığı, ikincisi ise, savaşçı ve zalim bir Çek kökenli oluşudur. Polonyalıların da cesaret ya da şeref konusunda hiçbir şekilde Çeklerden aşağı kalır yanı yoktu. Sayısız zaferleri atlayıp sadece, Timur ve Batu liderliğindeki dev orduları tamamen imha edinceye kadar defalarca zafer kazanan Polonya kralı Sigismund’dan bahsedeceğim.”³⁰²

Vincentius Burgundus,³⁰³ Thomas Archidiaconus³⁰⁴ ve Miechowita’ya göre, bu insanlar bir zamanlar insan ırkının başbelasıydı. Moskova knezliği’nin³⁰⁵ güçlü ordusunu kırdı, seksen bin askerini imha etti ve müttefiki Livonia ve Pomerania hükümdarlarını yenerek, sonraki yıllarda onları kendilerine haraç vermeye zorladı³⁰⁶. Onun sayesinde,

---

³⁰² I. Sigismund (1467-1548) Jagiello hanedanındandır. 1506-1548 yılları arasında Polonya kralı ve Litvanya Büyük Düküdür.

³⁰³ Vincentius Burgundus (1184/1194-1264), Dominikan rahibidir. Speculum Maius adlı eseri vardır. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Joseph M. McCarthy, **Humanistic Emphases in the Educational Thought of Vincent of Beauvais**, Brill Archive, 1976.

³⁰⁴ Thomas Archidiaconus (1200-1268) Katolik rahip ve kronikçidir. Historia Salonitana adlı eseri erken dönem Dalmaçya tarihi için önemli bir kaynaktır.

³⁰⁵ Knez, prens, knezlik ise prenslik anlamında kullanılan bir kavramdır.

³⁰⁶ Orbini’nin burada bahsettiği savaşlar 1512-1538 arasındaki savaşlar silsilesidir. Bilgi için bkz. Jūratė Kiaupienė, **Between Rome and Byzantium: The Golden Age of the Grand Duchy of Lithuania’s Political Culture. Second half of the fifteenth century to first half of the seventeenth century**, Academic Studies PResS, 2020.

Vlahlar ve Türkler, Vlahların Polonyalılara savaş ilan etmeye cesaret edeceklerini düşünce, güçlerinin çoğunu kaybedip Polonya sınırdan çekilmek zorunda kaldılar.³⁰⁷ Üstelik Vlahia'yılında istila ederek, heryeri yakıp yıkarak herkesi kılıçtan geçirdi. Bu büyük devlet adamının gücünde, korkak gibi kaçmak yerine ölümüne savaşmış, can veren Polonyalıların olağanüstü askeri cesaretlerinin de payı büyük. Sürekli savaşlar nedeniyle acımasız ve vahşi hale gelmiş Lehler, Jüpiter, Mars, Pluto, Ceres, Venüs ve Diana gibi, bazı özellikleri olmak üzere, kendi putlarına tapınmakta ısrar edip Hristiyanlığa çok geç geçtiler. Dillerinde Jüpiter'e Yeş (İesse) deniyordu, ve onu Yüce olarak görüyorlardı. Mars'ı, Savaşların lideri ve zaferden bahşeden olarak görüp dillerinde Mars'a Lyada (Leda) deniyordu. Plüton'a (Nya) derler ve ölümden sonra onun krallığında iyi bir yer isterlerdi. Venüsü (Dzidzilia) şeklinde adlandırırılar ve ondan hamile kalmayı ve bundan keyif almayı ve soylarını bereketli kılmalarını isterlerdi. Diana'ya³⁰⁸ Deevana (Zievana) veya Dzevoniya (Zievonia) adını verdiler. Sabır ve başarılı bir av için dua ettiler. Ceres'e (Marzana) derler ve ondan topraklarına ağaçlarına bereket vermesini isterler. Buğday başakları ve ağaçlar üzerinde bir ıslık gibi uğuldayan Rüzgâra Pogoda (Dogoda), veya Pohvist (Pochvist) adını verip taparlardı. Marcin Kromer Pogoda'yı (Pogoda) "açık hava" olarak yorumladı. Övünme veya Övgü (Pochuiscel) Miechowita'ya göre, Masovianlarda "hava boşluğu" anlamına geliyordu. Castor ve Pollux'un³⁰⁹ annesi Leda'ya (Lada) olarak ibadet ettiler. Bunun hatırası, eski şarkılarında söyledikleri gibi, "Lada, Lada, İleli, İleli,

---

³⁰⁷ 1531 yılındaki Obertyn savaşı olabileceği değerlendirilmektedir.

³⁰⁸ Orbini, Pagan Slav halkların tanrılarını Mars, Venüs, Jüpiter, Plüton gibi pagan Roma tanrıları ile kıyaslayıp eşleştiriyor. Orbini'nin, bu bilgileri keşiş Helmold ve Guagnini'nin kitabından ve Jan Długosz'dan kroniğinden aldığını düşünölmektedir. Arthur Bernard Cook, **Zeus: A Study in Ancient Religion**, 1. cilt, Cambridge, 1914, s. 64. Pagan Slavların bu tür inanışları XI. yüzyıl ve XII. yüzyıl Alman kronikçileri tarafından kaydedilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Stanisław Rosik, **The Slavic Religion in the Light of 11th-and 12th-century German Chronicles (Thietmar of Merseburg, Adam of Bremen, Helmold of Bosau): Studies on the Christian Interpretation of Pre-Christian Cults and Beliefs in the Middle Ages**, Brill, 2020

³⁰⁹ Roma toplumuna, Grek kültüründen geldiği düşünölen pagan inanişaya göre Jüpiter ve Leda'nın çocukları Edgar Wind, **Pagan Mysteries in the Renaissance**, Penguin, 1967, s. 167.

Poleli, Poleli” diyerek “Castor İleli ve Pollux Poleti” diye seslendiklerini söyleyen Miechowita'nın zamanına kadar geldi. Jan Długosz,³¹⁰ onun zamanında, Margiany ve Dzevonja'nın putlarını paspaslar üzerine koymanın, ciddiyle giyinmelerini, kederli şarkılar söyleyerek ve sonra onları bir göl veya nehre atmalarının bir gelenek olduğunu yazıyor. 7 Mart'ta, Kral I. Mieszko, putların imhasına dair bir kararname çıkardığı güne denk gelen 7 Mart'ta o günün anısına 4. Pazar günü yapıldı.³¹¹ Polonyalılar bu putlara has tapınaklar ve özel yerler tahsis edip, onları taşlardan oyup, kurbanı kesen şamanlar koydular. Onların adına şenlikler, danslar, şarkılar ve farklı eğlenceler düzenlediler. Ve bu gelenek Długosz 'un açıkladığı gibi, Polonya'da Hristiyanlığın kabulünden sonra onun zamanına kadar birkaç yüzyıl boyunca hayatta kaldı. Bizim hamsin yortusu dediğimiz günleri, Stado diye adlandırarak, geçen yaşlı kadın erkek hepsi dans ve şarkılar için toplanarak, Ruslar ve Litovitsler, özellikle şehirlerde, geleneğe bağlı olarak, Lado'nun adını şarkı sırasında alkış tutarak zikrederler. Johannes Dubravius, ve Bohemyalı Wenceslaus'a göre, Çekler yaklaşık 900'lü yıllarda, Borivoj eşi Lyudmila ile birlikte iktidarda iken Moravya kralı Svyatopolk'un da çabaları ile bu puta tapıcılığı bırakıp Hristiyan oldular.³¹² Ama Kral I. Mieszko'nun³¹³ uğraşlarıyla Hristiyanlığa geçen Polonyalılar putperestlikte 965 lere kadar biraz daha direndiler. Aşağıdaki şartlar onu, bunu yapmaya zorladı. Babasının ölümünden sonra diğer paganlarda olduğu gibi, yedi karısı vardı ancak hiçbiri halef ve varisi olacak bir erkek evlat veremedi. Tüccarlar arasında bir dizi hristiyanın olduğu o zamanın Polonya'sına, çok sayıda Leh, Çekya ve Moravya'dan Hristiyanlık ile geri geldi. Bununla beraber, iç huzur arayışı içinde keşiş

---

³¹⁰ Jan Długosz (1415-1480) rahip ve kronik yazardır. Polonya'nın tarihini yazan ilk kişilerdendir. Kroniği vardır.

³¹¹ Mieszko'nun siyasi baskılar yüzünden politik bir karar olarak hareket ettiği düşünülmektedir. L. Cooper, **In the Shadow of the Polish Eagle: The Poles, the Holocaust and Beyond**. New York: Palgrave, 2000, s. 10.

³¹² Borivoj 867-889 yılları arasında Bohemya Düküdür.

³¹³ I. Mieszko (945-992) 945-992 yılları arasında Polonya kralıdır.

hayatı sürenlerde vardı ki bu insanlar, Mieszko'ya paganlığı bırakıp hristiyan olması için sürekli telkinde bulunuyorlardı. Onu Hristiyan bir kadın ile evlendirerek hristiyan yapabildiler. Şimdi aziz muamelesi gören kardeş katili kral Boleslav'ın kızını almak için Çekya'ya gitti. Boleslav, putperestliği bırakıp Hristiyan olması şartıyla isteğini kabul etti. Mieszko bu nedenle 965'de Gniezno'da vaftiz oldu. Dobrowa ile evlenmek için tüm şehirlerdeki putların yok edilip, halkın vaftiz edilmesi emrini verdi. Hayatı boyunca hristiyanlığın krallığında yayılması için elinden gelen desteği gösterdi.³¹⁴

Polonya krallığına hiç bağlanmamış olan Litov Slavları³¹⁵ ise Çeklerden daha inatçı şekilde hayali Tanrılarına bi süre daha bağlı kaldılar. Znič (Znicz) adını verip şehirlerindeki özel yerlerde sürekli canlı tuttıkları ateşe taptılar.³¹⁶ Kendi dillerinde Perkun/Perkunas "Percvni" dedikleri gökgürültü / şimşeğe ilahlık atfettiler.³¹⁷ Taptıkları kutsal ateşin sönmemesi için rahipler hazırda odun tutuyorlar. Sözü edilen rahiplere hasta kişilerin arkadaşları gelip, hastalığın sonucunun ne olacağını sorarlar, rahiplerde geceyi kutsal ateşi yanına geçirdikten sonra ertesi sabah onlara hastanın gölgesini ateşte gördükleri söyleyerek cevap verirlerdi. Ayrıca, kesilmesinin yasak olduğu, Tanrılarına ait kutsal koruları ve ulu ağaçları vardı.³¹⁸ Yasağı ihlal edenlerin, ya kızgın ruhlar tarafından hemen öldürülmesi, ya da bedenin herhangi bir kısmının sakatlanması şeklinde bir ceza

---

³¹⁴ Mieszko'nun vaftiz yeri için Poznan ve Magdeburg şehirleri zikredilmemiştir. Şehrin yakılması ve çaba gösterme ile ilgili bir durum tespit edilememiştir. Vaftiz olma tarihi olarak 966 yılı da zikredilir. Bilgi için bkz. W. F. Reddaway, J. H. Penson, O. Halecki, R. Dyboski, **The Cambridge History of Poland**, Cambridge University Press, 2016, Chapter VI, s. 60. Przemysław Wiszewski, **Domus Bolezlai: Values and Social Identity in Dynastic Traditions of Medieval Poland (c. 966-1138)**, BRILL, 2010, s. 29-32

³¹⁵ Yazar, Litvanya halkının Slav olduğunu düşünmektedir. Litvanların Baltık halkı olduğu görüşü vardır. Marija Gimbutas, **The Balts**, Praeger, 1963, s. 143.

³¹⁶ Znich adının ateşe kutsallık atfedilme inancı ile ilişkisi vardır. İyileştirici gücü olduğuna inanılır. Александра Баженова, **Легенды и боги древних славян**, ЛитРес, 2017, s. 12.

³¹⁷ Perkun inancının bütün Litvanya kabileri arasında olduğu, Perkuhnen adında özel yer atfettikleri inancı vardır. Александр Сергѣевич Фаминцын, **Божества древних славян: изслѣдование**, Санкт-Петербург, 1884, s. 101. Günlük ifadeler geçtiği ve kayınvalidemi yere ser şekline kullanılır ifadele edilir. 1613 yılında içinde Perkun'un yaşadığına inanılan ve tapılan ağaç bulunduğu belirtilir. Александр Фаминцын, **Божества древних славян**, Aletejja, 1995, s. 105-106.

³¹⁸ Bu kutsal koruların ismi Alkas'tır. Prudence Jones, Nigel Pennick, **A History of Pagan Europe**, Psychology Press, 1995, s. 175.

beklenirdi. Ayrıca, engereklerin ve diğer yılanların kendi içlerinde bir Tanrı'nın bir parçası taşıdıklarına inanıyorlardı. Ve onları, her evde, her aile bir tür ev tanrı gibi görerek süt ve tavuk ile beslerlerdi.³¹⁹ Yılanın ölmesini ve memnuniyetsizliğini kötü bir işaret olarak görüp, bir keder içine girerlerdi. Her yıl hasattan sonra ekim ayının birinde, bir araya toplanıp, üç gün ard arda Tanrılarına adak sundukları tören düzenlerlerdi.³²⁰ Savaştan zafer ile dönüp, ganimetin birazını ve esir soyluların bazılarını kurban olarak odun yığını üstünde yakarlardı. Bu şekilde Litovistler³²¹ bu pagan inancını devam ettirirdiler. Büyük Litov Kralı Jagiello, Polonya krallığını Yadviga'nın³²² yönettiğini öğrenip, iki kardeşini, ona evlilik niyetini iletmeleri için 1385 senesinde gönderdi. Kraliçenin³²³ huzuruna çıkan kardeş elçiler ona şöyle hitap ederler: "Siz, bu kadar yüksek bir rütbeye layık olan bilge Bakire, Knez Jagiello'yu eş³²⁴ olarak kabul edersem, Jagiello'nun Litvanya'nın tamamının Hristiyan olacağını, esaret altında tutulan tüm Polonyalıların serbest bırakılıp ve topraklarını Polonya krallığı ile sonsuza dek birleştirme sözünü verdiğini belirtirler. Ayrıca Pomerania, Chełm ve Polonya krallığından alınan diğer Pomerania, Chełm ve Silesia topraklarını da savaşla geri alacağını taahhüt ediyor." Kraliçe ise, asil ya da papaz olduğu söylenemeyecek bu elçilerden pek hoşlanmadı. Ancak bu evlilik sayesinde Polonya krallığının istilalardan kurtulup, bu kadar çok insanın (Dyavol³²⁵) elinden kurtulup hristiyan olabileceğini de görmüşlerdi. Buna rağmen, teklif ile ilgili nihai karar, soyluların bu kararının Polonya krallığı ve hristiyanlık için

---

³¹⁹ Yılan kültürünün bereket inancı ile alakalı olduğu düşünülmektedir. Boria Sax, **The Serpent and the Swan: The Animal Bride in Folklore and Literature**, University of Tennessee Press, 1998, s. 73.

³²⁰ Bu hasat töreninin adı Zazinc olarak kaydedilmiştir. Keçi kurban ettikleri düşünülmektedir. Nigel Pennick, **A History of Pagan Europe**, Psychology Press, 1995, s. 176.

³²¹ Litvanlar

³²² Yadviga (1373-1399) 1384-1399 yılları arasında Polonya'nın ilk kadın hükümdarı olmuştur.

³²³ Evliliğin 1386 yılında olduğu görüşü de bulunmaktadır. Helen J. Nicholson, **The Crusades**, Greenwood Publishing Group, 2004, s. 113.

³²⁴ II. Jagiello (1362-1434) 1377-1434 yılları arasında Litvanya Kralıdır. 1386 yılında Yadviga ile evlenip Polonya Kralı olmuştur.

³²⁵ Şeytan.

faydalı olacağı görüşünü benimseyen kraliçenin annesi, Macar kraliçesi Jadwiga'ya bırakıldı. Bunun üzerine 1386'da Jagiello, kardeşleri ve kalabalık bir Litvanya soyluluları ile birlikte Krakow'a gelip kraliçenin önünde eğilip hediyelerini sundu. Kısa bir süre sonra Hristiyan inancının kuralları konusunda bilgilendirildikten sonra vaftiz edildi ve Vladislav adını aldı. Kardeşlerinin isimleri bile değiştirildi: Vigunt Alexander, Korigailo Kazimir ve Svidrigailo Boleslav adını aldı. Vaftiz edildikleri gün evlilik gerçekleşti ve Litvanya, Samogitia³²⁶ ve Rus toprakları ebediyen Polonya krallığına eklendi. Bundan sonra, Vladislav Polonya krallığının tacı ile taçlandırıldı. Bu 1387 yılında gerçekleşti. Litvanyalıları

Hristiyanlığa dönüştürmek isteyen karısını, kraliçeyi yanına alarak, Masovia³²⁷ valisi ve birçok piskopos ve diğer din adamları ile birlikte Litvanya'ya gitti. Halkı putperestlikten vazgeçmeye, kutsal ateşi söndürmeye, putların tapınaklarını ve sunaklarını tahrip etmeye, kutsal koruyu yok etmeye, ibadet ettiği yılanları öldürmeye ikna etmeye başladı. Ancak kutsal koruları ve ağaçları kesmeleri için yaptığı çağrıya, kendisi bizzat bu kararı uygulayarak onları cesaretlendirinceye kadar halkından hiç biri eline baltayı alamadı³²⁸. Bütün putperestliği ortadan kaldırarak, vaftizinden sonra halka yeni dini öğretti. Dindar kral, vaftiz olan herbirine Polonya'dan getirilen yünden yapılmış yeni giysiler verdi. Bu cömertlik sayesinde önceden keten giysiler giyen halka yüne ulaşabildi. Halk bu cömertliği duyup, memleketin dört bir yanından yünlü elbiseler

---

³²⁶ Litvanyanın kuzeybatı topraklarına denk tarihi bir bölgedir.

³²⁷ Tarihi Masovia bölgesi bugün Polonya sınırları içerisinde kuzeybatı kısmına denk düşer. Masovianlar, Polonya toplumunu oluşturan alt etnik gruplardan biridir. Krzysztof Brzechczyn, **Idealization XIII: Modeling in History**, Rodopi,2009,s. 179

³²⁸ Orbini'nin anlattığı olay 1413 yılında Samogitia bölgesinde gerçekleşmiştir. Yazarın buradaki anlatıyı Jan Długosz'dan alıntı yaptığını düşünüyoruz. Thomas A. DuBois, **Sacred to the Touch: Nordic and Baltic Religious Wood Carving**, University of Washington Press, 2017,s. 132

alabilmek için akın ettiler ve vaftiz edildiler. Samogitia bölgesi³²⁹, Obgoriani³³⁰, Litvanya ile birlikte Polonya krallığına eklenmiş olmalarına rağmen, Obgoriani ile birlikte Mesih'in boyunduruğuna boyun eğmediler, putperestliğe devam ettiler. Bu alanların her ikisi de (Pietro Crusber (II) ve Carlo Vagriese'nin (VII) "Venedlerin Hikayeleri" nde yazdıklarına göre) Slavlar tarafından iskan edilir ve sürekli bir şiddet vardır; sürekli savaş halinde buldukları komşularıyla yaptıkları savaşlarda bir kereden fazla cesaretlerini kanıtladılar.

Crusber'e göre, baskınlarda ve soygunlarda onlar gibisi yok. Samogitian'ların da (Samoiedi) da diğer Slav kabilelerinde olduğu gibi, kendi idol ve tapınma kültürleri vardı ve bunlar Litvanyalılarınkine çok yakındı. Fal ve kehanete de inanırlardı. Hepsinden öte ve önemlisi, rahiplerin, dağ başlarında hazır bulunan odun yığınları ile sürekli harlayıp, durdukları ateşlere kutsallık ve ebedilik atfederek tapınmışlardır. Ayrıca, kutsal yerler ve Tanrıların yaşadıkları yerler olarak taptıkları kutsal koruları vardı. Ve olduğu kadar kör bir akıldaydılar ki, sadece belirtilen koruların kendisini değil, aynı zamanda korunun içinde ne kadar kurt, kuş, böcek, ne kadar hayvan vs. herşeyi kutsal sayarlardı. Bu korulara, eyerli atları, güzel eşyaları içinde yaktıkları yakınlarının küllerini her eve mahsus küllüklere dökerlerdi. Ateşte bedenlerini yaktıkları ölümlerin ruhlarının gece gelip yediğini ve içtiğini düşünerek, külün yanına ağaç kabukları üzerine buğday lapası koyup, külün üzerine bira serpiştirirlerdi. Alessandro Guagnini'nin "Sarmatia" sında yazdığı üzere, köylü Samogitianlar evlerinde kendi dillerinde "Jıvoytı" (Givoytii) diye adlandırıp ev Tanrısı saydıkları siyah büyük kertenkele gibi dört bacaklı sürüngenleri evde tutarlardı.

---

³²⁹ Tarihi Samogitia bölgesi bugün Litvanya'nın batı kısmına karşılık gelir. Aleksander Pluskowski, **The Archaeology of the Prussian Crusade: Holy War and Colonisation**, Routledge, 2013, s. 6

³³⁰ Obgoriani halkının Fin-Ugor Samoyed kavmi olduğunu düşünülmektedir. Orbini, Ortelius'u sürekli zikretmektedir. Ortelius, haritasında ilgili bölge için Samoyeda ve Obdo adını kullanmaktadır. Ortelius'un haritasında Obgoriani için bkz. EK C.3.

Belirli zamanlarda bu hayvanlar için yiyecek hazırlarlar ve onların yiyebilmeleri için evlerinden çıkarlardı. Bütün aile, evlerinin yakınlarında endişe ve heyecan içinde, hayvanların doyup yuvalarına dönmelerini beklerlerdi. Bir ailenin başına gelen bir belayı ev Tanrıları olan bu hayvanların o ailenin evinde iyi muamele göremeyip aç ayrıldığı şekline yorumlardı. Her yıl, Ekim ayının sonunda, hasattan sonra, ortasına ekmek ve bira kovaları koydukları masalar hazırlayıp herkesin bir araya gelerek eğlendiği, halk şöenleri düzenlerlerdi. Sonra bir dana, birer erkek ve dişi domuz, bir horoz ve tavuğu sırasıyla getirirler, kâhin öne çıkar kurbanlarla ilgili dilekte bulunduğu birkaç cümle sarfeder ve başta kendisi olmak üzere, orada bulunanlar ellerine sopalar alıp: “Tanrı Ziemennich³³¹, bu yılda bizi kıtlıktan koruyup bolluk verdiği için bunlar senin için” diyerek (paganların inandığı şeytan) hayvanın kafasına ve karnına vurarak öldürmeye başlardı. “Şimdi senden bize karşı merhametli olup ve önümüzdeki yıl bizi yine, ateşten, kılıçtan kötülük ve tüm düşmanlardan korumanı istiyoruz.” Her yemekten önce, bir parçayı kesip evin her köşesinde yere atıp “Bunlar senin için, Ziemennich, onları kabul buyur ve afiyetle ye” dedikten sonra kurbanın etini yerlerdi. Polonya kralı III. Vladislav’ın³³² Tanrı’nın inayeti üzerine gidip, onları mağlup ettiği 1413 yılına kadar Samogitianlar bu batıl inançlarını sürdürdüler. Kral, kutsal ateş kulesini yıktırıp ateşi söndürttü. Defalarca kendi başlarına gelen belaların koruyucu kökünden kesen polonyalı askerlerin başına gelmemesine şaşırarak köylüler, hayret içerisinde boş bakışlarla onları izliyorlardı. Yukarıdakilerin hepsini yaptıran Kral Vladislav, Medniki’de güzel bir kilise inşa ettirip herkesin Hristiyan olup vaftiz edilmesini emretti.

---

³³¹ Ormanların ve vahşi hayvanların sahibi ve besleyicisi doğa inancı olabilir. Ayrıntılı bilgi için bakınız Jurate Baranova, **Lithuanian Philosophy: Persons and Ideas**, CRVP, 2000.

³³² III. Vladislav 1434-1444 yılları arasında Polonya Kralıdır. Orbini 1413 yılını yanlış paylaşmış olabilir.

Obdortsıların (Obgoriani) Altın Kadın (Zlatababa) heykeli Ob nehrinde bulundu.³³³ İdolün elinde torunu olduğu söylenen küçük bir çocuk vardı. Yanında zurna gibi yüksek sesle çıkaran bazı enstrümanlar vardı. Rahip bir şey yapmak veya başka bir yere gitmek istediğinde, idolden tavsiye isterdi. Abraham Ortelius'un (обозрении) incelemesinde yazdığı gibi, bu çok şaşırtıcı. Onlara her zaman ne yapmaları gerektiği konusunda kesin cevaplar verirdi. Johann Boemus'un³³⁴ yazdığı gibi, hiçbir yolcu idolünün yanına birşey bırakmadan geçip gidemezdi birşeyi yoksa bile elbisesinden söktüğü ip parçasını eğilerek idole getirirdi. Ünlü yazarların hiçbirinde Obdortsıların Hristiyanlaştırılmasıyla ilgili bir atıfa rastlamadım, bu yüzden diğer Slavlara, Petrous Ortopeus'a göre, Holstein'dan Livonia'ya kadar olan bütün sahil boyunca yaşamış, Vened veya Venet denilen, Slav kabilesine geçeceğim. Aynısını Gotlandlı³³⁵ Johannes Magnus³³⁶ VI. Kitabın 21. bölümünde Ablasius'a gönderme yapan Jordanes, bu Venetlerin kimler olduğuna ilişkin olarak, "Slav kabilelerinin bir parçası olduklarını"³³⁷ iddia ediyor. O zamanlar (şimdi olduğu gibi), farklı kabilelere bölünmüş olan Slavların birçok farklı adı vardı. Ve Slavların, yalnızca bir isimden hariç, Vandallardan farkları yoktu. Johannes Aventinus (II) şöyle yazıyor: "İmparator Flavius Marcianus zamanında, 453 civarında, kendilerini Slavlar olarak adlandıran Venedler, en eski Germen kabilesidir (Tacitus'un yazdığı gibi³³⁸), Elbe'den Tanais³³⁹ nehrine, Kodan'dan (Baltık) Adriatik Denizine kadar Slavlara dolu, Peucini ve Finlilerin arasındaki orman ve dağlara baskınlar

---

³³³ Alessandro Guagnini'nin eserinden alınmış görülmektedir. Александр гваньини, Описание Московии, Греко-латинский кабинет, Çev. Г. Г. Козловой, Москва, 1997, s.51

³³⁴ Johann Boemus (1485-1535) Alman hümanist, gezgin ve etnografıdır.

³³⁵ İsveçli

³³⁶ Johannes Magnus (1488-1544) Katolik piskopos, teolog, soybilimci ve tarihçidir.

³³⁷ Walter Pohl bu görüşü ifade eder. W. Pohl, **a.g.e.**, s. 120

³³⁸ Tacitus'un böyle bir ifadesi yoktur. Ayrıca, Vened kavminin Germenliği konusunda emin değildir. Tacitus, **The Agricola and Germany of Tacitus**, (Çev. İng.) Alfred John Church, William Jackson Brodrick, Macmillan, 1868, s. 32, Cornelius Tacitus, Germania, Çev. Mine Hatapkapulu, Kabalcı, 2006, s.91

³³⁹ Don nehrinin antik dönemdeki adıdır.

yapıp, çoğalarak güçlenmeye başladıklarını Johannes Aventius “Almanya” sında yazıyor. Jordanes: “Bu vakıa bizim günahlarımız yüzünden gerçekleşti” diye yorumlar. XVII kitabında yazan Paulus Diaconus’da görüldüğü gibi, Batı Okyanusu’nun uç noktalarına bile nüfuz ettiler.³⁴⁰ Ertesi gün, Romalılar, ellerinde zither (kanun) bulunan üç silahsız Slavı yakaladılar. Marcianus onlara nereden geldiklerini ve nereli olduklarını sordu. Slav olduklarını ve Batı Denizinin sonunda³⁴¹ yaşadıklarını, Avar Kağanı’nın kendi kabilelerinin liderine, Roma’ya karşı savaşında yardım istemek için hediyelerle birlikte elçi gönderdiğini söylediler. Daha sonra başkomutan yardımcılarının, taksiarhların, elçi Kağana uzaklık sebebiyle yardım edemeyeceklerini söylemesi için geri gönderdi. Ülkelerinde silaha alışık olmadıklarını, görmedikleri için kanun taşıdıklarını söylediler. Yaşlarına, kalıplı vücutlarına şaşırıldığı bu Slavları öven imparator, onları Herakles’e gönderdi. Visla’yı geçtikten sonra Elbe nehri boylarına varıp, Kodan nehri kıyılarını istila ettiler ve Vened denizi, adını bu Slav Venedlerden aldı. O günlerde, bu topraklar güçlü Süevlerin, Lombardların ve İsveçliler gibi kabilelerinin yaşadığı yerlerdi. Hepsi Slavlar tarafından yenilip Tuna'ya gittiler. Üçüncü kitapta bu Slav istilasını anlatan David Chytraeus,³⁴² Almanların “Vendler” (Vuenden), İtalyanlar “Slavlar” (Slavi) ve bizim ise “Vandallar” (Vandali) dediğimiz bu Vened veya Venetler, M. S 500 civarı, kavimlerin kaçınılmaz yer değişikliğinden sonra sonra bütün Baltık kıyılarını ele geçirdiler. Baltık Denizi'nden Elbe'ye kaynağından, Bohemya Dağları'ndan denize kadar birkaç yüzyıl boyunca 11 dere/nehir boyunca yaşadılar. Kuşcu Henry ve Büyük Otto, hâkimiyetlerini sağlamlaştırdıktan sonra onları Elbe ve Havele doğru sürdüler. Bu, ilk kez gelmelerinden

---

³⁴⁰ Orbini, burada Gepidler ve Langobardlardan boşalan Tuna, Moravya, Bohemya hattı üzerinden Slavların Elbe yoluyla Mecklenburga kadar yayılmalarını kast ediyor olabilir. Andrew Bell-Fialkoff, **The Role of Migration in the History of the Eurasian Steppe: Sedentary Civilization vs. 'Barbarian' and Nomad**, Palgrave Macmillan US, 2000, s. 141.

³⁴¹ Günümüzde Alman Denizi olarak adlandırılmaktadır.

³⁴² Chytraeus (1531-1600) Tarihçi ve Lüteryan Teologtur.

600 yıl sonra, sürekli savaşların bir sonucu olarak, bir kısmı yok edildi, bir kısmı yenildi ve bir kısmı ise Aslan Henry'e boyun eğdi. Luzitsa ve diğer yerlerde Elbe kıyılarında Slavlar yaşarken, hristiyan dini ile birlikte bu bölgelerde Alman kolonileri kuruldu. Baltık Denizi kıyılarının ilk yerleşim dönemlerinde aynı Slav adı altında gelmelerine rağmen, daha sonra farklı isimler aldılar. Onlar Pomeranianlar (Pomerani), Viltler (Vvilzi), Ranlar (Rvgiani) (Ran adasının karşısında yaşayanlar), Varnlar (Vvarnavi), Bodriçiler (Obotriti), Polablar (Polabi), Vagrianlar (Vvagiri) Glinianiler (Lingoni) olarak adlandırıldılar.

Eskiler tarafından bilinen Pomerania adı, "Pomerian halkı" anlamına gelir, çünkü Slav dilinde Pomerie sözcüğü "Pomerania"dan başka bir anlam ifade etmez. Geçmişte, Pomerania'nın (Pomerania) sınırları, bugüne göre çok daha geniştir.³⁴³ Albert Krantz'a (I. 16) göre, onlar Kashubianlar³⁴⁴ ile birlikte, Mesih'in gelmesinden önce bile bu kıyıda yaşarlardı.

Pomerian halkı ve Kashubianlar, Pomerianlar (Pomerani) Viltler (Vvilzi), Luticiler (Lutici) veya Luziciler (Lusitij) Tollensianlar (Tolenzi), Redariler (Redari) veya Ryadurlar (Riadvri), Circipanianlar (Circipani) ve Kessinianlar (Kyzini) gibi isimlerle adlandırılmıştır³⁴⁵.

---

³⁴³ Orbini'nin Krantz'a atfen ifade ettiği tarihi topraklar Almanya'nın Mecklenburg-Vorpommern'in kuzeybatı kısmı ve Kuzey Polonya topraklarına denk düştüğü görüşündeyiz

³⁴⁴ Pomerianlar ile birlikte aynı bölgeyi palyaşan Batı Slav halkıdır. Pomerian halkı tek kabile değildir. Tarihi Kashub toprakları Kuzey Polonya'ya denk düşmektedir. Polonya halkını oluşturan alt etnik topluluklardandır. Ayrıntılı bilgi için bakınız Нидерле Л. СЛАВЯНСКИЕ ДРЕВНОСТИ, Алетеѡа, 2000. W. F. Reddaway, J. H. Penson, O. Halecki, R. Dyboski, **The Cambridge History of Poland**, Cambridge University Press, 2016,s. 10. Avner Falk, **A Psychoanalytic History of the Jews**, Fairleigh Dickinson Univ Press, 1996.

³⁴⁵ Orbini'nin burada zikrettiği kabilelerin hepsi Batı Slav kabilesi olarak görülmesine rağmen farklı kabilelerdir ve aralarında ciddi mücadeleler olmuştur. Orbini birbirine yakın arazilerde yaşadıkları için, hepsini Pomerianlar adı altında birleştirmiştir. Ayrıntılı bilgi için bakınız Николай Савин, **История происхождения русов и славян**, Литрес, 2019; Ivo Vukcevič, **a.g.e.** 2001

Viltsler ismini (Helmold'un 3. bölümde yazdığı gibi) büyük güçleri olduğu için aldılar. Helmold, Tollensianlar ile ve Redarileri aynı görüyor. İkincisi, muhtemelen Retra kentinden ve eskilerini yaşadıkları Dolenica (Tolense) nehrinden adını almıştır. Redariler, Stettin bölgesinde Pena³⁴⁶ (Pani) ve Oder (Viadro) nehirleri arasında yaşadılar.

Circipanianlar isimlerini Pena Nehri'nden aldılar ve Greifswald (Gripsualdia), Wolgast (Vulgastro) ve Stralsund³⁴⁷ (Sondio) yakınlarında yaşadılar.

Kessinianlar Gucegouio yakınlarında yaşıyorlardı, ve muhtemelen, bu şehre kendi isimlerini vermiş olabilirler, tıpkı Ran (Rugia) adasından ismini alan Ran halkı veya Ranlar, Bohemya Çekleri'nin (Czechi di Boemia) Bem³⁴⁸ diye adlandırılması gibi.

Varni, adını Rostock bölgesi içinden akan Warnow nehrinden (Vuarnao) almıştır.

Bodrichiler Mecklenburgluların topraklarına sahipti. Polablar sanırım, isimlerini ülke ovalarından almışlar. Başkentleri Raceburg şehriydi. Önce prensliği sonra piskoposları ile ünlüydü. Vagrianlar ise, Herold zamanında piskoposluğu Lübeck şehrine taşınan, prensliği ve piskoposları ile ünlü Adelburgo şehrinin yakınında yaşadılar. Glinianiler (Lingoni) ve Linovları (Lini) ayırt etmiyorum. Helmold, I. kitabının I. Bölümünde Glinianilerden ve 38. bölümünde Linovlardan bahseder. Oralarda yaşadıklarından Luneburg (Lune & Luneburgo) isimleri onları çağrıştırıyor. Helmold'un yazdığı gibi, Doğu Slaviada Elbe ve Oder nehirleri arasında bulunan Brandenburg civarına yerleşmiş diğer Slav halklarının isimleri şu şekildedir: Lyubushanlar (Levbvsi), Vilinler (Vvilini), Stodorianlar (Stoderani), Brezhanlar (Brizani), Verüller (Vverli) veya

---

³⁴⁶ Sttettin bölgesinde yakın nehrin adı bugün Peene'dir.

³⁴⁷ Greifswald, Wolgast ve Stralsund Almanya'da Mecklenburg-Vorpommern eyaletinde yer alır.

³⁴⁸ Orbini'nin, Boemi demek istediğini düşünüyoruz. W. F. Reddaway, J. H. Penson, O. Halecki, R. Dyboski, **The Cambridge History of Poland**, Cambridge University Press, 2016 ,s. 8.

Gerüller (Ervli) ve Helmold'da bulunan pek çoğu. Verüller veya Gerüller,³⁴⁹ Havel Nehri boyunca yaşıyorlardı, isimleri Bodriçilerin topraklarında bulunan Vurle şehrinde (Vuerlo)³⁵⁰ hala geçiyor, Verülleri yöneten hükümdarların listesi aşağıda verilmiştir.

SLAV VERÜLLER YA DA GERÜLLERİ YÖNETEN HÜKÜMDARLARIN SIRASI

Aritbert (Ariberto): İmprator Büyük Karl zamanında Slav Verüllerin ve Baltık denizinden Ran'ların hükümdarı idi. İsveç ve Gotiya Svena'nın kralının eşinin kız kardeşi olan Hildegard onun eşi idi.

Billung³⁵¹ (Bilingo): Aritbert'in oğlu idi. Danimarka'dan Holstein'a kadar, Visla nehrinden Weser'a kadar, komşu halkları fethederek kendi topraklarını kattı. Kendi ulu atalarının genellikle yaşadıkları yer olan Mecklenburg'da yaşardı.

(Yulina, Vineto, Retro, Stargardo veya Stargrad, Volgast, Kutsino (Custin), Hijino (Kyssino), Dimino (Domyn), Malhovo (Melchouro) liman kentlerini ve diğer ticari bakımından meşhur olan deniz kıyısındaki şehirleri yönetti.

Meçilav (Mizilao) veya Meçislav (Mizislavo) ve Mstivoy (Mistivoy) kardeş olup, Hristiyanların düşmanı ve Slav Verüllerin hükümdarı olan Billung'un oğulları idiler. Kuşçu lakaplı İmparator I. Henry'nin kızı Margarita Mistivoy'un eşi idi ve onların üç

---

³⁴⁹ Herüller Slav değildir. Eski Germen kavimlerinden oldukları düşünülür. Jordanes'in Getica adlı eserinden haberdar olan Orbini, Jordanes'in Herülleri İskandinavya'dan göstermesine dayanarak ve kendisi de Slavları İskandinavya'dan göç ettirdiği için Herülleri Slav saymakta zorlanmamıştır A. S. Christensen, **a.g.e.** 2002, s. 294. Kaedrich Olsen, **Runes for Transformation: Using Ancient Symbols to Change Your Life**, Weiser Books, 2008, s. 33. Hadrian (76-138) dönemi (117-138) Roma ve bölgeler ve kabileler hakkında bilgi için bkz. EK C.20.

³⁵⁰ Vuerlo adında bir şehir tespit edilememiştir. En yakın olarak Viereck adı geçmektedir.

³⁵¹ I. Otto'nun vassalı Obodrit prensidir. H. Munro Chadwick, **The Nationalities of Europe and the Growth of National Ideologies**, The University Press, 1945.

oğlu vardı: Udo (Vdone), Anadraga (Anadrag) ve Genius (Geneo). İleri yaşta iken eşinin tazyiği ile Bardowick'te Hrsityanlığı kabul etti.

Gottschalk (Godoscalco)³⁵²: Balıkçı köyünün yerinde eskiden Bute (Bute) Vagria, şimdi ise Lubeck olarak adlandırılan büyük bir şehri takriben 1040 yılında inşa etti. Oldenburg piskoposu Markon sayesinde Hristiyanlığı kabul etti.

Udo: O topraklarda ilk hristiyan olan Mstivoy'un oğlu idi. Teoderich Brandenburg ve Sakson Markizi Bernardo ile uzun süren savaş nedeniyle Hristiyanlığı terk etti. Aziz Ordulf, 12 yıldır süren savaşı bırakması ricasıyla birçok ünlü kişiye yanına göndermiş ama çabası boşa çıkmıştır. O, ricaya kulak asmayıp hatta rica ile gelen kişileri aralarındaki Bremen, Hamburg ve Mecklenburgun piskoposu da zulmederek öldürdü.

Apribion (Apribiono): Hristiyanlara baskı yapmakta babasının izinden gitti.

Gottschalk (Gododscalco) Udo'nun oğlu, Hristiyan olarak Hristiyanlığı yaymaya izin verdi ve hatta kendisi bile Hristiyanlığı kabul etmeleri çağrısı ile insanlar arasında bulundu. 1060 yılında öldürüldü ve kendisinden sonra iki oğul Genrich ve Butuya (Buto) bıraktı.

Oğulları Lübeck şehrini büyüttüler ama az sonra Krut (Critone) tarafından kovuldular ve bir süre sonra da Holstein'da ldrldrler.

Henrich (Henrico) Gottschalk'm oğlu ve Butuya'nın kardeşi idi. Ranların hükümdarı Krut tarafından vatanından kovuldu ve sonunda Slavinin eşinin yardımı ile düşmanını öldürdü. Aynı kadını eş olarak aldı ve ondan üç oğlu oldu. Knut (Canuto) Svyatopolk (Sandopolco) ve Zvinike (Suuino) . Bu üç oğul ölüp soyu devam ettirecek kimse kalmadığından Slav Verüllerin hükümdarlığı kesildi. Knut kendi kardeşi

---

³⁵² Gottschalk 1043-1066 yılları arası Obodritlerin prensidir.

Svyatopolk tarafından öldürüldü. Kendisi ise ünlü bir Danimarkalı tarafından öldürüldü. Ve hükümdarları Henrich'in çabalarına değer vermeyerek Ranlar ve Verüller yeniden paganlığa döndüler.

Knut (Canvto) Danimarka kralı Henrich'in oğlu idi. Schleswig'de Udo hükümdarının soyundan olan Niklota (Nicleto) ve Pribislavı saklayan hükümdar Lothar'ı tahtan kovarak kendisini Verülleri hükümdarı olarak ilan etti. Bu takriben M. S 1130'da gerçekleşti.

Pribislav (Pribislao): Bağımsızlığını elde ederek atalarının tahtını geri aldı ama onun halkı yeniden paganlığa döndü. Sakson Dükü Aslan Henry ile giriştiği uzun süren mücadele de onu bu yoldan döndürmedi ve Bambergli piskopos Otton gibi zulümlü ölümü göğüsledi.

Pribislav ve Vartislav (Pribislao, Vvratislao): Niklota'nın oğulları idiler. Sakson Dükü Aslan Henry tarafından yıkılıncaya kadar Verüllerin kralları idiler. Sakson Dükü, işgalden sonra Verülleri Hristiyanlığa döndürdü, Hristiyanlığı kabul etmeyi reddeden Vartislav'ı ise 1170 yılında çarmıha gerdi. Dük Aslan Henry, Pribislav'ı Afrikadaki³⁵³ peygamber mezarını ziyarete giderken yanında götürdü.³⁵⁴ Pribislav, geri döndükten sonra 1179 yılında Lüneburgta yarışların birinde atının altında kalıp öldü. O Doberan (Dobrea)³⁵⁵ şehrine defnedildi ve mezar taşına şunlar yazıldı:

*PRIBISLAVSDEI GRATIA VVERLORUM, VVAGRIORVM, CIRCIPANRVM,
POLABORUM, OBRODITORVM, KYSSINORVM, ET VANDALORVM REX.*

---

³⁵³ Afrika'dan kaskın Kudüs olabileceği değerlendirilmektedir.

³⁵⁴ Aslan Henry'nin 1172 yılında Kudüsü ziyareti sırası Pribislav ona eşlik etmiştir. Graham A. Loud, **The Chronicle of Arnold of Lübeck**, Routledge, 2019, s. 28

³⁵⁵ Mecklenburg-Vorpommern eyaletinde bir şehir.

(Pribislav, Tanrı'nın izini ile Verüllerin, Vagrianların, Circipanianların, Polabların, Bodrichilerin, Kessinianların ve Vandalların Kralı)

Geçmişte Vuerlo (Vuerlia), şimdi Mecklenburg Düklüğü ya da Krallığı denilen bu eyalette Slav Verülleri yöneten böyle hükümdarlar vardı. Geçmişte, bu eyalette kuzey halkları arasında pazarı ile oldukça meşhur Vinava (Vuynava), Yulin ve Vurle (Vuerlia) gibi Verül halkından adını almış bir şehir vardı. Sebastian Münster, Kozmografisinde (III), bu yerlerin sakinlerinden bahsederken, oranın ilk sakinlerine Verüller, Bodrichiler ya da ortak bir isimle, Vandallar denildiğini yazıyor. Devamında Münster diyor ki: “Bu halk özgür ve cesurdu, savaşa alışkındı, Roma tahakkümünde hiç bulunmamışlardı. Roma, İtalya, Fransa, İspanya, Afrika, Avrupa ve Asya'yı savaşları ile rahatsız eden Gotlar arasında liderdi.³⁵⁶ Saksonlarla savaşan Büyük Karl bile, Verülleri rahatsız etmedi. Lyubushanlar (Levbvsii) piskoposluğu ile ünlü Lebus (Leubusio) şehrine isimlerini verdiler. Vilinler ve Stodorianlar, birçok modern yazara göre, Berlin ve Brandenburg yakınlarında yaşıyorlardı. Helmold, Stodorianları ve Brezhanları Havelburg topraklarına yerleştirir. Briesen şehri (Britzen&Briz) bugün Brezhan adını hala yaşıyor Vened denizi kıyısında yaşayan başka Slav halklarda vardı. Sırpların öncülleri, Ditmarschen³⁵⁷ (Thetmasi), Golshtinler (Holsatij), Shuturmarlar (Stermarij) ve Nordalbingler³⁵⁸ (Nordalbingi), sadece komşularına değil onlardan çok uzak halkları bile dehşete düşürdüler. Helmondo'nun dediğine göre, Danimarkalılar savaşta eğlenceli diye

---

³⁵⁶ Münster, Heruli kavminin Gotlar arasında olduğunu belirtir. Herhangi bir Slavlık veya liderlikten söz etmez. Matthew McLean, **The Cosmographia of Sebastian Münster: Describing the World in the Reformation**, Routledge, 2016, s. 245

³⁵⁷ Ditmarschenların Saxon olduğu düşünülmektedir. William L. Urban, **Dithmarschen: A Medieval Peasant Republic**, E. Mellen Press, 1991 s. 3-10

³⁵⁸ Rosik, Bosaulu rahip Helmold'un bu dört topluluğun din, yaşam tarzı, giyim kuşam, dil açısından birbirinde farkları olmadığını ve Sakson kanunlarını takip ettiklerini yazdığını söyler. Obodritlere çok yakın bölgede yaşadıkları için Orbini'nin bu toplulukları Slav saydığını düşünüyoruz. Stanisław Rosik, **The Slavic Religion in the Light of 11th-and 12th-century German Chronicles (Thietmar of Merseburg, Adam of Bremen, Helmold of Bosau): Studies on the Christian Interpretation of Pre-Christian Cults and Beliefs in the Middle Ages**, Brill, 2020,s. 304

Danimarka krallığı ile savaştılar. Aynı zamanda Saxo Grammaticus ve Petrus Suffridus'un³⁵⁹ (II) yazdığı gibi, yarımada için Danimarkalılara karşı her zaman tacı ve tüm krallığı talep ederlerdi. Ayrıca Saksonia, Thüringen, Francia ve Germania'yı tahrip ettiler, Aquitaine, Britania, Northumberland (Umbria), Zeeland (Salandia), ve Oland'a (Olandia) saldırdılar.³⁶⁰ Johannes Aventius (III), Almanya'nın iç kesimlerinde, 480 yılında güçlenmeye başlayan, söz konusu Slavların komşularına zulüm etmeye başladığını yazıyor. Bu nedenle, o zamanın Süev kralı (Sueui) Alarik onları püskürtmek için yeterli güce sahip olmadığından³⁶¹ Silesia, Alsace, Kuzey ve Doğudaki diğer topraklardan ayrıldı Bavarianlar ile Batı'ya doğru Tuna, Ren, Neckar ve Elbe'ye yerleştiler. Süevler ve Bavarianlar'ın terk ettiği toprakları daha sonra Slav kralları Czech ve Lech tarafından işgal edildi. Ardından Saksonia'yı işgal ettikten sonra, acımasızca yağmaladılar ve bazı şehirleri ele geçirdiler. Beatus Rhenanus'un "Almanya"nın ilk kitabında yazdığı gibi, hala orada yaşıyorlar. Aimoin ise (IV, 23), Thüringen'e gelen Slavların Merseburg'da yaşadığını ve bunun dışında birçok köy kurduklarını yazıyor. Öyle ki, Hirsbrulis denilen bir ormanda başka birçok köy inşa ettiler.

Daha sonra Boniface adını alan ve Mainz Piskoposu olan İngiliz Winfried göre,³⁶² İngiliz Prensi Edward'a yazılan bir mektupta bahsedilen Slavlar arasında kadının,

---

³⁵⁹ Petrus Suffridus (1527-1597) Tarihçidir. Frisia halkının Germen kökenli olmadığı görüşü vardır. Frisia halkının tarihini yüceltmeye çalışmıştır. Bu bağlamda Orbini'nin Suffridus gibi ortaçağ ve erken modern dönem yazarlarından etkilendiği düşünülmektedir. Cornelis Dekker, **The Origins of Old Germanic Studies in the Low Countries**, BRILL, 1999 s. 26. Micah True, **The Jesuit Pierre-François-Xavier de Charlevoix's (1682-1761), Journal of a Voyage in North America: An Annotated Translation**, Brill, 2019, s. 40. Prester John, **The Legend and its Sources**, Ashgate Publishing, Ltd, 2015, s. 229-232.

³⁶⁰ Viltler denilen Brandenburg bölgesinde yaşayan Pomerania Slav kabilelerinin IV ve V. yüzyıllarda böyle seferler düzenlendiği belirtilmektedir. Carl Abel, **Slavic and Latin: Ilchester Lectures On Comparative Lexicography, Delivered at the Taylor Institution**, Oxford, Trübner & Company, 1883, s. 55. Ancak, bu cümleden kast edilenlerin Germen topluluk Saksonlar olduğunu düşünülmektedir. Bilgi için bkz. John Hines, **The Anglo-Saxons from the Migration Period to the Eighth Century: An Ethnographic Perspective**, Boydell Press, 2003.

³⁶¹ Süev kabilesinin böyle bir Kral'ı yoktur. Alarik 410 yılında Roma şehrini yağmalayan Vizigot Kralı'dır. Slavların güçlü görünmesi büyük komutan ve kralları yenmiş olması gerekmektedir.

³⁶² Aziz Boniface VIII. yüzyılda yaşamış bir misyonerdir.

kendisini kocasının cesedinin yakıldığı ateş üzerine atmak gibi bir geleneklerinin olduğunu yazıyor. 590'da Saksonya Dükü bu Slavlara karşı koymak için her türlü çabayı gösterdi ve onlara karşı elli üç bin kişilik bir ordu topladı. Carlo Vagriese'nin belirttiği gibi, Saksonia'daki Luchta³⁶³ şehrindeki savaşta kaybetti. Slavların bu zaferi, Saksonlarda öyle bir korkuya neden oldu ki, yukarıda adı geçen Dük, Danimarka kralından destek istemek zorunda kaldı, böylece zor durumlarda onunla güçlerini birleştirip ona yardım edecekti. Ve bunu kolayca başardı, çünkü Danimarkalı kralı, Saksonlar üzerindeki zaferin ardından Slavların kendilerine silah çevireceğinden korkuyordu. Vagriese'ye göre, toplam seksen yedi bin askere ulaşan birliklerini toplayarak, Laupen yakınlarındaki düşmanla karşı karşıya geldiler. Sabahtan akşama kadar süren çetin ve kanlı bir savaştan sonra, zafere Zvezdodrag'ın yönettiği Slavlar daha yakındı. Danimarka kralı öldürüldü ve düşman tarafından takip edilen Sakson Dükü nehre atladı ve böylece kurtulabildi. Bundan sonra, Slavlar Franklara yöneldiler ve tüm Frank topraklarında ciddi bir şiddet gösterdiler. O zamanın Frank kralı Hildebert Boleslav'a karşı ilk komutanlarından biri olan Adulf'u gönderdi. Düşman bir ülkede bulunan ve Frankların Slavlar karşısındaki sayısal üstünlüğünü gören Boleslav, kaderinden korkmaya başladı. Bunu farkedene Adulf, tüm kaçış yollarını kapattı. Bunu gören Boleslav, ordusu ile bir dağa geri çekildi ve askerlerine şöyle hitap etti: "Görüyorsunuz, sadık askerlerim ve yoldaşlarım, düşmanın bizi kuşattığını ve cesaretimiz dışında başka bir kurtuluş umudu bırakmadığını görüyorsunuz. Kaçmak imkânsız, Eğer mümkün olsa bile, bunu atalarımızdan miras kalan kurallar izin vermez. Tüm umutlarımız ve kurtuluşumuz elimizde olduğundan, kendi kurtuluşumuzu, onur mücadelemizi savaşarak vereceğiz. Saksonların, Danimarkalıların ve Frankların daha güçlü ordularını çok kereler

---

³⁶³ Hangi şehir olduğu tespit edilememiştir.

yendiğimizi hatırlayın, düşmanın çokluğundan korkmaya gerek yok. Eğer bu savaşta ölmeye mahkûmsak, düşmanın sevinmesine izin vermeyerek zaferle öleceğiz. Çocuklarımıza, torunlarımıza ve gerçekten de tüm dünyaya, cesaretimizin nadir bir örneğini göstereceğiz.” Bu sözleri söyledikten sonra, savaş düzeni almaları emrini verdi. Adulf ise, sayısal üstünlüklerine güvenerek yürüyen Franklara savaşın başladığı işaretini verdi. Her zaman araziden yararlanmaya çalışan Slavlar, düşmanı cesaretle karşıladılar. Dahası, kurtuluş umuduna sahip olmadıkları için birbirlerinin intikamını almaya layık ölümüne bir savaşa çağırdılar. Öfke ve gürültüleri öyle bir güce ulaştı ki, Franklar tereddüt etmeye ve ağır kayıplar vererek geri çekilmeye başladılar. Bunu gören Adulf, bu savaşa başladığından pişman oldu ve kısa bir süre sonra ordusunun çoğuyla birlikte ölümü buldu. Birçok Slav öldürüldü, komutan Boleslav ölümcül şekilde yaralandı ve dönüş yolunda öldü. Kardeşinin ölümünün intikamını almak isteyen Slav hükümdarı ve Boleslav'un kardeşi Dervan, Hildebert'in Frank tahtında halefi olan Kral Dagobert'e karşı savaş açtı³⁶⁴. Seçkin bir Frank ve Avusturya ordusu olan Dagobert ile savaşarak onu yendi. Thüringen'i ve Frank çevreleyen toprakları istila ettikten sonra, sayısız ganimeti alarak onları acımasızca harap etti. Thüringen'i ve çevredeki Frank topraklarını istila edip, ortalığı harabeye çevirdi ve sayısız ganimeti aldı. Bu zaferden esinlenen Slav Sırpları da Thüringen ve Saksonya'yı işgal ettiler ve bu toprakları yağmalayarak her şeyi ateşe vererek, insanları kılıçtan geçirdiler. Bu Sırplar (Sorabi), Laonikos Chalkokondyles'in,

Yukarı Moesia'daki antik kabile alanına yerleştirdiklerinin bir parçasıdır; Kuzey'den geldiler ve Aimoin'e göre, Dalmaçya'nın çoğunu işgal ettiler. 300 civarında hüküm sürmüş İmparator I. Constantinus zamanında Aşağı Pannonia'da yaşıyorlardı.

---

³⁶⁴ Savaşın 631-634 yılların arasında gerçekleştiği düşünülmektedir. Dervan'ın savaş açtığından emin değiliz. Chris Wickham, **The Inheritance of Rome: A History of Europe from 400 to 1000**, Viking, 2009.

Orada iken, imparatora isyan etmek istediklerinde, Aventius'un (II) yazdığı gibi, bir konuşmada onları barışa çağırdı ve sonunda onları sakinleştirdi. Plinius göre, antik çağda Sırpların ikametgâhı Maeotis bataklığının çevresiydi³⁶⁵, oradan çıkarak, bir kısmı Tuna ve Yukarı Moesia'ya, bir kısmı Sarmatya veya Polonya'nın uçsuz alanlarına doğru ilerlediler, bir kısmı ise şimdi Lausitz olarak adlandırılan Polonya sınırında bulunan Alman bölgesine girdiler. Orada en yakın köylere, Saale ve Elbe nehirleri arasına yerleştiler. Bu nedenle, Dubravius haklı olarak, şehrin kendilerinden ismini aldığı Sırpları (Sirbi) Serbeco'ya (Serbesto) yerleştirir. Ve "O" harfi yerine "E" veya "I" olduğunu karıştırmamalıyız, çünkü bu kelimedede (fark ettiğimiz gibi) bu sıklıkla olur. Thomas Ebendorfer'in³⁶⁶ "Avusturya yıllıklarında" onları Sirviane (Syruiani) diye adlandırır. Söz konusu yıllıklarda Thomas şöyle yazıyor: "Bir zamanlar Lüksemburg'un Çek Kralı John ile evli olan Avusturya'nın Roma kralı Frederick'in kızı Isabella, kısrıklık suçlamasına maruz kaldı. Sırbistan (Syruiia) kralı ile evlenme teklif edildiğinde, ondan hoşlanmadığını söyleyerek reddetti, çünkü Şizma'ya, yani bir Yunan ayinine bağlı kalıyor. " Sakson tarihçileri onları Sorblar (Sorabi) diye³⁶⁷ adlandırıyor. Ve Laonikos Chalkokondyles'de bozuk haliyle Sorabri şeklinde buluyoruz. Konstanz konseyinin metinlerinde Sirfi şeklinde adlandırılıyorlar. Şimdi ise Carniola, Carinthia, Styria ve Macaristan'daki komşuları, onları Sırbli (Sarbgli) veya Serbler (Serbgli) şeklinde adlandırıyorlar. Illyria'daki ülkeleri, Tuna Nehri üzerindeki Samandria'dan Bulgaristan'ın başladığı Niş'e kadar uzanıyor. Sırbistan'ın en ünlü şehirleri; başkentleri Belgrad (Stoinbiograd), metropolleri İmparator I. Iustinianus'un³⁶⁸ doğduğu Prizren, ele geçirilemez kale Novo

---

³⁶⁵ Orbini, Plinius'nin belirttiği şekilde söylemektedir.

³⁶⁶ Thomas Ebendorfer (1388-1464) Tarihçidir.

³⁶⁷ Bremenli Adam ve Helmold'un Sorabi şeklinde ifade ettiği belirtilmektedir.

³⁶⁸ I. Justianus'un doğum yeri hakkında Prizren, Ohri, Niş olduğu görüşleri vardır. Ayrıntılı bilgi için bakınız Stanislaw Turlej, Justiniana Prima: An Underestimated Aspect of Justinian's Church Policy, Jagiellonian University Press, 2017

Brdo (Novo Monte), Türk'ün en zengin altın ve gümüş madenlerine sahip olduğu Karadağ.³⁶⁹ Söz konusu Lusatian Sırları ile İmparator büyük Karl birçok kez uzun savaşlar yaptı, çoğu zaman şahsen savaşlara katıldı. Vagriese'ye (II) göre, askeri liderlerinin önderliğinde onlara boyun eğdirmek için ilk kez onlara karşı güçlü bir ordu gönderdiğinde, hiçbir şey elde edemedi. Çünkü Sırlar ülkelerinden çıkarak karşı geldiler ve büyük cesaretle düşmanla savaştilar. Bu Şiddetli ve kanlı savaşta birçok asil ve ünlü Frank hayatını kaybetti. Sırp Slavlarının hükümdarı Lubidrag veya Lyubidrag'da, savaşçılarının çoğuyla birlikte de öldü. Vagriese'ye göre, bu savaş önceki tüm Frank krallığı yaptığı savaşların en kanlısıydı, çünkü yaklaşık 32 bin Frank ve 14 bin Slav öldü. Hayatta kalan bazı Franklar eve döndü. Her seferinden daha öfkeli, (Aventius (IV) yazdığı gibi) Franklara karşı birleşen Slavlar, Bodrichi (Abroditi) toprakları, şimdi Mecklenburg Düklüğü ve Saksonya'nın bulunduğu topraklarda her şeyi alt üst edip yakıp yaktılar. Bu, İmparator Karl'ı öncekinden çok daha büyük yeni bir ordu kurmaya ve askeri komutanı Luitprand'ın³⁷⁰ komutası altında Sırp ülkesine yeni bir işgale yönelmeye zorladı. Ancak, yürüyüşü hemen başlatan Luitprand, geri dönmeye ihtiyaç duydu. Çünkü Wiles tarafından Slavlar'la birleşmiş olan düşmanın kendisine karşı büyük bir güçle geldiği haberini aldıktan sonra durdu ve devam etmek istemedi. Slavlar, tüm kaçış yollarını kestikten sonra, onu Elbe'de kuşattı ve askerlerinin acımasızca öldürülmesini sağladı. Daha sonra Saksonya ve Thüringen'i işgal ettikten sonra, birkaç yerleşimi yok ettiler ve yaktılar. Bunu öğrenen Karl, üç generalini çağırdı. Odabaşı Adalgiso, Muhafızbaşı Gailone ve Saray Kontu Kont Worado'yu ve Doğu Frank ve Saksonları alarak hemen Sırp Slavlarına karşı koymalarını emretti. Görevlerini yerine getirirken,

---

³⁶⁹ Karadağ bölgesi, 1496 yılında II. Bayezid döneminde Osmanlı tabiyetine girmiş ve XVI-XVII yüzyıl boyunca nahiye sistemi çerçevesinde Osmanlı Devletine bağlı kalmıştır. Zdenko Zlatar, **The Poetics of Slavdom: The Mythopoeic Foundations of Yugoslavia**, Peter Lang, Volume II ,s. 459-461

³⁷⁰ Bu kişi hakkında detaylı bilgi edinilememiştir.

Saksonların isyan ettiği ve Karl'a karşı başkaldırdıkları haberi geldi. Bu nedenle, Franklar daha sonra daha büyük cesaret ve küstahlıkla imparatorun mülklerini engelle karşılaşmadan mahveden Slavlara karşı bu harekâtı terk etmek zorunda kaldılar. Generalleri aracılığıyla değil, doğrudan kendisinin savaş vermesi gerektiğini görenek tüm ülkeden, Slavları fethetmek için yeni birlikler toplanmak zorunda kaldı. Bunu öğrenen Slavlar, ona karşılık vermek için birleştiler. IV. Kitabın 81. bölümünde imparatorun bu Slavlarla olan savaşını anlatan Aimoin: “Almanya'da Okyanus³⁷¹ kıyısında bir savaşçı Slav kabilesi var. Kendi dillerinde kendilerine Veletler (Vveletabi), Frankların dilinde onlara Viltler (Vviltzi) ya da Vltler (Vvltzi) denir.³⁷² Bu kabile her zaman Franklar'a düşmandı. Bu nedenle, Frank krallığına tabi olan veya müttefik olan tüm komşularıyla sürekli savaştılar. Küstahlıklarını kaldıramayan Karl bir ordu topladı ve onlara karşı şahsen savaştı. Mallarını tehlikeye atmamak için imparatorla sözde barış yapan düşmanın ülkesini Elbe üzerine iki köprü inşa ederek işgal etti. ” Sonra Vagriese, Karl'ın bu antlaşmaya o kadar değer verdiğini, Slav hükümdar Dragovit'e önemli³⁷³ sayıda kraliyet armağanı verdiğini ekliyor. Diğerleri, yani Sırplar, imparatorun topraklarını işgal edip, her şeyi acımasızca ateş verip, herkesi kılıçtan geçirdiler. Onlara karşı, İmparator oğlu Karl'ı Aachen'a gönderdi. Karl düşmanla girdiği savaşı kazandı ve Aimoin'in (IV, 92) yazdığı gibi, Sırp Slavlarının hükümdarı Meledoch bu savaşta öldü. Ancak bununla birlikte keşiş Einhard tarafından derlenen biyografide görülebileceği gibi, bu, Slavları

---

³⁷¹ Baltık denizi

³⁷² Orbini, burada Brandenburg bölgesindeki Polabian Slav kabilelerini ve genel olarak Baltık Slavlarını kast ediyor olabilir. Alexander Basilevsky, **Early Ukraine: A Military and Social History to the Mid-19th Century**, McFarland, 2016, s. 146.

bu bilgilerin Annals of Lorsch ve Einhard'ın eseri Vita Karoli'de geçtiğini belirtiyor.

Juan Antonio Álvarez-Pedrosa, **Sources of Slavic Pre-Christian Religion**, Brill, 2020, s. 53

³⁷³ Dragovit'in adı geçmektedir ancak hediye verildiği bilgisine ulaşamadık. Juan Antonio Álvarez-Pedrosa, **Sources of Slavic Pre-Christian Religion**, Brill, 2020, s. 53. Dragovit hakkında daha fazla bilgi için bakınız . Biermann, Felix, 'Land, Elite and Exploitation in Early Medieval Western Slavic Territory', **Revue Belge de Philologie et de Histoire**, 90.2 (2012), 413–28 <<https://doi.org/10.3406/rbph.2012.8331>> Land, Elite and Exploitation in Early Medieval Western Slavic Territory, Felix Biermann

imparatorluğa baskın yapmaktan hiçbir zaman caydırmadı ve Frank imparatorunu sürekli teyakkuz halinde durmaya zorladı. İmparatorun bizzat uzun zaman boyunca bu Slavlar arasında önde gelen Veletlerle savaştığını yazıyor. Aynı şeyi vurgulayan Regino Prumiensis³⁷⁴ (II) ve Petrus Suffridus'da, Slavlardan bazı kabileleri fethetmek için çokça güç sarfeden Karl'ın ile Slavların sık sık savaştıklarını yazıyorlar. İkincisi, imparatorla barış yapan Slavlar, silahlarını Danimarka krallığına karşı çevirdiler, çünkü uzun zamandır böyle gelenekleri vardı. Hollandalı Pietro Crusber, III. kitabında Venetler hakkında asla rahat durmadıklarını, Almanya imparatorlarıyla savaşmadıkları zaman silahlarını Danimarkalılara çevirdiğini yazıyor. Bu nedenle, yaklaşık 804'te Büyük Karl ile barış yapıp Danimarka kralı Gudfrid'e karşı savaşa gittiler. Güçlü bir orduyla Slavlar Bodrichilerin ülkesini işgal etti ve saldırarak kaleleri ele geçirdiler. Ancak daha sonra Aimoin'e (XLIX, 94) göre, ağır kayıplar vererek geri döndüler. Kendi özgür iradesi ile hareket etmeyen, kendi gücüne güvenmeyen Drasko'yu iktidardan kovup, vali Gotlib'i (Godelaibo) öldürmesine rağmen, bu savaşta ordusunun tüm gücünü ve yeğenlerinden biri Reginold'u kaybetti. Onlar kalelerden birine yapılan bir saldırı sırasında öldüler. Ve bu savaşta Vilt Slavları ona yardım etmeseydi, muhtemelen tüm ordusu ile birlikte helak olacaktı. Ancak, Viltler (Aimoin'in yazdığı gibi) Bodrichilere karşı güttükleri eski bir düşmanlıktan ötürü, gönüllü olarak Danimarka ordusuyla birleşip savaştan muzaffer olarak çıktılar.³⁷⁵ Drasko kısa süre sonra Gudfried ile uzlaştı ve generallerinden biri bir ordu topladığında, komşu Slavlara saldırdı, her şeyi ateşe verip kılıçtan geçirdi. Ardından, yeni toplanan bir ordu ve belli sayıda Sakson ile büyük şehir Smeldingi'ye saldırdılar. Başarılarıyla, daha önce onu bir kenara itmiş olanların tekrar onunla ittifak kurmasını

---

³⁷⁴ Regino Prumiensis (d. 842 ö. 915) Benedikten keşişi ve tarihçidir. Chronicon adlı eseri vardır.

³⁷⁵ Viltler, Gudfried ile birlikte Bodrichiler'e saldırdığı belirtiliyor. David Nicolle, **The Conquest of Saxony AD 782–785: Charlemagne's defeat of Widukind of Westphalia**, Bloomsbury Publishing, 2014, s. 84

sağladı. Ancak bundan kısa bir süre sonra Mercota di Reric'de bulunduğu sırada Gottfred'in adamları tarafından öldürüldü. Ölümünden sonra Bodrichiler, İmparator Karl'ın ve Doğu Saksonlardaki elçinin yaşadığı Elbe'deki Hamburg Kalesi'ne (Hohbuochi) saldırdılar ve ele geçirdikten sonra yerle bir ettiler. Daha eski zamanlarda, Fionia³⁷⁶ yakınlarındaki bir savaşta yenilmiş olan Danimarka kralı Siward (Sirardo) ile savaştılar. Orduyu yeniden bir araya getirerek, bir kez daha Jutland'daki³⁷⁷ (Iutia provintia) düşmanla savaştı, ancak orada yenildi ve öldürüldü. Jutland'ı ele geçiren Slavlar topraklarını genişlettiler. Albert Krantz'ın "Vandalia" (I, 13) 'da yazdığı gibi, bu savaşta Siward'ın oğlu Yarmeric ve iki kız kardeşini ele geçirdiler. Biri Norveç kralına satıldı, diğeri Slavların Karl'ın ölümünden sonra çok savaştığı Almanlara verildi. Dindar Louis, yaklaşık³⁷⁸ 818'de babasının ardından imparator oldu, Slavlarla savaştı. Ve Carlo Vagriese'nin (VI) yazdığı gibi, savaşçıların çoğunu kaybederek yenildi. V kitabının 11. bölümünde bu olaydan bahseden Aimoin, Elbe'yi geçen Slavların Saksonya'yı mahvettiğini ve Louis'in soygunu durdurmaya zorlayan önemli bir ordu gönderdiğini yazıyor. Daha sonra 839'da, üst üste iki yıl boyunca onlarla şahsen savaşmaya zorlanan, yukarıda bahsedilen imparatora karşı çıktılar. Bu savaşta, düşmanı olan Slavlardan büyük zarar gördü. Slavlar, II. Ludwig'in oğlu ile de savaştılar. 869'da Saksonların karşında yaşayan Slavlar Saksonya'yı işgal edip ve acımasızca harabeye çevirdiler. Saksonlarla ittifak halinde olan Louis, kişisel olarak onlara karşı çıktı ve savaşta bir pirus zaferi kazandı. Aimoin'e (V, 23) göre, bu savaş çok kanlıydı ve her iki taraf da büyük kayıplar verdi. Slavlar onun topraklarına yaptıkları sürekli baskınları hiç bırakmadılar. 874'te,

---

³⁷⁶ Danimarka'nın Fyn adası olabilir.

³⁷⁷ Danimarka'nın bulunduğu yarımada olduğunu düşünüyoruz.

³⁷⁸ Dindar Louis'in Slavlar ile toprak genişletmek yerine Slavların yaşadığı bölgeleri tampon bölge olarak kullanmak için savaştığı belirtiliyor

Eric Joseph Goldberg, **Struggle for Empire: Kingship and Conflict Under Louis the German, 817-876**, Cornell University Press, 2006,s. 121

Marke'de (Marchia) onlarla savaşan Karl'ın oğlu Louis o kadar zor bir durumdaydı ki, Karl'a, oğluna en kısa sürede yardım etmezse onu bir daha göremeyeceği söylendi. Sonra Karl şahsen olarak oraya gitti ve oğlunu kurtardıktan sonra, birkaç hükümdar tarafından yönetilen Slavlara bir elçi gönderdi ve Aimoin'in yazdığı gibi (V, 31), içinde bulunduğu şartlara göre onlarla antlaşma imzaladı. Ancak, Slav hükümdar Radic veya Rastit ile (Regino Prumiensis II) yazdığı gibi) uzun ve şiddetli bir savaş yürütürdü. Radic'i alt etme imkânı bulamadığında, gizlice yeğeniyle iletişim kurdu ve yeğenini ihanetle ele geçirdi, gözlerini çıkarttı ve onu bir manastırda kapattırđı. Yaptığı içten çok gurur duyuyordu ve kendisine her zamankinden daha fazla onur ve saygı duyulmasını talep ediyordu. Bununla birlikte, Slav Radic'i yukarıda belirtilen şekilde yenmesi, Slavları saldırılarından ve topraklarına zarar verdemekten geri durduramadı. Carlo Vagriese, "Venedlerin Tarihi" nin IV. kitabında bu imparatorun ve kardeşi Karloman'ın Slavlarla sık sık savaştığını anlatır³⁷⁹, bu kabile ile yaptıkları tüm savaşlar arasında üç tanesi önemli savaştı: biri Thüringen'deki Goringen yakınlarında, diğerı Saksonia'daki Rothwick yakınlarında ve üçüncüsü Fulda ve Weser nehirleri arasında olduğunu yazıyor. Bu savaşlarda, birçok askeri lideri ve elli binden fazla askeri kaybettiler, Slav rakiplerinin kayıpları çok küçüktü. Bu iki imparatorun zamanında, bazı yazarların yazdığı gibi, Baltık Denizi'nde yaşayan, güçlü filolara sahip birtakım Slavlar, İngiliz krallığına saldırdılar ve orada kral Herespero'ya³⁸⁰ çok fazla sorun çıkardılar. Ancak sonunda, Geresper³⁸¹ deniz savaşında zafer kazanmayı ve Slav kralı Ratko'yu ele geçirmeyi başardı veya Alexander Skultetus'un³⁸² dediği gibi, Rasta'yı kör ettirdi. Saxone Grammaticus (XIV) yazdığı gibi,

---

³⁷⁹ Karloman, III. Pepin diğer varis oğlu idi. 768-771 yılları arasında hükümdarlık yapmıştır. 771 yılında vefat etmiştir. Michael Frassetto, **Encyclopedia of Barbarian Europe: Society in Transformation**, ABC-CLIO, 2003, s. 89.

³⁸⁰ Bilgiye ulaşamadık.

³⁸¹ Bilgiye ulaşamadık.

³⁸² Alexander Scultetus (1485 1564) Tarihçi ve haritacıdır.

hayatta kalan Slavlar eve döndü. Orada filoyu yeniden bir araya getirerek, Baltık Denizi'ndeki ana ada olan Fionia'ya³⁸³ saldırdılar ve öyle bir yıkım ve imha gerçekleştirdiler ki, eğer bu tekrar olsaydı, ada tamamen terkedilirdi. Vagriese (IV) aynı şeyi söyler, ama Saxo Grammaticus ile zaman konusunda bir miktar çelişkilidir. Sonra Slavlar, Pier Francesco Giambulari'nin yazdığı gibi, Almanya'da kraliyet gücünü ele geçiren, onu uzun süre tamamen silahla kontrol altında tutan Saksonia dükü avcı Heinrich ile savaştı. Girolamo Bardi'ye göre 934 yılında İmparator Heinrich ile 957'de İmparator I. Otto ile savaştılar. Almanya'yı işgal ettiklerinde (Vagriese ve Ulrich Mutsius'un Chronicles'da yazdığı gibi), onu acımasızca harabeye çevirip yıkıma uğrattılar. Bunun için intikam almak isteyen Otto, piyade ve süvariden güçlü bir ordu kurdu, ancak Thüringen'deki savaşta yenildi ve bir avuç askeri ile zor kurtuldu. Kısa süre sonra, İtalyanlar tarafından çağrılan Slavlar imparatora karşı çıktı. Bu savaşçı Slav kabilesi yüzünden halefi II. Otto silahlanmak ve büyük sıkıntılar çekmek zorunda kaldı. Ancak sonunda, onunla savaşa girdiklerinde Bernardo Giustiniani (I) ve Sabellico'nun III Ennead'in III. kitabında yazdıkları gibi, yapılan iki savaşta o kadar ciddi bir şekilde yenildiler ki yurda dönmek zorunda kaldılar. Akabinde imparatorla barış yaptıktan sonra, tekrar tekrar düşmanlara ve isyancılara karşı mücadelede ona yardımcı oldular. Böylece Vikiman (Vichimanno), Otto'ya uzun süredir isyan eden, imparator Slav hükümdar Mizaka'nın (Misacha) bir arkadaşı tarafından öldürüldü. Marian Scott (III) bundan bahseder, ancak Vagriese ile biraz tutarsız, bunun Slavların savaşlar sırasında hizmet ettiği I. Otto zamanında gerçekleştiğini iddia ediyor. 989 ve 999'da savaştıkları İmparator III. Otto'yu da rahat bırakmadılar. Onları fethetmeden önce Elbe'de binlerce askerini kaybetti. Pietro Crusber III. Kitabında, III. Otto 'nun Slavlarla yaptığı son savaş hakkında

---

³⁸³ Baltık denizinde ana ada Zeeland adasıdır.

bilgi veriyor. Otto, defalarca kendisine saldıran, bir türlü fethedemediği Slavlarla anlaşamadı. Bu nedenle, onlarla tekrar savaşa girdi ve bu savaş birincisinden daha kanlı ve acımasızdı ve birçok Slavın öldürülmesine rağmen, Otto ordusunun tüm askerini kaybetti. Ama asla bu kabileyi tamamen fethetmeyi başaramadı. Pier Francesco Giambulari'ye (III) göre, Otto, Saksonya'ya girip Slavlara yönelmiş, ülkelerini harap ederek yakıp yakmış. Fakat Slavlar, herşeyden çok özgürlüğe değer verdiğinden ve her seferinde ölümü imparatorun hizmetine veya başkasına tercih ettiğinden, bu şekilde onları iradesine hiç tabi tutamadı. 1029'daki iktidarının 4. yılında İmparator II. Conrad,³⁸⁴ Slavlar tarafından saldırıya uğradı ve Sibigerto Gemblacese Slavların Conrad'a verdiği zararı sessizce görmezden geldi. 1055'te (Sigibert'in yazdığı gibi) İmparator Frederick'in ordusunu³⁸⁵ yenerek birçok düşman askerini öldürdü. Bu nedenle, şöhretleri dünyaya yayıldığında, Saxone Grammaticus'un "Danimarka" adlı III. kitabında yazdığı gibi Danimarka ve Norveç kralı Harald, farklı halklara karşı savaş açmak üzere, Slav hükümdarları Duk ve Dala ile işbirliği yaptı. Savaşçıların büyük bir ordusu onunla birlikteydi ve cesaretleri sayesinde Harald, Aquitaine'yi fethetti ve İngiltere'ye geldikten sonra, Umbria kralını öldürdü. Ardından, sayısı çok olmasa da büyük bir filoya sahip olan Slavlar, Zeeland'ın (Sialandia) doğu kısmına saldırdılar, burada Kral Roskild (Roschilda) ile şiddetle savaştılar ve büyük bir ganimet elde ettiler. Yeniden 1.500 gemiden oluşan bir filo kurup Hollanda'ya (Halandia) saldırdılar, ancak bir gece çıkan fırtına yüzünden (Saxo Grammaticus'un yazdığı gibi), çoğu battı. Bundan sonra, Slavlara karşı savaşa giren Danimarka kralı Sven yenildi ve Grammaticus'un (XV) yazdığı gibi, onlar tarafından ele

---

³⁸⁴ Conrad II (990-1039), Kutsal Roma İmparatoru. Ayrıntılı bilgi için bkz. Herwing Wolfram, **Conrad II, 990-1039: Emperor of Three Kingdoms**, The Pennsylvania State University, 2006, s. 25, 43, 46.

³⁸⁵ 1055 yılında Kutsal Roma İmparatoru Heinriech olup I. Frederik (1152-1190) arası döneminde İmparatorluk yapmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Gerald Stone, **Slav Outposts in Central European History: The Wends, Sorbs and Kashubs**, Bloomsbury Academic, 2016.

geçirildi. Helmold (I, 24), Ordulf, Sakson Dükü'nün 12 yıl boyunca Slavlara karşı savaştığını, Slavları asla yenemediğini ve her zaman yenilgiye uğradığını yazıyor. Bu, 1066'da İmparator IV. Henry'nin hükümdarlığının sekizinci yılında oldu. Ve bu şaşırtıcı değil, çünkü böylesine ünlü bir Slav kabilesi, büyüklüğü nedeniyle, büyük otorite ve onur elde etti.³⁸⁶ Johannes Aventius I. Kitapta şöyle yazıyor: “Almanların, Venedler dediği ve kendi dillerinde Slav olarak adlandırılan halklar birçok kollara ayrılıyor. İmparator I. Iustinianus döneminde Tuna'yı, Dalmaçya'yı, Liburnia'yı, Illyria'yı, Pannonia'yı ve Noricum'in hâlâ Slavonya denilen bölümünü geçtiler. Onlar hakkında en güçlü kabile olduklarını söylemek yeterlidir.” Aventius hala Slavlardan bahsediyor. Slavlar tüm eski işleri hakkında yazacak sadık tarihçilerine sahip olsaydı, bugün ne kadar ünlü olacaktı. Gelecek yüzyıllarda yaşayacaklara sayısız başarılarını aktaracak olanların uzun süredir yokluğu nedeniyle kaybolanların ne kadar önemli bir şöhret olduğuna inanıyorum. Ara sıra, yazarın niyetinin aksine, düşmanca bir kampa ait olan ve kendi halklarının eylemlerini yüceltmeye çalışan tarihçilerin bazılarında bahsediliyorsa, o zaman bu referansların azlığını görüyoruz ve sonuçta paganların yazdığı hikâyelerin çoğu kendini övmekten başka bir şey değildi. Bu yazarların, kâğıt kaleme değil de, kılıçlara alışkın bu düşmanlarından bahsetmeden geçtiklerinden bir dakika bile şüphe etmezsin. Şöhreti gölgede bırakan ve büyük ölçüde Slavların egemenliğine zarar vermeye katkıda bulunan başka bir durum daha vardı: anlaşmazlık ve iç çekişme. Bu durum olmasa, Pietro Crusber ve Carlo Vagriese'nin yazdığı gibi Slavlar, şüphesiz sadece Baltık Denizi kıyılarına değil, aynı zamanda tüm Almanya ve Fransa'ya da sahip olacaktı. Bu nedenle, herhangi bir yazar, bir kralın veya imparatorun Slavları yendiğinden bahsederse, kişi farklı egemenlerin yönettiği birçok güçlü ülkeye bölünmüş olan Baltık Denizi'nin tüm

---

³⁸⁶ Orbini, ortaçağ Danimarka tarihini anlattığı bu bölümü ifade ettiği gibi, Saxo Grammaticus'tan almıştır. Amacı Danimarka tarihi ve dolayısıyla Avrupa tarihinin kuzey kısmına Slavları yerleştirmektir.

Slavlarını değil, sadece bir kısmına karşı kazandığını anlamalı. Slavların birleşik bir ordu olarak hareket etmesi asla gerçekleşmediğinden, tek bir kral veya imparator, hepsiyle birlikte savaşamazdı. Ve bu kadar bölünmemiş olsaydı, sadece bir Frank kralına ya da imparatoruna değil, tüm birliklerine karşı çıkabilirlerdi. Bunu fark eden komşu hükümdarlar, onları birbirine düşürdüler, Slavlarla savaşan herhangi bir kral ya da imparatorun yanlarında önemli sayıda Slav her zaman bulunurdu. İsveçli ve Grifonların³⁸⁷ uzun süredir yapmaya devam ettikleri gibi Slavlar farklı hükümdarlar ve kendi aşiretleri ile savaştılar. Bundan emin olmak isteyen, Keşiş Helmold, Saxo Grammaticus, Albert Krantz ve Aimoin okumalıdır. Slavlar arasında çok güçlü insanları örnek olarak vermem yeterli olacak. Ranların hâkimiyeti, Slavlar birbirine saldırdıklarında zayıfladı.³⁸⁸ Helmold'a göre, Ranlar, Slavlar arasında en güçlü ve en yetkili insanlardı. Vened Denizi kıyısında ve adalarında yaşadılar, kendi kralları ve çok ünlü bir kiliseleri vardı ve bu nedenle tüm Slav halkları arasında öne çıktılar. Bahsedilen denizde, yedi Alman mil uzunluğunda ve genişliğinde çok verimli Ran adasına³⁸⁹ da sahiptiler. Bu güne kadar (Sedunesi) Sicilya'nın Roma'ya hizmettiği gibi Öresund bölgesine tahıl ambarı olarak hizmet vermektedir. Şimdi kalıntılarının kalmadığı bu Ran adasındaki şehir, bazılarının göre, bahsedilen adanın burnunda bulunur ve Doğu'dan ve Güney'den çok yüksek duvarlarla çevrilidir. Batı tarafında, şehir geniş ve güçlü bir tabya tarafından savunulurdu. Ama Saxo Grammaticus, Arkon'u Vitor adlı başka bir adaya yerleştirir ve Ran'dan bir nehir eni boyunca uzak olan bu şehrin Got kralı Harald ve Danimarka kralı Hemming tarafından yıkıldığını yazar. Abraam Ortelius, Arkona'nın

---

³⁸⁷ Bu ifade, Olous Magnus'un haritasında SCRICFINIA isminin değişmiş hali olabilir. Haritaya göre söz konusu yer Finlandiya topraklarıdır. EK C.4. – Ek C.5.

³⁸⁸ Polonya ve Almanya yönünden gelen baskılar nedeniyle hakimiyetlerini kaybettikleri düşünülmektedir. Rügen adası Almanya'nın Mecklenburg-Vorpommern eyaleti sınırları içinde Baltık Denizinde yer alan adadır. Slavlar IX ve XIV. Yüzyıllar arasında Rani /Ran denilen yerde yaşamıştır. Frank A. Kmietowicz, **Ancient Slavs**, Worzalla Publishing Company, 1976,s. 276

³⁸⁹ Rügen adası olduğunu düşünüyoruz

bulunduğu yerde, eski zamanlarda Helmold'un yazdığı gibi, Avrupa'nın en büyük şehirleri ve çeşitli ulusların en ünlü pazarı olan Slav şehri Vineta'nın olduğuna inanıyor. Diğer halkların misafirlerini kabul ederek, kaldıkları süre boyunca Hristiyan ayinine göre yaşamalarına izin vermeyen Slavlar yaşardı. Bu nedenle, yıkım zamanına kadar, her zaman pagan inancında kaldılar. Ancak, Vinet'te yaşayan Slavlardan daha dürüst ve misafirperver insan yoktu. Helmold bu şehri başka bir yere, yani Oder'in başlangıcına dair kalıntılarının hala görülebildiği Kamen şehri arasına yerleştiriyor. Düşüşünün sebebi kabileler arası kavgadan başka bir şey değildi. Danimarka kralı böyle zengin bir şehri ele geçirmek istiyordu ve büyük bir filoyla ona saldırdı, yağmaladı ve yerle bir etti. Böylece, Ran adasında yaşayan Slavlar, kıyıya baskın düzenledikleri büyük bir filo oluşturdular, özellikle sık sık savaştıkları Danimarka krallarına büyük zarar verdiler. Vitichindo Olandese (III), M. S 809 yılında, 830'da gemiden müteşekkil filo ile Danimarka krallığına ve Doğu Frisia'ya saldırdıklarını ve sebep oldukları diğer sorunların yanı sıra Aldenburg ve Nissen şehirlerini yaktıklarını ve vatanlarına büyük ganimet ile döndüklerini yazıyor. Bu, Büyük Karl'ı, yaklaşık 810 yılında savaşa girmesine ve iki kanlı savaşta yenilgiye uğratarak onları Mesih'in boyunduruğu altına getirmeye itti. Vitichindo'nun yazdığı gibi, Karl, Frankların cesaret değil anlaşmazlıkları sayesinde bunların üstesinden gelebildiğinden, Roma ayinine göre, Hristiyanlığı benimsemelerini emretti ve kısa zaman önce Hristiyan inancına dönüştürdüğü, Saksonlarla birlikte, özellikle o zamanlar söz konusu halklar arasında en çok saygı duyulan St. Vitus kilisesini onurlandırmak için ödeme yapmalarını emretti. Ranlar, Büyük Karl hayattayken haraç verirdiler, ancak ölümünden sonra haracı ve Hristiyan inancını reddettiler. Arkon kentinde bir tapınak inşa ettiler ve Svetovid'in idolünü, yani Aziz Vitus'u kurdular.³⁹⁰ Her yıl erkekler ve kadınlar

---

³⁹⁰ Orbini, burada pagan Slav tanrıların hristiyan azizlere dönüşümüne işaret etmektedir. Marie-Janine Calic, **The Great Cauldron: A History of Southeastern Europe**, Harvard University Press, 2019, s. 25.

kişi başi bir denarius olan tapınak ücretini ödediler. Komşuları onlara adağı sorduklarında, hem yerlerinde olan Vitus'tan, hem de vergisinden memnun olduklarını söylediler. Böylece, bir kez daha putperestliğe düştüler, söz konusu Svetovit'in idolüne taptılar. Bu idol tahtadan yapılmıştı ve bir dev boyutunda idi. Farklı halklardan gelenler yüzünü görebilsin diye, bir zamanlar Janus'un³⁹¹ sahip olduğu gibi dört başi vardı ve sakalsızdı, Saxo Grammaticus'a göre, galiba Slavların bir saç modeli özelliğini tasvir eden saçları her taraftan kısaydı. Üzerindeki kıyafetler ayaklarına kadardı. Bu halktan bir rahibin birçok ritüele uygun şekilde şarap ile doldurduğu demir bir boynuzu eline tutuyordu. şarap ertesi güne kadar boynuzun içinde kalırdı. şarabın seviyesinin değişip değişmediğine bağlı olarak, rahipler bir sonraki yılı değerlendirirdi: seviyenin değişmemesi durumunda azalma ve bolluk durumunda mahsul başarısızlığını tahmin ederlerdi. Sol eli beline yaslanmıştı, ondan yanında bir atının dizginleri ve eyeri, büyük ve zengin olarak bir şekilde dekore edilmiş bir kılıç vardı. Bahsedilen idol, büyük bir tapınağın içinde bulunan, ancak ayrı ayrı duran yaklaşık dört ayak üzerine şapelin içine yerleştirildi, böylece her tarafta söz konusu tapınağın her desteğine biraz mesafe vardı. Her iki yanında zarif bir şekilde dekore edilmiş ve lüks mor kumaşlar asılıydı. Özel bir rahip hariç, hiç kimsenin şapele girme hakkı yoktu. O bile ritüelin arefesi hariç her zaman giremezdi. Temizlik için şapele giren rahip, perdelerin içinde nefes almaya cesaret edemedi. Nefes alması alması gerektiğinde kapıya koşardı ve başını dışarı çıkarırdı, böylece ölümlünün nefesi tanrıya dokunmazdı.

Bu yasağın ihlali en büyük suç olarak kabul edilirdi. Bu idole, kupaların üçte biri ve tüm ganimet hediye edilirdi. Ayrıca onun için savaşa giden üç yüz özel at ve üç yüz asker vardı. Tüm kazançlar rahibe aktarılırdı ve daha sonra herhangi bir bahane altında

---

³⁹¹ Bkz. EK B.2.

çıkartılmasına izin verilmediği hazinede saklanırdı. Saxo Grammaticus, bu idolün sadece Slavlar arasında sayılmadığını yazıyor. Hediyeler, ona, yetenekli bir şekilde hazırlanmış altın bir kâse hediye gönderen Danimarkalı kral Sven'in de bulunduğu yabancılar ve komşu krallar tarafından da getirildi. Bunun için ödüllendirildi, kısa bir süre sonra sefil ve acımasız bir ölümü kabul etti ve Svyatovit ona yardım etmek için hiçbir şey yapmadı. İdolün, kâhin hariç başka bir kimsenin, kuyruk ve yelelerinin kıllarını koparmasının ve üstüne oturmasının ve süslemesinin yasak olduğu çok iri bir beyaz at vardı. Svyatovit'in, istediği zaman düşmanlarını yok etmek için onu sürdüğünden emindiler. Bunun kanıtı olarak, atı her zamanki ahırında temiz, bakımlı ve bağlanmış halde bıraktıklarında, ertesi sabah ter ve çamur içinde bir gecede çok yol kat etmiş halde bulduklarını söylediler. Bu atın adımlarına göre, başlattıkları savaşlarda başarı veya yenilgiyi tahmin ettiler. Bunu aşağıdaki gibi yaptılar. Tapınağın önündeki zemine çiftler halinde, bir çift diğerrinin önünde birbirinden eşit mesafede olmak üzere altı çift tahta çubuk yerleştirildi. Atın zıplamadan kolayca üzerinden geçebileceği şekilde atlama tahtası yerleştirilmiştir. Bu gösteri için belirlenen günde, uzun ve ciddi dualardan sonra rahip atını dizgine alıp atlama tahtasının önüne yaklaşırdı. At sürekli olarak sağ ayağıyla tahtaya basarsa zaferden, aksi durumda yenilgiden emindi olurlardı. Her yıl gelir topladıktan sonra, bu idole birçok hayvan kurban ettiler ve bazen rahip, Hristiyanlardan birini kurban ederek Tanrıların bu kandan çok memnun olacağını söyledi. Bundan sonra tapınağın kapısının önünde maya ile pişirilmiş ekmeğin getirildiği tören düzenlendi. Yuvarlak bir şekildeydi ve bir insanın arkasına saklanabileceği kadar büyüktü. Rahip oraya giderek arkasına saklanır ve yüksek bir sesle, görünüp görünmediğini sorardı. Herkes görünmez olduğu söylediğinde, rahip idole önümüzdeki yıl daha az görünür olacağı için dua ederek dönerdi. Bu tür yanlış inançlar neredeyse 350 yıl boyunca adada devam etti. Vitichindo Olandese (III) ve Pietro Crusber'a (VI) göre, bu süre zarfında birçok ülke ile sayısız savaş gerçekleştirdiler,

sadece kıyı şehirleri ve yerlerinde değil, aynı zamanda Almanya'nın içlerine girerek krallara ve imparatorlara o zamanlarda çok fazla sorun çıkardılar. Ancak, düşünceleri bize açık olmayan Tanrı, böyle savaşçı bir halkın putperest olmaya devam etmesini istemeyerek, Danimarka kralı Waldemar'ın onlarla savaşa girmesini sağladı.³⁹² Bununla birlikte, onlara karşı çok büyük bir filo donatan Waldemar, tek başına onlarla baş edemediğini anladı ve bu nedenle Kazimir ve Boguslav'ın (Buggeslaou) yanı sıra Slavların prensi, Pribislav'u müttefik olarak yanına aldı. Bir kampanyaya başladıktan sonra, 1167'de bu savaşçı insanları yendi ve askerlerine idol Svetovit'in boynuna bir ilmek atıp, Slavların önüne atmalarını, parçalara ayırıp, yakmalarını emretti.³⁹³ Tapınağı tüm kültürle yıktı, hazineyi aldı ve putperestliği terk edip gerçek Tanrı'nın kültürüne dönmesi için herkese emir verdi. Ve Ran adasında kurulmuş 12 kilise bu işte onu sürekli desteklediler. Buna rağmen, Svetovid ilkel batıl inancı yaşamaya devam etti ve Çek Prensi I. Wenceslaus,³⁹⁴ İmparator Otto'dan aldığı Aziz Vitus'un emanetlerine evrensel ibadet için transfer edene kadar Çeklerde uzun süre bu durum devam etti. Ancak bu da, Svetovit anısının Çeklerde yok olmasına yardımcı olmadı. Bugüne kadar, Çeklerin Vita adı altında selamlamalardan daha ünlü ve sık selamları yok. Uzak topraklardan misafir veya arkadaş geldiğinde “Vitya, Vitya” diyorlar, sanki Svyatovit'in lütfuyla olmuş gibi, güvenli ve sağlam olduklarından sevinç duyuyorlar. Bu batıl inancı, Tetislav'ın kardeşi soylu adam Yanimar'ı yok etmeye çalıştı. Mağlub oldukları zamanlarda Ran adasını yönetiyordu. Katolik inancı öğretilir öğretilmez, kutsal vaftizini cesurca ve kararlılıkla kabul etti ve tüm halkına kutsal yazı tipi ile yeni bir hayata geçmelerini emretti. Ve daha sonra İsa'nın inancına olan vaazının yardımıyla onları güçlendirmekten bıkmadı, böylece

---

³⁹² I. Waldemar (1131-1182) 1154-1182 arasında Danimarka kralıdır.

³⁹³ İşgalin 1168 yılında gerçekleştirildiği ve kiliselerin sonradan kurulduğu düşünülmektedir. Anti Selart, Livonia, Rus' and the Baltic Crusades in the Thirteenth Century, Brill, 2015, s. 48.

³⁹⁴ I. Wenceslaus (911-935) 921-935 arası Bohemya Düküdür.

Mesih'in çağırıldığı ikinci elçi Pavlus gibi görünüyordu. Apostolik hizmet ve eylemleri, ya teşvikler ya da tehditler yoluyla gerçekleştirdi. Hayvanlara yönelik vahşeti ile üstün olan ve Baltık Denizi'nin tüm Slavları arasında dönüşümde en ısrarcı olan bu kabalara inanmaya döndü. Farklı zamanlarda, hükmeden hükümdarlar aşağıda listelendi.

ESKİ ZAMANLARDA RAN ADASINI YÖNETEN HÜKÜMDARLARIN LİSTESİ

Vitislav: ölümünden sonra oğulları Tetislav ve Yaromiri bırakan, Ran adasında M. S 938 yılında kral olmuştu. Sonraları Yaromir Danimarka kralı oldu, Hristiyanlığı kabul etti. Öresund (Sundese), Heldennamenskoe (Eldenamense), Roskilde (Kaschildense) episkoposluklarını oluşturdu

Krin: II. Konrad ve III. Henry'nin zamanında Ran adasının hükümdarı idi. Lyubomir (Lubeniroy) veya Lyubimir (Gliubimiro) ve Krut (Critone) adında iki oğlu vardı. Lübeck şehri bu Lyubomirden adını almıştır.

Krut: IV. Henry zamanında Verüllerin kralı Gottschalk'ı savaşta yendi ve onun oğulları Henrich ve Butuya'yı esir aldı.

Svyatopolk: Danimarka kralı Yanimar'ın oğlu idi. Hükümdarlığını babasından ve 1117 den Ranlılar'ın hükümdarı oldu.

Vitislav: Svyatopolk erkek kardeşi. Ölümünden sonra arkasında kimseyi bırakmadığı için Ran hükümdarlığını eline aldı. III. Vitislav, II. Yaromar, Borislav.

Borislav: Babasının ölümünden Ran'da hükümdarlık etti ve yaklaşık 1250 yılında kendisinden sonra varis bırakmadan öldü.

Barnim: (I. Yanimar'ın 3. oğlu idi.) kendi erkek kardeşlerinin ve kuzenlerinin ölümünden sonra Ran'ın hükümdarı oldu ve ölümünden sonra İvan ve Debislav isimde

oğullarını bıraktı. Sonradan 1260. yılda Debislav Kamp Manastırını kurdu. (Monasterio di Camp)

II. Yaromir: I. Vitislav'ın oğlu idi. Uzun süre sıradan bir kişi gibi yaşamış ama tüm akrabaları öldükten sonra M. S 1303 yılında Ran hükümdarı oldu. Ölümünden III. Yaromer ve III. Vitislav isminde oğullarını bıraktı. Onlar sonradan Hristiyan inancını Livonia'ya kadar yaydılar.

III. Vitislav: Hristiyan inancını Livonia'ya kadar yayan kişilerden biri idi ve Ran hükümdarlığını babasından devraldı. IV. Yaromor, III. Vitislav (Öresund halkı (Zudenesi) tarafından öldürülen ve Sambora isimli oğulları, Anna isimde kızı vardı. Anna Stettin Dükü Boguslav'ın eşi oldu.

IV. Yaromar: Tüm kardeşleri öldükten sonra tek başına Ran hükümdarı oldu. Öldükten sonra erkek çocuğu olmadığından, kız kardeşinin Anna'nın oğlu Vratislav (Stettin ve Pomorya'nın düklüğüne hükümdarlığına kattı. Bu nedenle Pomorya hükümdarları Ran hükümdarları diye isimlendirilirler.

Ama Ran Adası, Baltık Denizi Slavları arasında putperestlik için bir üreme alanı olarak hizmet etti. Bununla birlikte, idolleri benzer değildi, yalnız form ve kültlerinde farklıydı. Tarlalarda ve özel evlerde duran sayısız idollere ek olarak, tapınaklarda duran ve insan benzerliğine sahip idoller vardı.³⁹⁵ Bu tür put örneğine Helmold'un yazdığı gibi (I, 84), Plun³⁹⁶ Slavlarının bir tanrısı olan Podoga (Rodaga) dahildir.³⁹⁷ Diğerleri, Aldenburger'ların tanrısı Prov (Prove) gibi, kutsal korularda durur ve belirgin bir şekli ve

---

³⁹⁵ Ponte dei Quattro Capi olarak da bilinen dört başlı Ponte Fabricio heykeli için bkz. Ek. B.2.

³⁹⁶ Bodrichi yada Lutichi (Vendler) den bir alt kabile olabilir. Plön gölü Kuzey Almanya yer almakta ve Lübeck şehrinin kuzeyinde bulunmaktadır

³⁹⁷ Havayı, bahar mevsimini, güzel havayı temsil eden tanrı olabilir. Александра Баженова, **Легенды и боги древних славян**, литре, Москва, 2017, s. 27

benzerliği yoktur. Polablar ve Lablar (Laboni) Tevton'a (Tevtone)³⁹⁸ ibadet ettiler, onu Merkür olarak sayarlar ve ona insan kurban verirler, ayrıca, kendi dillerinde Jiva (Siva) denilen belirli bir Tanrıçaya da ibadet ederlerdi. Sağ elinde bir yay ve ok tutan cesur bir kız gibiydi. Bu, söz konusu silahlarla ustaca ve cesaretle hareket edebilen kişinin Jiva³⁹⁹ (Siva) Tanrıça tarafından taçlandırılacağını sembolize ederdi. Juno'ya saygı duyuldu. Radigast veya Radigost idolüne Retre şehrinde Bodrichiler tapardı. Elinde büyük bir kılıç tutan, cesur bir savaşıya benzeyen ve yanında yabancı gibi giyinmiş bir erkek vardı. Bu, evinde misafir veya yabancı kabul etmeyen bir Slav'ın kafasının kesilmesi anlamına gelirdi. Aynı zamanda bu (başkalarının inandığı gibi) Slavların sadece kendileri için değil, bir kılıç yardımıyla misafirler için de yiyecek almasına izin verilmesini ifade ederdi. Diğer putların iki, üç ve dört başı vardı. Buna rağmen, Slavlar göklerde diğerlerinin itaat ettiği tek ve yüce bir Tanrıya inanıyorlardı. Gökte hüküm sürer ve kanından inen diğerleri, kendilerine verilen görevleri yerine getirdi, ayrıca, bu Tanrı, Tanrısına daha yakın olanlar diğerlerinden yüce olarak kabul edilirdi. Bahsedilen Tanrılara özel sunak ve tapınaklarda hükümdarlarla eşit onura sahip rahipler tarafından hayvan, bazende insan kurban edilirdi. Onların şerefine şenlikler düzenlediler, çevrelerde şarap dolu bir kâse ile başlatılan ortak ritüeller düzenlediler ve iyilik Tanrısı ve kötülük Tanrısı olarak ilan ettiler. Mutluluğun iyi bir Tanrı tarafından, talihsizliğin kötü Tanrı tarafından verildiğine inanıyorlardı. Bu nedenle Helmold'un yazdığı gibi, kendi dillerinde, Şeytan veya Chernobog, yani "kara Tanrı" ve Belbog "beyaz Tanrı" diye

---

³⁹⁸ Orbini'nin burada bahsettiği, yıldırım ve gökgürültüsü ve savaşların tanrısı Perun olabilir. И. И. Срезневский, **Исследование о языческом богослужении древних славян**, Санкт-Петербург, 1848, s. 3.

³⁹⁹ Tanrıça Jiva, Pagan Slav inanıcında yaşamı ve gençliği temsil eder. İnsanların yaşamlarında büyük değişiklikleri öngörmek ve korkunç doğal olayları tahmin etmek, kafa karıştııcı herhangi bir durumu anlama yeteneği olduğuna inanılır. Mevsimsel ölümü temsil eden kışı ve baharı karşılama törenlerinde bir kukla ve korkuluk gibi doldurulup temsilen tanrıça Marena'nın karşısındadır. Валерий Алексеевич Чудинов, **Священные камни и языческие храмы древних славян: опыт эпиграфического исследования**, Фаир-Пресс, 2004, s. 583

adlandırılırdı.⁴⁰⁰ Bazı iyi kuralları ve gelenekleri vardı. Örneğin, gençlerin yaşlılarına itaat etmeleri için büyük özen gösterdiler. Aralarında muhtaç veya fakir yoktu.

Birisi hastalık veya yaşlılık nedeniyle zayıf düşerse, diğerlerinin bakımına kalırdı, böylece onunla ilgilenecek ve onu en büyük özenle besleyecek kişiler vardı. Helmold ve Giovanni Tigurinus'a göre (Eski Ziyafetler üzerine (I)) de, olağanüstü konukseverlik ile farklılık gösterirlerdi. Ülkelerinde bulunan bir herhangi yabancı gece için konaklama bulmak zorunda değildi-hemen onu kabul ederler ve sırayla davet ederlerdi. Bu insanları tarlada, balık avında ve avcılıkta ele geçirdikleri her şeyi, misafirlere ve onlara hediye almak için harcarlar, en güçlü ve en kudretlisi savurganlık bile olsa da en büyük cömertliği gösteren kişi olarak kabul edilirdi. Bu, Sık sık deniz baskınlarına neden olurdu. Bu günah onlarda mazur kabul edilirdi ve herhangi bir şekilde göstermek zorunda oldukları misafirperverlik tarafından kefaretilirdi. Kuralları, geceleri yağmalanan her şeyin sabah konuklar arasında paylaşılması gerektiğini belirtirdi. Bir yabancıyı misafirliğe kabul etmeyi reddeden biri (çok nadiren oldu) olursa, kural, herkese onun evini tüm eşyalarıyla yakmasına izin verirdi. Herkes ona karşı isyan eder, alçaklık ve korkaklık ile suçlar, bir parça ekmeği çok görür ve bir yabancıyı misafirliğe kabul etmeyi reddeden kişiyi kabul etmeyi reddeder. Onlar da Tanrı adına yemin etmek kesinlikle yasaktı. Bunun Tanrıların intikam dolu gazabını çeken şeylerle eşdeğer olduğuna inanıyorlardı. Herhangi bir korkunç suçu işleyenler, çarmıha gerildiler, haçın, suçluları cezalandırma aracından başka bir şey olmadığını ve Haçtaki vaazı dinlemek istememeyi savundular. Birçok ve Hristiyan hükümdar, onları kendi inançlarına dönüştürmek için çok çalışmak zorundaydı, çünkü Mecklenburg, Brandenburg, Ran, Pomerania ve Livonia'da

---

⁴⁰⁰ Pagan Slav inanişında Chernobog (Kara Tanrı) ve Belbog (Beyaz Tanrı) düalist bir yapıya sahip inaniştir. Chernobog kötülük, mutsuzluk sıkıntı, karanlık gibi durumları temsil ederken Belbog iyilik, güzellik aydınlık gibi karşıt durumları yansıtır. Аугıntılı bilgi için bakınız. Александр Сергеевич Фаминцын, **Божества древних славян**, Санкт-Петербург, 1184.

Hristiyan inancını yok etmeye çalışan birçok hükümdar vardı. Hristiyanlığı zorla kabul ederler ancak yine de sık sık putperestliğe geri dönerlerdi. İmparator Kuşçu Henry, komşu halkları dönüştürmek için çok çaba harcadı, sonra oğlu Otto, birçoğunu kabul etmeye zorladı ve çok sayıda kişi özellikle Brandenburg ve Mecklenburg'da vaftiz edildi. III. Otto'nun⁴⁰¹ himayesinde, bu topraklar kiliseler, din adamları ve keşişlerle dolup taşı. Buna rağmen vahşi Pomeranya sakinleri Hristiyan inancını tam kabul etmediler. Pomerania'daki Yulinler⁴⁰² (Giuliansi), yabancıların yeni bir dini vaaz etmelerini yasakladılar. Bu nedenle, anakara sakinleri inançta sabitlik bakımından farklılık gösterse bile, hristiyanlığa dönüştürülen son kişilerdi. III. Otto Doğu'da hüküm sürerken, kendisi imparatorluğun vassalı olarak tanınan Polonya kralı Boleslav,⁴⁰³ Oder'e kadar tüm Slavları vaftiz etti, böylece İncil bu doğu topraklarında parladı. Slavların ilk Hristiyan hükümdarı Billug (Blug) veya Bilung (Bilung) 980'de öldü. Oğlu Hristiyan inancını kabul ediyormuş gibi yaptı, ama gizlice ona zulmetti. I. Otto zamanında Pomerian Slavia'sı Visla veya Vistula nehrinden Cimbria'ya⁴⁰⁴ kadar olan topraklar gelişti, ilerledi. Billug'un başkenti Vineta idi diğer şehirler Retra, Yulin, Stargrad, Volgast, Dimin, Kutsin, Malkhov ve Hijindi. Billug'un ölümünden sonra oğulları toprakları kendi aralarında böldüler. Onların zamanında, Sakson Dükü II. Bernard⁴⁰⁵, İmparator III. Heinrich'e⁴⁰⁶ karşı soyluları isyana kaldırdı ve Slavlara o kadar kötü davrandı ki, tekrar putperestliğe dönmelerinin nedeni oldu. Brandenburg Markizi de aynı şekilde davrandı bu yeni dönüştürülmüş Hristiyanlara yönelik zulme, özgürlüklerini savunmak için silaha sarılmak ve Hristiyan inancını reddetmek, zulmü Hristiyanlara çevirmek, kiliseye ateşe

---

⁴⁰¹ III. Otto (980-1002) 982-1002 yılların arasında Kutsal Roma Germen İmparatorudur.

⁴⁰² Polonya'nın Baltık denizinde Pomerania bölgesinde Wolin adında bir adası bulunmaktadır. Bu bölgede yaşamış Slav topluluğu olabilir.

⁴⁰³ I. Boleslav (967-1025) 992-1025 arası hüküm süren Polonya kralıdır.

⁴⁰⁴ Jutland yarımadası olabileceği düşünülmektedir.

⁴⁰⁵ II. Bernard (995-1059) 1011-1059 yılları arasındaki Sakson Düküdür.

⁴⁰⁶ III. Heinrich (1016-1056) 1046-1056 Kutsal Roma Germen İmparatorudur.

vermek ve din adamlarını dövmek şeklinde karşılık verdiler. Elbe ve Oder arasında yetmiş yıllık Hristiyan olan Slavların (putperesliğe geri döndüler), haraç ödemelerinden memnun olan Saksonya Dükü, Petrus Ortopeus'un yazdığı gibi, bu kadar güçlü insanlara karşı savaşılamazdı. Kuşçu Heinrich'de bu gidişata katkıda bulundu. Slavların hükümdarları Mstivoy'un soyundan Anadrag, Gneus ve yaptığı vahşete yüzünden öldürülen kötü adam Udo idi. Oğlu Gottschalk babasını vahşilikte aştı, ama sonra tövbe etti, vahşeti bıraktı ve Danimarka krallığından anavatanına geri döndükten sonra, tüm gücüyle Hristiyanlığa dönmeye çalıştı. Çoğu zaman insanları kiliseye geri dönmeleri için şahsi olarak çabalayan Mstivoy'un torunları, paganizme düşenlerin neredeyse üçte birini döndürdü, kabile arkadaşları tarafından öldürüldüler. Slavlar, inanca sadık olanları yenerek paganizme döndüler. Bu çalkantı 1066 yılında İmparator IV. Heinrich'in⁴⁰⁷ saltanatının VIII. yılında meydana geldi. Gottschalk oğullarının, babalarının öldürülmesinin intikamından korkan Slavlar, Hristiyan olmamak için Saksonya'nın büyük Düküne büyük zorluklarla karşı koyabilen Hristiyanların şiddetli düşmanı Krut'u egemen olarak seçtiler. Slavlar haracın büyüklüğünden dolayı Hristiyanlıktan nefret ediyordu. IV. Henry ve oğlu V. Heinrich⁴⁰⁸ dini tartışmalarda yer alan Saksonlara karşı düşmanca eylemlerde bulunarak Slavları kutsadılar. Bununla birlikte, onu takip eden Boleslav Polonyalı hükümdarlar ile komşu Pomerania Slavlarını Hristiyanlığı kabul etmeye zorladı, bu nedenle Doğu Slavları, Batı Slavlarından önce Hristiyan oldu. Yaşlı Krut, karısı Slavina'nın yardımıyla sarhoş olduğunda, Gottschalk, Henry'nin oğlu tarafından öldürüldü. İkincisi, yukarıda bahsedilen Slavin ile evlendi, babasının tahtını geri aldı. Egemenlerinin onları Hristiyanlığa dönüştürmeye çalıştığını gören Slavlar, ona karşı isyan etti. Ancak Henry, Saksonya Büyük Dükü'nün yardımıyla, dinlerini değiştirmelerini gerektirmeden onları

---

⁴⁰⁷ IV. Heinrich (1050-1116) 1084-1105 Kutsal Roma Germen İmparatorudur.

⁴⁰⁸ V. Heinrich (1086-1125) 1106-1125 arası Kutsal Roma Germen İmparatorudur.

haraca bağladı, çünkü Hristiyan inancına olan nefretlerinin gücünü biliyordu. Daha sonra, söylendiği gibi şiddetli bir savaş sonucunda Ran Slavlarını, Vagraianları, Polabları, Bodrichileri, Kessinianları, Circipanianları, Pomorianları Polonya'ya kadar tüm Slavları kendisine haraca bağladı. Buna istinaden Slavların kralı olarak adlandırıldı, ancak tevazu göstermek dışında bu unvanı kabul etmedi. Henry 1126 da öldü ve Danimarka kralı Knut, Henry'nin oğullarının yerine hüküm sürmeye başladı.⁴⁰⁹ Henry, Pena'nın diğer tarafındaki toprakları yönetirken, Doğu Slavonia kralı Vartislav,⁴¹⁰ Bamberg Piskoposu Aziz Otto'ya⁴¹¹ vaaz vermesine izin verdi, tüm soylular ve şehirliler Hristiyan inancını kabul etti ve İncil, Sakson Dükü Aslan Henry zamanına kadar orada parlatıldı. Sonuncusu, Kudüs'teki Rabbimizin mezarını ziyaret edecek, Slav egemen Pribislav'ı kendine yoldaş edindi. Geçmişteki Slavlar da Prusya'nın tamamına sahipti ve Prusyalılar olarak adlandırıldılar. Çok eskiden, Modern yazarlardan tarafından Tano olarak adlandırılan Tanais Nehri'den kaynaklanan doğudan kuzeye daha yakın ve yüksek olan ülkelerin kıtlığı ve talihsizliği nedeniyle bu topraklara geldiler. Giambulari'nin (IV) yazdığı gibi buzdan ve kardan kaçarak buraya geldiler, buraları boş buldular, çünkü (tarihi yazılarda görüldüğü gibi) Gotlar bu toprakları bırakmışlardı, sevindiler ve oraya yerleştiler. Ama Almanların yaşadığı Vistül'ü geçemediler ve şimdi bazılarının Pregel dediği, Prusya'nın doğusunda yer alan Crona Nehri'nden Visla'ya veya Sarmatia'yı Germania'dan ayıran Vistül'e kadar yerleştiler.⁴¹² Ve yaklaşık 1250 mil uzunluğunda ve 140 mil genişliğinde

---

⁴⁰⁹ 1126 yılında Danimarka Kralı Niels'tir. Yazar, 1080-1086 yılları arasında hüküm süren IV. Canut ile karıştırmaktadır.

⁴¹⁰ II. Vratislav (1032-1092) 1061-1085 yılları arasında Bohemya Düküdür.

⁴¹¹ Aziz Otto (1066-1139) Bamberg Başpiskoposudur.

⁴¹² Yazar burada Ptolemius'un haritasına atıf yapmaktadır. Bkz. Ek C.1. Burada Slavların batıya doğru göçünden ve Germen (Tötonlar/Teutons) ile ilk temaslarından bahsedilmektedir. Slavların batıya doğru göçü ve Tötonlar ile Slavlar arasındaki ilk temaslar Doğu-Germen kabilelerinden Bastarnae'lerle Batı-Slavları arasında olmuştur. Detaylı bilgi için bkz. Roman Smal-Stocki, **Slavs and Teutons: The Oldest Germanic-Slavic Relations**, Bruce, 1950. Karl Heinrich Menges, **An Outline of the Early History and Migrations of the Slavs**, Columbia University, 1953.

bu ülkeyi işgal etseler de ekip biçmediler, sadece mera olarak kullandılar. Bunu, muhtemelen ya diğer insanlarla (büyüklüğünü bilselerdi savaşlılardı) bu topraklar uğruna savaşmak istemedikleri için veya şimdi Tatarlar arasında olduğu gibi, çiftçiliğe alışkın olmayıp açlıklarını çığ et ile susuzluklarını sade ya da at kanı karıştırılmış süt ile giderdikleri için yaptılar. Taş evler inşa etmediler, çocuklarını ve kendilerini soğuk ve yağmurlarından koruyan mağaralarda ve ağaç oyuklarında yaşadılar. Tarihi eserlerden öğrenilebildiği kadarıyla, savaşçılıklarından çok, vahşetleriyle daha çok biliniyorlardı. Yüzyıllar boyunca ne tapınma ne de din vardı. Sonunda, diğer Slavlar gibi hayvanları, yılanları ve ağaçları (Papa II. Pius yazdığı gibi) Tanrıları olarak görme hatasında bulundular. Tanrılarını korudukları üç bölüme ayrılmış bir meşe ağacı vardı. Bir kısımda Perun'un (Petvno)⁴¹³ idolü vardı ya da diğerleri yazdığı gibi, "yıldırım" anlamına gelen Perkun (Percvno) . Onuruna gece gündüz sürekli meşe ağacından ateş tutuşturdular.⁴¹⁴ Hizmetçinin ihmalkârlığı nedeniyle ateş sönerse, suçlu kişi ölüm ile cezalandırılırdı. Diğer tarafta idol Potrimps (Patrimpo) vardı. Kültü, sütle tahrik edilen canlı bir yılanı tutmaktı. Üçüncü tarafta, onuruna insan kafatası tutulan idol Patols (Patelo) vardı. Ayrıca ibadet ettikleri ve ilahi şeref gösterdikleri başka tanrılar da vardı, ancak tüm kurbanlar meşe bahçelerinde onlar adına yapılırdı. Sahip oldukları her şeyin koruyucu bir tanrısı vardı. Aralarında baş Tanrı, derin saygı duydukları ev Tanrısı Ausschauts Vvrchayto idi.⁴¹⁵ Taşınır malların ve hayvanların tanrısıydı. Diğer tanrı Sneybrat (Sneybrato) idi. Kaz, tavuk, ördek, güvercin ve sülünün koruyucu azizi idi. Üçüncü yerli tanrı Gurk (Gvrcho) olarak adlandırıldı ve yenilebilir her şey için kaygılandığına inanılırdı. Yazı ve

---

⁴¹³ Perun, Pagan Slavların inancından baş Tanrı konumunda olup, gökyüzünün ve gök olaylarının Tanrısıdır. Bilgi için bakınız. M. T. Znayenko, **a.g.e.**, 1980.

⁴¹⁴ Pagan Slavlarda, meşe, Tanrı Perun'un ağacıdır ve kutsaldır. James George Frazer, **The Golden Bough**, Cambridge University Press, 2012, s. 60.

⁴¹⁵ Olduğu dönemde, Auusschauts'un, sağlık getiren Tanrı olduğuna inanılmaktadır. Algirdas J. Greimas, **Of Gods and Men: Studies in Lithuanian Mythology**, Indiana University Press, 1992, s. 109

alfabeleri olmadığından bir kişinin yazı yoluyla ruhunu, düşüncelerini bir başkasına açabileceğini söylenseydi inanmazlardı. Yaklaşık 1000 yılında, Prag piskoposu Adalbert,⁴¹⁶ Hristiyanlığı Prusya'ya vaaz etmek için gönderilmişti, Ossa Nehri'ni geçmek için ödeyecek parası olmadığından, bir kürek darbesi yedi, ama hakarete alçakgönüllülikle karşılık verdi. Ülkeye girdiğinde Mesih'i vaaz etmeye, ölümsüzlük vaat etmeye ve ibadet ettikleri güneş, ay, ateş, su ve bahçelerin ilahilik vasıf içermediğini, sadece oluşumlar olduğunu kanıtlamaya başladı. Jan Dubravius (VI) yazdığı gibi, bir keresinde bu dindar adam, bu kâfirlere hutbede seslenirken onu dinlemek istemediklerini görünce, bir koyun sürüsüne dönüp Tanrı Sözü'nü vaaz etmeye başladı. Koyunlar (ilahi müdahale olmadan) durup kulaklarını diktiler, konuşmasını dinleyerek, başlarını sürekli sallamaya başladılar. Adalbert'in vaazlarının gelirlerini oldukça azalttığını gören Pagan rahipler, onu Felynaus ülkesinin yakınındaki deniz kenarında ele geçirdiler ve yedi kez bıçaklayıp, kafasını keserek cesedini bir ağaca astılar. Evinde kaldığı kişi, kalıntıları toplayıp toprağa gömdü. 1226 yılında Töton Şövalyeleri, Prusya'da sözü edilen Slavlara saldırdı. Savaşta onları yendikten sonra, Hristiyanlık ilk olarak Alman dili ile birlikte Prusya'da tanıtıldı, Prusya Slavlarının dili kısa süre sonra yok oldu. Prusyalılar hakkında söylenecek başka bir şey olmadığından, şimdi ise herkesin Moskova knezliği olarak adlandırdığı Rus Slavlarına dönüyoruz.

Slavların geri kalanı Sarmatya'dan ayrılıp Alman Denizi'ne doğru yol aldıklarında ve diğerleri Tuna'ya doğru farklı bir yol tuttıklarında, onlar anayurtlarında kaldılar ve eski tarihçiler tarafından farklı şekillerde adlandırıldılar. Antoninus Pius'un biyografisinde Eli Spartian ve Capitoline Aurelianus biyografisinde Flavius Vopiscus

---

⁴¹⁶ Prag Piskoposu Adalbert 956-997 yılları arasında yaşamıştır.

Syracusanus⁴¹⁷ onları Roxolanlar (Roxolani) ⁴¹⁸ diye adlandırır. Plinius (IV, 12) ise Toksolanlar (Tossolani), Ptolemeus Troksolanlar (Trossolani), Strabon (VII) Raksanlar (Rhassnali) veya Roksanlar (Rhossani) diyorlar. Raffaello Maffei ve diğer birçok yazar ise onlara Rutenler⁴¹⁹ diyorlar, şimdi genel olarak kabul edilen isimleri ise Ruslar (Russi), yani "dağılmış, dağınık olanlar," çünkü Rusça'da veya Slavca'da, Rosseya (Rosseia) "dağılmış, dağınık" anlamından başka birşey ifade etmiyor. Sebepsiz olarak Rus veya Dağılmış Olanlar olarak adlandırılmadılar: Slavlar, tüm Sarmatya'nın Avrupa ve Asya bölümünü işgal ederek yayıldılar.⁴²⁰ Kuzey Kutup Okyanusu'ndan Akdeniz'e ve Adriyatik Körfezi'ne, Büyük Denizden Baltık Okyanusu'na kadar dağıldılar. Dahası, Jacob Meyer (I) 'in yazdığı gibi, Slav Ruslar kolonilerini şu anda “Rutenler” olarak adlandırılan Flanders'a bile gönderdiler. Procopius'un ifade ettiğine Yunanlılar onları Sporoi,⁴²¹ yani "üreyip, çoğalıp yayılan halk” olarak adlandırdı. Egemenliklerini silah gücü ile yayarak hala günümüze kadar yaşadıkları Avrupa Sarmatya'sında yaşıyorlar.

---

⁴¹⁷ IV. yüzyılda yaşamış Roma dönemi tarihçilerindedir.

⁴¹⁸ Roksolanlar, M.Ö. I ve III yüzyıl. arasında Karadenizin kuzeyi ve Tuna hattı boyunca yaşamış topluluğudur. Orbini, sonraki yüzyıllarda söz konusu bölgeye Slav kabileleri yerleştiği için Roksolanların Slavlar arasına eklemiştir. Ne kadar çok kabile o kadar büyük Slav dünyası. Slavların, tarihin biline tüm dönemlerinde var olması gerekmektedir. Roksolanlar için bakınız. Walter A. Goffart, **Barbarian Tides: The Migration Age and the Later Roman Empire**, Pennsylvania Press, 2006.

⁴¹⁹ Karpatların civarında yaşayan Slav topluluğa Rutenler denilmektedir. Çoğunluğu Ukrayna'da olmak üzere Romanya, Polonya ve Slovakya'da yaşarlar. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Ek C.19. MS. 400 yıllarına ilişkin antik dönem Avrupa haritası için bkz. Ek C.20.

⁴²⁰ Orbini'nin burada Polonyalı hümanist Miechowita'nın eserine dayandığını düşünüyoruz. Miechowita'ya göre Vistül nehrinden başlamak üzere tüm Doğu Avrupa Sarmatya idi. Rocío G. Sumillera, Jan Surman, Katharina Kühn, **Translation in Knowledge, Knowledge in Translation**, John Benjamins Publishing Company, 2020, s. 117. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Jūratė Kiaupienė, **Between Rome and Byzantium: The Golden Age of the Grand Duchy of Lithuania's Political Culture: Second Half of the Fifteenth Century to First Half of the Seventeenth Century**, Academic Studies Press, 2020. Dönemin coğrafi anlayışı için bkz. Ek C.15 ve Ek C.16.

⁴²¹ Procopius, Tuna boylarında yaşayan bir kısım toplulukları (Slavları) Spor (o) i, “üreyip, çoğalıp yayılan halk” olarak isimlendirmiştir. Ancak, burada genel anlamda bunların Slavlar olduğu konusunda fikir birliği olsa da olduğu dönemdeki hangi kabilelerin kastedildiği net değildir. Bu noktada, Pekkanen, Bastarnaw-e'lerin (gayrimeşru ilişkilerden olanların evlatları, “bastards”), Sporoi olarak Procopius tarafından nitelendirilen kabile olduğu konusunda tamamen ikna olduğunu beyan etmektedir. Bu durumda, Germen kabilesi olduğu kabul edilen Bastarnae'lerle ilgili bu çıkarım Germen ve Sarmat kökenli kabilelerin sınıflandırmasını da etkileyecek niteliktedir. Detaylı tartışma için bkz. Pekkanen, **a. g. e.**, 1968.

Sigismund von Herberstein'e göre, o kadar çok yayılmalarının nedeni, aralarındaki tüm diğer ulusların ya kovulması ya da kendi yollarına gitmek zorunda kalmaları oldu.

Böylece, Rus krallığı doğudan Taniaş nehri ve Maeotis Gölü ile, Kuzeyden Litvanya ile Pevka nehri (Peuce) ve Herberstein dediğine göre, Rusların Kvenland⁴²² (Chainsha Semla) dedikleri Finlandiya'yı, Rus krallığından ayıran Polna (Polma) adı verilen başka bir nehir ile Batıda Livonya, Prusya ve Polonya ile, Güney'de ise şimdi Dinyester olarak adlandırılan Tiras Nehri ve Sarmatya dağları ile çevrilidir. Bahsedilen sınırlar içinde ya da bir zamanlar Pannonia'yı işgal edip Attila önderliğinde birçok Avrupa ülkesini ele geçiren Hunların çıkıp, şimdi Rusların Yugra dediği Yugaria toprakları vardır.⁴²³ Bu nedenle Ruslar eski zamanlarda soylarının Avrupa'daki birçok ülkeyi fethettiğiyle övünüyorlar. Böylece, Sarmatya'da yaşadılar ve Giambulari ve Gunther'in (IV) yazdığı gibi, her zaman, yenilmez savaşçı halk olarak tanınmışlardır. Geçmişte, Büyük Pompeus⁴²⁴, yukarıda belirtilen Rus egemen Tasovac ile de uzun süre savaşan Pontus kralı Mithridates⁴²⁵ ile savaş düzenlediğinde Roma İmparatorluğu'na yardım ettiler. Strabon ve Biondo onu Tasio (Tasouaz) olarak adlandırıyor⁴²⁶. Strabon'a göre (VII) göre Rusların⁴²⁷ silahları, kılıç, ok-yay, mızrak, sığır dersinden kalkandı. Silahlarını sadece komşularına karşı değil, aynı zamanda onlardan çok uzak olan diğer krallıklara ve imparatorluklara da çevirdiler. (Johannes Aventius (II) göre,) İmparator Vitellius⁴²⁸

---

⁴²² Kvenland, modern Finlandiya topraklarının Häme isimli yerin tarihi adıdır. Marika Mägi, **In Austrvegr: The Role of the Eastern Baltic in Viking Age Communication across the Baltic Sea**, Brill, 2018. s. 169.

⁴²³ Александр гваньини, Описание Московии, Греко-латинский кабинет, Çev.Г. Г. Козловой,москва, 1997,s.47 .XVI. yüzyıl haritalarında bugün Rusya topraklarının orta kısımlarına denk düşen bir coğrafyada Yugaria adlı bir yerin olduğu düşünülmüştür. Angela Marcantonio, **The state of the art of Uralic studies: tradition vs innovation**, Sapienza Università Editrice, 2018, s. 63. Bkz. Ek C.1, Ek C.3.

⁴²⁴ Büyük Pompeius (M.Ö.146-M.Ö. 48) Romalı komutan ve politikacı

⁴²⁵ VI. Mithridates (M.Ö. 135-M.Ö.. 63) Pontus kralıdır. M.Ö. 83-63 arasında Asia ve Bithynia topraklarının hakimiyeti için Roma İmparatorluğu ile mücadele etmiştir.

⁴²⁶ Kim olduğu tespit edilememiştir.

⁴²⁷ Orbini'nin burada Sarmat topluluklarını kast ettiğini düşünüyoruz.

⁴²⁸ M.Ö. 69 yılında çok kısa süre Roma İmparatorudur.

zamanında, Tuna'yı geçip iki Roma askeri birliğini yok ettiler, Moesia'yı istila ettiler ve Moesia Agrippa'nın Elçi ve valisini öldürdüler. Michael⁴²⁹ Salonitano'ya göre, o zamandan itibaren Rashani (Rassiani) adı altında İliya Moesia'da yaşamaya başladılar. Ayrıca⁴³⁰ Avrupa ve diğer toprakları tahrip ettikleri sırada Got seferlerine de katıldılar, ancak Herberstein'in yazdığı gibi, Gotlar bu seferlerin liderleri olduğu için hepsi Got ortak adıyla adlandırıldılar.⁴³¹ Grek imparatorluğuna çok sorun çıkardılar. Böylece, İmparator Leo Lakapenos zamanında, Büyük Deniz'de⁴³² on beş bin yelkenli gemi ile filoyu donatıp Zonaras'ın Yazdığı gibi (cilt III), sayılamayacak kadar asker ile Konstantinopolis'e saldırdılar.⁴³³

Benzer bir şey daha sonra İmparator IX. Konstantin zamanında da oldu. Buna dayanarak, kısa bir süre içinde çok sayıda gemi donatmayı başaran Slavların sayısını ve gücünü değerlendirmek mümkündür. Şimdiye kadar bu başka bir güç tarafından yapılmamıştır. Yunan yazarlar, kendi halklarının eylemlerini yüceltmek için, Rusların savaşı kaybedip, ganimetsiz yurda döndüklerini iddia etseler de, Geremia Russo ise el yazmalarında tam tersini, yani birçok Grek'i öldüren Rusların, önemli bir miktarda ganimetle eve döndüklerini söylüyor. Dünyanın yaratılmasından sonra 6886'da⁴³⁴ (Rus kronolojisine göre), Rusya Büyük Dükü Dmitry, Tatar Hanı Mamay'ı yendi. Üç yıl sonra, belirtilen Tatar ile tekrar savaştı ve ezici bir zafer kazandı ki Herberstein yazdığı gibi 13

---

⁴²⁹ Ayrıntılı bilgi için bakınız. Michael Schmitz, Roman Conquests: The Danube Frontier, Pen & Sword Books Limited, 2015, s. 73

⁴³⁰ Sarmat ve Rashani bağlantısını tespit edilememiştir.

⁴³¹ Roma-Got savaşları M.S. 250 yılında ilk kez Gotların Tuna hattında görünmesinden, 553 yılında Ostrogot kralı Totila'nın Bizans ile olan savaşına kadar uzun bir süreçtir. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Michael Kulikowski, **Rome's Gothic Wars: From the Third Century to Alaric**, Cambridge University Press, 2006

⁴³² Karadeniz olduğunu düşünüyoruz.

⁴³³ Orbini'nin bahsettiği olay 860 yılındaki Rus saldırısı olabilir. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Alexander Vasiliev, **The Russian Attack on Constantinople in 860**, Cambridge, MA, 1946

⁴³⁴ Rus kronik yazımına göre 1378-79 yılıdır. Н. Г. Бережков, **Хронология русского летописания**, Рипол Классик, 1963, s. 229. Genesis kökenli dünyanın 6 bin yaşında olduğu inancından kaynaklandığını düşünüyoruz.

milden fazla savaş alanı cesetlerle dolup taşmıştı. Ama bu kadar güçlü insanların diğer değerli işlerini sessizce geçiriyorum, çünkü niyetim tarih veya yıllık yazmayı içermiyor. Slavların en dikkat çekici başarılarından sadece kısaca bahsetmek istiyorum. Tüm hikayelerini bilmek isteyenler bunu Geremia Russo, Sigismund Herberstein ve birkaç yıl Rus tarafında yaşayıp onun tarihini yazan Bergamo'lu Francesco Bisio'da bulabilirler. Marcantonio Sabellico'nun (Ennead'in III. kitabında) Ruslardan bahsediliyor. Kısa süre önce, bir Krakovlu⁴³⁵, her iki Sarmatyalı için de ayrıntılı bir açıklama verdi. Böylece, bu yazarların yazılarından, meraklı bir okuyucu Rusların veya Muskovalılar'ın tarihi hakkında birçok yararlı bilgi edinebilecektir. Şu anda her iki isimle de adlandırılmaktadırlar. Paganizm zamanında, Miechowita'nın yazdığı gibi, Perun (Pior) yani “şimşek, yıldırım”, Stribog (Stribog), Hors (Corso), Mokosh (Mocoslo) gibi⁴³⁶ bazı özel putlara saygı gösterdiler. Onları bu yanılğılardan uzaklaştıran ve Hristiyanlığa dönüştüren ilk kişi tam olarak bilinmemektedir ve bu konuda çeşitli düşünceler vardır. Ruslar, yıllıklarında gururla Rusya'nın İsa'nın bir havarisi olan Aziz Andreas'den⁴³⁷ tarafından vaftiz edildiğini yazıyorlar. Onlara göre, Yunanistan'dan Borisfen⁴³⁸ nehrinin ağzına geldi, şu anda Kiev'in (Chiouia) bulunduğu dağlara tırmandı ve orada bahsi geçen tüm ülkeyi kutsadı ve vaftiz etti, çarmihını kaldırdı ve Tanrı'nın kiliselerinin ve lütfunun bu yerde artacağını ümit etti. İlerleyerek, büyük Volok Gölündeki Borisfen kaynağına ve Lovat (Loruat) nehrinden aşağı Ilmen (İlmer) Gölü'ne⁴³⁹ geldi. Volkhov Nehri üzerinden

---

⁴³⁵ Orbinin kast ettiği Krakovlu kronik yazarı Maciej Miechowita ve eseri Tractatus de duabus Sarmatis Europiana et Asiana et de contentis in eis veya Alessandro Guagnini ve eseri Sarmatiae Europaeae descriptio olabileceği değerlendirilmektedir.

⁴³⁶ Slav pagan inancında Perun; savaççıların, gök olaylarının (gök gürültüsü, yıldırım, şimşek), Stribog; rüzgarın ve, Hors; güneşin (kış dönümünde ortaya çıkan) Mokosh ;bereketin tanrıçası olarak kabul edilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bakınız Елена Левкиевская, **Мифы русского народа**, АСТ, москва, 2010

⁴³⁷ 12 Havariden biridir.

⁴³⁸ Dinyeper nehri olabileceğini düşünülmektedir.

⁴³⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Сергей Файнбарк, **названий рек и озёр бассейнов**, ападная Двина и р, Ловать, 2018.

Novgorod'a geldi. Aynı nehir yoluyla Ladoga Gölü'ne ve oradan Neva (Heua) Nehri yoluyla da diğerlerinin Alman denizi olarak adlandırdığı, Rusların ise Varet (Vuaretzchoie) denizi dediği Finlandiya ve Litvanya arasındaki deniz yoluyla Roma'ya ulaştı.

Bununla birlikte Ruslar, kutsal havari Judas Thaddaeus'in aralarında vaaz ettiğine ve onları Mesih'in inancına dönüştürdüğüne inanıyorlar. Bu nedenle Giambulari'nin yazdığı gibi, Ruslar onu diğer tüm azizlerden daha yüksek sayarlar. Bununla birlikte, bazı Yunan yazarlar, Hristiyanlığın yüzyıllar sonra Rusya'ya girdiğini savunarak, bunu reddediyorlar. Ancak Rusların kendileri hakkında söyledikleri doğru olsa bile, her durumda tekrar paganizme döndükleri reddedilemez. Çünkü Zonaras⁴⁴⁰ III. cildinde yazdığı gibi, İmparator Makedon I. Basileios,⁴⁴¹ sayesinde Hristiyanlığı kabul ettikleri Piskopos Theophilus'u Ruslara gönderdi, sözü edilen Rusların ısrarı üzerine kutsal kitabı (Evangeliya) ? Ateşe yatırdı ancak kitap zarar görmedi. Aynı kroniklerinde Hristiyanlığın devletlerine, Rus Prenses (Duchessa) Çariçe Olga⁴⁴² tarafından tanıtıldığı söylenir. İşte bunun nasıl olduğuna dair kısa bir hikâye.

Pskov'dan Rus hükümdarı İgor, yukarıda adı geçen Olga ile evlendi, evini terk edip çok güçlü birlikler ile uzak topraklarına sefere gitti. Herakles ve Nicomedia'ya ulaşıktan sonra savaşta yenildi ve eve dönerken Slav Drevliyan⁴⁴³ kabile prensi Malditt tarafından mezarının hala bulunduğu Korosten (Coreste) adlı bir yerde öldürüldü. Igor Vratoslav'ın (Vratoslau) oğlu hala çok küçük olduğundan ve devleti

---

⁴⁴⁰ Zonaras; XI. Yüzyılda yaşamış bir tarihçidir.

⁴⁴¹ I. Basileios 867-886 yılları arasında Bizan İmparatorudur.

⁴⁴² Çariçe Olga (925-969) I. İgor'un karısıdır. Kiev Rus Devletini 945-960 yılları arasında yönetmiştir. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Dimitri Obolensky, **The Baptism of Princess Olga of Kiev, The Problem of the Sources**, Publications of the Sorbonne, 1984.

⁴⁴³ Drevliyanlar, doğu Slav kabilelerindedir. Bugün Kiev'in 100 km kuzeybatısında aynı isimli bir şehir vardır.

yönetemeyeceğinden, annesi Olga tüm işi üzerine aldı. Prens Maldit ile evlenmesi teklifi ile Drevlyanlardan 20 elçi geldi. Olga, elçilerin yakalanmalarını ve canlı canlı gömülmelerini emretti, kendisi ise eylemleriyle ilgili söylentileri tahmin ederek, eğer onu hükümdar olarak görmek istiyorlarsa, en seçkin ailelerden ona başka elçileri göndermeleri teklifi ile elçilerini Drevlyanlara gönderdi. Drevlyanlar, en seçkinlerden elli erkeği daha gönderdi. Olga bu elçilerin bir hamamın içinde kilitlenip yakılmasını emretti. Derhal Drevlyanlara elçiler gönderdi, gelişini haber verdi ve kendisi için hazırlık yapılmasını emretti, geleneklere göre ölen kocasını anması gerekiyordu. Drevlyanlar'a gelen Olga, ağırbaşlı halde, yas elbisesi içinde eşi için cenaze töreni düzenledi. Drevlyanlar'dan körkütük sarhoş olan 5 bin kişiyi öldürttü. Kiev'e döndüğünde bir ordu toplayıp Drevlyanlar üzerine yürüdü Onlarla savaşa girdi ve muzaffer oldu, kaçmayı başaranlar ise kendilerini şehre kilitledi. Olga, onları bir yıl boyunca kuşatma altında tuttuktan sonra nihayet kuşatılanların Olga'ya fidye olarak her evden üç güvercin ve üç serçe vermesi konusunda bir anlaşma yaptı. Olga fidyeyi aldıktan sonra, güvercinlerin ve serçelerin kanatlarına ateş fitilleri bağlanmasını ve serbest bırakılmalarını emretti. Kuşlar yuvalarına döndükten kısa bir süre sonra bir yangın alevlendi ve neredeyse evlerin tümü yandı. İçerdekilerin dışarı çıkmaktan başka seçeneği yoktu. Olga'nın eline geçen Drevlyanlar kısmen öldürüldü, kısmen köleye dönüştürüldü. Böylece Olga tüm Drevlyan topraklarını ele geçirdi ve kocasının öldürülmesinin intikamını tam olarak aldı.⁴⁴⁴ Bundan sonra Kiev'e döndü. Bir süre sonra, İmparator Johannes Tzimiskes'in hüküm sürdüğü ve vaftiz edildiği Konstantinopolis'e gitti ve Hristiyanlığı kabul ederek Olga adını Helena'ya değiştirdi.⁴⁴⁵ Zengin bir imparator olarak eve döndü. Ruslar onu güneşe benzetiyor: güneş

---

⁴⁴⁴ Bu anlatı, Kiev Rusya'sının tarihinin anlatıldığı Nestor kroniğinde geçmektedir.

⁴⁴⁵ Bu yolculuk ve din değiştirmenin 955 yılında olduğu düşünülmektedir. Christian Raffensperger, **Reimagining Europe**, Harvard University Press, 2012, s. 156

dünyayı ışınlarıyla aydınlatırken, bilge ve ihtiyatlı Olga Rus devletini Hristiyan inancının ışığıyla aydınlattı. Olga'nın ölümünden sonra oğlu Svyatoslav, dindarlıkta ve Hristiyan inancında annesinin ayak izlerini takip etti.⁴⁴⁶ Ölümünden sonra, Hristiyanlıktan sapan, putperestliği yeniden başlatan ve Kiev'de birçok idol yerleştiren gayri meşru oğlu Vladimir yerine geçti. İdollerden birisine Perun (Pero) adı verildi ve gümüş bir kafası vardı, geri kalanı ahşaptı. Diğerleri ise Uslad, Khors, Dazhdbog, Stribog, Semargl, Mokosh ve Kumir'dir.⁴⁴⁷ Hepsine kurban adarları. Vladimir, diğer iki kardeşi Yaropolk⁴⁴⁸ ve Oleg'i öldürtüp, tüm Rusya'nın egemen hükümdarı olduğunda, farklı uluslardan elçiler ona gelmeye başladı ve her biri kendi dinine çekmeye çalışırdı. İnançtaki farkı görünce, kendisi her mezhebin veya inancın özellikleri ve ayinleri hakkında bilgi edinmek için elçiler gönderdi. Sonunda Hristiyan inancını, Yunan ayinini diğerlerine tercih etti ve kabul etmeye karar vererek, Konstantinopolis'e İmparator Konstantin'e⁴⁴⁹ bir elçi gönderdi. Tüm halkıyla Hristiyan inancını kabul etmeyi, Korsun⁴⁵⁰ ve diğer yunan mülklerin iadesini, imparatorun, kızkardeşini⁴⁵¹ kendisine eş olarak vermesi şartıyla kabul etti. Sözleşmenin imzalanma zamanı üzerinde anlaşıldı ve Korsun yer olarak seçildi. Her iki tarafın da bulunduğu sırada Vladimir vaftiz edildi ve Vasiliy adını aldı. Düşünü⁴⁵² kutladıktan sonra, vaat ettiği gibi, Korsun ve diğer mülkleri Yunanlılara iade etti ve Konstantinopolis Patriği tarafından atanan metropolü Kiev'e, başpiskoposu Novgorod'a ve diğer şehirlere yerleştirdi. O zamandan beri Ruslar Yunan

---

⁴⁴⁶ Svyatoslav 946-972 yılları arasında annesi Olga'dan sonra Kiev knezliğinin başına geçmiştir. Hristiyan olmadığı görüşü vardır. Albert Leon, **Millennium of Faith: Christianity in Russia, AD 988-1988**, St. Vladimir's Seminary Press, 1988, s. 20.

⁴⁴⁷ Pagan Slav inancında, Dazhdbog zenginlik veren tanrıdır. Tanrı Semargl için net bir açıklama yoktur, bitkilerin koruyucusu olduğu düşünülmektedir. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Елена Левкиевская, **Мифы русского народа**, АСТ, москва, 2010

⁴⁴⁸ I. Yaropolk 972-980 dönemi kenzlerindedir. Knez kelimesi Slav dillerinde Prens anlamında kullanılmaktadır.

⁴⁴⁹ II. Basileos 976-1025 arasında Bizans İmparatorudur.

⁴⁵⁰ Hersonisos şehri.

⁴⁵¹ II. Basileos'un kız kardeşi Anna'dır. Anna, evlilik ile birlikte Kiev Knezliğinin çariçesi olmuştur.

⁴⁵² Vladimir (958-1015) 980 – 1015 yılları arasında Kiev Knezidir.

ayinine bağılı kalıyor ve gayretle takip ediyorlar. 500 yıl önce Almanya'nın tarihini yazan Aschaffenburg'lu Lamberte göre, Rusya halkından elçiler 960 yılında İmparator Otto'ya, öğretimi ve vaazıyla Hristiyan inancını kendi aralarına yayacak bir piskopos göndermesi isteğı ile geldiler. Onlardan zar zor kaçmayı başaran Lambert gönderildi. Ancak, burada belirtilen yerde Russia ve Ruscia yerine Rana (Rugia) okunacak olursa Lambert yanılmıyor ama okunmayacak olursa yanılıyor. Helmold'a göre, Adalbert bir Çek değil, I. Otto tarafından ve bahsedilen diğer beş piskopos tarafından o zaman Saksonya'da ve Rana'da yaşayan Slavlara gönderilen bir Magdeburg'lu Alman başpiskoposu idi. Adalbert onları döndürebilseydi, dediğimiz gibi Rusların bu gün bağılı kaldığı Yunanlıları değil, Roma ayinini kabul etmiş olurlardı.

Herberstein'in yazdığı gibi onların hükümdarları kendisini şöyle adlandırılıyorlar. Tanrı'nın lütfu, tüm Rusya'nın büyük çarı ve hükümdarı, Vladimir, Moskova, Novgorod, Pskov, Smolensky, Tver, Ugra, Perm, Vyatka, Bulgaristan ve diğerlerinin büyük prensi, Nizhny Novgorod, Chernigov, Ryazan, Volotsky, Rzhevsky, Belevsky, Rostov, Yaroslavsky, Belozersky, Udorsky, Obdorsky, Kondinsky ve diğerlerinin hükümdarı ve büyük prensi.

Carlo Vagriese'ye (II) göre, Ruslar yaklaşık 107 yılı civarında Biyarmiya (Biarmia)⁴⁵³ ve Kuzey Okyanusu boyunca yelken açmış bu denizlerde o zamana kadar bilinmeyen Slavların yaşadığı bilinmeyen bir ada keşfetti. Philippo Buonaccorsi'nin Papa Innocentius VIII'a gönderdiği bir mektupta dediğı gibi, aralıksız soğuk ve buz var. Buna Philopodia denir ve büyüklükte Kıbrıs'ı aşar. Modern dünya haritalarında buraya Novaya Zemlya denir.

---

⁴⁵³ Biarmia, bugün Rusya'nın Mursmank şehrine ve Kuzey Finlandiya'ya denk gelmektedir. Bkz. Ek C.8. Mägi, erken dönem viking dünyasında, Vikingleri beklediğine inanılan hazinelerle dolu yerin Bjarmaland/Biarmia olarak adlandırıldığını belirtir. Marika Mägi, **a.g.e.**, Brill, 2018, s. 163.

Ondan sonra, bildiğim kadarıyla, Slavların yaşadığı, genel olarak bahsetmediğim yer kalmadı. Slav olan ama şimdi soyu tükenmiş olan diğer uluslara geçmeden önce, bana göre, çok eski olmayan Slav veya Slov adının etimolojisini ve yorumunu tartışmak gerekli görünüyor. İlk kez, Slavlardan, birçok yazarın belirttiği gibi, 1070 yıl önce İmparator I. Iustinianus'un Gotlarla olan savaşını yazan Procopius bahsetti. Onunla birlikte, neredeyse aynı zamanda yaşamış olan Jordanes⁴⁵⁴ de Slavlardan bahseder ve bu adın onun zamanında yeni olduğunu açıkça gösteriyor. Yüzyıl önce "Roma İmparatorluğu'nun Çöküşünden İtibaren On Yıllar Tarihi"ni yazan Biondo, İmparator Honorius ve Arcadius'un saltanatından yüz yıl önce meydana gelen olayları tarif ederken Slavlardan bahsediyor. Slavlardan ilk bahseden kişinin, Philipp Melanchthon'un⁴⁵⁵ Tacitus'a yaptığı yorumlarda ve Abraham Ortelius'un eseri "Coğrafi Eşanlımlılar" 8. Haritasında da belirttiği gibi Slav olan Finlerin yanına Avrupa Sarmatya'sında biraz çarpık bir isim altında Sulanlar (Sulones) şeklinde Slavları yerleştirenin Ptolemeus olduğunu tahmin ediyorum.⁴⁵⁶ "Barbarların Ortaya Çıkışı"nda Pietro Marcello onlara Silanlar diyor ve şimdi aynı halkın Sklavonler (Schiauoni) olarak adlandırıldığını söylüyor. Bu isim geçmişte ciddi bozulmalara maruz kaldı ve farklı şekillerde yazıldı. "Slavlar" veya "Slavinler" kelimelerinin anlamını tam olarak anlayamayan Yunanlılar, onu "Sklavinler" şeklinde, İtalyanlar ise "Sklavlar" şeklinde söylediler. Bu hata gizli bir şekilde Caesarea Procopius'un, Giornando ve Biondo'nun bazı kopyalarına nüfuz etti.

Ben bunun Martin Cromer'in yazdığı gibi, daha yumuşak konuşmaya ve telaffuzdaki keskinliği önlemeye çalışan ve "I" yerine "İ" yi kullanan İtalyanlar tarafından yapıldığına inanıyorum. Örneğin "flato" yerine "fiato", "place" yerine "piace.

---

⁴⁵⁴ Jordanes'in eserinde Sclaveni şeklinde geçmektedir. Jordanes, **a.g.e.**, 1915. Bakınız. s. 59, 85, 149, 162

⁴⁵⁵ Melanchton (1497-1560) Alman filolog ve teolog.

⁴⁵⁶ Orbini'nin burada bahsettiği kabilelerin protoSlav olduğu görüşü vardır. Saskia Pronk-Tiethoff, **The Germanic Loanwords in Proto-Slavic**, Brill, 2013, s. 28.

” Aynı şekilde “Slauo” yerine “Siauo.” Onlar için C harfinde farklı olan Siau ve Sciau kelimleri duymakla neredeyse ayırt edilemez olduğundan ve Slav dilinde konuşulmadığından, Latince’ye çevrilirken, “Slauo” değil, “Sclauo” şeklinde yazmaya başladılar.⁴⁵⁷ Düşünüyorum ki hatta bu, İtalyanların, özellikle Adriyatik kıyısında yaşayanların, düşmanlığı ile de açıklanabilir, çünkü geçmişte Slavlardan çok çekiyorlardı ve onlar tarafından neredeyse tamamen harap edilmişlerdi.

Johannes Dubravius’a göre, Slavlar veya Slovinler, isimlerini, Sarmatlar arasında söz/kelime anlamına gelen “Slouo” adlı kelimedenden aldılar. Çünkü dünyanın büyük genişliklerine dağılmış fakat yine de aynı lehçeyi konuşan ve neredeyse aynı kelimeleri kullanan tüm bu Sarmat halklar, herkesi, kendilerini “Slovinler” olarak adlandırmaya zorladı. Martin Cromer, sanki onları doğru sözlüler veya sözlerine sadık kişiler olarak adlandırıyormuşcasına, aynısını ileri sürerek Slovinler’in “Slouo”dan olduğunu söyledi. Ve bugün, Polonyalılar ve Çekler arasında, sözünü tutmayanlar veya onların ifadeleri ile “güzel söz” söylemeyenler şiddetler kınanır. Asil kökenli insanlar sözünden dönmek yerine, sıkıntıya girmeye ve ölümü seçmeye hazırdırlar. Sözünü değiştirenlerden sadece tokat ile değil silah ile intikam alıyorlar.

Bununla birlikte, Slavların adının yukarıdaki yorumlarını bir kenara bırakarak, kelimenin şan, şöhret, zaferden başka bir anlama gelmediğini söylemeye cesaret ediyorum. Çünkü Slav veya Slavon “şanlı” dışında bir şey ifade etmiyor. Çok sayıda krallık ve ülkenin fethedilmesi yoluyla kanıtlandığı gibi, düşmanlara karşında kazanılmış bu kadar sık zaferden gurur duyuyorlar. Bu ünlü kabile, Stanislav, Wenceslas, Ladislav,

---

⁴⁵⁷ Slav kelimesinin, Batı dillerinde köle anlamına gelen Slave kelimesi ile ilişkilendirilmesinin Karolenj çağında, Karolenj sınırı boyunca yerleşik Slav bölgelerinden yapılan köle ticareti alakalı olduğu düşünülmektedir. Yine yazarın belirttiği üzere İtalyanca köle anlamına gelen sclava kelimesi 1088 yılında ilk kez kayıtlarda görünmektedir. Steven A. Epstein, **Speaking of Slavery: Color, Ethnicity, and Human Bondage in Italy**, Cornell University Press, 2001, s. 17-18.

Dobroslav, Radoslav, Boleslav ve diğerk benzer isimler gibi gerçerk erkeklerin adında olduğu gibi, “Slauo” dan “Slava” yı türeterek yani zafer, şan, şöhret adını aldı. Bu, Reinhard Reyneke'nin de aralarında bulunduğu birçok yazar tarafından tanınmaktadır. “Kabilelerin Kökeni üzerine” adlı incelemesinde, Slavların

İsimlerini, diğerk tüm insanların aşmak istediği "görkem" kelimesinden aldığını belirtiyor. 1227 yılında "Rus Yıllıkları"nı (Annali di Russaia) yazan Geremia Russo, Reyneke ile aynı düşünceyi paylaşıyor. 1118'de Rusya sınırlarında meydana gelen çatışmalardan birini anlatarak şöyle yazıyor: “Rus sivil çekişmelerden mustarip iken, Kronoslav (Crunoslau) Slavlardan oluşan güçlü bir ordu ile sınırlarımıza geldi ve ordumuzla savaşarak kazandı. Ancak

Krunoslav'un kendisi oğullarından biriyle birlikte öldü ve Voyka (Voicha) adlı bir kalenin yanına gömüldü. Bu insanlar tekrar tekrar sınırlarımızı mahvetti ve aynı zamanda bizimle aynı kabileden olmalarına rağmen büyük bir zulüm gösterdi. İnandığım ve eskiden atalarımın yaptıkları gibi, kazandıkları birçok zaferleri ve gerçekleştirdikleri görkemli işleri/yaşamlarına bşanen onların adı Slavlar olarak adlandırıldı. Aimoin ve Johannes Aventinus, Geremia'nın düşüncesine tamamen katılıyorlar.

Slavları sadece görkem, şöhret sahibi olarak değil, aynı zamanda derin saygı duyulan ve Almanya'nın tüm halklarının en başarılısı olarak nitelendiriyor. Diğerkleri arasında, Venedik tarihçisi Bernardo Giustiniani de, Slavların görkemli isimlerini askeri cesaretle aldıklarını açıkça kabul ediyor ve “Venedik Tarihi”nde (III) şöyle yazıyor: “İnatçı Slav kabilesi önce Istirya'yı işgal etti ve Venedik'e yaklaştığında, Roma İmparatorluğu'na diğerk kabilelerle birlikte saldıran bu İskit kökenli kabile, meşhur askeri cesaret sayesinde bu ismi aldı.” Bu yüzden, bu cesur insanlar başka isimle değil, Slavlar olarak adlandırılmalı idiler. Nitekim Keşiş Helmold, Başrahip Arnaud, Georgios Werner,

Sigismund Herberstein, Georgios Cedrenos, Gioanni Herburto, Alessandro Guagnini, Robert Hagen, Johannes Leunclavius, Gilberto Genebrardo, David Hitraeus ve Hugo Fulvonio (Vgo Fuluonio) çalışmalarında bunu doğruladılar ve başka şekilde değil Slavlar olarak adlandırdılar

Bu isim yeni olsa bile, o silah ve kanla kazanılan zafer, doğuştan gelir. Geçmişte Asya, Avrupa ve Afrika'da muhteşem zaferler kazanan atalarından mirastır. Bunlar, - Vandallar, Burgondlar, Gotlar, Ostrogotlar, Vizigotlar, Gepidler, Getler, Alanlar, Verüller veya Herüller, Avarlar, Sciriiler, Hyrii, Melanchlaeni, Bastarnae, Peucini, Daçyalılar, İsveçliler (Svedi), Normanlar, Fenler veya Finler, Ukri veya Ukranlar, Markomanlar, Quadiler, Traklar ve İliryalılar-hepsi Slav'dı ve aynı dilde konuşuyorlardı. Francis Irenicus'un yazdığı gibi, başlangıçta, anavatanlarını erk ettikten sonra, tüm bu halklara (İliryalılar ve Traklar hariç) aynı isim olarak Gotlar adı verildi.

Irenicus, III kitabının 10. Bölümünde yazdığı, daha önce Procopius'un kanıtlarına dayanarak ve Jordanes ve Ablasius'un ifadelerine atıfta bulunarak gerçek Slav olan Antların, Gotların özünü oluşturduklarını söylüyor.

Irenicus, yine I. kitabının 42. bölümünde, Slavlar, Antlar, Avarlar, Sciriiler, Alanlar ve diğer halkların da Gotlardan geldiğini yazıyor. Ablasius,⁴⁵⁸ Giornado ve Paolo Varnefried'in kanıtları da bununla tutarlıdır. Procopius "Vandallarla Savaşlar" I. Kitabında, Honorius zamanında Roma İmparatorluğu'nu istila eden barbarların tarihini anlatırken şunları yazar: "Şimdi olduğu gibi geçmişte de birçok Got kabilesi vardı, ancak bu Gotların en büyüğü ve en güçlüleri, daha önce Sarmatlar ve Melanchlaenler olarak adlandırılan Vandallar, Vizigotlar, Gepidlerdi. Bazıları onlara Get adını verdi. Sadece

---

⁴⁵⁸ Ablasius'un kendisi hakkında bilgi bulunmamaktadır. Got tarihi üzerine yazdığı eserin kayıp olduğu düşünülmektedir. Mert Kozan, **Ostrogotlar ...** 2014, xi.

isim olarak farklıdır, geriye kalan her şeyleri benzerdir. Hepsi beyaz tene, açık kahverengi saçlara, geniş kalıplı vücutlara ve güzel dış görünüşlere sahiptir. Aynı yasalara sahipler, hepsi Arianizm'i takip edip, Gotça denilen aynı dili konuşuyorlar ve bana öyle geliyor ki, hepsi aynı kabileden geliyor, ancak komutanlarının adı sebebiyle farklı isimleri benimsiyorlar.”

Nicephorus Calliste (IV, 56), F. Martin (F. Martino) ve Lucho Fauno (VIII), “Kısa Roma Tarihi”nin yazarı Procopius’un görüşünü paylaşıyorlar. Vandallar gerçek Gotlar idi iseler, dolayısıyla Slavların da Gotlar ile aynı kabile olduğu inkâr edilemez. Çünkü tüm ünlü yazarlar Vandalların ve Slavların aynı halk olduğunu söylüyor.⁴⁵⁹ Bu yazarlar arasında Biondo da var. Dekad’ın I. bölümünde şöyle yazar: “Vandal nehrinin adını taşıyan Vandallar, daha sonra Slavlar olarak adlandırıldılar. Johannes Magnus I. Kitabında Vandallar ve Slavların bir ulus olduğunu sadece isimlerinin farklı olduğunu yazıyor. Kilise Tarihi’nin II. Kitabında M. Adam (M. Adamo), Slavların, eskiden Vandal adını taşıdığını söylüyor. Pier Francesco Giambulari I. kitabında şöyle yazıyor: “Warnefridus, Jordanes, Metodius ve Irenicus, önceden düşmanca davranışlar bile, geçmişte birçok örneği vardır, Vandalların asıllarında Got olduğunu, Almanya’nın şimdi Moravia, Silesia denilen bölümünde, Çek toprakları, Polonia ve Rusya’nın (RVSSIA)⁴⁶⁰

---

⁴⁵⁹ Orbini’nin burada Albert Krantz’ı kast ettiği düşünülmektedir. Albert Krantz (1450-1517) Alman tarihçi ve teolog olup Wandalia (1519) isimli eserinde Baltık aristokratlarının soyunun Vandallara dayandığını iddia ederken, Slavların yaşadığı yerler olarak bilinen kasabalarda yaşayanların Vandallar olduğunu iddia etmiştir. Polonyalı yazar Martin Cromer 1555’te Krantz’ın görüşünü ikna edici bir şekilde çürütmüştür. Andy Merrills and Richard Miles, **The Vandals**, Wiley Blackwell, 2010, s. 15-16.

Bir Germen kabilesi olan Vandallar’ın, Oder havzasını terk ettikten sonra, bölgeye yerleşen Slav kabilelerin, Vandal olarak görülmesi, ayrıca ortaçağ Polonyalı tarihçiler tarafından Leh halkının Vandalların soyundan gelenler olarak görülmesi Vandalların Slav olarak kabul edilmesini kolaylaştırmıştır. Böylece, Vandallar ve Gotların Slav olduğu değerlendirildikten sonra diğer Slav kökenli olmayan kavimlerin Slav olarak kabul edilmesi kolaylaşmıştır. Ivo Vukcevič, **a.g.e.** 2001, s. 93-96

⁴⁶⁰ RVSSIA ifadesi bugünkü Rusya Federasyonu anlamına gelmemekte, bu kelime ile Slovenya, Güney Polonya ve Batı Ukrayna üçgeninde kalan kısım işaret edilmektedir. Orbini’nin Abraham Ortelius’un kitabından (Theatrum Orbis Terrarum, 1570) haberdar olduğu düşünülmektedir. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Simeon Pyzh, *A Short History of Carpathian Rus*, Carpathian Institute, 2016

bulunduğu kısımda, Kuzey'deki Alman Okyanusundan Güney'deki Istra ve Slavonia'ya kadar yaşadıklarını teyit ediyorlar. Bunu kanıtlamak için, tüm bu topraklarda aynı dili konuştuklarına dair ikna edici gerekçeden bahsediyor. Albert Krantz, “Saksonya” adlı eserin önsözünde ve Petrus Suffridus (II) aynı şeyi iddia ederek, “Eski Boii halkı, Markomanlar, yani hala Bohemya'ya sahip olan Vandallar tarafından kovuldular.⁴⁶¹ Bu yüzden Bohemyalılar Vandaldır. Ülkenin eski adı korunmuştur. Boiiler, şimdi de Markomanlar olarak ya da geniş bir ifade ile Vandallar diye adlandırılıyor. Kökenlerinin birliğini dil birliğini teyit ediyor.” Dahası aynı kitapta şöyle yazıyor: “Vestfaller ve Ostfallar, aynı zamanda Fallar olarak da adlandırılanlar Vandallardı. Saxo Grammaticus, Keşiş Helmold, II. Pius, Krantz, Irenicus, Reinocio, Ladius ve diğerlerine göre Vandalların özel bir isimleri değil, birkaç farklı isimleri var: “Vandallar, Venedler, Vendler, Genetler, Venetler, Vinitler, Slavlar ve nihayet Fallar.” Burada saymaya gerek olmayan, çok sayıda ve çeşitli özel isimleri ilgili yazarlarda bulabiliriz. Yukarıda yazılanlardan gördüğümüz üzere, Alman halklarından hiçbiri Asya, Afrika ve Avrupa'da hâkimiyetlerini geniş bir alana yayan Vandallar kadar büyük değildir. Avrupa'da Kuzey'den Güney'e, Alman Denizi'nden Akdeniz'e kadar yerleştiler. Buna göre, Moskovalılar, Ruslar, Polonyalılar, Çekler (Boemi), Çerkesler, Dalmaçyalılar, İstiryalılar, Boşnaklar, Hırvatlar, Bulgarlar, Rascianlar (Rassiani) ve diğer birçok halk, özel isimlerinde farklılık gösterse de Vandal'dırlar. Bu durum aynı zamanda hepsinin dillerinin ortak olduğunu kanıtıyor. Suffridus böyle olduğunu yazıyor. “Vandalia” ve “Saksonia” adlı kitaplarında görüldüğü üzere, Albert Krantz da Slavlar ve Vandalların

---

⁴⁶¹ Tacitus'a göre Keltik Boii halkı, German Marcomanni kabilesi tarafından yurtlarından çıkarılmıştır. Cornelius Tacitus, **Agricola and Germany**, Oxford World's Classics, (Çev. İng.) Anthony R. Birley, Oxford University Press, 1999. s. 59. Fakat Tacitus'un bu görüşünün abartı olduğu görüşü vardır. Boii halkının yaşadığı toprakların antik Roma yazarları tarafından Boiohaemum şeklinde adlandırıldığı bildirilir. Bohemia adının buradan geldiği düşünülmektedir. Mikulas Teich, **Bohemia in History**, Cambridge University Press, 1998, s. 27.

aynı kökten geldiğini ispatlamak için Slavları Vandallar olarak adlandırıyor. Sigismund Herberstein'da "Moskova" adlı eserinde buna ikna edici şekilde onay veriyor. Rus kroniklerinde, Rusların, yeni bir hükümdar seçimi konusunda bir kan davası başladığında, Lübeck ve Holstein Düklüğüne komşu bölgede yer alan ünlü Vandal kenti Vagria'nın yöneticilerini çağırmak için elçi gönderdikleri yazılıyor. O zamanlar çok güçlü olan ve Ruslarla aynı lehçeye, geleneklere ve inanca sahip olan Vandallar,⁴⁶² aralarında en seçkin ve etkili olanlardan üç kardeşi gönderdiler. İsimleri Rurik, Sineus ve Truvor idi. Rurik Novgorod'un yönetimini aldı. Sineus Beyaz Göl'ü, Truvor ise Pskov Prenslığı'ni aldı ve Izborsk şehrinde oturdu. Pomerania'lı Peter Artopeus da Vandallar ve Slavları ayırmıyor. Münster, ondan alıntı yaparak şunları yazıyor: "Dediğimiz gibi, Holstein'dan Livonia'ya kadar sahil boyunca uzanan Mecklenburg bölgesinde sadece Vandallar yani Slavlar yaşıyordu." Böylece, bu tür otorite ve ünlü yazarların ifadelerine dayanarak, Gotların, Vizigotların, Gepidlerin, Vandalların ve Getlerin aynı Slav kabilesinden olduğu güvenle söylenebilir. Bunun bir başka teyidi olarak, Vitichindo Vagriese'nin II., Ladius'un XI. Kitabından, eski Vandallar tarafından kullanılan bazı kelimeler vereceğim: Bu kelimeler eski Vandallar tarafından kullanılan kelimelerdir. Kökeni Slavca olan tüm bu kelimeler, Slav dilini bilenler için çok açıktır. Bu minvalde, Gotların, Ostrogotların, Vizigotların, Gepidlerin, Getlerin ve söz konusu Vandalların hem ırk hem de dil bakımından Slavlar olduğu güvenle söylenebilir. Gotlara karşı yürüttüğü seferler sırasında Belisarius'un ordusunda olan ve tüm bu halklarla iletişim kuran Procopius hepsinin aynı halk olduğunu,

---

⁴⁶² Orbini'nin burada bahsettiği aynı gelenek ve inançlarından kastı o dönemde benzer koşullarda yaşıyor olmaları durumu olabilir. Burada, zikrettiği anlatı Nestor Kroniğinde geçmekle beraber Vandal ifadesi geçmemektedir. Orbini, Vandalların Slavlığını sağlamlaştırmak için Varegleri Slav saymıştır. Nestor Kroniğinde geçen anlatı için bkz. <<http://www.spsl.nsc.ru/history/descr/PWL/povest1.htm>> Erişim tarihi: 27. 11. 2020.

dillerinin aynı dil olduğunu ve söylediği gibi, bu dilin Gotça olarak adlandırıldığını söylüyor.

Pietro Crusber, Kuzey halkları üzerine olan çalışmasında Alanların kökeni hakkında yazdı ve o eserde Alanların, Vened ya da Slav kabilesi olduklarını belirtti. Maciej Miechowita aynı durumu, Alanlar, Vandallar, Süevlerin ve Burgondların Polonya topraklarından olup, aynı dilde Lehçe veya Slav dilini konuştuklarını yazdığı I. kitabının XIII. Bölümünde belirtiyor. Geremia Russa da aynı durumu kendi kendi yıllıklarında belirtiyor. Pier Francesco Giambulari ve Irenicus (I), Çeklerin (Boemi), Carlo Vagriese'nin Slav kabilesi olarak adlandırdığı sözü edilen Alanlardan geldiğini yazıyor. Crusber (I) ve Albert Krantz (I, 22) Verülleri, Slavlar arasında da sıralıyor. Carlo Vagriese (III) Frankfurt'ta Almanya'nın tarihini izah eden Verüllerin Slav olduğunu kanıtlayan bir yazarın el yazmasını bulduğunu yazıyor. Ve bu yazar o kadar eski zamanlarda yaşadı ki, yukarıda belirtilen çalışmalardan anlaşıldığı üzere, Verüllerin torunlarını ve torunlarının çocuklarını görebildi. "Vandalia" adlı eserinin I. Kitabında Albert Krantz, Verüller veya Gerüllerin Slav olduğunu birkaç argüman ileri sürerek kanıtlıyor.

Ancak, Keşiş Helmold Vened denizinde yaşayan Slavlardan ve Reinecio da Havel Nehri'ne yakın yaşayan bu Verüllerden söz ederek tüm şüpheleri ortadan kaldırıyor. Bazı yazarlar onlara Gerüller derler, ancak bu yanlıştır, çünkü gerçek isimleri Slavcada "kontROLSÜZ, şiddet dolu ve mağrur halk" anlamına gelen Verüldür. Tarihçilerin bu nitelikleri Verüllere atfetmeleri uygun yerde tartışılacaktır.

Avarlar, Bastarnae, Peucini ve Finler de (Zacaria Lilio'nun, Irenicus'un (II, 39), Abraam Ortelius'un çalışması "Coğrafi Benzerlikler" de, Philipp Melanchthon Tacitus'a yazdığı yorumlarda belirttiği gibi Slavdı. Özellikle Pepin, Büyük Karl, II. Loius ve diğer Frank krallarının biyografilerinin yazarı da açıkça Avarların Slavlarla aynı halktan

olduğunu belirtiyor. Sözü edilen Ludovicus'un zamanında yaşayıp, onunla yakın arkadaşlığı sahip olan bu yazarın (Ortelius'a göre Benedikten eski rahibi), zamanında Avarlar daha mevcut olduğundan kesinlikle güvenebiliriz. Avarlar, Slav Bulgarlar gibi kendi krallarına kağan veya kogan diyorlardı.

Johannes Dubravius, Slavlar arasına Scirii ve Hyrii'leri de katıyor. I. kitabında onlar hakkında şöyle yazıyor: "Ptolemeus'a göre, Maeotis bataklığı ve Don nehri Doğu'dan, Batı'dan Visla, Kuzey'den Sarmatya okyanusu ve Güney'den Karpat dağlarıyla çevrili Sarmatya bir zamanlar Slav adı verilen tüm halkların ortak vatanydı. Eskiden farklı isimlere sahiplerdi ve bazılarını Hyrii, Scirii, Sırp ve Vened deniyordu." Aynı durumu, I. kitabında bu halkların Venedler veya Slavlar olduğunu yazan Carlo Vaghi de belirtiyor. Tarihçilerin ortak görüşüne göre geçmişte Dacia'da yaşadılar ve Daçlar olarak adlandırıldılar. Bonfini'nin I. Dekadın I. kitabında yazdığı gibi, Hun istilasından önce Romalılarla birlikte o bölgelerde yaşadılar.

Bu durumun anısı Dacia'da hala yaşıyor, çünkü Moldavia ve Valachia'da (eski Dacia), resmi ve dini işlerde Slav alfabesi ve dilinden başka bir şey kullanılmaz. Konuşma açısından, Moldovalılar Ruslara ya da Moskovalılara daha yakınken, Vlahlar ise Rahanları (Sırp) daha çok andırırlar.

Giambulari, Pietro Crusber ve Franciscus Irenicus (I) İsveçlilerin, Söevlerin, Normanların ve Bulgarların Slavların özünü oluşturduklarını belirtiyorlar. Giambulari (I) onlar hakkında şöyle yazıyor: "İskandinavya'nın geniş alanlarından, güçlü ve sayısız insan toplulukları tek tek ayrıldılar. Özellikle Alanlar, Çeklerin ve Polonyalıların ataları Slavlar, içlerinden Normanları çıkarmış İsveçliler ve Bulgarlar." Wolfgang Lazius, Normanların, Markoman'ların soyundan geldiğini yazar. Aynı şekilde, Sigiberto Gemblacese, Einhardus, o zamanın diğer yazarları ve Abraham Ortelius Latius üzerine

yorum yaparken ve Danimarka'yı tarif ederken yazdığı gibi, sözü edilen Norman adı ile Rusları adlandırdılar.

Keşiş Einhardus, Büyük Karl'ın biyografisinde, Ukranlardan, onları Slav sayarak bahsediyor. Ortelius'un "Eş Anlamlılar"ında görülebileceği gibi, çeşitli Slav halklarını tanımlayan Vitichino Monachus, onlardan birini Ukr ya da Ukran olarak⁴⁶³ adlandırıyor. Son olarak, antik çağlarda çok ünlü olan Markomanlar ve Quadiler de yenilmez bir Slav ailesinden geldiği için "Vandalia" kitabının XIV. bölümünde Albert Krantz ve de Cornelius Tacitus⁴⁶⁴ açık bir şekilde onları Vandallar olarak adlandırıyorlar. Aynı durumu Geremia Russa da kendi "Moskova Yıllıkları"nda Markomanların gerçek Slav olduklarını belirtiyor. Fikrini güçlendirmek için, kendi yazılarında, Markoman ülkesinde taşa oyulmuş ve Viyana imparatoruna giden Moskovalı elçisine eşlik ederken keşfettiği bir yazıtı ekledi...

İşte o yazıt:

STYN OUUY UKROLYEN BYLIE JESTI MERA SGODE, KRUKOUUYE NASS MARKOMAN, I BRE TE SLAVNOV, LYTOU BOYA NASGA. . MARKOMAN PROYDE. IN SLAUNOU. . STYN. . POKOY. . LYTH V VIKA

Kimse bu yazının Slavca olduğunu inkâr edemez, çünkü Slavcada neredeyse aynı şekilde telaffuz ediliyor:

---

⁴⁶³ Ortaçağda Pomeranya bölgesinde yaşamış bir batı Slav topluluğudur.

Almanya'nın Mecklenburg-Vorpommern eyaletinde yer alan Uecker nehrinden isimlerini aldıkları düşünülmektedir.

⁴⁶⁴ Tacitus'un bu şekilde bilgi verdiğini tespit edilememiştir. Yazar, Tacitus'un otoritesini dayanarak görüşünü güçlendirmek istemiş olabilir.

*STYN OUUY UKLOPYEN BYLIE JESTI MERA SGODE, KRUKOUUYE NASS
MARKOMAN, I BRE TE SLAVNOV, LYTOU BOYA NASGA. . MARKOMAN PROYDE.
NI SLAUNOU. . STYN. . POKOY. . LYTH V VIKA*

Çevirisi şu şekilde sesleniyor:

(Bu taş, Krukov ve Markoman kardeşleri ile Slav kardeşler arasında bir barış işareti olarak dikildi, Bizim savaş yıllarımızdan. Markoman veya Slavlar geçse bile... taş... barış... sonsuza dek)

Böylece, Markomanların Slav oldukları mantıklı şekilde, rahatlıkla iddia olunabilir, çünkü geçmişteki dil birliği köken birliğini kanıtlar. Ta en başından (doğuştan itibaren) o veya bu dilde (aynı dil) konuşma yeteneği verilmiş bir halktan bahsediyoruz. Yukarıda sıralanan bilginlerin, ünlü yazar ve bilim adamlarının kanıtlamalardan yola çıkarak bahsedilen halkların hepsinin temelde Slav olduğunu gösterdik. Gotların ve diğer kuzey halklarının tarihini anlatan yazarlar tarafından bahsedilen şahıs isimlerine dayalı olarak da köken birliği ispatlanabilir. İşte söz konusu isimler: Vidimir, Valamir, Sigimir, Theodimir, Frigimir, Svevlad veya diğerlerinin yanlışlıkla yazdığı gibi Sisvald, Selimir, Helmir, Radegast veya Radegasia; Rakimir, Raymir ve Sanko: onlardan biri (Doglioni'ye göre 823'te), ve diğeri ise (1064'te İspanya'da hüküm sürdü) Sigizmir, Vizumar, Vitiz, Misislav veya Mislav, Ottokar, Vigislav, Singiban, Predimir ve Obrad. Bu isimler aslında Slavlar isimleridir. Slav isimlerinin ihtişamına Amazonlar gibi yüzyıllar boyunca askeri özellikleri ünlü olan kadınları da eklemeliyiz. Pietro Crusber (I) ve Gioanni Goroppeio'nun (VIII Amazonika) yazdığı gibi, onlar Sarmat Slavlarının eşleriydi. Çeşitli halkları tanıtmayı tamamladıktan sonra, şimdi onların kökenlerini ve eylemlerini inceleyelim.

Slav Gotlar ile başlayalım. En eski zamanlarda, Romalıların şöhreti ve adı yayılmadan önce, [dış] düşmanları olmayan Gotlar kendi aralarında birkaç kez savaşımlardı. Atayurtları İskandinavya'dan çıktuktan sonra onlar ilk önce Ulmeruglara saldırdılar. Oradaki yaşayanları kovup, Kral Berig yönetimindeki söz konusu ülkeyi işgal ettiler. Daha sonra, Kral Filimer'in önderliğinde, Ovin (Ouin) olarak adlandırılan İskitya'ya hareket ettiler. Jordanes bu konudan bahseder. Sonra Spali⁴⁶⁵ kabilelerinin yakınına yerleştiler. Ablasius'a göre, Gotlar, onları yendikten sonra bölünmüştü.⁴⁶⁶ Herodot'un bahsettiği gibi, onlardan bir kısmı Mısır'ı fethetti. Diğer kısmı Amal'ın komutası altında doğuya taşındı, geri kalanlar Balt önderliğinde Batı'ya gittiler. Doğuya gidenler, krallarını kovduktan sonra İskitlere başka krallar verdiler. Jordanes, Justin, Trog (I), Bonifacio Simonetta ve diğerlerinde okunabileceği gibi, İskit kralı Vesoz, diğer deyişle Vesor, Mısır kralı Betoriks (Betorice) ile savaştı ve onu yendi. Ondan sonra Pers kralı Kserkses (Serse) ile savaşan Tomris⁴⁶⁷ gelir. Daha sonra Makedon kralı Philip, İskit kralının kızı Gotil ile evlendi. Oğlu İskender da onlarla savaştı, ancak silahlarının gücünü tattıktan sonra Strabon (VII) ve Flavius Arrianus ve Otto Frisingensis'den okunabildiği gibi onlarla barış ilan etti, yine de Quintus Curtius'un görüşü geri kalanıyla biraz çelişkilidir. Perslerin kralı olan Darius, İskit kralı Antriregiro'nun kızıyla evlendi. O zamana kadar Gotlar, Cassius Dio, Agathias Scholasticus, Jordanes⁴⁶⁸ ve diğerlerinde açıkça görüldüğü gibi, İskitler olarak adlandırıldı. Ancak, bazı İtalyan yazarların düşündüğü gibi, Gotlar, İskitlerden geldikleri için değil onları yendikleri için kendi

---

⁴⁶⁵ Spali kavmi

⁴⁶⁶ Mısır ifadesi ile Kuzey Afrika'yı işaret ettiğini düşünüyoruz. Ayrıca cümledeki Gotlar Vandallardır. Vandallar, Kuzey Afrikada M.S. 435-534 yıllarında arasında bir krallığa sahip olmuşlardır.

⁴⁶⁷ İskit Kraliçesi

⁴⁶⁸ Arne Söby Christensen, Jordanes'in göç anlatısını güçlendirmek için İskitleri zikrettiğini belirtir. Arne Söby Christensen, **Cassiodorus, Jordanes and the History of the Goths: Studies in a Migration Myth**, Museum Tusulanum Press, Copenhagen, 2002,s. 308.

krallıklarına sahip oldular. Bu nedenle, Trebellio Pollione İskitlerin, Gotların bir parçası olduğunu yazdı.

Aynı Gotlar, Batıya yöneldiler, Yunanistan'ı yağmalayıp, Asya'ya yerleştiler ve Truvalılar'a yardım ettiler. Dio'nun yazdığı gibi, kralları, Fersanda'yı (Casandra) öldüren ve Aşil'in zırhından yoksun olan Euriphilus ve Telephus'du. Daha sonra, Augustus Caesar'ın zamanında, Get kralı Berobist (Berobista) çok ünlenmişti. O zaman, Sextius Aelius Catus (Elio Catone) Trakya'da yaşamaları için Tuna'nın ötesine elli bin Get getirdi. Get kralı, onları fiziki eğitimlerle bedenlerini güçlendirmeye, yasalara uymaya zorlayarak, o kadar ustaca yönetiyordu ki, büyük bir güç oluşturup birçok komşu halkı fethetti. İstirya'yı cesurca geçerek Trakya, Makedonya ve İlirya'yı harap edip Romalıları dehşete düşürdüler ve komşu Galyalılar, Traklar ve İliryalıların [topraklarından] sayısız ganimet topladılar. Bundan başka, Kritasir (Critasio) ve Taurisio tarafından yönetilen savaşçıları neredeyse tamamen öldürdü. Strabon'un VII. "Coğrafya" kitabında anlattığı gibi, Augustus ona karşı karşı elli bin askerlik bir ordu göndermek zorunda kaldı. Takriben aynı zamanda yaşayan Got kralı Dromichaetes (Dromachete), İstirya'da Kral Lysimachus ile savaştı ve onu ele geçirdi. Bu konu, Campanus'un "Regensburg Konuşması" ndan, Strabon (VII) ve Plutarkhos da okunabilir. Plutarkhos Hayatlar'da şöyle yazıyor: "Lysimachus'u kısa süre önce esir alan acımasız barbar lider Dromichaetes, onu içtenlikle serbest bıraktı." Paulus Orosius (III) Dromichaetes'i Trakya'nın kralı olarak adlandırıyor ve hayatını anlatıyor. Titus Livius, Eutropius, Eusebius ve diğerleri de aynısını yazıyor.

Bununla birlikte, Strabon ve Jordanes onun Get olduğunu söylüyor ve bu daha makul görünüyor: onu Trakya ile ilişkilendirenler Getlerin, Trakya'ya her zaman boyun eğdirdiğini göstermek istiyorlar. Plinius (IV), Stephanus Byzantius ve Ptolemaeus

Trakya'da, adı geçen savaştan sonra Lysimachus olarak adlandırılan bir yer olduğunu söylüyorlar.

Gotlar, Makedonlarla çok sayıda savaş yürüttüler: Büyük İskender'in yardımcısı Spirion'u (Sopirione) 30 bin kişilik ordusu ile birlikte yok ettiler ve bundan önce, onları İskit sayan Justin'in yazdığı gibi (XXVII), Büyük Phillip'i mağlup ettiler. Ama Jordanes ve diğerleri, bunu öncekilerin İskitler olarak bildiği Gotlar'a atfediyorlar. Strabon, Flavius Arrianus, Ptolemaios, Soter ve Campanus'un ifadesine göre, ne Büyük İskender ne de Getler barışa yanaşırlardı. Bununla birlikte, Justin, İskender'in Getlere karşı zafer kazandığını yazıyor, ancak Getlerin tarihleri hakkında yazan yazarların hiçbiri tarafından bu durum belirtilmemiştir. Flavio Biondo, "Tarih, Roma İmparatorluğunun Çöküşünden İtibaren" adlı eserinin I. Kitabında, Gotların Lucullus tarafından yenildiğini yazıyor. Ancak, ne Methodius ne de Jordanes bundan hiç bahsetmez.

Agathius ve Methodius da okuyabileceğimiz gibi, daha sonra Gotlar, Istirya'yı geçmek istediklerinde Agrippa onları engelledi. Augustus zamanında, Gotlar Roma İmparatorluğu'na ait tüm eyaletleri harap ettiler. O zamanlar Getler ile yaşayan Ovidius "Karadenizden Mektuplar" da bu duruma ilk kez işaret ediyor:

Birçok halkın büyük kısmını senin dertlerin endişelendirmiyor

Ey ünlü Roma!

Onlara cesaret verir yayları ve dolu sadakları

Ve Severus'a yazdığı mektupta, Sesleniş IX (VIII):

Barıştan yoksun, silahlar arasında yaşıyorum sürekli,

Sadak taşıyıcısı Get amansız bir savaşı tetikledikçe

Yaklaşık, o tarihlerde, Getler, birçok Roma kentine ve bölgesine sahip oldular.

Bu, Ovidious'un bir sonraki şiirinde de belirtilir.

Eski bir kent uzanıyor, çift isimli Hister'in kıyısının yakınında,

Büyük duvarları ve bulunduğu yer çok korunaklı

Rivayete göre, Caspiela Aegisos kurmuş ve kendi adını vermiş bu kente

Vahşi Getler, ani bir savaş çıkarıp devirmiş ve Odrysii'yi ele geçirmişler,

Krala karşı da silahlarını kaldırmışlar...

Domitianus zamanında bile, Gotlar, tüm Roma İmparatorluğu sınırı boyunca şiddetli savaşlar düzenlediler. Biondo'ya göre, Cornelius Tacitus, Gotlar tarafından öldürülen Romalıların sayısını ifade etmemek için "Tarihi"ne yazmadı.

Daha sonra, Bassianus ve Caracalla, Flavius Josephus ve Methodius'da okunabileceği gibi, Gotlarla yaptıkları savaşlarda ağır kayıplar verdiler.

O zamana kadar Ulmerug adasında kalan Gotların üçüncü kısmı, Gotların geri kalanıyla birleşip Pannonia'yı ele geçirdiler. Methodius bu konudan bahseder. O zamanlar, elli bin kişilik ordunun başındaki hükümdar Sitalk, Atinalılar ile savaşmaya yöneldi. Sitalk, bu savaş sırasında Romalıların gücünü deneyimledikten sonra onlarla barış imzaladı ve Janus tapınağının kapılarını açan Domitianus zamanına kadar, barışı korudular. Sonra, Jordanes, Gotların, Marcus Vipsanius Agrippa liderliğindeki Roma birliklerini yendiğini ve Marcus'u öldürdükten sonra cesedin kafasını kestiğini söylüyor. Bundan sonra, Gotlar ikiye ayrıldı: bir kısmı Moesia ve Trakya'yı ele geçirdiler. Yunan Symmachus, Iulius Capitolinus ve Jordanes'in de ifade ettiğine göre, İmparator I. Maximinus'un baba tarafından soyu Gotlara dayanıyor. Diğer kısmı ise Roma İmparatoru Philippus Arabus'a karşı savaş açtılar. Savaşın sebebi, Philippus'un, Gotlara aldıkları

maaşı ödememesidir. Savaşa girerken, oğlu ve otuz bin kişilik Roma ordusuyla birlikte ölümünü orada bulan Senatör Decius'u onlara karşı göndermişti. Bu zafer sayesinde, Gotlar, Moesia'yı işgal ettiler. Moesia'da, kendisine adanan sunak, Decius'un yenilgisine ve ölümüne tanıklık eder. Bu savaş hakkında bilgi Sabellico, Biondo, Jordanes, Orosius, Gottfried ve diğerlerinde bulunabilir. Bununla birlikte, o yılların olaylarını ayrıntılı olarak açıklayan Pomponius Laetus, gelecekteki zafer adına, tanrılara kendilerini kurban etmek için eski Decius'u taklit etmek isteyen Decius'un ve oğlunun, kendi özgür iradeleri ile ölümü kabul ettiğini söylüyor. Eusebius ve Sabellico (VII. Ennead'in VII. kitabında) her iki yazar da Gotlarla yapılan savaşta öldüklerini söylüyor.

Biondo, Eusebius, Eutropius ve Sabellico'nun belirttiği gibi, III. Gordianus Roma İmparatorluğunu yönetirken, Gotlar, Asya Minor'u, Pontus'u, Makedonya'yı ve Yunanistan'ı harap ettiler. Trebellius Pollio bu olayları farklı şekilde ortaya koyuyor ve imparatorun oğlu Makrin'in daha sonra öldürüldüğünü yazarak Eusebius ile çelişiyor. Gallienus'tan sonra imparatorluktaki güç Postumus'a geçtiğinde, Trakya'yı ele geçiren Gotlar Makedonya'yı harap ettiler ve Tesalya'ya zarar verdiler. Trebellius Pollio'nun yazdığı gibi, Asya Minor'a baskın düzenleyip, Efes'teki tanrıça Diana tapınağını harap ettiler. Trebellius, Sabellico ve Biondo'ya göre, Bizans o dönemde çok sıkıntı çekti. Gotlar ise Büyük Deniz'i gemilerle gizlice geçtiler, İstra'nın⁴⁶⁹ ağzına kadar geldiler ve aniden yerlilere saldırarak bir katliam yaptılar. Sadece Cleodamus (Cleocalo) ve Athenaeus gibi valiler onları durdurmayı başardı, ancak ordu komutanı Venerian öldürüldü. Mağrur Gotlar, Kisik'e⁴⁷⁰ saldırdılar ve Asya Minor'u, tüm Yunanistan ile birlikte işgal ettiler. O zamanları yaşamış tarihçi Dexippus, bu olayları ayrıntılı olarak

---

⁴⁶⁹ Günümüzde Hırvatistan ve Slovenya sınırları içerisinde yer alan Adriyatik Denizine uzanan yarımada.

⁴⁷⁰ Hangi yerleşim yeri olduğu tespit edilememiştir.

açıklayarak, Gotların Epirus, Hemonia ve Boetia'ya baskın düzenlediğini belirtti. Giomando'ya göre, İmparator Diocletianus, Got kralları Gunterich ve Argath (Arcaico) ile de düşmandı. Romalıları mağlup eden ve kamplarını ele geçiren bu krallar, Biondo ve Pomponius Laetus'un yazdığı gibi, Moesia Inferior'daki Marcianopolis'i⁴⁷¹ ele geçirdiler. Volusianus daha sonra Got krallar ile barış yaptı. Halefi Gallienus zamanında, Roma Cumhuriyeti yeniden saldırıya uğradı, çünkü Vendicon, Turon ve Varon'un liderliğindeki Gotlar Asya Minor'u yakıp yıkarak Hellespontus, Efes, Bithynia ve Chalcedon, Sabellico, Biondo ve diğer yazarların belirttiği üzere Ema (Hemo)⁴⁷² Dağı yakınlarındaki Anchialus⁴⁷³ şehrini yok ettiler. Pomponius Laetus'a göre, o tarihlerde, Gotların tümü Roma İmparatorluğu'na karşı düşmanca tavır içerisinde idiler. Aynı durum Calpurnius Surah, Iulius Cordus, Dexippus, Flavius Arrianus ve diğerleri tarafından da belirtilmiştir. Ancak özellikle Marcianus'un hayatını anlattığı biyografide Trebellius Pollio'nun yazdığı gibi, Gotlar, Achaeus, Trakya, Makedonya ve Teselya'yı yok ettiler ve Bizans'ta o kadar çok katliam yaptılar ki, eski soylulardan kimse kalmadı ve o sırada evinin dışında olacak kadar şanslı olanlar dışında kimse kaderinden kaçamadı. Bunu gören Maximianus onlarla savaşmak yerine barışı tercih etti ve Gotlara haraç veren ilk kişi oldu. Jordanes'e göre o tarihlerde, İskitleri, Tuidileri, Bubengetileri, Vasmabrontileri ve Cadileri fetheden Got Kralı Geberich idi. Trebellius ve Pomponius Laetus'a göre, Roma imparatoru II. Claudius'un zamanında 320 bin Got savaşlarda öldü ve denizde 2 bin gemileri battı. II. Claudius'un Senato'ya yazdığı mektuplardan, Illyria valisi Iunius Bokh'a gönderilen bir mektuptan Claudius'un Martianopolis'te, Tesalya'da, Dacia ve Moesia'da Gotlar ile savaştığı, Gotların, Bizansta; Girit ve Kıbrıs adalarını ateşe verip

---

⁴⁷¹ Günümüzde Bulgaristan sınırları içerisinde bulunan antik Roma şehri

⁴⁷² Haemimontus 'un, Koca Balkan dağları olduğunu düşünüyoruz.

⁴⁷³ Bulgaristan dahilinde bulunan Roma şehri.

kılıçtan geçirdiği ve en sonunda Claudius'un onları yendiği anlaşılıyor. Senatonun Claudius'un onuruna böylesine görkemli bir zafer için verdiği karar uyarınca, Senato binasına altın bir kalkan asıldı ve Capitol'daki tapınağın önüne altın bir heykel dikildi. Slavlara karşı kazananlar böylesine büyük onur ve ödüle layık oldular.

Ancak, Sabellico'ya göre Trebellius, I. Constantius'un (Constantino) atası olması hasebiyle, Claudius için övgü dolu tüm şeyleri yazdı. Eutropius, o tarihlerde iki yüz bin Got'un öldüğünü yazıyor. Ama Sabellico'nun belirttiği gibi, Eutropius dışında, başka hiçbir tarihçi bundan bahsetmez. Ayrıca, halefi Claudius Aurelianus'ın Nicopolis şehri yakınlarında Gotlara karşı kazandığı zaferi anlatan yazarların, ölü sayısını vermemeleri nedeniyle büyük şüphe duyuyorum. O yıllarda Gotlar, Roma İmparatorluğu'na ne kadar zulüm ettikleri ve Slav halkının şanı için ne kadar zafer kazandıkları Flavius Vopiscus göre Senatonun, Aurelianus'a gönderdiği hediyeler ve mektuplardan anlaşılabilir. Aurelianus, Gotlar karşı kazandığı zaferlerin onuruna, Senato'dan daha önce hiçbir komutan veya imparatorun sahip olmadığı kadar çok tebrik ve ödül aldı. Sabellico'ya göre, Aurelianus sadece bir savaşta beş bin Got'u katletti. Yunan tarihçi Theoclitto Greco'ya atıfta bulunan Flavius Vopiscus, savaşlarda üçyüz civarında garnizon askerinin öldüğünü; Sarmatların, İlyricum'da yenildiklerini, Tuna'nın ötesinde, liderleri Cannabadius (veya Kanabaud) ile birlikte beş bin Got'u yok ettiklerini ve onlara karşı zafer kazandıklarını yazıyor. Bu nedenle Aurelianus, "Gallium'un Banisi" ve "İlyricum'un Kurtarıcısı" isimlerini aldı. Ancak Jordanes'i okuyan herkes, bir an için bile, bunun bir yalan olduğundan şüphe etmez. Açıkçası, Flavius, Aurelianus'u övüyor ve sadece öldürülen Gotları sayarak şöhretini arttırmak istiyor. Her ne kadar Vopiscus anlatısının başlangıcında bu günahı, imparatorların tarihinin yazılmasını üstlenen, öldürülen sayısına işaret ederek şöhretlerini arttırmaya çalışan tarihçilere atfetse bile, Gotlar ile yapılan bu savaşı tarif ederken, kendisi de aynı şeyi yapıyor.

Sabellico ve Biondo'nun ifadesine göre, Gotlar, İmparator Konstantin tarafından da yenilgiye uğratıldılar ancak Jordanes bunu açıkça reddediyor. Yine de Roma ile imzalanan barıştan sonra, Trakya'da yaşayıp kendi ordularına sahip olmalarına izin veren Valens, dostluk ve ittifakı reddedinceye kadar 70 yıl boyunca Gotlar ile barış içinde yaşadı. İşte o tarihte, Gotlar; Vizigot ve Ostrogot, yani "üst" ve "alt" olarak ikiye ayrıldı. Gotlar ile aynı dile sahip olan Slavlar'da da "visi" üst, "ostoch" doğu anlamına gelir⁴⁷⁴. Doğu'ya daha yakın olanlara Ostrogotlar ve Batıya yakın olanlara ise Vizigotlar denilmeye başlandı. Ablasius, daha anavatanlarında iken öyle adlandırıldıklarını düşünüyor⁴⁷⁵. Ancak Paulus Diaconus, Conrad Celtics ve Albert Krantz, Fritigernus'u takip edenlerin Visigot lakaplı olduklarını ve Atalaricus'a (Atalanio) katılanların Ostrogotlar olduğunu söylüyor.

Aralarındaki anlaşmazlık nedeniyle Fritigernus, Atalaricus'a ile karşı olan mücadelesinde yardım etmesi için imparator II. Valens'e döndü ve Sokrates Skolastikos'a (VIII, 14) göre, rakibini yendi.

Valens, Trakya sınırlarındaki savaşta onu mahvetti ve Gotlar, Valens'in yanlış inancı Arianizmi kabul ettiler. Ve o zamanlar da, Theodoretus'a göre, Arius'un yanlış dogmalarını Got rahip Wulfila (Vualfila) öğretirdi. Bu konuda tarihçilerin görüşleri büyük farklılıklar gösteriyor. VII Ennead'ın IX. kitabında Sabellico, Hunlar tarafından kovulan Gotların, Valens'ten Trakya'da yaşamak için yer istemeye geldiklerini yazıyor. Orosius da aynı şeyi iddia ediyor, ancak Conrad Celtics ve Jordanes, Gotların Valens'ten Moesia ve Dacia'yı istediğini ve Valens'in yerleştikleri Trakya'yı teklif ettiğini söylüyor.

---

⁴⁷⁴ Slav dillerden modern Rusça'da Восток (Vostok) doğu anlamına gelir. Doğu kelimesinin diğer Slav dillerde karşılığı Vostok kelimesine çok yakındır. Fakat, Batı anlamındaki Visi kelimesinin Slav dillerdeki karşılığı Visi kelimesine hiç benzemez.

⁴⁷⁵ Ablasius hakkında çok fazla bilgi olmadığını belirtmiştik. Orbini'nin Jordanes vasıtasıyla Ablasius'tan haberdar olması veya doğrudan Ablasius'un eserini görmüş olma ihtimallerini birlikte değerlendiriyoruz.

Tarihçi Sokrates Skolastikos de aynı şeyi ileri sürmektedir, ancak Methodius, Gotların savaş sonucunda Trakya'yı fethettiğini ve Gotların gelecekte Roma İmparatorluğu'na saldıracağından korkan imparatorun onlara Trakya'yı gönülsüzce teklif ettiğini ve generaller Lupicinus ve Maximus'u (onların komutasında) kendilerine iyi toprakları fethetsinler diye verdiğini yazıyor. Tarihçiler arasında İmparator Valens ve Vizigotlar arasındaki anlaşmazlığın nedeni konusunda da bir görüş birliği yoktur. Paulus Diaconus, Conrad Celtics ve Sabellico bunun Maximus ve Lupicinus'un (Jordanes Lupicia olarak adlandırır) Visigot'ları defalarca açlığa sürükleyen zalimce yönetimleri ve düşüncesizliklerinden kaynaklandığını iddia ediyor. Diğer tarihçiler Lupicinus'un Visigot Fritigern kralına karşı tuzak kurduğunu ve onu zehirlemeye çalıştığına inanıyor. Üçüncüsüne göre, ihtiyaç baskısı altındaki Vizigotlar, Valens'e karşı isyan ettiler ve Fritigern'in komutası altında, Romalılarla savaşarak, yerle bir ettiler. İmparator Valens'in kendisi bu savaşta bir okla yaralanıp ve gücünü kaybetti, Jordanes'in yazdığı gibi, imparatorun orada olduğundan şüphelenmeyen düşmanlarının biraz sonra yaktığı bir kulübeye taşındı. Piskopos Theodoretus, Valens ile Vizigotların ilk savaşının Bosphorus'ta gerçekleştiğini yazıyor. Sokrates'in yazdığı gibi (VIII, 33), savaşı kazandıktan sonra Mayıs ayında Konstantinopolis'e ulaştılar. Romalıları, Hadrianapolis'e ittikten sonra onlarla kanlı bir savaş düzenlediler ve imparatoru orada yaktılar. Bu olay, M. S 382⁴⁷⁶ de, Roma'nın kuruluşundan sonra 1033'de ve Valens'in saltanatının IV. yılında gerçekleşti. Ancak Theodoretus,

Valens'in 9 Ağustos'ta vefat ettiğini iddia ediyor. Sozimus'un gözlemlediği gibi, Valens'in böyle bir kaderi tesadüfi değildir. Çünkü Kilisenin Kutsal Annesi için çok yararlı olabilecekken Gotların sonradan Aryan olmalarının sebebi olmuştu. Ayrıca

---

⁴⁷⁶ Hadrianapolis Muharebesi M.S. 378 yılında gerçekleşmiştir.

Sozimus, bu ölümün, Valens'e bir Ortodoks hristiyan tarafından, eğer Vizigotlarla barışmazsa onlar tarafından öldürüleceği şeklinde önceden söylendiğini yazıyor. Böylece, İmparator Valens'in söylenen ölümünden sonra, Gotlar, Konstantinopolis'e yaklaştı ve onu ağır bir kuşatmaya maruz bıraktılar. Sabellico, Biondo ve diğer tarihçilerin yazdığı gibi, Valens'in dul eşi Dominica, bu durdurulamaz halka karşı mümkün olan her şekilde cömertliğini gösterirdi ve onlara mümkün olan her türlü şekilde yardım ederdi. Ancak Sokrates, Vizigotların Valens hayatta iken Konstantinopolis'i kuşattığını yazıyor. Gotların o zamanlarda Moesia ve Trakya'da yaptıkları diğer seferler Plotinos'un Siricius'un biyografisinde, Aziz Jerome'un (Eusebius'un "Kronolojik Kanonları) da, aynı zamanda Prosper'in Chronika (Rigressioni) ayrıntılı olarak yazılmıştır. Ancak sağladıkları bilgiler tutarsızdır. Bahsedilen olaylara çağdaş olan Aziz Jerome en güvenilir olandır. Valens'ten sonra, imparatorluk, Theodosius ile Roma topraklarını koruma görevlerini paylaşan Valentinianus'a geçti. O zamanlar Konstantinopolis'de bulunup, Greklerle barış yapan Got kralı Attalaricus'un (Attalarico) kahramanlıkları konuşuluyordu. Ama bu iyi olmasından çok gerekliydi. O tarihlerde Gotlar, Romalılara karşı çıktıklarında, imparatorlukta işler çok kötü gidiyordu. Attalaricus, imparatora karşı olan hayranlığını belirterek onu örnek aldığını söylerdi. Ayrıca imparatorun, tanrının yeryüzündeki temsilcisi olduğunu söyleyerek ona karşı entrika kurmayı düşünenlerin derhal bundan tövbe etmelerini belirtirdi. Attalaricus'un öldükten sonra Theodosius onun için imparatormuş gibi cenaze töreni düzenletti ve bu da tüm Gotlar tarafından derin bir takdirle karşılandı. Kendilerine maaş ödeyen İmparator'dan hoşnut olan Gotlar, Attalaricus'nun vefatından sonra, 25 yıl boyunca yeni bir kral seçmediler daha sonra Trakya'dan ayrıldıklarında Balti ailesinden Alarik'i kral olarak seçtiler. Alarik, Claudian, Eutropius, Orosius ve Biondo'ya göre, dünyada kendisi gibi kötü biri bulunmayan Kral Radagais (Radagaso) ile güçlerini birleştirdi. Ablasius, aniden iki yüz bin kişilik ordu ile

ortaya çıktıklarını yazıyor. Güçlerine güvenen Alarik, Trakya, Pannonia, Illyricum ve Noricum'u ateşe verip kılıçtan geçirdi. Bütün bunlar Radagais'un gururunu öyle coşturdu ki, zafere ulaştığının tüm İtalya'nın kanını tanrılarına kurban olarak vereceğine yemin ederek, Roma'yı yok edip İtalya'yı Got diyarı haline getirme tehdidini savurdu. Augustus ve Caesar'dan sonraki tüm imparatorlara Augustus ve Caesar denildiği gibi, tüm imparatorların Radagais adı ile de adlandırılmasını istedi. Bununla birlikte, Tanrı, böylesine bir gurura ve kibire gazap etti ve Fesulan yüksekliklerinde onu yenerek rezil bir ölüme mahkûm eden Hristiyanların eline bıraktı. Alarik İspanya'ya gidip on üç yıl boyunca orayı yönettikten İtalya'ya döndü. Orada yaptıkları, Gotların tarihini yazan Biondo, Sabellico ve Otto Frisingensis'de (IV) okunabilir. Gotlar uzun bir süre Frank krallarıyla savaştılar, ancak bu krallıktan kovulduklarında tekrar İspanya'ya döndüler. Daha sonra, Marcello zamanında, Meroueo'nun (veya Marauio) komutası altında Francia'ya saldırdılar ve birçok şehri ele geçirdiler. Marcello, onlara karşı savaşması için ordu başında komutan Luitprandus'u gönderdi. Aynı tarihlerde, Gaguino'dan (III) okunabileceği gibi Frank kralı I. Abd al-Rahman (Abdiramo),⁴⁷⁷ Gotlarla savaştı. Bütün bunlar, Attila'nın İtalya'yı işgalinden önce oldu, çünkü Gotlar ve Franklar arasındaki mücadeleden sonra Procopius ve Ablasius tarafından yazıldığı gibi, her zaman barış hüküm sürdü.

Vizigotların tarihini kısaca tarif ettikten sonra şimdi Ostrogotlara geçelim. Hunların baskısına maruz kaldıklarında cesurca kendilerini savundular. Şans Attila'nın oğullarından döndüğünde, Ostrogotlar, Hunları Pannonia ve Moesia'dan sürerek Illyricum'da da yok ettiler. İmparator I. Leo fethettikleri toprakları tanımak zorunda kaldı. Ve Gotlar da İtalya kralı Theodoricus'u rehin tutarak İmparatorla barış yaptılar. Bu

---

⁴⁷⁷ Endülüs Sultanı

arada Roma, birçok imparatorun kısa bir zamanda peşi sıra iktidara gelme sıkıntısını yaşıyordu. Ricimer, Vasilisk, Antemius, Zenon, Marco, Leo adında bir hükümdar, Olibrius, Glycerius, Orestes ve oğlu Augustus tarafından yönetildi. Bu olayın nasıl gerçekleştiği tüm ayrıntıları ile Biondo, Sabellico (II, 8), Pomponius Laetus ve Gioanni Monaco tarafından yazılmıştır. Hedeflerim Slavların tarihini yazmak ve bunun için neyin gerekli olduğunu araştırmaktır, bu nedenle bununla ilgili olmayan bilgileri geçiyorum.

Böylece, Roma imparatoru Augustus zamanında Rügen Slavlarının kralı Odoacer⁴⁷⁸ İtalya'yı ele geçirip Treviso, Vicenza, Brescia'yı harap etti ve Pavia'ya saldırdı. Sabellico'ya göre, Roma İmparatorluğu gerilemeye başladıktan sonra hiç olmadığından daha fazla Romalı kanı aktı. Diğer yaptıkları Otto Frisingensis (IV, 31) tarafından yazılmıştır.

Orestes ve Augustus kimsenin, imparator unvanını bu kadar kolay almasına izin verilmemesinin bir örneği olarak rezil şekilde öldüler. Roma, yaklaşık iki yıl içinde çoğu feci şekilde ölen on iki imparatorunu kaybetti ve Roma, Slavlardan, başka hiçbir halktan görmediği kadar zarar gördü. Roma İmparatorluğu'nun İtalya'da düşüşünden sonra, bu ihtişamı sahiplenerek fetheden yabancı ulusların ilki Slavlar oldular. Nasıl, Cyrus, Chaldea'nın fethi ve Büyük İskender, Pers krallığına boyun eğdirilmesiyle zafer ve şöhret sahibi oldu ise, ayrıca, Romalılar da Yunan monarşilerini yıkmakla öylesine yüceltildilerse, aynı şekilde Slavlar da Roma İmparatorluğu'nun ihtişamına son vermekle daha fazla övgü ve ihtişam hak ediyorlar⁴⁷⁹. Wolfgang Lazius'un "Halkların Göçü'nde"

---

⁴⁷⁸ Odoacer'ın Got kökenli olduğu düşünülmektedir. Günümüzde Avusturya sınırları içerisinde kalan antik Germen kavimlerinden Rugii kavmini topraklarının 487-488 yıllarında Odoacer tarafından fethedilmiştir. Germen Rugii kavminin Attila'nın geri çekilmesinden sonra söz konusu topraklara geldiği düşünülmektedir. Daha önceki asırlarda ise Rugii kavmi, günümüzün Almanya'sının kuzey Mecklenburg-Vorpommern eyaleti sınırları içerisinde kalan Rügen adası civarında idiler. Slavlar ise Rügen civarında M.S. 7 ve 8 yüzyılda yerleşmiştir. Orbini, Odoacer'ı Slav olarak görmesi nedeni bu durum olabilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Geza Alföldy, **Noricum (Routledge Revivals)**, Routledge, 2014.

⁴⁷⁹ Orbini'nin Slav dediği topluluklar başta Gotlar olmak üzere diğer Germen topluluklarıdır.

ve Albert Krantz'ın "Vandallar"ının çeşitli bölümlerinde belirttikleri gibi, Odoacer (diğer deyişle Ottokar) bir Rügen Slavıydı. Dev gibiydi ve on beş yıl boyunca İtalya krallığına hükmetti. Roma, gaddarlığından o kadar korkuyordu ki, halkın tümü onu karşılamak için şehrin girişine çıkıp bu Slav'ı "Romalıların kralı"ymış gibi selamladılar ve herhangi bir ölümlünün göreceğinden çok daha fazla hürmeti ona gösterdiler. Odoacer'e gösterilen hürmet ve krallığının genişliği, Ostrogotlar ve İmparator Zeno'nun kıskançlığını uyandırdı ve Ostrogot Kralı Theoderichus'u isyan etmeye teşvik ettiler. Po nehri yakınlarında üç kez yeniden başlayan şiddetli savaşta Odoacer yenilgiyi tadarken Theoderichus galibiyetin sahibi oldu ve Odoacer, kuşatıldığı Ravenna'ya kaçtı üç yılın sonunda teslim oldu. Theoderichus'un hainliği sonucunda öldürüldü.

Böylece, Theoderichus tüm İtalya'nın hükümdarı oldu ve İtalya ikinci kez Slavların yönetimi altına girdi. Theoderichus, Yunan Procopius'un yazdığı gibi, İtalya'yı yeniden inşa etti ve birçok sıkıntıdan korudu, otoritesini güçlendirmek için adalete çok önem verdi ve kimseye adaletsiz davranılmadı. İtalya'daki 37 yıllık yönetiminden sonra vefat etti ve Theoderichus'un ölümünden sonra İtalya sükûneti kaybetti. Çünkü saltanatı sırasında, tüm çabasını, barışı ve özellikle de Roma kentini ihya etmeye yönlendirmişti. Bu tarihi ayrıntılı olarak bilmek isteyenler, "Mektuplar"ını yazan en güvenilir tanık Cassiodorus'u okusun. Bu iyi hükümdar son yılları hariç tüm saltanatı boyunca İtalya'nın büyüklüğünü ve şehirlerini korumaya özen gösterdi. Bu yüzden ne Roma'nın ne de İtalya'nın Octavianus Augustus, Traianus, Hadrianus veya başka bir hükümdarın zamanını hatırlayıp hayıflanmasına gerek yoktur.

İmparator Iustinianus, Theoderichus'in ölümünden sonra, Afrika'dan Vandalları kovmuş olan Belisarius'un sadakati ve cesaretine güvenerek İtalya'yı geri almak için Ostrogotlara savaş açtı. İtalya'nın yönetimi ve savunmasının karakersiz ve korkak bir

kralın elinde olması durumu onun savaş açmasının nedeni oldu. Bu konu hakkında Procopius, Otto Frisingensis (V), ve Leonardo Bruni⁴⁸⁰ diğer birçok yazar, ancak özellikle ayrıntılı olarak Papa II. Pius (Biondo'ya Yorumlar'da) yazmıştır.

Iustinianus'un, Gotlar ile olan bu savaşını tarif ederken, onu (o savaşı) dört kitapta anlatan Yunan Procopius'a, yazarların ifadelerine, Ravennalı Guido, Leonardo Bruni, Biondo ve Sabellico'dan (VIII. Ennead) ına dayanacağım. Belisarius ve Narses'in Silentiarius görevini sürdürdükleri sırada Macedonia'da Gotlara karşı yürüttüğü savaşların en hacimli açıklaması Procopius 'tan sonra, Myrina'lı Agathias tarafından yapılmıştır

Belisarius, Ostrogotları Sicilya'dan kovdu, kralları Theodatus'un kafasını uçurdu ve Napoli'yi aldı. Ancak Ostrogotlarla, Roma yakınlarında girdiği savaşta, Roma ordusunun en iyileri öldü, kalanlar ise canını zor kurtardı. Gotlar, kaçanları Pinciana Kapısı'na (Pinciaria) kadar takip ettiler⁴⁸¹. Bütün gün süren savaşta Got Wizand (Visida) herkesten daha çok cesaretliydi. Düşmanın sıkıştırdığı Romalılar şehre çekildiler ve ciddi bir kuşatmaya maruz kaldılar. Bir sonraki kuşatmada ise yaklaşık 200 bin Romalı öldürüldü. Romalılar tekrar savaşa girdiklerinde ise cesur askerlerinin neredeyse tamamını kaybettiler. Sonunda, kuşatılmış Roma'da öyle bir kıtlık başladı ki tüm yaşlılar, kadınlar ve çocuklar Napoli'ye gönderildi. Procopius ve Leonardo Bruni (I) bu konu hakkında bilgi verirler.

Bundan sonra, Gotlar, Como ve Rimini şehirlerini yaktılar⁴⁸² ve Milano'yu acımasızca yok ettiler ve kadın erkek demeden sakinlerinin çoğunu öldürdüler. Procopius'a göre, şehri neredeyse yerle bir eden Gotlar, onu ot bitmez kuş konmaz hale

---

⁴⁸⁰ Leonardi Bruni (1370-1444) önemli erken dönem hümanist tarihçilerindendir.

⁴⁸¹ Antik Roma şehrinin ana kapılarından biridir.

⁴⁸² Bizanslıların ellerine geçmesin diye yakılmış olabileceği düşünülmektedir.

getirdiler. Dacia Piskoposu ve Paulus Diaconus, Milan'ın başına gelen felaketleri ve zorlukları tarif etseler de, bundan bahsetmiyorlar.

Bundan sonra Kral Atalaricus, Roma'nın Salina adındaki kapılarını yok etti. Kral Totila yönetiminde, Gotlar Benevent, Como, Lucca, Calabria, Apulia'yı fethettiler; Roma'ya yiyecek sağlayan Demetrius'un tüm gemilerini ele geçirdiler. Ayrıca, korumaları için Hunlara emanet edilen Maximinus'un gemilerini de ele geçirdiler. Sonra Napoli'ye saldırdılar ve şimdi Ozimo ve Rimini olarak adlandırılan Auxim'i yok ettiler ve Spoleto ve Ascoli'yi geri aldılar.

IV. kitabında Otton Frisingenses tüm bu olayları anlatıyor. Suidas gibi güvenilir bir tarihçi, Belisarius, Narses, Justinian, Atalaricus, Theodoricus ve diğerlerinin isimlerinden bahsetmesine rağmen bu konuyu sessizce geçiyor. Bunu, Yunanlıların ihtişamına ve büyüklüğüne hanel getirmemek için yapıyor. Böylelikle, yazarlara göre Slav tarihi üstünün örtülmesine maruz kaldı. Ravenna, Cesena ve Pietra gibi şehirleri alıp neredeyse tüm İtalya'nın hükümdarı haline gelen Totila, Roma'yı o kadar şiddetli bir kuşatmaya maruz bıraktı ki, insanlar, leziz yiyeceklerden köklere, farelere ve çimlere geçmek zorunda kaldılar. Sonra talihsizliklerine karşı merhametle muamele eden Papa Vigilius onlara tahıl gönderdi, ancak Totila bunu ele geçirdi. Tükenme durumuna gelen Romalılar, Totila'yı yumuşatma umuduyla Pelagius'u, Ona gönderdiler, ancak bu da fayda vermedi ve Romalıların çoğu açlıktan öldü. Bu arada, şehre nüfuz etmenin bir yolunu bulan Totila, gecenin karanlığında Roma'ya girdi. Şehir sabahı kılıç ile kan ile karşıladı. Önüne çıkan herkesi öldürdü. İtalya'yı savunmak için gönderilen ve Roma kuşatmasında altında kalan 22 bin Yunanlı yok edildi. Roma duvarlarının üçte biri yıkıldı, Capitol ve Roma tepelerinin eteklerindeki en güzel binalar ateşe verildi ve kılıçtan

geçirildi. Quirinale ve Aventine tepeleri yakıldı ve yerle bir edildi. Roma tamamen yağmalandı ve yok edildi. Totila, arkasında, bomboş mahvolmuş bir Roma bıraktı.

Ey ulusların efendisi ve hükümdarı Roma!

Seni böyle defalarca kez halkından mahrum bırakan

Ne Partlar ne Hamilkar oğlu Hannibal, ne de başka biri

Geçmişte kimsenin yapamadığını ancak

Yenilmez Slavlar yapabildi.

Başka şehirleri savunan ve kurtaran Sen!

Kendini, Slavların saldırısından kurtaramadın.

Ama neyse yarım kalan hikâyeye geri dönelim. Roma'nın yıkılmasından sonra, Totila, Abruzzo ve Calabria'yı ele geçirdi. Ayrıca, Yunan askeri lideri Johannes'in iki yüzden fazla askerini yok etti ve sadece birkaçı Rossano kalesinde saklanarak kaçmayı başardı. Rusticano ve Perugia'ya saldırıp, Kıbrıs ve Akarnania'yı, Romalılardan aldı.

Bu arada Belisarius, Roma'yı mümkün olan en iyi şekilde güçlendirmeye çalıştı, ancak her şey boşuna idi. Totila geri geldi ve tekrar şehri ele geçirdi. Bu, Totila ve Ostrogotların Roma'yı İkinci kez harabeye çevirmeleriydi. Procopius'a göre, Ostrogotlar, Ravenna, Ancona ve Otranto hariç, Sicilya ve İtalya'nın tamamını ele geçirdiğinde Iustinianus, imparatorluğunun bu şekilde harabına tahammül edemediğinden, hadım Narses komutasında onlara karşı tüm ordusunu gönderdi. Beş bin Lombard, üç bin Verül veya Herül ve dört bin Gepid ile bir araya gelerek iki gün süren bir savaşta Ostrogotlarla mücadele ettiler. Daha sonra, İtalya'ya sahip olmanın onlara Romalılarla sürekli savaşmaktan başka bir şey getirmeyeceğini fark eden Ostrogotlar, tüm mallarını istedikleri yere götürülmesine izin verilmesi şartıyla, İtalya'dan vazgeçmeye karar

verdiler. Ama eğer bu reddedilecek olursa, ölümüne savaşmakla tehdit ettiler. Şartları kabul edildiğinde [Ostrogotlar] İtalya'dan ayrıldılar. Onları böyle koşulları istemeye kim zorladı? Yunanlılar mı yoksa Romalılar mı? Elbette her ikisinde değil, çünkü Belisarius, hem Yunanlıların hem de Romalıların ona yardım etmesine rağmen, Hunlar ve Verüllerin desteği olmadan Gotları asla yenemezdi. Narses de, Got kabilesinin diğer üyeleri Verüller ve Gepidlerin yani Slavların yardımı olmadan onları asla yenemezdi.

Yunan Procopius bundan bahseder. Ancak Leonardo Bruni Gotların sadece yenilgilerini açıklayarak birçok görkemli başarıları hakkında sessizliği tercih eder ve o sırada İtalya'da meydana gelen sorunları gizler. Kuşkusuz, bu savaşta Iustinianus'un tarafında yer alan Procopius, Greklerin kahramanlıkları ve şanına gölge düşürebilecek birçok şeyden bahsetmemesine rağmen Gotlar hakkında daha ayrıntılı bilgi verdi. Tabii ki, tarihçiler, uydurma ve dalkavukluk ile tarihi çarpıtmasalardı, Slavların birçok değerli başarısını okumuş olurduk. Ancak, bahsettikleri olaylar da oldukça yeterlidir. Herkes bu konuyu bildiğinden, sansürle bunları unutturmak imkânsızdır. Procopius, bütün bu Yunan ve İtalyanlarla birlikte sessiz kalmış olsa, Roma kentinin kendisi tüm İtalya ile birlikte gerçeğin en anlamlı tanıkları olacak ve bu kadar çok Romalı kanı döken görkemli Slav kabilesinden geriye kalanın unutulmasına izin vermeyecekti.

Iustinianus hayatının son yıllarına Gotlarla savaştı ve Gotlar sonradan bölündüğü için ölümünden sonra da Got savaşları devam etti. Bir kısmı daha sonra tekrar Romalılara karşı isyan eden Burgondlara ve Franklara katıldı; ikincisi kısım diğer uluslarla yaşamaya başladı; bu kadar çok savaştan sonra hayatta kalan Ostrogotlardan oluşan üçüncü kısım da Sabellico'nun VIII. Ennead'in V kitabında yazdığı gibi İtalyanlar olarak tanındı. İşte buradan anlaşıyor ki, her zaman Gotlar ve diğer Slav halkları barbarlar olarak adlandırılan

İtalyanlar; kendilerinin Gotlar, Vandallar, Verüller ve diğer Slavların kalıntılarında başka bir şey olmadıklarını unutuyorlar.

Böylece, şimdiye kadar Ostrogotların nasıl tanındıkları ve kim oldukları hakkında konuşmuş olduk. Şimdi ise Gotların ikinci kısmı olan Vizigotların kimler olduğuna bakalım. Irenicus'un (VI) yazdığı gibi, İspanya'ya gittiler ve İspanyollar olarak tanındılar. Michel Riccio'nun yazdığı gibi Vandalları kovduktan sonra, uzun yıllar boyunca İspanya'yı yönettiler. Soylarından olan krallar, Galya'yı Franklara bırakarak, yakın zamana kadar İspanya'yı cesaretle yönettiler. Birkaç kez İspanya'yı ele geçirdiler, Galya'yı üç veya dört kez, iki kez Pannonia, üç kez-Moesia, yedi kez-Trakya'yı işgal ettiler ve sonunda tüm Doğu'yu ele geçirdiler. Sen Akıllı okuyucu bunu kendin bir değerlendir, Büyük İskender, Cyrus veya Hannibal bunu başarabildi mi? Gotların bu kadar çok başarıya nasıl ulaştığı şair Claudius tarafından çok iyi şekilde bahsedilmiştir. Gotlara karşı son derece düşmanca tutumuna rağmen yukarıda belirttiğimiz gibi, O yine de Slav Vandalların askeri⁴⁸³ kahramanlıklarına dair bir kanıt bırakmış oldu.

İskandinavya'dan ayrılan Vandallar, Jordanes'in, Dexippus'a atıfta bulunarak yazdığı gibi, Visla (Vistula) Nehri'ne ulaşınca kadar bir yılı yolda geçirdiler. Bu nehir (Miechowita'nın yazdığı gibi), düşmanlar karşısında zafer elde edilmesi uğruna tanrılara kendini kurban olarak sunan kraliçe Vanda'nın onuru için sonraları bu adı aldı. Vandallar da kendi isimlerini bu nehirden aldılar. Ancak Johannes Aventius (I), Vandalların, Patriarch Josephus'un döneminde yaşayan ve kırk yıl boyunca hüküm süren kral Vandal'dan adı aldığına inanıyor. İşte burada Vandallar veya Venedler adı ortaya çıkıyor.

---

⁴⁸³ Vandalların, MÖ. I ve II. Yüzyılda yaşadıkları Oder-Vistül hattına daha sonra Slavların VI. yüzyıldan itibaren göç etmeleri durumuna dayanarak, Vandalları Slav olarak gördüğünü düşünüyoruz. Andrew Merrills, Richard Miles, **The Vandals**, John Wiley & Sons, 2009, s. 16. Aleksander Bursche, John Hines, Anna Zapolska, **The Migration Period Between the Oder and the Vistula**, Brill, 2020,s. 135.

Her zaman askeri kahramanlıkları ile ünlenmişlerdi. Büyük İskender zamanında bile katıldıkları her seferde isimleri bilinirdi. Bu, Petrus Suffridus tarafından yazılmıştır. Ona göre, Vandallar Büyük İskender'in yönetimi altında savaştılar ve ölümünden sonra, daha sonra Saksonlar tarafından işgal edilen ülkelerine döndüler. Bu konu Petrus Suffridus,-Frisian Yılıklarında bahsedildi-, Albert Krantz tarafından Sachsenspiegel'de,⁴⁸⁴ Albertus Stadensis⁴⁸⁵, Corveyli Widukind⁴⁸⁶, Werner Rolevinck⁴⁸⁷, Gioanni de Essendia ve Heinrich von Herford⁴⁸⁸ eserlerinde ve Fransız yazarlardan Gembloux Sigebert Gembloux tarafından yazılmıştır.

Biondo I dekadın I. kitabında, Augustus döneminde 80 bin Vandalların Ren'in doğu kıyısını işgal ettiğini, ancak daha sonra Drusus ve Tiberius'un onları ata topraklarına geri püskürttüğünü yazıyor. Biondo'ya göre Plinius'un onları yerleştiği topraklara yani Sarmatya 'ya veya Polonya sınırlarındaki Karpat Dağları yakınına geri dönmüş oldular. O topraklardan bugüne gelinceye kadar, çok uzun zaman diliminde Danimarkalılar ve Saksonlarla savaştıkları Baltık Denizi boyunca kolonilerini yaydılar

Eutropius ve Orosius, imparator Marcus Antoninus'a (Antonio) karşı yürüttükleri savaşlarda Markoman'ların müttefikleri olduklarını yazıyor. Bundan sonra, Suffridus Petrus'un dediğine göre, tüm Almanya'yı kılıçtan geçirdiler. Suffridus, Yukarıda belirtilen Sachsenspiegel'de şöyle diyor. ” Arşivlerimizde Markoman savaşlarından 9 yıl sonra tam da MS 183 yılında tüm Almanya'nın bu Vandal veya Lehlerin elinde yaşadığını ve yakıldığını yazdığını gördüm. İşgalleri birçok kabileyi gizli yerlere çekilmeye zorladı ve hatta bazıları topraklarını tamamen terk etmiş oldular. Vandallar ise Weser (Visurgo)

---

⁴⁸⁴ Kutsal Roma İmparatorluğu'nun en önemli kanun kitabı ve geleneklerin yazıldığı kitaptır.

⁴⁸⁵ Standensis (1187-1260) Alman keşiş ve tarihçidir.

⁴⁸⁶ Widukind (925-973) Sakson dönemi tarihçisidir. *Res gestae saxonicae* adlı önemli bir eseri vardır.

⁴⁸⁷ Werner Rolevinck (1245-1502) Alman Keşiş ve tarihçidir.

⁴⁸⁸ Herford (1306-1370) Alman Dominken keşişi, teolog ve tarihçidir.

Nehri'nin diğer tarafına yerleştiler. Onlardan 1500 kişi Weser'i geçip Frizia'ya girdiler ve Ems (Amiso) nehrinin doğu kıyısına yerleştiler. Bu olay, Andres Cornelius'da (Andrea Cornelio Stauriese) okunabilir. Frizia Dükü Adebald'ın kardeşi Tito Boyokal onlara saldırdı zaferden sonra Tito, onları Ems nehri mıntıkasından çıkardı”

Vandallar Vizigotlarla da savaştılar, ancak yenilip Tuna'dan atıldılar ve Pannonia'yı işgal edip, 40 boyunca oraya hâkim oldular. 382'de, Vandal veya Slav dilini bilmeyen diğerlerinin yanlışlıkla Modigisil veya Modidisk olarak adlandırdığı Kral Mnogasil'in önderliğinde İtalya'yılında işgale çıktılar. 415'te Krosk⁴⁸⁹ liderliğindeki Vandallar Francia'yı işgal edip, tüm ülkeyi ateşe verip, kılıçtan geçirdiler. Oradan daha güçlü bir Visigot kabilesi tarafından kovularak, Pirenelerden inip İspanya'yı işgal ettiler ve onu kendi kabilelerinin adından esinlenip Vandalusia veya ilk harf olmadan Andalusia şeklinde adlandırdılar. Vandallar Venedik ve Istria'ya saldırdığında İmparatorları Basiliscus ve Recimer onları yendiler. Sonunda,30 yıl boyunca Bithynia'ya sahip oldular.

Sonra, onlara büyük miktarda para vererek Afrika'ya davet edildiler. Cebelitarık Boğazı'nı geçtiler ve kendilerini davet eden Boniface'ye verdikleri sözleri çiğneyerek Bonalica, Sala, Tamanasida, Banasa ve Tingendi gibi önemli şehirleri ele geçirdiler. İmparator Valentinianus sonunda onlarla belirli koşullarda barışmayı başardı, ancak ölümünden sonra tekrar isyan ettiler ve Kral Geisericus'un yönetimi altında bir zamanlar Roma'dan daha az önemli olmayan ünlü şehir Kartaca'ya saldırdılar. Kartaca, o zamana kadar, 535 yıl boyunca Romalıların yönetimi altındaydı ve şimdi Slavların yönetimi altına geçti.

---

⁴⁸⁹ O tarihlerde bilindiği kadarıyla Vandalların başında Godigisel in oğlu Gunderic vardır. Bilgi için bkz. Andrew Merrills, Richard Miles, **The Vandals**, John Wiley & Sons, 2009.

Bundan sonra Geisericus filosunu donatıp Titus Livius ve Plinius'un Pytusa“Pytusa” Carolus Clusius'un ise Ivica (Iuica) adını verdiği, İbiza (Ebuso) ve Sardunya, Sicilya, Korsika adalarına saldırıp ele geçirdi. Victor Vitensis Mayorka ve Minorka'yı da ele geçirdiklerini yazıyor. Geisericus, Sicilya'yı yıllık haraç ödemeye söz veren İtalya Kralı Odoacer'e devretti.

Geisericus İskoçya (Scotia), Britania'ya (Britannia) gitti ve Attila'nın güçten düşünceye kadar oraya hâkim oldu. Maximus, Roma'da imparatorluk yönetimini zorla yöntemle ele geçirdiğinde, kibirli bir kadın olan Valentinianus dul eşi Euidokia ile evlendi. Euidokia bu kadar aşağılık bir koca ile evlenmek zorunda kaldığı için çileden çıktı. Kaderini değiştirmenin ve özgür olmanın başka bir yolunu göremeyen Euidokia, sayısız zaferleri ile ünlü Vandal kralı Geisericus ile gizlice iletişime geçti, onu Roma'yı ele geçirmeye ve kendisini bu kadar sefil bir eşten kurtarmaya davet etti. Bunun üzerine, büyük ve güçlü bir filoya sahip olan Geisericus Roma'ya geldi, büyük bir zulümle şehri ele geçirdi. Eğer Papa Leo, tevazu ve alçakgönüllülüğü ile hırsını yumuşatmasaydı daha fazla kan dökerdi. On dört günlük Roma yağmasından sonra Geisericus Euidokia, Placidia ve birçok esir ile birlikte şehri terk etti. Bu olaylar 457 yılında oldu.

Son Vandal Kralı Gelimirdi⁴⁹⁰. Düşmana saldırmak için öyle gayret gösteriyorduki, Afrika'da Belisarius'a hazırlıksız yakalanmasaydı başarılı olacak ve şüphesiz bütün Yunanlıları Afrika'dan kovacaktı. Ancak Gelimir bu fırsatı kaçırdı ve Belisarius'a gücünü toplaması için zaman verdi. Belisarius ile yaptığı iki savaşta da yetenekli ve cesur bir komutan olduğunu kanıtladı, ancak şans bu sefer Gelimir'in tarafında değildi ve (adet olduğu üzere) Yunanlılar çok sayıda Vandalı yok edip Gelimir'in kardeşi Tzazon'u (Zangone) esir almayı başardılar. Uzun yıllar süren iktidar

---

⁴⁹⁰ Gelimir 480-553 yılları arasında yaşamıştır.

ve mutluluktan sonra, imparator Iustinianus'u önünde köle gibi kötü bir durumunda gören Gelimir, gülümseyerek dedi: “Vanitas vanitatum, et omnia vanitas” Kibirlik kibirdir, her şey kibirdir. Bu, kral Solomon’un kelimeleridir. Ecclesiastes (I,II, XII, VIII) edebiyat ve felsefe ile ilgili kitap okumuş olduğundan şöyle devam etti.

“Zirvelerden aşağılara düşüşüme şaşırıyorum çünkü acımasız kader göz açıp kapayıncaya kadar ölümleri hem yüksekler çıkarır hem aşağılara düşürür. Ama şaşıyorum neden bu ana kadar manen yıkılmadım. Çünkü bu kadar emin olmayıp, dünyaya gelen herkesin kaderinin değiştiğini, özellikle herkesin üstünde bulunan devlet ve imparatorların kader değişikliği için güzel hedef olduklarını görebiliyorum. Şimdi, tüm bunları kendim yaşadktan sonra, en mutlu olanın, krallar değil, basit sade insanların olması gerektiğini düşünüyorum. Gerçekten de, zihinleri ve ruhları hükümetler ile ilgili düşünce ve endişelerle dolu olmadığından, diğer birçok faydaya ek olarak, olumsuz bir durumda çok fazla bir şey kaybetmeyeceklerini bilme avantajına da sahipler. Birçok şeye sahip olan kralların servetten yoksulluğa düşmesi çok zor. Kendimi yargılıyorum işte. Daha önce birliklere, şehirlere, illere, her şeye sahip eğlence, zevk ve bolluk içinde yüzerken, insanlara korku salarken (kısa bir zaman içerisinde) şimdi açlığımı geçiştirecek bir parça ekmeğim bile yok. Bu nedenle, ey imparator, eğer biri zaferlerimizi karşılaştırırsa, beni senden daha büyük bir zafere layık olarak görecektir. Krallardan birini yendin. Bunu çoğu kimse başarabiliyor. Ben ise hiç kimsenin yenmeyi başaramadığı bir kaderi yendim. Sen kadere yenilmiş olanı yendin, beni yenememesine rağmen, beni vurana yere yatırdım. Sen, şu an açlığa yeninle savaştın, ben ise, benim bütün sıkıntılarımı doyamayanı kazandım. Sen dünyanın hükümdarlarından birisini, ben bütün devletlerin ve imparatorlukların kraliçesini yendim. Eğer zaferimden şüphe ediyorsan, bak-hala yaşıyorum, darbeler beni yere düşürmedi, sakın bir ruhla talihsizlikleri kabulleniyorum. Benim düşünceme göre, zaferim sizinkinden daha ünlü, çünkü silahlar

kazanmaya yatkın, ancak insan kadere üstün gelme eğiliminde değil, eğer kişi bir insandan fazlası değilse. Vandal krallığını fethettiğin için ünlü olacaksın, ben ise gelecekte daha fazla cesaretle savaşacağım kadere fethettiğim için ünlü olacağım, çünkü hayatım dışında benden alacak bir şeyi yok. Biliyorum, ey imparator, benim hayatıma ihtiyacın yok, çünkü böyle büyük bir hükümdarın gücün ve cesaretine kadar merhameti de var. Hatta benden hayatımı alacak olsan bile kader beni yendiğini gösteremez çünkü bedenimi yok ederek, kendi içinde ölümsüz olan ve insanın özünü ve haysiyetini içeren ruhu ele geçiremezsin. Dış görünüşümüz gerçekliğimizin olsa olsa bir gölgesidir. Gücünü düşmanlarını mağlup etmekten değil, zaferden sonra onlara karşı iyi davranmaktan alan böylesine merhametli bir hükümdardan korkmamalıyım. Kadere fethedip onu küçük düşüren ben, böylesine bir hükümdarın merhametine teslim oluyorum. Yakalandıktan sonra Şimdiye kadar Yunanlılara verdiğim büyük değer nedeniyle, bedenimi fetheden silahtan ziyade, nezaketinize ve cömertliğinize, ruhumu fethetmenize yenildiğimi itiraf ediyorum” Gelimir’in bu ilham verici konuşması imparatora o kadar çok dokundu ki, kaderin tutarsızlığını hatırlayarak, üzülmemesi için ona tüm şefkatiyle cevap verdi. Her zaman bütün krallıkların ve imparatorlukların üstünde ruhun büyüklüğüne değer verdiğini; onunla savaşının sebebi onun tutkusu değil, Roma İmparatorluğu'nun itibarını koruma ve yönetme hakkı gereği olduğunu söyledi. Çünkü Kartaca kralı Syphax ve II. Juba’yı yendikten sonra, Roma İmparatorluğu daima Afrika’nın hâkimi oldu. Bu yüzden İmparator, Afrika tekrar Roma eyaleti olsun diye çaba sarf ediyordu. Gelimir’in kendisine gelince, talihsizliklerine sempati duyuyor, ancak Romalılar sadece onunla değil, geçmişte Roma’yı, Sicilya ve Roma İmparatorluğunun diğer illerini soyan bütün Vandal halkıyla savaştılar. Atalarının ve onun görevi alçakgönüllülükle affetmek ve kibrini yatıştırmak olduğu için Birliklere ve krallığa komuta etme hakkını kaybetmiş olmasına rağmen, yine de egemen kalmasını ve kraliyet statüsünü korumasını sağlayacaktır. Ve özellikle yüksek

mevkiiler layık, cesur, koca yürekli, erdemli ve sevdiği nadir sükûnet ve güçlü ruha sahip olduğunu öğrendiği için ona bu şekilde davranmaya karar verdi. Iustinianus, Gelimer'i teselli etti ve hayatının geri kalanını geçireceği Francia'da ona bazı yerlerin yönetim hakkını verdi. Vandallardan geriye ise yaşayıp hükmettikleri İspanya'ya verdikleri Vandalusia veya Andalusia adından başka hiçbir hatıra kalmadı.

Vandallar, Afrika'ya iki yüz yıl boyunca hükmettiler, ancak sonunda yukarıda belirttiğimiz gibi yok olup gittiler çünkü bu hayatta bin bir türlü belaya maruz kalmış böyle bir güç veya imparatorluk daha yoktur. Cyrus, bir zamanlar Persler, Medler ve Keldaniler üzerinde hüküm sürerken, Asya'nın çoğunu harap etti ve Asya'nın incisi Babil'i aldı. En sonunda, Massagetlerle savaştığında Slav Tomris karşısında⁴⁹¹ büyük bir utanç verici bir yenilgiye uğradı. Tüm Afrika'yı fetheden Kartacalı Hannibal, İberler ve Keltler üzerindeki çok sayıda galibiyetin sahibi olup, Apennileri zar zor aşarak Romalılar karşısında inanılmaz zaferler kazandıktan sonra, kendi topraklarında bir Roma komutanını bile yenemedi. Her şeyi kaybettikten sonra bir sürgünden sürgüne sürüklendi veya diyelim ki kader tarafından ciddi şekilde cezalandırıldı. Roma konsülü ve komutanı Büyük Pompeus, bir zamanlar Asya boyunca Kafkasya ve Hazar Denizi'nin zaferle yürüdü, birçok halkı fethetti ve Roma şehrini zenginleştirdi ve sonunda kendi adamlarından oluşan küçük bir ordu tarafından yenildi ve tüm ihtişamını kaybetti. Böylece kendisi hakkında konuştuğumuz Gelimir'e gelince, sayısız defa olmasa da birçok kez adını duyurdu ancak kaderinin darbeleri karşısında bütün şanını kaybetti. Bu durum kişinin kaderin merhametine nasıl güvenmemesi gerektiğine dair gerçekten nadir ve öğretici bir örnek-en büyük imparatorluklar bile kader, günün birinde bir an içinde ölümlülere yüzünü başka türlü gösterdiğinde parçalanıp yok oluveriyorlar. Doğaları

---

⁴⁹¹ Tomris İskit Kraliçesidir.

gereği Vandallar o kadar acımasız ve hırçın idiler ki Alessandro Guagnini'nin "Sarmatya" sında yazdığı gibi, Kilise, Latince'ye bu cümleyi kazandırdı: "A vandalis libera nos domine"⁴⁹². " Vandallar Ariuscu sapkınlığını Gotlardan kaptılar ve bu nedenle her zaman Katoliklere acımasızca zulüm ederlerdi. Çektikleri zulümler Victor Vitensis tarafından ayrıntılı olarak açıklanmaktadır. Carlo Vagriese, (III) Vandalların putperestken diğer Vened veya Slav kabileleri ile birlikte aynı tanrılara taptığını yazıyor. Şöyle bir gelenekleri vardı. Ateşkes veya barış durumunda iken, eline bir taş alıp onu (kim sözü çiğnerse ölsün ya da boğulsun) sözleri ile suya atan bir elçiyi düşmanlarına gönderirlerdi ancak hangi topraklara ve ne zaman hangi kolonilerini kurduklarını yazacak değilim. Çünkü meraklı okuyucu bu bilgiyi Wolfgang Lazius'un'un kavimler göçü ile ilgili eserinde, Miechowita'nın "Tractatus de duabus Sarmatiis" "adlı eserinde, II. Pius'un "Bohemya Tarihi" nde, Biondo'da (I, 8), Orosius'da (VII, 38 ve 41), Paulus Diaconus (XIII, XIV), "Vandalia Saksonia" sında, Beatus Rhenanus'un (I, III) Almanya hakkındaki eserinde ve Franciscus Irenicus'un (VI, 25) "Almanya'nın Tafsiri" nde okuyabilir. Roma İmparatoru Theodoricus'un evlenmesi için kızlarından birini eş olarak verdiği ve ölürken Batı roma imparatoru oğlu Honorius'un sorumluluğunu kendisine bıraktığı Vandallar'dan büyük Stilicho⁴⁹³ Vandallardan idi. Daha sonra, düşmanlarının iftira ve suçlamalarına kurban gidecek olan Stilicho, Honorius'un emriyle öldürüldü. Yunan tarihçi Zosimus bu konuda V. Kitabında Vandal Stilicho'un haksız yere Pontus yerlisi, iktidar hırslısı ve Stilicho'dan nefret eden Olimpia tarafından Honorius'un önünde suçlandığını yazıyor. Bu nedenle imparatora sürekli Stilicho'yu kötülüyordu. Stilicho,

---

⁴⁹² "Tanrım! Bizi Vandallardan kurtar."

⁴⁹³ Stilicho (359-408) Batı Roma İmparatorluğunun son döneminde yüksek rütbeye gelmiş önemli bir tarihi kişiliktir.

Ravenna da iken, Honorius'un emirleriyle öldürüldü, daha doğrusu imparator adına Ravenna'daki askerlere öldürülmesini yazan Olimpia idi...

Askerler alınan emri yerine getirmek için geldiklerinde, Stilicho'nun hizmetindeki Vandallar, emre karşı durdular ve gelen askerleri öldürmek istediler ancak Stilicho onları Honorius'un misilleme tehdidi ile durdurabildi. İmparatora veya orduya karşı hatasının ne olduğunu bilmeden, kendisi, boynunu kılıcın altına koydu. Gerçekten, o zamanlar yüksek bir pozisyona sahip olanların en değerli ve mütevazı olanlardan biriydi. Stilicho, 22 Eylül'de Stilicho'nun kız kardeşinin kocası Libya Prefekta Pretoria'sı (Prefette de soldati) Heraclianus tarafından öldürüldü. Stilicho'nun ölümünden sonra, imparatora karşı planlarını ve komplolarını bilmek isteyen Olimpia ve Honorius Stilicho'nun arkadaşı ve hizmetçilerine işkence yaptırıldılar ancak onlardan biri bile işkence altında iken Stilicho hakkında kötü bir söz söylemedi. Zosimus böyle yazıyor. Stilicho'nun masumiyeti, ölümünden sonra anlaşıldı. Çünkü İmparatorlukta işler gitgide kötüleşti. O zamanları yazan tarihçiler sayesinde bundan emin olabiliyoruz. Burgondlar da Vandal soyundan gelmiştir. Yazarların ortak kanaatini paylaşan Miechowita I. Kitabının XII. Bölümünde şöyle yazıyor; Kuzeye giden Slavlar öylesine çoğaldılar ki Büyük Polonya, Silezya ve Vandalia'yı, yani şimdi Visla adı verilen Vandal Nehri'ne kadar Polonya'yı doldurdular. Ayrıca Pomerania, Kashubia ve Alman Denizi kıyılarının Mark, Lübeck (Marchesato di Lubec) ve Rostock'un bulunduğu bölümünü ve yaşayanlarına bağlı olarak farklı adlandırılan Vestfalya'ya kadar doldurdular⁴⁹⁴.

Süev Nehri boyunca⁴⁹⁵ oturanlara Süevi denilmeye başlanırken, diğerlerine, Polonya veya Slav dillerinde brogi diye adlandırılan evlerden dolayı Burgondlar

---

⁴⁹⁴ Slav kabilelerinin VI. ve IX. Yüzyıllar arasında batya doğru hareketlenmesinden bahsetmektedir. Ayrıntılı bilgi için bakınız. A. Bursche ve diğerleri, **a.g.e.**, 2020.

⁴⁹⁵ Oder Nehri olduğunu düşünüyoruz.

deniyordu⁴⁹⁶. 80 bin Burgond Jacobus Philippus Bergomensis⁴⁹⁷'in yazdığı gibi, Ren kıyılarını işgal etmek için Kuzeyden geldiler⁴⁹⁸ ancak Octavian'usun üvey oğulları (nipoti) Drusus ve Tiberius onları kovdu ve Orosius'un yazdığı gibi, ata topraklarına dönmeye zorladı. Sonra Drusus Elbe'yi (Albio) geçip, Suev'lere ve Burgundlara saldırarak kanlı bir savaşta onları yendi. Daha sonra İmparator Valentinianus zamanında, Orosius ve kronikçi Bergomensis'e göre, Vindelicia topraklarından ayrılan, Burgondlar Rhone (Rodano) Nehri⁴⁹⁹ civarına geldiler burayı sakin bulup yerleştiler ve bölgeye kendi isimlerinden mülhem Burgonya adını verdiler. Daha önce de belirttiğimiz gibi, yanlışlıkla Gerüller veya Gerküller olarak adlandırılan, Slav Verüller de İskandinavya'dan ayrılıp Zabak sazlığına⁵⁰⁰ ulaştılar. Kıyılarında buldukları tüm gemilere el koydular. Büyük bir filosu oluşturduktan sonra, Büyük Deniz'i geçtiler ve daha sonra Konstantinopolis olarak adlandırılacak olan Bizans şehrini ele geçirdiler. Asya'ya geçtikten sonra, Pietro Marcello'ya göre, birkaç Roma eyaletini ateşe verip kılıçtan geçirdiler. Ve özellikle Frigya'da, o zamana kadar hala mevcut olan Truva'nın eski kalesi Ilion'u yok ettiler. Bu İmparator Valerian'usun zamanında oldu. Verüller, ganimet ve yeterli zenginlikle birlikte Büyük Deniz yoluyla geriye dönüp geçip Tuna nehrinin yukarı boylarına yerleştiler.

Procopius, Paulus Diaconus (I, 20) ve Herodianus (III) yazdığı gibi, Verüller savaş sanatında maharetli idiler: diğer halklara karşı en büyük kanlı savaşlardan zaferle çıkarlardı, Verüller düşmanı aşağılamak için sadece avret yerlerini örterek çıplak şekilde

---

⁴⁹⁶ Leh ve Rus dilinde böyle bir kelime tespit edilememiştir. Burada, Orbini'nin kast ettiği kelimenin Almanca Bürg/Burg olduğunu düşünülmektedir.

⁴⁹⁷ Bergomensis (1434-1520) Tarihçi ve İncil bilginiydi.

⁴⁹⁸ Orbini'nin burada bahsettiği Kuzey, Proto German kabilelerin anayurdu olduğu düşünülen İskandinavya'nın güney kısmıdır. Saskia Pronk-Tiethoff, **The Germanic loanwords in Proto-Slavic**, Brill, 2013, s. 51.

⁴⁹⁹ Ren nehri olabileceğini düşünülmektedir.

⁵⁰⁰ Azak denizi

savaşa devam ederlerdi. Kibir ve hırs içindeydiler, savaş konusunda başkalarının onlarla karşılaştırılabileceği düşüncesini bile akıllarına getirmezlerdi.

I. Anastasius zamanında Liburnia'yı ve ardından Dalmaçya'yı ele geçirdikten sonra tekrar tekrar imparatorla savaştılar ve Pannonia'da yaşayan Romalılara büyük zarar verdiler. Ayrıca Lomgobardlar ve diğer savaşçı komşularını da yendiler. Procopius'un Gotlarla Savaşı'nın II. kitabında yazdığı gibi, artık rakipleri olmayan Verüller, silah bırakıp üç yıl boyunca dinlendiler, bu da ölümlerine neden oldu-uzun süren tembellik neticesinde askeri disiplinini kaybettiler, Langobardlarla yaptıkları savaşta düşmanlarını küçümsedikleri için yenildiler Dalmaçya kıyılarında hüküm süren Verüllerin II. Kralı Vidomar veya Vidimir Aziz Maksim ve 40 hristiyanı öldürdü. Verüllerin III. Kralı Svevlad (Suevulado, Sinduualdo), Narses'e Gotlarla yaptığı savaşta yardım etti. Kahramanlığı ile ünlendi.

Verüller'in kadınları bile askeri cesaretleriyle bilinirlerdi ve kocalarıyla birlikte savaşa girerlerdi. Bir zamanlar, Romalılar tarafından yenildikten sonra, onlara parmaklarını göstererek, büyülere yenildikleri için kocalarına hakaret etmeye başladılar.

Verüller Hristiyanlıktan önce çoktanrı inancında idiler. Din adamları ve diğerlerinininkine benzemeyen birçok yasa ve gelenekleri vardı. Unutulmaz geleneklerinden birisi şu idi; onlardan biri yaşlılık nedeniyle veya hastalık nedeniyle ölüm döşeğine olursa, ölecek olan adamı tahta salın üzerine koyup içlerinden birini onu öldürmesi için yanına gönderirlerdi. Bundan sonra, ölünün akrabaları tahtayı ateşe verip cesedi yakarlar ve karısı, eşinin onur ve şerefi adına, kendisini kocasının önünde asardı. Hangi sebeple olursa olsun, bunu yapmayan eşleri kınarlardı. Verüller Hristiyanlık inancını, Konstantinopolis'e, İmparator Iustinianus'a gelen ve yakınları ile vaftiz olan kral Grate yoluyla kabul ettiler. Hristiyan dini hakkında yeterli bilgi alamayan Verüller,

Hristiyanlıkla paganlığı karıştırdılar. Bu halk hakkında daha fazla bilgi almak isteyenler Procopius'un "Gotlarla Savaş" ın II. Kitabını okuyabilir. Bahsettiğimiz kitaba okuyucuyu yönlendirdikten sonra, önceki sayfalarda ispat ettiğimiz gibi, Slav Avarlara geçelim.

Otto Freisingensis'in (XI, 21) yazdığı gibi, Avarların soyu Gepidlerden geliyor. Roma imparatorlarıyla, ama özellikle onlarla barış yapmak için yıllık hatırı sayılır miktarda bir haraç ödemek zorunda kalan Mauricius (582-602) ile sık sık savaşırlardı.

Paulus Diaconus (XVII) Mauricius'un biyografisinde şöyle yazıyor: İmparator Mauricius zamanında 577 yılında Sirmium'u ele geçiren Avarlar, önceden her zaman yıllık kendilerine ödenen 80 bin dükaya ek 20 bin düka daha istediklerini ileten bir elçiyi İmparatora gönderdiler. İmparator savaştan kaçınmak için istediklerini yerine getirdi. Bundan sonra Avar kralı Kağan (Cacano) yeni bir elçi göndererek 100 bin düka daha istedi. İmparator bunu reddedince Singidunum (Sigidone⁵⁰¹) şehrini talan ettiler ve İlirya'daki birçok şehri ele geçirdiler. Daha sonra İmparator patrik Elpidius ve Comentiolus aracılığıyla Kağan ile barış yaptı. Ancak, kısa süre sonra Mauricius ile olan barışı tekrar bozdu ve yolda büyük hasara neden olarak Trakya'ya Anastasius surlarına ulaşan Slav ordusunu gönderdi. İmparator, Saray Muhafızlarına ve şehir halkına Uzun Duvarları⁵⁰² korumalarını emretti, Comentiolus'u başkomutan olarak atadı ve onu barbarlara karşı bir gönderdi. Comentiolus, tüm beklentilerin aksine, düşmanı yendi, çoğunu öldürdü ve diğerleri kaçtı; ancak Mauricius'un saltanatının 17. yılında, Kağan, tüm ordusu ile Dalmaçya'ya şiddetle saldırdı ve Balki'ye⁵⁰³ (Balca) kadar bölgedeki 40 şehri yağmaladı.

---

⁵⁰¹ Günümüzün Belgrad şehrinde bulunan Antik Roma kentidir. 584 yılında gerçekleştiği düşünülmektedir. W. Pohl, **a.g.e.**, 2010, s. xv.

⁵⁰² Anastasius surları

⁵⁰³ Bugün Baljci adında Hırvatistan ve Bosna-Hersek'te iki yer bulunmaktadır.

Bu Avarlar daha sonra Bavyera'ya indikleri Aşağı Pannonia'da yaşıyorlardı. Dalmaçyalılarla büyük dostluk içindelerdi ve Saksonlara karşı mücadelede onlara çok yardımcı oldular. “Saksonların Kökeni” adlı eserinde, Lichtenau’lu Conrad⁵⁰⁴, Sakson Dükü Otto’nun oğlu Henry'nin büyük bir ordu toplayarak uzun bir süre Dalmaçyalılara karşı savaş yürüttüğünü yazıyor. Dalmaçyalılar, güçleri tükenme noktasında geldiğinde, cesurca karşı çıkan Avarları Henry’nin karşısına çıkardılar. Ancak, başka bir zaman, Avarlar Saksonya'yı büyük bir güçle istila etmek istediklerinde, Dalmaçya’lılar aptalca davrandılar: Avar ordusu Dalmaçyadan geçerken Avarların Saksonya'ya gittiğini ve Saksonların onlarla savaşa hazırlandığını bilen eski dostları olmalarına rağmen Dalmaçyalılar hediye yerine şişman bir köpeği önlerine attılar. Avarlar, intikam zamanı olmadığını farkında olarak Dalmaçya'lılara gülüp geçtiler. Pietro Crusber (V) ve Vitichindo Olandese, Avar tarihinin ayrıntılı bir açıklamasını yaparken, bu olaydan ve Alanlar'dan bahseder.

Alanlar, tüm Slavların ortak vatanı olan İskandinavya'dan ayrıldıktan sonra, iki kısma ayrıldılar: bir kısmı Asya'ya yöneldi ve Ptolemaeus onları Hiperborean⁵⁰⁵ dağlarının yakınına, II. Pius’un yazdığı gibi, şimdi Tatar denilen yere yerleştirir. İkinci kısmı ise Vandallar ve Burgondlar ile ittifak halinde Frankları kovdular. Ptolemaeus III. Kitabında onları İskitler olarak adlandırıyor ve diyor ki: Arkalarında, ülkenin iç kısımlarında, Amaxobii (Ammasobi) ve İskit Alanları yaşıyor. ” Antoninus Pius'un Biyografisi” nde İulus Capitolinus, Alanları Daçyalılar arasında sayıyor, ancak Jordanes ve Procopius’a göre, daha muhtemel Got olarak adlandırılmalıydılar, çünkü Procopius’un

---

⁵⁰⁴ Conrad (ö. 1240) Alman kronik yazarıdır. Chronicon Urspergense eserin yazımında katkısı vardır.

⁵⁰⁵ Ptolemeus’un tanımına göre Kafkas dağları olmaktadır. Ortelius ise hem Tartaria’yı hem Hiperboreanlar’ı daha yukarıda göstermiştir. Bkz. EK C.10 ve EK C.12

“Vandallarla Savaş” adlı eserinin ilk kitabında yazdığı gibi, başka yerlerde de belirtildiği gibi Gotlarla aynı dili konuşuyorlar.

Ammianus Marcellinus (III) Alanlar ve ikamet ettikleri yer hakkında şunları yazar: “Diğer bakımdan, Amazon ülkesinin yakınında, Alanlar yaşıyor, çeşitli kabilelere ve halklara ayrılmış halde, Hindistan'ı bölen ve Güney Denizi'ne (Australe) akan Ganges Nehri'ne⁵⁰⁶ kadar uzanan doğu topraklarının bir kısmını işgal ediyorlar. Böylece Dünyanın her iki kısmında da yaşıyorlar, saymaya gerek duymadığım farklı kabilelere ayrılmışlar, göçebe olarak büyük bir alanı kaplıyorlar ama hepsi bir ve ortak yaşam tarzı ve alışkanlıklara sahipler. Kulübeleri yok, evleri yok, toprağı işlemiyorlar, et ve bol miktarda süt tüketiyorlar, tüm yaşamları göçer çadır arabalarında geçiyor. Bu arabaları bükülmüş ağaç dalları ile kaplıyorlar ve uçsuz düzlüklerde bununlar ile dolaşıyorlar. Bir meraya geldiklerinde ise yerleşip, bu arabalarda hayvan gibi yemek yiyorlar. Mera'nın otu tükendiğinde, herşeylerini bu arabalarla götürüyorlar erkekler ve kadınlar orada birlikte olur, doğum yapar ve çocukları orada beslerler ve nereye giderlerse gitsinler, bu barınaklarında kendilerini yurtlarında gibi hissediyorlar. Nereye giderlerse gitsinler her zaman önlerinde sürdükleri birçok büyük ve küçükbaş sürüleri var, ancak özellikle çok atları var, çünkü onları diğer hayvanlara tercih ediyorlar. Yolları nereden geçersen geçsin orada ot ve çiçekler vardır bu yüzden yem ve beslenme sıkıntısı çekmezler. Bütün bunlar birçok nehrin bulunduğu verimli topraklarda olur. İş göremeyenler arabada oturur ve basit ve kolay görevleri yerine getirirler. Gençler ata binmeyi öğrenirler, çünkü onlara göre, yürümek hor görülmeğe değer birşeydir ve hepsi çok yetenekli savaşçılardır. Hemen hemen hepsi kalıplı vücutlara, güzel yüz simalarına, kahverengi saçlara ve çok çevik ve biraz korkutucu bir bakışa sahipler. Her bakımdan Hunlara benzerler, ancak yiyecek ve

---

⁵⁰⁶ Burada bahsedilen tanım Eratosthenes'in haritasına uymaktadır (M.Ö. 276-M.Ö. 174). Bkz. Ek C. 21.

giyecek bakımından daha kültürlüdürler. Avlanarak Maeotis bataklığına, Kimmer Boğazı, Armenia ve Media'ya kadar ulaşırlar.

Sakin ve huzurlu insanlar için barış ne kadar değerli ise Alanlar için de savaşın tehlikesi o kadar değerlidir. Savaşta ölen kişiyi mutlu sayarlar, yaşlılık ve başka nedenle ölen kişiyi korkak ve alçak olarak görürler. Edindikleri en büyük şeref düşman öldürmektir. Ganimet niyetine katledikleri düşmanların kesilmiş kafalarının derilerini savaş atlarına asarlar ve onlarla savaşa girerler. Alanlar'ın kiliseleri, tapınakları, kulübeleri, çadırları yoktur; ama gezindikleri toprakların efendisi olarak gördükleri kılıçlarını çıkarıp yere sokarak sanki tanrı Mars imiş gibi onlara tapınıyorlar. Gelecekteki olaylar hakkında inanılmaz bir şekilde bilgi ediniyorlar: bazı düz çubukları bir demet halinde toplayıp, belirli bir anda onları serbest bırakıyorlar ve böylece ne olması gerektiğini öğreniyorlar. Doğuştan şanlı soya ait olup, köleliğin ne olduğunu bilmiyorlar ve en deneyimli ve tecrübeli savaşçılar arasından yöneticilerini veya yargıçlarını seçiyorlar. ” Ammianus Marcellianus Alanlar hakkında işte bu şekilde bahsediyor. Antik çağda, Josephus'un⁵⁰⁷, “Musevi Savaşı”nın VII. kitabında yazdığı gibi, Atayurtlarından çıkıp Filistin'e saldırdılar. Mısır'a ve Musevilere acımasızca davrandılar. Daha sonra, İmparator Vespasianus döneminde, Botero'nun “Avrupa”sının ilk kitabında yazıldığı gibi, Girkan kralı onlar için Hazar kapısından geçidi açtığına, Media ve Armenia'yı alt üst ettiler. Sonraki tarihlerde, Alanlar, maaşlarını ödeyen, cesur savaşçıları kendisine çekmiş Romalıların hizmetindeydiler. Ammianus Marcellinus⁵⁰⁸ XXXI. kitabında onları güçlü, tecrübeli, savaşlardaki en yetenekli savaşçılar olarak tanımlıyor. Gotlar, Trakya'ya

---

⁵⁰⁷ Josephus (M.S. 37-100) Roma döneminde yaşamış Musevi kökenli tarihçidir.

⁵⁰⁸ Marcellinus (330-400) Romalı meşhur tarihçidir. Res Gestae adlı Roma Tarihi külliyatının bazı kısımları günümüze ulaşmıştır.

düzenledikleri başarısız birkaç işgal seferinden sonra, ganimet umuduyla tekliflerini kabul eden Alanların yardımına başvurmak zorunda kaldılar ve bu kez başarılı oldular.

İmparatorlar Domitianus ve Traianus, İmparator Decius⁵⁰⁹ zamanında Konstantinopolis'i ele geçiren Alanlar ile defalarca şavaştılar. Prümlü keşiş Regino'nun yazdığı gibi (V, 9), bu insanları yenemeyeceğini gören Gordianus onları hediyelerle durdurmaya çalıştı. Paulus Diacon'usun da II. kitabında yazdığı gibi, Gratianus da aynısını yaptı. İmparator Gordianus onları askeri güçle yenmeye çalıştı, ama yenilgiye uğradı. Suffrido Meisen'e göre Alanları yenmek için boşyere çabalayan İmparator Valentinianus, Alanlara karşı zafer kazananların 10 yıl haraç ödemekten muaf tutulacağı bir karar yayınladı. O zaman bu hakkı elde etmek isteyen Almanlar, yeteri kadar askeri beceri ve cesaret gösterip Alanları yenmeyi başardılar ve bu sayede Franklar olarak adlandırıldılar.

Alanlarla yeniden savaşmaya başlayan Valentinianus yenildi ve Irenicus'un (VI) yazdığı gibi, Alan kralı Arbogast'ın emriyle boğduruldu.

Bundan sonra Alanlar diğer Slavlar özellikle Vandallar, Burgondlar, Süevler ile birleşip komutan Sangiban liderliğinde Galya'yı ele geçirdiler. Oradan daha sonra Got-Alania denilen ve bugün (Irenicus'a göre) yanlış şekilde Katalonia ya da Katalon olarak adlandırılan ve bir kısmını yönettikleri İspanya krallığına yöneldiler. Ancak bununla yetinmeyip Conradus Peutingerus'un "Epitom" unda okunabileceği gibi, Emeritus Augustus şehrini ve tüm Galiçya ile birlikte ele geçirdikleri Portekiz'e saldırdılar. Bir müddet orada krallıklarını kurdular. Liutprandus Cremonensis'e göre, yaklaşık 823'te, Galiçya'nın en Hristiyan kralı Radomir, Pavia kralı Abdar'ı yendi.

---

⁵⁰⁹ Decius'un imparatorluk yılları M.S. 249-251 yılları arasındadır. Bu tarihte herhangi bir kuşatma olduğunu tespit edilememiştir.

Sarmatya'daki anavatanlarında kalan Alanların bir kısmı komşu kabileler tarafından imha edildiler ve şimdi Miechowita'nın yazdığı gibi, orada Kazaklar zaman zaman geleneklerine göre, “kimi yiyelim” diye aranıyorlar.

I. dekadının I. kitabında Biondo'nun yazdığına göre, Slav Bastarnae ve Peucini'ler Karpat dağlarından başlayıp Istra⁵¹⁰ nehri ve Borysthenes⁵¹¹ ağzı arasında Büyük Deniz'e kadar uzanan bir alanda yaşıyorlardı. Dionysius Halicarnassus,⁵¹² Strabon ve Ptolemeus, Bastarnae ve Peucinilerden bahsederken, Meaotis bataklığının kıyıları boyunca yerleşik bir tek halk oldukları iddiasını ileri sürüyorlar

Justin'e göre, Bastarnae⁵¹³ halkının ilk seferi Daçyalılara karşıydı ve bu sefer onlar için gayet iyi geçti. Daha sonra Plutarkhos'un Hayatlar'da yazdığı gibi 10 bin kişiyi savaşa yok eden Paulus Aemilius ile savaştılar. Aynı Aemilius daha sonra onları kiraladı. Orosius (IV), Eutropius ve diğerleri, Lepidus'un elçiliği yüzünden (Perseus'un kışkırtılmasıyla) hırçın Bastarnae kavminin Istra hattına geldiğini ve yine Roma mülklerini işgal ettiğini yazıyor. Trebellius Pollio, İmparator Claudius'un onlarla savaştığını yazıyor. Bastarnae kavmi daha önce Pompeus ve Caesar'e de yenildiler. Daha sonra, Florus'un yazdığı gibi İmparator Augustus'a karşı ayaklandılar. Plutarkhos, açıkça, Mithridates ile yapılan savaşta, Romalıların yenilginin eşğine geldiğinde, sadece Slavların yardımının, yani Mithridates'e karşı çıkan Bastarnae kavmi ve Sarmatyalıların onları kurtardığını söylüyor. Plutarkhos, “Romalıların Başarısı” adlı kitabında bunu ayrıntılı olarak anlatıyor. Antonio Bonfini'nin I. dekadının I. kitabında belirttiği gibi

---

⁵¹⁰ Tuna nehri

⁵¹¹ Dinyeper nehri

⁵¹² Roma İmparatorluğu döneminde yaşamış Grek tarihçidir.

⁵¹³ Bastarnae'nin Kelt ve Germen karşımı bir halk olduğu ve Sarmat toplulukları tarafından asimile edildiği düşünülmektedir. M.Ö. II ve III. yüzyılda Karpat Dağları ve Dinyeper nehri arasında ve Tuna hattı boyunca yaşadığı belirtilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Michael Schmitz, **Roman Conquests: The Danube Frontier**, Pen & Sword Books Limited, 2015. Peter Berresford Ellis, **Celt and Greek: Celts in the Hellenic World**, Constable, 1997.

sonunda, sürekli savařlardan bitkin dūřmūř Bastarnae kavmi, atayurtlarından kovuldular Kral Matthias'dan Tuna adasını isteyip, katolik inancını gönüllü olarak kabul ederek Macaristan'a yerleřtiler.

Slav Ukri ya da, Reginone'nin dediği gibi, Ukranlar ve Melanchlaenler⁵¹⁴ ya da Eminchlaenler, Carlo Vagriese'nin (IV) yazdığı gibi, Istra'yı geçip kıyıları koruyan kez Roma askerlerine bir kaç kez saldırdılar. Herhangi bir yazarın Ukranların ata topraklarından bahsettiğini bulamadım. Ptolemaeus, Melanchlaenleri, II. asya haritasında Alanların yanına, Volga Nehri'nin ve ünlü savaşçı Amazonların⁵¹⁵ yanına yerleştirir. Johannes Goropius Becanus'un⁵¹⁶ (VII "Gotodanica") yazdığına göre, otlak için zamanla o topraklardan Podolia sınırındaki geniş düzlüklere doğru yayıldılar.

Ludovicus Cerva Tubero, bu Slav Ukrilerin Dalmaçya krallarının eski ikametgâhı olan Salona kentini yağmaladığını ve tamamen yok ettiğini, Strabon Dalmaçya filusunun tersanesinin de (Arsenale) aynı akıbete uğrattıklarını yazar. Salona aynı zamanda bir Roma kolonisiydi ve Marcia Julia olarak adlandırılırdı. Bu Şehir bazı tarihi yazılara göre, yaklaşık on beş mil civarında bir çevreye sahipti ve farklı halk ve imparatorluklarla yaptıkları savaşlarıyla ünlüdü idi. Plinius'a göre (III, 20), Zadar'dan 362 mil uzaklıkta idi ve 744 Decury'ye⁵¹⁷ bölünmüş farklı hakların idaresi oradan gerçekleştirildi. Bu Şehir, birçok kez cesaretle Romalıların ve diğer cesur halkların saldırılarını püskürtmesine

---

⁵¹⁴ Melanchlaenler, İskitlerin yakınında zikredilen kabiledir. Fin kabilelerinden Mordvinler'in onların soyundan geldiği düşünülür. Ellis H. Minns, **Scythians and Greeks: A Survey of Ancient History and Archaeology on the North Coast of the Euxine from the Danube to the Caucasus**, 1. cilt, University Press, 1913, s. 103.

⁵¹⁵ Antik dönem Grek yazarlar tarafından Karadeniz'in kuzeyinde Don nehri civarında veya Asia Minor'da (Anadolu) Thermodon nehri (Samsun Terme ayı) civarında yaşadıkları düşünölen savaşçı kadın topluluktur. Bilgi için bkz. Gerhard Pollauer, **The Lost History of the Amazons**, Lulu. com, 2010.

⁵¹⁶ Becanus (1517-1572) Hollandalı hümanist dilbilimcidir.

⁵¹⁷ Roma döneminde bir komutan ve liderin emri altındaki on kişilik grup.

gerçeğine rağmen, sonunda bahsi geçen bu yenilmez Slav Ukriler tarafından alındı ve Carlo Vagriese'ye göre, neredeyse tüm Dalmaçya'yı acımasızca yağmaladılar.

Johannes Dubravis'un "Bohemya" sında (I) yazdığı gibi, Slav Hyrii ve Sciriiler Vistül boyunda yaşarlardı. Bu topraklardan ayrılan Hyriiler, çeşitli hükümdarlara paralı asker olarak hizmet ettiler. Ara sıra Alan ve Gotlar ile birleşerek, diğer Sarmatyalılarla ile birlikte İlirya'ya ve İstirya'ya yerleşene kadar Romalılarla savaştılar. Johannes Nauclerus'un yazdığı⁵¹⁸ gibi, Sciriiler, Attila'nın oğulları yenildiği zaman, Üst Moesia'yı ele geçirdiler ve orada kaldılar.

Fin veya Fen Slavları, dünyanın yaşamak için en zor kısmı olan yerini işgal eden en Kuzeydeki insanlardı. İyi okçulardı ve cirit atmada benzerleri yoktu. Savaşta büyük ve uzun oklar kullanırlar büyücülük yaparlardı ve kıskanılacak avcılardı. Bir yerden başka bir yere taşındıklarında, belirli bir konutları yoktu. Karla kaplı dağların yamaçları boyunca kavisli tahta kızakların yardımıyla hareket ederlerdi. Düşmandan kaçarken ya da onu kovalarken, onlar gibisi yoktur. Daha sonra Danimarka Kralı Frothon'un damadı olan Suev Arngrim onlara saldırıp yendiğinde, Finler kaçarken, düşmanın yüzüne varılmaz dağlar gibi görünen üç çakıl taşı attılar. Arngrim'in ordusu, dağlar yüzünden ilerleyemeyeceğine inanarak takibi bıraktı. Ertesi gün, Finler bir kez daha düşmanla savaştılar, ama yine yenildiler. Kaçarken, düşmanın gözüne geniş ve büyük bir nehir gibi görünen kar fırlattılar ve bu sözde nehir onları düşmanın bakışlarından sakladı. Üçüncü kez yenildiklerinde, sihirlerini kullanamadılar ve neredeyse Danimarka krallığına tabii olacaklardı. O zaman kralları Tengil idi. Ve bu olay Saxone Grammaticus'a göre (V) bu milat yılına yakın gerçekleşti.

---

⁵¹⁸ Johannes Nauclerus (1425-1510) Alman hümanist tarihçi.

Köken itibariyle gerçek Slav olan Daçyalılar da,⁵¹⁹ Aziz Jerome (Eusebios' Yorumlar), Paulus Diaconus ve Jordanes göre, İskandinavya'dan çıktılar. Diğerlerinden ayrılarak Tuna'nın kıyısında yaşayan Verülleri sürdürdüler ve tüm tarihçilerin ortak görüşüne göre orada yerleşip kaldılar. Şair Stacium'un ifade ettiğine göre, imparator Vitellius zamanında onlar bu kıyılarda yaşıyorlardı. Kısa Roma Tarihi'nde (Eutropius) (VII), Daçyalıların, konsül Appius Sabinus'u, Praefectus praetorio Cornelius Fuscus'u ve de büyük Roma ordusunu yok ettiklerini anlatıyor. Daçya ülkesinin çevresi bin mil civarındaydı. Orada, kalıntıları hala görünür durumda olan Tuna üzerindeki bir köprüyü inşa eden İmparator Traianus ile de savaştılar. Savaşa bizzat katılan Traian, kral Decebalus'u yendi. Daçyalılarla savaşan İmparator Domitianus da, yenilmiş olmasına rağmen sahte bir zafer kutladı. Eutropius VII. kitabında, İmparator Traianus'un, Daçyalıları yenip, ülkelerinin sürekli savaşlar nedeniyle harap ve neredeyse yok olduğunu gördükten sonra, imparatorluğun her yerinden göçmenler gönderdiğini yazıyor. Bu yüzden şimdi Daçya'da diğer birçok dilden oluşan bir dil konuşuyorlar. Johannes Boemus⁵²⁰ 'a göre (III,5) Alman dili Daçya'ya ilk olarak yedi kalede yaşayan ve kendilerini Siebenburgesi⁵²¹ olarak adlandıran Alman göçmenleri gönderen Büyük Karl zamanında girdi. Buna rağmen, şimdi Daçya'da konuşulan dilde, birçok Slavca kelime var.⁵²²

---

⁵¹⁹ Daçyalılar'ın Trak kavmi oldukları düşünülmektedir. Anayurtlarının ise bugünkü Romanya toprakları olduğu görüşü hakimdir. Bilgi için bkz. Lucian Boia, **Romania: Borderland of Europe**, Reaktion Books, 2001.

⁵²⁰ Boemus (1485-1535) Alman hümanist, gezgin, etnograf ve yazardır.

⁵²¹ Erdel/Transilvanya bölgesinin Almanca adıdır.

⁵²² Romence'de yaklaşık yüzde 15 civarında Slav kökenli kelime düşünülmektedir. Bununla birlikte, dini terimler söz konusu olduğunda bu oranın yaklaşık dörtte bire yükseldiği düşünülmektedir. Martin Haspelmath, Uri Tadmor, **Loanwords in the World's Languages: A Comparative Handbook**, Walter de Gruyter, 2009,s. 243

Daha önce belirttiğimiz gibi, Slavların şöhreti ve ihtişamına⁵²³ birçok kez katkıda bulunan Normanlar da Slavdı. Yazarlar, özellikle Pietro Francesco Giambulari (I), kökenleri hakkında şunları yazıyor: İmparator I. Ludwig'in öldüğü 840 yılında, Franklar'ın Norman yani Kuzeyli İnsanlar dediği korsan müfrezesi İskandinavya'dan yola çıktı. Neustria ve Austrasia kıyılarında yıkıcı baskınlar yaptılar büyük nehirlerden anakara içlerine girerek, Frisia'yı⁵²⁴ (Frisoni) yıktılar. Aynı zamanda Austrasia'daki Köln'ü kuşatıp Hamburg'u yaktılar ve şimdi Normandia olarak adlandırılan Francia'daki Neustria'yı⁵²⁵ ele geçirdiler. Normanların soygunları ve baskınları, daha sonra Robert adını alan Rollo'nun⁵²⁶ yeni Norman ordusu ile England'a girdiği 887'ye kadar devam etti, İngilizler tarafından geri püskürtüldükten sonra Rollo'nun Normanlar'ının uzun yıllar boyunca yaşadığı Francia kıyılarına geldiler. Hemen onlarla birleşip, Saint-Malo Körfezi'nden eskilerin Sequana adını verdikleri Seine nehrine neredeyse tüm toprakları ele geçirdikten sonra, Rollo, Seine' den yukarılara yol alıp Roune'ne ulaştı. Bu şehirde durup kamp kurulmasını emretti ve olacakları beklemeye başladı. Şehre yardım etmek için kimse gelmediğinden, Rollo belirli koşullar altında onu ele geçirdi. Böylece, Rollo o kadar büyük ve zengin bir şehri ele geçirdi ki artık deniz yağmaları ile uğraşmak istemedi. Seine, Era ve Garonne'nin nehirlerinin sağladığı büyük avantaj sayesinde tüm Frank krallığını kolayca fethedebileceğine inanan Rollo, takviye kuvvet için atayurduna haber yolladı. Takviye birlik geldiğinde, Rollo büyük bir orduyu Era nehrinin yukarlarına hareket ettirdi. Bölgeye baskın düzenleyerek, öldürerek, düşmana yararı olabilecek çevredeki herşeyi yakıp yıkarak tarumar etti. O sırada hüküm süren Frank kralı III. Karl,

---

⁵²³ Orbini'nin kendisi bizzat ifade etmektedir. Kitap boyunca zikredilen kavimlerin Slav olmasından çok Slav kelimesinin şöhret ve ihtişamına katkısı sağlaması beklenmektedir.

⁵²⁴ Bugün Hollanda topraklarının bulunduğu bölgenin tarihi ismidir.

⁵²⁵ Frank krallığının bir bölgesidir. Yaklaşık olarak bugünkü Kuzey Fransa topraklarına denk gelir.

⁵²⁶ Rollo (846-930) Viking soylusudur, Slav değildir. Normandia yerleşiminin öncüsüdür. Rollo'nun hayatı ve seferleri için bakınız. Benjamin T. Hudson, **Viking Pirates and Christian Princes: Dynasty, Religion, and Empire in the North Atlantic**, Oxford University Press, 2005.

üç ay aylığına ateşkes ricasında bulunarak Rollo'ya elçi gönderdi ve Norman ordusu da kuvvetlerinin dinlenip yenilenmesine ihtiyaç duydukları için kolayca ricayı kabul etti. Ateşkesten hemen sonra Rollo ilerledi ve Paris'i kuşattı. Ve şehir halkı cesaretli olmasaydı belki de ele geçirirdi. Burgond Dükü I. Richard ve Poitiers Kontu Ebles Manzer'in yardıma geldiğini uyarısıyla yeni düşmanlarının cephe arkasına ilerlediler, birçoğunu öldürerek Normanları yendiler. Öfkeden deliye dönen Rollo; kimseye acımamalarını, önlerine ne çıkarsa yakıp yıkmalarını emretti. Emri yerine getiren askerler daha fazlasını yaparak çevredeki herşeyi yerle bir ettiler. Baronlar tarafından, bu yıkıma son vermeye çağrılan takviye birliklerin yardımı ile bile onlarla baş etmenin imkânsızlığını gören Karl, muzaffer düşmanı ile tekrar barış yapmaya çalıştı. Sonunda antlaşma sağlandı. Rollo Hristiyan olup Kral'ın kızı Gisela (Cilla) ile evlendi. Mülkiyet hakkının silah yerine sevgi yoluyla elde edilmesinin ve tanınmasının işareti olarak Fransa krallığına yıllık az bir miktar ücret ödenmesi şartıyla Breton ve Normandiya çeyiz olarak verildi. Bundan sonra taraflar barış yaptı ve aile bağları kuruldu. Böylece Rollo vaftiz edildi ve vaftizde halefi olan Count de Poitiers Kont'u Robert'in onuruna Robert olarak adlandırılmaya başlandı. Ayrıca ülkenin adını değiştirerek önceden Neustria denilen bölgeye Normandiya adını verdi. Normanların, Romalı imparatorluğuna karşı diğer savaşları ve seferlerini öğrenmek isteyenlere Normanların tarihini en kapsamlı şekilde anlatan Regino Prumiensis ve Prümlü Keşişi okumalarını tavsiye ederim.

Şimdi, onlardan, askeri cesaretleri ile ünlü Markoman⁵²⁷ ve Quadilere⁵²⁸ geçeceğiz, ancak bu kitabın sonuna doğru ise ayrı bir bölümde Bulgarları inceleyeceğiz.

---

⁵²⁷ Markomanların Germen olduğu belirtilir. Anayurtları bugünkü güney Almanya, Avusturya ve Çek toprakları üçgenindeki bölgedir. MS. II. yüzyılda Roma İmpatorluğu ile savaşmışlardır. Ayrıntılı bilgi için bakınız Péter Kovács, **Marcus Aurelius Rain Miracle and the Marcomannic Wars**, BRILL, 2009

⁵²⁸ Quadiler de Germen kavmidir. Markomanlara yakın yaşamışlardır.

Böylelikle; Albert Krantz'ın “Saksonya” 'sının önsözünde, Petrus Suffridus'un II. kitabında yazdığı gibi Markomanlar Vandal veya Slavdı. Wolfgang Lazius'un (IX) belirttiği gibi, Quadiler⁵²⁹ de Slav kabilesi idi. Suffrido'nun yazdığı gibi, Vandalların geri kalanından ayrılan Markomanlar savaflara katılarak vahşî halkı yurtlarından kovup onların topraklarını ele geçirdiler. Belirtilen kitabında, O eski savafların Markomanlar tarafından, yani hala Bohemya'ya sahip olan Vandallar tarafından gerçekleştirildiğini bu yüzden Bohemyalıların Vandal olduğunu yazıyor. Ülkenin eski adı hâlâ korunuyor. Önceden Markoman denilenlere şimdi Vandal deniliyor. Bununla birlikte, kökenlerinin birliğı dilin birliğini doğruluyor. Şimdi Moravia, Bohemia ve Aşağı Avusturya'ya bölünmüş olan ülkeye sahiplerdi. Markomanlar ilk zaferlerini, güçlerini ve topraklarını cesaretle kazandılar, hiç yenilmediler diyen Cornelius Tacitus'un belirttiğı gibi, ilk yurtları bu ülkeydi. İkinci yurtları Treveri ülkesiydi. Buraya Markomanların yerleşimi iki aşamada gerçekleşti: I. Kısım Caesar zamanında, Süev ve Markomanların kralı Ariovistus önderliğinde, II. kısım ise Sueotoniüs yazdığı gibi Tiberius zamanında birçok German yerleştiğinde idi. Markomanların III. Yerleşim yeri Macaristan ve Transilvanya ile sınır Daçya toprakları (Dacia Ripense) idi. Bu durum, Cornelius Tacitus (I) tarafından da ifade edilmiştir. IV. yerleşim yerleri şimdi Avusturya ve Sytria dükalığının parçası olan Yukarı Panonia idi. Öğrendiğim kadarıyla, Markomanlar bu topraklara dört aşama da yerleştiler. Tacitus'un (II) yazdığı gibi, ilk kez imparator Claudius tarafından yerleştirildiler. Iulius Capitolinus'a göre ikinci aşama da ise kendileri Üst Pannonia ve Valeria'yı ele geçirdiler. Sextus Aurelius'a göre, üçüncü aşama, İmparator Gallienus tarafından Üst Pannonia ve

---

⁵²⁹ Orbini'nin atf yaptığı Wolganf Lazius'un German halklarının göçü üzerine yazdığı kitabıdır. Tine Meganck, **Erudite Eyes: Friendship, Art and Erudition in the Network of Abraham Ortelius (1527-1598)**, Brill, 2017. Orbini, başta Vandal ve Gotlar olmak üzere bu tür German kavimlerini Slav saymakta zorlanmamaktadır. Çünkü bu kavimler her ne kadar Roma İmparatorluğunun yıkılmasında en son ve en büyük paya sahip olsalar bile, bu kavimler yok olup gitmişlerdir. Yazarın yaşadığı dönemde bu kavimlere sahip çıkmak herhangi bir başka topluluğa karşı işgal veya savaş çağrımı yapmamaktadır. Thomas F. X. Noble, **From Roman Provinces to Medieval Kingdoms**, Routledge, 2006, s. 43-44.

Valeria bölgeleri, kayınpederi Markoman kralına hediye edildiğinde gerçekleşti. Son olarak, Marcellinus'un birkaç yerde belirttiği gibi, imparator Valentinianus, Pannonia ve Valeria'daki Markomanlar ile birçok kez sorun yaşadığı sırada yerleştiler. Ayrıca İmparator Iulius ve Octavianus zamanında Markomanlar ve Quadi'lerin Pannonia'nın bazı bölgelerinde yaşadıkları bu alanların Octavianus ve Tiberius tarafından zaptedildiğini de öğrendim. Ama Hadrianus zamanında geri aldılar. İmparator Marcus Antoninus onları İmparator Commodus ve Senatör Bassianus'un zamanına kadar bu toprakları terk etmeye zorladı. Daha sonra, Sextus Rufus'un yazdığı gibi, İmparator İskender tarafından da kovuldular. Markoman ve Quadi'lerin beşinci iskân yerleri Silezya ve Oder kıyısındaki Brandenburg'da idi. Heinrich ve Otto'nun biyografisinde Widukind'un yazdığı gibi altıncı iskân yerleri Treveri ülkesiydi⁵³⁰. Yedinci yerleşim yerleri deniz kenarındaki Belgica'daydı⁵³¹. Sonuncusu, Danimarka ve Flanders arasındaki Alman denizinin kıyıları idi. Tarihçilerin ifadesine göre, belirtilen tüm ikamet yerlerinde Markomanlar askeri kahramanlıkları ile bilinir oldular. Romalılarla sık sık savaşlardı ve bazen onları korkuya bile sürüklerlerdi. Marcus Antoninus imparator olmadan kısa bir süre önce, Markomanlar; Sarmatlar, Vandallar, Quadiler ve diğer Slavlarla ittifak içinde Tuna'yı geçerek Pannonia'yı ele geçirip 20 bin Romalıyı öldürdüler. Lucian'ın İskender diyalogunda ifade ettiği gibi Marcus Antonius zamanında Romalılar bu insanlarla savaşmak zorunda kaldılar. Markomanları, Quadileri ve Sarmatları yenen Marcus Antoninus'un Pannonia'yı kölelikten kurtardığını yazıyor. Bu zaferi elde etmek için Romalıların ne kadar ter ve kan döktüğünü Iulius Capitolinus Marcus Antonius'un biyografisinde çok iyi ifade ediyor: "Tüm hazinesini bu savaşta harcayan ve hiçbir şekilde Roma eyaletlerine ek vergi yüklemek istemeyen Marcus Antoninus, Traian formunda bir

---

⁵³⁰ Bugünkü Almanya'nın Trier kentinin bulunduğu bölgedir.

⁵³¹ Roma eyaletlerinden biridir. Gallia Belgica bugün Kuzey Fransa toprakları civarına denk gelmektedir.

sergi düzenledi ve eşinin tüm imparatorluk mücevherlerini, altın, kristal ve seramik kapları, gümüş kapları, inci ve değerli taşlarla süslenmiş ipek ve altın dokuma kıyafetlerini ve iyi ustalar tarafından yapılan tüm heykelleri bile sattı. ” Ayrıca gladyatörleri silahlandırdı ve onlara "fedailer" adını verdi, Dalmaçyalıları, Dardanları, Diocynitleri? ve Almanları göreve aldı. Kısacası, Suidas ve Lucian'ın “İskender” diyalogunda da bahsettiği gibi bu savaşa hazırlanmak için her türlü çabayı gösterdi. Buna rağmen, Orosius'un yazdığı gibi, (VII, 9) Markomanlar, İmparator Marcus'un cesaretine değil ilahi takdir karşısında kaybettiler. Gerçekte, Quadilerin topraklarına nüfuz eden Roma ordusu, sadece kurtuluşu düşünen Markoman, Quadi, Vandal, Sarmat ve Süevler gibi sayısız asi barbar kabilesi tarafından böyle bir kuşatmaya maruz bırakıldı. Diğer neden ise su sıkıntısı ile karşılaşmaktır. Roma kampındaki Hristiyan savaşçılar, ölüm karşısında, Romalıların sadece güçlerini toparlayacakları kadar miktarda suyu gönderen tanrıya yöneldiler. Gökyüzünden yağın okların kendilerine nasıl ölüm getirdiğini gören barbarlar kaçmaya başladılar. Koşanları kovalayan Romalılar neredeyse hepsini öldürdüler ve küçük bir güç ve Tanrının yardımıyla tüm zaferlerinin en görkemlisini kazandılar. Şimdiye kadar birçoğu, söz konusu imparatorun, tanrı sayesinde hem gökten yağmuru hem de zaferi kazandığını ifade ettiği mektupları sakladılar. Ancak, bir putperest ve Hristiyanlığın en büyük düşmanı Lucian, diyalogda Marcus'un bu zaferi Apollo'nun kehaneti sayesinde kazandığını söylüyor.

Gaius Suetonius Tranquillus, İmparator Marcus'un biyografisinde ve Eutropius'un (VIII) yazdığı gibi, Marcus Antonius ile Markomanlar arasındaki bu savaş, tüm savaşların en büyüğü ve en önemlisi Kartaca savaşları kadar önemliydi. Marcus'a⁵³² göre, Roma İmparatorluğu'na Markomanlardan daha fazla sıkıntı ve hasar veren halk

---

⁵³² Marcus Antonius (M.Ö. 83-30) Romalı politikacı ve general.

yoktu. Marcellinus'a (XXII) göre Marcus, Mısır yolunda Filistin'den geçerken Museviler arasındaki huzursuzluktan rahatsız oldu ve: “Ey Markomanlar, Ey Quadiler, Ey Sarmatlar! Sizden daha beter ve problemliler insanlar da varmış” dedi.

Romalılara karşı bahsedilen savaşta yenilmelerine rağmen Markomanlar Roma eyaletlerini tahrip etmeyi bırakmadılar. İmparator Commodus'un zamanında Roma İmparatorluğu'nu öyle bir baskına maruz bıraktılar ki, Sextus Rufus'un yazdığı gibi, Commodus onlarla barışmak ve her yıl büyük miktarda haraç vermek zorunda kaldı ve Tuna'daki Pannonia'nın bir kısmını da verdi. Daha sonra imparator Septimius Severus ve Alexander Severus ile savaştılar. Herodianus'a (VI) göre, Alexander Severus, Markomanlara barış ricasıyla bir elçi gönderdi, onlara gereken her şeyi ve büyük miktarda para vermeyi vaat etti. Halefi Alexander Maximus da onlarla uzun ve acımasız bir savaş yürüttü. Herodianus (VII) ve Iulius Capitolinus'dan okunabileceği gibi, Afrikalılardan,⁵³³ Ostrohemi,⁵³⁴ ve Partlardan oluşan seçkin bir ordusu olmasına rağmen bu savaşta ara sıra başarı gösteriyordu.

Markomanlar, Pannonia 'da hâkimiyetlerini güçlendirip, Flavius Vopiscus'un,⁵³⁵ biyografisinde yazdığı gibi onlara uygun bir ödeme yapmayan ve Milan'ın tüm çevresini harap ettikleri İtalya'ya girmelerine izin veren İmparator Aurelianus ile savaşa girdiler. Ancak, Raetia ve Noricum 'u işgal ettiklerinde Valentinianus tarafından yenildiler.

İmparator Gallus ve Büyük Konstantin zamanında, Sarmatlarla ittifak yapan Quadiler Zonaras'nın yazdığı (III IV) ani bir baskın düzenlediler. Pannonia ve Yukarı Moesia'yı yağmaladılar ve daha sonra sonra baskınlarını tekrarladılar. Giambulari'ye (II) göre, bu eyaletleri korumak için Romalılar, birkaç Duces'i orada tutmak zorunda kaldılar.

---

⁵³³ İmparatorluğun Kuzey Afrikadaki eyaletlerinden getirilenlerin kast edildiği düşünülmektedir.

⁵³⁴ Bu ifadenin ne olduğu tespit edilememiştir. Ostrogot olabileceğini düşünülmektedir.

⁵³⁵ Vopiscus tarihçidir. Historia Augusta adlı eserinin yazarlarından biridir.

Johann Cochlaeus⁵³⁶ ve Botero'ya göre, Quadilerin anavatanı, Çekya ile Polonya arasında bulunan ve daha sonra Silezya olarak adlandırılan bölgeydi. Bu isim, bu topraklara Çekler tarafından verildi. Johannes Dubravius'un, "Bohemya" da (VIII) yazdığı gibi, Çekler sözü konusu Quadilerin anayurduna Misna'dan, Pomerania'dan, Marke diğer bölgelerden birçok halkın yerleşmeye başladığını görerek, onlara, kendi dillerinde yılan gibi sızan halk anlamında Silezitler dediler. Ancak bu ilk başta Ricardo Bartolino'nun (VIII) yazdığı gibi, onlara Lisianlar (Lysij) ve daha sonra ise Sileztsianlar (Slesi) denildi.

Roma İmparatorluğunda otokratik yönetime geçildiğinde, Bohemya, Moravya ve Avusturya'da Elbe'de hüküm süren Markoman krallarının ilki Marobodius (Morobuduo) idi. Strabon "Coğrafya" sında (VII) Markomanları Bohemya'ya yerleştirir. Bu kral, Tiberius'un saldırısına maruz kaldı ve Velleius Paterculus'un (II) yazdığı gibi o günlerde Markomanlarda Roma İmparatorluğu korkusu belirdi. Ravenna'da yıllarca sürgünde yaşayan Marobodius'u kovan Catualda, Markomanların kralı oldu. Cornelius Tacitus Historia Augusta'da (II) bundan söz ediyor. Catualda'dan sonra, Cataualda'yı kovup onu geri kalan günlerini Narbonne eyaletindeki Freio'da geçirmeye zorlayan Vibilius (Giubilio) kral oldu. Vibilius'un ölümünden sonra, imparator Tiberius'un lütfu ile Vannius, akrabaları (Vandone, Sidone) tarafından kovuluncaya dek Markoman ve Suev'leri kırk yıl boyunca yöneten kral oldu. Savaşta yenilgisinden sonra Tacitus (II) ve Plinius'un (III, 12) yazdığı gibi, Vannius, günlerinin geri kalanını geçirdiği

---

⁵³⁶ Johann Cochlaeus (1479-1552) Alman hümanist. Tacitus'un Germania eserine dayanarak Roma İmparatorluğuna (papalık ve İtalyan devletleri) karşı birleşik Germen ulusunu (barbar olmayan) inşa sürecine yer almıştır. Orbini, birçok ulusu Slav olarak sayma modelini XIV, XV, XVI. Yüzyıl Alman hümanist ve tarihçilerinden öğrenmiştir. Joannes Aventinus (1477-1534) tarafından 1523'te yayımlanan Bavyera Yıllıkları'ndaki anlatımlarının önemli bir kısmı, gerçek üstü efsanelere dayanmakla beraber, erken dönem Almanya'sıyla ilgili verdiği bilgiler sebebiyle Alman tarihçiliğinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Özellikle, Antik Yunan ve Roma kaynaklarını da kullanarak Romalıların kaybettikleri savaşları zafer olarak ve birleşmiş Germen uluslarını savaşçı olarak göstermek suretiyle Roma-dışı alternatif tarih anlatımıyla ulusal kimlik inşasının öncülleri arasında gösterilmektedir. Caspar Hirschi, **The Origins of Nationalism: An Alternative History from Ancient Rome to Early Modern Germany**, Cambridge University, 2012, s. 110, 171-177.

Pannonia'daki Roma topraklarında kaldı. Ardından, Tacitus'a (XIX) göre, İmparator Vespasianus zamanına kadar Sido ve Italicus, Markoman ve Suev'leri yönettiler. Markomanların VI. kralı Varaberto, Lucianus ve Capitolinus'un yazdığı gibi, üç yıl boyunca Marcus Antonius ile savaştı. Varaberto'dan sonra Markomanları, Widukindlu Keşiş'in Braniboria kenti olarak adlandırdığı (ve bazılarına göre Brandenburg) şehrini inşa eden Brand yönetti. Jordanes'in gibi Diocletianus döneminde Gunterich ve Arderich Markoman ve Suev'leri yönettiler. Sextus Aurelius'un belirttiği gibi, onlardan sonra, Pipa adlı kızı İmparator Gallienus ile evlenen Salonin kral oldu. Salonin'in ölümünden sonra, Illyricum da Gotlarla yaptığı savaşta İmparator Aurelianus'un yardımına gelen Artamund ve Cariovisto hüküm sürdüler.

O tarihlerde Markomanlar yurtlarından ayrıldılar: bir kısmı Raetia'ya ya, diğer kısmı Pannonia Valeria ve Pannonia Savia'ya yerleşti. Valeria ve Savia'yı işgal edenlerin ilk kralı Marcellinus'un bahsettiği Gabinius'tur. Gabinius'tan sonra Theoderich'in babası Theodimir tarafından yenilen Hunimund yönetti. Halefleri, Jordanes ve Procopius'un bahsettiği Achiulf ve Rimismund idi.

Markomanların diğer yaptıkları Cassius Dio ve Wolfgang Lazius'da bulunabilir. Biz ise buraya Markomanların kullandıkları bazı harfleri ekledik.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	K	L
R	B	T	≈	M	Y	X	X	I	*	N
Ū	π	O	P							
X	X	N	X							

Bu harfler, Büyük Karl'ın soyağacını da içeren eski Frank kroniklerinde bulunmuştur.

Lazius'a göre, geri kalan harfler, yukarıda belirtilen kitapların eski olması nedeniyle okunamıyordu. Ancak Geremia Russo Markomanlardan bahsederken, Markoman harfleri ile Slavlar harfleri arasında büyük bir fark olmadığını söylüyor. Geriye sadece Slavlar ve zaferleri kaldı. Gotlar, Vandallar, Markomanlar ve Slavlarla aynı dili konuşan saydığımız diğerleri, imparatorluklar ve krallıklar, onlarla kavgaya tutuşup kendi isimleri ile birlikte neredeyse topraklarının hepsini kaybettiler.⁵³⁷ Bir zamanlar ele geçirdikleri ülkeleri ve krallıkları ellerinde tutmayı sadece Slavlar, başardılar ve hala bu zaman kadar tutuyorlar. Geleneklerini, isimlerini ve dillerini koruyarak hem sayılan hem de diğer halkları bu ülkelerden uzaklaştırdılar.

Slav kabilesinin gurur ve ihtişamına, sadece erkekler değil, aynı zamanda ünlü, cesur ve asker amazon kadınları da eklenir. Carlo Vagriese ve Goropius Becanus⁵³⁸ (VIII Amazonika) Amazonların, Slav Sarmat'ların eşleri olduğunu yazıyor. Bu da yaşadıkları yerin Volga ile Melanchleanler ve Slav olduğunu ispatladığımız Serbler arasında olduğunu gösterir. Jordanes ve Hartmann Schedel⁵³⁹ resimli "Kronik" inde Amazonların Gotların eşleri olduğuna ve bu nedenle kocalarıyla birlikte İmparator Aurelianus'a karşı erkek giysileri giyerek savaştıklarını farz ediyorlar. İster Gotların, ister Sarmatların eşleri olsunlar, Amazonların Slav olduğu inkâr edemeyiz. Kocaları haince öldürüldükten sonra, Amazonlar onların silahlarını alıp düşmana erkek gibi saldırdılar ve kocalarının intikamını aldılar.

---

⁵³⁷ Yazar burada niçin Slav olmayan kavimleri Slav olarak gördüğünü örtülü şekilde belirtiyor.

⁵³⁸ Becanus (1519-1572) Hollandalı hümanist ve dilbilimci.

⁵³⁹ Schedel (1440-1514) Alman tarihçi ve hümanisttir. Bahsedilen Schedel'in Nünberg kroniğidir.

Daha sonra deneyimli savaşçılar haline gelen kraliçe Marpezia⁵⁴⁰ liderliğindeki Amazonlar, Marpezia'nın haklı olarak en iyi generaller ve imparatorlarla eşit olabileceği Asya sınırlarına sefer dzenlediler. Gerçekten, Kafkasya dağlarına kadar zaferle ilerlediler. Bazılarıyla barış yapıp diğerlerini fethettiler. Oralarda bulunması şairlere adını biri kayaya vermelerinin bahanesi oldu. Amazonlar, Oradan güçlü bir nehir gibi, tüm Küçük Asya'yı ezip geçtiler. Armenia, Galatia, Syria, Kilikia, Media ve diğer güçlü Asia ülkelerini fethettiler. Bu bölgelere yerleşip, birçok güzel şehir ve kaleler inşa ettiler. Amazonlar muhteşem iki ünlü şehir kurdular-Smyrna ve Efes-ve avlanma, bir de okçuluk için derinden saygı duydukları tanrıça Diana'nın onuruna, güzelliği şaşırtıcı olan aynı isimli tapınağı inşa ettiler. Daha sonra, adını böyle bir hareketle ölümsüzleştirmek isteyen Herostratus tarafından bu tapınak ateşe verildi.

Bunun yanısıra, Amazonların gücünden korkan Yunanistan kralları, en iyi komutanları Herkül'ü onlara karşı gönderdiler. Daha sonra, Penthesilea liderliğindeki Amazonlar, Büyük İskender zamanına kadar süren savaşta Grekler karşısında Troya'nın yardımına geldiler. Herkül'ün Yenilmezliğini duyan Amazonların Kraliçesi Calestre veya Minutia, Marcus Iustinus'un yazdığı gibi, sıkıntı içinde 300 bin kadın ile yolda 30 gün geçirip yardıma geldi. Böylesine güçlü bir hükümdarından babalarının cesaret ve gücünü alacak çocuklar doğurarak büyük mutluluk bulacağına inanıyordu. 14 gün üst üste İskender'le buluşup hamile kaldıktan sonra aceleyle krallığına döndü. Çok geçmeden orada öldü ve onunla birlikte Amazon soyu kesildi. Ammianus Marcellinus'a göre Alan olan Massaget kraliçesi Tamira'yı anmadan olmaz. Marcellinus, bu bilgiyi İmparator Hadrianus'un biyografisinde Dio'nun bahsettiği Farasmanno Greco'dan alıyor. Pers kralı Cyrus'u cesur şekilde reddetti ve sonunda onu öldürdü. Birisi, şüphelenip, Tomris'in

---

⁵⁴⁰ Efsanevi Amazon kraliçesi.

İskitlerin Kraliçesi olduğunu söylese, ben, Josephus'un XI. ” Kadim Musevi Tarihinin” XI. kitabının II. Bölümünde, onu öldüren Massagetlere karşı savaştığını iddia edeceğim.⁵⁴¹

Alkida Gotyanka⁵⁴² da çok ünlüydü, dolayısıyla Slavdı. Olaus Magnus (V, 23) göre korsanlığı zanaat haline getiren yanındaki ilk kişiydi ve yanında kendisi gibi kızlar vardı. Bir gün, başkomutanının öldürüldüğü, erkeklerden oluşan bir filoya rastladığında, güç, güzellik ve cesaretine vurulan oradaki adamlar, onu ölen komutanlarının yerine seçtiler. İsveç Kralı Ringone'nin Danimarka kralı Harald ile savaş yürüttüğü o günlerde, Harald'ın tarafında yer alan Slav kadınları, sadece sıradan askerler olarak değil, aynı zamanda (az sayıda olmalarına rağmen) askeri liderlerin görevlerini yerine getirirdiler.

Vandalia'da (I, 12) Albert Crantz ve Olaus Magnus (V, 8) bu konu hakkında yazarlar. Bu savaşta, doğuştan savaşçı, savaşta erkek gibi usta, cesur Tetta ve Visna öne çıktılar. Tetta ordunun büyük bir bölümünü komuta etti, Visna ise İsveç ordusunun komutanı dev Starcatero tarafından sonradan kesilen sağ elinde bayrak, ordunun merkezinde savaştı.

Bohemya Bakireleri'nin cesaretle Amazon'lardan kalır yanları yoktu. Sözü edilen krallığından erkekleri kovup 7 yıl boyunca orayı yönettiler. İskenderin kız kardeşi Makedonyalı Cinane (yakında Slav olduğunu ispat edeceğiz), ikinci Marpezia, bizzat ordusuna liderlik etti, bizzat savaşarak İilir kraliçesi Caria'yı öldürdü. İilirya kralı Agron'un karısı Teuta⁵⁴³, kocasının ölümünden sonra, Polibius'nun (III) ifade ettiği gibi, Romalıları

---

⁵⁴¹ Amazon kraliçeleri Marpezia, Penthesilea ve İskit kraliçesi Tomris, tarihteki zafer kazanmış şöhret sahibi tarihi kişiliklerdir. Zafer, şöhret anlamına gelen Slava kelimesinden dolayı Slav olmaları icap eder.

⁵⁴² Alkida, Saxo Grammaticus'un Gesta Danorum adlı eserinde geçen prenses Alfhild olabilir.

⁵⁴³ Teuta, İilir kabilelerinde Ardiaei kabilesini M.Ö. 231-227 yılları arasında yönetmiştir.

defalarca yenen cesur Dalmaçyalıları uzun süre yönetti ve birçok savaşa cesaretle liderlik etti.

Ve Dalmaçya'daki Salona kenti, İmparator Octavianus'un uzun bir kuşatmasından [birlikleri tarafından] sadece kadınları sayesinde kurtulmayı başardı. Dio (XB) şunları söylüyor: “Salona sakinleri, eşleriyle birlikte tahkimatların ötesine geçerek, onlara şiddetle saldırdılar: Kadınlar siyah cübbeler içinde dağınık saçları, ellerinde meşaleler, yani korkunç halleri ile gece yarısında düşman kampına girdiler ve (gerçeği söylemek için) şeytanlar gibi görünüp nöbetçileri sersemleterek her yeri ateşe verdiler ve bununla eşlerine büyük bir yardımda bulundular. Onları takip eden adamlar bu heyecanla, uyanan askerleri öldürdüler ve Octavianus'un filosunun bulunduğu limanı ele geçirdiler”

Dalmaçya'daki Arduba şehrinin meşhur Slav kadınları, (Dio LVI. kitabında) çatışmada yenilgiye uğrayan ve ne pahasına olursa olsun kocalarının Romalılara teslim olmak istemediklerini gören özgürlüğe düşkün olan bu kadınlar, itaat etmemek için gereken her şeyi yapmaya karar verdiler. Köleliği en büyük utanç olarak gören İliya'lı Dardanların⁵⁴⁴ cesaretini tekrar ederek çocuklarını alıp kimini ateşe, kimini nehre attılar. Kölelikten kaçınmanın zaten imkânsız olduğu durumlarda kendilerini durumda bulan Dardanlar çocuklarını girdaplara atıp: “Şimdi sen köle değilsin. Bu sefil yaşamı görmeden önce hala özgürken, bu hayatı bitireceksin” diye haykırdılar.

Hemen hemen aynı şey Dalmaçyalı kadınlar tarafından yapıldı (Arpontaco Burdegalense, “Devletlerin Değişimine İlişkin İncelemesinde” yazdığı gibi) -kocalarının oklarının ve mızraklarının bittiğini görünce, çocuklarını yakaladılar ve “onları yere vurarak öldürdüler, sonra düşmanın yüzüne fırlattılar. ” Florus da bu olayı, İliyalı

---

⁵⁴⁴ Dardanlar antik Balkan kabilelerindendir. Yaşadıkları bölge bugünkü Kosova topraklarına karşılık gelmektedir.

kadınlar olduklarını söyleyerek anlatıyor. Slavların gücünün ve cesaretinin diğer birçok örneğini kasıtlı olarak geçip, şimdi İskandinavya'dan gelmeselerde, yine de Slav olan diğer uluslara bakalım. Traklar ve İliryalılardan⁵⁴⁵ bahsedeceğiz. Strabon'un (VII) yazdığı gibi, Daçyalılar ve Gotlarla aynı dilde konuşuyorlardı. Aziz Jerome'a göre, Genesis (tekvin) kitabında yazdığına göre, Traklar'ın⁵⁴⁶ ataları Yafes'in yedinci oğlu Tiras idi.⁵⁴⁷ Ve Avrupa ülkelerinin en cesuru Trakya ondan aldı.

Trakya 50 bölgeye ayrılmıştır; Solinus'a göre, İstra'dan başlayıp Doğu'da Pontus ve Marmara Denizine kadar, Isidore ve Orosius tarafından bildirildiğine göre, Güney ve Batıda İon Denizi'ne kadar uzanır. Trakya, en büyük ve en mutlu halklar arasında paylaşılmış, büyük ve oldukça geniş bir ülke olan Makedonya ile sınır komşusudur. Jordanes, "De regnorum ac temporum successionem" de Trakların, Makedon savaşları dışında Romalılar'ın saldırısına uğramadığını yazıyor. Aslında, Modestus ve Roberto Valturio'nun belirttiği gibi, Traklar öylesine savaşçı bir halk idi ki, efsaneler Mars'ın kendisine bile bir Trak köken atfetti.

Roma'nın kuruluşundan 639 yıl sonra Tesalya ve Dalmaçya boyunca uzanan Adriyatik Denizi kıyılarına indiler. Daha fazla ilerleyemeyince Lucius Florus'un (III, 4) yazdığı gibi, sanki zaferlerini ve muzaffer yürüyüşlerini engellediğini söylemek istiyorlarmış gibi denize ok atmaya başladılar. Piso Casesonius tarafından tutsak edilen

---

⁵⁴⁵ İlirler, günümüzün Adriyatik denizin Dalmaçya kıyıları, Karadağ, Arnavutluk, Kuzeybatı Yunanistan hattı boyunca M.Ö. VI ile M.S. sonra II yüzyıl arasında yaşamış bir kabileler topluluğudur. Bilgi için bkz. Aleksandar Stipčević, **The Illyrians: History and Culture**, Noyes Press, 1977

⁵⁴⁶ Traklar, M.Ö. VI. ile M.Ö. I. yüzyıl arasında günümüzün Kuzeydoğu Yunanistan, Bulgaristan ve Batı Trakya toprakları alanında yaşamış bir topluluktur. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Jan Gijssbert, Pieter Best, Manny M. W. De, **Thracians and Mycenaean: Proceedings of the Fourth International Congress of Thracology**, Rotterdam, Brill Archive, 24-26 September 1989.

⁵⁴⁷ Bu yaklaşım, içinde bulunulan zaman ile Eshi Ahit'te anlatılan hikâyeleri bağdaştırarak bir etnik türdeşlik oluşturma çabası olarak görülmektedir. Aziz Jerome'un bu şekilde ifade ettiği belirtilmekte olup Orbini'nin bu görüşü Pribojević'den aldığı düşünülmektedir. George Boas, **Primitivism and Related Ideas in the Middle Ages**, JHU Press, 1997, s. 129. Lukáš Babka, Petr Rouba, **A New Generation of Czech East European Studies**, National Library of the Czech Republic, Slavonic Library, 2000, s. 161.

Traklar, prangalarını öfkeyle ısırmaya çalıştılar. Vahşet ve dizginsizliklerinden özellikle Haemus⁵⁴⁸ ve Astika⁵⁴⁹ eteklerinde yaşayanlar, Romalılar büyük zarar görür ve bazen Roma birlikleri yok edilirdi. Ancak sonunda Marcus Claudius veya Marcus Didius tarafından yenildiler ve ülkeleri bir eyalete dönüştürüldü. Haemus dağları eteklerinin sakinleri Markus Drusus tarafından dağların derinliklerine sürüldü. Minucius birçoğunu Gebr nehrinde batırdı ve onları yendi. Rodoplular (Rodopei) Marcus Claudius tarafından yenildi. Trakya'nın M.Ö. 48'e kadar kendi kralı vardı ve sonra tamamen Romalılara boyun eğdiler ve eyalete dönüştüler.

İliryalılar isimlerini (Beroso Caldeo'ya göre) İstra'nın, (Eustachius'a göre) Cadmus'un⁵⁵⁰ veya (Appianus'a göre) Polyphemus ve Galatea'nın oğlu İllyria'dan almıştır. İstra, Cadmus veya Polyphemus, İllyria kimin oğlu olursa olsun, İliryalıların ondan geldiği bellidir. Yine Appianus'un ifadesine göre, İllyria, Achille, Autariate, Dardan, Meda ve Taulantio 'nun babası idi ve onlardan da Pannonia, Skordisci ve Triballi doğdu. İllyria'nın kızları ise Parta, Daorto ve Dassera idi. Bu kızlardan büyük ve vahşi İliryalı halklar; Encheleanlar, Autariatlar, Dardanianlar, Meadanlar,⁵⁵¹ Taulantianlar, Perrhaebiler, Pannonyalılar, Scordisciler, Triballiler, Partenler, Darsiler ve Dassaretiler türedi. Daha sonra, şimdi İllyria adı verilen ülkede yaşayan ve askeri cesaretleriyle ünlü olan diğer halklar da onlardan çoğaldı. Appianus'un "İllyria'daki Olaylar" da yazdığı gibi, İliryalılar, Romalılarla uzun süre savaştılar ve ilk savaş Kral Agron'un zamanında gerçekleşti. Babası Pleuritus'du ve daha önce, Epirus kralı Pyrrhus ve haleflerine ait olan

---

⁵⁴⁸ Haemus, günümüz Koca balkan dağlarının antik dönemdeki adıdır.

⁵⁴⁹ Rodop dağları olabileceği değerlendirilmektedir.

⁵⁵⁰ Bilgi için bkz. Marjeta Šašel Kos, 'Cadmus and Harmonia in Illyria', **Archološki Vestnik**, 44 (1993), 113–36.

⁵⁵¹ Burada zikredilen kabilelerin çoğu İtir halkıdır. Bilgi için bakınız. Fanula Papazoglu, **The Central Balkan Tribes in Pre-Roman Times: Triballi, Autariatae, Dardanians, Scordisci and Moesians**, Hakkert, 1978.

Illyria'nın İyonya Denizi Körfezi boyunca uzanan kısmına hükmetti. Agron'un hükmettiği yerler arasında Epirus, Korfu, Dirrachius ve Far da bulunuyordu. Piyade ve süvari sayısından Kral Agron'un ordusu, Illyria'da kendisinden önce hüküm süren tüm kralların birliklerinden daha üstündü. Kral Agron, Makedonya kralı Philip'in babası Demetrius'un ricası üzerine, Midionia kenti etrafında bir kamp kurduktan sonra, onu kuşatmak ve tüm gücü ve hile ile ele geçirmeye çalışan Aetolian'a karşı Midionia halkının yardımına geldi. Etholian'ın ordusunda Hamilkar'ın damadı ve Kartaca ordusunun komutanı Afrikalı Hasdrubal da vardı. Medion kuşatma altındayken, gece karanlığında 10 bin İliryalı'nın bulunduğu yaklaşık 100 gemi, Medion'un çevresine yaklaştı. Limana yaklaştığında, şafağın ilk ışıklarıyla sessizce ve çevik bir şekilde inip ve her zamanki gibi küçük müfrezelerle Etolian ordusuna doğru ilerlediler. Onları fark ettiklerinde, İliryalıların ani ve cüretkâr baskınlarına şaşırıp kalmışlardı. Ancak, eskiden beri gurur ve kendine güven ile dolup taşmış süvari birliğinin büyük kısmını ve ağır silahlı askerlerin çoğunu kampın önündeki ovaya indirdiler, süvarilerin bir parçasını ve hafif silahlı birliği kampın yakınındaki tepeliklere yerleşmeleri için gönderdiler. İliryalılar şiddetli ve kararlı bir şekilde hafif silahlılara saldırdılar. Sayısal üstünlüğe ve sıra sıklığına sahip olmanın verdiği güç ile onları hemen dağıtabildiler ve süvari ordusunun geri kalanına utanç içinde geri çekilmeye zorladılar. Ardından tepeleri ele geçiren İliryalı birlikler ilerleyip ovadakilerin kellelerini uçurmaya başladılar. Medion halkı şehrin dışına çıkıp Aetolianlıları kovalamaya başladılar bir kısmını öldürüp bir kısmını esir aldılar ve kolayca silahlarını ve birliklerini ele geçirdiler.

Filosunun anavatanlarına galibiyet ile dönmesi üzerine, kral Agron, özüne güvenen Etolian'ı yenen askerlerinin kahramanlıklarını öğrenip, kendini çılgınlar gibi eğlenceye kaptırdı ve sınırsız ziyafetler, aşırı sarhoşluk ve şehvet nedeniyle hastalandı, birkaç gün sonra öldü. Yukarıda belirttiğimiz gibi Kral Agron, zamanında Appianus'un

ifadesine dayanarak, ilk savaşı Romalıların başlattığını ve daha sonra İliryalılarla anlaşmayı yaptıklarını söyleyebiliriz. Savaşın nedeni Agron'un emriyle Romalı elçilerinin öldürülmesiydi, ancak Appianus hariç tarihçilerden hiçbiri bundan bahsetmiyor. Lucius Florus'un Teusa ve Aziz Jerome'un – Teuta dediği, Agron'un eşi Teuca'nın bu anlaşmazlığın sebebi olduğunu Polibius ve Titus Livius iddia ediyor. Ölmek üzere olan Agron, krallığı üzerindeki gücünü annesi olması sebebiyle tek oğlu Pineas ile ilgilenmesi şartıyla karısına bıraktı.

Kraliçe olan Teuca'nın ilk işi, hükümdarlığında bulunanlarının deniz yağmasına çıkmalarına izin vermek ve bunun için cezalandırılmayacaklarını belirtmek oldu. Sonra, büyük bir filo donatıp sefere gönderdi ve komutanlarına, her ülkeye düşmanla savaşır gibi saldırılarını emretti. İlk olarak, İliryalıların bundan önce harap ettikleri Eleanlar ve Messenianlara saldırdılar. Sahillerinin uzun olması ve ana şehirlerin içkırsımda yer alması buna izin veriyordu. Bu yüzden her yerde korkusuzca dolaşır her şeyi yakıp yıkan İliryalıların baskınlarına karşı koymanın yolu yoktu. Bu arada İliryalılar yiyecek tedarik etmek için Fenice'ye yanaştılar.⁵⁵² O zaman, bu şehirde Arnavutlar⁵⁵³ tarafından şehri korumak için istihdam edilen 800 Galyalı askeri vardı. Şehrin teslim edilmesi konusunda Galyalılar ile iletişime geçen ve işbirliklerini güvence altına alan İliryalılar, Galyalıların desteğiyle şehri her şeyi ile işgal ettiler. Olayları duyan Arnavutlar, halkı kurtarmak için aceleyle nehrin yakınında bir birlik oluşturdular. Şehirdekilerden kendilerini korumak için köprüyü yıktılar. Bu arada, Scerdilaidas'ın 5 bin İliryalı ile Antigonias boğazı yoluyla karadan üzerlerine doğru geldiği haberi ulaştı. Sonra Arnavut ordusu bölündü: bir kısmı

---

⁵⁵² Arnavutluk'ta yer alan antik kent.

⁵⁵³ Arnavut ismi ile kast edilenlerin Albanoi adlı İilir kavmi olduğu düşünülmektedir. Editör Antonino de Francesco, **In Search of Pre-Classical Antiquity: Rediscovering Ancient Peoples in Mediterranean Europe (19th and 20th c.)**, BRILL, 2016, s.136, Şaban Demiraj, **The Origin of the Albanians: Linguistically Investigated**, Academy of Sciences of Albania, 2006, s. 79-91

Antigonia'yı korumak için gönderildi, diğer kısmı ise düşmandan onlara bir zarar gelmesinden emin olmak için ihtiyaten beklemede kaldı. Yukarıda tarif ettiğimiz gibi İliryalıların dikkatsizliğini ve bölünmelerini öğrenip şehre girdiler sonra gece yarısı huruç edip, köprü inşa edip nehri geçtiler ve doğal surları bulup şafağa kadar orda saklandılar. Anlattığımız gibi, İliryalılar, ordunun bölündüğünü ve düşmanın dikkatsizliğini öğrenip, şehirde saklandılar. Gece yarısı saldırı yaptılar, köprüyü geri inşa ettiler, nehri geçtiler ve doğal sığınak bulup, şafağa kadar orada saklandılar. Sabahın ilk ışıkları ile iki ordu karşılıklı dizildiler, savaş başladı ve bitti, zafer İliryalıların oldu. Düşman askerlerinden sadece birazı kaçabildi, geri kalanı ise ya öldürüldü ya da esir alındı.

Üzgün Arnavutlar, Aetolianlar ve Acheanlardan yardım istemek için birer elçi gönderdiler. Arnavutlar'a acıyan bu halklar yardım ricalarını dikkate alıp Helikran'a geldiler. Fenice'yi ele geçiren İliryalılar Scerdilaidas ile güçlerini birleştirip buraya da gelmişlerdi. Şehrin yakınlarda kamp kurduklarında savaş yapmaya çok isteklilerdi, ancak konumları dezavantajlı olduğundan tereddüt ettiler. Bu arada birkaç şehirleri, Dardanlar tarafından ele geçirildiği için Kraliçelerinden hemen geri dönmelerini emreden bir mektup aldılar ve bu emre itaat etmeleri gerekiyordu. Bu nedenle bütün eyaleti talan eden İliryalılar, Arnavutlar ile özgür doğumlu esirleri ve şehri geri vermeleri şartıyla ateşkes yaptılar ancak yine de gemilerine köle ve ganimet yüklemekten geri durmadılar. Böylece, Grek kıyı şehirlerinin sakinleri arasında korku uyandırarak kısmen deniz yoluyla, kısmen de Antigonia üzerinden kara yoluyla, yurtlarına döndüler. Bir ikincisi, tüm beklenti ve umutların aksine böylesine güçlendirilmiş ve zor Arnavut kentinin de yağmalanabildiğini görünce, eskiden olduğu gibi topraklarından çok daha fazla kendileri ve şehirleri için endişe duymaya başladılar.

Fenice'yi yukarıda anlatıldığı şekilde ele geçirdikten sonra, İllirya'lıların büyük bir kısmı, ana filolarından ayrı olarak denize açılıp şehre gelen veya İtalya'ya dönen İtalyan tüccarlarını soymaya başladılar çünkü Fenice, İlliryalılar tarafından işgal edildikten sonra bile şehirde birçok İtalyan vardı. Romalılar O zamana kadar İllirya'lılar hakkındaki şikâyetleri kaale almamışlardı, şimdi ise Senato'ya gönderilen şikâyetlerin sayısı birden artınca P. Junius ve T. Lucius Corucanius İllirya'ya elçi olarak gönderildiler. Filo Fenice'den güvenli bir şekilde döndükten sonra, Teuta yağmanın kalitesi ve bolluğuna hayran kaldı (Fenice, Arnavutluk'un en zengin şehirlerinden biri olduğu için) . Sinsi duygular içinde Yunanlılara karşı savaş başlatmak istedi, ancak ülkesindeki karşılıklı nedeniyle yeni bir sefer başlatamadı. İllirya'da işleri yoluna koyan Teuta, inatla direnen şehirlerden Issa'yı⁵⁵⁴ kuşatmaya geçeceği zaman Roma elçileri geldi. Kraliçe tarafından kabul edildikten sonra, elçiler onların işlediği suçlar hakkında konuşmaya başladılar. Kraliçe son derece mağrur ve ciddi bir şekilde onları dinledi. Konuşmalarını bitirdiklerinde, kraliçe onlara Romalıların halkından zarar görmemesi için dikkat edeceğini, şahsi meseleler hususuna gelince geleneklerinde kralın halkına denizden faydalanmalarını yasaklamak gibi bir adetlerinin olmadığını söyledi. Kraliçenin bu sözlerine üzerine elçilerin küçüğü asilce ama uygun düşmeyen bir cevap olarak: Ey Teuta! Romalıların kişilere yapılan hakaretler nedeniyle tüm halktan intikam almak ve mazlumlara yardım etmek gibi, harika bir gelenekleri vardır. Tanrı'nın izniyle, yakında sizi bu kraliyet geleneklerini yeniden düşünmeye zorlamak için her şeyi yapacağız” dedi. Bu cevap Kraliçe'yi öyle öfkелendirdi ki, diplomatik kurallarını çiğneyerek, geri dönüş yolunda baltalarla kesip ve onları taşıyan denizcileri yakan katilleri elçilerin peşlerine yolladı. Elçilerin katli haberi Roma'ya ulaştığında, Romalılar lejyonları toparlayıp, filoyu

---

⁵⁵⁴ Hırvatistan'ın Adriyatik denizinde bulunan Vis adasının antik dönemdeki adıdır.

donatarak savaş hazırlığına başladılar, yani tek kelimeyle, bu vahşiliğin intikamını almak için gereken herşeyi yaptılar. Kraliçe ise ilkbaharın gelişiyle, Yunanistan'a eskisinden çok daha büyük bir filo gönderdi. Bazı gemiler Korfu'ya, diğerleri ise yiyecek ve su ikmali yapmak istiyormuş gibi davranarak Dyrrachium limanına girdi, ama aslında şehri ele geçirmeyi planlıyorlardı. Hiçbirşeyden şüphelenmeyen Dyrrachium sakinleri, suya ve yiyeceğe gerçekten ihtiyaç duyduklarını düşünerek kente silahsız girmelerine izin verdiler. Şehre giren İliryalıları su fiçilerinde sakladıkları kılıçları çıkararak kapıcıları kesip girişi ele geçirdiler. Kıyıdaki bu durumu gören geri kalan İlirya'luların zamanında yetişip şehrin surlarının çoğunu ele geçirdiler. Halk bu ani şaşkınlığa rağmen, İliryalıları surları terk edinceye kadar yiğit bir şekilde cesurca şehirlerini savundular. Şehir halkı, nerdeyse dikkatsizliklerinin bedelinin canları ve malları ile ödeyeceklerdi ancak cesaretleri sayesinde ucuz kurtardılar ve daha ihtiyatlı davranmaya başladılar. Bu arada, İliryalıların komutanları aceleyle sahilden açık denize açılıp ve yukarıda söylediğimiz gibi, Korfu'ya giden birliğe yetiştiler. Bir araya gelerek seferi hızlandılar ve Korfu şehrini kuşattılar. Beklenmedik bir bela ile karşı karşıya kalan Korfu sakinleri, kendi güçlerine güvenemeyip Achaei ve Aetolian'a elçiler gönderdiler. Buna ek olarak, Apollonia ve Dyrrachius sakinlerinden barbarların anavatanlarını harap etmelerine izin vermemelerini isteğiyle yardım istediler. Korfu sakinlerinin ricasını olumlu karşılayıp ve birkaç gün sonra varır varmaz barbar kuşatmasından şehri kurtarması ümidiyle Korfu'ya doğru on Achaei zırlı birliği gönderdiler. Bununla birlikte, müttefik oldukları Acarnanialıların 7 katafrakt⁵⁵⁵ birliği ile desteklenen İliryalıları, Achaeililerle Paxos denilen adaların yakınında savaşmaya başladılar. Askerler arasındaki yaralıları saymazsak Acarnania ve Achaei filoları çatışmada zarar görmeden eşit güçle savaştilar. Gemileri ile dört taraftan

---

⁵⁵⁵ Zırlı atlı birlik.

etrafını sararak manevra kabiliyetinden mahrum bıraktıkları düşmanlarını sıkıştırdılar. Bundan sonra, şiddetle saldırıya geçip sayısal üstünlükleri sayesinde galip geldiler. Bu şekilde hareket eden İliryalılar dört Acheai savaş gemisini ele geçirdiler ve tüm mürettebatı ile bir Quinquereme'yi⁵⁵⁶ batırdılar. Ölüler arasında, tüm hayatı boyunca vatanına sadakatle hizmet eden Acarnialılar arasında büyük bir otoriteye sahip olan Marco Carinco da vardı. Acarnialılar arasında savaşıp, bir şekilde İliryalıların zaferinden haberdar olanlar gemilerinin hızına güvenerek, savaşı terk edip güvenle yurtlarına döndüler. Engeller ortadan kalkınca, İliryalıların tümü zaferin coşkusuyla daha da büyük bir baskı ile şehri kuşatmaya başladılar. Korfu sakinleri, bir süre direndiler ama sonunda tüm kurtuluş umutlarını kaybederek Demetrius Fario liderliğindeki garnizonun şehre girmesine izin vererek İlirya'lılara teslim oldular. Korfu'dan sonra İliryalıların komutanları yine Dyrrachium'a yönelerek şehri tekrar kuşattılar. Konsollüller Quintius Fabius Maximus (ikinci konsolosluk) ve P. Carvilius Maximus yerine

Gnaeus Fulvius ve Aulus Postumius Centumal'i konsül seçildiler. İki yüz gemilik filo ve kara kuvvetleri ile Roma'dan ayrılan orduyu birlikte yönettiler. Fulvius, kuşatmanın hala devam ettiğini düşünerek Korfu'ya yöneldi. Geç kaldığını öğrendikten sonra (İliryalılar çoktan şehri ele geçirmişti), yine de tam olarak ne olduğunu öğrenmek ve Demetrius hakkında öğrendiklerini teyit etmek için adaya gitmeye karar verdi. Gerçek şu ki, Demetrius, kıskanç kimselerin iftiralari ile kraliçeyi kendisine karşı dolduruşa getirdiklerini öğrenip, kraliçenin hiddetinden çekinerek, şehri ve tüm yetkilerini devretmeye hazır olduğu haberini götüren bir ulaşı Roma'ya gönderdi. Böylece, Romalıların gelişinden memmun Korfu sakinleri, Demetrius'un yokluğundan istifade ederek şehirlerinde bulunan İlir garnizonunu onlara teslim ettiler ve kendilerini bu

---

⁵⁵⁶ Kürekli büyük savaş gemisi.

İliryalıların saldırılarından koruyacaklarını umarak Roma'lılara şehri teslim edip onların koruması altına girdiler. Korfu sakinleri ile dostane bir ittifak içine giren Romalılar, Demetrius ile işbirliği yaparak Apollonia'ya gittiler. Aynı zamanda Aulus Postumius, yaklaşık 2 bin piyade ve 2 bin süvariden oluşan bir kara ordusu ile Brindisi'den yola çıkmış yolda idi. Her iki birlik de aynı anda Apollonia'ya yaklaştı ve şehri koruma altına alarak, Dyrrachium'un kuşatıldığı öğrenip oraya doğru yelken açtılar.

Romalıların gelişini öğrenen İliryalılar korkuya kapılıp kuşatmayı bırakarak kaçtılar. Dyrrachia sakinleri ile dostça bir ittifak içine giren Romalılar, Illyricum'mun iç kısımlarından bulunan diğer şehirlere yol arak önlerine çıkan birçok yeri fethettiler.

Roma himayesi altında girme ricasıyla Parthenia'dan (Patermia) elçiler Romalılara geldiler. Romalılar, Patermia ve Atintania elçilerinin isteklerini olumlu karşıladıktan sonra, Atintania'nın İliryalılar tarafından kuşatıldığını öğrenerek İssa'ya doğru yöneldiler. İşgalcileri kovduktan sonra şehri ele geçirdiler. Bu şekilde İlirya'da birok şehri ele geçiren Roma'lılar çok sayıda askerin yanında birçok askeri tribün⁵⁵⁷ ve Quaestor'unu⁵⁵⁸ kurban verdiler. Buna ek olarak, Romalılar erzak taşıyan yirmi İlirya gemisini ele geçirdi. Lesina⁵⁵⁹ kökenli kuşatmacıların çoğu Demetrius'un ricasıyla kurtuldu, kalanlar ise yenilgiden sonra Naron'a saklandılar. Kraliçe Teuta az bir mahiyeti ile birlikte, Riza nehri kıyısında yer alan iyi güçlendirilmiş ve denizden uzak Riza'ya kalesine çekildi. Bundan sonra, çok sayıda İlirya kentini Demetrius'a veren Romalılar, kara orduları ve donanmalarıyla Dyrrachium'a geri döndüler. Gnaeus Fulvius, Deniz ve kara kuvvetlerinin çoğu ile birlikte Roma'ya döndü. Postumius, ise kırk gemilik bir filo donatıp, yakındaki şehirlerin sakinlerinden müteşekkil bir ordu oluşturarak

---

⁵⁵⁷ Roma İmparatorluğu'nun ordu sisteminde askeri bir unvan.

⁵⁵⁸ Roma devlet idaresinde hazine ve finansal işlerden sorumlu memur.

⁵⁵⁹ Hvar adası

Ardiaei'yi ve Romalıların koruması altında giren diğerlerini şehirleri korumak için Dyrrachia'da kaldı. Baharın başlamasıyla birlikte, Teuta bir anlaşma yapma önerisiyle Romalıları elçi gönderdi. Romalıları, ise onlara cevaben Korfu, Lesina, Vis, Drach ve son olarak Atintania'nın tümünün kendi yetkileri altında olduğunu bu nedenle Agron Pinius'ın, babasının krallığının geri kalanına hâkim olduğunu ve yukardaki topraklardan vazgeçmesi durumunda Roma'nın müttefiki sayılacağını, İliyalıların silahsız iki hafif geminin dışında Vis'e yaklaşmayacaklarını söylediler ve belirtilen şartlar elçiler tarafından kabul edildi. Romalıları ile İliyalıları arasındaki ilk savaşlar ve ilk antlaşmalar böyle gerçekleşti. Romalıları, Teuta ile barış yaptıktan ve birçok İliir kentini Demetrius Fario'ya devrettikten sonra, konsüller Demetrius'un Roma Cumhuriyeti'ne yaptığı hizmetlerden dolayı İliirya kralı unvanını kabul etmesini istediler. Ancak, Demetrius, Romalıların onu iktidardan mahrum edeceğinin önsezisi ya da bazılarının dediği gibi, huzursuz karakteri nedeniyle (Polybius'un (III) yazdığı gibi, çocukken de hırslıydı, sert karakter ve güçlü bir bedene sahipti.) Romalıları ve müttefiklerine aldırmadan her yerde yıkıcı savaşlar çıkarmaya başladı. Onun emri altında savaşan İliiryalıları o kadar acımasızdı ki (herkesi düşman olarak görerek) ortalık bir korku iklimine sarıldı. Polybius'a (II) göre, Demetrius gittiği her yerde, bir fırtına gibi, çıkan herkesi ezip geçiyordu. Demetrius cesaret ve kahramanlık göstermeden önce bile büyük saygı görüyordu. Makedon kralı Antigonus büyük bir riske girerek, Eva ve Olympus arasında bulunduğu sırada Laconia kralı Cleomenes ile unutulmaz savaşı gerçekleştirdi. Bu savaş, Plutarkhos'un Cleomenean savaşı dediği bir müttefikler savaşıydı. İliiryalıları ile en tehlikeli noktada yer alan Demetrius inanılmaz bir cesaretle düşmanın hâkim olduğu tepelere saldırarak Antigonus'a zafer kazandırdı. Ve sonra, Demetrius İliirya'nın kralı olunca, Polybius'un ikinci kitabın sonunda yazdığı gibi, [gelecek]halefi Scerdilaidas ile denize açılıp, Scerdilaidas elli gemilik filosu ile Demetrius'un emri üzerine Naupaktos ve

Achaia'yı tahrip ederken, Demetrius'un kendisi de aynı sayıda gemiyle Cyclades⁵⁶⁰ adalarını harap etti. Demetrius'un (dediğimiz gibi) bir kasırga gibi, her şeyi harap ettiği bir zamanda, Titus Livius'un III. dekadının II. kitabında okuyabileceğimiz üzere, Romalılar konsül Paulus Emilius ve Marcus Lelius'un komutasında büyük bir orduyu ona karşı gönderdi. Ancak Polybius, III. Kitapta hiçbir yerinde Marcus'dan bahsetmez ve sadece Paulus Emilius'un Demetrius'a karşı gönderildiğini söyler. 7 günlük bir kuşatmadan sonra Strabon'nun Dalmio dediği Dalmaçya adının kendisinden türediği Dimala'ya bir saldırı düzenledi ve sonra Far adasına saldırdı. Seçilmiş bir İlirya ordusu ile hareket eden Demetrius, cesareten ziyade askeri kurnazlık nedeniyle düşmanın kazandığı bir savaştan yenilmiş olarak çıkıp Makedonya'ya kaçtı. Aetolian'lara karşı düzenlediği sayısız sefere bizzat katılıp, tavsiyelerde bulunarak Makedon kralı Filip'e büyük yardımı oldu ve bu seferlerde Polybius'un yazdığına göre Achaia birliğinin başkomutanı Aratus gibi çok ünlendi. Daha sonra, Philip'in emri üzerine saldırdıkları Messenian kentinde Demetrius öldürüldü. Appian'us, Romalıların onu Lesina adasında öldürdüğünü yazmasına rağmen, Titus Livius (III dekad, II. kitap) ve Sabellico (V Ennead, I. kitap) Polybius'a göre Demetrius, Lesina adasında Romalılar tarafından yenildikten sonra, adada üç yereden önce hazırlanmış teknelerle Makedon kralı Philip'in yanına kaçmayı başarmıştı. İkincisi, Justin'in ünlü insanlar hakkında yazdığı XXIX kitabında belirtildiği gibi, Demetrius tarafından praetor L. Anicius Gallus liderliğindeki Romalılarla bir savaş başlatmaya teşvik edildi. Söz konusu savaş vesilesiyle sarayı Skodra'da bulunan İlirya'nın diğer bölümünün kralı olan Gentiya'ya da saldırdılar. Makedonlara katılarak Dyrrachia ve Apollonia topraklarını mahvetmeye gönderdi. Titus Livius V. dekad'ının V. kitabında 80 hafif gemi olduğunu yazar. Birkaç

---

⁵⁶⁰ Yunanistan'ın Güney Ege denizinde yer alan Kiklad adaları

çatışmadan sonra Romalılar kazandı. Gentius, çocukları ve kardeşi Caravantius ile Roma'ya götürüldü ve ardından Senato'nun emriyle Spoleto'ya sürgün edildi. Paulo Emilius bu olaydan hemen sonra bir gün içinde 70 İliya şehrini kurnazlığı ile yağmaladı. Appianus'un "İliya'daki Olaylar" adlı eserinde anlattığı gibi, gizlice Roma'ya gidip hızlıca geri dönerek, Senato adına, bu şehirlerdeki insanlara sahip oldukları tüm altın ve gümüşü vermeleri şartıyla tüm suçlarını affetme sözü verdi. Bunu kabul ettiklerinde ise şehirlerin her birine ordusundan birlikler ayırdı ve komutanlarına önceden belirlenmiş bir günün şafak vaktinde tüm sokakları dolaşp, üç saat içinde tüm altın ve gümüşlerini getirmeleri emrini duyuracak tellallar göndermelerini emretti. Emir yerine getirildikten sonra askerler kalan herşeyi yağmaladı. İşte bu şekilde bir günde 70 şehri soydu. Ancak İliyalılar kısa süre sonra, Romalılara (diğerleri arasında) başkaldırıp, İliya'nın Romalılarla ittifak içindeki kısmı Ardei ve Plerei'ye baskın düzenleyerek bu hakaretin intikamını aldılar. Romalılar baskınlara son verilmesi talebiyle elçiler gönderdiler ancak bu talep karşılık görmediği zaman nlara karşı 10 bin piyade ve 600 yüz süvariden oluşan bir ordu gönderdiler. Ancak onlar, Ardei ve Plerie'ye itaat ettiremeyince, Fulvius Flaccus büyük bir ordu ile onlara karşı harekete geçti. Bununla birlikte, Appianus'un "İliya'daki Olaylar" da yazdığı gibi, Romalılar savaşın sonunu getiremedikleri için olay birkaç küçük çatışmaya dönüştü.

Strabon'a (VII) göre, İliya'daki en büyük ve en cesur insanlar olan Autoriati halkı idi. Ardei halkı aralarındaki sınır bölgesinde bulunan birkaç su kaynağında bahar mevsiminde oluşan tuz yüzünden defalarca savaştılar. Suyu boşaltıp 5 gün bekleyince kristal tuz oluşuyor. Autoriati ve Ardei halkı söz konusu tuz kaynağını sırasıyla kullanma konusunda anlaşmışlardı. Antlaşma bozulduğunda savaşımaya başladılar. Plinius (III,21) ve Strabo (VII) Ardei halkını Vardei olarak adlandırırken, Cassius Dio Ardei ya da Aritei demektedir. Dalmaçya kıyılarında yaşadıklarından, bazıları (aralarında Plinius da var)

onlara İtalya'yı mahvedenler diyorlar. Bu durumu Strabon VII. kitabında şöyle ifade ediyor: Naron Nehri civarında Daorsi, Ardei ve Plerei halkı yaşamaktadır, Plerei halkına yakın Kara Kerkira⁵⁶¹ bir ada, Knidos halkı tarafından kurulan bir şehir ve Ardiaei halkına yakın Far adında bir şehir vardır. Romalılar, deniz yağmacılığında buldukları için Ardiaei halkını kıyıda anakara içlerine çekilmeye zorladılar. Bu coğrafya çorak verimsiz ve tarıma elverişli olduğundan ıssız ve seyrek nüfusludur. Bu sözü edilen Pleari ya da Appianus'un adlandırdığı gibi Pilari, şimdi Korçula denilen ve kendilerinden başka kimsenin yaşamadığı Kara Kerkira adasına yakın yaşayan, Raguzalıların Pilisciani dediklerinden başkası değildir. Toprakları son derece verimsizdir ancak harabelere bakılırsa bir zamanlar iyi bir yer olduğu belli oluyor. Vardei veya Artei halkı, Raguzalıların Küçük deniz⁵⁶² dediği deniz kıyısında yaşıyorlardı. Belirtilen sahil boyunca birkaç şehrin kalıntısı halen görülebilir, orası Far Adasına oldukça yakın. Şimdi Artan ya da Archian (Archiani) halkı bu topraklarda yaşıyor ve dediğimiz gibi onları ilerlerinde, onlarla birlikte denize açılıp İtalya kıyılarını tahrip eden eski Plerie halkı var. "İlirya'daki Olaylar" da Appian'usun yazdığına göre, kıyı boyunca Autariatae halkına baskın düzenlediler ve onları bu topraklardan sürdüler. Yüzsüzlüklerine dayanamayan Romalılar defalarca onlara karşı büyük birlikler yolladılar ve sonunda onları yendiler, onları anakara içlerinde yaşamaya zorladılar. Ptolemeus'un haritalarından da görülebileceği gibi, Drina Nehri boyunca yaşarlardı. Romalılar onlarla ilk kez, praetor Marcus Cosconius'un komutasında, Roma'nın kuruluşundan 618 yıl sonra (M.Ö. 153) de savaştılar. Eutropius'e (IV) göre, bundan 29 yıl sonra Konsül G. Porcius Cato onların karşısında utanç verici bir yenilgiye maruz kaldı. Ve daha sonra Romalılar genellikle olarak A. Didius, Lentulus,

---

⁵⁶¹ Korfu adası

⁵⁶² Karadağ Devletini Adriyatik kıyıları veya Karadağ ve Arnavutluk toprakları içerisinde yer alan İşkodra gölü olabileceğini düşünülmektedir.

Piso, Cornelius, Prokonsül Marcus Minucius Rufus, Messala, Lucius Scipio ve Konsül M. Livius Drusus'un önderliği ile onlarla savaştılar. Bahsedilen tüm komutanlar, hırçın Kelt Scordisci kabileleri ile savaş yaptılar. Skordisci'ler Strabon'un (VII) yazdığı gibi, uzun bir süre çok güçlü olmalarına rağmen, Romalılar ve komşularıyla sık ve uzun süren savaşlardan dolayı neredeyse tüm güçlerini kaybettiler. Aşırı vahşilikleri ile ayırt edilirdi. Paul Orosius'un⁵⁶³ yazdığı gibi, (V, 23) zulümlerinin diğer ürpertici örnekleri arasında şu da vardı: ellerinde içki kadehleri yoksa bir kölenin başını keserek beynini çıkardıktan sonra kanlı ve saçlı kafatası ile içerlerdi. Marcellinus'a (XXVII) göre, Roma Cumhuriyeti genellikle vahşiliklerinden zarar gördü, onlarla birçok şiddetli savaşa girdi ve sonunda ordu komutanı ile birlikte ordularını kaybetti. Strabon'a (VII) göre, Scordiscilerin büyük ve küçük şeklinde iki boyu vardı. Büyük Scordisciler, Tuna Nehri'ne dökülen iki nehir arasında yaşadılar-Noar veya Sava ve şimdi Drava olarak adlandırılan Bergo arasında. Küçük Scordisci'ler Tuna'nın öte tarafında yaşarlardı. Giacomo Gastaldi Scordisci'lerin şu an Raşka denilen ülkede ve [Domenico] Marna Negri ise şimdi Bosnalıların sahip olduğu topraklarda yaşadıklarını düşünüyor. İliryalı Segestanlar, Lucius Cotta, Metellus ve şehirleri Setovia'ya saldırdığı sırada dizinden bir taşla yaralanan ve günler sonra iyileşen Caesar Augustus ile de savaştılar. Yapod şehri Metula'ya saldırdığı sırada aynı şey olmuştu. Cassius Dio'ya (XLIX) göre, Romalılar söz konusu Metula şehrine saldırdıklarında, Yapodlar Romalıların birçok hücumunu püskürttüler, birçok kuşatma makinesini yaktılar ve ahşap bir kule ile şehrin duvarına ulaşmaya çalıştığında Caesar'ı ciddi şekilde yaraladılar. Strabon'a (VII) göre, Iapodlar Alplerin yüksek zirvelerinde yaşıyorlardı, yurtları bir yandan Pannonia ve Tuna, diğer yandan Adriyatik ile çevriliydi. Her ne kadar savaşta tozu duman katmaları ile ayırt

---

⁵⁶³ Orosius (375-420) Romalı tarihçi ve teolog.

edilseler de Roma generalleri ile özellikle Sempronius Tuditanus, Tiberius Spandusio ve Caesar Augustus ile sık sık yaptıkları savaşların bir sonucu olarak, güçleri neredeyse tükenmişti. Metulus, Arupeno, Monetius ve Vendo Yapodların şehirleri idi. Yaşadıkları topraklar verimsiz olduğundan, çoğunlukla buğday ve darı ile beslendiler. Silahları Kelt silahı (francese) gibiydi, ancak kıyafetleri diğer İliryalılar ve Trakyalılara benziyordu. Plinius (II, 31) adalet için Scardon'a başvurduklarını yazar. Wolfgang Lazius ve Ortelius'a göre, şimdi Carinthian'lar olarak adlandırılıyorlar ve Avusturya hükümetine bağlılar. Ancak Johann Stadius, Lucius Florus üzerine yazdığı yorumunda Iapodların şimdi Styrianların sahip olduğu topraklarda yaşadığını söylüyor.

Peonlar veya Pannonialılar da Romalıların azılı düşmanlarıydı. Cassius Dio'ya göre (XIIX) : “Pannonia'lılar, Dalmaçya halklarının yanında, Noricium başlayıp Avrupa Moesia'sına giden bölgede Istra boyunca yaşıyorlar. Toprak ve iklim kötü olduğundan insanların en sefilleridirler. Çok az yağ ve şarap dışından bir şey üretemiyorlar ve yılın büyük bir kısmında devam eden sert kış nedeniyle bitki yetiştiremiyorlar. Yulaf ve darı yiyorlar ve onlardan içecek hazırlıyorlar. Doğru söylemek gerekirse, fiziki güç ve dayanıklılık bakımından bu halk gibisi yok. Yerleşik hayatın inceliklerinden mahrum olduklarından doğaları gereği şiddete ve kana susamış haldeler. Bu insanlar hakkında yazdıklarım, kitaplardan değil, bahsettiğim insanların valisi olduğumda şahsen müşahede edip, buna ikna oldum”

"İlirya'daki Olaylar"da Appianus şöyle aktarıyor: “Pannonialılar, Philip ve İskendere birçok savaşta büyük yardımları dokunan Makedon Agrianlar sayesinde ünlendiler. Çünkü Agrianlarda da Pannonialı idi ve antik zamanlardan beri soyları İlirya'lılardan geliyor. Cornelius, söz konusu Pannonialılar ile savaşa girip ve utanç verici

bir şekilde çekilip yenildiği zaman, Pannonialıların bu başarısı İtalya sakinlerinin kalbinde korku salar oldu. Bu olaydan sonra, uzun bir süre, hiçbir Roma konsülü onlarla savaşmadı.”

Birazdan bahsedeceğimiz üzere daha sonra Caesar Augustus zamanından Pannonialılar, Dalmaçyalılarla birlikte Roma İmparatorluğuna karşı savaş başlattılar. İliryalı Liburnialılar defalarca Romalı komutanlar Lentulus ve Gabinius'un saldırılarını cesurca püskürtüp, birkaç savaşta onları ciddi hasara maruz bıraktılar. Geçtiğimiz yüzyıllarda, özellikle deniz savaşlarında isimleri çok daha ünlendi. Lucanus onlar hakkında şunları söyler: (Büyük Grek Filosu ile) savaşçı Liburnialılar-denizde” Sürekli olarak büyük bir filoları hazırda tutup Takımadalara saldırdılar, bazılarına sahip oldular. Sicilya'daki Siraküza'nın kurucusu Korinthialı Archius'un, Heraklit'li Hersikratı ordusunun bir kısmıyla Antik dönemde Scheria, şimdi ise Kerkira olarak adlandırılan adaya yerleşimleri için bıraktığını söylerken bu konuya da değinir. Hersikrat, Liburnialıları kovduktan sonra adaya kendisi yerleşti. Strabon'a (VI) göre, Liburnia bölgesi adını Liburnia şehrinden aldı. Pineda, Liburnia'ya şimdi Zadar birliği denildiğini söylüyor. Anlaşılan Vegetius'un söylemek istediği şey Liburnia'nın, Zadar şehrine ait Dalmaçya bölgesinde yer alıyor olmasıydı. Plinius, Pedikul bölgesinde Apulia' ya yerleşen 9 genç delikanlı ve 9 kızın 13 İlirya halkının ataları olduğunu söylüyor. Bahsedilen Pedukulların şehirleri: Rudia, Egnatius, Barion, eskiden Iapygia (Iapedi) denilen şimdinin Bari'sidir. Bu bölgeye daha sonra Peucetia adı verildi veya Dionysius'a göre, Peucetini söz konusu gençlerinden adını aldı. Plinius tarafından alıntılanan Callimachus'a göre, bazıları Liburnialıları kökenlerinden dolayı Peucetini olarak adlandırıldılar. Şimdi, cesaretleri ve savaşçı yönleri her zaman övülen Dalmaçyalıların hikâyesine bakalım-Yunan ve Latin tarihçiler onları tüm İlirya halkları arasındaki en yiğit halk olarak görürler. Sürekli Romalılara baskın yapıyorlardı. Bu durumdan biraz rahatsız

olan en meşhur Arpinum'lu Marcus Cicero, bununla alakalı olarak, belirtilen kabilelerle Dalmaçya'da savaşıyan Roma komutanı Vatinius'a” Yakınlarıma Mektup” un V. bölümünde şöyle yazar: “Sana sorun çıkaranları Tanrı cezalandırsın. . Gerçi onlar ezelden beri savaştı bir halk idi. ” Daha önce de belirtildiği gibi, Romalılarla ilk karşılaşmaları Dalmaçya Kraliçesi Teuta zamanında meydana geldi. Sabellico'nun yazdığına göre, bundan sonraki ilk çatışmada Gaius Marius, onlar tarafından yenilgiye uğratıldı. Daha sonra Romalılarla ve Romalıların İliyalı müttefikleriyle sürekli savaştılar. Appianus Illyria üzerine yazdığı eserinde şunları söylüyor: “Dalmaçyalılar Romalılara itaat eden diğer İliyalılara saldırdılar. Romalılar onlara elçiler gönderdiğinde, ne kabul etmek ne de dinlemek istediler. İşte o zaman üzerlerine konsül Marco Figolo gönderildi. Aniden Figolo'nun birliklerine saldıran Dalmaçyalılar onları yendiler ve Naron Nehri'ne döktüler. Daha sonra, konsül Cecilius Metellus, hiçbir sebep yokken Dalmaçyalılarla bir savaş yapmaya karar verdi. Dalmaçya'ya geldiğinde, Dalmaçyalılar tarafından dost olarak kabul edildi ve kışı başkentleri Salon'da geçirdi. Roma'ya döndüğünde, zafer kazanmamasına ve hak etmemesine rağmen kendi adına bir zafer kutlaması düzenletti. ”

Şimdiki bölüm meşhur antik yazıtlara ayrılmıştır.

CN. FULUIS CN. F. CN. N. CENTIMALUS A. D XXV. PROCOS EX ILLYRIIS
NATAL. EGIT K. QVINTIL

**Gnaeus'un torunu ve Gnaeus'un oğlu Prokonsül Gnaeus Fulvius
Centumalus Maximus 525 yılında (şehrin kuruluşundan itibaren)
İliya'lılara karşı kazandığı deniz zaferini Quentile takvimi uyarınca
kutladı.**

Caesar, Keltlerle savaştığı sırada Dalmaçyalılar, Liburnialılar'ın elinden Promon şehrini aldılar. Liburnialılar, yakınlarda bulunan Caesar'a başvurular. Caesar, Dalmaçyalılara, söz konusu şehri geri vermeleri talebiyle elçi gönderdi. Caesar'ın sözleri ve talebini dikkate almadılar, buna karşılık, Caesar üzerlerine büyük bir ordu gönderdi, ancak, bu ordu yenildi ve yok edildi. Daha sonra Caesar, Pompeius ile savaşa başladığında Gabinius [Illyria aracılığıyla] onun yardımına 15 piyade taburu ve 3 bin süvari götürdü. Caesar'ın Pompeo'ya karşı zafer kazanması durumunda, Caesar'ın yaptıklarının intikamını alacağından korkan Dalmaçyalılar orduya saldırarak tamamen yok ettiler, sadece, Gabinius'un da aralarında bulunduğu birkaç kişi kaçarak kurtulmayı başardı. Bu zafer onlara çok para ve başka ganimetler kazandı. Pompeus'u yenip ve her şeyi kendine göre ayarlayan Caesar Roma'ya döndü ve Getler ve Partlarla savaşmaya hazırlandı. Caesar'ın yolda onlara saldıracağından korkan Dalmaçyalılar, Caesar'ın askeri gücünü överek, af dilemek, dostluk ve işbirliği teklifiyle ona elçi gönderdiler. Artık Partlarla savaşmak için yola çıkmış olan Caesar, gelen elçilere net bir cevap olarak ordusuna ve müttefiklerine karşı aptalca davrananlarla ne dost ne de müttefik olmak istemediğini, ancak haraç ödeyip, rehineler gönderirlerse onları affedebileceğini söyledi. Elçiler koşulları kabul ettiğinde, Caesar Vatinius'a çok sayıda süvari ile birlikte üç müfrezesini Vatinius komutasında biraz haraç ve rehine almaları yönünde verdiği emirle onlara karşı gönderdi. Ancak, sonraları Dalmaçyalılar vaat ettiklerini yerine getirmekten vazgeçtiler. Vatinius, emrindeki üç müfrezenin yardımıyla topraklarını tahrip etmeye başladığında, Dalmaçyalılar saldırıp onları yendiler. Ve bu savaşa komuta eden konsül Bebius'u öldürdüler. Geri kalan askerler ile birlikte Vatinius eski Raguza'ya çekildi. En acımasız savaş, komşuları Pannonialılar ile ittifak halinde olan Dalmaçyalıların daha sonra imparator olan İmparator Octavianus ve generalleri Germanicus ve Tiberius'a karşı yaptıkları savaşı. Marcus Velleius Paternulus'a göre, daha güçlü olan Dalmaçyalılar,

komşuları Pannoniaları müttefik edinerek onlarla birlikte Roma İmparatorluğu'na karşı silahlandılar. İsyancıların sayısı sekiz yüz bini aştı. İki yüz bin asker ve dokuz bin süvari hazırladılar. Hepsine, ordularını üç kısma bölen, cesur, savaşlarda askerlerini çoşturan Baton ve Pineo komuta etti. Birinci kısmın İtalya'ya saldırması, ikincisinin Makedonya'yı istila etmesi gerekiyordu, üçüncü kısım ise, anavatanlarını korumak için kaldı. Tüm Roma vatandaşları öldürüldü, tüccarlar öldürüldü, imparatorun en uzak eyaletleri ele geçirildi. Makedonya fethedildi ve çevrelerindeki herkes kılıçtan geçirilip ateşe atıldı. Bu savaş öyle bir korku yarattı ki, birçok savaşta çatışma tecrübesi olan Caesar Augustus bile bu savaş karşısında sarsılıp, küçük düşürülmüş oldu. Bunu göz önünde bulundurarak bir dizi birlik oluşturuldu, emekli askerler geri çağrıldı. Kadın erkek herkes gücüne göre, bir kişiyi asker olarak hazır etmeliydi. Caesar, Senato'da şöyle konuştu: (Eğer acele etmezsem, 10 gün içinde düşman Roma önlerinde olacaktır) . Bu nedenle, Roma senatörleri ve Equites süvarileri tüm güçleri ile yardım sağlamaya söz verdiler. Tiberius'un biyografisinde Suetonius'un; VI Enead'ın 9. kitabında Sabellico bildirdiğine göre, Caesar, Tiberius'u otuz lejyonla gönderdi. Marcus Velleius Paternulus (II) , Dalmaçyalılarla yapılan bu savaşta Tiberius'un, iç savaşlardan sonra herhangi bir zamanda toparlanan en büyük orduya sahip olduğunu yazıyor-on yedi lejyona ve on bin emekli askere ek olarak, Trakya kralı Metalka'nın sayısız süvarisinin yanı sıra ondan daha çok sayıda gönüllü vardı. Dalmaçya'lılar denizaşırı eyaletlerden gelen konsüller Aulus Caecina, Silvanus Plautius tarafından komuta edilen orduya saldırdılar. Yardımcı birlikler ve büyük bir müfrezesi ile Roma ordusuna katılan Kral Metalka'nın süvarileri ile birlikte beş Roma lejyonun etrafını sardılar ve nerdeyse hepsini öldürdüler. Tiberius bu vakiya son derece içerledi. Sabellico'ya (VI. Enead'ın IX. kitabı) göre, bu savaş onun için her türden en büyük zorluklarla dolu bir savaştı ve Tiberius'un biyografisinde Suetonius'un belirttiği gibi, bu savaş Kartaca savaşlarından sonra dış düşmanlarla yapılan tüm

savaşların en zor olanıydı. Rhennio Fannio, Dionysius hakkında yazdığı yerde bu savaş hakkında şöyle bir yorum yaptı

“Bereket dolu İliya uzanır bir yüzünde

Mars ile barışık Dalmaçyalıların yaşadığı o topraklarda”

Appianus, "İlyria'daki Olaylar" da Dalmaçya'yı fetheden Caesar Augustus'un korsanlık ile uğraşan Mlet ve Korcula adalarının sakinlerini zorlukla yendiğini yazıyor. Caesar, tüm sakalsız gençlerin öldürülüp kalanların ise pazarda satılmasını emretti. Cassius Dio, Tiberius'un, aralarında erişilmez yerlerde yaşayan, usta savaşçı, öfkeli Daorsi ve Desitiati halkının bulunduğu Dalmaçyalılarla yaptığı savaşı ayrıntılı şekilde tasvir eder. Bu nedenle Romalılar, onları yenmek için çok uğraşan İmparator Octavianus dönemine kadar onlara boyun eğdiremediler. Daha sonra, Roma artık tek merkezden yönetilemez hale geldiğinde, Dalmaçyalılar özgürlüklerini ellerinden alıp kendilerine zarar vermek isteyen diğer imparatorlar ve hükümdarlarla savaştılar. Bu nedenle “Saksonların Kökeni” nde Urspergli Burchard’ın⁵⁶⁴ belirttiğine göre güçlü bir orduyla onlara saldıran ve Dalmaçya topraklarını tahrip eden Sakson II. Otto’nun oğlu Henry ile uzun süre savaştılar. Çekler (Boemi) ’in bir kısmı ve Sırplar (Sorabi) ile ittifak halinde olan Dalmaçyalılar başkaldırarak istilada bulunup Thuringen’i harap ederek Saksonia’ya kadar ulaştılar. Thuringen’de buldukları sırada disiplinlerini kaybedip her tarafı ateşe verip kılıçtan geçirdiler. Ordusu ile birlikte o civarlarda buluna Kont Poppon’un saldırısına maruz kaldılar. Bu savaşta düşmanın birçoğunu özellikle de Sırpları yenen Graf (Conte) zafer kazandı.

---

⁵⁶⁴ Burchard (-1231) Alman rahip ve kronik yazarı.

Frank Kralı Büyük Karl, Sırların ayaklanmasına çok üzöldü ve onlarla tekrar uzlaşmaya çalıştı. Sırların, Krala, özellikle de Frankların azılı düşmanı olduğu söylenen Slav Viltler ile yaptığı savaşlarda ona önemli yardımları olmuştu. 789'da onlarla savaşan Büyük Karl, Carlo Vagriese yazdığı gibi, sadece Frank, Saksonlar ve Frizlerinin değil, aynı zamanda söz konusu Slav Sırp ve Bodrichilerin cesaretine güveniyordu. Petrus Pithoeus'un *Frank Yıllıklarında* bildirdiğine göre, hükümdarları Vitiza ile bir müttefiklik edip Viltlere karşı yürüdü, büyük zorluklarla yapılan birçok savaştan sonra onları yendi. Pithoeus ve Corrado Brugense *Frank Yıllıklarında* belirttiğine göre skiden Saksonların sahip olduğu Elbe ötesi topraklar, ayaklanmanın cezası olarak Francia'ya dâhil edildi. Ve bundan sonra Bodrich hükümdarı Tambauiz veya (başkalarının dediği gibi) Tarovaz, Frank Krallığının dostluk ve ödöllerini unutmadı.

Daha sonra, Frankların imparator I. Henry ve III. Otto zamanında, Dalmaçya'yı fethetme girişimleri çok pahalıya mal oldu ancak, yine de Dalmaçyalıların yenilmez ruhunu kıramadılar. Dalmaçyalılar aceleyle silahlanıp, onlara layık bir karşılık verdiler. Bu imparatorların Dalmaçyalılarla yürüttüğu savaşlar Girolamo Bardi'nin kısaca bahsettiği II. bölümünde okunabilir. Aralarında Venedikli asilzade Paolo Paruto'nun da olduğu birçok kişinin belirttiği üzere Dalmaçyalılar, Venediklilere yenilmeden önce, Dalmaçyalılar onlara çok sıkıntı verdi. Paruto, Venedik Cumhuriyeti'nin Dalmaçya'yı fethederken karşılaştığı zorlukları *Akıl Yürütme* adlı eserin II. kitabında anlatırken şöyle diyor: Her şeyden önce sınırları genişletmenin gerekli olması nedeniyle komşu halkların niteliklerini bilerek, cumhuriyetin başına gelen talihsizlikleri anlayabiliriz. En başından beri, sadece askeri cesaretle değil, aynı zamanda vahşi eğilimleriyle de ayırt edilen Dalmaçyalıları yenmek gerekliydi. Onlara baş eğdirmeye çalışırken karşılaşılan zorluklar, uzak ve çok birçok vahşi halkı işgal eden Roma Cumhuriyeti'nin Dalmaçya'ya boyun eğdiremediği ve Roma İmparatorluğu'nun bir parçası haline getiremediği, bununla

birlikte imparator Octavianus Augustus'un hatırı sayılır miktarda askeri feda edinceye kadar Roma yönetimine tabi kılamadığı gerçeğine mantıklı bir açıklama getiriyor. *Cosmography*'nin III. Kitabında Martino Vuagneto'nun yazdığına göre, Roma zamanından önce çok meşhur kişiler bile iç savaşlar nedeniyle vatanlarını terk etmek zorunda kaldılar. Şimdi Calabria olarak adlandırılan Iapyges'i fethettiler; Lycophron yorumcusu Isaac ve Abraam Ortelius'un *Coğrafya Sözlüğü*'nde yazdıklarına göre, orayı liderleri Davnia'nın şerefine bu isimle adlandırdılar.

Dalmaçyalıların zaferlerini ve zaferleri hakkında konuşmamız çok abartı değil: o günlerde sahip oldukları büyüklük ve güçle karşılaştırıldığında, aslında onlar hakkında çok az şeyden bahsediyoruz. O günlerde, bu insanların şimdi olduğundan çok daha fazla toprakları ve şehirleri vardı. Bu konu, Dalmaçyalılardan şu şekilde ifade eden Strabon'da (VII. Kitabı) okunabilir: “Orası; Dalmaçya kıyıları ve Salon, gemilerinin limanı” Bu halk, Romalılarla uzun süre savaşmış olup ve hem yeni hem de eski Salon, Priamon, Ninia ve Sinotius gibi, çeşitli şehirler de dâhil olmak üzere 50 ye yakın önemli yere sahiptir. Bu şehirler Caesar Augustus tarafından yakıldı. Ayrıca, orada, Andetrius Kalesi ve bu halkın adını aldığı büyük Dalminio şehri de vardır. Bununla birlikte, sakinlerinin cimri olması nedeniyle Nasica nüfusunu azalttı ve bölgeyi bir koyun merasına dönüştürdü. Dalmaçyalıların araziyi yeniden bölmek için her sekiz yılda bir yaptıkları gelenekleri vardır. Aynı şekilde orada İtalyan yarımadasının sakinleri ile parayla alışveriş yapmamak gibi bir adetleri vardır. ”

Plinius (III, 21) Iapyges ve diğer 14 Liburnia şehrinin adalet için Scardon şehrine başvurduğunu yazıyor. 22. bölümde şöyle diyor: 372 decuria'ya⁵⁶⁵ bölünmüş Dalmaçyalılar, 22 decuria'ya bölünmüş Deuri, 239 decuria'ya bölünmüş Ditiones 239,

---

⁵⁶⁵ Bir şef ve komtanın emri altındaki on kişilik grup.

79 decuriaya bölünmüş Maezaei ve 52 Decuria'ya bölünmüş Sardeates Salon'a başvururdular. Marco Varron'un atıfta bulunduğu 89 şehrin daha adalet için Naron şehrine başvurduğunu söyleyebiliriz.

Plinius'un yazdığı gibi, (III, 26) Adriyatik Denizi'nde 1000 den fazla adaya sahiptiler. Önceki sayfalarda ifade ettiklerimiz ve çocuklarının eski Dalmaçyalılar hakkında yazdığı birçok şeyi göz önünde bulundurarak, şan şöhret sahibi Dalmaçyalı'lar hakkında yazdıklarımızın bir zamanlar sahip oldukları güçle karşılaştığımız zaman neredeyse hiçbir şey yazmamış gibi oluruz. İliya'nın bir diğer halkı olan Dardanianlar, eski yazarlar tarafından yetenekli savaşçılar olarak biliniyordu. Paulus Orosius'un (V) yazdığına göre, prokonsül Gaius Scribonius Curio Burbulieus komutasındaki Roma ordusu ile üst üste üç yıl boyunca savaşan Dardanianlar bir kez olsun pes etmediler. Birden çok kez Philip ile oğlu Büyük İskender ile ve sonunda krallığından atılan Makedon kralı Demetrius ile birçok şiddetli savaş yaptılar ve Makedon krallarına büyük zarar vermiş oldular. Bu durum, Marcus Justinus tarafından VII, (XXV, XXVIII) ve XXIX kitaplarında bildirilmiştir. Kral Antigonus zamanında Makedonya'yı istila edip yağmaladılar ve kral ile savaşa girdiler. Wolfgang Lazius'a göre, yurtları şu anda Bosna olarak bilinen topraklar idi. Raphael Volaterranus ve Johannes Cuspinian göre, şu anda Sırp'lar ve Rahanların sahip olduğu topraklarda yaşıyorlardı. Nikola Stobei'ye göre, hayatları boyunca (doğum, evlilik, ölüm) dışında yıkanmamak gibi bir gelenekleri vardı.

Strabon'a (VII) göre, müziğe çok düşkünlüler ve üflemeli ve yaylı çalgıları vardı. Moesialılar (mesij) ya da başkalarının Mysianlılar (misij) dedikleri komşuları vardı. Acımasızlıkları, inatları ve kibirleri hakkında konuşmak bile Florus'a göre, korkutucu idi. Konsül Marcus Crasus onlarla savaşmak üzereyken, Moesialı komutanlardan biri kampından gelip Roma'lılara: "Siz de kimsiniz böyle!" diye sordu. Onlar da ona cevaben:

“Halkların hâkimi Romalılarız” dediler. Moesialı komutan da bağırarak: “Eğer bizi yenersem dediğiniz gibi olursunuz” dedi. İliıya Moesia’sı ikiye ayrılır. Yukarı Moesia, Johannes Leunclavius ve Lazius'a göre-Sırbistan, Cuspinian'a göre– Bosnadır. Laonikos Chalkokondyles, Latzius ve Johannes Cuspinian ifadesine göre, Aşağı Moesia, Bulgaristandır, ancak Felix Petancius Ragusinus orasının tam olarak Zagorje olarak adlandırılan topraklar olduğunu söylüyor. Jordanes, bu iki (Superior ve Inferior) Moesia’yı, bazılarına göre Bessi, Triballi kabilelerinin yaşadığı Küçük İskitya olarak adlandırıyor

İerleyen sayfalarda Bosna bölümünde daha ayrıntılı açıklayacağımız üzere Bosnalı’lar Bessi kabilesinden geliyorlar. Triballi kabilesi halkların hiçbirinin yapmadığını yapıp Makedon kralı Philip’i mağlup ettiler. Gerçekten de, Philip birçok halkı yenip ve rakiplerinin birliklerini yok ettikten sonra, neredeyse tüm Yunanistan’ı fethetmişti, Paulus Orosius’un yazdığına göre, sadece Triballi kabilesi (III, 12, 13) , cesurca karşına çıkıp farklı halklardan alınan ganimetleri elinden alarak onu yendiler. Philip, Spartalı kral Pausanias tarafından kurulan ve daha sonra Hristiyan imparator Konstantin tarafından genişletilen ve Konstantinopolis olarak adlandırılan Byzantium’a bir sefer düzenledi ancak büyük çabalarına rağmen alamadı. Sonra, büyük bir filo donattırarak, soygun yapmaya başladı ve çeşitli eşyalarla dolu 170 gemi ele geçirdi. Bundan sonra Hersonos'e yönelip orada birçok şehri işgal ederek çok ganimetler ele geçirdi. Sonra İskitlerin üzerine baskın düzenleyip, 20 bin İskit genci ve kadını, asil ırktan 20 bin at dâhil olmak üzere çok sayıda sığırı ganimet olarak ele geçirerek kralları Atheas yendi. Tüm bu ganimetlerle Makedonya'ya dönerken, Triballi kabilesi tarafından saldırıya uğradı. Savaş sırasında Philip yaralandı, demir mızrak, vücudundan geçerek atı olduğu yerde öldürdü. Bunu gören emrindekiler onu ölü sanıp kaçımaya başladılar ve bunu gören Triballi kabilesi onların tüm ganimetlerini ele geçirdi. Bundan sonra, Philip,

asla Triballi kabilesine saldırmaya cesaret edemedi. Babasının ölümünün intikamını almak isteyen oğlu Büyük İskender, kabilenin cesur bir direnişi ile karşılaştı, ardından şiddetli, uzun ve ağır bir savaşa giriştiler. “Registurum Cronicarum, V, Dünyanın Yaşı” Hermannus Augiensis göre, bu savaş dünyanın yaratılmasından 3624 yıl sonra gerçekleşti. Bu yüzden, hem İskender'le hem de Romalılarla yaptıkları savaşlarda İliryalılar'ın her zaman cesaretle mücadele ettiklerini hatırlayan Caesar Augustus, tüm halklar içerisinde en savaşçıların İlirya'lular olduğunu söyler. Appianus'un “İlirya'daki Olaylar” adlı eserinde yazdığına göre, Caesar Augustus, kendi dünyasının hükümdarı olduktan sonra Senato'nun karşısına çıkıp Marcus Antonius'un işi ağırdan almasını eleştirirken Romalıların defalarca yenildiği en savaşçı halk İliryalıların fethedilmesi ile gururlanırdı. Tuna üzerinde Peuce Adası'na geri çekilen kabileleri yenemediğini gören Büyük İskender, kralları Syrmus'dan haraç alıp, onlarla barış yaptı. Strabon'a göre, Triballi halkının yurdu, Tuna'ya 15 günlük bir mesafede bulunan Haemus ve Rodop dağları arasında yaşayan Agrian halkının toprakları yanında, Trakya'da idi. En başından beri iç çekişmelerle uğraşırken daha sonra Makedonlara ve Romalılara yenildiler. Plinius (VII, 2) Isigonio'nun ifadesine atıfta bulunarak kabile içinde bir bakışla insanları büyüleyip, özellikle de öfke dolu bakış ile insanları öldürebilen kişilerin olduğunu ve bunların üstelik ergenler için çok tehlikeli olduğunu söylüyor. Bazı yazarlara göre, kabilede bu türlü işlerle uğraşan insanlar çoktu. Onlarla barışan ve İliryalıların gücünü ve askeri becerilerini gören İskender, tüm seferlerinde ordusunun ana gücünde tam olarak onlardan, özellikle de Paeonianların ve Agrianların bulunmasını istedi. Kral Langarus liderliğindeki Agrianlar, İskender'de endişe oluşturan Autariate halkının cüretkârlıklarına son verdiler. İskender, Langar'a büyük hürmet gösterip ve en değerli hediyeleri vererek Pella'ya döndükten sonra kız kardeşi Cynane'yi ona vereceğinin sözünü verdi. Ancak, Langarus'un ölümü ile düğün iptal oldu ve bu hayatı boyunca Agrianlara karşı özel dostça

hisler duyan İskenderi kasvete sürükledi. Onların süvarileri, Lazius'un "*Halkların Göçü*" (II) adlı eserinde yazdığı gibi, tarihte parlak bir iz bıraktılar. İskender tüm savaşlarında Makedon Phalanx⁵⁶⁶ birliğini ana destek olarak Flavius Arrianus'un (I) ifadesine göre, kalkan taşıyıcıları ve en cesur Agriyanlıları sol kanadına yerleştirerek her zaman onu yanında tuttu. Ayrıca Pers kralı Darius'un yenilgisinin ve ölümünün ve İskender'in Persler karşısında kazandığı parlak zaferin ana nedenlerinden biri idi. Quintus Curtius (IV) , İskender'in Darius ile olan savaşı ve daha sonra yaşadığı tehlikeden bahsederken şunları yazıyor: "İlk baskın sırasında, çok Makedonyalı ölürken, çoğunluğu İskender'e doğru geri çekildiler. Genellikle kazananların attığı o sağır edici bağırıyla birlikte Persler neredeyse ezdikleri düşmanlarının üzerine sert ve hızlı bir şekilde gelmeye başladılar. Neredeyse kaybedilen bir savaşı sürdürmeye çalışan İskender ise dehşete düşmüş savaşçıları yüreklendirmeye ve teşvik etmeye başladı. Onları cesaretlendirip tekrar düşmanın üzerine gönderdi. Baktrialıların çoğu mücevher arabasını görüp onu ele geçirmek savaşı bıraktığı için Perslerin ön hattı boşalmıştı. Bu nedenle İskender, yukarıda belirtilen araları boşalan önce cehpeye saldırıp ilerlemeye başladı. Perslerin sol kanadı onu kuşatmak hedefiyle cehpe gerisini dolanarak saldırmaya çalıştılar. Süvarilerini sürüp kralı çevreleyenlere saldırıp onları geri çekilerek savaşmaya zorlayan Agriyanlılar olmasaydı İskender büyük sıkıntıya girmiş olurdu. Her iki sırada dağılmış haldeydi. Düşman, İskender'in hem önünde hem de arkasındaydı. İskender'in önünde bulunanlar Agriyan süvarileri tarafından cesurca bastırıldılar. " Appianus "İlirya'daki Olaylar" adlı eserinde Agriyanlıları en meşhur ve cesur İlirya halkı olarak adlandırıyor. Titus Livius (V. dekad, V. kitap) onları savaşlarda yenilmezler olarak adlandırıyor. İskender onların yetenekleri ve cesaretleri sayesinde İonia, Morea, iki Phrygia ile Cappadocia,

---

⁵⁶⁶ Zırhlı ve mızraklı piyade birliği.

Paphlagonia, Lydia, Caria, Lycia, Pamphylia ve Phoenicia, Grek Livia'sı ile Egyptia, Arabia'nın kısmı, Coele Syria, Mesopotamia, Babylon, Susa, Persler, Medler, Parthialılar ve Pers ve Media krallıklarına ait tüm toprakları fethetti:-Hazar denizi girişine kadar Kafkasya ve Tanu Nehrini-. İmparatorluğunun sınırlarını Baktria ve Girkan'a kadar genişletti. İskitleri ormanlarına kovdu. Sonunda onların yardımıyla ünlü nehirler Indus, Jhelum, Chenab ve Ravi'yi fethetti. Bu nedenle, İskender'in, bu kadar güçlü olan bu İliya halkına, yüzyıllar sonra Konstantinopolis kütüphanelerinden birinde keşfedilen ayrıcalığı vermesi şaşırtıcı değildir. İşte içeriği:

“Biz (Ben) , Makedonya Kralı Alexander, Philip oğlu, monarşilerin hâkimi, Yunan İmparatorluğu'nun kurucusu, Nataban tarafından büyük Jüpiter'in oğlu, Augustus'ların hükümdarı, Brahmiler ve Araplar'ın, gün doğumunun gün batımının, Güney'in Kuzey'in, asil Slavların ve dillerinin hükümdarı İskender'i, Dünya'yı yönetmeyi bize miras bırakan atalarımız ve kendimiz adına selamlarız. Barış ve zarafet onunla olsun.

Bizi adaletle yönettiğiniz, savaşlarda cesur olan komutanımız olduğunuz için dünyanın Kuzey'inden Güney İtalya'ya kadar tüm topraklarının sonsuza kadar sizin olmasını buyururuz. Sizden başka hiç kimse orada yaşamaya ya da yerleşmeye cesaret edemez. Eğer oraya yerleşenler olursa, onlar sizin köleleriniz ve çocukları da çocuklarınızın köleleri olsun.

Bizim tarafımızdan büyük Nil Nehri üzerinde, saltanatımızın on ikinci yazında kurulan yeni İskenderiye şehrinde verildi. Bizim büyük tanrı Jüpiter, Mars, Plüton ve tanrıça Minervanın rızasıyla. Bunun şahitleri ise ünlü hazinedarımız Atlet ve 11 hükümdar ve de çocuksuz ölmemiz durumunda onlardan olanlar haleflerimizdir. ”

Bu imtiyaz belgesi, daha önce de söylediğimiz gibi, yüzyıllar sonra imparatorluk sekreteri Julius Balthasar adındaki biri tarafından bulundu. Slavlar'ın adının burada geçmesinden kimse şaşırılmamalı. Söylendiği gibi, "İlirya'daki Olaylar"da Appianus, söz konusu Agrianlıları meşhur ve cesur olarak adlandırılıyor. Bu adlandırma İliryalıların aslında "Slavyan" ve "Slavon" olduğu anlamına gelir. M.S. 1010 civarında yaşayıp, İliryalıların tarihini yazan Michel Salnitano çalışmalarının sonunda İliryalıların İskender ordusunda gösterdikleri hizmetlerinden bahsedip ve İskender'in onlara büyük hürmet gösterdiğini söyler. Antonius Bonfinius'a göre (I. dekad, I. kitap) Dacia'daki Agria şehri, Stephanus Byzantinus'a göre, Haemus dağları ve Makedonya yakınlarındaki Rodop Dağları arasında yaşayan söz konusu Agrianlılar tarafından kuruldu. Ve Makedonya her zaman Yafes'in en küçük oğlu Tiras'ın soyunun ve Slavların yurdu oldu, ancak bazıları Makedonların Yunan olduğu görüşünü savunuyorlar. İkinci görüşe karşı, Büyük İskender'in Makedonca'yı, Grekçeden açıkça ayırdığını Quintius Curtius'un tanıklığına atıfta bulunacağım. Bundan, Makedon dilinin İskender'in tüm ordusu tarafından anlaşılır olmadığı sonucuna varabiliriz, çoğu kısmı Greklerden oluşmasına rağmen. Gerçekten de İskender, birçok kişinin önünde kendi yaptıkları hakkında konuşmak zorunda kalan Parmenion'un oğlu Philotas'a dönerek:

"Ey Philotas!, Makedonlar seni yargılamalıdır.

Onlarla kendi dilinde konuşacak mısın, soruyorum sana!"

O, çoğunluk tarafından anlaşılamayacağını söyleyerek ana dilinde konuşmayı reddetti. Ana dilinden nefret ettiği için İskender onu kınadı. Bahsedilen Makedonlar,⁵⁶⁷

---

⁵⁶⁷ Antik Makedonlar, Yunanistan ve Kuzey Makedonya Devletlerinin topraklarına karşılık gelen coğrafyada yaşamış bir halktır. Söz konusu bölgelere VI. yüzyıldan itibaren Slav kabilelerinin göç hareketi

Grekse, Philotas, Greklerin önünde neden Grekçe konuşmayı reddetti? Ayrıca Makedonlar, Grek olsaydı, Grek edebiyatı çalışmak yüzünden Grekçe dışında hiçbir dili doğru düzgün konuşamazlardı. Plinius'un yazdığına göre, halklar mecburen İon alfabesinin kullandılar. Böylece, Makedonların ana dili ile (varsaydığımız üzere) Büyük İskender'in tüm ordusunun konuştuğu genel kabul gören dil arasındaki fark, (daha önce söylediğimiz gibi) antik çağda dil birliği, aynı soydan gelmeyi gösterdiğinden, Makedonların, Grek olarak kabul edilmemesi gerektiğini açıkça göstermektedir.

Nemrut döneminde, meşhur “dillerin karışımı” sırasında, Makedonlar kendi dillerine sahip olmadıkları için (hiçbir yazar tam tersini yazamaz) , Greklerin ve Makedonların dillerindeki farklılıktan yola çıkarak, kabul edilir bir şekilde, Makedonların, Grek olmadığını gösterdik. Iacobus Philippus Bergomensis'in ifadesine dayanarak, Makedonların şimdi olduğu gibi, her zaman Slav dilini konuştukları kabul edilmelidir. Bizans'ı, Pella'yı, Thracia'nın büyük kısmını, Mesia'yı ve tüm İlirya'yı dolaşp tüm bu geniş toprakları Makedonya olarak adlandıran Thucydides hakkında ne diyebiliriz? Sanki O; “Trakya, Moesia ve İlirya'nın Makedonlardan ayrılması gerektiğine inanmıyorum” demek istiyormuş gibidir. Bu nedenle, Trakyalılar, Moesialılar ve İliryalıların Makedonlarla aynı kökten geldiğinden hiç şüphem yok. Bu, İskender'in kendisini Makedonların ve Greklerin kralı olarak adlandırması ile de kanıtlanmıştır. Dahası Makedonların ve Greklerin gelenek ve yaşam tarzlarındaki aşırı farklar yüzünden, aynı kökene sahip insanların bu kadar farklı geleneklere sahip olabileceklerini düşünemiyorum bile.

---

başlamıştır. Orbini'nin zamanı olan XVI. yüzyılda Balkan yarımadasının üst kısımlarında Slav nüfusu önemli bir ağırlığı ulaşmış bulunuyordu.

Q. Curtius'un yazdığına göre, Atinalı Dioxippus Makedon Corrhagus ile bir savaşında, İskender'in savaşçıları arasında Dioxippus'a sempati duyan Grekler de vardı. Makedonlar Grek ise, neden Grekler, Grek Dioxippus'a sempati duyarken, Makedon Horrat'a yakınlık duymadılar? Ancak, bazen, özellikle barbarlar, aralarında Büyük İskender'in şu nedenle Grek olduğunu söylüyorlar. Grekler, çok uzun zaman önce doğu halklarıyla uzun süre savaştılar ve Avrupa'nın en ünlü halkı oldular. Bu nedenle tıpkı zamanımızın Greklerinin, Türkler ve Levant bölgesinin tüm halklarıyla birlikte, Katolik inancına sahip tüm halkların Frank olduğunu düşündükleri gibi, tüm batı halkları Grek sayıldı. “Moskova Yıllıkları’nda” Geremia Russo, Rusların veya Moskovalıların eski Makedonlarla aynı dili konuştuklarını açıkça söylüyor. Makedon soyundan, Büyük İskender'in babası Kral Philip (Plutarkhos'un İskender'in (VIII) biyografisinde) ; Justianus'un (VIII) , Sabellico'nun (IV Ennead, III. kitap) ve diğerlerinin ifadelerine göre, Graecia'nın en kibirli şehirlerini yasalarına uymaya zorladı ve o zamana kadar özgür olan, cesaret ve meşhurlukta en büyük krallarla kıyaslanan Graecia'ya kölelik boyunduruğunu dayattı. Büyük İskender, Makkabilerin I. kitabında yazdığına göre, “bilinen dünyanın sınırlarına ulaştı, birçok orduya sahip oldu ve dünya onun karşısında sesini çıkaramadı. Sicilya’lı Diodorus'a (I) göre İskender, Makedonlar ve halefleri diğer toprakların yanı sıra 276 yıl boyunca Mısırlılara hükmettiler. Neyse biz İlirya’lıları anlatmaya devam edelim. İliryalılar, Büyük İskender'in ölümünden sonra, diğer devletler için asker olarak savaştılar ancak özellikle de cesaretle benzeri olmayan bu halkın, dostlukluğunu kazanıp, en zor zamanlarda ve en tehlikeli seferlerde onlardan yararlanmaya çalışsan, cesaretlerini bizzat tecrübe etmiş Romalılara asker olarak hizmet ettiler. Romalılar tarafından yürütülen savaşları anlatan Ammianus Marcellinus II. Kitabında şöyle diyor: “Julian, ayrıca, Doğu'nun askeri güçlerinden, özellikle de Marcianus komutasında büyük bir ordunun, Trakya'yı geçerek Sukkah yolunda olduğu haberi geldiğinde çok korktu. Cesur ve

tecrübeli İliıya'lı savaşıları toplayarak, tüm sorunlara karşı dik durdu. ” Savaşı Almanya Roma İmparatorluğuna baskı yapmaya başladığında, “Mattiobarbuli” lakaplı her biri 6 bin kişiden oluşan iki İliıya lejyonu sınırları koruyordu. Ve Vegetius (I, 17) tarafından bildirildiğine göre, uzun bir süre boyunca tüm savaşlarda başarıyla hizmet ettiler. Böylece, Diocletianus ve Maximianus imparator olunca, askeri değerleri için lejyonlara Jüpitler-Herkül adını vermeye karar verdi. İç savaşlar sırasında Caesar Augustus’a ve doğu seferleri sırasında İmparator Valens'e, İliıyalılar kadar başka bir halkın yardımı dokunmadı. Procopius'nun “Gotlarla Savaş” da yazdığına göre, İtalya'da Belisarius'un önderliğinde, olağanüstü bir cesaret ve kahramanlık göstererek Gotlar ile savaşırken, İliıya'luların lideri Nazardı (Nazate) . Onlar arasında, Dalmaçyalılar savaşı özellikleri ile meşhurdu. Bernardo Giustiniani'ye (IV) göre, İliıyalılar hep meşhurlardı. Romalılar savaşılarını eğitmek ve onları savaşın zorluklarına alıştırmak istediklerinde, Velleius'a (II) göre, onları Dalmaçyalılarla savaşmaya gönderirlerdi. Birçok kere cesaret ve güçlerini, komutanlarına olan sadakatlerini müşahede ettikleri İliıyalıları en önemli savaşlarda birliklerinde buldurmak istediklerdi. Bu nedenle, Josephus'un “Musevi Savaşı” nda (II) yazdığı gibi, Romalılar kendilerini yılmaz Germen kabilelerinden gelen saldırılara karşı korumak için sürekli olarak iki Dalmaçya lejyonunu Germania ile olan sınırlarında tuttular. Ve Trebellius'un, imparatorun biyografisinde yazdığı gibi, imparator Claudius'un, sayısı 350 bin kişiye varan Got savaşında, Dalmaçyalı süvari birliği askeri yeteneğinin ve savaş sanatının canlı örneği oldular. Claudius da kendi soyunu Dalmaçyalılara dayandırdı. Romalılar tarafından cesaret ve bağlılıklarına ne kadar değer verildiğini, Grek yazar Zosimus mükemmel bir şekilde izah ediyor: “Konstantin İmparator Honorius ile bir savaş başlattığı ve Roma tehlikenin eşiğine geldiğinde, İmparator hem cesaretleri hem de fiziki dayanıklıları sebebiyle tüm Roma ordusunun temeli haline gelen Dalmaçyalı lejyonları ile şehri savunmaya karar verdi. ” Roma

İmparatorluğu'nun tüm halklarından sadece Dalmaçyalılara, İmparatorluğun başkenti Roma'nın savunması konusunda güvenilmesinden daha fazla övülecek vakıanın olduğunu bilmiyorum. Bu nedenle, bugün bile hiç kimse İliryalıların Türk hükümdarının nazarında büyük saygı görmesine, üst düzey devlet adamlarını ve komutanlarını onlardan seçmesine, şahsi ordusu ve muhafız birliği yeniçeri ordusunda bu halkın soyundan gelen 20 bin kadarına yer vermesine şaşırılmamalıdır. Benim düşünceme göre; İliryalılar ve özellikle Dalmaçyalıların her zaman askerlik sanatına değer verdiklerini ve büyük üne sahip olduklarını ispat etmek için yeteri kadar şey söylenmiş olduk. Meraklı okuyucu bu halkın diğer işlerini Latin yazarlardan Titus Livius, Velleius Paterculus, Sextus Rufus, Suetonius Tranquillus, Trebellius Pollion, Flavius Vopiscus, Gais Plinius, Biondo, Sabellico ve Grek yazarlardan-Polibius, Cassius Dio, Plutarkhos, Appianus, Strabon, Zosimus, Georgios Kedrenos, Nicephorus Callistus, Zonaras ve Laonicus Chalcocondyles'de okuyabilir. Bahsedilen tüm bu yazarlarda, Dalmaçya ve diğer İlir bölgelerinden kısaca bahsedilmektedir. Antik çağda İlirya'da hangi dilin konuşulduğu ile ilgili olarak birçok görüş vardır ve bazıları Dalmatia ve diğer Illyria eyaletlerinde konuşulan bu dilin ilk olarak Slavlar tarafından 606 civarında getirildiğine ve bu dilin antik çağda topraklarda mevcut olmadığına inanmaktadır. Slavlar söz konusu toprakları ele geçirdiği sırada ve ondan önce de Yunanca veya Latince konuşuluyordu. Ben ise tam tersi bir görüşü savunuyorum, İlirya'da bugün de olduğu gibi her zaman aynı dilin konuşulduğundan, ancak Gotlar ve Slavların istilasını yüzünden biraz bozulduğundan şüphe etmiyorum. Esasen, her ne kadar biraz bozulmuş olsa da, anadil, çok uzun süredir konuşulduğu, esas sakinlerin tamamen imha edilmediği yerlerde her zaman mevcudiyetini devam ettirdi. Çeşitli yabancı halkların sürekli istilaları nedeniyle azıcık bozulmuş eski Latin dilinin hala korunduğu İtalya örneği bunu ispat ediyor. Bence, Slavlarla karışırken kadim dilleri bozulan Dalmaçyalılar ve diğer İliryalılar'ın da başına

gelen aynı şeydi. Biondo, iki dilden bir üçüncüsünü⁵⁶⁸ oluşturduklarını söylerken tam da bunu kastediyordu. Aslında, Dalmaçya veya İlirya'nın ilk sakinlerinin, şu anda orada konuşulan dili getiren başka bir halk veya Slavlar tarafından imha edildiğine dair bir kanıt yoktur. İlirya'da Grekçe veya Latince konuştuğunu iddia edenler de haklı değiller. Eğer öyle olsaydı, Grek ve Latin yazarlar, İliryalılara barbar demezlerdi. Bildiğimiz kadarıyla öyle adlandırıyorlar. Dalmaçya'nın bazı kıyı şehirlerinde Latincenin kullanıldığı Roma kolonilerinin olduğu da doğrudur. Bununla birlikte, söylediğimiz gibi, Slavlar 606 yılında buraya geldiği sırada, bu kolonilerin hepsi yok edildi. Bu dilin Slavlar orada ortaya çıkmadan önce, Dalmaçya'da konuşulduğuna dair başka kanıtlar var. Aziz Jerome tarafından Kutsal Yazıların Slav diline çevrilmesi. Biondo bunu VII. Kitabı "Muzaffer Roma" da izah eder: "Aziz Jerome, Yunanca ve Latince'den farklı yeni bir alfabe buldu ve bunu kullanarak Dalmaçyalılar için Kutsal Yazıları Slav diline çevirdi. ⁵⁶⁹ Dahası, sadece bu yeni harfleri bulup bu çeviriyi yapmakla kalmadı, aynı zamanda Katoliklerin kullanmasını sağladı. Daha sonra, Eugene'de (IV) gayretlerimizle bunu keşfederek teyit ettik. " Aynı durum Sabellico tarafından VII. Ennead'ın IX. Kitabında, Iohannes Thurociensis tarafından "Chronica Hungarorum" da belirtilmiştir. Thurociensis, Carolus Martellus'un oğlu Macar Kralı Lajos döneminde "Lipua bölgesinin Slavları inatçı insanlardı, Hristiyan inancını benimsediler ve Aziz Jerome'un çevirisine Katolik rahipler tören gerçekleştirdi" diye yazar. Herman Kalek ve Johannes Nauclerus'a göre, Jerome söz konusu çeviriyi, Slavlar, Dalmaçya'yı ele geçirmeden iki yüz yıl önce tamamladı. Aziz Jerome'nin "Kutsal Yazılar" ı Dalmaçyalılar için belirtilen dile çevirdiğinden, bu

---

⁵⁶⁸ Başta Ragusa, Zadar ve Split olmak üzere Dalmaçya kıyılarında ortaçağ boyunca kullanılan konuşma dilinin kastedildiği düşünülmektedir.

⁵⁶⁹ Aziz Jerome'un Kutsal kitabı Slav diline çevirdiği fikri George Nikulić adında 15/16 yüzyılda Dalmaçya yaşadığı düşünülen bir hümanist tarafından iddia edildiği düşünülmektedir. John V. A. (Jr.) Fine, **When Ethnicity Did Not Matter in the Balkans: A Study of Identity in Pre-Nationalist Croatia, Dalmatia, and Slavonia in the Medieval and Early-Modern Periods**, University of Michigan Press, 2010, s. 154

dilin Slavların gelmesinden önce kullanımda olduğundan eminiz. Bu, Slavların İliya'ya gelmesinden önce kullanılan bazı yerlerin isimleriyle de kanıtlanmıştır. Örneğin, Ablasius'ta bulacağımız üzere Grapsa ve Koritta, Titus Livius'nun V. dekadın, IV Kitabından bahsettiği Bilazora: “Oraya, Peon topraklarında yer alan Bilazor'dan Gal ordusunu geri çekilmeye zorlaması emriyle, saray mensublarından Antigon'u gönderdi.” Bütün bu isimler Slavcadır. Grapsa “soygun”, Koritta “yalak” ve Bilazora “beyaz şafak” demektir. Michel Salonitano, Illyria üzerine yazdığı çalışmada bu konudaki tüm şüpheleri ortadan kaldırıyor: “Dalmaçya ve Illyria'nın eski dilinin, Gotlar ve Slavlar'ın dili ile aynı olduğu belli olmasına rağmen, yine de birbirlerini güçlkle anladılar, Dalmaçyalılar ve Slavlar arasındaki fark Slavlar ve İliyalılar arasındaki kadar büyük değildi.” Birçok halkın hükümdarının ve meşhur imparatorun İliya soyundan geldiğini malumdur. Bu konuda daha ayrıntılı bilgi edinmek isteyenler, Julius Capitolinus, Trebellius Pollio, Flavius Vopiscus, Sextus Aurelius Victor, Eutropius, Paulus Diaconus ve daha geç imparatorların biyografilerinin müelliflerini özellikle Biondo'yu, Bartolomeo Platina'yı, Papa ve İmparatorların İtalyanca biyografilerinin koleksiyonu oluşturan Franciscus Petrarca'yı okuyabilirler. Caesarlardan bahsederken, iki misli Slavlar hakkında konuşan II. Pius'un çalışmalarına, Aziz Anthony'e Petra Piskoposunun eserlerine bakabilirler. Bu şekilde (bahsedilen yazarları okuduktan sonra) Claudius'un biyografisini yazan Flavius Vopiscus'un belirttiği Cerilliano ve Onesimus'a göre, Claudius'un Flavius cognomenine sahip ebeveynleri, kardeşi Quintillus, yanı sıra Marcus Probus ve Marcus Carus İliyalıydı. Ancak bazıları Carus'un Milano'lu, diğeri ise (Oğulları) Caesar Carinus ve Numerianus ile birlikte Narbona'dan olduğunu söylüyorlar, ayrıca Aziz Marcellus'un biyografisinin Azizler ve Eylemleri Kataloğu adlı bölümünde Pietro Echilino, Gabinius ve Diocletianus'un oğlu Maximianus ve torunu Maxentius ve Maximian'ın oğlunun dalmaçyalı olduğunu belirtiyor. Probus'un Dalmaçyalı olduğunu belirten Sextus

Aurelius, Maximian'ın Pannonia'lı olduğunu iddia ediyor. Bununla birlikte, Appianus'a göre, İliryalıların Pannonia'luların ataları olduğu bilinmektedir. Bu nedenle Maximian ve Maxentius'un Slavlar arasında sayılması gerekir. Traianus Decius ve oğlu Decius Messius'un, yanı sıra Iovinian, her iki Valentinianus, Valens, Gratian ve Valentin Pannonialıdır.

Alexander Augustus'un biyografisinde Sextus Aurelius Victor, Galerius ve akrabası Maximian'ın ve ayrıca Eutropius'a göre Aurelianus'un (Flavius Vopiscus'a göre) , Pannonia'daki Sirmia kentinden olduklarını, bazıları ise onların Moesia'dan olduklarını söylüyordu. Platina'nın yazdığı gibi, Licinius, yukarıda ifade ettiğimiz gibi, Slav olan ve Strabon'a göre, Moesialılarla aynı dili konuşan Daçlardandı. Buna ek olarak, Julius Capitolin iki Maximinus'un da Thracia'dan geldiğini söyler. Büyük Konstantin ve Augustus Slav köklere sahip değillerdi. Ancak, Trebellius, Eutropius ve Platina'ya göre, babası Flavius Constantius, Dalmaçyalı Claudius Augustus'un kızının torunuydu dolaylı yoldan Slav idi. I. Leo, Slavlardan, yani bir Slav kabilesi olan ve Boşnaklara isim veren Bessi'lerdendi. Bu konuda yazar Sabellico (VIII Ennead, II. Kitabında) bilgi veriyor. Bazıları onun, Grek değil Bessi kabilesinden olduğunu söylüyor. İmparator Marcianus'un biyografisinde Zonaras, bir İliryalı olduğunu söylüyor ve Büyük Leo olarak adlandırıyor. Münster, Platina ve Botero'ya göre, Sırbistan'daki Prizren şehrinden ya da Nicephorus Callistus'un (XVI, 37) dediği gibi, ilk olarak Iustinianus olarak da adlandırılan şimdi Ohridenilen Ahrid şehrinden olan İmparator I. Iustinianus da aynı zamanda bir Slavdı. I. Iustinianus'dan, Giorgio Tirio (XX, 4) ve Nicephorus Gregoras (II) da bahseder. İmparator olan Iustinianus, imparatorluğunun sınırlarını önemli ölçüde genişletti ve komutanı Belisarius sayesinde Persleri ve Vandalları yendi. Ancak onun yaptıkları arasında en çok hatırlananı iki bin kitabın Digesta olarak adlandırılan elli kitablık bir koleksiyon olarak kısaltmasıdır. Sabellico'ya göre, bu esas olarak Iohannes Patricius,

Tribonian ve Theophilus Dorotheus'un çalışmaları ile gerçekleştirildi. Buna ek olarak, “Hukuk Kllyatı” olarak adlandırdığı dört cilde indirgenen bir yasalar zeti oluşturdu. Iustinianus'un tahttaki halefi, kız kardeşlerinden birinin oğlu yeğeni Justin de Slavdı. Papa II. Pius tarafından yazılan “Fuscilus Temporuma” a göre, iktidar Germenlere geçtiğinde, ek topraklarından Slav kökenli Karl, Sigismundus ve Venceslaus oldular.

Yukarıda listelediğim kişilerin sadece en dikkat çekici eylemlerini açıklamak isteyseydim, rneğin, Theodulus'a atıfta bulunan Sabellico'nun ifadesine göre, bir keresinde kendi başına kırk sekiz düşmanını yenen Aurelianus'dan bahsetmek isteseydim onlarca cilt yazmam gerekirdi. Slavlar arasında Stridon şehrinden olan Aziz Jerome gibi meşhur ilim adamları vardı. Onun kitabı (“Julian’a Cevaben”) , Aziz Augustinus’un dediği gibi doğudan batıya güneş gibi parlardı. O yle büyük bir otoriteye sahipti ki (denildiği gibi) hatta ilimlerde ünlü olan ve tüm dünyaya kaynak olan Grekler bile diğerlerinin arasında bu kitabı kendi diline çevirmekten utanmadı, “Hieronymus'un Yorumları.”

Dalmaçya’dan aralarında Papa Gaius ve Papa IV. Ioannes gibi birçok ünlü kişi ıktı. Platina, Petrarchia ve Philippus Bergomensis’in yazdığına göre Papa Gaius, kiliseyi, akrabası Augustus Diocletianus zamanında zenginleştirdi ama ona rağmen zulümle öldürdü. Gniezno episkoposu Martin’in yazdığına göre IV Ioannes o kadar düşünceli ve şeffaflı bir kişi idi ki kendi parası ile köleleri alıp onları zgrleştirirdi ve bununla da kilisenin merhametini kazanmıştı. Diğer dünyada Gaius kendi kefenini aarak, akrabalarının önünde muzaffer kişi şeklinde gelmesi, azizlerin yanında bulunması gerçekten harika bir durumdur. Diocletianus, hristiyan inancını kabul ettiği için Gaius’un erkek kardeşi Gabinius’u, güzel ve harika Bayan Suzanna ve kızı ile birlikte öldürdü. Pietro Echilino’nun yazdığına göre Gabinius’un kızını Diocletianus’un oğlu Maximianus

eş olarak almak istiyordu. Diocletianus, onlarla birlikte Gabinius'un erkek kardeşleri Maximus ve Cladius'un eşi Prepidignus'u (Prepedigna) , oğulları Aleksandr ve Cucia'yı öldürdü. Hz. Mesih sevgisi yüzünden Pietro Echilino'nun (VIII) yazdığı gibi, Decia hükümdarının kızı öldürüldü. Sonralar (Hz. Mesih için zulmedilenler) Maximianus'un zulmettiği Diocletianus'un kızı Artemia, Diocletianus'un eşi Sirena, sıradan insanlar Marin ve Lev, Marin ve Lev Dalmatia'nın Rabe şehride doğmuş iki kardeş idiler. M. S 254'de İtalya'nın San Leo ve San Marino şehrine geldiler ve onların isimleri şu an San Leo ve San Marino şehirleri adlandırılır.

Geçmişte, Dalmaçya'nın farklı bölgelerinden çoğunlukla Romalılar tarafından inançları yüzünden öldürülen birçok kişi vardı. O zaman Hristiyanlardan nefret ediliyordu. Yüzyıllardır yürüttükleri bir dizi uzun savaşın sonucu olarak İliya'yı fetheden Romalılar, Johannes Aventius (I) göre, onu on eyalete böldüler. I. Eyalet-şimdi Avusturya-Tuna boyundaki Noricum idi. Tuna Nehri'ni koruyan askerlere Ripari veya Ripariola denirdi.⁵⁷⁰ II. Eyalet Yukarı Noricum idi. Orada Enns nehri boyunca Boi ve Tyrol halkları yaşar. Steiermarkların ve Carionların şu anki yurdu olan Aşağı Noricum III. eyaletti. Bugün Avusturya ve Macaristan'ın bir parçası olan, Batı yönünden Drava ve Tuna nehirleri ile sınırlı, geçmişte Pannonia'nın parçası olan Valeria IV eyalet idi. V. Eyalet, Drava, Sava ve Tuna nehirleri arasındaki Pannonia; şimdi burası Macaristan ve Carni'dir. Sava bölgesindeki Bacontio Nehri ve Almo Dağı'nın birleştiği yerdeki Sirmium orada yer alır. Moesia adındaki eyaletle Pannonia ile sınırdadır ve Tuna ve Sava nehirlerinin yukarıda bahsedilen birleştiği yerden başlar ve Pontus'a kadar uzanır. Romalılar üst ve alt olmak üzere iki Moesia oluşturdular. Şimdiki Sırp ve Bulgarlar adlandırılan Triballiler Üst Moseia'da, Aşağı Moesia'da ise şimdi Valah ve Bulgar

---

⁵⁷⁰ Roma İmparatorluğu zamanında Tuna Limes (sınır hattı) boyunca bulunan kale birlikleri.

denilen küçük ve altgruptan İskitler burada yaşıyordu. Aralarında Romalıların Tuna Dacia'sını kaybedip Tuna Nehri'nin bu tarafında oluşturduğu sekizinci eyalet Kıyı Dacia'sı vardı. Şimdi Slavonia denilen Zadar şehrinin bulunduğu özellikle İliricum denilen Liburnia IX. eyaletti. İlyrica'nın son (X.) eyaleti Dalmaçya idi. Dalmaçya'nın büyük şehirleri Salona ve şimdi Ragusa denilen Epidauros idi. Romalılar, belirttiğimiz on eyalete daha sonra, Dardania, Emimont, Achaia, Makedonia ve Teselya'yı da eklediler. Tüm eyaletler İlir dilinde adlandırılmıştı ve Roma sivil ve askeri yetkilileri oraya gönderirdi. Böylelikle, Romalılar, İlirya ve Dalmaçya'yı yönetmek için daha önce bahsedilen eyaletleri hâkimiyetleri altında tuttular. Şu anda Dalmaçya'da, hem antik tarihi, hem de vatandaşlarının geçmiş işleri sayesinde özgürlüğünü kaybetmeyen adı ve dili Slav olan (diğerleri arasında meşhur olan) Ragusa kenti kaldı. Kentin kökenini kısaca tanımlayarak ve bu şehirle bağlantılı en dikkat çekici olayları anlatmak isterim. Şimdiye kadar kökeninden bahseden tüm yazarlara göre, bu şehir Epidauros'un kalıntıları üzerinde kuruldu. Plinius'un yazdığı gibi, bir zamanlar bir Roma kolonisi idi ve Hilbert Lansbergius'un II. kitapta Roma kolonileri hakkında bahsettiğine göre Maria adını taşıyordu. Ortelius'un "Coğrafya Sözlüğü" ne göre, IX. lejyon burada konaklıyordu.

Bu görkemli ve antik şehir (Conradus Miconius'un "Coğrafya" sında ve David Othman'ın anlattığı gibi) ve Marianus Scottus'a göre, Chronicle (I) Musevi halkının lideri büyük Musa'nın, doğduğu sırada, dünyanın yaratılışından 2606 yıl sonra kuruldu ve İmparator Valerianus zamanına, M. S 265 yılına kadar mevcut idi. Sözkonusu yılda Trakya ve İlirya'ya baskın düzenleyen Gotlar, Epidauros'a büyük zarar verdiler. O zaman şehrin varlıklı kişileri gelecekte olması muhtemel olan benzer barbar tehlikelerinden kaçınmak için, kıyıda biraz uzakta bulunan yüksek sarp bir kayalık üzerine, doğal yapısı sayesinde karadan ve denizden gelecek saldırılardan korunan bir kale inşa ettiler. Daha Sonra, 286 yılında, imparator Probus zamanında İlirya'ya saldıran Sarmatlar, Epidauros'u

yeryüzünden neredeyse sildikleri zaman, kale genişletildi. Micheal Salonita'ın ifadesine göre, Epidaurus'un kendisi, sakinler tarafından tamamen terk edildi, çünkü. Aziz Jerome'un Aziz Hilarion biyografisinde yazdığına göre, Boa adında, boğaları yutan, çobanları öldüren ve havasını nefesi ile zehirleyen, şimdi Epidaurus'un merkezinde görülebilen dipsiz bir mağaraya yerleşen bir ejderha vardı. Bahsedilen ejderha yaklaşık M. S 360 yılında Aziz Hilarion tarafından yakıldı.⁵⁷¹ Ragusa'nın (IX) kökeninden bahseden Philippus Bergomensis Gotlar tarafından 453 yılında yıkıldıktan sonra Epidaurus'un vatandaşları tarafından tekrar kurulduğunu iddia ediyor. Hemen hemen aynıını VII. Constantinus Porphyrogenitus da yazar. "Roma İmparatorluğu Antlaşmaları, Yasaları ve Birlikleri" (Foedera, ivra, ac societates imperii Romani) başlıklı bir kitapta Ragusa'nın kökenini şöyle açıklıyor: "Ragusa kenti adını Grekçe "Sasso" taş kelimesinden aldı, bu yüzden sakinlerine ilk önce "Lause" denildi ve sonra ilk harfin bozularak yanlış telaffuz edilmesi nedeniyle "Rause" şeklinde adlandırıldılar. Daha önce, Dalmaçya'nın geri kalanıyla birlikte Slavlar tarafından ele geçirilen Epidaurus şehrinin adından mülhem Epidauruslular olarak adlandırılmışlardı. Bu işgal sırasında halkın bir kısmı öldürüldü bir kısmı ise tutsak alındı. Kaçmayı başaranlar sarp kayalıklara sığındı ve daha sonra genişletilen ve etrafı neredeyse yarım mil olan bir duvarla çevrili olan şehri kurdular. İlk göçmenler Gregorius, Arsatio, Archidiacon Valentinus ve Fauentino Stefano'nun babası idi. Salona'dan ayrılıp, şehri kurduklarından bu yana beş yüz yıl geçti. Burada, şehir merkezinde bulunan Aziz Stephen kilisesinde Saint Pancratius'un mezarı

---

⁵⁷¹ Aziz Hilarion (M.S. 291-371) Bugünkü Filistinde Gaza (Gazze) yakınlarındaki Tabatha bölgesinde inzivaya çekilmiş bir keşiş olduğu belirtilmektedir. Fr. Albert J. Hebert, **Saints Who Raised the Dead: True Stories of 400 Resurrection Miracles**, Tan Books, 2004. Tanner, II Felipe döneminde İspanya ile Kuzey Afrika devletleri arasındaki mücadelede Hristiyan kralların Aslan, Müslümanların (Moors) ejderha şeklinde betimlendiğini belirtir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Marie Tanner, **The Last Descendant of Aeneas: The Hapsburgs and the Mythic Image of the Emperor**, Yale University Press, 1993. Buradan hareketle sözkonusu yılda Ragusa kentinin yöneticisinin yok edilmesi gereken bir ejderha olarak görülmüş olma ihtimali vardır. Diğer yandan ise Müslüman Arabların 866 yılındaki ataklarına atf da olabilir.

yer almaktadır. Topraklarının azlığı ve verimsizliği nedeniyle, Raguzalılar tarla işleri yerine, ticaret ve deniz nakliyeciliğini tercih ediyorlardı. ” “Devletlerin Değişimi” adlı incelemesinde Arpontaco Burdegalense, Constantinus Porphyrogenitus ‘un eserini M. S 959 yılında kaleme aldığını, ona göre de Ragusa'nın temelini 459'a dayanması gerektiğini yazıyor. Bu durumda, Epidaurus'un Slavlar tarafından yok edildiğini iddia eden Constantinus, yanılıyor, (eğer gerçekten Slav'dan kastın Got olduğunu anlamıyorsa) çünkü Procopius, Sabellico ve diğer birçok tarihçinin ifadelerine göre Slavlar, Dalmaçya'yı, ilk önce 583-604 arasında hüküm süren impator Mauricius ve Phokas zamanında işgal ettiler. Bu nedenle Slavlar, Epidaurus'u yok eden kişiler olamazlar, ancak Aziz Hilarion'un Dalmaçya'ya gelmesinden ve Epidaurus ejderhasını öldürmesinden çok önce, şehri yakıp yıkan (Sabellico ve diğer yazarlara göre) ve yeni şehri Ragusa'yı inşa edenler Gotlardı. Ve bu, yukarıda adı geçen yazarların söylediği gibi, 453 yılında değildi, ancak söz konusu yazarların en büyüğü olan Thomas Archidiaconus'un Dalmaçya üzerine yazdığı eserinde belirttiği gibi, 267 yılında idi. Bu da makul görünüyor, çünkü daha M. S 360 yılında bir ejderha Epidaurus'ta yaşıyordu ve havayı nefesi ile zehirlediğinden herhangi biri oraya yerleşemezdi. Dahası, Aziz Jerome ejderhanın kasaba halkını değil, oradaki çobanları öldürdüğünü söylüyor. Ve buradan Epidaurus'un o zamana kadar tamamen boşaltıldığını ve sakinlerinin yeni Ragusa şehrine taşındığını anlaşıyor. Ragusa'nın kuruluşu ile ilgili olarak Diocletianus büyük bir hata yaparak şehrin Roma'dan gelen Paulimir Belo tarafından kurulduğunu yazıyor. Paulimir'in Dalmaçya'nın bu bölgesine varışının tam zamanını bulmak mümkün olmasa da, en azından Ragusa'nın (daha sonra ifade edeceğiz) çoktan tamamen yeniden oluşturulduğu, 900'den sonra geldiği biliniyor. Muhtemelen, sadece kısmen genişletti veya yeni burçlar dikirdi. Çünkü, Michel Salonitano'nun yazdığına göre, Raguzalılar, 880'de Venediklilerle savaş yürüten Narentinler'in müttefikleriydiler. Ve böylece kimsenin

bütün bunların kurgu olduğunu düşünmemesi için (o zamanlar kimse Ragusa'lıları bilmiyordu) , Giorgio Cedreno'nun *Kısa Dünya Tarihi*'nde Raguzalılar hakkında ne yazdığını bir dinleyelim: “İmparator Michael bu ve diğer mülkleri, nerdeyse tüm İtalya Sicilya'nın birçok şehrini bıraktığında, Roma şehrini İmparatorluk olarak tanıyan Kartaca'daki barbarlar tarafından ele geçirildiler. Buna ek olarak, Pannonia'nın iç kısımlarında, Dalmaçya ve diğer eyaletlerde yaşayan İskitler, özellikle Hırvatlar (Crobati) , Sırbalar (Seruij) , Zahumlar (Zachulubi) , Travuyanlar (Terbunioti) , Konavyanlar (Conaliti) , Dukyanlar (Diocletiani) , Narentinler (Rautani) geçmişte boyunduruğu altında yaşadıkları Roma'dan ayrılp, bağımsız oldular. Bundan yararlanarak, en deneyimli amiral Soldan, Sabba ve Calfuso'nun komutası altındaki Kartaca'dan gelen Hagaryalılar İmparatorluğa saldırdılar ve Dalmaçya'da Butama, Rosa ve Cataro'nun alt kalesi de dahil olmak üzere, birçok şehri ele geçirdiler. Bahsedilen kalelerin başarılı bir şekilde ele geçirilmesinden sonra, tüm bölgenin başkenti olan Ragusa'yı kuşattılar ve sakinleri onlara cesur bir direnişle karşılık verdi. Kendilerini çaresiz bir durumda bulan ve her şeye korkunç şekilde ihtiyaç duyan Raguzalılar, İmparator Michael'a elçi gönderip yardım istediler ve Hristiyanların, Mesih'i reddedenlerin ellerine düşmesini önlemesi için yalvarıyorlardı. Ancak, Michael elçi gelmeden öldü, ve Makedon Basileios onun halefi olarak tahta geçti. O, Ragusa elçilerini nazikçe kabul edip dikkatle dinledi. Onlara merhametle muamele edip yüz gemiden oluşan bir filo donatmaları emrini verdi. Filoyu, Orifa lakablı olağanüstü ihtiyatlı bir adam olan Amiral Nikita Patricia'nın komutası altında barbarlara karşı gönderdi. Barbarlar, Ragusa elçilerinin İmparatora gittiklerini öğrendikleri için, hırslı bir şekilde şehri kuşattılar, muhtemel yardımlar göz önüne alındığında, kenti yakında ele geçiremeyeceklerini fark ettiler ve kuşatmayı kaldırdılar. İtalya'nın şu anda Longobardi olarak adlandırılan kısmına girerek, Bari şehrini ele geçirdiler ve yaşadıkları yer yaptılar. Komşu topraklara saldırarak, yavaş yavaş tüm

Longobardi'yi ve sonra Roma'ya kadar tüm toprakları ele geçirdiler. Ancak, Dalmaçya'daki olaylardan ve İmparator Basilius tarafından sağlanan yardımdan sonra, yukarıda hakkında konuştuğumuz Hırvatlar, Sırlar ve diğer İskender halkları, tekrar imparatorluğun koruması altına tekrar girme isteği ile elçiler gönderdiler. İmparator, adil ve değerli bulunduğu isteklerini kabul ederek, aralarından onlara yönetici atadı. Daha önce Ragusa'yı kuşatan Hagaryalılar, İtalya'ya baskınlar yaparak ciddi şekilde hasara sebep oldular. Onları kovmak isteyen İmparator, Orifa'nın filosunun tek başına bunun için yeterli olmadığını fark ederek, yukarıda belirtilen topraklarda böylesine zalim ve acımasız davranan kabilenin yok edilmesi için Frank Kralı ve Papa'nın yardımına başvurdu. Aynı zamanda, bu seferde, yukarıda bahsedilen Slavlar'ın ve Raguzalılar'ın yardımına da ihtiyacı olduğunu anlamıştı. İşbirliği ile büyük bir ordu oluşturuldu. Orifa'nın muazzam askeri deneyimi sayesinde Bari ilk saldırıda alındı. Savaşta Soldan'ı mağlup eden Frank kralı, onu yakaladı ve hayatta kalan tüm Hagaryalılarla birlikte esir aldı. Böylece Basilius'un ilk Batı seferi bu şekilde geçti. Raguzalılar ve Slavlardan oluşan ordu Procopius'un komutası altında İmparator ve diğer Batı-Slav komutanlara karşı gelerek uzun süre Longobardi'de kaldı. Ordusu ile pek çok başarı gösteren ve çok sayıda Saracen'i yok eden Procopius, başka bir imparatorluk generali Makedon ve Trakyalılara komuta eden Leo ile savaştı. Ve Leo'nun müttefiklerinin ihaneti yüzünden yenildi. Savaşta çok sayıda Raguzalı ve Slav öldü. Raguzalıların yüzyıllar önce, özellikle, askeri işlerde hatırı sayılır bir kapasiteye sahip olduklarına kimse şaşırmmamalı. Slavların bu topraklara gelmesinden önce bile, sahip oldukları ülkenin yerlileri olarak her zaman militanlıkları ile ayırt edilirdi. Dion, Mela, çağdaş yazarlardan Francesco Baldelli ve Abraham Ortelius'nun, "Coğrafya Sözlüğü" ndeki "Epidavr" makelesine göre, ilk başta burası Parfionların yurdu idi. Roma İmparatorluğu'nun altın çağında Romalılarla nasıl savaştıkları ve birden fazla kez düşmanlarına karşı mücadelede onlara yardımcı oldukları,

Parfionların Romalılarla mücadelesi Dione Niceo'nun Pompeo zamanında, Parfionların şehri olan Epidaurus sakinleri arasında, birkaç savaştan sonra Pollion tarafından bastırılan bir huzursuzluk ortaya çıktığını yazdığı kitabında bulunabilir.

Retinum veya Plinius, kalıntıları artık Ragusluların mülkiyetinde olan Cumanum'da görülebilen Rataneum şehrinin Romalılara karşı cesurca savunulmasını yazıyor. Bu tür olaylar Roma'da olurdu. Germanicus ile birlikte, Dalmaçya'da yer alan Ratanium⁵⁷² şehrine giden Romalılar ağır kayıplar verdiler. Üstün Roma ordusu tarafından sıkıştırılan kuvvetlerinin direniş için yetersizliğini fark eden şehrin sakinleri, duvarları ve bitişik binaları ateşe verdiler. O kadar ustalıkla yaktılar ki ateş hemen yayılmadı ve bir süre fark edilmedi. Bunu yaptıktan sonra kaleye sığındılar. İlk saldırıda şehri ele geçirip yağmalamak isteyen Romalılar öfkeyle atağa kalktılar. Ateş çemberine girdiklerinde, geri çekilme yolunun kesildiğini fark ettiler. Romalılar oldukça kötü durumdaydılar. Üst taraf ok yağmuru, alt taraf ise ateş. Ne dayanabildiler ne de geri dönüp kurtulabildiler. Ok yağmurundan ateşe doğru çekildiler. Ateşten kaçarken mancıkların hedefi oldular. Her iki taraftan kuşatılmış olan Romalılar yara ve yanıktan ölmüşlerdi. Şehre girenlerin çoğunun kaderi buydu ve sadece birkaçı cesetlerden köprü yapıp kaçmayı başardı. Bu arada, yangın o kadar güçlü idi ki kaleye sığınanlar bile yeraltı sığınaklarında saklanarak kaleyi gece terk ettiler. Dion'un Parfionlar hakkında yazdıkları bunlardır. Romalıların Parfionlar hakkındaki net görüşleri, Appian tarafından *Illyria'daki Olaylar* alıntılanmış, Caesar Augustus'un sözleriyle de doğrulanmıştır. Senato'nun karşısına çıkıp Marcus Antionius'un yavaş hareket etmesinden sitemle bahseden Caesar, Persliler ile diğer İliiryalıların fethedilmesini kendi şanı üzerine aldı. Romalılar ile dostluk içerisinde bulunan Parfionlar birçok kez onlara savaşlarında yardım etmişlerdi. Titus

---

⁵⁷² Karadağ'daki Hersek Novi şehrinde yer alan antik Roma kenti.

Livius 5. Dekadın 4. kitabından bundan bahseder. Apollonia'daki praetor Anicius, bu arada Illyria'da neler olduğu hakkında bilgi alıp Appius'a, Genus'ta beklemesini emretti. Üçüncü gün kampa vardı, ordusunu Epicados'un emri altında iki bin piyade ve Algals liderliğindeki iki yüz süvari yardımcı, Parfionlu müfrezeleriyle tamamladı. Ilirya'ya gitmeye hazırlanıyordu ve esas amacı Bosnalılar'ı kuşatmadan kurtarmaktı. Tüm bunlardan, Ragusa'da (söylendiği gibi) her zaman yetenekli savaşçı olduğunu anlamak mümkündür. Daha sonra, bazı Venedik yazarları bunun tersini iddia etseler de, özgürlüklerini korurken kendilerini gösterdiler. Ragusa, Narentliler ile savaşa başlayan Venedikli Dog Pietro Orseolo yönetiminde Venediklilere 998'de boyun eğdi. Sabellico'ya (IX Ennead'ının II. Kitabında) yazdığına göre, Venedikliler Narentlileri yendiklerinde, Raguzalılar, başpiskoposlarını ve ilk birkaç soyluyu kendilerini himayesine alma isteğiyle, filosuyla Dalmaçya'da bulunan Venedik Dog'una gönderdiler. Ancak, Sabellico burada yanılıyor. Ragusa Kroniklerine göre, o zamanlar İmparator Constantinus Basilius, Porphyrogenitus ile dostane bir müttefiklik içerisinde idiler. Venedikliler ve bahsi geçen Dog Pietro, Venediklilerin vergi ödemekten muaf tutulmaları imtiyazını ondan almışlardı. Böylece, bu kadar güçlü bir hükümdar ile dostluk içerisinde bulunan Raguzalıların, özgürlüklerinden vazgeçerek birisinin korumasını istemek için hiçbir nedenleri yoktu. Başpiskopos ve birkaç soylunun Venediklilere gitmesinin nedeni şuydu; Venedikliler, Narentlilerle savaş ettiğinden, Venedik Dog'u Pietro Orseolo düşmanlarının topraklarını talan etmek için on gemi göndermişti. Bahsedilen gemiler, emri yerine getirmek için giderken, gemide birkaç Narentli tüccarın bulunduğu büyük bir Ragusa gemisiyle karşılaştılar. Venedikliler saldırarak gemiyi ele geçirdiler. Michel Salonitano'nun Dalmaçya üzerine yazdığı çalışmasında ve Ragusa yıllıklarında görüldüğüne göre bunun haberi Ragusa'ya ulaşır ulaşmaz, Senato, derhal birkaç soylu ve başpiskoposu aşğıdaki talimat ile Venedik'e gönderdi; "öncelikle Venediklilerden

gemileri bırakmalarını isteyin, çünkü Raguzalıların mülklerine el koymak için hiçbir nedenleri yok, eğer bu talep yerine getirilmezse, o zaman başpiskoposun huzurunda (söylendiği gibi) ittifak içerisinde oldukları Konstantinopole İmparatoruna şikâyet edeceklerini ve son olarak gemiyi geri almak için ellerinden gelen her şeyi yapacaklarını beyan edin.” Venedik’e Ragusa başpiskoposu ve birkaç soylunun elçi olarak gitmesinin nedeni buydu. Bazen Venediklilerin işlerini abartma hevesi içinde olan Sabellico’nun tahmin ettiği gibi, himaye talep etmek için değildi. Bu, her zaman bir grup soyguncu olarak adlandırdığı Narentliler hakkındaki yazılarında örnek olarak görülebilir. Görünüşe göre, bu iddiayla, Venediklileri, bir grup soyguncunun kolonilerini yağma yaptığına inandırmaya çalışıyor. Yanılmıyorsam bir grup çapulcu, Venediklileri 170 yıldır soyuyorlar ve daha beteri onları haraçgüzarları yapmışlar. Bundan sonra, Venedik Cumhuriyeti’nin itibarının ne olacağına başkaları karar versin, ben ise Ragusa’nın hikâyesine geri döneceğim. Bu şehir, daha önce de söylendiği gibi, her zaman özgür olmuştur ve ihtiyatsız şekilde Venedikten koruma talep eden Ragusa tiranı Damiano di Judah’dan kurtulmak için, Raguzalılar, kendi özgür iradeleriyle, bir zamanlar bir yabancıya tabi olmuşlardır. Francesco Serdonati, “Şanlı kişilerin talihsizlikleri hakkında” kitabının ekinde, İohannes Boccacius şu şekilde tarif eder.

Ragusa Cumhuriyeti’nde, Cumhurbaşkanlığı Sarayında bir ikametgâhı olan üst düzey sulh yargıç ve Konsey başkanı olan bir rektör vardı, ve o günlerde yönetici sınıfın her yıl onu seçmesi adet olmuştu. 1260 yılında zengin ve hırslı Damiano Judah seçildi. İktidar olmanın tadına vardıktan sonra yasaların öngördüğü sürenin ötesinde üst makamda kalmaya ve sonunda ömür boyu ve mutlak egemen olmaya karar verdi. Etrafını korumalarla çevreleyip görev süresinin sona ermesinden sonra, çeşitli hilelerle, şehirde kendine birçok sadık insan buldu ve bazılarını çeşitli yerlere sakladı. Onların yardımlarının yanı sıra cömertliği ile yanına çektiği kişilerin desteğine güvenerek,

saraydan çıkmadı ve halefini seçecek konseyi engelledi. Soylular arasında yükselen mırıltılar ve öfkeyi ustalıkla sakinleştirmeyi başardı. Bunu sadece iktidarı dönüştürüp düzene koymak, yolsuzlukla mücadele etmek ve soylular arasındaki mücadeleyi durdurmak arzusu ile yapmak zorunda kaldığını söyledi. Bu hedeflere ulaşılır ulaşılmaz, iktidardan kendi isteği ile ayrılıp, sıradan hayatına döneceğinin sözünü verdi. Erkek çocuğunun olmaması sözlerine güvenilirlik kazandırdı. Bazı soylular, özellikle de çok varlıklı ve özgürlüklerine düşkün kişilerden oluşan Bobali ailesinin temsilcilerinin, onu açıkça zorbalıkla ve yalan söylemekle suçladığını, buna dayanmayacaklarını ve katlanmak istemediklerini söylediklerini öğrenip, Saray muhafızının başı Gaspar Ungaro'ya onları tutuklayıp hapse atmaları için gizli bir emir verdi. Bununla birlikte, O, Bobali'nin evine, iyi işleri için minnettar olan ve tirandan nefret eden dürüst bir adam olarak, Judah'nın verdiği emri bir din adamı aracılığıyla gizlice bildirdi. Bu nedenle, birkaç genç soylu gizlice Bosna'ya kaçtı. Aralarında Biagio Bobal ve aynı aileden diğer iki temsilci, Volco ve Domania kardeşler, üçü de cesur ve asil gençlerdi. Zalim, onların kovulmasını belirtti ve bundan sonra korkacak başka bir şeyinin olmadığına inanarak, hatırı sayılır bir kibirle hükmetmeye başladı, aklına gelen herşeyi yaparak, kimseyi dikkate almadı. Asker terörü ile senatörleri korku altında tuttu, diğer soylular ve senatonun toplanmasına izin vermedi. Gereğinden fazla iki yıl daha iktidarda kaldığında, sadece yabancılar arasında değil, aynı zamanda akrabalık bağlarından çok, özgürlüğe ve kamu yararına bağlılığı olan kendi akrabaları arasında da aşırı öfke uyandırdı. Bu nedenle, tiranın genç cesur damadı Pietro Benessa, evinde en etkili senatörlerin ve diğer soyluların birçoğunun katılımıyla haksız şekilde iktidarı elinde tutan kayınpederini indirmek için toplantı düzenledi. Orada bulunan herkes oy birliği ile hazır olduklarını ifade ettiğinde, Tiran'ın en az şüpheleneceği kişi olan Benessa'nın bu planı gerçekleştirmesine karar verildi. Açık mekânda gerçekleştirmek mümkün olmadığından, (Tiran'ın hayatını kendi

soylularının elleriyle almayı çok daha layık gören Michael ve Vito Bobal'in görüşünün aksine) , aşağıdaki karar verildi: Bir zamanlar Venedik'te iş için bulunmuş ve orada senatonun çoğunun tanıdığı Benessa, belli bir hastalıktan muzdarip olduğundan tedavi bahanesiyle ve aynı zamanda kendi deniz ticaretinin kontrolünü yapmak, gizlice orada Signoria'dan yardım istemek ve Venediklileri hızla ikna etmek ve onlara, Ragusa adına, Venedik'e tabii olmayı taahhüt etmek için Venedik'e gidecek. Bahsedilen Michael ve Vito Bobal'in itirazlarına rağmen-kamu yönetimi işlerindeki deneyimi sebebiyle-akıllı ve mantıklı kişiler ve tirandan kaçan üç gencin babası, dış baskı altında olma tehlikesi ve teslim olmanın büyük bir utanç olduğunu söyleyerek, kölelikten kurtulup, özgürce yaşamak için fırsat olarak görülen yolun daha az tehlikeli olduğunu değerlendiren çoğunluğun görüşü kabul edildi. Benessa isteklice yola çıktı ve talimatlarını Venedik senatosuna arz etti. Venediklilerin gayretler ve harcamalar için önerilen koşulları kabul etmelerini sağladı. Aynı Benessa'nın tavsiyesi üzerine, Ragusa'da daha önce geliştirilen plana göre, gizli yollardan hareket etmeye karar verildi. Bu amaçla, Konstantinopolis imparatoruna elçi gönderiyormuş gibi yapılarak, silahlı iki kadirga yola çıktı. Kaptanlara, aynı kadirgalarda eve giden Benessa'nın söylediklerini yapmaları emredildi. Ragusa'ya vardığında, kayınpederine büyükelçilerin onunla bazı konular hakkında konuşmak istediklerini söyledi ve onlarla dost olmanın kendisi için yararlı ve onurlu olacağı için elçiler için bir ziyafet düzenlemesini kayınpederinden talep etti. Damiona evinde onlar için doyurucu ziyafet verdi. İyi şekilde ağırladı. Elçiler akşam kamplarına döndüler, yarın sabah Tiran'a iade-i ziyaret, gemide yemek yemek ve Venedik senatosunun İmparatora gönderdiği hediyeleri görmeye davet ettiler. Tuzaktan haberi olmayan Tiran, damadının ısrarı ile daveti kabul etti. Kadirgalara giderken, bekçiler onunla buluşmaya geldi ve onu büyük bir onurla karşıladılar, ancak gemiye adım attığında kaptanlar, yer değiştirme bahanesi ile çapa alarak şehirden uzaklaşmaya başladılar. Kadirga biraz açıldıktan sonra

Tiran'ın elleri arkaya bağlandı ve esir alındı. İktidarı ve özgürlüğünü kaybedip esir düşen Tiran'ın damadı Venediklilere lanet okudu. Tiran, kaybının büyüklüğünü hatırlayıp umutsuzluk içinde kafasını birkaç kez sertçe kadırgaya vurdu ve hemen öldü. Benessa kadırgalarla Ragusa'ya döndü. Tellallar, Tiran'ın öldüğünü öğrenip özgürlüğü ilan ettiler, halk Tiran'ın sarayı ve mülklerini yağmaladı. Ragusa soylularını, yabancıların müdahale veya katılımı olmadan devletin kontrolünü tekrar ele geçirmeye çağıran Bobal'inin açıkça karşı çıkmasına rağmen Benessa'nın tavsiyesi üzerine toplanan büyük konsey, Venediklilere söz verilen vaadi yerine getirmeye niyet etti. Ve iki rektörden⁵⁷³ biri olan Marco Dandolo'yu Senato'nun bilgisi ve izni olmadan hiçbir şey yapmaması koşuluyla seçmeye karar verdi. Bu, bazılarına göre 1262'de ve diğerlerine göre, 1215'te oldu. Birkaç yıl sonra, Raguzalıların ihtiyatsız hareketlerini (Giovanni Villani VIII) şiddetli iç çatışmalar nedeniyle Lucca vatandaşlarını yönetmeye çağıran Floransalılar da tekrarladılar. Ancak, daha önce de belirtildiği gibi, Ragusa'da bulunmadığı zamanlarda Venedik rektörünün resmi işlerde hiçbir gücü yoktu, en fazla dört hizmetkâr tutabilirdi, ancak kolluk kuvveti veya askerleri toplayamazdı. Genel olarak o kadar az saygı görüyordu ki bir zamanlar katedralde Sarak klanının bir asilzadesi tarafından silahlı saldırıya maruz kaldığında ve Ragusa Senatosuna şikâyet edince, hiçbir şey yapmayıp, sessizlikle karşıladılar. Bununla birlikte, bazı yazarlar, kendilerini zalimden kurtarmak için Raguzalılar tarafından davet edilen dört Venedik kadırgasının gelmesini temel alarak birçok masal oluşturdular. Bunların arasında, IX. Ennead'in V. kitabında Konstantinopolis Patrikliği tarafından seçilen Tomaso Morosini'nin, dört Venedik kadırgasını izleyerek konutuna Ragusa şehrine [Venediklilere] geri verdiğini yazan Sabellico da var. Bana öyle geliyor ki, bununla şu iki şeyi belirtmek istedi: Birincisi,

---

⁵⁷³ Venedik şehir devletinin atadığı şehir yöneticisini kast edilmektedir.

zamanında Ragusa Venedik'e tabii idi. Fakat o zamanlar bu hüküm tanınmamıştı. İkincisi, yine o tarihlerde yani 1208 yılı şehir o kadar zayıf ve korumasızdı ki dört kadırgayı görerek teslim oldu. Ancak Ragusa kuruluşundan beri özgürlüğünden taviz vermediği için ne birinci ne de ikinci olanak gerçeğe uygun düşmüyor. Venedik kadırgaları yaklaştığı zaman dört değil, 100 den bile fazla kadırga ile baş edecek kadar güçlüydü. Tıpkı 350 yıl önce Saracenlere (Kuzey Afrikakalı Müslümanlar) sert bir karşılık verdiği gibi. Ragusa'dan ayrılır Kenapulia da birkaç şehir ele geçirdiler ve Konstantinopolis imparatoru onlara karşı yüz savaş gemi gönderdi. Bununla birlikte, gönderilen gemilerin yeterli olmadığını görerek, (önceki sayfalarda Cedrenos'a atıfta bulunarak söylendiği gibi) Raguzalılardan yardım talebinde bulundu. O tarihlerde Sabellico'nun umduğu gibi, o kadar zayıf olsaydı, Konstantinopolis İmparatoru'nun onlardan herhangi bir şey istemeye mecbur olduğuna inanmak zor olurdu. Sabellico, hem belirtilen yerde hem de Ragusa'dan bahsettiği diğer birçok yerde, eğer bunu yazmışsa, dedikleri gibi, birinin gıybetini yapmak istemem ama gerçeğe karşı günah işliyor. Cesare Campana'nın söylediği gibi, (II, 15) 1594'te Raguzalıların, Osmanlı Amiralî Çikala'nın⁵⁷⁴ gelişinden ve cumhuriyetlerinin harab edilmesinden korktuklarından, kâfirler tarafından yönetilmektense Venedik'e boyun eğmeye hazır olduklarını söyleyerek, o zor zamanda yardım talebiyle Venedik'e elçi gönderdiler. Gerçekle çelişen o kadar şey yazıldı ki o sırada herhangi bir korku belirtisinin olmadığı Ragusa'da bulunanlar, güvenirlilikten tam emin olamıyorlar. Ancak daha büyük korku Venedik'in Signoria'sında vardı, Ragusa Cumhuriyeti, ne mektuplar ne de elçilikler aracılığıyla, ya da başka bir şekilde sadece onlara değil, aynı zamanda belirtilen durum içerisinde yardım isteyebileceği İspanyol kralı ya da Papa'ya da yardım çağrısında bulunmadı. Bunu sadece, en azından kendi

---

⁵⁷⁴ Cığalazade Yusuf Sinan Paşa.

çıklarları için yardım edeceklerinden emin olduğum Venedikten belirtilen şartlarda yardım istemeyeceklerinden ve Raguzalıların bahsi geçen filonun onlara saldırmayacaklarından değil, Adriyatik Denizi'ne girmeyi bile düşünmediğinden emin oldukları için söylüyorum. Her ne kadar Çikala'nın şehirlerine ve Uskoklara⁵⁷⁵ karşı gönderildiğine dair söylentiler doğru olsa da, onları (ayrıca Venedikliler, Sicilyalılar ve Napoli Krallığı'na tabii olanları) deniz kuvvetlerini hazır hale getirmeye zorladı. Campana, kusura bakmasın, ama Raguzalıların asla akıllarına gelmeyecek şeyi gerçekmiş gibi anlattı. Şehirleri farklı zamanlarda, savaşlarda veya ihtiyaçlarında onlara yardım eden birçok hükümdarlık ile ittifak içerisinde bulunarak hayatın çok farklı yönlerini gördüler. Vatandaşlarının kahramanlıklarının çoğu unutulsa da şunlar halen bilinir:1075 yılında, Raška ve Sırbistan kralı Bodin, Ragusa ile savaşa girdi. Ve üst üste yedi yıl boyunca kuşatma altında tuttu, kuşatılmış olanlar kendileri yüzünden savaşa girdikleri Bodin'in yeğenlerine verilen söze sadık kaldılar. O tarihlerde Raguzalılar şehirlerini genişletti. Apulia Dükü Robertus Guiscardus, İmparator Alexius Comnenus ve Venedikliler ile savaşa girdiğinde, Ragusa ve Dalmaçya'nın diğer bazı şehirleri Robert'in tarafında yer aldılar. Baltasar Spalitano'nun "Split'in Kökeni" nde yazdığı gibi, Raguzalılardan iki ve Splitlilerden bir tane kadirga aldı. Alexius'un filosu ve Venedikliler arasında Drach yakınlarında gerçekleşen savaşta, Raguzanın amiral gemisi İmparator Alexius ile kadirgası ile çatıştı. Baltasar Spalitano'nun yazdığına göre, Raguzalılar öylesine cesur ve inatla savaştılar ki düşman gemisini ele geçirdiler ve Ragusa askerlerinden biri yan tarafına ulaşıp, İmparatoru öldürmek istedi. Ama onu görüp önündeki kişinin İmparator olduğunu bağırarak kaptan tarafından durduruldu. Bir süre sonra Raguzalılar ve Narentliler arasında bir kara savaşı oldu. 1148'de Raška valisi Desa'nın kardeşi Miroslav'ın filosu,

---

⁵⁷⁵ Adriyatik kıyılarındaki düzensiz askerler kastedilmektedir.

şimdi Arnavutluk'ta Ragusa Körfezi'nin adını taşıyan Polis Koyu'nda yenildi. 1160'da Raguzalılar o zamanlar Bosna Banı olarak adlandırılan Kral Borić ile savaştılar ve Trebinje Savaşı'nda onu yendiler. 1253'te Acri Savaşı sırasında Cenevizlilere karşı Venedik gemisi Dog Rinieri'nin yardımına on gemi gönderdiler ve Konstantinopolis İmparatoru Michael Palaeologus ile yeni antlaşmalar yaptılar. Aragon kralı Pedro, Anjou'nun Napolitan kralı Carl ile savaşı sırasında, Raguzalılar Kral Petro'ya yardım ettiler ve Petro'nun oğlu Frederico'nun onlara birçok yararı dokundu. 1320'de imparator Andronicus'tan ve özellikle imparatorluk boyunca gümrüksüz ticaret yapma hakkı dâhil, birçok ayrıcalık ve çıkar elde ettiler. 1322'de Raguzalılar Branivoy'un oğulları Stagno, hükümdarı ve Vscochi di Dalmasio ile savaş açtılar ve 1338'de Macaristan Kralı Lajos ile antlaşma yaptılar. Bundan sonra Kosova prensi Vojinović ve sonra yeğeni Nikola Altomanović ile savaştılar. 1361'de Ragusa ve Kotor arasında her iki tarafa da büyük ölçüde insan kaybına mal olan bir savaş patlak verdi. Kısa bir süre sonra, Filonun başında Senato tarafından gönderilen Nikolo Caboga, Adriyatik Körfezi'ndeki ticaret gemilerini soyan Ludovicus'un başkomutanı Anjou Dükü Baltasar'ı yendi. Venedikliler ve Cenevizliler arasındaki savaş sırasında, Raguzalılar seferde Giorgi ailesini şanının yücelten cesareti gösteren Matteo di Giorgi'nin komutası altında Cenevizlilerin yardımına iki kadirga gönderdi. Giorgi ailesinde hakkı saklı olan Ragusa'da sahip olduğu ayrıcalıktan da anlaşılacağı üzere, Ceneviz ona asil ünvanı verdi. Anjou dükünün iki kadirgası Ragusa kıyılarını soyduklarında, Raguzalılar onları Julian Körfezi'nde yakaladı ve dokuz baron dâhil olmak üzere hepsini ele geçirdiler. VI. Charles, iki yüz bin dükün fidye sözü verdi, ancak Ragusa Senatosu onları fidye olmadan serbest bıraktı ve Marsilya'ya gönderdi. 1398-1399'da, Splitliler soylularını sürdürdü. Raguzalılar yardımlarına birkaç kadirga gönderdiler ve soyluların iktidarı tekrar ele geçirmesini sağladılar. 1404'te Bosnalı Kral Ostoja ile savaştılar. Altı yıl sonra, Andrei Vukovich

liderliğindeki Raguzalılar, Bosnalı kral Ostoja'ya yardım için Kotor'a doğru giden Napolitan kral Vladislav'ı Korçul'a yakınlarında yendiler. 1413'te, Split valisi Hrvoje'nin Vukčić'in garnizonunu Korçul'a, Hvar, Vis ve Braç adalarından kovdular. Üç veya dört yıl sonra Macaristan kralı ve hükümdarı Arosal Caualiere Sigismund adı geçen adaları ele geçirdiler. 1430'da-Canali için Raosau Paulouich ile bir savaş yürüttüler. 1444'te Doğu hükümdarları ittifak kurdular ve Osmanlıya karşı Varna'ya iki birlik gönderdiler. 1451'de Aziz Sava Dükü Stefan Kosača, Raguzalılara savaş açtı. Daha sonra, 1464'te, Raguzalılar, bahsedilen Osmanlılara karşı Papa II. Pius ile işbirliği yaptılar. II. Pius Venediklilerle savaşı sırasında, Raguzalılr Venedik tarafında yer alıp ve onlara iki kadırga tahlil gönderdiler. Venedikliler Ferrara Dükü ile savaştığında, Este soyu ile dostane ilişkileri sürdüren Raguzalılar Dük'e yardım etti. 1519'da Ragusa kıyılarını harap eden Rodos Şövalyesi Fra Ianazzo'ya karşı Andrea di Cerua'ya yardım için filolarını gönderdiler. Andrea onu Rodos'tan çıkardı mağlup etti ve ataların yanına gönderip öldürdü. 1539'da Türkler ve Venedikliler arasındaki savaş sırasında Raguzalılar koalisyona önemli destek sağladılar ve Preveze savaşında büyük cesaret göstererek kahramanca savaştılar. 1559 Cerbe Deniz Muharebesinde önemli sayıda Ragusa gemisi Katolik Kral'a yardım için yer aldı. 1566'da yılında Sultan Süleyman'ın 120 kadırgalık filosu Ragusa'ya yaklaştı. Türklerin (Barbarlar) provokasyonundan korkan Ragusa kuvvetleri tetikte bekliyordu. O sırada Ragusa Rektörü (şehrin yöneticisi) Pietro di Giacomo Luccari idi. 1590'da Türk padişahı Sultan Murad'ın sancak beyi Eynehan, sahte bahanelerle kendilerine ait Konavle Prensiğini ele geçirmeye çalışarak, Raguzalıların sınırlarına yaklaştı. Yanıt olarak büyük bir ordu toplayan Raguzalılar, deneyimli ve mantıklı senatörler Valentino Orsatovich Giorgio, Iunius Bernardo Cerua ve Nicola Sevastyanovich Menchetich'i ordu komutanlığına seçtiler. Bu seferi o kadar başarılı bir şekilde yürüttüler ki, Eynehanı topraklarından çıkarıp Ragusa şehrini tüm korkulardan kurtardılar. Geçmişte,

kuruluşundan hemen sonra Ragusa, tüm talihsizler için bir sığınılacak yer olarak hizmet etti ve Draç başpiskopusu Paolo Angelo, Marina Barlecia'nın kitabında dediği gibi, Roma hakkında söylenenler gibi, yani tüm ölümlülerin sığınağı ve vatanı oldu. Buna çok sayıda örnek verebiliriz, ancak okuyucuyu sıkmamak için kendimizi birkaç örnekle sınırlıyalım. Bildiğim kadarıyla, Dalmaçya kralı Prelimir'in oğlu Silvester vardı. Halkının öfkesinden kaçarak annesi ile birlikte gelip büyüdüğü Ragusa'ya sığındı. Olgunluğa ulaştıktan sonra Raguzalıların yardımıyla tahtını geri aldı ve Plinio'nun Elaphite, yani Giupana, Lopud (Isola di mezzo) ve Koločep (Calamota) olarak adlandırdığı üç adayı Raguzaya sattı. Daha sonra, 1075'te, akrabaları Kral Bodin'nin zulümden kaçan Branislav'un oğulları Ragusa'ya sığındı. 1161'de Nemanjić hanendani, kardeşleri, Ragusa'ya sığınan Prens Zeta Radostav'u iktidardan aldılar. Az sonra, 1310'da, o zamanlar prens olarak adlandırılan Bosnalı kral Stephan'ın ölümünden sonra oğulları yurtlarından kovuldu. Stephan adında en büyükleri annesi Isabella ile birlikte Ragusa'ya sığındı ve burada tüm Greko-Latin disiplinlerinde eğitim gördü ve Raguzalıların yardımıyla Bosna tahtını geri aldı. Bunun için 1333'te Raguzaya Ston ve Pelješac'ı sattı.⁵⁷⁶ 1359'da Bosnalı kral Tuartcus Dabish'in kardeşi birçok Bosnalı soylu ile birlikte Ragusa'ya kaçtı ve daha sonra Raguzalılar Dabish'i, kardeşini affetmesi için ikna etti.

Macaristan'ın imparatoru ve kralı Sigismund, Türk padişahı Beyazıd' a 1396 da Niğbolu yakınlarında yenildi ve kaçarak Ragusa'ya geldi. Ragusa rektörüne Macaristan kralı şövalyesi unvanını verdi. Raguzalılar, askeri işlerde tecrübeli ve etkili senatör Volzo Biadzhevich Bobalevich'in komutasında kendi kadırgaları ile Sebenicum'a götürdüler.

---

⁵⁷⁶ Ston, modern Dubrovnik şehrinin 54 km. kuzey-batısında Dalmaçya'ya uzanan Pelješac yarımadası üzerinde kurulu tarihi bir şehirdir. 1333 yılında Dubrovnik Cumhuriyeti, Pelješac yarımadasını Sırp İmparatoru Dušan'dan satın aldı. Dubrovnik halkı da Ston ve Mali Ston'da hem kasabaları hem de Pelješac yarımadasını savunan muhkem surlar inşa ettiler. Bu surlar, günümüzde hala ayakta olup, Çin Seddi'nden sonra dünyadaki en uzun ikinci savunma duvarı olarak nitelendirilmektedir.

Komutanın kahramanlık ve ihtiyatına hayran kalan Sigismund, kendisi ile Macaristan'a gelmesi için yalvardı, ancak o ileri yaşını öne sürerek reddetti.

1440'da Sırp Despot George Branković'i, Ragusa kampı Bar'dan Ragusa'ya kaçtı. Sultan Murad, önce vaatleri ve ardından tehditleri ile, Raguzalıları onu iade etmeleri için ikna etmesine rağmen, Ragusa Senatosu bunu reddetti ve daha sonra George Branković'i iktidarını geri alması için Macaristan'a gönderdi. 1451'de, babasından kaçan Stefan Kosachi'nin oğlu Vladislav, Ragusa'ya sığındı. Dört yıl sonra ise, Türkler tarafından sürgün edilmiş Magnesia Thomas Paleologos kendini Ragusa'da buldu. 1462'de Papa II. Pius tarafından sürülen Sigismund Malatesta Ragusa'ya sığındı. Türk birliklerini İtalya'ya getirmek için Doğu'ya gitmek isterken Raguzalılar tarafından durduruldu ve devletin başkomutanı seçildi. Türkler ertesi yıl Bosna krallığını ele geçirip işgal ettiklerinde, eski Bosna Kralı Tomas'ın karısı Katarina Kosača, Ragusa'ya kaçtı ve oradan Roma'ya taşındı. 1483 yılında Türk padişahı Beyazıd, sancak Beyi Gazi-Bek'in yardımıyla Stjepan Vukčić Kosača'nın oğulları Vladislav ve Vlatko'yu kovdu. İkisi Ragusa'ya sığındı ve Signoria'dan hatırı sayılır yardım aldı. 1512'de Florentine Gonfalonier Pietro Soderini Ragusa'ya kaçtı ve Papa II. Julius'un arkası kesilmeyen taleplerine rağmen Ragusa Senatosu tarafından iade edilmedi. Altı yıl sonra, Karadağ hükümdarı Ivan Crnojević, Türk padişahı Beyazıd tarafından öldürüldüğünde, kardeşi Yuraj, daha sonra amcası Stefan'nın da geldiği Raguzaya sığındı. Raguzalıların onları Türklere iade edeceğinden korkarak Ragusa'dan gizlice kaçmak istediler, ama başarılı olamadılar. Ancak daha sonra büyük bir sevinçle ayrılabilirler. Az bir zaman önce, 1570 yılında, Taht adı verilen bir Venedik kadırgası, onu takip eden Türk kaptan Caracosa'nın⁵⁷⁷ kadırgalarından Raguzalıların çabalarıyla kurtarıldı. Raguzalılar gemiyi limana çektiler Pietro Biccari'nin

---

⁵⁷⁷ Kılıç Ali Paşa olabileceği değerlendirilmektedir.

yazdığına göre, Ragusa Cumhuriyetini yerle bir etmekle tehdit eden Caracosa'yı büyük miktarda para sayesinde ikna edebildiler. Sonunda, 1575 yılında Türk padişahı [Türk] filosunun yenilgisinden sonra İspanyolların elinde kalan sancak beyi ve diğer soyluları esaretten kurtarmak istediğinde, diğer tarafta Milanlı Gabrio Cerbelone de dâhil olmak üzere, Goletta'nın ele geçirilmesi sırasında yakalanan altmış asil Hristiyanın elinden kurtarmak istedi. Taraflar antlaştı. (Güvenli sığınak) Ragusa'dan başka bu değerli işi rahat ve güvenli bir yerde gerçekleştirmenin mümkün olmadığını görerek belirlenen zamanda taraflar esir iadesi konusunda antlaştılar. Mahkûmlar, Büyük Konsey salonuna getirildi ve halkla ilişkilerde saygın ve deneyimli bir kişi olan Rektör Iunius Bobal'in huzurunda, özgürlüğe kavuştular ve onların her biri söz konusu kutsal senatoyu öve öve bitiremediler. Yukarıdakilere dayanarak, Ragusa'nın, kurtulmak için kendilerini tehlikeye atan talihsizler için her zaman bir sığınak olmasından herkes emin olabilir. Herhangi bir şehir için veya başka işlerde cesaret gösteren Raguzalılar, sahip oldukları yüksek karakteri bu vakıada bir kez daha gösterdiler. Hem geçmişte hem de günümüzde, askerlik veya edebiyatla ilgilenmeye başlamaz, (bu tür işler şehirlere daha çok ün kazandırır) bu konuda inanılmaz başarılar elde ettiklerini görmek zor değildir. Ünlü birkaç Raguzalı başkomutandan bahsedeceğim. 887'de Venedik filosunun en son yenildiği ve Dog Pietro Candiano öldürüldüğü zaman Narent filosunun bir kısmını yöneten büyük üne sahip Vita Bobal idi. Sırf yerinde ve zamanında hareket ederek Narentlilerin görkemli bir zafer kazanması sağladı. Sonra Michel ve Nikola Bobal geliyor. Birincisi 1160'da, o zamanlar Bosna Ban'ı olarak bilinen Kral Borić'i, Trebinje Savaşı'nda yendi ve vatanını birçok baskıdan kurtardı. İkincisi Raška hâkimi Nemanjić'i yendi. Onlardan sonra Ragusa Senatosu'nun emriyle, Hrvoj valisinin Hvar, Braç, Korçula ve Vis adalarında tuttuğu birkaç kadırgadan oluşan garnizonu yöneten Marin di Resti vardı. Onlardan sonra Matvey ve Marin George ün kazandı. Matvey-Cenevizliler ve Venedikliler arasındaki savaşta,

Marin ise, yukarıda bahsedilen Matvey ile birlikte Anjou Dükünün korsanlara karşı yürüttüğü seferde yer alarak ün kazandı. Matvey ve Ivan Lukarevich de isimlerini ölümsüzleştirdiler ve anavatanları için en büyük zaferi kazandılar. İmparator ve Macaristan Kralı Sigismund, olağanüstü askeri değerleri nedeniyle Matvey'i Dalmaçya ve Hırvatistan'ın Ban'ı olarak atadı. Bonfini'nin, IV. Kitabının III. dekadında yazdığına göre, Tinense Piskoposu, Voieuada'nın oğlu Heinricus Marcellinus'u ve Vladislav Palocio krallığın en önemli soyluları ile birlikte Macar soyluları tarafından Kazimir'in kardeşi Polonyalı kral Vladislav'a Macaristanda eşlik etmeye gönderildiler.

Matvey'in kardeşi İvan Vrana başı seçildi, Biograd'ın Türklerden savunulmasına önderlik ederek adını ölümsüzleştirdi. Bosna kralı Stephen Ostoja ile Raguzalıların savaşı sırasında Senato tarafından düşmana zarar vermesi için beş kadırganın başında gönderilen çevresi ile birlikte Narents pazarını yakarak intikamlarını alan Voltso Biadzhevich Bobali'yi de söylemeden edemeyiz. Sonunda bugün, Fransız krallığında yerel kralların hizmetinde otuz altı yıl geçiren amcam Simon Flori, kendisi ve vatani için ün kazandı. Askeri işlerde o kadar başarılıydı ki Alanson Dükü onu hep yanında tutuyordu ve Fransız kralları Heinricus ve kardeşi Carlo ona önemli sayıda onur ödülü verdi. Ünlü şair Didak Pierre, eserlerinden birinde onun hakkında şunları yazar:

Et miles intrepidus, e dux inuictus in armis

Venit ab antiqua Florius İlliria,

İllius egregiam virtutem, fortia facta

Experta est duris Gallia temporibus.

Savaşta korkusuz, muzaffer bir lider

Florius, Antik İllirya'dan

Ve Gallia, sert zamanlarda

Onun cesaretinden destek buldu.

Raguza'da her zaman bilimsel başarıları ile de ünlenenler oldu. Bunların arasında, Munster'in Basilius hakkında yazarken, kendisi için aşağıdakileri söylediği, tüm bilimlerde uzman olan Cardinal Gioanni Teologus da var. Basilius'ta meşhur vasiyetinde bize şu anda elimizde olan tüm el yazısı Yunanca kitapların adını yazan Basilius'ta Raguza'lı Theologus Cardinal Gioanni'nin mezarı var. Mükemmel şair Elia Ceruino, Sabellico tarafından (X Ennead, 8. kitabından bahsedilen hatip) Gianni Gozzio da orada yaşadı. Çok bilgili bir âlim Giorgio Benigno, teolojik eserlerinin birçoğunu yayınladı. Mükemmel Latin şair Giacomo di Bona Mesih'in hayatı hakkında harika bir şiir yazdı. Matvey Bobal, paha biçilemeyecek kadar nadir bir yeteneğe sahip-diğer bilimlerdeki derin bilgisine ek olarak, Yunan dili hakkında nadir bir uzmandı. Yunanca bileninin takdir edeceği zarif stilde Aziz Basilius'un tüm eserlerini Latince'ye çevirdi. Bu çeviri şimdi Raguza yakınındaki Aziz Benedictine Manastırı kütüphanesinde saklanmaktadır. Bahsedilen Bobal ailesinden Savin Glukhoy, İtalyanca ve büyük ölçüde Slavca yazan mükemmel bir şair, eserlerinin birçoğunu İtalyanca yayınladı. Bir din adamı olan Dominik Clement Ranina, uzmanlar tarafından övgüyle karşılanan birkaç açıklayıcı diyalog yayınladı. Aynı soydan gelen ve halen hayatta olan Aziz Stephen şövalyesi Dominik Ranina'nın İtalyanca şiirleri Slavca yazdıklarından az değildi. Yüksek bir eğitime sahip Nicola Vitović Gozi, [asil] Latince ve Tuscan lehçesinin sokak ağzı ile yazılmış bir dizi eser yazdı ve yayınladı.

Raguza'da yaşamış meşhur bilginlerden bahsetmek çok fazla zaman alacağından, burada okuyucuyu isimlerle bunaltmayı kesiyorum. Raguza bölgesi (genel görüşe göre) , yaklaşık yüz otuz beş mil uzunluğunda dar bir şerit şeklinde uzanır ve diğer yerlerin yanı

sıra önemli Ston şehrini de içerir. Yakın bölgede Raguzalılara ait Lastovo (Lagusta) , Mljet (Meleda) , Šipán (Giupana) , Lopud (İsola de mezzo) ve Koločep (Calamota) gibi az çok önemli adalar yer alır. Lastovo (Lagusta) Adası Raguzalılara yaklaşık yüz mil uzaklıktadır ve çevresi yaklaşık elli mildir. Ada, dünyanın tüm meyveleri, yani şarap, yağ, tahıl ve her türlü meyve ile doludur. Şiddetli ve güçlü erkekler ve aynı derecede güçlü ve çalışkan kadınlar orada yaşarlar.

Raguzalılar, adaları daha sonra Rasiyani'nin kralı olan ve Crapalo takma adını alan Zupan Stefan'dan satın aldılar. Daha sonra biyografisinde bahsedileceği üzere, Raguzalılar onunla yakın ilişkilerini hep sürdürdüler. Bu nedenle Lastova⁵⁷⁸ (Lagusta) halkı 1308'e kadar Raguzalılara tabii idi. Belirtilen yılda, kralı Stefan'ın babası I. Uroš, Raška kralı olduğu zaman, bu krallığın bazı soyluları, kralın önünde Raguzalıları, Raška krallığına ait bir adayı yasadışı olarak satın almak ile suçladılar. Bu nedenle adayı mülkiyetine alma hedefinde olan Uroš, adayı kendisine iade etmeleri için Raguzalılara derhal bir mektup gönderdi. Raguzalılar bir önceki yasal hükümdar Stefan (Crapola) dan kanuni şekilde adayı satın aldıklarını belirtip yasalara uygun şekilde adaya sahip olduklarını söyleyerek bu talebi reddettiler. Raguzalıların cevabı Uroš'u çileden çıkardı ve adalıları gizlice isyan etmeye teşvik etti ve onlara herhangi bir düşmandan korunmanın yanı sıra vergi ve diğer yasal vazifelerden muaf olma sözü verdi. Adalılar, çok düşünmeden, Rasiyani'nin önerilerini kabul ettiler ve Raguzalıları reddettiler. Bunu öğrenen Raguzalılar adayı geri almak için filo donatmaya ve asker toplamaya başladılar. Bunu duyan Uroš, ülkelerini mahvetmekle tehdit ederek bu hazırlıktan vazgeçmelerini söyledi. Kötünün iyisini seçen Raguzalılar hiçbirşey yapmamaya karar verdiler. Ancak kısa bir süre sonra kral ile bir ittifak kurdular ve

---

⁵⁷⁸ Pelješac yarımadası açıklarında yer alan bir ada üzerine kurulu şehirdir.

Uroş, ada sakinlerinin Ragusa Senatosu'nun gözetimine alınması uyarınca ada üzerindeki tüm haklarından vazgeçti. Raşkalılar tarafından aldatılan adalılar, ortak bir kararla Ragusa'ya elçiler gönderip, sadık ve itaatkar halk olarak sayılmayı, her zaman Ragusa Cumhuriyetine karşı bu şekilde davranacaklarını vaaat ederek istemeden yaptıkları hatalarına karşın kendilerini affetmelerini istediler. İkincisi, yukarıda bahsedilen adalı elçi nezaketle kabul edildi ve sadece eski ayrıcalıkları teyit etmekle kalmadı, aynı zamanda bazılarını da genişletildi.

Eski zamanlarda Melita veya Melligene olarak adlandırılan Mljet adası, yaklaşık otuz mil uzunluğunda ve çevresi altmış mildir. Ragusa'dan yaklaşık otuz mil uzaklıktadır. Zamanında bu ada, Appianus “Illyria'daki Olaylar” da anlattığı gibi, Caesar Augustus tarafından büyük zorluklarla fethedildi. Adalılar yağma yaptığı için tüm sakalsız gençlerin idam edilmesini ve geri kalanın köle olarak satılmasını emretti. Bu adada özellikle kırmızı ve çok güçlü bir sürü şarap üretiliyor, ancak yeterince tahıl yetişmiyor. Adanın güney tarafında deniz suyundan bir göl var. Uzunluğu yaklaşık iki mil, genişliği bir milden biraz daha az ve çevresi yedi mildir. Deniz suyunun girdiği bir boğaz var, ancak o kadar dar ki küçük tekneler bile göle zorlukla girebiliyor. Sakinleri bu boğazı büyük zincirlerle kapatmış olsalardı, küçük tekneler için bile geçemezdi. Bu güzel göl, her tarafta çam ağaçları, meşeler ve suya çok yakın diğer ağaçlar ile çevrilidir. Sadece kıyı boyunca yürüyen insanlar için yaz aylarında gölge vermekle kalmaz, aynı zamanda suya değen yeşil dallarında midyeler yaşar. Yukarıda adı geçen gölde, özellikle çipura, bayağı levrek ve tatlı su levreği olmak üzere her türlü deniz yumuşakçaları ve çok sayıda diğer balık bulunur. Ve yukarıda belirtilen balıklar diğer yerlerde yakalananlardan daha büyüktür. Bahsedilen gölün koylarından birinde, bir kayalık üzerinde bir Benedict cemaatinin ana manastırlarından Melitense Manastırı bulunur. Ben orda manastırda keşiş oldum. Cemaatin üyeleri arasında neredeyse her

zaman kutsallık için bir ödül olarak kazanılan kehanet ruhuna ek olarak, Kutsal Yazılar'ın derin bir bilgini olan Don Macore Bobali de dâhil olmak üzere, çok sayıda yüksek eğitilmiş kişi yer alırdı. Ardından İbrani, Yunan ve Latin dilleri uzmanı Ragusa Başpiskoposu seçilen Chrysostom Calvino görev aldı. Ston Piskoposu Basilius di Gradi, şu anda adı geçen cemaatin başrahip ve başpiskopos Don Baptista Georgius, Don Benedictus Mezzio ve Don Cornelius Francis, her ikisinde yüksek bir eğitime sahipler ve çok dil biliyorlar. Slavca yazan mükemmel bir şair Don Mauro Vetric, Ragusa'nın Latin yıllıkları ve başpiskoposlarının biyografileri üzerine yazarı Don Eusebius Caboga,⁵⁷⁹ yaşamı sırasında çalışmalarını yayınlamayıp, yukarıda bahsedildiği üzere daha önce Mljet Cemaatinin bir keşişi ve şimdi Ston başpiskoposu olan Monsignor Chrysostomus Ranine'ye bıraktı. Foklar bazen belirtilen göle girip ve balık sürüsüne büyük zarar verir. Denize dönmek istediklerinde, geçmeleri gereken boğaza, büyük ağlar koyan balıkçılara karşı umutsuzca direnirler. Bu arada, gölde iken herhangi bir korku duymadan kıyıya gidip söylenen her şeyi anladıklarını belirli hareketler sergileyerek belirtiyorlar. Kendim böyle bir şeyi hiç görmediğim için, fokların, insanı anlayabileceğine inanmadım. Ancak İtalya'da, Pesaro'da iken, kendi deneyimimle bunun gerçekten böyle olduğuna ikna oldum. 1599'da, deniz buzağları olarak da adlandırılan söz konusu foklardan biri Gaeta yakınlarında yakalandı ve birkaç ay boyunca İtalya'nın birçok kentine saman döşenmiş büyük bir kutuyla nakledildi. Halka göstermek istediklerinde, gece boyunca kilitlendiği kutudan çıkardılar ve su dolu büyük bir küvete koydular. Sonra onu Martin diye çağırarak sudan çıkardılar ve yerde süründü, kıvrandı ve komut üzerine sırtı ve karnı üzerine döndü. Sonra bir tarafa, sonra diğer tarafa döndü. Bir el vermesi istendiğinde, kaz pençesine

---

⁵⁷⁹ Raguzalı tarihçi Cerva Tubero'nun halefi olup Ragusa'nın yönetici soylu ailelerinden Kaboga (Kabuzić in Croatian, Caboga in Italian) ailesine mensup tarihçidir.

benzer şekildeki ön ayaklarından birini öne doğru uzattı. Aç olup olmadığını sorduklarında, hemen ağzını açtı ve dişlerini vurarak, gözlerini sahibinden ayırmadan aç olduğunu kendi hareketleri ifade etti. Sahibi elindeki bir sopayla vurmak istiyormuş gibi davrandığında, hemen kızgın bir adam gibi bağırdı ve sahibini ısırarak istiyormuş gibi yapardı. çıkardıkları yere geri dönmesi emredildiğinde, küvete yöneldi ve bir yılan gibi, yükselerek kendini suya atardı. Tek kelimeyle, bir tür fokun kendisine söylenenleri nasıl anladığını ve tüm komutları yerine getirdiği görmek için harika bir gösteriydi. Pesaro'da gördüğüm fok, bazen Mljet Gölü'nde yakalananlardan çok daha küçüktü. Bahsedilen gölün yakınında, deniz kıyısında bulunan Saray Limanı olarak adlandırılan görülmeye değer bir yerde, bir zamanlar İmparator Severus tarafından sürgün edilen Kilikyalı Agesilaus tarafından inşa edilen saray kalıntıları hala görülebilir.

İmparator, Pescennius'u yendikten sonra Kilikya'dan geçtiğinde, söz konusu ülkenin tüm yöneticileri, Agesilaus, hariç onunla görüşmeye geldi. Bu nedenle, O, Mljet'e sürgüne gönderildi ve burada Severus'dan sonra imparator olan Antonius zamanına kadar burada kaldı. Babasıyla sürgünde olan Agesilaus'un oğlu Oppian, harika eserinde balık avı için harika bir inceleme yazdı ve babasının anavatanına dönmesi için izin aldığı Antonius'a sundu. Agesilaus'un Kilikya'ya dönmesinden kısa bir süre sonra sarayı Müslümanlar tarafından yıkıldı. Zamanla, ada Hum prensliği yöneticileri tarafından yönetildi ve 1151'de vali Raska Des, onu yukarıda belirtilen manastırın keşişlerine verdi ve Signoria Ragusa'nın özel himayesine devretti. Şimdi söz konusu adanın isterse manastır keşişi olsun yerlisi yok. Adalılar, haklı bir sebepleri olmadan (Bağımsız insan her zaman rahatsızlık çıkarır) birden fazla kez efendilerine isyan ettiler ve onlara bayağı zararları dokundu. Mljet'de gördüğüm iki şeyden bahsetmek istiyorum. İlk olarak, tüm yerel sakinler ıslıkla iletişim kurar ve belirli bir

mesafeden birbirlerini anlamalarının konuşarak anlaşılardan kalır yanı yok. İkinci bir şey beni çok şaşırttı. 1410'da adadaki Babinopol bir çiftliğinde bir kadının Shurmal adında çok sevdiği tek bir oğlu vardı. Büyüyen evlat evlenip anasından ayrıldı. Bir gece vakti anasının evine gelip, anası girmesin diye kapıyı kilitledi. Zavallı yaşlı kadın eve girmesine izin vermesi için yalvarmaya başladı. Fırtınanın da yaklaştığını görerek daha da içten yalvarmaya devam etti. Ancak, kadının sözleri nafile, taş kalpli oğul anasına acımadı. Bunu fark ederek, beddua etmenin yanında: “Beni evime almadığın gibi ne toprak ne de deniz senin kemiklerini kabul etmesin dedi. ” Sonra ne olduğunu tahmin edebildiniz mi? Acımasız oğul ölüp, St. Pankratia Kilisesi'nin önüne gömüldüğünde, toprak onu kabul etmediğinden ertesi sabah mezarın dışında bulundu. Bu olay iki boyunca tekrar etti. Sonra sakın denize bırakıldı, lanetli beden suya düşer düşmez sakın deniz birde dalgalanmaya başladı ve kemikleri taşla birleştiği kayalara fırlattı. Ancak balta ile bile kemikleri kayalıktan ayırabilmek mümkün değildir. Ben de birkaç kez denedim.

Şipan (Giupana) Adası Batı'dan Doğu'ya takriben dört mil uzanıyor, çevresi ise yaklaşık on mildir. Bazıları adayı, bizzat Plinius'un Siparis diye adlandırdığını düşünüyor. Hem görülmeye değer güzelliği, hem de üretilen şarapların bolluğu açısından Ragusa Senatosu'na ait en görkemli adalardan biridir.

Diğer iki ada Koločep (Calamota) ve Şipan (Giupana) arasında yer aldığı için orta adaya Lopud (İsola di mezzo) denir.⁵⁸⁰ Çevresi yaklaşık on mildir. Adanın havası harikadır ve (tuzlu su arasında nadir olan) bol miktarda tatlı su bulunur. Adanın en güzel yeri bahçelerin, sarayların ve limanın yer aldığı batı kısmıdır. Ancak, adanın her yerinde

---

⁵⁸⁰ Dubrovnik'in kuzey batısında, Dalmaçya kıyılarına paralel olarak sıra halinde Koločep, Lopud ve Şipan adaları yer almaktadır.

binaların, güzel bahçelerin ve üzüm bağlarının bulunduğu tepelerle karşılaşmak mümkündür. 1538 yılında, Casa Grimani ailesinden bir soylu, Aquilei Patriarch'ın komutası altındaki Papa III. Paul'un on iki kadırgası dostça karşılandı, ancak kadırgalardaki insanlar tarafından acımasızca yağmalandı. Koloçep (Calamota) Adası, boyut olarak Lopud'dan (Isola di mezzo) küçüktür. Daha az verimli ve az nüfusludur ama iyi şarap üretilir.

Bahsedilen üç adanın sakinleri geçimlerini esas olarak gemi mürettebı olarak kazanırlar. Bu nedenle, genellikle çok az erkek ancak çok sayıda güzel ve saygın kadın vardır. Erkekler genellikle denize açıldıklarından on yıl ya da daha fazla bir süre boyunca onları yalnız bırakırlar. Ancak kadınlar gece gündüz çalışarak kendi elleri ile rızıklarını kazanırlar, nadir terbiyeleri ile ünlüdürler.

Bahsedilen üç ada da, şimdi İtalya ve İspanya'nın denizlerinde yüzen büyük gemiler için başlangıç noktasıdır. birçok kalyon ve küçük gemiyi saymasak bile Ragusa'nın yüzden fazla büyük gemisi vardır. Çoğu erkeğin bu gemilerde çalışmaları nedeniyle, Raguzalılar artık beş veya altı binden fazla kara birliği oluşturamıyorlar. Buna rağmen, tüm gemileri hesaba katınca, şu anda Akdeniz'de mevcut en güçlü filolardan birini oluşturmaktadır. Sözü edilen güç, hem gemilerin büyüklüğü hem de onlara yerleştirilen topların çokluğu ve daha büyük ölçüde Türklere ve diğer korsanlara karşı mücadelede defalarca cesaretle savaşan denizcileri tarafından beslenmektedir. Korsanların saldırısına uğradıklarında öyle şiddetli savaşıyorlar ki onlardan biri sağ kalsa bile gemilerini ele geçirmek mümkün değil. Muharebe sırasında düşmanlarını öldürmeden ölmeyen Raguzalılar, Raguzalı olduklarını birbirlerine hatırlatarak düşman üzerine öfkeli arslanlar gibi atlarlar.

Burada buna örnek vermeye kalkmayacağım, çünkü neredeyse herkes tarafından biliniyor, burada Raguzalı tarihi hakkındaki anlatımımı bitireceğim. Meraklı bir okuyucu yakında yayınlanacağını düşündüğüm Raguzalı soylu Yakov Petrovich Lukareviç'in kroniklerinde başarı ve zaferlerini okuyabilir...

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

IL REGNO DEGLI SLAVI'NİN TAHLİLİ

Orbini, kitabı yazma hedefini açıklarken, bir bakıma sonucu baştan belli etmişti. Orbini'nin amacı, Slavların coğrafyalarını ve geçmişlerini izah etmekten çok, azami sayıda kaynağa atıfta bulunmak suretiyle, Slavların Avrupa ve Dünya tarihindeki yerinin belirlenmesi ve Slav adının ve imajının iyileştirilmesiydi.

Orbini, Slav dünyasını filolojik ve coğrafi yakınlık üzerinden inşa etmeye çalışmıştır. Söz (слово Slovo) ve Slav kelimelerini filolojik olarak bağdaştırmaktan çok, görkem, zafer, şan şöhret anlamlarına gelen (слава Slava) Slav adını kaynaştırarak, köle anlamlarına gelen Slave kelimesi ile Slav adını küçümseyici şekilde benzeştiren küçümseyici yaklaşımın bir bakıma üstesinden gelmeye çalışmıştır. Özellikle, Tubero ve Pribojeviç'ten esinlenerek dil yakınlığının etnik kökenlerin belirlenmesinde temel faktör olduğunu esas alarak etnisitenin dilbilimsel boyutunu eserinde önemli bir argüman olarak kullanmaya çalışmıştır.

Deniseviç ise, Orbini'nin eserini, Vatikan'ın, Karşı Reform hareketi çerçevesinde bütün Slavları Katolik inancı altında birleştirme politikaları sonucu Slav halkları arasında artan ulusal bilincin en önemli kaynakları arasında görmekte ve Slavların tarihi üzerine yazılmış bir genel eser olduğunu belirtmektedir. Orbini'nin Slav kelimesinin doğrudan Slava (glory) geldiğini söyleyerek askeri zaferi kazanan birçok kavmi bu sayede Slav saydığını bildirmektedir. Deniseviç, Orbini ve eseri konusunda Arturo Cronia'nın görüşlerini paylaşırken, diğer yandan ise Giovanna Brogi Bercoff'un Orbini'nin eserini

kendileri gibi görmek yerine Almanya ve Dođru Avrupa coğrafyasında artan etnik bağımsızlık dűşüncesi ve ulusal büyük iddia etme arzusu sonucu, antik zamanlarda, söz konusu topraklarda sadece “barbar” halklar olduğunu belirten yazarlar ile girişilmiş bir nev-i şahsına münhasır bir mücadele çerçevesine yerleştirdiğini söylemektedir. Orbini’nin çalışmasını, Slav tarihine yönelik İtalyan dilindeki ilk eserler arasında sayar.⁵⁸¹

Kunčević, Orbini’nin yaşadığı coğrafyadaki sosyo-ekonomik ve dűşünsel ortamın Orbini’nin eserinin yazılış amacı ve içeriğini önemli ölçüde etkilediğini vurgulamaktadır. Yazarın yaşadığı Ragusa (Dubrovnik) şehirindeki siyasi ortam ve sosyo-ekonomik yapı incelendiğinde yönetici kesimin (Patriciate) mutlak siyasi hâkimiyeti, aynı zamanda bu kesimi dűşünsel olarak da hâkim bir konuma oturtmuştur. Bu noktada, toplum hakkında söylemler üreten bireylere ve gruplara bakıldığında, bu kişilerin ya yönetici elit kesime veya yerleşik düzeni destekleyen, şehirin ikincil seçkinleri (popolani) kesimine mensup olduğu, bir üçüncü grubun ise aristokrat çevresi ile bağlantılı ve onların mali desteğiyle faaliyetlerini yürüten kişiler olduğu belirtilmektedir. Üçüncü gruptakilerden şansölyeler veya öğretmenler gibi bir kısmı devletten maař alırken, bir kısmının ise bireysel olarak soylu kiři veya gruplar tarafından (Orbini gibi) desteklenmekteydi. Orbini de dâhil olmak üzere, yazarlar tarafından, kültürel üretim sürecinde mali olarak destek verenlerin siyasi alandaki öncelikleri ve beklentilerinin de dikkate alınmasının kaçınılmaz olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.⁵⁸²

Orbini’nin Slavların kökenine ilişkin ortaya koyduğu görüşler, Ortaçağ ve Rönesans tarihçiliğinin genel karakteristiğini yansıtmaktadır. Geçmişteki erdemlerin de

---

⁵⁸¹ К. Н. Денисевич Книга Мауро Орбини «Regno degli slavi hoggi corrottamente detti schiavoni» и начало италязычной славистики, Проблемы италянистики, РГГУ, москва, 2006, s. 102, 114.

⁵⁸² Lovro Kunčević, ‘The Myth of Ragusa: Discourses on Civic Identity in an Adriatic City-State (1350-1600)’, Central European University, 2012, s. 17, 28.

insan doğasıyla beraber atalardan miras kaldığına dair genel inanç, kralların ve soyluların iktidarının devam etmesi ve bunun meşruiyeti bakımından önemli bir gerekçe oluşturması kökeni epistemolojik ve politik olarak önemli kılıyordu. Rönesans döneminde Avrupa halkları, krallıkları ve şehirlerinin tarihiyle ilgili çalışmalarda köken anlatılarına fazlaca yer verilmesinin nedeninin bu inanç olduğu değerlendirilmektedir.⁵⁸³ Dolayısıyla, Orbini'nin, Vatikan ve Ragusa'da, kökü Antik Roma'ya dayanan İtalyan soyluları karşısında, korsanlık ve ticaretle zenginleşmiş olsa da kökeninin ne olduğu hakkında yeterli bilgisi olmayan Slavlar için ihtiyaç duyulan tarihin üretimine odaklandığı görülmektedir. Orbini'nin eseri, kronolojik bir tarih anlatımı çabasından daha çok Slav kimliğinin soylu bir içeriğe büründürülmesine yönelik bir arayışın ürünüdür.

Ayrıca, Orbini'nin yaşadığı bölgede, o çağda Avrupa siyasi konjonktüründe çok belirgin bir ağırlığı olan Osmanlı İmparatorluğuna karşı genel duruşun, *Il Regni degli Slavi*'nin ortaya çıkışında ve buradaki görüşlerinin şekillenmesinde göz ardı edilmemesi gereken bir faktör olduğu düşünülmektedir. Kilise eğitimi almış bir din görevlisi için, Katolik dünyasının liderliğini ve dönemin devletlerarası Haçlı ittifakının organize eden Vatikan'daki genel anlayıştan ve deniz ticareti ve korsanlığa dayalı ekonomik yapısıyla Osmanlı tehdidini yakından hisseden Ragusa şehir devleti sakinlerinin endişelerinden etkilenmemiş olması düşünülemez. Nitekim, Nedeljkovic; Osmanlı'nın Balkanlardaki varlığına karşı, Orbini'nin çalışmasının, Slav gruplarını siyasi sahneye çıkarmak için bir siyasi stratejinin parçası olduğunu ve etnik bir Slav bilinci ve kolektif bir öz kimlik yaratma amacını taşıdığını belirtmektedir.⁵⁸⁴ Dolayısıyla, “kâfir düşman” Türklerle mücadelede başarılı olunabileceğine ve bu potansiyelin var olduğuna dair inancın

---

⁵⁸³ L. Kunčević, a.g.e., s. 20.

⁵⁸⁴ Olga Nedeljkovic, Slavic origins and ethnicities as a renaissance myth in Mauro Orbini's kingdom of the Slavs and Vinko pribojević's on the origin and glory of the slavs, **The International Journal of Literary Humanities**, Vol. 11, 2014, s. 1-16.

oluşturulması, tarihte, en ihtişamlı dönemlerinde Roma'ya, Bizans'a diz çöktüren İliryahlıların/Slavların antik dönemlerden beri doğasında var olan gücün açığa çıkarılması ve tarihi köklere ve asalete sahip olduğunu ortaya konulmasına ilişkin bu çabanın, tek temel amaç olmasa bile, önemli bir boyutunu teşkil ettiği değerlendirilmektedir.⁵⁸⁵

Marek Příklad, ilk kez Pribojević tarafından dile getirilen Slavların birliği düşüncesini, Orbini'nin, bir tarih konseptine yerleştirdiğini belirtmektedir. Orbini, birçok halkın askeri cesaret ve sayısız zaferi ancak Slav olmak sayesinde elde ettikleri düşüncesinde olduğunu söyler. Příklad'ya göre, Orbini, bu fikir sayesinde, o dönemde Slav halklarının yaşadığı coğrafyada, önceki çağlarda yaşayan halkları Slav sayabilmiş ve tarihte sürekliliğe sahip bir Slav halkı olduğunu iddia edebilmiştir. Yine, Příklad'ya göre, Orbini', dil benzerliğini aynı ırka mensub olmak şeklinde izah etmek suretiyle Slavik halklarını kendi Slav halkına dâhil etmiştir. Diğer yandan ise Aziz Jerome'u takip ederek İtir ve Trak kabilelerini Eski Ahit geleneği çerçevesinde (Hz) Nuh-Yafes soyu inancı ile Slavlara bağladığını söylemektedir.⁵⁸⁶

Yordan Tabov ise Orbini'nin İskandinya ve Ostrogot ve Vizigotlar konusunda Olaus Magnus ve Wolfgang Lazius'dan etkilendiğini belirtmektedir.⁵⁸⁷

Alimov, Dalmaçya tarih yazımında Gotların tarihini esas alan yaklaşımın kurucularından biri, Slavlar ile Gotlarla arasında bağlantı kurma fikrinin sahibi ve Slavları yiğit bir fatih ve hâkim bir halk olarak yüceltmeyi başaran bir tarihçi olarak

---

⁵⁸⁵ "Kafir düşman Türk" imgesinin tarihi için bakınız. Bozidar Jezernik, **Hayallerdeki "Türk"**. Çev. Ali Özdamar, Kitap Yayınevi, 2012. Bozidar Jezernik, **Vahşi Avrupa**, Çev. Naşım Koç, Küre Yayınları, 2006

⁵⁸⁶ Marek Příklad, Начало хорватского славизма (Винко Прибоевич, Мавро Орбини) . In Marvan, Jiří (ed.) **Balto-Slavicum Pragense, Acta Slavica et Baltica**. Volumen VII. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Filozofická fakulta, 2007. s. 145, 170.

⁵⁸⁷ Йордан Табов, **Легенды о происхождении славян, Цивилизация знаний: проблемы и смыслы образования, Четырнадцатую Международную научную конференцию**, часть II, РосНОУ, москва, 2013, s. 8,9.

gördüğü Orbini'nin, Got kavimlerini Slav, daha doğrusu Slavları, Gotların atası saymakla Slav ismini yücelttiği düşüncesindedir.⁵⁸⁸

Lomonosov ise, Orbini'nin Pribojević'in görüşünü (hem Dalmaçyalı, hem İilir, hem de Slav olmak) devam ettirerek antik İilir kavimlerini Slav olarak gördüğünü söylemektedir.⁵⁸⁹

Kikeşev, Orbini'nin 300 den fazla eseri titizlikle inceleyip, içlerinde Slavlarla ilgili bilgiler aramasını Slav tarihi adına takdir etmekte, Orbini'nin alıntı yaptığı Geremia Russo ve Carlo Vagriese'nin Rus tarih yazımında göz ardı edildiğini ifade etmektedir. Ayrıca, Orbini'nin (halkın kökeni ve anayurdu, kahramanlıkları, yönetici hanedanlıklar) klasik kronik modeli üzerinde yazdığı düşüncesindedir.⁵⁹⁰

Kaynak listesinden anlaşılacağı üzere Mauro Orbini'nin hangi kavimlerin Slav olup olmadığını bilecek kadar bilgiye sahip olduğunu düşünülmektedir. Bu durum göz önünde bulundurarak Mauro Orbini için, Slav ifadesinin, doğrudan bir kavmin adı değil, yüceltilmiş bir üst kimlik olduğunu ifade etmek istiyoruz. Mauro Orbini için, Slav olarak bahsettiği kavimlerin gerçekte Slav olup olmadıkları durumundan çok şan-şöhret, ün ve zafere sahip olarak potansiyel olarak Slav olabilme durumu önemlidir. Orbini'nin eserinin döneminin siyasi ve zihin dünyası çerçevesinde ele alınması gerektiği düşünülmektedir. Orbini'nin eserinin klasik kronik üslubunda yazılmış bir çalışmadan çok, filolojik ve mitolojik yönü ağır basan bir kitap olarak değerlendirilmektedir.

---

⁵⁸⁸ Denis E. Alimov, Gothicism in Croatia: From the Middle Ages to Modern Time, **Science Journal of Volgograd State University, History Area Studies**. 2017, Vol. 22 Issue 2, s. 25-34.

⁵⁸⁹ Матвей Юрьевич Ломоносов, ИЛЛИРИЙСКИЙ МИФ В ИНТЕРПРЕТАЦИИ СЛАВЯНСКИХ ИНТЕЛЛЕКТУАЛОВ ЗАПАДНЫХ БАЛКАН (XV-XXI ВВ.), **Вестник славянских культур**, volume 4, Москва, 2011 ,s. 44-55.

⁵⁹⁰ Н. И. Кикешев , авт. введения О. А. Платонов, **Институт русской цивилизации** , Москва, 2014 , s. 174-186.

Mauro Orbini, şan-şöhret, görkem-ün anlamlarına gelen слава (Slava) kelimesinden yola çıkarak, tarihte, zafer kazanmış, şan-şöhret sahibi kişi ve toplulukları Slav olarak saymıştır. Orbini'nin hangi kavimlerin Slav olup olmadığını bilecek kadar bilgiye sahip olduğunu düşünülmektedir. Bu durum, zikrettiği kaynakların listesinden anlaşılabilir. Anlaşılabildiği kadarıyla, Orbini için, Slav, doğrudan bir kavmin adı değil, yüceltilmiş bir üst kimlik olup Slav olarak bahsettiği kavimlerin gerçekte Slav olup olmadıkları durumundan çok, şan-şöhret, ün-zafere sahip olarak potansiyel olarak Slav olabilme durumu önemlidir. Orbini'nin zikrettiği bu kavimler, imparatorlar, efsaneler, teorisine hem bir tarihi meşruiyet zemini sağlamakta ve destek sağlayan bir arka plan vazifesi görmektedir. Bu yaklaşımı, kutsal kitaplardan ve antik dönem yazarlarından aldığı tarihsel çerçevelerin sayesinde başarmaya çalışmıştır. Böylece okuyucu üzerinde istenilen etkiyi oluşturma ve bu atıflar sayesinde meşruiyet kazanma imkânını da değerlendirmiştir. Anlatıda kahramanlar ve ilahları, coğrafi etnoğrafik bilgiler ile birlikte zikretmiştir. Aynı zamanda geçmişlerini önemli ve değerli bulduğu diğer halkları konu edinmesine rağmen asıl ilgi alanı ve hedefi bir bütün olarak ele almaya çalıştığı Slav halklarıdır. Çünkü bu halklar ve kişilikler doğrudan kendi varlıklarından çok Orbini'nin teorisine güç veren uzak ve şanlı geçmişe ait tarihi örnekler olarak görünmektedir. Bir benzerlik olarak Orbini tarafından birlikte ele alınan birçok halk sonraki yüzyıllarda Monumenta Germaniae Historica'da topluca zikredilmiştir. Diğer yandan ise klasik filolojinin katkıları ile oluşturulan Hint-Avrupa çalışmaları sonrasında birçok halk ayrı ayrı birer dilse ve kültürel birlik olarak tasavvur edilebilmişken, bu ilmi süreç başlamadan Orbini, Slavları ayrı bir dilsel ve kültürel birliktelik olarak görmeye çalışmıştır. Aynı şekilde farkında olmadan Norman tezini de öne sürmüş görünmektedir.

Orbini'nin kullandığı kaynak eserlerin listesinden anlaşıldığı üzere, örneğin, Got tarihinden haberdar olduğu ve Got akımından etkilenecek, onları da mitolojik Slavlara

dâhil ettiği görülmektedir. Bu sayede, Gotların şanını Slavlara hasrederek, tıpkı kendisinin belirttiği gibi, Slav adının şanını yüceltebilmiştir. Orbini, coğrafi aynılığı, ırki aynılık şeklinde yorumlayıp, M.S. VI. yüzyıldan itibaren, bugün Balkan coğrafyası olarak adlandırılan topraklarda demografik olarak hâkim duruma gelip XIV. yüzyıldan itibaren de Raguza kentinde baskın hale gelmiş Slavlar ile antik İliya kavimlerini aynı kavim olarak görmüş ve söz konusu kabilelerin şöhret ve başarılarından Slavlar lehine bahsetmiştir.

Diğer yandan ise, Orbini'nin, Europa adlı eseri çerçevesinde bir dini-politik birliktelik hayal eden Papa II. Pius'un üslubundan etkilendiği düşünülmektedir. Bir diğer husus ise Eski Ahit geleneği içinde Hz. Nuh –Yafes inancı(tarih öncesi ortak ata) bağlamında birçok kavmi Slavlığa bağlamak sureti ile Slav gens'ini oluşturmanın Orbini için zor olmadığı görülmektedir. Bu gelenek dâhilinde, Isidorus Hispalensis ve Hieronymus'dan etkilendiğini düşünülmektedir. Got kavminden sonra, kısa bir Vandalca-Slavca sözlük listesiyle desteklemek suretiyle, Vandal kavmini de Slav görme sonucunda diğer Germen kavimlerine Slavlık atfetmek zor olmamıştır. Üstelik Got ve Vandal kavmi başta olmak üzere birçok kavmi, görkemli Slavlarına dâhil ederken, onu cesaretlendirecek öncüle sahip olduğu müddetçe, Orbini'yi sınırlayabilecek herhangi bir engelin olmadığını da belirtmek gerekmektedir. Ayrıca, Tacitus ve Herodotus'tan haberdar olan döneminin insanı dikkate alındığında Orbini için teorilerini geliştirmek zor olmamıştır.

Orbini, Slav kabilelerini, İncil geleneğine göre, Yafes'in torunları olarak görmek ve Yafes adını genişleme şeklinde açıklamak suretiyle, her ne kadar o dönem bahsettiği şekilde bir durum olmasa bile, Slavların kaderini genişlemek, sahip olmak ve yönetmek şeklinde çizmek istemiştir.

Slavların krallığı böylece sadece Doğu Avrupa'yı değil Batı Avrupa'nın da bir kısmını kapsamaktadır. İnanç sayesinde göç teorilerine alışık olan yazar ve okurlar için bu kadar geniş sınırların zihinleri zorlayıcı olmadığını düşünüyoruz. Bu bağlamda zaman ve mekân açısından birbirinden oldukça uzak olan İngiltere ve Sarmatya –Brutus ve Büyük İskender ile daha önce coğrafi sınırları açıklanan Slav dünyasının mitolojik sınırlarını belirleyebilmiştir.

Bugünden bakıldığında, Eserde, erken milliyetçilik izleri görülebilir, ancak, söz konusu dönemde dini inançların ağır bastığı unutulmamalıdır. Nitekim Eski Ahit'e dayanarak geliştirdiği görüşleri bu duruma işaret eder. Orbini, II. Katerina her yerde Rus (Slav) görmezden evvel her yerde ve herkeste Slavlık görmüştür. Eserinin birkaç özelliği ise hakkında ismi ve Got tarihi üzerinde kitap yazmış olduğu bilgisi dışında çok fazla bilgi sahibi olmadığımız Ablasius'u 4 kez zikretmiş olmasıdır. Aynı şekilde, Rus'ların davet üzerine Doğu Slavlarını yönetmeye gelmelerinden bahseden tarihi hikâyeyi alıntılanmış olmasına rağmen kronikten hiç bahsetmemiştir.

Orbini'nin Dünya ve Avrupa tarihinde Slavların yerini belirlemek için ikonik kişi ve olaylara ihtiyaç duyduğunu düşünüyoruz. Bu bağlamda, Orbini, Avrupa mitoloji tarihinde Aenas'ın torunu olarak görülen Brutus'u Slav saymakla, Avrupa'nın mitolojik dünyasına Slavları bir açıdan dâhil edebilmiştir. Gerek Aenas gerekse Brutus ile Slavlar arasında uzun zaman aralığı vardır. Ancak, mitolojik bir coğrafyada, yeni olanın eskilerin ihtişamını alması çok doğal görülmektedir. Orbini, herkesin herkes olabildiği çağlarda, diğer topluluk ve kavimler ile hiç karışmamış, bir ve bütünleşik büyük Slav dünyası hayal etmeye çalışmıştır. Dolayısıyla, bu kitabın odak noktası potansiyel olarak Slav olabilme ihtimalidir. Orbini'nin bu eseri tamamlanmış bir çalışma olarak değil genel bir araştırma

malumat toplama ve değerlendirme olarak ele alınabilir. Nitekim Heredotos gibi eserin başında amacının açıklamıştır.

SONUÇ

Sonuç olarak, Orbini, her ne kadar başta ortaçağ kronikleri ve XIV ve XVI. Yüzyıl arasına yazılmış eserler olmak üzere ulaşabildiği birçok kaynağa dayanarak ilk defa Slav tarihinin genel bir anlatısını gerçekleştirmeye çalışmış olsa bile esasen bu anlatı klasik kronik tarzında bir tarih yazımı değildir. Yazarın kendi ifadesiyle söylecek olursak, “Slavlara dair en küçük bilgi kırıntısını dahi atlamadan Slavların tarihini ve adını yüceltme” çabasıdır. Bu bağlamda, Orbini, ulaşabildiği kaynaklarda kısmi ve ikincil bir önem ve yere sahip Slav halklarını, zaman ve mekân sınırına tabii tutmaksızın, anlatımda mitolojik yön ağır basacak şekilde tüm tarih boyunca bir ve bütünleşik olarak var olmuş, diğer halklar tarafından asimile edilmemiş ve diğer halkları yönetmiş büyük kavim olarak görmüş ve göstermeye çalışmıştır. Slav oikoumene’sinin coğrafyasını destanlarda olduğu gibi zamanın devamlılığı ile çok ilişkilendirmeden düzenleme, betimeleme, anlatma çabası olan Orbini’nin bu anlatısı sonraki yüzyıllarda dışına çıkılmaması gereken bir metin taslağı özelliğine kavuşmuştur. Böylece, tarihi süreç içerisinde sürekli yeniden biçimlenen Slav etnogenesis süreci tamamlanmış olarak sunulmuştur.

Orbini teorisini, genel olarak Slav halklar arasındaki filolojik yakınlık ve aynı coğrafyada farklı zamanlarda farklı halkların yaşamış olma durumu üzerine temellendirmek istemiştir. Esasen, Slav halklar arasında filolojik yakınlık ve bu halklar arasında aynı coğrafyada yaşamının getirdiği kültürel benzerlik olsa bile, bu halklar tarih süreci içerisinde hem dini (Katolik-Ortodoks) hem de dünyevi (Avrupa ve Doğu kültür dünyası) yönde farklı güzergâhlarda yol almışlardır. Orbini’nin eserini döneminin siyasi

ve zihin dünyası çerçevesinde ele almak en mantıklı yol olarak görünmektedir. Fakat Eser, ne tamamen dönemin dini ve siyasi politikası atmosferi içinde olmak suretiyle ısmarlanmış bir proje çalışma ne de tamamen döneminin dışında olmak üzere klasik kronik uslubunda bir tarih yazımı veya filolojik ve mitolojik yönü ağır basan bir kitaptır.

Bu bağlamda Orbini'nin eserinin Tanrı Janus gibi hem tarihe (geçmişe) hem de geleceğe bakan bir yönünün olduğunu belirtmek gerekmektedir. Nihayetinde, herşeye rağmen, Eseri, hem Orbini'nin hem Slav tarihçiliğin Magnus Opus'u olarak görmekteyiz.

KAYNAKÇA

Adam of Bremen, Francis J. Tschan, Tim Reuter, **History of the Archbishops of Hamburg-Bremen**, Columbia University Press, 2002

Alfoldy, Geza, **Noricum (Routledge Revivals)**, Routledge, 2014.

Alimov, Denis E., Gothicism in Croatia: From the Middle Ages to Modern Time, **Science Journal of Volgograd State University, History Area Studies**. 2017, Vol. 22 Issue 2, s. 25-34.

Álvarez-Pedrosa, Juan Antonio, **Sources of Slavic Pre-Christian Religion**, Brill, 2020

Babka, Lukáš, Petr Rouba **A New Generation of Czech East European Studies**, National Library of the Czech Republic, Slavonic Library, 2000

Banac, Ivo, **The National Question in Yugoslavia: Origins, History, Politics**, Cornell University Press, 1988.

Baranova, Jurate, **Lithuanian Philosophy: Persons and Ideas**, CRVP, 2000.

Barker, John Wesley, **Justinian and the Later Roman Empire**, Univ of Wisconsin Press, 1966

Barker, Thomas M., Andreas Moritsch, **The Slovene Minority of Carinthia, East European Monographs**, 1984

Basilevsky, Alexander, **Early Ukraine: A Military and Social History to the Mid-19th Century**, McFarland, 2016

Bell-Fialkoff, Andrew, **The Role of Migration in the History of the Eurasian Steppe: Sedentary Civilization vs. 'Barbarian' and Nomad**, Palgrave Macmillan US, 2000

Betti, Maddalena, **The Making of Christian Moravia (858-882) : Papal Power and Political Reality**, Brill, 2013

Birnbaum, Henrik, **Aspects of the Slavic Middle Ages and Slavic Renaissance Culture**, Peter Lang, 1991.

Blaazević, Zrinka, 'Performing National Identity: The Case of Pavao Ritter Vitezović (1652-1713)', **National Identities**, 5. 3 (2003), 251–67.

Boas, George, **Primitivism and Related Ideas in the Middle Ages**, JHU Press, 1997

Boia, Lucian, **Romania: Borderland of Europe**, Reaktion Books, 2001.

Bojtar, Endre, **Foreword to the Past: A Cultural History of the Baltic People**, Central European University Press, 1999.

Borovský, Jozef, **Chrysalis: Metamorphosis of Odium**, Friesen Press, Canada, 2019,

Brzechczyn, Krzysztof, **Idealization XIII: Modeling in History**, Rodopi, 2009

Bunson, Matthew, **Encyclopedia of the Roman Empire**, Revised Ed, Facts on File, 2002.

Bursche, Aleksander, John Hines, Anna Zapolska, **The Migration Period Between the Oder and the Vistula**, Brill, 2020

Cameron, Averil, **Procopius and the Sixth Century**, University of California Press, 1996.

Carl Abel, **Slavic and Latin: Ilchester Lectures On Comparative Lexicography, Delivered at the Taylor Institution**, Oxford, Trübner & Company, 1883

Chadwick, H. Munro, **The Nationalities of Europe and the Growth of National Ideologies**, The University Press, 1945.

Charvát, Petr, **The Emergence of the Bohemian State**, Brill, 2010

Chibnall, Marjorie, **The Normans (The Peoples of Europe)**, Wiley-Blackwell, 2006.

Christensen, Arne Soby, **Cassiodorus, Jordanes and the History of the Goths: Studies in a Migration Myth**, Museum Tusulanum Press, Copenhagen, 2002.

Ćirković, S. und P. Rehder, **Mauro Orbini: His life and Work, Mauro Orbini. Il Regni degli Slavi**, Čev. Mark R. Stefanovich, Münih, Verlag Otto Sagner, 1985.

Cook, Arthur Bernard, **Zeus: A Study in Ancient Religion**, 1. cilt, Cambridge, 1914

Cooper, L., **In the Shadow of the Polish Eagle: The Poles, the Holocaust and Beyond**. New York: Palgrave, 2000

Crouch, David, **Normans: The History of a Dynasty**, Hambledon Continuum, 2006

Curta, Florin, 'Hiding Behind a Piece of Tapestry: Jordanes and the Slavic Venethi', **Jahrbücher Für Geschichte Osteuropas**, 47. 3 (1999), 321–40.

Curta, Florin, **Eastern Europe in the Middle Ages (500-1300)**, Brill's Companions to European History, Brill, 2019

Curta, Florin, Paul Stephenson, **Southeastern Europe in the Middle Ages, 500-1250**, Cambridge University Press, 2006

Curta, Florin, **Slavs in the Making: History, Linguistics, and Archaeology in Eastern Europe (ca. 500-Ca. 700)**, Taylor & Francis Group, 2020.

Curta, Florin, **The Making of the Slavs: History and Archaeology of the Lower Danube Region, C. 500-700**, Cambridge University Press, 2001

Daskalov, Roumen, **The Making of a Nation in the Balkans: Historiography of the Bulgarian Revival**, Budapest: Central European University Press, 2004.

Daskalov, Rumen, Tchavdar Marinov, **Entangled Histories of the Balkans: National Ideologies and Language Policies**, Brill, 2013.

Dekker, Cornelis, **The Origins of Old Germanic Studies in the Low Countries, The Origins of Old Germanic Studies in the Low Countries**, BRILL, 1999.

Deliso, Christopher, **The History of Croatia and Slovenia**, ABC-CLIO, 2020

Demir, Hakan, 'XIX. Yüzyılda Hırvat İlizizm Hareketi', **Avrasya İncelemeleri Dergisi**, I. 1 (12AD), 209–39.

Detering, Nicolas (Ed.), Isabella Walser-Bürgler (Ed.), Clementina Marsico(Ed.), **Contesting Europe: Comparative Perspectives on Early Modern Discourses on Europe, 1400–1800**, BRILL, 2019.

Dixon-Kennedy, Mike, **Encyclopedia of Russian & Slavic Myth and Legend, 1**, Santa Barbara, CA; Denver, CO; Oxford, UK, 1998.

DuBois, Thomas A., **Sacred to the Touch: Nordic and Baltic Religious Wood Carving**, University of Washington Press, 2017

Dursteler, Eric R. (Ed.), **Brill Companion to Venetian History, 1400-1797**, Brill, 2013.

Dvornik, Francis, **The Slavs in European History and Civilization**, Rutgers University Press, New Jersey, 1962.

Dzino, Danijel, 'Illyrian Policy of Rome in the Late Republic and Early Principate', 2005

Dzino, Danijel, **Becoming Slav, Becoming Croat: Identity Transformations in Post-Roman and Early Medieval Dalmatia**, Brill, 2010

Eldevik, John, **Episcopal Power and Ecclesiastical Reform in the German Empire: Tithes, Lordship and Community, 950-1150**, Cambridge University Press, 2012

Ellis, Peter Berresford, **Celt and Greek: Celts in the Hellenic World**, Constable, 1997

Enenkel, Karl A. E., **Transformations of the Classics via Early Modern Commentaries**, BRILL, 2013.

Epstein, Steven A., **Speaking of Slavery: Color, Ethnicity, and Human Bondage in Italy**, Cornell University Press, 2001

Esders, Stefan (Ed), Yaniv Fox, Yitzhak Hen, Laury Sarti, **East and West in the Early Middle Ages: The Merovingian Kingdoms in Mediterranean Perspective**, Cambridge University Press, 2019.

Esser, Raingard, **The Politics of Memory: The Writing of Partition in the Seventeenth-century Low Countries**, Brill, 2012.

Facca, Danilo, Valentina Lepri, **Polish Culture in the Renaissance: Studies in the arts, humanism and political thought**, Firenze University Press, 2013.

Falk, Avner, **A Psychoanalytic History of the Jews**, Fairleigh Dickinson Univ Press, 1996.

Felix, Biermann, 'Land, Elite and Exploitation in Early Medieval Western Slavic Territory', **Revue Belge de Philologie et de Histoire**, 90.2 (2012), 413–28 <<https://doi.org/10.3406/rbph.2012.8331>>

Fine, John V. A. (Jr.), **The Early Medieval Balkans: A Critical Survey from the Sixth to the Late Twelfth Century**, University of Michigan Press, 2016

Fine, John V. A. (Jr.), **The Late Medieval Balkans: A Critical Survey from the Late Twelfth Century to the Ottoman Conquest**, Michigan Press, 1994.

Fine, John V. A. (Jr.), **When Ethnicity Did Not Matter in the Balkans: A Study of Identity in Pre-Nationalist Croatia, Dalmatia, and Slavonia in the Medieval and Early-Modern Periods**, University of Michigan Press, Michigan, 2010.

Flavio, Biondo, Catherine J. Castner, **Biondo Flavio's "Italia illustrata"**, Global Academic Publishing, 2005

Fletcher, Richard A., **The Barbarian Conversion: From Paganism to Christianity**, University of California Press, 1999.

Fouracre, Paul (Ed.), **The New Cambridge Medieval History: Volume I, c.500–c.700**, Second Ed, Cambridge University Press, 2006.

Frassetto, Michael, **Encyclopedia of Barbarian Europe: Society in Transformation**, ABC-CLIO, 2003

Frazer, James George, **The Golden Bough**, Cambridge University Press, 2012

Friedrich, Matthias, James M. Harland, **Interrogating the 'Germanic': A Category and its Use in Late Antiquity and Early Middle Ages**, De Gruyter, 2021, [Forthcoming]

Gijsbert, Jan, Pieter Best, M. W. De Manny, **Thracians and Mycenaeans: Proceedings of the Fourth International Congress of Thracology**, Rotterdam, Brill Archive, 24-26 September 1989.

Gimbutas, Marija, **The Balts**, Cambridge, 1956

Gimbutas, Marija, **The Slavs. Ancient Peoples and Places**, New York: Praeger Publishers. 1971

Goffart, Walter A., 'Jordanes's "Getica" and the Disputed Authenticity of Gothic Origins from Scandinavia', **Speculum**, 80. 2 (2005), 379–98

Goffart, Walter A., **Barbarian Tides: The Migration Age and the Later Roman Empire**, Pennsylvania Press, 2006.

Gołąb, Zbigniew, **The Origins of the Slavs: A Linguist's View**, Slavica Publishers, 1992, s. 271-274.

Goldberg, Eric Joseph, **Struggle for Empire: Kingship and Conflict Under Louis the German, 817-876**, Cornell University Press, 2006

Golub, Ivan, and C. Wendy Bracewell, '*The Slavic Idea of Juraj Križanić*', **Harvard Ukrainian Studies**, 10. 3/4 (1986), 438–491.

Greenberg, Marc L, 'The Illyrian Movement: A Croatian Vision of South Slavic Unity', in **Handbook of Language and Ethnic Identity: The Success-Failure Continuum in Language Identity Efforts-Vol. 2**, (Ed.) Joshua A. Fishman and Ofelia García, Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 364–380.

Greimas, Algirdas J., **Of Gods and Men: Studies in Lithuanian Mythology**, Indiana University Press, 1992

Gutfeld, Dorota, Monika Linke, Agnieszka Sowińska, **(Re)Visions of History in Language and Fiction**, Cambridge Scholars Publishing. 2012.

Haspelmath, Martin, Uri Tadmor, **Loanwords in the World's Languages: A Comparative Handbook**, Walter de Gruyter, 2009

Heather, Peter, **Gotlar**, (Çev) Erkan Avcı, Phoenix Yayınevi, 2012.

Hebert, Fr. Albert J., **Saints Who Raised the Dead: True Stories of 400 Resurrection Miracles**, Tan Books, 2004

Helmold, **The Chronicle of The Slavs**, (Çev. İng.) Francis Joseph Tschan, Ortagon Books, 1966.

Herbert, William, **Horae Scandicae, Or Works Relating to Old Scandinavian Literature, Horae Pieriae, Or Poetry On Various Subjects**, 2010

Hines, John, **The Anglo-Saxons from the Migration Period to the Eighth Century: An Ethnographic Perspective**, Boydell Press, 2003.

Hirschi, Caspar, **The Origins of Nationalism: An Alternative History from Ancient Rome to Early Modern Germany**, Cambridge University Press, 2012

Holzer, Gerhard, Valerie Newby, Petra Svatek, **A World of Innovation: Cartography in the Time of Gerhard Mercator**, Cambridge Scholars Publishing, 2015

Hornblower, Simon, Antony Spawforth, and Esther Eidinow, **Oxford Classical Dictionary, Part II**, Oxford University Press, 2012

Hudson, Benjamin T., **Viking Pirates and Christian Princes: Dynasty, Religion, and Empire in the North Atlantic**, Oxford University Press, 2005

IJsewijn, Jozef, Eckhard Kessler, **Acta Conventus Neo-Latini Lovaniensis**, Leuven University Press, Leuven, 1973.

İnanır, Emine, '*Rus Yazınında "Slavcılık" Düşüncesi*', **Litera**, 16, 2014, 121–34

Jenkins, Romilly H., (Ed.), **Constantine Porphyrogenitus, De Administrando Imperio. A Commentary**, Dumbarton Oaks Research Library and Collection, 2016

Ježernik, Bozidar, **Hayallerdeki "Türk"**. Çev. Ali Özdamar, Kitap Yayınevi, 2012.

- Jezernik, Bozidar, **Vahşi Avrupa**, Çev. Haşim Koç, Küre Yayınları, 2006.
- John, Prester, **The Legend and its Sources**, Ashgate Publishing, Ltd, 2015
- Jones, Prudence, Nigel Pennick, **A History of Pagan Europe**, Psychology Press, 1995
- Jordanes, **The Gothic History of Jordanes**, (Çev. İng.) Charles Christopher Mierow with an introduction and a Commentary, Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1915
- Kadić, Ante, **From Croatian renaissance to Yugoslav socialism: Essays**, De Gruyter, 2019.
- Kalik, Judith, Alexander Uchitel, **Slavic Gods and Heroes**, New York: Routledge, 2019
- Kalli, Maria K., **The Manuscript Tradition of Procopius' Gothic Wars: A Reconstruction of Family Y in the Light of a Hitherto Unknown Manuscript** (Athos, Lavra H-73), Saur, 2004.
- Kardaras, Georgios, **Byzantium and the Avars, 6th-9th Century AD: Political, Diplomatic and Cultural Relations**, Brill, 2018. Walter Pohl, **The Avars: A Steppe Empire in Central Europe, 567–822**, Cornell University Press, 2018
- Karpf, Peter, ,Anita Plamenig ,Ralf Unkart**The Slovenes in Carinthia, Government of the Federal Province of Carinthia**, 1991
- Kiaupienė, Jūratė, **Between Rome and Byzantium: The Golden Age of the Grand Duchy of Lithuania's Political Culture. Second half of the fifteenth century to first half of the seventeenth century**, Academic Studies Press, 2020
- Kibler, William W., Grover A. Zinn, **Medieval France: An Encyclopedia**, Routledge, 2013
- Klaniczay, Gábor, Michael Werner, **Multiple Antiquities, Multiple Modernities: Ancient Histories in Nineteenth-Century European Cultures**, Campus Verlag, 2011
- Kmietowicz, Frank A., **Ancient Slavs**, Worzalla Publishing Company, 1976

Kobylinski, Zbigniew, 'The Slavs', in **The New Cambridge Medieval History: Volume I, c. 500–c. 700**, (Ed.) Paul Fouracre, Second Ed., Cambridge University Press, 2006

Kohut, Zenon E., 'From Japheth to Moscow: Narrating Biblical and Ethnic Origins of the Slavs in Polish, Ukrainian, and Russian Historiography (Sixteenth-Eighteenth Centuries)', **Journal of Ukrainian Studies**, 33 (2008), 279–92

Kolek, Leszek, **Polish culture: an historical introduction**, Maria Curie-Skłodowska University Press, 1997.

Korkkanen, Irma, **The Peoples of Hermanaric Jordanes, Getica 116**, Suomalainen Tiedekatemia, 1975

Kos, Marjeta Šašel, 'Cadmus and Harmonia in Illyria', **Archološki Vestnik**, 44 (1993), 113–36.

Kovács, Péter, **Marcus Aurelius a Rain Miracle and the Marcomannic Wars**, BRILL, 2009

Kozan, Mert, 'Gotların Anayurdu ve Kökeni', **Tarih Araştırmaları Dergisi**, 33. 55 (2014), 71–90.

Kozan, Mert, **Ostrogotlar ve Büyük Theodericus Dönemi**, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2014.

Kulikowski, Michael, **Rome's Gothic Wars: From the Third Century to Alaric**, Cambridge University Press, 2006

Kunčević, Lovro, '**The Myth of Ragusa: Discourses on Civic Identity in an Adriatic City-State (1350-1600)**', Central European University, 2012

Kunčević, Lovro, "Civic and Ethnic Discourses of Identity in a City-State Context: The Case of Renaissance Ragusa", in **Whose Love of Which Country?: Composite States, National Histories and Patriotic Discourses in Early Modern East Central Europe** (Studies in the History of Political Thought Volume 3), (Ed.) Balázs Trencsényi and Márton Zászkaliczky (Leiden; Boston: Brill, 2010), s. 149-175.

Kurelac, Iva, "The Perception of the Medieval Kingdom of Hungary-Croatia in Croatian Historiography (1500-1660)", in **A Divided Hungary in Europe: Exchanges, Networks and Representations, 1541-1699 – Volume 3: The Making and Uses of the Image of Hungary and Transylvania**, (Ed) . Gábor Almási, Szymon Brzeziński, Ildikó Horn, Kees Tszelszky, and Áron Zarnóczki, Cambridge Scholars Publishing, 2014.

Kurtz, Johann Heinrich, **Church History, Attempts at regeneration in Germany**, Funk & Wagnalls, 1889

Le Goff, Jacques, **Avrupanın Doğuşu**, (Çev.) Timuçin Binder, İstanbul, Literatür, 2008.

Leon, Albert, **Millennium of Faith: Christianity in Russia, AD 988-1988**, St. Vladimir's Seminary Press, 1988

Loud, Graham A., **The Chronicle of Arnold of Lübeck**, Routledge, 2019

Lovorka, Čoralić, 'The Ragusans in Venice From the Thirteenth To the Eighteenth Century', **Dubrovnik Annals**, Issue. 3, 1999, pp. 13-40.

Lozovsky, Natalia, "**The Earth is Our Book**": **Geographical Knowledge in the Latin West Ca. 400-1000**, University of Michigan Press, 2000.

Luthar, Oto, **The Land Between: A History of Slovenia**, Peter Lang, 2008

Maag, Karin, **The Reformation in Eastern and Central Europe**, Routledge, 2016.

Madden, Thomas F., **Venice: A New History**, Viking Penguin, 2012

Madunic, Domagoj, **Vinko Pribojevic and the Glory of the Slavs**, Central European University History Department, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003.

Mägi, Marika, **In Austrvegr: The Role of the Eastern Baltic in Viking Age Communication across the Baltic Sea**, Brill, 2018.

Mahoney, William M., **The History of the Czech Republic and Slovakia**, ABC-CLIO, 2011.

- Malmio, Kristina (Ed.), Kaisa Kurikka (Ed.), **Contemporary Nordic Literature and Spatiality**, Geocriticism and Spatial Literary Studies, 2020
- Marie-Janine, Calic, **The Great Cauldron: A History of Southeastern Europe**, Harvard University Press, 2019
- Maurice, **Strategikon. Handbook of Byzantine Military Strategy**, (Çev. İng.) Dennis, George T. University of Pennsylvania Press, 1984
- McCarthy, Joseph M., **Humanistic Emphases in the Educational Thought of Vincent of Beauvais**, Brill Archive, 1976.
- McLean, Matthew, **The Cosmographia of Sebastian Münster: Describing the World in the Reformation**, Routledge, 2016
- Meganck, Tine, **Erudite Eyes: Friendship, Art and Erudition in the Network of Abraham Ortelius (1527-1598)**, Brill, 2017.
- Menges, Karl Heinrich, **An Outline of the Early History and Migrations of the Slavs**, Columbia University, 1953.
- Menis, Gian Carlo, **History of Friuli: The Formation of a People**, GEAP, 1988
- Merrills, A. H., **History and Geography in Late Antiquity**, Cambridge University Press, 2005.
- Merrills, Andy and Richard Miles, **The Vandals**, Wiley Blackwell, 2010
- Michel Aaij, Shannon Godlove, **A Companion to Boniface**, Brill, 2020.
- Minns, Ellis H., **Scythians and Greeks: A Survey of Ancient History and Archaeology on the North Coast of the Euxine from the Danube to the Caucasus**, 1. cilt, University Press, 1913
- Murphy, Trevor, **Pliny the Elder's Natural History: The Empire in the Encyclopedia**, Oxford University Press, 2004.

Nedeljkovic, Olga, Slavic origins and ethnicities as a renaissance myth in Mauro Orbini's kingdom of the Slavs and Vinko pribojević's on the origin and glory of the slavs, **The International Journal of Literary Humanities**, Vol. 11, 2014.

Newman, Karen, Jane Tylus, **Early Modern Cultures of Translation**, University of Pennsylvania Press, 2015.

Nicolle, David, **The Conquest of Saxony AD 782–785: Charlemagne's defeat of Widukind of Westphalia**, Bloomsbury Publishing, 2014

Noble, Thomas F. X., **From Roman Provinces to Medieval Kingdoms**, Routledge, 2006, s. 43-44.

Nordgren, Ingemar, **The Well Spring of the Goths: About the Gothic Peoples in the Nordic Countries and on the Continent**, iUniverse, 2004

Obolensky, Dimitri, **The Baptism of Princess Olga of Kiev, The Problem of the Sources**, Publications of the Sorbonne, 1984

O'Hara, Alexander, **Jonas of Bobbio and the Legacy of Columbanus: Sanctity and Community in the Seventh Century**, Oxford University Press, 2018

Olsen, Kaedrich, **Runes for Transformation: Using Ancient Symbols to Change Your Life**, Weiser Books, 2008

Orbini, Mauro, **Il Regno Degli Slavi Hoggi Corrottamente Detti Schiavoni Historia Di Don Mauro Orbini Abbate Melitense, Nella quale si vede l'origine quasi di tutti i Popoli, che furono della Lingua Slava con molte, & varie guerre, che fecero in Europa, Asia, & Africa; il progresso dell'Imperio loro, l'antico culto, & il tempo della loro conversione Christianesimo. E in particolare veggonsi i successi de're, che anticamente dominarono in Dalmatia, Croatia. Bosna, Servia, Russia, Bvlgaria**, Pesaro, 1601.

Panov, Mitko B., **The Blinded State: Historiographic Debates about Samuel Cometopoulos and His State (10th-11th Century)**, BRILL, 2019.

Papazoglu, Fanula, **The Central Balkan Tribes in Pre-Roman Times: Triballi, Autariatae, Dardanians, Scordisci and Moesians**, Hakkert, 1978.

Paton, Andrew Archibald, **Researches on the Danube and the Adriatic: Contributions to the Modern History of Hungary and Transylvania, Dalmatia and Croatia, Servia and Bulgaria, Volume I**, Leipzig: F. A. Brockhaus, 1861.

Patte, Daniel, **The Cambridge Dictionary of Christianity**, Cambridge University Press, 2010.

Paul the Deacon, **History of the Lombards, Book IV**, (Çev) William Dudley Foulke, Pennsylvania Press, 2011

Pearson, Paul N., **Maximinus Thrax: Strongman Emperor of Rome**, 2016.

Pekkanen, Tuomo, **The Ethnic Origin of The the Doulosporoi**, Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Kirjapaino, 1968,

Peters, Edward, **Paul the Deacon, History of the Lombards**, University of Pennsylvania Press, 2011.

Petersen, Leif Inge Ree, **Siege Warfare and Military Organization in the Successor States (400-800 AD) : Byzantium, the West and Islam**, Brill, 2013

Peterson, Gary Dean, **Vikings and Goths: A History of Ancient and Medieval Sweden**, 2016.

Pliny the Elder, **Natural History**, 2. cilt, (Çev.) H. Rackham, Harvard University Press, 1969.

Plokhy, Serhii, **The Origins of the Slavic Nations: Premodern Identities in Russia, Ukraine, and Belarus**, Cambridge University Press, 2006.

Pluskowski, Aleksander, **The Archaeology of the Prussian Crusade: Holy War and Colonisation**, Routledge, 2013.

Plutarch, **Lives**, (Cev. İng.), The Internet Classics Archive, MIT University. <http://classics.mit.edu/Plutarch/d_brutus.html>, Erişim tarihi: 24.11.2020.

- Pollauer, Gerhard, **The Lost History of the Amazons**, Lulu. com, 2010.
- Příhoda, Marek, Начало хорватского славизма (Винко Прибоевич, Мавро Орбини) . In Marvan, Jiří (ed.) **Balto–Slavicum Pragense, Acta Slavica et Baltica**. Volumen VII. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Filozofická fakulta, 2007.
- Pronk-Tiethoff, Saskia, **The Germanic Loanwords in Proto-Slavic**, Brill, 2013
- Raffensperger, Christian, **Reimagining Europe**, Harvard University Press, 2012
- Randsborg, Klavs, **Roman Reflections: Iron Age to Viking Age in Northern Europe, Debates in Archeology**, Bloomsbury Academic, 2015
- Reddaway, W. F., J. H. Penson, O. Halecki, R. Dyboski, **The Cambridge History of Poland**, Cambridge University Press, 2016
- Reimitz, Helmut, **History, Frankish Identity and the Framing of Western Ethnicity, 550-850**, Cambridge, 2005
- Rix, Robert, **The Barbarian North in Medieval Imagination: Ethnicity, Legend, and Literature**, Routledge, 2015
- Robbins, Robin, **The Poems of John Donne: Volume One**, Routledge, NewYork. 2008
- Roling, Bernd, Bernhard Schirg, Matthias Stelzer, **Boreas Rising: Antiquarianism and National Narratives in 17th-and 18th-century Scandinavia**, De Gruyter, 2019
- Romer, Frank E., **Pomponius Mela's Description of the World**, University of Michigan Press, 1998
- Rosik, Stanisław, **The Slavic Religion in the Light of 11th-and 12th-century German Chronicles (Thietmar of Merseburg, Adam of Bremen, Helmold of Bosau)**, Studies on the Christian Interpretation of Pre-Christian Cults and Beliefs in the Middle Ages, BRILL, 2020
- Rummel, Erika, **The Confessionalization of Humanism in Reformation Germany**, Oxford University Press, 2000, s94-174. https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Beatus_Rhenanus Erişim tarihi: 28.11.2020.

- Rundle, David, **Humanism in Fifteenth-century Europe**, 2012.
- Sampimon, Janette, **Becoming Bulgarian: The Articulation of Bulgarian Identity in the Nineteenth Century in Its International Context: an Intellectual History**, Pegasus, 2006
- Sax, Boria, **The Serpent and the Swan: The Animal Bride in Folklore and Literature**, University of Tennessee Press, 1998
- Schmitz, Michael, **Roman Conquests: The Danube Frontier**, Pen & Sword Books Limited, 2015.
- Segel, Harold B., **Renaissance Culture in Poland: The Rise of Humanism, 1470-1543**, Cornell University Press, 1989.
- Shpuza, Saimir, 'The Roman Colonies of South Illyria: A Review', in **New Directions in Albanian Archaeology**, (Ed) L. Bejko, R. Hodges, Tiran, 2006, s. 165–169.
- Silvius, Aeneas, **Piccolomini, Pope Pius II**, (Çev. İng.) Robert Brown. Europe (c. 1400-1458), CUA Press, 2013.
- Simocatta, Theophylactus, **The History of Theophylact Simocatta**, (Çev. İng.) Michael Whitby, Mary Whitby, Oxford University Press, 1986.
- Siraisi, Nancy G., **History, Medicine, and the Traditions of Renaissance Learning**, University of Michigan Press, 2007.
- Skovgaard-Petersen, Karen, **Historiography at the Court of Christian IV (1588-1648), Studies in the Latin Histories of Denmark** (Ed.) Johannes Pontanus and Johannes Meursius, Museum Tusculanum Press, 2002.
- Smal-Stocki, Roman, **Slavs and Teutons: The Oldest Germanic-Slavic Relations**, Bruce, 1950.
- Smith, C. J., **The Roman Clan: The Gens from Ancient Ideology to Modern Anthropology (W. B. Stanford Memorial Lectures)**, Cambridge University Press, 2006.

Smith, Jeffrey Chipps, **Nuremberg, a Renaissance City, 1500-1618**, Archer M. Huntington Art Gallery, 1983.

Smith, William, Cornelius Tacitus, **Tacitus: Germania, Agricola, and first book of the Annals: with notes, and Botticher's remarks on the style of Tacitus**, London, 1855.

Smith, William, **Dictionary of Greek and Roman Geography, Volume I**, Boston, Little, Brown, and Company, 1870.

Smith, William, **Dictionary of Greek and Roman Geography, Volume II**, Boston, Little, Brown, and Company, 1870.

Stallaerts, Robert, **Historical Dictionary of Croatia**, Historical Dictionaries of Europe, The Scarecrow Press, Inc, 2010

Stipcevic, Aleksandar (Çev. Stojana Culic Burton), **The Illyrians: History and Culture**, Park Ridge, New Jersey: NOYES Press, 1977.

Stone, Gerald, **Slav Outposts in Central European History: The Wends, Sorbs and Kashubs**, Bloomsbury Academic, 2016.

Sumillera, Rocío G., Jan Surman, Katharina Kühn, **Translation in Knowledge, Knowledge in Translation**, John Benjamins Publishing Company, 2020

Symonds, John Addington, **Renaissance in Italy: The Age of the Despots**, 2. Cilt, 1877

Şakiroğlu, Mahmut H., 'Cigalazade Sinan Paşa', **TDV Ansiklopedisi, Cilt 7**, Türk Diyanet Vakfı, 1993, s. 525–626.

Tacitus, Cornelius, **Agricola and Germany**, Oxford World's Classics, (Çev. İng.) Anthony R. Birley, Oxford University Press, 1999.

Tacitus, **The Agricola and Germany of Tacitus**, (Çev. İng.) Alfred John Church, William Jackson Brodribb, Macmillan, 1868

Tamm, Marek, Linda Kaljundi, Carsten Selch Jensen, **Crusading and Chronicle Writing on the Medieval Baltic Frontier: A Companion to the Chronicle of Henry of Livonia**, Ashgate Publishing, Ltd., 2011.

Tanner, Marie, **The Last Descendant of Aeneas: The Hapsburgs and the Mythic Image of the Emperor**, Yale University Press, 1993

Teich, Mikulas, **Bohemia in History**, Cambridge University Press, 1998

Thomson, James Oliver, **History of Ancient Geography**, Biblo & Tannen Publishers, 1965

Trencsényi, Balázs, ,Márton Zászkaliczky**Whose Love of Which Country?: Composite States, National Histories and Patriotic Discourses in Early Modern East Central Europe**, BRILL, 2010.

True, Micah, **The Jesuit Pierre-François-Xavier de Charlevoix's (1682-1761), Journal of a Voyage in North America: An Annotated Translation**, Brill, 2019

Tyerman, Christopher, **The World of the Crusades**, Yale University Press, 2019

Urban, William L., **Dithmarschen: A Medieval Peasant Republic**, E. Mellen Press, 1991

Van der Dussen, Jan, Kevin Wilson, **The History of the Idea of Europe**, Routledge, Newyork, 1995

Van Liere, Katherine, Simon Ditchfield, Howard Louthan, **Sacred History: Uses of the Christian Past in the Renaissance World**, Oxford, 2012

Vasiliev, Alexander, **The Russian Attack on Constantinople in 860**, Cambridge, MA, 1946

Verkholantsev, Julia, "Renaissance Anecdotes? Caucasian Slavs and Slavic Caucasians in Sixteenth Century Historiography and Linguistics", **The Slavic and East European Journal** Vol. 50, No. 4 (Winter, 2006), pp. 752-754.

Verkholantsev, Julia, "Renaissance Anecdotes? Caucasian Slavs and Slavic Caucasians in Sixteenth Century Historiography and Linguistics", **Speculum Slaviae Orientalis: Московия, Юго-Западная Русь и Литва в период позднего Средневековья**, 2017, s. 232-247.

Verkholantsev, Julia, **The Slavic Letters of St. Jerome: The History of the Legend and Its Legacy, or, How the Translator of the Vulgate Became an Apostle of the Slavs**, DeKalb, IL, Northern Illinois University Press, 2014.

Vlasto, A. P., **The Entry of the Slavs Into Christendom: An Introduction to the Medieval History of the Slavs**, University Press, 1970

Vukceвич, Ivo, **Croatia: Ludwig von Gaj and the Croats are Herrenvolk Goths Syndrome**, Xlibris Corporation, 2012

Vukceвич, Ivo, **Rex Germanorum, Populos Sclavorum: An Inquiry Into the Origin & Early History of the Serbs/Slavs of Sarmatia, Germania & Illyria: with Maps, Illustrations, Tombstone Inscriptions, Indo-Iranian/Serb-Slav Glossary, and Extended Bibliography (over 2000 Entries)**, University Center Press, 2001

Watanabe-O'Kelly, Helen, **Beauty Or Beast?: The Woman Warrior in the German Imagination from the Renaissance to the Present**, Oxford University Press, 2010.

Wellendorf, Jonas, **Gods and Humans in Medieval Scandinavia: Retying the Bonds**, Cambridge University Press, 2018

Wickham, Chris, **The Inheritance of Rome: A History of Europe from 400 to 1000**, Viking, 2009.

Wilkes, J. J., **Dalmatia**, Routledge & K. Paul, 1969

Winder, Simon, **Danubia: A Personal History of Habsburg Europe**, Farrar, Straus and Giroux, 2014

Wiszewski, Przemysław, **Domus Boleslai: Values and Social Identity in Dynastic Traditions of Medieval Poland (c. 966-1138)**, BRILL, 2010

Wolfram, Herwig, **Conrad II, 990-1039: Emperor of Three Kingdoms**, The Pennsylvania State University, 2006,

Wollman, Frank, **Slov: mslvi v jazykove literarnim obrozeni i Slovanu**, Brno, Rraha. 1958.

Živković, Tibor, 'On the Foundation of Ragusa: The Tradition vs. Facts', **Historical Review**, LIV. 54 (2007), s. 9–25.

Živković, Tibor, **Forging Unity: The South Slavs Between East and West: 550-1150**, Institute of History, 2008.

Zlatar, Zdenko, **Between the Double Eagle and the Crescent: The Republic of Dubrovnik and the Origins of the Eastern Question**, East European Monographs, 1992.

Zlatar, Zdenko, **Our Kingdom Come: The Counter-Reformation, the Republic of Dubrovnik, and the Liberation of the Balkan Slavs**, East European Monographs, New York, 1992.

Zlatar, Zdenko, **The Poetics of Slavdom: The Mythopoeic Foundations of Yugoslavia**, Peter Lang, Volume

Zlatar, Zdenko, **The Slavic Epic: Gundulić's Osman**, P. Lang, 1995, s. 215-318.

Znayenko, Myroslava T, **The Gods of the Ancient Slavs: Tatishchev and the Beginnings of Slavic Mythology**, Slavica, 1980

Zrinka, Blaazević, , '*Performing National Identity: The Case of Pavao Ritter Vitezović (1652-1713)*' , **National Identities**, Vol.5/3 (2003), 251–67.

RUSKA KAYNAKLAR

Фаминцын, Александр Сергѣевич, **Божества древних славян: изслѣдование**, Санкт-Петербург, 1884

Гваньини, Александр, **Описание Московии**, Греко-латинский кабинет Ю. А. Шичалина, Сев. г. г. козловой, Москва, 1997.

Фаминцын, Александр, **Божества древних славя**, Aletejja, 1995.

Баженова, Александра, **Легенды и боги древних славян**, литре, Москва, 2017

Чудинов, Валерий Алексеевич, **Священные камни и языческие храмы древних славян: опыт эпиграфического исследования**, Фаир-Пресс, 2004

Алимов, Денис Э., **От Иллирии к Хорватии: раннее прошлое Хорватско-Славонского королевства в историческом нарративе Юрая Ратткая**, Вестник Томского государственного университета. История, 2019.

Левкиевская, Елена, **Мифы русского народа**, АСТ, москва, 2010

Лещиловская, И. И., **Иллиризм: к истории хорватского национального Возрождения**, Наука, москва, 1968.

Срезневский, И. И., **Исследование о языческом богослужении древних славян**, Санкт-Петербург, 1848

Табов, Йордан, **Легенды о происхождении славян, Цивилизация знаний: проблемы и смыслы образования, Четырнадцатую Международную научную конференцию**, часть II, РосНОУ, москва, 2013.

Орбини, Мауро К. Н. Денисевич Книга **«Regno degli slavi hoggi corrottamente detti schiavoni»** и начало италоязычной славистики, **Проблемы италянистики**, РГГУ, москва, 2006.

Ломоносов, Матвей Юрьевич, **ИЛЛИРИЙСКИЙ МИФ В ИНТЕРПРЕТАЦИИ СЛАВЯНСКИХ ИНТЕЛЛЕКТУАЛОВ ЗАПАДНЫХ БАЛКАН (XV-XXI ВВ.)**, Вестник славянских культур, volume 4, Москва, 201 Н. И. Кикешев , авт. введения О. А. Платонов, **Институт русской цивилизации** , Москва, 2014.

Бережков, Н. Г., **Хронология русского летописания**, Рипол Классик, 1963

Нидерле Л. **СЛАВЯНСКИЕ ДРЕВНОСТИ**, Алетейа, 2000.

Савин, Николай, **История происхождения русов и славян**, Литрес, 2019.

Файнбарк, Сергей, **названий рек и озёр бассейнов**, ападная Двина и р, Ловать, 2018.

İNTERNET KAYNAKLARI

<<http://www.spsl.nsc.ru/history/descr/PWL/povest1.htm>> Erişim tarihi: 27.11.2020.

<<https://www.brepolonline.net/doi/abs/10.1484/M.SEM-EB.3.5085>> Erişim tarihi: 24.11.2020

<<https://www.britannica.com/topic/Rusyn-people>> Erişim tarihi: 9.11.2020

<<https://www.encyclopedia.com/women/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/zuzoric-cvijeta-c-1555-1600>>, Erişim tarihi: 20.11.2020.

<https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Beatus_Rhenanus> Erişim tarihi: 28.11.2020

<<https://www.semanticscholar.org/paper/Herberstein-and-Origin-of-the-European-Image-of-Poe/d34022923d3f4803c2ebd914080bfd895779b56>> Erişim tarihi: 28.11.2020

Abraham Ortelius, Europae, 1581. <<https://www.raremaps.com/gallery/detail/67666/europae-ortelius>> Erişim tarihi: 29.11.2020

Abraham Ortelius, Russiae, Moscoviae et Tartariae Descriptio Auctore Antonio Ienkensono Anglo edita Londini 1562 & dedicata illustriss D. Henrico Sydneo Wallie presidi, Antwerp / 1570. <<https://www.raremaps.com/gallery/detail/53795/russiae-moscoviae-et-tartariae-descriptio-auctore-antonio-i-ortelius>> Erişim tarihi: 29.11.2020

Claudius Ptolemy, Europae Tabula VIII, [Map of Sarmatian Europe], in **Geographia**, by Girolamo Ruscelli, 1598. <<http://www.rare-atlases.com/1598>> Erişim tarihi: 16.11.2020

Claudius Ptolemy, Magna Germania Tabula [Ukraine, Russia, Black Sea], in **Geographia**, *Second Edition*, 1486. <<https://www.spiegel.de/international/zeitgeist/mapping-ancient-germania-berlin-researchers-crack-the-ptolemy-code-a-720513.html#fotostrecke-264ad0d0-0001-0002-0000-000000059994>> Erişim tarihi: 29.11.2020

Claudius Ptolemy, Secunda Asia Tabula [Ukraine, Russia, Black Sea], in **Geographia**, *Second Edition*, 1486. <<https://www.raremaps.com/gallery/detail/55578/secunda-asie-tabula-ukraine-russia-black-sea-ptolemy-reger>> Erişim tarihi: 29.11.2020

Frank W. Walbank Plutarch, Encyclopædia Britannica, <<https://www.britannica.com/biography/Plutarch>>, Erişim tarihi: 23.11.2020;

Jodocus Hondius, Tartaria, 1620 . <<https://www.raremaps.com/gallery/detail/53247/tartaria-hondius>> Erişim tarihi: 29.11.2020

Martin Waldseemüller, Octava Europe Tabula [Baltic, Scandinavia, Poland & Eastern Europe], drawn from Ptolemy's **Geographia**, 1513. <<https://www.raremaps.com/gallery/detail/54759/octava-europe-tabula-baltic-scandinavia-poland-eastern-waldseemuller>> Erişim tarihi: 29.11.2020

Mela Harita (Konrad Miller), 1898 <<https://digitalmapsoftheancientworld.com/ancient-maps/pomponius-melas-map/>> Erişim tarihi: 29.11.2020

Natalya Stepanova, Author and Title of the First Russian Chronicle. Ancient Chronicle of Russia, 18.6.2020. <<https://kemerovobarberwanted.ru/en/stepanova-natalya/avtor-i-nazvanie-pervoi-russkoi-letopisi-drevnyaya-letopis/>>, Erişim tarihi: 24.11.2020.

Olaus Magnus, Carta marina, İskandinav Bölgesi haritası, 1572 .<<https://dl.wdl.org/3037.png>> Erişim tarihi: 29.11.2020

Olaus Magnus, Thule carta marina, <[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/44/Thule carta marina Olaus Magnus.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/44/Thule_carta_marina_Olaus_Magnus.jpg)> Erişim tarihi: 29.11.2020

Olaus Magnus'un İskandinavya Haritası, 1539, <<https://apps.lib.umn.edu/bell/map/OLAUS/igolaus.html>> Erişim tarihi: 29.11.2020

Plutarch, The Comparison of Dion and Brutus, **Lives**, (Çev. İng. John Dryden), The Internet Classics Archive, MIT University. <http://classics.mit.edu/Plutarch/d_brutus.html>, Erişim tarihi: 24.11.2020.

Ponte Fabricio-Dört Başı Heykel, <<https://www.picturesfromitaly.com/rome/ponte-fabricio-the-oldest-bridge-in-rome>>, Erişim tarihi: 21.11.2020

Procopius, **History of the Wars**, (Çev. İng.) Henry Bronson Dewing (1882-1956), William Heinemann Ltd, 1914. < <https://topostext.org/work/666>> Erişim tarihi: 24.11.2020.

Sebastian Münster, Map of Scandinavia, Basel, 1580. <<https://www.swaen.com/antique-map-of.php?id=14712>>, Erişim tarihi: 24.11.2020

Slav Topluluklarının İnadıkları Tanrı Figürleri, <<http://pereformat.ru/2017/02/zbruchskij-idol/>> Erişim tarihi: 29.11.2020

Thomas Lessman, "Map of Europe, 400 CE. " **Ancient History Encyclopedia**. Last modified October 20, 2014. <<https://www.ancient.eu/image/3174/>> Erişim tarihi: 28.11.2020

EKLER

EK A. IL REGNO DEGLI SLAVI - NOTLAR

EK A.1. IL REGNO DE GLI SLAVI – İç Kapak Sayfası

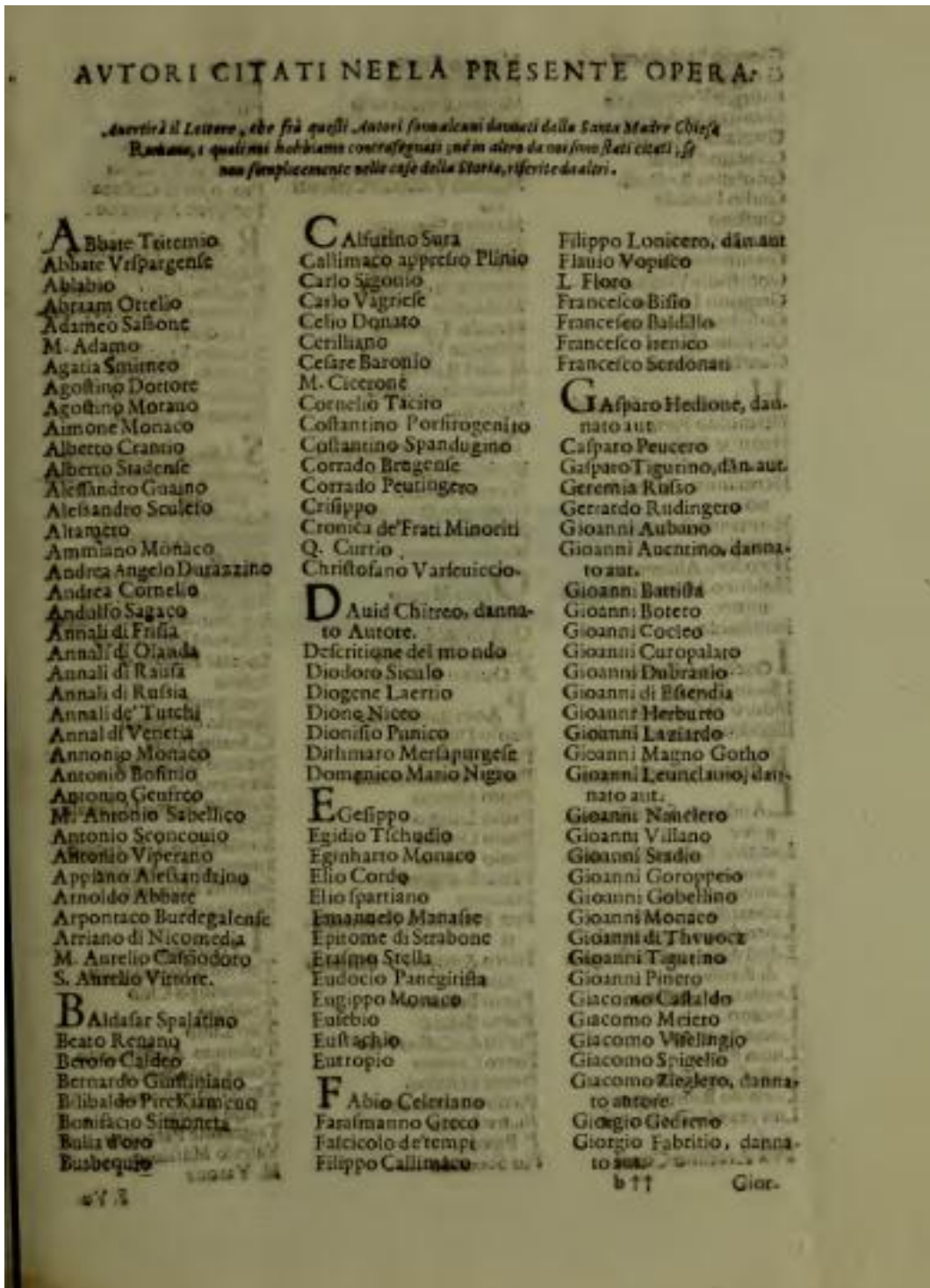

Orbini, s. v.

EK A.2. İliyalı Slav Asker Figürü

Orbini, s. xxi.

⁵⁹¹ Eserde alıntı yazarlar listesi, bizzat Orbini tarafından oluşturulmuş listedir. Orbini, 1601, s. xv-xvii

EK A.3. Bu Eserde Alıntı Yapılan Yazarlar – Devam (3/3)

F. Vegerio
C. Vellesio Patruelo
Venceslao Bormo
Vencro Rotensck
Vettore Vuccast
Vgo Fuluonio

Vitichindo Olandese
Vitichindo Saffone
Vitichindo Vagriese
Vnefrido Inglesie
Vuolfango Lazzio
Vuolfango Olandese

Z. Acasia Libro
Zonara
Zosimo.

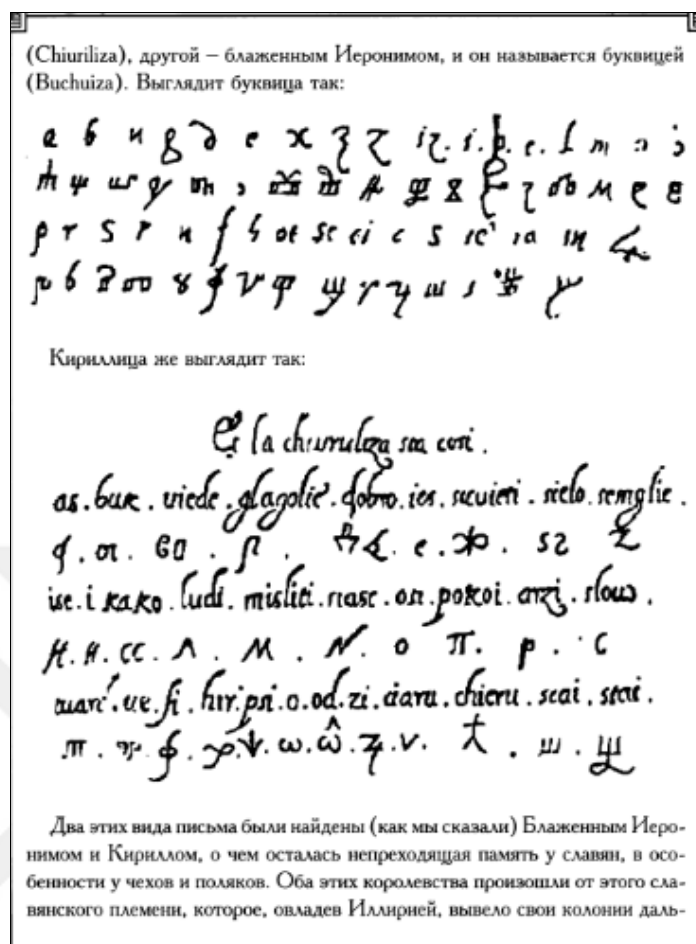

EK A.4. Ortaçağ Glagolitik ve Kiril Alfabeleri

Kaynak: Sebastian Kempgen, Slavic Alphabet Tables: An Album (1538-1824); Second, Expanded edition, Bamberg: University of Bamberg Press, 2015.

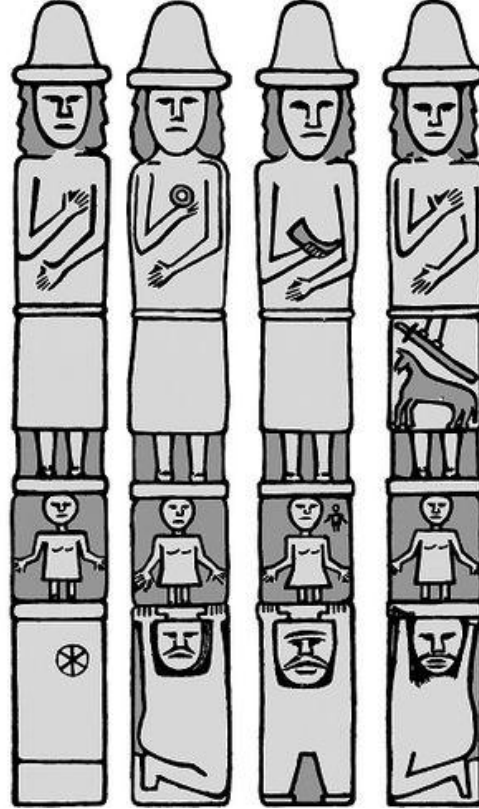
ЕК А.5. Ortaçağ Glagolitik ve Kiril Alfabe ve Yazı Örneği

Каупак: Мавро Орбини: Славянское царство. Происхождение славян и распространение их господства, Сев. Юрий Куприков Олма, Москва, 2009, s. 68

EK B. KİTAPTA ATIF YAPILAN KÜLTÜREL MOTİFLER

EK B.1. Slav Topluluklarının İnanıqları Tanrı Figürleri

Kaynak: <<http://pereformat.ru/2017/02/zbruchskij-idol/>> Erişim tarihi: 29.11.2020.

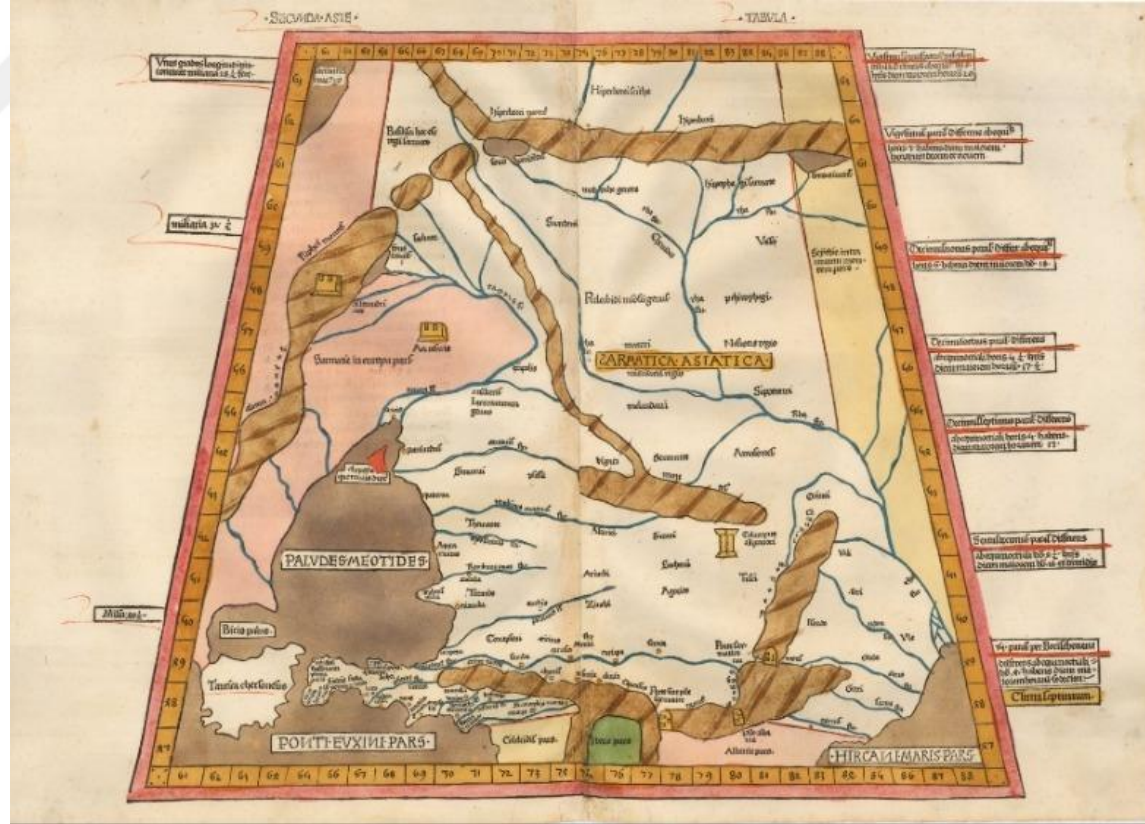
EK B.2. Ponte Fabricio-Dört Başlı Janus (*Ponte dei Quattro Capi*)

Kaynak: <<https://www.picturesfromitaly.com/rome/ponte-fabricio-the-oldest-bridge-in-rome>>, Erişim tarihi: 21.11.2020

EK C. HARİTALAR

EK C.1. Ptolemy, Rusya, Ukrayna ve Karadeniz bölgesi haritası

Kaynak: Claudius Ptolemy, Secunda Asia Tabula [Ukraine, Russia, Black Sea], in *Geographia, Second Edition*, 1486. <<https://www.raremaps.com/gallery/detail/55578/secunda-asie-tabula-ukraine-russia-black-sea-ptolemy-reger>> Erişim tarihi: 29.11.2020

EK C.2. Ortelius, Avrupa haritası

Kaynak: Abraham Ortelius, Europae, 1581. <<https://www.raremaps.com/gallery/detail/67666/europae-ortelius>> Erişim tarihi: 29.11.2020

EK C.3. Ortelius, Baltık Rusya, Orta-Asya Bölgesi haritası

Kaynak: Abraham Ortelius, *Russsiae, Moscoviae et Tartariae Descriptio* Auctore Antonio Ienkensono Anglo edita Londini 1562 & dedicata illustriss D. Henrico Sydneo Wallie presidi, Antwerp / 1570. <<https://www.raremaps.com/gallery/detail/53795/russsiae-moscoviae-et-tartariae-descriptio-auctore-antonio-i-ortelius>> Erişim tarihi: 29.11.2020

EK C.4. Olaus Magnus, Carta marina, İskandinav Bölgesi haritası, 1572

İsveçli coğrafyacı ve tarihçi Olaus Magnus'un Carta marinası, İskandinav yarımadasının en eski doğru kartografik tasvirlerinden biridir. İlk 1539'da Roma'da basılan harita olup yukarıdaki harita, Antoine Lafréry tarafından 1572'de yayınlanan ikinci baskıdır. <<https://dl.wdl.org/3037.png>> Erişim tarihi: 29.11.2020

EK C.5. Olaus Magnus, Carta marina, İskandinav Bölgesi haritası, 1539

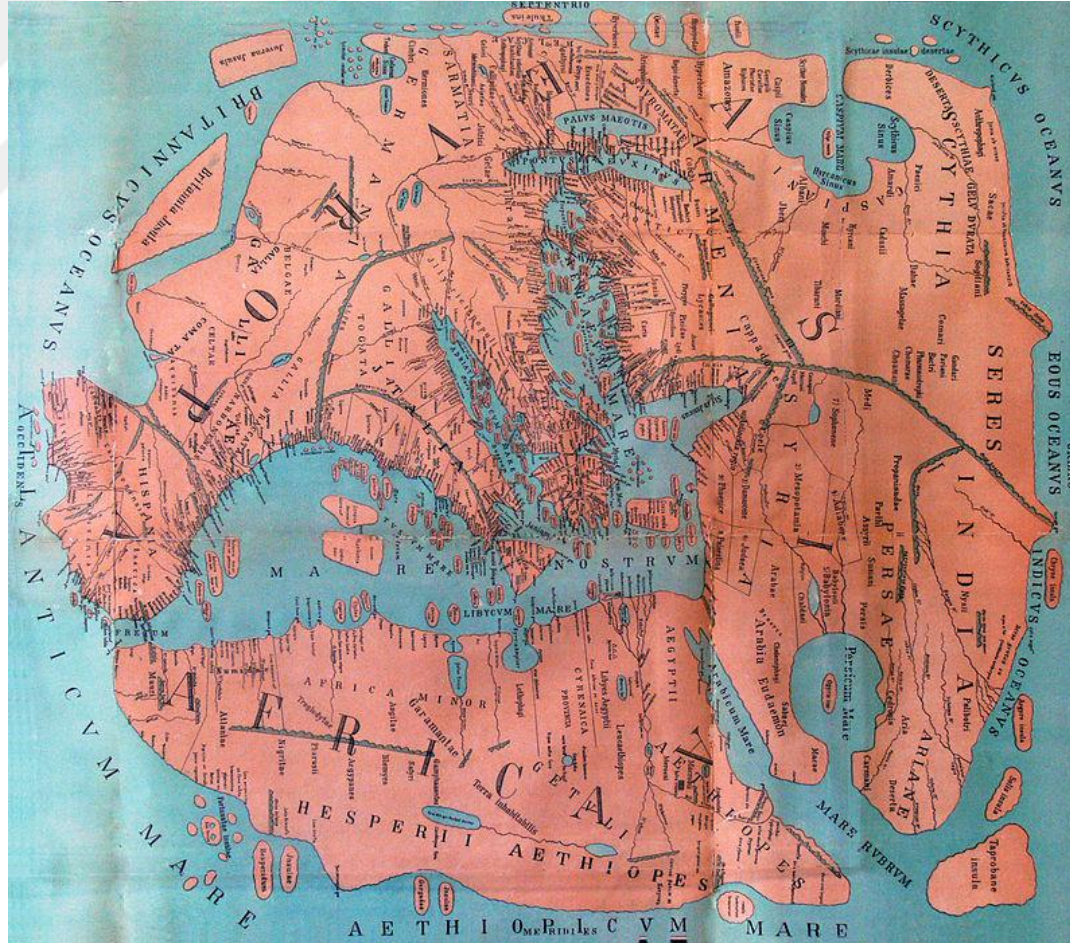
Kaynak: Olaus Magnus'un İskandinavya Haritası, 1539, <<https://apps.lib.umn.edu/bell/map/OLAUS/Igolaus.html>> Erişim tarihi: 29.11.2020

EK C.6. Olaus Magnus, Tile (Thule) Carta marina, İskandinav Bölgesi haritası, 1539

Kaynak: Olaus Magnus, Thule carta marina, <[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/44/Thule carta marina Olaus Magnus. jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/44/Thule_carta_marina_Olaus_Magnus.jpg)>
Erişim tarihi: 29.11.2020

EK C.7. Mela Harita (Konrad Miller), 1898

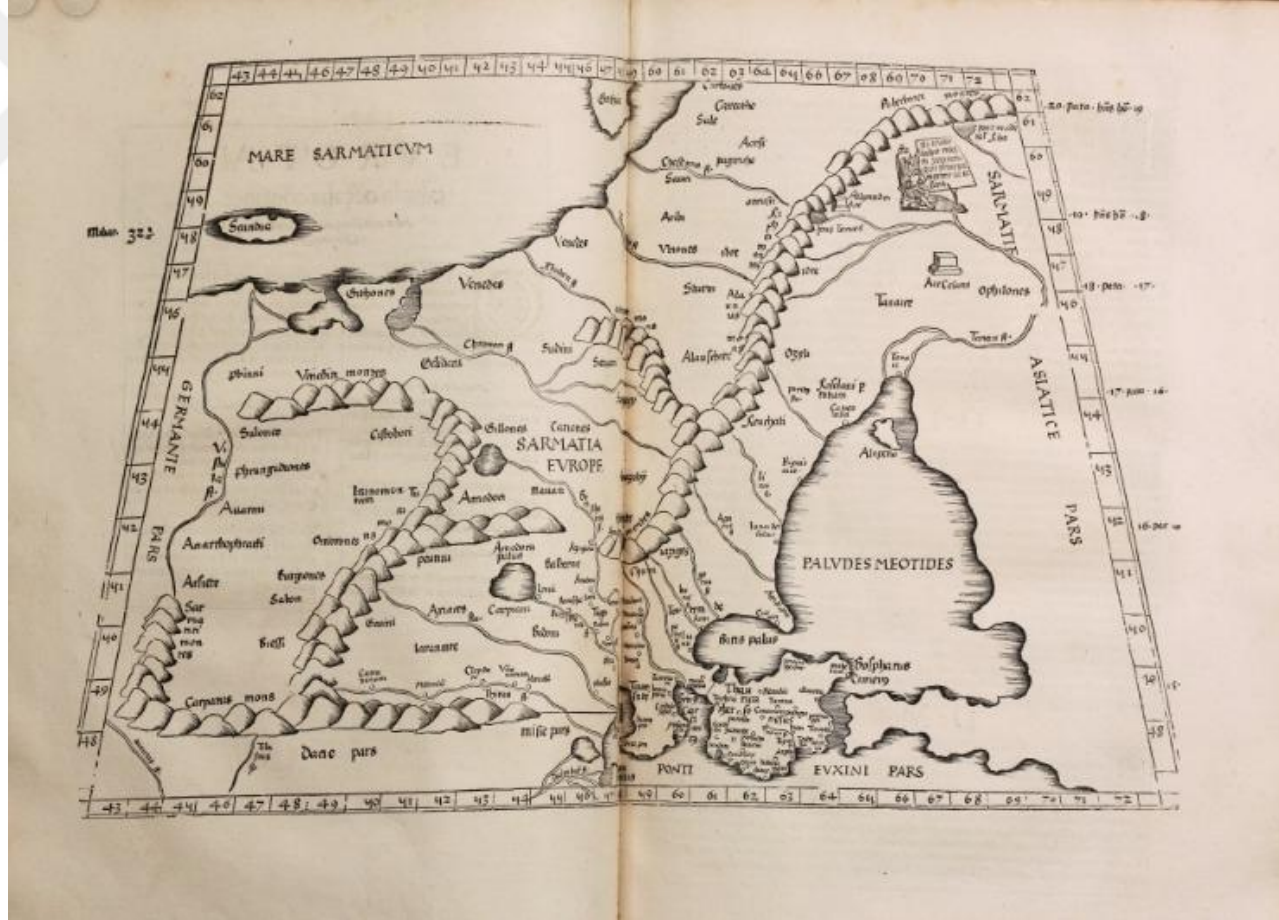
Kaynak: Mela Haritası (Konrad Miller), 1898 <<https://digitalmapsoftheancientworld.com/ancient-maps/pomponius-melas-map/>>Erişim tarihi: 29.11.2020

EK C.8. Sebastian Münster, İskandinav Bölgesi haritası, 1580

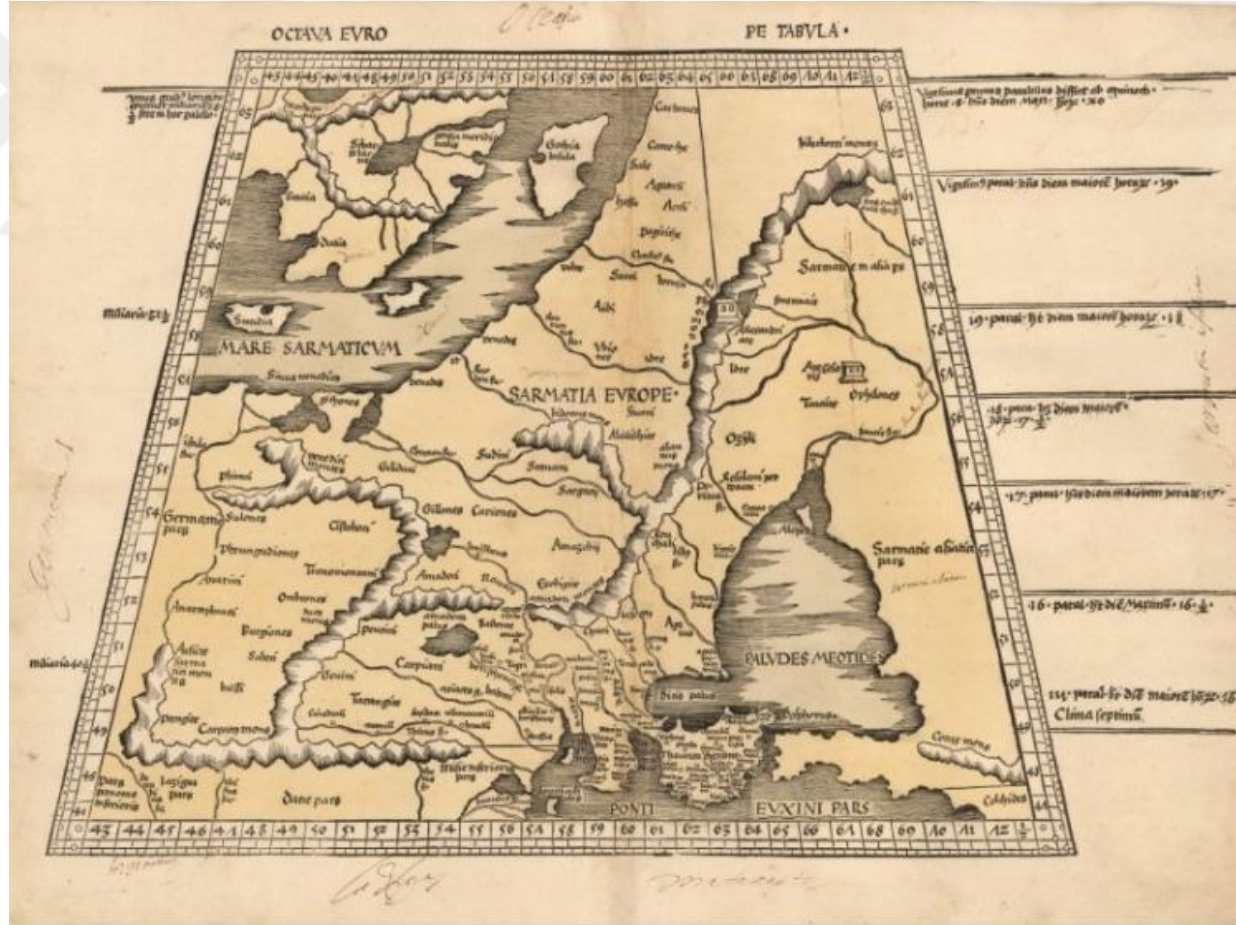
Sebastian Münster, Map of Scandinavia, Basel, 1580. <<https://www.swaen.com/antique-map-of.php?id=14712>>, Erişim tarihi: 24. 11. 2020

EK C.9. Ptolemeus, Sarmatya Avrupası (Tablo VIII) haritası

Kaynak: Claudius Ptolemy, Europae Tabula VIII, [Map of Sarmatian Europe], in *Geographia*, by Girolamo Ruscelli, 1598. < <http://www.rare-atlases.com/1598> > Erişim tarihi: 16.11.2020

EK C.10. Ptolemeus, Octava Avrupa [Baltık, İskandinavya, Polonya ve Doğu Avrupa] haritası, 1513

Kaynak: Martin Waldseemüller, Octava Europe Tabula [Baltic, Scandinavia, Poland & Eastern Europe], drawn from from Ptolemy's Geographia, 1513.
< <https://www.raremaps.com/gallery/detail/54759/octava-europe-tabula-baltic-scandinavia-poland-eastern-waldseemuller> > Erişim tarihi: 29.11.2020

EK C.11. Ptolemy, Magna Germania, Almanya Bölgesi Haritası, 1486

Kaynak: Claudius Ptolemy, Magna Germania Tabula [Ukraine, Russia, Black Sea], in *Geographia, Second Edition*, 1486. <https://www.spiegel.de/international/zeitgeist/mapping-ancient-germania-berlin-researchers-crack-the-ptolemy-code-a-720513.html#fotostrecke-264ad0d0-0001-0002-0000-000000059994> Erişim tarihi: 29.11.2020

EK C.12. Jodocus Hondius, Tartaria Bölgesi Haritası, 1620

Kaynak: Jodocus Hondius, Tartaria, 1620 . < <https://www.raremaps.com/gallery/detail/53247/tartaria-hondius> > Erişim tarihi: 29.11.2020

EK C.13. Erken Ortaçağ Hırvatistan, Bizans Dalmaçya ve Karintiya, 10. Yüzyıl

Kaynak: Budak, Neven, 'Identities In Early Medieval Dalmatia (Seventh–Eleventh Centuries) ', in **Franks, Northmen, and Slavs: Identities and State Formation in Early Medieval Europe**, (Ed.) Ildar H. Garipzanov, Patrick J. Geary, and Przemysław Urbańczy, Brepolis, 2008, s. 230.

EK C.16. Roma İmparatorluğu'nun Eyaletleri, M. S. 565

Kaynak: Hugh Elton, a. g. e. , 2018. s. xx

EK C.18. Slavlar ve Yaşadıkları Bölgeler

Kaynak: Zbigniew Kobylnski, 'The Slavs', **The New Cambridge Medieval History: Volume I, c. 500–c. 700**, (Ed.) Paul Fouracre, 2. Ed. ,

Cambridge University Press, 2006. s. 525.

EK C.19. Karpatyalı Rusların yerleşik olduğu bölgeler

Kaynak: <<https://www.britannica.com/topic/Rusyn-people>> Erişim tarihi: 9.11.2020

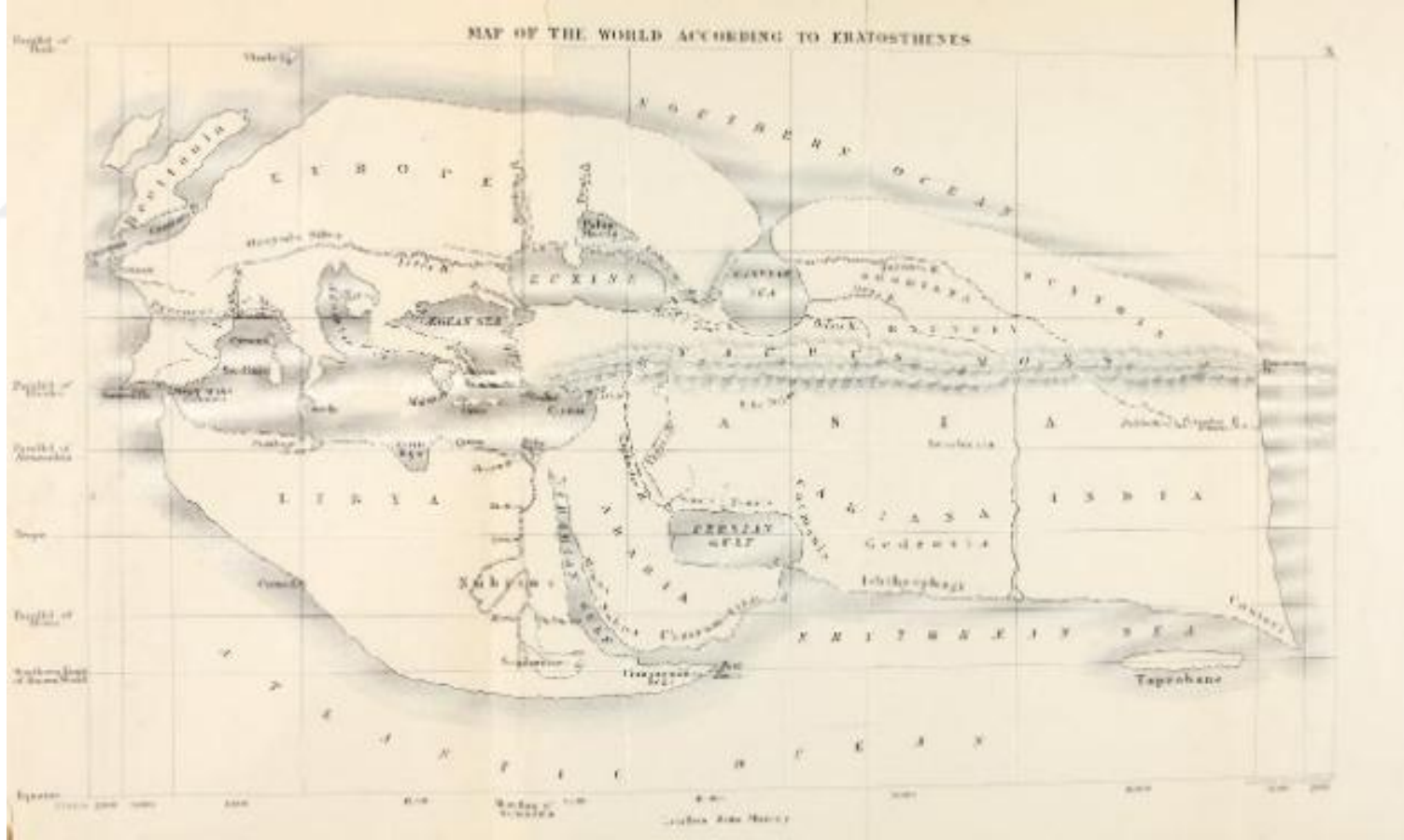

EK C.20. Antik Dönemde Avrupa (MS. 400)

Kaynak: Thomas Lessman, "Map of Europe, 400 CE. " **Ancient History Encyclopedia**. Last modified October 20, 2014. <<https://www.ancient.eu/image/3174/>> Erişim tarihi: 28.11.2020

EK C.21. Eratosthenes Haritası

Eratosthenes (M.Ö. 276-M.Ö. 174) Haritası. <<https://archive.org/details/historyofancient00bunb/page/n720/mode/2up>> Erişim tarihi:

28.11.2020

ÖZET

Bu çalışmada Benedikten Başrahip (Abbot) Don Mauro Orbini'nin ilk basımı 1601 yılında yapılan *IL Regno Degli Slavi* (Slavların Krallığı) adlı kitabı incelenmiştir. Çalışmanın amacı, erken dönem Dalmaçyalı hümanistler arasında görülen Mauro Orbini'nin eserini tanıtarak literatürümüze kazandırmak ve görüş ve düşüncelerini tahlil etmektir. Kitabın incelenen bölümü, ağırlıklı olarak M.S. V. ve XV. yüzyıllar arasında Balkanlar, Orta ve Doğu Avrupa ile Baltık kıyılarından müteşekkil büyük bir coğrafyada yaşayan Slav halklarının kökenlerini, kurdukları devletleri, yaptıkları savaşları, inançlarını ve kültürlerini konu edinmiştir. Orbini, bu uzun zaman aralığı ve geniş coğrafya içerisinde, çok eski zamanlardan başlamak suretiyle kendi zamanına (XVI. Yüzyıl) kadar olan süreçte Slav adında bir ve bütünlük bir halklar topluluğunun hep var olduğunu iddia etmiştir. Bu teori bağlamında, Slav olmayan birçok halkı da, tarihin belli bir döneminde zikredilen coğrafyada yaşamış olmalarının yanısıra askeri zaferlere de sahibi olmaları nedeniyle Slavlar arasında saymıştır. Orbini, teorisini inşa ederken, sıklıkla Jordanes, Procopius gibi geç antik dönem tarihçilerin eserlerini, XIV ve XVI. yüzyıl arasında yaşamış Alman hümanist tarihçilerin çalışmalarını, erken dönem Bohemya ve Leh kroniklerini, Pribojeviç ve Tubero'nun etnisitenin dil temelli olarak belirlenebileceği düşüncelerini, Eski Ahit kaynaklı Nuh soyunun göçü (*migration of Noah's Sons*) ve Yafes'in soyundan gelme (*descendants of Japheth*) gibi inançları temel almıştır. Orbini, Got akımı, Sarmatizm, İlizizm gibi fikirlerden etkilenmiştir. Bu tür bağlamlar, Mauro Orbini'nin *Magnus Opus*'u olan *İL Regno Degli Slavi* adlı eserinin

senkretik özelliklere sahip bir tarih anlatısı olduğunu göstermektedir. Çalışmanın, başta İlizm olmak üzere PanSlavizm ve Yugoslav ideolojilerin kökenlerinin, farklı yönlerinin ve özelliklerinin anlaşılmasına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ortaçağ Slav tarihi, İlizm, Got akımı, Sarmatizm, etnisitenin dilbilimsel boyutu, Panslavizm

ABSTRACT

THE TRANSLATION AND ANALYSIS OF MAURO ORBINI'S IL REGNO DEGLI SLAVI

Halil İbrahim ŞİMŞEK

Master of Science in Medieval History

Ankara University, Institute of Social Sciences

Supervisor: Mert KOZAN, P.h.D.

December 2020, 332 pages

In this study, the book *IL Regno Degli Slavi* (Kingdom of the Slavs), which was first published in 1601 in Pesaro Italy by Benedictine Abbot Don Mauro Orbini, was examined. The aim of the study is to introduce the work of Mauro Orbini, which was seen among the early Dalmatian humanists, to bring it to our literature and to analyze his views and thoughts. The analyzed part of the book is mainly dealt with the origins, states, wars, cultures and beliefs of the Slavic peoples, living in a vast geography, including the Balkans, Central and Eastern Europe and the Baltic coasts, during the middle ages (5th-15th centuries, CE). Orbini claimed that, within this long time span and wide geography, starting from ancient times until his time (16th century) there was always a *sui generis*

integrated community of peoples called Slavs. In the context of this theory, he counted many non-Slavic peoples among the Slavs on the ground that they lived in the certain geography in a certain period of history, as well as having military victories. While constructing his theory, Orbini frequently referred to the works of late antique period historians such as Jordanes and Procopius, German humanist historians from 14th and 16th centuries, early Bohemian and Polish chronicles, Pribojevich and Tubero ideas that ethnicity can be determined on the basis of language, and the beliefs such as migration of Noah's Sons and descendants of Japheth from Old Testament. Orbini was influenced by the ideas such as Gothism, Sarmatism, and Ilirism. Such contexts show that Mauro Orbini's *Magnus Opus, Il Regno Degli Slavi*, is a historical narrative with syncretic properties. It is considered that the study will contribute to the understanding of the origins, different aspects and characteristics of PanSlavism and Yugoslav ideologies, especially Illyrism studies in Turkey.

Keywords: Medieval Slavic history, Illyrism, Gothism, Sarmatism, Pan-Slavism linguistic dimension of ethnicity,